జగత్కథ

(హె [illegible] వెల్సుగారి

(గ్రంథమునకు అనువాదము)

డాక్టర్ సర్ ఎస్ రాధాకృష్ణగారి
ఉపోద్ఘాతముతో

కొమాండూరి శఠకోపాచార్యులు,
ఎం ఏ, బి ఎల్

ప్రకాశకుడు శ్రీ శఠగోపాచార్యులు, కాకినాడ.

రెండవకూర్పు 1,000 ప్రతులు
1938

FOREWORD

Mr K Satakopachary M A B L, of Cocanada is to be heartily congratulated on his excellent Telugu translation of H G Wells' **History of the World** with copious notes and a valuable introduction which are intended to make the work interesting to the Telugu reader

In modern democracies where the capacity for reading has far outrun the capacity for thinking every one who endeavours to 'educate our masters' deserves our sympathy Mr H G Wells is one of the greatest teachers of our times His book on the **History of the World** was for years one of the best sellers He has written it not as a scholar, not as an Englishman with faith in the mission of his own country to give a lead to the world, but as a humanist, a citizen of the world delighting in the varied manifestations of the human mind and able to discover the common stuff underlying the diversity of people At a time when nations are organising immorality as an instrument of political power, and behaving as victims of the herd instinct and traitors to humanity, it is good to be reminded of our membership of the human community [illegible] ions to the human race Mr Wells traces the general transformation of the structure of human society which, with many variations of method to suit time and

place is now trying to substitute interdependence for independence in political and economic, cultural and religious relations

History is significant change It is the task of the historian to discern the significance the meaning, the pressure of eternity on the events of time For Wells, the meaning of history is the achievement of a world state an international community, and his work is a contribution to the development of a world conscience, a world soul

It is written in clear ringing prose which bears on every page evidence of the author's learning and [illegible]native sensibility, and endless command over facts and opinions The Telugu public are immensely indebted to Mr K Satakopachary for giving them this great work

S Radhakrishna

ఉపోద్ఘాతము.

హెచ్ జి వెల్సుగారి ప్రపంచ చరిత్రకు ఆంధ్రమున మంచియనువాదమును విపులమగు టిప్పణులను ప్రశస్తమగు భూమికనుజేర్చి, ఆంధ్రపాఠకులకు రంజకముగ, రచించిన కో. శరకోపాచార్యులు ఎం ఎ, బి యల్ హృదయపూర్వకముగ నభినందనీయులు

ఆధునిక ప్రజాసంస్థలందు, పరవశక్తియంత విరివిగా ఆలోచనశక్తి వ్యాపించుటలేదు అట్టితరి మన యజమానులగు ప్రజలకుజ్ఞానముగల్గింప యత్నించువారియెడ సానుభూతి జూపనగు హెచ్ జి వెల్సుగారు నేటిబోధకశ్రేష్ఠులలో నొకరు 'వారి ప్రపంచచరిత్ర' చాలయేండ్లు మిక్కుటముగ అమ్మిన గ్రంథము దానినాయన పాండిత్యప్రదర్శనకును తనదేశమే ప్రపంచము కంతటికిని మార్గదర్శకమను ఆంగ్లేయ ధోరణితోనుగాక, విశ్వజనీనభావముతో, మానవచిత్తవృత్తిలోని వికాసభేదముల కానందించుచు, ఆయావివిధజాతుల సామాన్యసత్వమును గనిపెట్టగల జగత్ కుటుంబిగనే వ్రాసినారు. ఆయాజాతీయులు అవినీతిని తమరాజకీయబలమునకు సాధనముగా నేర్పర్చుచు, గతానుగతిక సూత్రమునమ్రగ్గి, మానవధర్మముకు విద్రోహులై చరించుచున్న యీకాలమున, మానవసంఘమందు మనసభ్యతను మానవజాతియెడ

మనకుగల బాధ్యతలను జ్ఞప్తికి తెచ్చుట మంచిది. దేశకాలోచితముగ వివిధపద్ధతులు మారును. రాజకీయ, ఆర్థిక, వైజ్ఞానిక, ధార్మిక, సంబంధములందు ప్రత్యేకత్వమును తొలగింప జేసి దానికిబదులు పరస్పరాధారమునే స్థాపించుటకు మానవ సంఘ మిప్పుడు యత్నించుచున్నది. దాని నిర్మాణమునకగు సాధారణ పరిణామమును వెల్సుగారు బాగుగ వివరించినారు.

విశిష్టపరిణామమే ఇతిహాసము. తద్విశేషమును, సదర్థమున, కాలపరిమాణమందు శాశ్వతత్వచిహ్నమును, గమనించుటయే చారిత్రకుని కర్తవ్యము. ప్రపంచమంతట నొకే ప్రజారాజ్యనిర్మాణమును, అంతర్జాతీయ సంఘస్థాపనయునే ఇతిహాసభావమని వెల్సుగారియూహ. విశ్వజనీన భావమును, జగదాత్మకత్వమును, వ్యాప్తినొందించుట కాయన గ్రంథము మిగుల సహకారియైనది.

ఈ గ్రంథము స్వచ్ఛమగు ఉజ్జ్వలశైలిని వ్రాయబడినది. గ్రంథకర్తపాండిత్యము, భావవైశద్యము, విషయముల యెడ అభిప్రాయముల యెడ వీరికిగల అనంతసామర్థ్యమును, ఇందలి ప్రతిపుటయు వెల్లడించుచున్నది. ఇట్టియుద్గ్రంథమును [illegible] [illegible]ంపజేసినందుకు శతకోపాచార్యులకు ఆంధ్రు[illegible] మిక్కిలి కృతజ్ఞులు.

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్.

విషయసూచిక.

అధ్యాయములు — పుట

అధ్యాయము పుట.

చిత్రపటములు.

సంజ్ఞలసూచిక.

ఈ. ఉ	ఈశావాస్యోపనిషత్తు
ఋ సం	ఋగ్వేదసంహిత
ఐ ఉ	ఐతరేయోపనిషత్తు
క ఉ	కఠోపనిషత్తు
కే ఉ	కేనోపనిషత్తు
ఛాం ఉ	ఛాందోగ్యోపనిషత్తు
తై ఉ	తైత్తిరీయోపనిషత్తు
ధ ప	ధమ్మపదం
బృ ఉ.	బృహదారణ్యకోపనిషత్తు
భ. గీ	భగవద్గీత
మ. స్మృ	మనుస్మృతి
శ్వే ఉ	శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

అనువాదకుని భూమిక.

"పృథ్వీరేణురణుః, పయాంసికణికాః, ఫల్గుస్స్ఫులింగోలఘుః। తేజో, నిశ్వసనంమరుత్ తనుతరం, రంధ్రంసుసూక్ష్మంనభః, క్షుద్రారుద్రపితామహ ప్రభృతయః, కీటాస్సమస్తాస్సురాః। దృష్టేయత్ర, సతావకోవిజయతే భూమావధూతావధిః ॥"

("నీమహోవిభూతి అవధిలేనిది దానితో బోల్చుచో భూమియంతయు జిన్న నలుసువంటిది, ఈసింధువులు తుంపరలు, ప్రచండతేజము చిన్న మిణుగురుకాంతి, వాయుమండలమొకచిన్న నిట్టూర్పు, అంతరిక్షమతి సూక్ష్మరంధ్రము ")

క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్దిని తిరువాన్కూరు పాలకుక్షేత్రము కులశేఖరాళ్వారు ఈశ్వరుని ముద్దేశించి పంచభూతాదుల నిట్లు వర్ణించెను. ఇది కవిచమత్కృతిమాత్రమనియు, ముకుంద మహాత్మ్యవర్ణనకై కవిప్రియమగు అతిశయోక్తినే ఆయన వాడెననియు, కొందరందురు. కాని అదివరికాదు సూర్యుడు భూమికన్న చాలపెద్ద. రాత్రివేళ మిణుకుమినుకుమను నక్షత్రములు యథార్థముగామనభూమికన్న కొన్నిలక్షలరెట్లుపెద్దవి అందుగొన్ని సూర్యునికన్నను పెద్దవి, ఎక్కువ తేజోవంతములు. అవి అన్నియు పరస్పర సంఘర్షములేకుండ మహాకాశములో కోట్లకొలది మైళ్ల ఎడమున, ఏదో మహాశక్తిచే

నియమముగ అమేయరీతి నాకర్షితములై, తమతమ కక్ష
లందు విపరీతవేగముతో బోవుచున్నవని జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞు
లిటీవల పరిశోధనలచే గనిపెట్టిరి, అవి మనకు సూర్యునికన్న
నింకను కోట్లకొలదిమైళ్ళదూరమందున్నవి ఇట్లు మనచర్మ
చక్షువు కగపడునవేగాక, ఇంకను లక్షలకొలది మహాగోళము
లను బలీయమగు దూరదర్శిని యంత్రముల సాయమున
చూడవచ్చును, ఇవిగాక తేజోయుతమగు వల్బునిపదార్థసంచ
యములు, ధూమకేతువులు, మున్నగు విచిత్రవస్తువు లప్పు
డప్పుడాకాశమందగపడును, ప్రతిరాత్రియు మెరయుచు
తటాలున పోవుచుండు ఉల్కలకు లెక్కయేలేదు గొప్ప
దూరదర్శినియంత్రములకును అందక, ఆగోళముల కింకను
చాల దూరమందు గూడనెన్నియో మహాలోకములున్నట్లు,
కొందఱు ధీమంతులునిరూపించుచున్నారు * అట్టిచో పైల్లోక
వర్ణన కేవలస్వభావోక్తియే!

ఇట్టి మహావిశ్వములో, దూరగ్రహముల మాట
యటుండ, మనకతిసమీపములగు చంద్రాంగారకుల స్థితియు
[illegible]లకింకను స్పష్టముగ తెలియదు విజ్ఞానసహాయమున
[illegible] అందలి రహస్యములు మనకు గోచరించుకొల
[illegible], ఈశమహాత్మ్యము, మన అల్పజ్ఞత, మతగ్రం

* [illegible] పుటల జూడుడు

ధములందు వర్ణింపబడిన వానికన్నను ఎక్కువ బాగుగ మనకు తెలియుచున్నవి

మహావిశ్వమెంత విశాలమో సరిగా తెలియనట్లే, మన భూమిలో అతిసూక్ష్మమగు ప్రతిపరమాణువు నిర్మాణ రహస్యము, అందిమిడియున్న ఎలక్ట్రిను ప్రోటను మున్నగు వస్తువుల స్వరూపము, వాని నిప్పటికిని దుర్భేద్యముగ బంధించిన శక్తితత్వమును వైజ్ఞానికుల కింకను పూర్తిగ తెలియవు విశ్వమంతటను, ప్రతిపరమాణు లేశములోగూడ, ఏదోయద్భుతశక్తి వ్యాపించియున్నట్లు మాత్రమిటీవలి పరిశోధనలచే స్పష్టమైనది

మనభూమి పూర్వస్థితియు ఇట్లేయున్నది, అది గూఢము, అతివిచిత్రము భూమి ఎప్పుడు, ఎందుండి, ఎట్లు నేర్పడెను? అందు జీవకోటి యెట్లారంభించి, వికసించెను? ఏయేయుగములందేయేజాతి ప్రాణులుండెను? వీనిక్రమ పరిణామమున నరజాతి యెప్పుడు జనించెను, ఎట్టిమార్పుల [illegible]ందెను? ఆయావివిధమతములు, జాతిభేదములు, భిన్ననా[illegible]తలు, భిన్నభాషాదులును, ఎప్పుడు యెట్లేర్పడెను? [illegible]్యానముల భావమేమి? విజ్ఞానతత్వజ్ఞులు దీక్షతో పరి[illegible] ఈసమస్యలు తేటపడి, కొంత తెలియుచున్నవి ఇప్పటికి తెలిసినంతవరకు మన జగత్తు పూర్వకథ నొక

రీతిగా వైజ్ఞానికులు చిత్రించినారు ఇంకను తీవ్రపరిశోధనలు జరిగి, చాలప్రకృతి రహస్యములు వివరములు ముందు తెలియవలసియున్నవి

మన ప్రపంచ మూరువేల యేండ్లక్రిందనే హఠాత్తుగనేర్పడెనని పాశ్చాత్యులు పూర్వము తలచిరి, భారతీయులెన్నడు నట్లు భావించలేదు మనప్రాచీనుల భావమున, కాలమనాద్యనంతము ఇప్పటికి లక్షలకొలది యేండ్ల పరిమితిగల మహాయుగములు, మన్వంతరములు, కల్పములుగూడ, ఎన్నియోగడచినవి స్థలవిషయమునను మన ప్రాచీనులు మనమున్న మహాఖండము (జంబూద్వీపము) నెరింగిరి, ఇప్పటి భారతదేశముకు చుట్టుపట్లనున్న గాంధారాదులు, హిమాలయప్రాంతములు, బర్మా ఆగ్నేయపార్శ్వ ద్వీపములు, ఇత్యాదులప్పటి భారతవర్షమున జేరియుండెనని తోచును. ప్రతివైదికకార్యముకు ముందు సంకల్పమున ప్రస్తుత స్థలకాలనిర్దేశము చేయుట మనలో చిరకాలమునుండి ఆచారము * అందుచే లోకపు దేశకాలవైశాల్యము సృష్టి మహా[illegible]గూడ మనకు జ్ఞప్తికి దేబడును

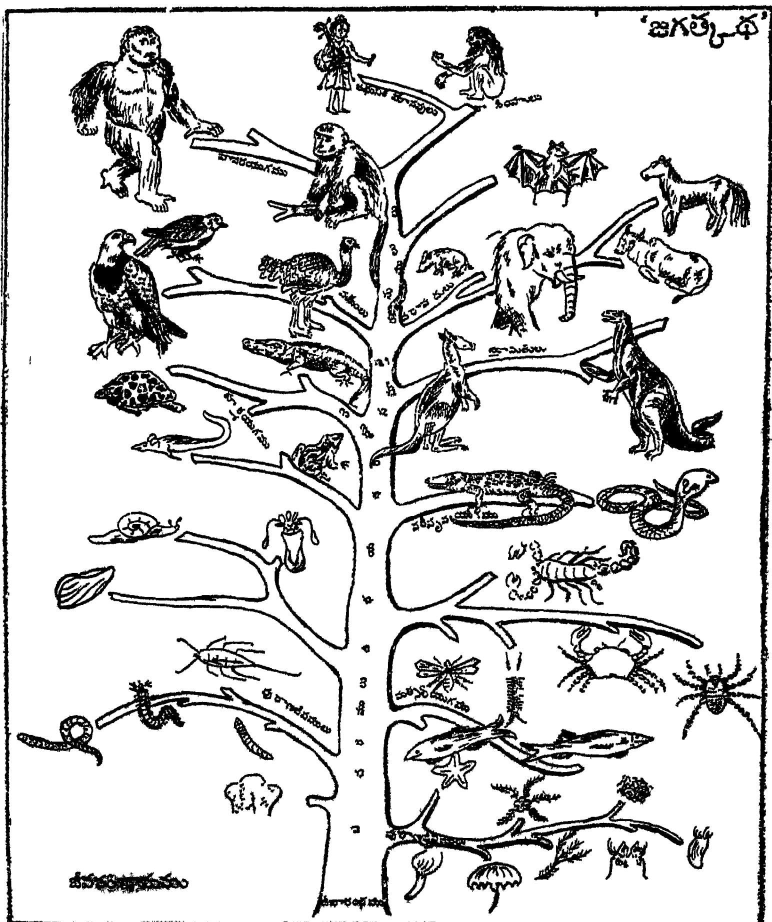
* [illegible] శ్వేతవరాహకల్పే, వైవస్వతమన్వంతరే, అష్టావింశతితమే, మహాయుగే, ప్రథమపాదే, జంబూద్వీపే, భారతవరే. భరతఖండే, [illegible] ..., మేరో[illegible]గ్భాగే..

అనేకయుగములక్రింద అవ్యక్తజీవములగు జడముం నుండి ప్రాణులు అత్యల్పముగను, తరువాత మత్స్యాది జలచరములుగను, మొదలిడెను, అంత నొక్కొక్క యుగము గడచి, క్రొత్త పరిస్థితులు కలిగి, ఉభయచరములగు కూర్మసర్పాదులు, అంతట అండజములు పిండములునగు స్తనులు, పిదప మహామృగములు, ఆపైన కొంతమృగములను కొంత నరులను బోలు జాతులు, తుదకు నరులును, కలిగిరి నరులు మొదట సుమారు మూడుజాతులుగనే, సంచారులై, వ్యాపించిరి, ముందు శిలాలోహ వస్తువుల వాడుకను, పిదప వేటను, విల్లంబుల వాడుకను, క్రమముగా వ్యవసాయాదులను, నేర్చిరి, అటుపిమ్మటనే జనులలో మంచి జ్ఞానముకలిగెను ఇదియంతయు ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞులు నిరూపించిచేసిన సిద్ధాంతము ఈ జీవవికాసపు ఆయాయుగములకు వైజ్ఞానికులు వేరువేరు పేరుల బెట్టినారు ఆప్రకారము ఆయాయుగముల పట్టీని, అప్పటి క్రమపరిణామము దెల్పు జీవపరిణామవృక్షమును, ఇందు గనపర్చినాను

ఆయా యుగముల పట్టిక

(భూమికాలము సుమారు 200 కోట్ల యేండ్లు)

ఎన్ని యేండ్లక్రింద	యుగము	అప్పటి భూలక్షణము ముఖ్యజీవులు.
200-180 కోట్లు	ఆరంభయుగము	(భూగోళము జలము ఏర్పడెను)
180-80 కోట్లు	అజీవయుగము	(అప్పటికి ప్రాణులు లేవేమో!)
50 కోట్లు	పురాణజీవ యుగము	లోతులేని సముద్రములు
	1 సిల్యూరియను	నాచు, కీటక్రిములు
	2 డెవోనియను	సముద్రపుచేపలు (మత్స్యయుగము)
20 కోట్లు	మధ్యజీవ యుగము	మొదటి నేలమొక్కలు కప్పలు, బల్లులు, తాబేళ్లు (కూర్మయుగము)
	1 ఉభయ చరములు	(కర్బనకరములు)
8 కోట్లు	2 సరీసృపములు	తుప్పలు తాళ్లు పాములు మొసళ్లు డనోసార్లు గింజలచెట్లు
4 కోట్లు	నవజీవయుగము	మహాగిరులుపక్షులు (వరాహయుగము) సస్యలు, గడ్డి అడవిచెట్లు
	ఆధునికయుగము	1 నారసింహ యుగము
2½ లక్షలు	1-2 హిమయుగము	గచ్ఛకెరవానరులు చింపాంజీ, గోరిల్లా, హీడిల్బర్గు, ఉదయనరుడు
1 లక్ష	II 2-3 ,,	నియాండర్తలరు
50 వేలు	III 3-4 ,,	గుహావాసులు, రోడీసియను
	నరయుగము	(క్రొమాగ్నను గ్రిమాల్టీలు వేట)
	పూర్వశిలాకాలం	వ్యవసాయారంభము జాతరలు,
[illegible]	నవశిలా ,,	చెక్కని ఘనిమట్లు, (గోధుమవర్ణులు)
15 వేలు	సూక్ష్మశిలా ,,	సుమేరియను ఆదులు నేటివరకు
10-8 వేలు	చారిత్రక ,,	నాగరికజనులు

'జగత్కథ'

ఈయంశములగూర్చి మనప్రాచీనుల భావముల గొం తగమనింతము అవ్యక్తమగు సత్పదార్థమునుండియే వ్యక్తు లన్నియు అనుకూలతేజఃప్రసార కాలమున గలిగెనని*, ఆప్రాణులు జలమందే ఆరంభించెననిϯ, ఆ జీవకారణమగు మహాశక్తి అణువయ్యు విశ్వవ్యాప్తియై చైతన్యమిచ్చు ననియు‡, కాని దానియథార్థతత్త్వము మనకుదెలియదని యును§ మనపూర్వుల భావము

ఇట్లు సృష్టిని నియమించు పరమాత్మశక్తి సర్వాంత ర్యామి సర్వభూతసమము విశ్వరూపమునై యుండును¶ అయాయుగములందు లోకోద్ధరణకై భగవంతుడవతార

---

*అవ్యక్తాత్ వ్యక్తయస్సర్వే ప్రభవంత్యహరాగమే (భ గీ 8 18)

ϯసఇమాల్లోకా నసృజ తాంభోమరీచీః అథస్తాత్ ఆపః ఆప ఏవపురమం సమృద్ధ్యత్వా మర్చ్యకత్ (ఐ ఉ 1-1-8)

అపఏవ ససర్జాదౌ, తాసు వీర్యమథాసృజత్ (మ స్మృ 1-8)

‡అణోరణీయాన్ మహతో మహీయాన్ ఆత్మాఽస్య జంతో ర్నిహితో గుహాయాం (క ఉ 1-2-20)

నిత్యోనిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా మేకో బహూనాం (క ఉ 2-5-13)

§యస్యామతం తస్యమతం, మతంయస్యన వేదసః అవిజ్ఞాతం విజానతాం విజ్ఞాతమవిజానతాం (కే ఉ 2-3)

¶సర్వతఃపాణిపాదంతత్ (శ్వే ఉ 3-16)

ఐతదాత్మ్యమిదం సర్వం (ఛాం ఉ 6-8)

దివిసూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా, యదిభా స్సదృశీ సాస్యాత్ భాసస్తస్య మహాత్మనః (భ గీ 11-12)

మొత్తైనని, అందు దశావతారములు ముఖ్యములనియు, మన పూర్వుల భావము వానిక్రమమును గమనించినచో, ప్రారంభదశయందు అనగా వైజ్ఞానికుల పురాణజీవయుగమున కేవల జలచరమగు మత్స్యముగను, తరువాత (మధ్యజీవయుగమున) ఉభయచరమగు కూర్మముగను, అంతట (నవజీవయుగమున) సస్తనము శిశుపోషకము పిండజము అగు వరాహముగను, పిమ్మట (ఆధునికయుగపు మొదటి రెండుహిమమధ్యయుగములందు) కొంత తిర్యగ్జంతు స్వభావము కొంత నరలక్షణములుగల నరసింహాకారముగను, ఈశ్వరాంశ మీజగత్తునం దవతరించెనని తేలును తరువాతనే నరావతారములుగల్గెను. ఆవరుసలోను విశేషముకలదు ఆదిమనరులు మూడుజాతులు (శ్వేతహారితజాతి, గోధుమవర్ణము, నీలవర్ణము) అగుటను, వారుప్రాచ్యోత్తర దక్షిణ పశ్చిమదిశలను జగత్తుఅంతటను వ్యాపించుటను, ఆదిమనరులు సంచారిజాతులుగనుండుటను, వామనునిత్రివిక్రమత్వము త్రిలోకాక్రమణము సూచించును, (పూర్వశిలాకాలము) తరువాత పరశురాముడు కందమూలసంపాదకమగు లోహోపకరణ మొందుట, శ్రీరాముడు కోదండపాణియై వేటజీవనము కవసరమగు విల్లంబులతో నుండుట, ఆతరువాత వచ్చిన బలరాముడు వ్యవసాయచిహ్నమగు నాగలిని ధరించి గోపాలసోద

రుడగుట (నవశిలాకాలము), ఆపిమ్మటనే జ్ఞానవికాసచిహ్న
ముగ బుద్ధుడవతరించుట, నరజాతికిట్లు క్రమవికాసము గల్గెనని
సూచించును, ముందు మనజగత్తుకింకను గొప్పపరిణామము
కలుగనున్నదని భావికల్క్యవతారము సూచింపవచ్చును
ఇట్లీ క్రమము వైజ్ఞానికసిద్ధాంతపు క్రమమునకు సుమారుగ
సరిపోవుట కేవలము కాకతాళీయ మనవీలులేదు

ఇట్టీయుగములద్వారా జరిగిన జీవవికాసము, పరిణా
మము భూమిపై మనయందరిలోగూడ లీనమై ప్రత్యక్షమగు
చున్నవి ప్రతిప్రాణియు గర్భస్థదశలోనో అండదశలోనో
తనజాతికన్న నీచములు పూర్వయుగపువి అగు జీవులస్వరూప
మును ముందుగా పొందియే, తరువాత క్రమముగా తనజాతి
జంతువుగా పరిణమించును ఇట్లు ప్రతిస్తనజంతువును పిండ
దశలో మత్స్యాకృతిని అంతట కూర్మసరీసృపాదిరూపములను
పొందియే తనజాతి స్వరూపమొందునని వైజ్ఞానికులు గని
పెట్టిరి ఇట్లే మానవప్రాణియు తల్లిగర్భమున పిండముగనున్న
మొదటినెలలలో ఆరంభమున ద్రవరూపముగా సూక్ష్మజీవి
గను, అంతట మత్స్యాకారముగను, ఏర్పడును, తరువాత
అందు పరిణామము కలుగుచురాగా, చేపతిత్తులు మున్నగు
[illegible] నస్తనాకృతినొంది, ఆపైన మేధాశక్తి బల
పడి, [illegible] ఒకవిధమగు వానరాకారము ఏర్పడును ఇట్లు
[illegible] పరిణామము కలిగినమీదటనే, నరరూపము

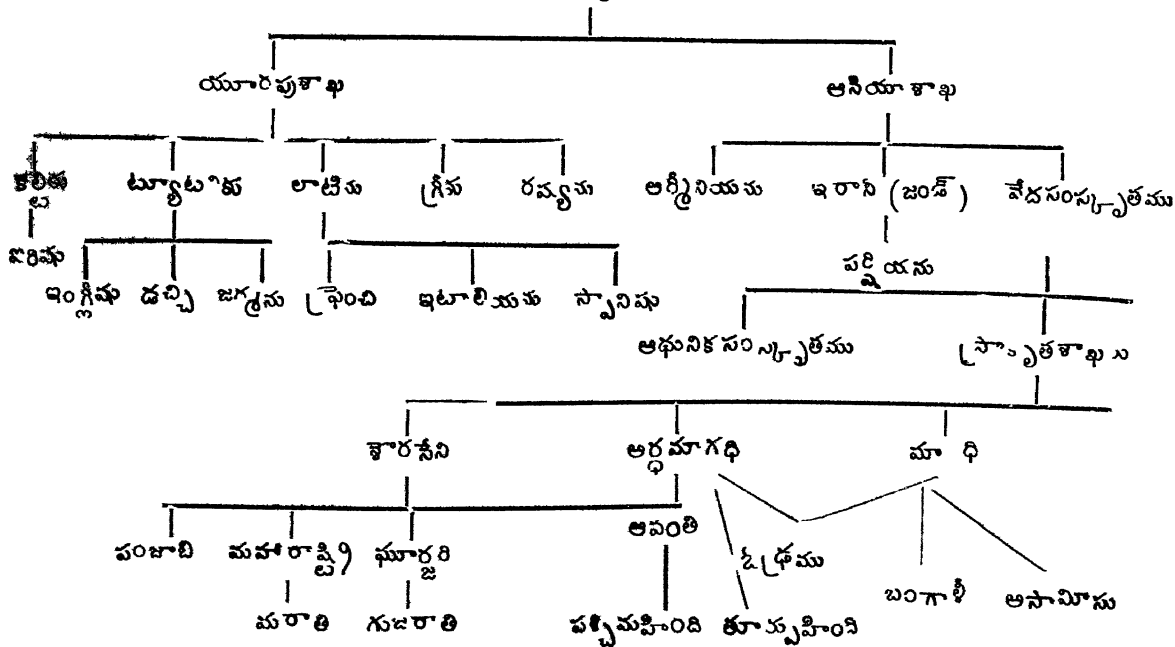
గిల్లును * నరశిశువుజనించినతరువాత గూడ మొదట పరుండియేయుండి, తరువాత కొద్దిగాను క్రమముగాను కూర్మవరాహాదులవలె ప్రాకుచు, అవ్యక్తధ్వనుల జేయుచు, ఆతరువాత నే మాటల నేర్చి, ముందుగా కోతులవలె కొంచెముగలేచి, అడుగులు వేయనేర్చి, ఆపిమ్మట నరులవలె మాటాడుచు, నడుచుచుండును మనభూభారమంతయు, (నరులో దేవతలో మోయక), మహామీనము ఆదిశేషుడు ఆదికూర్మము ఆది వరాహము దిగ్గజములు నే మోయుచున్న వనుటలో గూడ, యుగయుగములుగాను ప్రతినరవ్యక్తిలోను ఉండుజీవుల కాధారమట్లె యేర్పడెనని ఆనరునసే ప్రాణులు వృద్ధియయ్యె ననిగూడ, సూచితము కావచ్చును

ఆయాజాతులనరులు వివిధదేశములకు వ్యాపించి వేరువేరు దేశీయులైరి, వారిలో చాలమంది అసలు ఏకజాతీయులే ఏకప్రాంతీయులే, ఈసంగతి వారియంగనిర్మాణమువల్ల నేగాక, వారు మాట్లాడు భాషలసంబంధమువల్లను స్పష్టము మన ఆర్యావర్తభాషలును యూరపులోని ఇంగ్లీషు ఫ్రెంచి [illegible]ను మున్నగునవియు సన్నిహితములు, అసలు ఒకే భాష [illegible] వెలువడెను, అని భాషాశాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించినారు. [illegible]ావిడభాషలలోను పరస్పరసంబంధముకలదు వాని పర[illegible]ంబంధపురీతి ఇందు చేర్చిన పట్టికచే తెలియును.

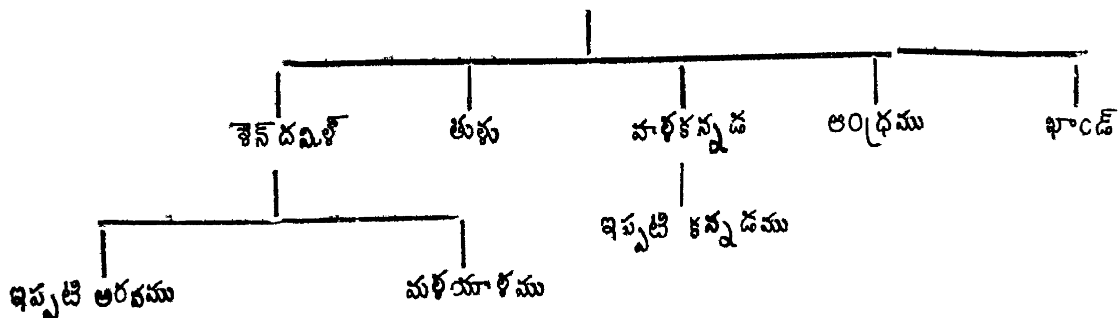
---

* ముందు ౪౪ వ పుట టిప్పణిజూడుడు

ముఖ్యమగు ఆర్యభాషలు.

ముఖ్యద్రావిడభాషలు.

ముఖ్య సెమిటిక శాఖవి హిబ్రూ, అరబ్బీ భాషలు
ముఖ్య మంగోలు ,, తుర్కి, చీనా, జపాను ,,

(మూలార్యభాష మూలద్రావిడము పదిపంద్రెండు వేల యేండ్లపూర్వము వాడుకలో నుండియుండును) ఈమూలార్యభాషకు, మూలద్రావిడమునకు, సెమిటిక్ మంగోలియను మూలభాషలకును, అంతకుపూర్వము పరస్పర సంబంధముండెనో, లేదో, నిర్ణయింప భాషాశాస్త్రజ్ఞులింకను చర్చల జరుపుచున్నారు

మనప్రాచీనభారతార్యులును అప్పటి ద్రావిడులును గూడ చాల నాగరికులై యితరదేశములతో దూరవ్యాపారముచేయుచుండినట్లునిదర్శనములుగలవు పురాతనరాజులు ఋషులు త్రివిష్టపాదులకు వెళ్ళి మరల భారతదేశము చేరుచుండినట్లు పూర్వగ్రంథములందు తెల్పబడెను, క్రీ పూ 6, శతాబ్దులందు భారతీయవిద్వాంసులు శిల్పులు పారసీక రాజ్యమందుండినట్లును, అశోకవర్ధనుని కాలమున (క్రీ పూ ౩ వ శతాబ్దిలో) అలెగ్జాంద్రియా సిరియా మున్నగు ప్రాంతములందు శ్యామసింహళాది ప్రాచ్యదేశములందుగూడ బౌద్ధతత్వజ్ఞులు శిల్పులుహిందూమతములను భారతీయశిల్పకళాదులను వ్యాపింపజేసినట్లును, శిలాచిత్రాది స్పష్టనిదర్శనములుగలవు. (యూదదేశమున వసుబోధించిన క్రైస్తవమత [illegible] హిందూబౌద్ధసిద్ధాంతము లాధారములని కొందరు [illegible] విమర్శకుల అభిప్రాయము) తరువాత

కనిష్క-శాతకర్ణి గుప్తరాజాదుల కాలమందును భారతీయులు తత్వశాస్త్ర భౌతిక విజ్ఞానములందును శిల్పకళాపరిశ్రమలందును గూడ ప్రవీణులై, వానిని దేశాంతరములకును వ్యాపింపజేసినారు, అందుకు ఆ ప్రాంతములందు అనేకనిదర్శనములుగలవు * ఇట్లితర దేశీయులకన్న హెచ్చుగశక్తివిజ్ఞానయుతులైనను, ప్రాచీన భారతీయులు, ఇప్పటి కొందరివలె స్వార్థపరులుగాక, తమవిజ్ఞానము నంతటను వెదజల్లి 'లోకాస్సమస్తా స్సుఖినోభవంతు' అను విశ్వజనీన భావమునే గలిగియుండిరి అప్పుడు మనదేశము ప్రాచీన ప్రపంచమునకు నాయకమణిగ నుండెను †

---

*ముందు 178, 244, 384 వ పుటలు జూడుడు

† అట్లైనో మనప్రాచీన గ్రంథములలో కొన్నిచోట్ల సముద్రయానమేల నిషేధించిరని సందేహము కలుగవచ్చును ఆనిషేధము మొదటినుండిలేక మధ్యకాలమునే [జపానీయులలోవలె] ఏర్పడెను క్రీ త 2,3 శతాబ్దుల ప్రాంతమునందు అన్యదేశములందు తీవ్రముగ ప్రబలియుండిన అంటువ్యాధులు, సంచారిదళబాధ, అశాంతస్థితి, మనకు వ్యాపింపకుం [illegible] నిర్ణయముజరిగియుండునేమో ! సముద్రమున తుఫానుల ప్రమాద [illegible] దధికమైయుండవచ్చును ఎట్లైనను, అప్పటి మనఋషులు దేశ [illegible] ములబట్టి చర్చించి తమయాచార వ్యవహారములను ధర్మశాస్త్రపు నియ [illegible] దేశహితకరమగునట్లు మార్చుకొనుచు వచ్చిరనటకు నిదర్శనములు గలవు.

ప్రాచీనభారతీయులు స్వదేశమందును అభిమానము వీడక, భారత దేశమంతటను ఏకమతము ఏకవిజ్ఞానము ఏక నాగరికతగూడ వ్యాపింపజేసిరి, వివిధప్రాంతములకు తీర్థ యాత్రల బ్రోత్సహించియు, గ్రంధాదుల మూలమునను దేశసంచారమును దేశపరిజ్ఞానమును ఆయాప్రాంతీయులలో పరస్పర నానుభూతిని వృద్ధిచేసిరి యూరపు ఉత్తరఅమెరికా మున్నగు ప్రాంతముల కార్యజాతీయులు వెళ్ళినప్పు డాయా దేశముల ఆదిమజనుల నార్యులు నిర్దాక్షిణ్యముగ నశింపజేసి రని చరిత్రలవలన విశదము మన భారతీయార్యులట్లు చేయ లేదు; ఆదిమ ద్రావిడ జనులు (వారలనాగరికతగూడ) దేశ మున వ్యాపించెను, ఈనాగరికతలమధ్య వీలైనంతవరకు సం బంధము సమీకరణము కలుగజేయబడెను, ఇట్లు జాతీయత కును అంతర్జాతీయతకును సమన్వయము జరిగెను

"అస్వర్గ్యం లోకవిద్విష్టం ధర్మ్యమప్యాచరేన్నతు, సముద్ర యాత్రాస్వీకారః కమండలు విధారణం ఇమాన్ ధర్మాన్ కలియుగే వర్జ్యానాహుర్మనీషిణః (బృహన్నారదీయము) అ 22_12_16

దత్తౌరసేతరేషాంతు పుత్రత్వేన పరిగ్రహః, శతాత్రియు దాయుగో [illegible] సీరిణామ్యః, భోజ్యాన్నతా, గృహస్థస్య తీర్థసేవాతిదూరతః... [illegible] స్వర్గం క్షత్రియాణాం... నివృత్తిశాస్త్ర [illegible]కం ... పాధూనాం ప్రమాణ [illegible] గానాగతం)

మన ప్రాచీనవిద్వాంసులు విశాలజ్ఞానానుభవములు లేని సంకుచితభావులను 'కూపకూర్మములు' అన్నారు ఆపేరు ఈనాడు వారి వంశీయులకే వర్తించునని కొందరుచెప్పు స్థితి కలిగినది ఆయుదారభావము, జ్ఞానాకాంక్ష, స్వతంత్రవిమర్శ, ప్రగతీచ్ఛయు మునుపరాధీనదేశమున క్షీణించినవి; బాహ్యాచిహ్నములే ప్రాముఖ్యమొందినవి, సంకుచిత ప్రాంతీయభావములు, పరస్పర విభేదములును, ప్రబలినవి

ఇట్టివి పోవుటకు ప్రపంచచరిత్రజ్ఞానము ఉపయోగించును. జగదుత్పత్తి వికాసములను ఆయాజాతుల చరిత్రమును గ్రహించుటచే మనోభావములు హృదయమును వికాసము పొందును; జాతీయభావము విశ్వజనీనతయు కలుగును. ప్రస్తుతమున్న విభేదము లెట్లుకలిగినవో తెలిసి, ఆయాజాతుల మధ్య యుద్ధాగ్రముగ సంఘర్షము కవసరము లేదని, ఈకనబడు విశేషములు బాహ్యములు తాత్కాలికములు నేయని, తెలియును. ప్రపంచచరిత్రను గ్రహించుట ముఖ్యముగా మనభారతీయులకు చాలయవసరము మనదేశము ఒకసంగ్రహప్రపంచము వంటిది. అందు ఫలవంతములగు నదీప్రాంతభూములు, అనావర్షప్రాంతములు, మరుభూములు, మహాటవులు, రాతినేలలు, [illegible]తభూములు, మహాపర్వతప్రాంతములు, అత్యుష్ణభాగములు, శీతలదేశములును గలవు, ఆజానుబాహువులు, పొట్టిజాతులు,

మహాశూరులు భయస్వభావులు, కుశాగ్రబుద్ధులు, మందులు, వ్యాపారకుశలురు, వేరువేరు జాతులవారును, కలరు, మహోన్నతమగు ఉపనిషన్మతమును, మూఢదురాచారములు, క్షుద్ర దేవతల బలిమతములుగూడ, ఒకదానిప్రక్కనొకటి వెలయుచున్నవి ఆదిమ ద్రావిడులవి ఆర్యనాగరికతయునే గాక, అన్యదేశసంస్థలుగూడ గలవు ప్రపంచపు ముఖ్యమతములన్నియు నిచ్చటనున్నవి మరియు, అగర్భశ్రీమంతులగు రాజకుటుంబములు, నిరపేదలగు బిచ్చగాండ్రునుకలరు ఇట్లన్ని మతసంఘస్థితులుండుచోట వాని యుత్పత్తిక్రమము సంబంధములును తెలియుట పరస్పరానుకూల్య ముండుటకు సహకారియగును ముఖ్యమతము లన్నింటికిని సంబంధము కలదని, వానిమూలసూత్రము లొక్కరీతి వేయని, కొన్ని చారిత్రక కారణములవలన ఆయాపరివర్త పరిస్థితుల కనుకూలముగ వేర్వేరు మతము లేర్పడెనని, వానిలో క్రమముగా దేశకాలానుసారముగ పరిణామము కలుగుచు వచ్చెనని, జగత్కథ తెల్పును, నిజముగా వీనిమధ్య విరోధముండవవసరములేదు క్రిందటినూరేండ్లలో ఆధునిక విజ్ఞానమువలన ఇనుప [illegible] శాఖలు, తంతివార్తలు, వాయువిమాన

పరస్పరసమావేశములుచాల హెచ్చినవి, అందువలన ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయవిషయములందుగూడ పరస్పరసంబంధము తప్పనిసరియైనది ఏలఅమెరికాలోనో జరుగు పరివర్తనముచే గూడ మన ఆర్థికాదిపరిస్థితులు తారుమారగుచున్నవి. మానవుని కష్టసుఖము లొకేరీతివి ఒకదేశము చిక్కులలో బడగనే, ఆబాధ లితరదేశములకును వ్యాపించుచున్నవి కనుక అన్ని జాతులయొక్కయు, ముఖ్యదేశము లన్నిటి యొక్కయు, ఇతిహాసపుముఖ్యాంశములను మనమందరమును గ్రహింపవలెను చరిత్రాభ్యాసము వేరొక గొప్పనీతినిగూడ తెల్పును ఆత్మవిశ్వాసము గలిగి తమతోడిజనుల సంఘాభివృద్ధికై నిరంతరకృషిచేయు సాహసిజాతులే క్రమముగా వృద్ధికివచ్చిరని ఇతిహాసము తెల్పును జనులందరు నీశ్వరాధీనులే యైనను, స్వయంకృషిలేని మందజాతులు క్షీణించుచున్నవి. ఇతిహాసమేగాక, పూర్వయుగముల జీవకోటిచరిత్రయు ఈసంగతిని దృఢపర్చును దేశకాలానుకూలముగ తమ యభ్యాసాదుల మార్చుకొనని (మందములు అలసములు అగు) ప్రాణులు వృద్ధిజెందలేదు, నిరంతరము శ్రమపడు జాతులే అవసరమగు అంగజ్ఞానవృద్ధి నొంది యభివృద్ధిగాంచి చిరస్థాయులుగ వ్యాపించును

జీవపరిణామము తెల్పు ఈనీతిని మరువకూడదు జీవ జాతులన్నియు సకలభూతాంతర్యామియగు మహాశక్తిచే

చోదితములయ్యు, స్వయంకృషివల్లనే వృద్ధినొందక, కాని కేవల భౌతికబలముచే వృద్ధిజేసుకొనుచు తమోగుణవంత ములై క్రూరములై యుండు మహాజగరములు డినోసార్లు మున్నగుపూర్వయుగముల వికృత జంతువులు పూర్తిగ నశించి, వానిజాతులు నిశ్శేషమైనవి, పూర్వమొకప్పుడు మనలోకమంతటికిని ముఖ్యజీవములై ప్రబలిన సరీసృపము లిప్పుడు హీనస్థానమున నున్నవి అట్లుగాక, మనోబలము ను అంతశ్శక్తిని సహృదయతను సంఘక్షేమపరతను వృద్ధిచేసుకొనిన జంతువులే కాలక్రమమున ఆయా యుగాం తములందలి ప్రళయముల దాటగలిగి వృద్ధియైనవి. అట్లు ఆత్మ మనశ్శక్తుల వృద్ధిజేసుకొనిన జీవులనుండియే వానర ములు (ప్రస్తుతపు నరజాతులును) కలిగెనని వైజ్ఞానికుల సిద్ధాంతము మరియు జీవులు కొంతవరకు పరిసరములవల్లను తోడి ప్రాణులవల్లను మారును అందువలన మన పరిసర ములను తోడిజీవులను బాగుచేయుట మనయాత్మాభివృద్ధి కినవసరము అనగా సంఘక్షేమముకై నిష్కామకర్మచేయుట వలనే నిశ్శ్రేయసము నందుదుము. అట్లుగాక నిష్క్రియుల [illegible] స్వార్థకార్యపరులముగనో యుండినచో నిశ్శ్రేయస [illegible]. అన్నిజీవులలోను వ్యాపించియున్న ఆత్మస్వభావ [illegible] సర్వభూతములందును సమబుద్ధియుండుట,

జీవవికాసకథను మానవసంఘచరిత్రను దెల్పు గ్రంథ మింతవరకు మన ఆంధ్రమున (నాకు తెలిసినంతవరకు తక్కిన మన దేశభాషలలోను) లేదు

పరిణామసిద్ధాంతపు నిదర్శనముల గూర్చి శ్రీచింతా దీక్షితులుగారొక చిన్నపుస్తకము వ్రాసిరి వెనుక శ్రీగాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు ప్రపంచచరిత్రము నాయా దేశముల వరుసను విపులముగ వ్రాయదలంచి గ్రీసుచరిత్రమును ప్రచురించిరి, మన భారతదేశమును గూర్చియును ఇంతవరకు సమగ్రేతిహాసము లేదు, విద్యార్థుల పుస్తకములు కొన్ని కలవు జపాను రష్యా అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములు మున్నగు కొన్ని దేశముల గూర్చి విడివిడిగ చిన్నపుస్తకము లిటీవల వెలువడినవి ఇట్టి ప్రత్యేక దేశచరిత్రలకును ఆయాసాంఘికశక్తుల పరిణామమున సామాన్యసమస్యలను దెలుపుచు పరస్పరసమన్వయమును సూచించు లోకేతిహాసముకును భేదమున్నది ఇందలి మూలభాగము హెర్బర్ట్ జార్జి వెల్సుగారి "షార్ట్ హిస్టరీ ఆఫ్ ది వరల్డ్" అను ఆంగ్లగ్రంథముకనువాదము శ్రీ వెల్సుగారు జగద్విఖ్యాతుడు, ఆంగ్లవాఙ్మయజ్ఞులందరు నీయనప్రతిభను వినియే యున్నారు ఈయన 1866 లో జనించి ఆక్సుఫర్డులో జంతుశాస్త్రమున పట్టపరీక్షనిచ్చి, పత్రికృతి

శాస్త్ర ప్రవీణుడయ్యెను, కాని పత్రికా సంపాదనను గ్రంథరచనను వృత్తిగ జేసుకొనెను, చాలకథలను సంఘవిమర్శలను, ఇతరగ్రంథములను, రచించెను అర్థిక రాజకీయములందీయన "రైట్‌వింగ్ సోషలిస్టు" (=సామ్యవాదులలో మితవాది), ఆభావముల ప్రచారముకై 'వర్క్-వెల్త్ అండ్ హాపినెస్ ఆఫ్ మ్యాన్‌కైండ్' (=నరజాతిచర్య సుఖసంపదలు) మున్నగు అనేక గ్రంథములువ్రాసెను తన నవలలగూడ, జనులలో మూఢత్వము బోగొట్టి విజ్ఞానరుచిగల్గించి, ఉదార భావములను విజ్ఞానమును వెదజల్లుటకు నైతికపరిణామము గల్గించుటకునే వ్రాసినారు వైజ్ఞానికాగ్రణులసాయము నొంది "ది ఔట్‌లైన్ ఆఫ్ హిస్టరి" అను విపుల చరిత్రను గూడ రచించెను, కాని అది చాల వివరములతో నిండి, మామూలుచదువరులకు విసుగు గలిగించును ఈ "షార్ట్ హిస్టరీ" క్లుప్తమై, సారరూపమై, సామాన్యపాఠకుల యౌత్సుక్యమును తీర్చును

ఇందు మామూలు రాజయుద్ధాదులకధయేగాక సంఘపరిణామాదులును సంగ్రహింపబడినవి ఇట్టిగ్రంథము ననువదించుటకన్న తెనుగున స్వతంత్రముగ వ్రాయుటే సుకరముగ దోచినది కాని వైజ్ఞానికేతిహాసగ్రంథమును అందు ప్రవీణుడనుగాని నేను స్వతంత్రముగ వ్రాసిన నది ప్రామాణికముకాదు కనుక వెల్సు ననువదించుటే ఉచితమనితోచినది.

ఇతిహాసము రెండువిధములు ఆయా రాజాదివ్యక్తుల యుద్ధాదివృత్తాంతములను వరుసగా కార్యకారణ సంబంధములతో తెలుపుట సంప్రదాయపద్ధతి వానికి ప్రాధాన్యమీయక, ఆయాజనసంఘములందు కాలక్రమమున జరిగిన పరిణామముల దెలుపుచు, అందు కవసరమగునంతవరకే ఆయానాయకుల చర్యలగూర్చి తెల్పుట రెండవదగు వైజ్ఞానికపద్ధతి, ఇదియే యెక్కువ జ్ఞానదాయకము, ఉపయోగకరము ఆంగ్లమునను ఈరీతి చరిత్రను మొదట వ్రాసినది వెల్సుగారే †మరియొకసంగతి ఈగ్రంథమున భూమి యుత్పత్తిక్రమము, అందు ఆయాయుగముల

† ఇటీవలనే శ్రీ జవాహరలాల్ నెహ్రూగారు "గ్లింప్సెస్ ఆఫ్ వరల్డ్ హిస్టరీ" అను పేరనొక విపులగ్రంథము వ్రాసినారు అది కేవలేతిహాసముకాక నరుల రాజకీయాదిభావముల కేంద్రీకరించి స్వతంత్ర భావనిర్మాణమునకు తోడ్పడు వ్యాసపుంజము

జీవవికాసము, క్రమముగా నరజాతి యావిర్భావము, అందే ర్పడిన క్రమవికాసము, ఇప్పటి వైజ్ఞానికసిద్ధాంతములప్రకారము వర్ణింపబడి, అంతట మామూలు ప్రపంచజాతుల యితిహాసము వివరింపబడినది అందుచే నీపుస్తకమున ఆయాస్థలములందు భూతత్వశాస్త్రము, జీవశాస్త్రము, ప్రాచీననరశాస్త్రము, జాతిశాస్త్రము, సాంఘికతత్వము, మనశ్శాస్త్రము సామ్యవాదము మొదలగువాని కొన్ని మూలసూత్రములును, మతసూత్రములును, సందర్భోచితముగ మిళితమైనవి ఇందలి ఇతిహాసభాగమున ఆయాకాలములందు ఆయాజాతులస్థితి, వారిసమ్మేళనము వే నాగరికతలో కలిగిన మార్పులును, వివరింపబడినవి దరిమిలాను ఆర్థికసాంఘికధార్మికరాజకీయస్థితులన్నిటిలోను గల్గిన పరిణామము వాటి పరస్పరసంబంధమును సూచితములు ఇందు ప్రాచీనమిశ్రి (= ఈజిప్టు) దేశము సుమేరియా అస్సీరియా మొదలగువాటిసందర్భమున చెప్పబడిన గ్రామదేవతల గుణులు మతాధికారులు జాతుబలు

నాగరికతనుగూడ మార్చినవి. అందుచేత నాసంగతులును, వెల్సుగా రిందు సూచించిన "దేవసమన్వయము"ను, కొంత వరకు వన మతాచారములకును వర్తించునని తోచును తక్కినచరిత్రలవలెగాక, ఇందు బుద్ధుడు క్రీస్తు మహామ్మదు మొదలగు మతప్రవక్తల సిద్ధాంతముల గూర్చియు చెప్పబడి నది ఉదారులౌ మతాభిమానులు రాజకీయముగను స్వతంత్రభావులగుదురని సూచింపబడినది మూలగ్రంథమున సహజముగ క్రైస్తవసిద్ధాంతములకు ఆమతపరిణామమునకు ప్రాముఖ్యమిచ్చినారు చరిత్రమున మతమునకును స్థానమున్నది ప్రపంచము భౌతికమే కాదు పంచభూతతన్మాత్రలకు బుద్ధి అహంకారము మూలమని, వీటికన్నిటికి ఆత్మమూలమని సనాతనహిందూసిద్ధాంతము భౌతికపరమాణువులు స్వతంత్రపదార్థములు కావనియు అవియు అతిసూక్ష్మములు, దుర్గ్రాహ్యములు, దుర్భేద్యములు అగు శక్తిపుంజముల సముదాయరూపములే అనియు, ఈపరమాణువుల అంగములగు ఎలెక్ట్రనులు ప్రోటనులు మొదలగువాటి మూలాధారమగుశక్తి అవ్యక్తచిత్ స్వరూపమే అనియు, అందుచే విశ్వమూలాధారము భౌతికముకాక మానసికము ఆధ్యాత్మికమునే యగుననియు, ఇటీవల ఎడ్డింగ్టన్ సర్ జేమ్స్ జీన్స్ మొదలగు వైజ్ఞానికప్రముఖులు నిర్ణయించినారు ఆమూ

కాలముల సాంఘికాధ్యాత్మికపరిణామములచే రాజకీయ చరిత్రయు చాలవరకు మారుచుండును మరియు వ్యక్తుల లోను శరీరముకు మనస్సుకు హృదయముకు పరస్పరసంబంధము చాల గలదు ఇంతేగాక, సృష్టిలో మొదట భౌతికముగ బలీయములయ్యు తీవ్రములై నిదానములేని క్రూర సరీసృపాదులనుండి, నిదానము ఆలోచనగల పక్షిజంతు జాతులు, అంతట సూక్ష్మబుద్ధులు దాక్షిణ్యవంతములు అగు వానరాదులు విశేషమానసికాత్మికశక్తులు గల నరజాతియు ఏర్పడి, ప్రబలినవి, కనుక, సృష్టిలో జ్ఞానముకు ఆత్మశక్తికి ఇకముందు ప్రాధాన్యము హెచ్చునని తోచును మరియు ఇస్లాము క్రైస్తవాదిమతములచే భౌతికచరిత్రప్రవాహమున కూడ ప్రత్యక్షముగ మార్పులు గల్గినవి కనుక జ్ఞానమతములకును చరిత్రమున దగుస్థాన ముండవలెను

మూలమువలె నీపుస్తకమును ఒకచిన్నసంపుటముగనే వ్రాయబూనితిని అనువాదమున మూలాంగ్లగ్రంథములోని సంగతుల నేమియుమార్చలేదు. ఆంగ్లపాఠకులకు [illegible]లై మూలమున వివరము లీయని కొన్నినదీనగ [illegible] ఏప్రాంతపువో అట్టిసందర్భము లున్నతవిస్త [illegible] తెలియుట కవసరముగు వివరములనందే [illegible]లమును కొంతవరకు పా[illegible]

త్యదృక్పథముతో (ఆంగ్లపారశులకై) వ్రాసిరి,† కనుక ఆ పారశులకవసరమని తోచువిషయములకే ప్రాధాన్యమిచ్చిరి

లోకచరిత్రను ఒకేసంపుటములో వ్రాయునప్పుడు ఆయాప్రత్యేక దేశముల చారిత్రవిశేషములన్నిటిని తృప్తికరముగ వ్రాయవీలుండదు ఈపుస్తకమందు ఏప్రత్యేక దేశమును గూర్చియు పూర్తియైనచరిత్ర లేదు ఐనను అంతర్జాతీయసమస్యల గ్రహించుటకును, ప్రపంచచరిత్ర సమన్వయము తెలుసుకొనుటకును, అవసరమగు ఆయాపాశ్చాత్య దేశములముఖ్యసంగతులు వ్రాయబడినవి కాని, అట్టివేభారత సంబంధులగు కొన్ని సంగతులు మూలాంగ్లమున లేవు. అందువలనగల్గు అపార్థమును బోగొట్టుటకై మూలమున లేని కొన్నిసంగతుల నిందు తెలుపవలసివచ్చినది ఇట్టివి భారతీయుల కవసరములు, కనుక, పూర్వయుగములందు మన ప్రాంతపు భౌతికస్థితి, భారతదేశపు ప్రాచీననాగరికత, ప్రపంచమునకు ఋగ్వేదప్రాముఖ్యము సనాతన హిందూ

---

†ఇందు కొన్ని అధ్యాయముల జగవురపుడు పాఠకు లీసంగతిం జ్ఞప్తిలో నుంచవలెను బైజంటైను (=కాంస్టాంటినోపిలుప్రాంతపు) సామ్రాజ్యము, యూనానుపారసీకాదిదేశములు తూర్పురాజ్యము అని తఱచు వ్రాసినారు. అవి మనదేశమునకు నిజమునకు పడమరగనే యున్నవి రోమును ఇంగ్లండు మున్నగు పశ్చిమయూరపుప్రాంతములకు తూర్పుగ నున్నవి; కనుక అట్లు వ్రాయబడినది

మతమునుండి బౌద్ధమతము కలిగినరీతి, ఈరెంటికిని యూద క్రైస్తవమతసిద్ధాంతములతో గల సంబంధము. వైదిక ద్రావిడాది పూర్వనాగరికతల మిశ్రణఫలితము, దేవసమన్వయము, హిందూ ముస్లిం మతాచారభేదము, మన దేశపు ముఖ్యేతిహాసవిషయములు, ఆర్థికక్రాంతిఫలము, నవ్యసంఘస్థితి ఇట్టివానిని గూర్చి అవసరమైనచోట్ల సందర్భోచితముగ సంగ్రహముగ కొన్ని టిప్పణులను జేర్చితిని ఇది భారతదేశ చరిత్రకాదు, కనుక ప్రపంచచరిత్రలో నుండదగిన పరిణామకరములగు ముఖ్యాంశములనే అందు వ్రాసితిని ఈటిప్పణులను మూలానువాదపు మధ్యనే చేర్చిన చదువు వీలుగా నుండెడిది కాని వెల్సుగారిభావముల గ్రహించుట కాటంకములేకుండుటకై పాదటిప్పణిపద్ధతి నవలంబించినాను, ముఖ్యమైనవాని నాయా అధ్యాయాంతములందు వ్రాసినాను పాఠకులు వాని నుచిత సందర్భములందు సమన్వయము చేసుకొనప్రార్థన టిప్పణులలోని యంశములు రాధాకృష్ణ పండితులు, ఆచార్యప్రఫుల్లచంద్ర, రాధాకుముదముఖర్జీ, వ్రజేంద్రనాథసీల్, మున్నగు సుప్రసిద్ధశాస్త్రజ్ఞులు వంటి [illegible] విలడించినవే వీలైనంతవరకు మార్షల్‌గారి సం[illegible]యచరిత్రము విన్సెంటు స్మిత్తుగారి "ఎర్లీ [illegible] హిస్టరీ' మున్నగు దేశచరిత్రములు ప్రిభు

త్వప్రకటితమగు "ఇంపీరియల్ గజటీర్ ఆఫ్ ఇండియా"* జనాభారిపోర్టు మొదలగు (పాశ్చాత్యులందరును ప్రమాణముగ నంగీకరించు) గ్రంథములందు చెప్పినవానినే వ్రాసినాను, కొన్ని సంగతులను ప్రభుత్వపురాతత్త్వవేత్తలు మొదలగువారి (పత్రికలలో ప్రకటింపబడిన) ఉపన్యాసములనుండియు గ్రహించితిని (సందర్భముల సమన్వయముకై కొన్ని ఆంధ్రచారిత్రక విషయములగూడ జేర్చినాను) ఈటిప్పణుల లోని యేసంగతులును వెల్సుగారివి కావు, కనుక వాని బాధ్యత నాదేగాని వెల్సుగారిది కాదు

ఈగ్రంథపుసంగతులబట్టి ఇందు చాల పారిభాషిక పదముల వాడవలసివచ్చినది. ఆంధ్రమున తగు వైజ్ఞానిక నిఘంటువింతవరకు లేకయు*, ఆపదములకు వాడుకలో తగు స్థైర్యమేర్పడకయు, అట్టిభావముల దెల్పుటలో లేఖకులకును పాఠకులకును చిక్కు కలుగుచున్నది, వీలైనంతవరకిదివరకు వాడుకలోనున్న పదములనే వాడినను, కొన్నిచోట్ల క్రొత్త పదములగూడ నుపయోగించినాను కొన్ని వాడుకలోనున్న

* శ్రీదిగవల్లి వెంకటశివరావుగారిట్టి పుస్తకము నిటీవల ప్రచురించిరి కాని అది నాకందునప్పటికి ఈపుస్తకవ్రాత పూర్తి అయినది అందలి కొన్నిపదములకు ఇందులో వాడినవానికి కొంతభేదము తప్పినదికాదు

పదములు సందిగ్ధముగనున్నవి ఒకే వైజ్ఞానికభావమును రెండు పదముల వాడుటయు కలదు ఉ। "జియాలజి" అనుటకు భూగర్భశాస్త్రమని ఆంధ్రమున ధారాళముగ వాడుకకలదు కాని 'జియాలజీ'లో భూగర్భమునుగూర్చియేగాక భూమిపై నున్న శిలలు కొండలు మొదలగువానినిగూడ పరిశోధించుట భూతత్త్వము తెలుసుకొనుట ముఖ్యాంశము, (పైనున్న పటలము శోధించుటేగాని, వేలకొలది మైళ్ళలోతుగల నిజమైన భూగర్భమును పరిశోధించుట ఇంకనుసాధ్యముకాదు అయోమయమగు ఈగోళగర్భపు నిజస్థితినిగూర్చి ఇంకను ఏమియు తెలియదు), మరియు శబ్దార్థమునుబట్టి ఖనిజశాస్త్రమును భూగర్భశాస్త్రమే, అందుచే భూగర్భపదముకవ్యాప్తి అతివ్యాప్తి రెండునుకన్పడును కనుక'జియాలజిస్ట్'కు 'భూగర్భశాస్త్రజ్ఞుడు' కన్న 'భూతత్త్వజ్ఞుడు' అనుటేయుక్తముగాతోచినది. 'ఎస్ట్రానొమీ'అనుటకు 'ఖగోళశాస్త్రము' అనుచున్నాము ఆయర్థముననే 'జ్యోతిశ్శాస్త్రము' అనుపదమునుగూడ తెలుగులో కొందరు వాడుచున్నారు జ్యోతిశ్శాస్త్రమనుట శబ్దార్థమునకు సరియగుటేగాక, ప్రాచీనసంస్కృత గ్రంథములందు [illegible] హిందీ బెంగాలి మొదలగు ఆర్యాభాషలందునుగల [illegible] సరిపోవును. 'జామెట్రీ' అనగా 'క్షేత్రగణితము' [illegible] జ్యామితి' అనునది ఎక్కువ వ్యాప్తిని

లోచుచు పాశ్చాత్యులభాషలన్నిటిలోవలె మనభాషలలోను ఒకేరీతి పారిభాషిక పదములుండుటమంచిది కనుక, ఇది వరలో ధారాళముగ ప్రచారములోనున్న పదముల విషయ ముండనే పై రెండవరకపు సులభపదములగూడ అచ్చటచ్చట వాడితిని, ఈపద్ధతినే చరిత్రకు ఇతిహాసమని, హిందూదేశ ముకు భారతదేశమని, ఇట్లే ఇతరవిషయములందును రెండు విధములగు పదములును ఇందుజేరినవి మనదేశభాషలన్నిటి లోను పారిభాషిక విషయములకు చాలవరకు సంస్కృతపద ములనే వాడుచున్నారు (ఉర్దులోమాత్రము ఇంగ్లీషు, అర బికు, పర్షియన్, పదముల నెక్కువగా వాడుచున్నారు)

కాని, సంస్కృతమున అనేకార్థములగు అట్టిపద ములలో కొన్నిటిని బంగాళీ హిందిమున్నగు ఆర్యావర్త భాషలలో నొకయర్థమునను, తెనుగులో నింకొక యర్థము నను, వాడుచున్నారు,* 'బాకీ' మున్నగు కొన్ని కేవల హిం దూస్థానీ పదములను ఆయాభాషలలో వేర్వేరు అర్థము

---

*ఈవిషయమునకుదాహరణ ఉద్యోగ, వ్యాఖ్యాన, ఉపన్యాస, విన్యాస, రాష్ట్ర, మత, ధర్మ, ఇతిహాస, ఆగ్రహ, బాష్ప, సంసార, [illegible] ఇత్యాదిపదములెన్నియో హిందీలో నొకయర్థమునను తెలుగులోనింకొకయర్థమునను వాడుచున్నారు (దేశాదుల పేర్లలో గూడ ఇట్టిభేదములుగలవు. ఉదాహరణకు హిందూస్థానీలో 'మిశ్ర' దేశమని పర్షియాకు పారస్' అని అలెగ్జాండరుకు 'సికిందర్' అని వాడుదురు

లందు వా బడు న్నవి ఈసమన్వయ మూర్చి భాషాభిజ్ఞు లను విద్యాసంస్థలును తగుశ్రద్ధ వహించినట్లు తోచదు * ఈ 25 సం॥ లలో హిందీ మన ప్రాంతమందు వ్యాప్తి హెచ్చినది ఉభయభాషాభిజ్ఞులు కొందరికేవల కొన్నిపదముం రెండవ యర్థమందుగూడ ఆంధ్రమున వాడుచున్నారు ఒకేపదమును ఆంధ్రమందును ఆర్యభాషలందును వాడుటలో అర్థవిభేదము సాధ్యమైనంతవరకు తొలగించుట ఉభయభాషలవృద్ధి సామరస్యములకు అవసరము ఈసమన్వయను ఆయాభాషాసంస్థలు లేక పరిషత్తు ప్రతినిధులు భారతీయ భాషాపరిషత్తుగా నేర్పడియో, లేక అంతర్విశ్వవిద్యాలయ సమితి (ఇంటర్ యూనివర్సిటీస్ బోర్డు) వారో, పరిష్కరింపదగును అందుచే పరస్పరసమావేశముకు, భాషాసామరస్యముకు, గ్రంథముల తర్జుమాకును, సౌకర్యము హెచ్చును.

నేడుఆంధ్రమున శైలియు సమన్వయమైనది గ్రాంథిక వ్యావహారికముల రెంటికి నాదరమున్నది 'వ్యావహారిక' రచనలలో రుచిభేదమునుబట్టియు ప్రాంతభేదమునుబట్టియు [illegible]భేదము లేర్పడుచున్నవి, మన నిజాం ఆంధ్రసోదరులు, [illegible]ంతమువారు, గంజాంప్రాంతమువారును, తామ [illegible] సిరవాఙ్మయప్రగ్రంథముల [illegible], [illegible]చ్చి, కొన్ని శబ్దములలో ఆంధ్రము

వేర్వేరు భాషలవలె గన్పట్టవచ్చును. ఇందు భాష సుబోధముగ నుండునట్లు యత్నించితి శకటరేఫార్ధానుస్వారాదులను గమనింపలేదు, విసంధుల స్వేచ్ఛతో వాడితిని, (కేవలము వ్యవహారసిద్ధపదములుగూడ కొన్ని ఇందు చేరినవి), అన్యభాషాపదముల విసర్జింపలేదు (ద్రావిడకుటుంబికమగు తెనుగుకు ఒకవిధముగ సంస్కృతపదములును అన్యభాషవే) 'సాలు' మామూలు, తయారు, రోజు, ఖాళీ, అసలు, వగైరా, నకలు మున్నగు హిందూస్థానీపదము లిందువచ్చినవి కొన్ని చారిత్రక కారణములచే నట్టివి మనవాడుకలో దేశ్యసమములై నిల్చియున్నవి (కొన్ని శతాబ్దములు మనపై నధికారులై యుండిన గోలకొండ నిజాం రాజ్యపు ప్రజలలో సుమారు సగముమంది అనగా 75 లక్షలమంది ఆంధ్రులే, వారు తమ తెలుగులో నూటికి 70 వరకు వీనినేవాడుచున్నారు) ఈపదములు హిందీ బంగాళీమున్నగు ఆర్యభాషల వాఙ్మయములందును దేశ్యములుగ వాడుకలోనున్నవి, ఆంధ్రవాఙ్మయమందును అట్టివానికి నిషేధము లేకుండుట అవసరమనితోచున. సౌకర్యమునుబట్టి బ్యాంకు, స్కూలు, రోడ్డు, స్టీమరు మున్నగు వాడుకలోఉన్న ఆంగ్లపదములును, ఆంధ్రపారిభాషికములతోపాటు (పాఠకులకు దెలియదగిన) ఆంగ్ల పర్యాయములును గూడ చేర్చబడినవి (ఉ మేమలు,

ఫాసిలు, రిపబ్లికు) యూరపులోని నరదేశనగరాది వ్యక్తినామములిందు వందలకొలదిగలవు, వానిని ఆంధ్రలిపిలోనే వ్రాసితిని. ఆంగ్లమందును వీని యుచ్చారణలో చాల అభిప్రాయ భేదములుగలవు (ఉ॥ సిరాక్యూసు, సైరాక్యూసు) మరియు 'తాటాకు'లో మధ్య అచ్చువలె 'ఆ'కు 'ఏ'కు మధ్యరీతి ఉచ్చారణగలపదము లిందుచాలగలవు, వానికికొంతవరకు క్రింద '—' అను గుర్తునుంచితిని (ఉ॥ ఆథెన్సు, బ్రాబరు, ఫ్రారిను) ఇంగ్లీషు 'ఎఫ్' 'జడ్' ఉచ్చారణగల కొన్నిపదముల ధ్వనికై కొన్నిటికి క్రిందచుక్కను ఉంచితిని, (ఉ॥ ఫ్రాన్సు, ఆఫ్రికా, ఫనీషను, జండవస్తా, నెబూకెడ్‌నజ్జార్). మూలగ్రంధపుచివరనున్న ముఖ్యవృత్తాంత కాలక్రమ సూచితోబాటు అదనముగ మరికొన్ని ముఖ్యాంశములు గూడ ఇందు చేర్చబడినవి మూలముకును టిప్పణికిని భేదము తెలియుటకై టిప్పణుల ముందు '‡ *' వంటిగుర్తునుంచి, టిప్పణి సంగతులు మూలముకన్న చిన్న అచ్చులో ముద్రించినాన ఆయాకాలపు భూపరిస్థితులను, జాతుల వ్యాప్తిని, [illegible]త్తాంశములను, తెలుపు మూలములోని పటములిందు [illegible]తో వ్రాసిచేర్చినాను, ప్రాచీనభారత[illegible]పటమును [illegible]మును ఆయాయుగములందు కలిగిన[illegible] [illegible]కను మన ముఖ్యభా[illegible]

ముఖపట్టికను అదనముగ నిచ్చినాను ఇందలి పటము లన్నిటికి శ్రీ దేశోద్ధారక విశ్వదాత నాగేశ్వరరావుపంతులు గారు సహజౌదార్యముతో బ్లాకులను ఆంధ్రపత్రికా లయమున చక్కగ తయారుచేయించి నాకుచితముగ నిప్పించి సహాయముచేసిరి, వారికెంతయు కృతజ్ఞుడను ప్రపంచపు ఆయాదేశముల తారతమ్యస్థితి సులభముగ పాఠకులకు గోచరించుటకై ముఖ్యదేశముల పరిమితి, జన సంఖ్య, ఆర్థికారోగ్య విద్యాదుల స్థితి, తెల్పుపట్టికలు గూడ జాతార్ అండ్ బెరి మున్నగువారి ఆర్థిక గ్రంథముల నుండియు, ప్రభుత్వప్రచురిత పుస్తకాదులనుండియు, ప్రసిద్ధ వార్షికప్రచురములనుండియు, శ్రీ ది. వెం. శివరావుగారి "భారతదేశ స్థితిగతులు" సాయముతోను, నాకు దొరకి నంతవరకు తయారుచేసి గ్రంథాంతమున జేర్చితిని ఆపట్టీల వలన ఆయావిషయములందు మన దేశపు ప్రస్తుతస్థితియు పురోభివృద్ధి కవకాశమును గోచరించును. టిప్పణిలోని ముఖ్యసంగతులు చాలగ్రంథములనుండి గ్రహించినందున ప్రత్యేకముగ ప్రమాణముల నుదహరింపలేదు

మూలమును తర్జుమా చేయుటలోను ఈపుస్తకపుశైలి లోను అనేకలోపము లున్నవి, మరియు, టిప్పణులలోని కొన్నిసంగతులు వివాదాస్పదము లగుటచే, వానినిగూర్చి

చాలమంది కభిప్రాయభేదము లుండవచ్చును అట్టిలోపము లను సహృదయులు చూపినచో వారికి కృతజ్ఞుడను ఈపుస్తకమును వ్రాయనారంభించినది మొదలు అనువాదము, అంశముల సేకరించుట, సాఫువ్రాయుట, పటములుగీయుట, ప్రూఫులు దిద్దుట మున్నగు అన్నిపనులలోను చి॥ ప్రతివాది భయంకర పార్థసారథి బి ఎ, బి కామ్, ఎల్ ఎల్ బి పూర్తిగ సహాయముచేసెను ఈ యనువాదముచేసి ప్రచురించుట కనుమతినొసగిన వెల్సుగారికిని అందుకొడంబడికను తెప్పించి నన్ను ప్రోత్సహించిన శ్రీ ఎం వి వి. కె రంగాచార్యులు బి ఏ గారికిని కృతజ్ఞుడను.

కాకనాడ,
1—7—1935

గ్రం థ.

రెండవకూర్పుకు భూమిక.

జీవవికాసకథను ప్రపంచచరిత్రమును గూర్చిన పుస్తక మొకటి ఆంధ్రములోనుండుట యవసరమనితోచి, 1935 లో ఈ 'జగత్కథ'ను ప్రచురించితిని. ఆభావము దృఢపడినది. ఆంధ్రమహాజనులు దీనికుచితస్వాగతమిచ్చినారు. మరియు, ఆంధ్ర మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయముల పాఠ్యనిర్ణేతలు దీనిలోని కొన్ని భాగములు బి. ఏ. పరీక్షకు పాఠ్యముగ జేసినారు. ఆవిద్వద్వరేణ్యుల యాదరముకెంతయు కృతజ్ఞుడను.

దీనికిప్పుడు పునర్ముద్రణ కలిగినది. టిప్పణుల నీసారి వృద్ధి జేయవచ్చునని ఇదివరలోననుకొంటిని, కాని అట్లు జరుగలేదు. రెండవకూర్పు అవసరమని నాకు ఈ వేసవిలో హఠాత్తుగ తెలిసినది. పుస్తకప్రతులను విద్యార్థులకు సకాలములో అందచేయవలెను. మరియు ఈసమయములోనే నెహ్రూచరిత్రకు రెండవకూర్పును 'గాంధిచరిత్ర'ను వ్రాసి ప్రచురించుట జరిగినది. కార్యాంతరముండుటేగాక, ఇందలి ముఖ్యభాగములు బి. ఏ. పరీక్షకు పాఠ్యములగుటవలన విశేషపు మార్పులుచేయుట యుచితముగకాదు. కనుక, ఈ రెండవ కూర్పులో మార్పులు చేయలేదు.

శైలిక్లిష్టముగనున్నచోట్ల, భావము స్ఫుటముగ తెలి యుటకై, ఈకూర్పులో మూలములోను టిప్పణులలోను వాక్యములశైలిని కొంతసులభపర్చినాను, మొదటికూర్పులో బడిన తప్పులనెల్ల సవరించినాను పారిభాషికపదములలో మూటిని మాత్రము మార్చినాను 'నెబ్యులా' అనుటకు 'తేజోమేఘము'కు బదులు 'నీహారము' అని, 'సోషలిజమ్'కు 'సాంఘికవాదము'కు బదులు 'సామ్యవాదము' అని, 'కమ్యూ నిజమ్'కు 'సామ్యవాదము'కు బదులు 'సంఘస్వామ్యము' అనియు, మార్చినాను వాటిశబ్దార్థమునుబట్టిచూచిన ఈ మార్పు అవసరముకాదనియే నాకుతోచినది కాని ఇటీవల పెద్దలు కూడ ఈ (మార్పు) పదములనే ఆయర్థములందు వాడుచున్నారు వాఙ్మయమందును మామూలువాడుక లోనుగూడ ఓకేరీతిపదములు వాడుటమంచిది పారిభాషిక పదములకిది యెక్కువఅవసరము కనుక, ఇందావదము నట్లు మార్చినాను

ఈమూడేండ్లలోను చాల దేశముల రాజకీయపరిస్థితి [illegible] కొంతవరకార్థికస్థితిగతులును కూడ చాల మార్పుచె [illegible] అందువలన అత్యవసరమైన కొత్తసంగతుల [illegible] సిద్ధాంతములు కాలసూచికలోను చేర్చినాను

చారిత్రక కాలపు జీవజాతుల గూర్చిన చిత్రపటము లిప్పుడు తెలుగుపుస్తకములలోను దొరకుచున్నవి కాని పూర్వయుగములందలి పరిణామకాలపుస్థితిని దెల్పు చిత్రములరుదు కనుక నీహారము, పూర్వయుగముల చెట్లు, మత్స్యములు వగైరా కొన్ని విచిత్రప్రాణుల చిత్రములను దయారుచేయించి, ఇందుచేర్చినాను వీటితో పోల్చుటవలన మన నేటి గుఱ్ఱములు గజములు నరులు ఈపూర్వజంతువుల ద్వారా క్రమపరిణామమున వికాస మొందిన సంగతి కొంతవరకు స్ఫురించును హింసాఘోరశి లోకమంతటను కార్చిచ్చువలె వ్యాపించి వికాకుపర్చుచున్న యీరోజులలో అందరును ముఖ్యముగ గ్రహింపదగిన అహింసాసిద్ధాంతమునకు చారిత్రక కాలమందు మొదటిప్రవర్తకుడై లోకోత్తరుడైన శ్రీగౌతమబుద్ధుని చిత్రమును ఇందు చేర్చబడినది

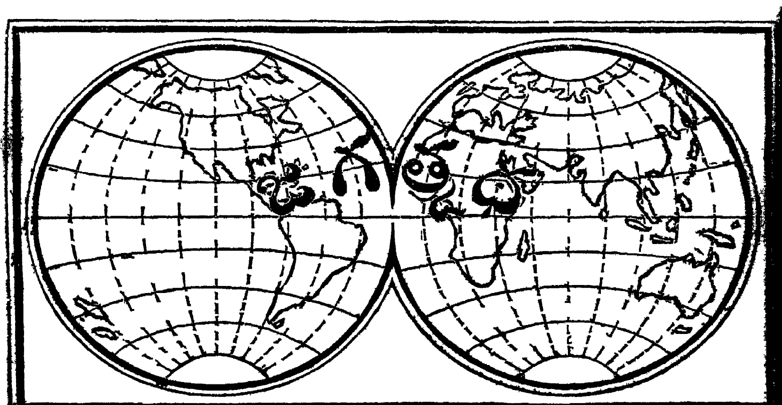
ప్రపంచచరిత్రము నభ్యసించుటకవసరము నానాటికిని హెచ్చుచున్నది లోకమందా యాప్రాంతముల ప్రయాణసౌకర్యములు హెచ్చి, దేశకాలావధి తగ్గుచున్నది (ఇటీవల, ఒక అమెరికనువైమానికుడు భూగోళమంతటిని 3½ రోజులలో చుట్టి తిరిగిరాగలిగెను, యూరపుకు అమెరికాకు మధ్య దీర్ఘప్రయాణము జరుపవలసిన అట్లాంటికు మహాసముద్రము నింకొకవైమానికుడు 13½ గంటలలో దాటెనట.

ఇంగ్లండునుండి మన దేశమునకు రెండురోజులలో పునః విమానము వచ్చుచున్నది 'రేడియో' (గ్రామములకును వ్యాపించుచున్నది 'టెలివిజ'ను గూడ ఏర్పడినది) ఇట్లు ఆయా దేశములమధ్య భౌతికసంబంధము హెచ్చుచున్నది తద్వారా ఆర్థికసాంఘికరాజకీయ సంబంధములును హెచ్చినవి ఒక దేశపు పరిస్థితులు మార్పులు తక్కిన దేశములవారును గ్రహింపకతీరదు, చారిత్రకముగను ప్రస్తుత స్థితికిని విభేదములకును కారణములేవో, మనమిప్పుడు విను క్రొత్తసిద్ధాంతము లెందుచేగల్గినవో గూడ, మనము అవగాహనచేసుకోవలెను అప్పుడే మన ప్రస్తుతసమస్యలెట్లు పరిష్కరింపవచ్చునో సహేతుకముగ తెలుసుకొందుము కనుకనే, ఇటీవల అబిసీనియా స్పెయిను చీనా ఆస్ట్రియా వగైరా ప్రాంతములందేర్పడిన విప్లవములు నిజముగ అంతర్జాతీయ స్వభావముగలవి మనకును సంబంధించినవి అని నాయకులు చెప్పుచున్నారు కనుక చరిత్రగ్రహణము అవసరము హెచ్చినది ఆవిషయములన్నిటిని గ్రహించి, అందుల [illegible]మాత్రములను మన దేశపు పరిస్థితుల కనుకూలముగ [illegible]సమన్వయము చేసుకొనుట మన దేశీయులందరి

మూలకర్త పీఠిక

ఈ చిన్న ప్రపంచచరిత్ర నవలవలె సరాసరిగా చదువుటకుద్దేశింపబడినది వివరములు క్లిష్ట విషయములు లేకుండ, ఇప్పటికి తెలిసియున్న చారిత్రక విషయముల సామాన్యసంగతులిందుండును ఒక ప్రత్యేక యుగమునో ఒక ప్రత్యేక దేశచరిత్రమునో అభ్యసింపదలచు వారి కవసరమగు సామాన్యచరిత్ర జ్ఞానము నిందు లభించును ఈగ్రంథకర్త వ్రాసిన "ఔట్ లైన్ ఆఫ్ హిస్టరీ" అను వివరములుగల విపులగ్రంథమును అభ్యసించుటకుముందు పూర్వప్రయత్నముగ గూడ దీనినుపయోగింపవచ్చును అయితే, "ఔట్ లైను" లో వివరముగానున్న చిత్రపటములను పట్టికలను నేర్చుకొనుటకు తీరుబాటులేక కార్యమగ్నులగువారు మానవజాతి మహాప్రవృత్తిని గూర్చిన మనోభావములను మరల జ్ఞప్తికి దెచ్చుటకును ఈగ్రంథము ముఖ్యముగ నుద్దేశింపబడినది ఇది పైగ్రంథపు సంగ్రహము కాదు "ఔట్ లైన్" గ్రంథమును దానిపద్ధతినిబట్టి ఇంక సంగ్రహము చేయుటకు వీలులేదు ఇది వేరుగా నిర్ణయించి వ్రాసిన చరిత్ర

హెచ్ జి వెల్స్

1

విశ్వములో భూలోకపుస్థానము

మన జగత్తు పూర్వపుస్థితి ఇంకను పూర్తిగ తెలియదు. రెండుశతాబ్దుల క్రిందటివారికి గడచిన మూడు వేలయేండ్ల చరిత్రమాత్రమే తెలిసెను. అంతకుపూర్వపు సంగతులకు, గాథలు ఊహాలునే ఆధారమయ్యెను. చాల వరకు నాగరికులు ఈప్రపంచము క్రీ పూ 4004 వయేట హఠాత్తుగా సృజింపబడెనని నమ్మిరి, అది ఆసాలు వేసవినా, శరదృతువునా, అని మాత్రము విద్వాంసులు చర్చించుచుండిరి. వారు † హీబ్రూబైబిలు సంగతులకు కేవల శబ్దార్థమునే గ్రహించి, అందుపై విచక్షణలేని మతనిర్ణయములజేసిరి, అందుచే నిట్టి యసందర్భపు అపోహాలు కలిగెను. మతబోధకులట్టిభావముల జాలకాలముక్రిందనే వదలినారు

---

† 'హీబ్రూ' యూదదేశపు ప్రాచీనభాష. ఏసుక్రీస్తు యూదవంశజుడు, యూదదేశమందే తన నూతనమతము స్థాపించెను. అందుచే బైబిలంతయు మొదట హీబ్రూలోనే రచింపబడెను. ప్రపంచమిట్లు హఠాత్తుగా నిటీవలనే సృజింపబడెనను భావము యూద క్రైస్తవ మహమ్మదీయులలో మాత్రమే పూర్వముండెను. అనేకయుగములనుండి కల్పములనుండి కూడ ప్రపంచము కలదనియే ప్రాచీనహిందువులు బౌద్ధులు నమ్మినారు. హిందువులు వైదికకార్యములందుజేయు సంకల్పమంత్రములోగూడ ఈసనాతనత్వము అనుదినము జ్ఞప్తికి తేబడుచుండును.

మనమున్న యీవిశ్వ మతిదీర్ఘ కాలమునుండి యున్నదనుట సర్వసమ్మతము (అది యనాదికావచ్చును) ఒకగదిలో ఈ చివర నాచివరను ఎదురెదురుగ నద్దములబెట్టుచో, ప్రతిబింబములుగల్గి, ఆగది యనంతమని భ్రమకలుగును, అటే, ప్రపంచపు బాహ్యాదృశ్యము కొంత మాయగా గన్పడును కాని మనమున్న జగ మారేడు వేలయేండ్లనుండి మాత్రమున్న దనుట కేవలము నిరాధారము

భూమి గోళప్రాయమై నారింజపండువలె కొంచె మది మినట్లుండును దానివ్యాసము రమారమి 8000 మైళ్లు అది గోళరూపమని కొద్దిమంది ధీమంతులకు రమారమి 2500 యేండ్లనుండియు దెలియును కాని అంతకుపూర్వికులు అది బల్లపరుపని తలచిరి భూమికి గ్రహనక్షత్రములతో నుండు సంబంధమునుగూర్చి, అప్పుడు అనేకవిచిత్ర భావము లుండెను. భూమివ్యాసము, భూమధ్యరేఖకన్న ధ్రువములయొద్ద 24 మైళ్లుతక్కువ భూమి తన అక్షముపై 24 గంటల కొకసారి తనచుట్టుతిరుగును, అందుచే రాత్రి బవలు వరుసగ కలుగుచుండును కొంచెము కోలయగుకక్షలో, భూమి సాలుకొకసారి సూర్యునిచుట్టి వచ్చును, (ఈమార్గమే దాని క్రాంతివృత్తము.) దానికి సూర్యు డతిసమీపమైనపుడు 915 లక్షల

మైళ్లు, అతిదూరమైనపుడు 945 లక్షలమైళ్లును, దూరముండును

చంద్రుడు భూమికన్న చాలచిన్న, అది సుమారు 2,39,000 మైళ్లదూరమున భూమిని చుట్టివచ్చుచుండును. భూచంద్రులేకాక, బుధుడు 360 లక్షలమైళ్లదూరమున, శుక్రుడు 670 లక్షలమైళ్లదూరమున, మఱియు భూవృత్తమున కావలనున్న అంగారక, బృహస్పతి, శని, అరుణ, వరుణులు వరుసగా సుమారు 1410 లక్షలు, 4830 లక్షలు, 8860 లక్షలు, 17,820 లక్షలు, 27,930 లక్షలు మైళ్లదూరమునుండి సూర్యునిచుట్టు దిరుగుచుండును ఇట్లే ఇంకను చాల అల్పగ్రహములును తిరుగుచున్నవి ఈకోట్లకొలది మైళ్లదూరము మనకు దురవగాహము ఈగ్రహములన్నిటిని జిన్న స్కేలు (= పరిమాణము)లో భావించిన, ఆదూరము సులభముగ బోధపడును

భూమి నొక అంగుళపువ్యాసముగల చిన్నబంతిగా నెంచుదము అప్పుడు సూర్యుడు 9 అడుగులవ్యాసము గలిగి, 323 గజముల (అనగా నాల్గైదు నిముసముల నడకపట్టు 1/5 మైలు) దూరమున ఉన్నట్లగును అప్పుడు చంద్రుడు, మనభూమికి 2½ అడుగులదూరమున, ఒకచిన్న బఠాని గింజంత యుండును సూర్యునికి వరుసగా 125,250 గజముల

దూరమున, (భూసూర్యులమధ్య) బుధుడు, శుక్రుడు నుం డును. ఇక వీటివెలుపల చుట్టుపట్ల ఖాళీగానుంచును, భూమికి ఆవల 175 అడుగులదూరమున అంగారకుడు, ఏమూరమి మైలుదూరమున ఒకఅడుగు వ్యాసముతో బృహస్పతి, ఇంక గొంచెము చిన్నదై రెండుమైళ్లదూరమున శని, నాల్గుమైళ్ల దూరమున యూరేనసు (అరుణుడు), ఆరుమైళ్లదూరమున నెప్ట్యూను (వరుణుడు) నుండును వీటికావల (ఈస్కేలుప్రకా రము) వేలకొలది మైళ్లవరకు చిన్న నలుసులు, ఎగయు వల్చని ఆవిరి పొగయు దప్ప, అంతయు శూన్యము. అతి సమీపమగు నక్షత్రము ఈపరిమాణముపైన భూమికి నలు బదివేలమైళ్ల దూరమందుండును

జీవనాటకపు రంగస్థల మెంతవిశాలమో, ఈపైయంశ లచే గొంతవరకు తెలియును అంతఖాళీగనున్న మహావిశ్వ మంతటిలోన, నిశ్చయముగా ప్రాణులుండుట మనభూతల మునమాత్రమే భూతలముకు భూగర్భమధ్యముకు మధ్య నున్న 4000 మైళ్లదూరములో, పైనుండి మూడుమైళ్లలోతు వరకును, వాయుమండలములో నయిదుమైళ్లయెత్తువరకును మాత్రమే ప్రాణులున్నవి మిగిలిన అనంతవిశ్వమును నిర్జీ వమై, శుద్ధశూన్యముగ నున్నట్లు గన్పట్టును.

మహాసముద్రమున 5 మైళ్ళలోతుమాత్రము గమనింపగలము ఇప్పుడు గాలియోడలపైన ఆకాశమున సుమారు 4 మైళ్ళయెత్తుకు మాత్ర మెగురగల్గినాము బెలూనులో 7 మైళ్ళయెత్తుకు నరు లతిశ్రమతో వెళ్ళగలరు; 5 మైళ్ళఎత్తున కేపక్షియు వెళ్ళలేదు, గాలియోడలనంటి చిన్నపక్షులు పురుగులు పైకిపోవుచో, ఆయెత్తులోపుగనే యవి స్పృహతప్పి క్రిందబడును *

---

*విమానములపై సుమారుపదునైదుమైళ్ళయెత్తునకుగూడనిటీవల కొందరు (ముఖ్యముగా రష్యనులు అమెరికనులు) శ్రమపడి వెళ్ళగలుగుచున్నారు అంతకన్న ఎత్తునకు వెళ్ళుటకును, ఇతరగోళములతో మరియేరీతినైన వార్తలను సంజ్ఞలను బంపుటకును, గ్రహించుటకునుగూడ, ఇంకను సాధ్యపడుటలేదు మిగిలిన విశ్వమంతయు నిర్జీవముగ గన్పడుచుటలో ఇంకెక్కడను ప్రాణులుండ వీలులేదని వెల్సుగారి యభిప్రాయము కాదు భూమి కావల అనంతమహావిశ్వమందు ప్రాణిచిహ్నములు మనకు గన్పడక పోవుట మన యల్పజ్ఞతను మాత్రమే సూచించును మనకు సమీపగ్రహమగు అంగారకునందే నరులున్నారని, లేరని చర్చ జరుగును, ఇంకను సరిగా తేలలేదు, పైనచెప్పినవికాక, ఇంకను సుమారు 2400 అల్పగ్రహములు, వరుణున కావల 'ప్లూటో' అను ఇంకొక గ్రహమునుగూడ, మన సౌరకుటుంబములో నేకలవు, ఈసౌరగ్రహముల స్థితినిగూర్చియు, మనకు స్పష్టముగా దెలియదు ఆకాశమున గనబడు నక్షత్రములలో అనేకములు మన సూర్యగోళముకన్నను చాలపెద్దవి సూర్యునివంటివి ఇంకను పెద్దవి సుమారు మూడువేలకోట్ల మహాగోళ

ములు కలవని బలీయమగు దూరదర్శినులద్వారా లెక్కింపబడినవి అవి అసంభావ్యదూరమున నుండుటచే, మనకు మిక్కిలి చిన్నవిగా గన్పడును. మన బుధశుక్రభూమ్యాదులవలె చుట్టుతిరుగు గ్రహములు (వాటికి మన చంద్రునిబోలు ఉపగ్రహములును) వీటికిని ఉండును. మనకతిదూరమగు ఖగోళకాంతి మన భూమిని చేరుటకు 14 కోట్ల యేండ్లు పట్టునట (కాంతి సెకండుకు అనగా క్షణముకు 1,86,000 మైళ్లచొప్పున విద్యుద్వేగమున బోవుచుండును) మన కతిసమీపములని తోచునక్షత్రములుకూడ అర్బుదముల కొలది మైళ్లదూరమున నుండును, ఇందుచే మనకు గోచరించుమహావిశ్వమెంత విస్తీర్ణమైనదో యూహింపవలెను. ఇదియంతయు బలీయమగు దూరదర్శినికి దృశ్యమగునది, దానికిని అందనిది ఇంకను మూడు రెట్లు మహావిశ్వముండునని జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులలో అగ్రేసరుడగు ఐన్‌స్టీను మహాశయుడు తెలిపినాడు. ఈనిర్వచనము "పాదోऽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదూర్ధ్వం ఉదైత్ పురుషః" (ఋ సం 10వ మండలం) అను పురుషసూక్తవచనమును జ్ఞప్తికి దెచ్చును. ఇట్టి పదార్థముల సూక్ష్మతయందుగ్రాహ్యము పరమాణువు అభేద్యమనుకొంటిమి కాని అదికూడ (ఒకగ్రహకుటుంబమువలె) అనేక సూక్ష్మతరపదార్థముల పుంజమని యిటీవల దెలియవచ్చినది. ఒక్కొక్క పరమాణువులోని సూక్ష్మతమపదార్థములలోను, అర్బుదముల కొలది మైళ్లదూరమున మహావిశ్వమున చరించు మహాలోకములచుట్టును గూడ, ఏదో అప్రమేయమగుమహాశక్తి వ్యాపించి, వాని స్థానములందుండు నట్లాకర్షించి నియమించి యుంచుచున్నది. "తమేవభాంత మనుభాతిసర్వం, తస్యభాసావిశ్వమిదం విభాతి" (శ్వేతా, 6-14) ఆశక్తిస్వభావమెట్టిదో, ఎట్లుకలుగునో, ఎందుండివచ్చుచున్నదో, వైజ్ఞానికులకింకను తెలియదేను. ఈశక్తి "అణో రణీయాన్ మహతో మహీయాన్" (క. ఉ 2-20) అనియు "యస్మాత్పరం నాపర

మస్తి కించిత్ యస్మాన్నాణీయో నజ్యాయోఽస్తి కశ్చిత్” (శ్వే. ఉ. 3-9) అనియు ఉపనిషత్తులలో వర్ణించిన సర్వాంతర్యామి యగు పరమాత్మకు సంబంధించినదేమో! ఇట్లు విశ్వమంతటను చిద్రూపశక్తి లీనమై వ్యాపించియున్నదని ఊహింపవచ్చును (కొన్నిచోట్ల కొన్నిలోకములు క్షీణించుచుండ, మరికొన్ని క్రొత్తలోకము లేర్పడుచున్నవి ఇట్లు ఆయా ప్రాంతములందు సృష్టి స్థితి లయములు నిరంతరము కలుగుచున్నవి) అట్టిచో, వేర్వేరు పరిస్థితులుగల లెక్కలేనన్ని గోళములు అబ్దములకొలది మైళ్లదూరమునచుండ దిక్కాలమితి లేని యీ మహావిశ్వమంతటిలోను, మనభూమిలో దప్ప ఇంకెక్కడను జీవములు లేవని యెట్లు అనగలము? మనగోళపు పరిస్థితులున్ననే ప్రాణులుండుననుటకును వీలు లేదు మనభూలోకమందే, అతిశీతలస్థలములందు అత్యుష్ణప్రదేశములందు, వాయుమధ్యమునందు, సముద్రములో మైళ్లకొలదిలోతున ఆ దేశకాలములబట్టి, ఆయా పరిస్థితులకు వీలగు విశిష్టదేహములుగల చిత్రవిచిత్రమగు వివిధప్రాణులు కలవు ఇప్పుడు భూమిపైలేని అద్భుతప్రాణులు పూర్వయుగములందు అప్పటిస్థితికి తగినట్లు భూమిపైనుండినట్లుగ స్పష్టనిదర్శనములు కలవు ఇట్లే గోళాంతరములందును ఉండవచ్చును. సృష్టివైచిత్ర్య మత్యద్భుతము

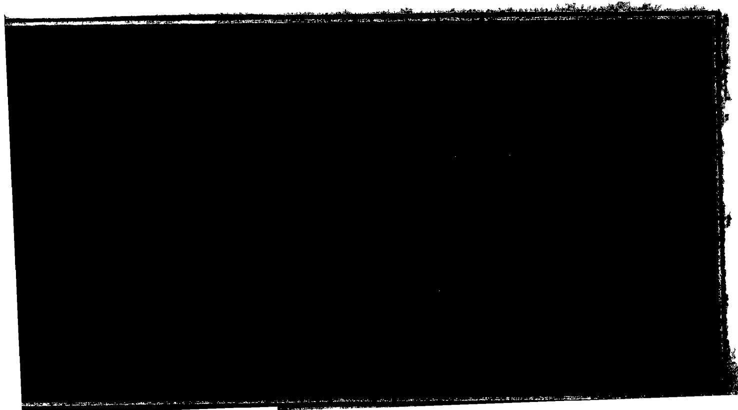
2

జగత్కాలము

మనభూమి ఎప్పుడేరీతి జనించినదో, వైజ్ఞానికులు 50 ఏండ్లనుండి చక్కగ విమర్శించినారు. ఈ శాస్త్రీయ పరిశోధనల నిందు వివరింపవీలులేదు. భౌతికజ్యోతిశ్శాస్త్రములింకను శైశవావస్థలోనే యున్నవి. మరియింకను సూచనలతోనే తృప్తిజెందవలెను. మనభూమి వయఃకాలపు అంచనా క్రమముగా పెరుగుచున్నది. ఆదిసూర్యునిచుట్టు తిరుగు పరిభ్రమణక్రమముగా నెప్పుడో, 200 కోట్ల యేండ్లు దాటియుండును, ఇంకను హెచ్చుకావచ్చును. ఈ కాలపరిమితి మనకు కేవల మగ్రాహ్యము.

దీ ప్రాకారము

విహారము [illegible] । రెండవ భాగము చూపబడెను.

గములు అసలు కేంద్రమునుండి తీగతీగలుగానూడి, విడి
పోయి దూరమై, దేనికది వేరుగా ఘనీభవించి, క్రమముగా
ఇప్పటిరూపుల నొందియుండునని, చాలమంది జ్యోతిశ్శాస్త్ర
జ్ఞుల భావన ఇట్లనేక కల్పములుగా ఘనీభావము జరిగిన
మీదట, చివరకు (మనముపైనపేర్కొన్న ఈకల్పాదికి) మన
భూమి, చంద్రుడు, తమతమ వ్యక్తిత్వమును బొందియుండును
గ్రహము లిప్పటికంటె నప్పుడు సూర్యునికింకను దగ్గరమై,
ఇంతకన్న నతివేగముగ సూర్యునిచుట్టివచ్చుచుండెను వాటి
పైభాగము లుజ్జ్వలమైయుండెను, అంతరిక్షమందు సూర్య
తేజ మత్యుగ్రముగనుండెను ఆయాదికాలపుభూమి యత్యు
ష్ణమై, ఉక్కు కరగించు కొలిమినో అగ్నిపర్వతపు 'లావా'
ద్రవముతో పోలియుండెను అందలి లోహగంధకాదులు
నత్యుష్ణమున వాయురూపముగనుండెను అప్పటికి జలమగు
పడదు ఇక భూగర్భపు శిలావస్తువులన్నియు దగ్ధములై మహా
ద్రవముగ నుడుకుచుండెను అంతరిక్షమున ఆగ్నేయాస్త్ర
ములబోలు మేఘములావరించెను మనోవేగమున బరువెత్తు
అప్పటి సూర్యచంద్రుల మహాతేజ మతిశీఘ్రముగా నన్నిదిశ
లను వ్యాపించియుండును.

ఇట్లుయుగములు గడచినకొలది, ఆయాగ్నేయలోకపు
టుగ్రతేజము తగ్గుచుండ, ఆవిరి వస్తువులు చల్లబడి వర్షింప,

వాతావరణము కొంత తేలికయయ్యెను. భూతలమును క్రమముగా ద్రవస్థితివీడి, ఘనీభవించెను అందుచే నేర్పడు శిలలు* వెంటనే మహాద్రవసముద్రమున మునిగి, భూగర్భగతములగును అప్పటికి సూర్యచంద్రులు వెనుకటికన్న భూమికి దూరమై చిన్నవగుచుండె, అంతరిక్షమున వాని సంచారవేగమును తగ్గియుండును చంద్రబింబము గ్రహములకన్న చాలచిన్నది, అందుచే, చంద్రకాంతి తీవ్రత బొత్తుగాతగ్గెను. గ్రహణకాలములందును పూర్ణిమలందును చంద్రుడు సూర్యకాంతినరికట్టుచు భూమిపై ప్రసరింపజేయుచునుండెను

ఇట్టియుగములు గడచినమీదట, పృథివి క్రమముగా మన ప్రస్తుతభువిగా నేర్పడినది ఆవిరిచల్లగాలికి మేఘాకృతి నొందె, భూమిపైనీటివర్షము పడనారంభించెను ఇంకనువేల కొలది యేండ్లవరకు, నీరు చాలవరకావిరిగనే యాకాశమందుండెను, కాని అక్కడక్కడ శిలలపై వెన్నీటిసెలయేళ్ళు ప్రవహించుచుండెను, ఈనీరును వాటితోవచ్చు వండ్రును పల్లపు భాగములలో జేర, గుంటలు సరస్సులు నేర్పడియుండును

* 'శిల' అను పదమును ఇచటను ఇకముందును 'రాయి' అనియేగాక, గట్టిపడిన మట్టి గంధకము లోహము మొదలగు ఘనపదార్థములం అనియెడి భావము

ఇట్లయిన భూమిపై తుదకు నరుడునిల్చి చరింపదగు స్థితిగల్గెను మన మాకాలముకు భూమికి విచ్చేసినచో, అప్పటికింకను మట్టినేం వృక్షజాతి లేక, కేవల మాగ్నేయ శిలలపై నిల్చియుందుము అంతరిక్షమున తుపాను, ఝంఝూమారుతములు, ఊహాతీతమగువర్ష సంపాతమును, భీకరముగ మనపై జెలరేగియుండును ఈయాసారనిర్ఝరములు మనప్రక్కను శిలల వంపుతో లోయలగుండ ప్రవహించుచు, సెలయేళ్లై కూలంకషముగ బారుచు, ఆమొదటి సముద్రములజేరి, తాము తెచ్చిన భూసారము నందు జేర్చుచుండును సూర్యబింబపుచలనము మేఘములగుండ ప్రత్యక్షముగ వ్యక్తమగుచుండెను అందుతో రోజుకు రెండుసార్లు భూకంపము, భూమిఉత్క్షేపము, ఆటుపోటులవలె కలుగుచుండి యుండును. ఇప్పటివలెగాక, అప్పటి చంద్రబింబము రాత్రులందు తనచుట్టుతిరుగుచు, తన రెండవభాగము గూడ బ్రదర్శించియుండును

భూమివయస్సు గడచినకొలది దినపరిమాణము వృద్ధియయ్యెను, రానురాను సూర్యుడు దూరమగుచు, ఆదుర్భర కాంతితీక్ష్ణత తగ్గుచుండెను, చంద్రగతియు మందగించెను. తుపానువర్షములయు దేకముతగ్గి, ఆయారంభసముద్రముల నీరు వృద్ధియగుచు, భూతలముపై వ్యాపించి, క్రమముగా

నిప్పటి మహాసముద్రాకృతి నొందియుండును కాని అప్పటి కింకను భూతలముపై జీవస్వరూపములేదు నదీసముద్రము లును, నిర్జీవములు, శిలలును వంధ్యములు*

---

*ఆ కాలమున కింకను భూస్థలి సరిగా గట్టిపడలేదు సూర్యచంద్రు లిప్పటికన్న భూమికి చాలదగ్గరయై, వాటి ఆకర్షణబల మధికముగ నుండెను అందుచే భూస్థలికే ప్రతిదినము చలనము ఉద్రేకము కలుగుచుండి యుండును ఇప్పటికిని ద్రవపదార్థమగు సముద్రమునకు పోటుపాటు అట్లే యగుచున్నది

ఈభూలోకము ప్రత్యేకవ్యక్తియై యిప్పటికి సుమారు 200 కోట్ల యేండ్లై యుండునని పైనజెప్పినగ ఆధునిక వైజ్ఞానికుల సిద్ధాంతప్రకారము మన ప్రాచీనభారతీయుల లెక్కప్రకారము చూతము ఇప్పుడీ కల్పములో 6 మన్వంతరములు గడచి, 7వ దానిలో 28వ మహాయుగము జరుగుచున్నది ఆప్రకారము ప్రతిమహాయుగములో—

కృతయుగమునకు	1724000	ఏండ్లు
త్రేతా ,	1296000	,,
ద్వాపర ,,	864000	,,
కలి ,,	482000	,,
చతుర్యుగము అనగా ఒక మహాయుగమునకు	4820000 71	,,
మన్వంతరము అనగా 71 మహాయుగములు	306720000 6	,,

ఇప్పటికాల మన్వంతరములు గడచి ఏడవదగు వైవస్వత మన్వంతరమున ఉన్నాము కనుక 6 మన్వంతరములకు,	1840320000	ఏండ్లు
ఈ 7వ మన్వంతరములో గడచిన 27 మహాయుగములకు	116640000	,,
ఈ 28వ మహాయుగములో కృత త్రేతా ద్వాపరయుగములకు	38880000	,,
ఈ కలియుగములో ఇప్పటికైనవి	5035	,,

మొత్తం ఈకల్పంలో అయినయేండ్లు 1995845035

ఇట్లు మన ప్రాచీనార్యసంప్రదాయపు లెక్కప్రకారము ఈ కల్పారంభకాలము మనభూమికి ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమేర్పడుటను వైజ్ఞానికులు చెప్పినకాలమునకు సుమారుగా సరిపోవును. భూమియేర్పడి ఈ 200 కోట్ల ఏండ్లకన్న ఇంకను చాలరెట్లు హెచ్చుకాలమై యుండునని కొందరు ప్రతిభావంతులగు భౌతికజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు భావించుచున్నారు. అట్లగుచో, భూమి అరంభించి అనేకకల్పములై యుండును. భూమి ఉత్పత్తిమను ఈ ముఖ్యాయమున సుప్రసిద్ధమగు నెబ్యులార్ (నీహార) సిద్ధాంతమును బట్టి చెప్పబడినది. నీహారములు లఘువై యుష్ణముగనుండును. వానిచుట్టు నతిశీతముగనుండును, కనుక నీహార మతిస్వల్పకాలమునకే తనయుష్ణమంతను గోల్పోవును, అ ధకారబంధురమగు చాల బలువగు మన భూమి సూర్యుడుమున్నగు మహాగోళము లారీతిగాయేర్పడి యుండవు అని కొందరిమతము ఆరంభస్థితిలోనే భూమిపైన హిమ మావ

రించినట్లు చిహ్నములకలవు, కనుక భూతలము అత్యుష్ణమునుండి క్రమక్రమముగా నేచల్లబడుచువచ్చినదన వీలులేదనివీరంగుగ సూర్యగోళమునొద్ద దానిచుట్టు నక్ష్బదములకొలది యుల్కలు సదా తిరుగుచుండును. ఇట్టి యుల్కలాకాశమందంతట నుండునని తోచును. భూమిపై ప్రతిరాత్రియు ఉల్కలనేకములు పడుచుండుట మనకు కనపడును. ఈయుల్కల పదార్థము ఇనుపగనులలోని పొడివలె చాలవరకినుముగను కొంచెముగ నిక్కెలు, మట్టి, నీరు, వాయువు వగైరాలు కలసియు, ఉండును. భూమి లోపలిభాగము చాలవరకు ఇనుమే యైయుండునని భూమి తూనికవగైరాలచే తేలినది. దానిపైన మట్టిలోనగునవియున్న సంగతి యందరునెరిగినదే సూర్యగోళమును ఉల్కాపదార్థమైయుండును, దానిచుట్టు తిరుగు కొన్ని కోట్లయుల్కలు నీహారములమధ్యనో, దిగంతరాళపు ఇతరపదార్థముల లోనో, తగులుకొనియుండును లేక సూర్యగోళపు పైభాగము మహోష్ణముచే ప్రేలి అక్కడియుల్కలు దూరముగ నెగురగొట్టబడి యుండును, లేదా ఏదైన మహానక్షత్రము సూర్యగోళసమీపముగ బోయినప్పుడు, దాని యాకర్షబలముచే, ఆయుల్కలలో కొన్నికోట్లు సూర్యపరిధినుండి యీవలకు దూరముగ లాగబడియుండవచ్చును, ఇట్లు సూర్యునినుండి యీవలబడిన యుల్కాసమూహము వేగముగ తిరుగుటలో సంఘర్షణముచే కరిగి గట్టిముద్దకాగా, అందలి లోహపదార్థము బరువుచే లోనికిదిగి, 7900 మైళ్ళ వ్యాసముగల గోళముగ భూమిలో నేర్పడగా, అందుపైన సుమారు ఏబది మైళ్ళలోపుమాత్రమే మందముగల పెచ్చుగా శిలలు మట్టియును నేర్పడి యుండునని, నీరును గాలియు లోహశిలాదులకన్న లఘువగుటచే పైకి తేలియున్నవనియు, వీరి యూహ. ఇదియే 'మీటియొరైట్' [ఉల్కా] సిద్ధాంత మనబడును. చంద్రుడును ఇట్లే భూమిలో నొక పెద్ద ముక్క [బహుశః శాంతమహాసముద్ర ప్రాంతపుది] చెదిరి దూర

ముగ బోవుటచే నేర్పడి అప్పటినుండి భూమియొక్క యాకర్షణబలముచే దానిచుట్టు తిరుగుచున్నదనియు వీరు చెప్పుదురు

భూమికన్న సూర్యుడు చాల ప్రాచీనుడు, కొన్ని నక్షత్రగోళము లింకను పూర్వపుటి, అందుచే మనభూమి యేర్పడుటకు పూర్వమును అనేకకల్పములనుండి విశ్వమున సృష్టిస్థితిలయములు జరుగుచునేయున్నవి సూర్య తేజ మొకప్పు డింకను చాల యుగ్రముగ నుండెనని, విశ్వకర్మ యా యుగ్రతను తగ్గించెననియు, మనలో నొక యైతిహ్యము కలదు

ఇట్లు భూమి యేర్పడిన కొంతకాలమునకు అందు జీవారంభము కలిగెను ఈపురాతనప్రాణుల సంగతి వాని క్రమపరిణామము అతిప్రాచీనములగు శిలాజీవముల శేషములవల్లనే తెలియవచ్చెనని ముందు తెలుపబడును ఆ శిలాజీవములన నేమియో తెలుసుకొందము, ఈ వెనుకటి మన్వంతరములలోని పూర్వయుగములందుండిన వివిధములగు చరాచర ప్రాణులు కాలక్రమమున నశించియో, లేక హఠాత్తుగా భూకంపాది ప్రమాదములవల్లనో మట్టిపైగిరాలచే గప్పబడుచుండును వాయుమండలపు ధూళియేగాక, అంతరిక్షమునుండు వేలకొలది యుల్కలు ప్రతిదినమును భూతలముపై బడుచుండుటచేతను, అగ్నిపర్వతములనుండి పడు శిలాద్రవములవలనను, ఇతరకారణములవల్లను, మనభూస్థలము క్రమముగా పెరుగుచువచ్చినది (అట్టియుల్కాపాతము నేటికిని ఆకాశమున రాత్రివేళల మనము గమనింపవచ్చును) పూర్వయుగముల చరాచరప్రాణుల దేహాశేషము లీమట్టిపైగిరాలక్రింద నణగిపోయి ఘనీభవించుచు, వాటిలో నిమిడి, శిలాధాతువులుగా నేర్పడెను పూర్వయుగముల జీవజాలములు బొత్తుగ క్రిందిపొరలలోను, దరిమిలా యుగములవి వాటిపైపొరలలోను, లగ్నములై యుండుట సహజము అట్లాగి నశించిన తరుమృగాదుల శరీరములలోని మృదుపదార్థములు కొంతకాలమునకు పూర్తిగా నశించును,

కాని వాటిస్కంధములు, ఎముకలు, గుల్ల మొదలగు కఠినభాగములు మాత్రము నశింపక నేయుండును. అయితే నేలక్రింద నుండుటచే గాలి తగులుటకు లేక, పైనుండు బరువుచే నణగిపోయి, చూర్ణములై, వివర్ణములై, కొంతవికృతాకారము నొందెను (ఈ పూర్వయుగములనాటి మహావృక్షశేషములే ఇప్పటి గనులలోని నేలబొగ్గుగా నేర్పడినవి) ఈపురాతనశిలలను బలీయమగు సూక్ష్మదర్శనయంత్రములద్వారా పరీక్షింతుమేని, ఆయాయుగములందేర్పడిన పొరలలో నిమిడియున్న పురాతనప్రాణుల దేహశేషములను గోచరించును. ఈలక్షల కొలది యేండ్లమధ్యను అనేకప్రకృతిశక్తులును ఇతరకారణములును ఈశిలలలోని పొరలసహజస్థితిని కొంతమార్చుచుండును. అందుచే విశేషజ్ఞానము అనుభవమును కలిగి నిరంతరము వస్తుపరీక్షచేయువారే ఆసంగతులు సరిగా గ్రహింపగలుగుదురు. ఆదేహశేషములెల్లనేగాక, అప్పటిప్రాణుల చలనముచే నేలపై నేర్పడు చిహ్నములున్నట్టియు, అప్పటికొన్నిసంగతుల గ్రహింపవచ్చును. ఈశిలలలోని దేహశేషములే ఇంగ్లీషులో "ఫాసిలు"లనబడును.

3

జీవారంభము

ఘనిభవించిన మహాశిలల పొరలందు ప్రాచీనజీవుల దేహశేషములుండును, వాటిపరీక్షచేతనే, నరులకు పూర్వముండిన జీవులసంగతి మనకిప్పుడు తెలిసినది పురాతనమగు డిప్పలలో, రాతిపలకలలో, గులకగాళ్లలో, ఇసుకరాళ్లలోను, జంతువులనరములు, పైడిప్పలు, తిత్తులు, కాడలు, పళ్లు, పాదచిహ్నములు, సంఘర్షణము మొదలగు జీవచిహ్నము లిమిడియుండును మొదటివానల యానవాళ్ళు, అప్పటి సముద్రములపోటు, కెరటముల రేఖలుగూడ, ఇందు కుపయోగించును. ఈమహాశిలల పొరలనుండి గ్రహించిన సంగతులవలననే, మనభూమిపూర్వచరిత్రను నిర్మించినారు అణగియున్న యీ శిలలపొర దొంతలవరుసగానుండక, నలిగి, వంకరలై, చెదరి, విరూపమై, చాలసారులు లూటీయై తగులబెట్టిన గ్రంథాలయపు పత్రములవలె మిశ్రితమై, విచ్ఛిన్నమై యుండును అందుచే సమర్థులగు పరిశోధకులనేకులు తమ యావజ్జీవము శ్రమపడి, వీటిచరిత్రను కనుగొని, సరిచేసి సమకూర్చినారు ఈశిలాచిహ్నములందు, 160 కోట్ల యేండ్ల స్థితి యిమిడియున్నదని నిర్ణయింపబడినది.

మొదటిశిలలలో జీవచిహ్నలేమియు లేవు, కనుక వానికి 'అజీవశిల' లని భూతత్వజ్ఞులు పేరిడిరి ఉత్తర

అమెరికాలో నిట్టిమహాశిలలు కలవు. ఈ శిలల దళసరి బట్టిచూడ, అట్టివేర్పడుటకు మొత్తము భూవిన్యాసకాలమగు 160 కోట్ల వత్సరములలో సగమువట్టియుండును. అనగా ధరాసముద్రములు విడిగా ఏర్పడినతరువాత జరిగిన మన్వంతరములందర్ధకాలపు చిహ్నములలో జీవులుండినట్లు కనబడదు. ఈశిలలలో తరంగరేఖలు, వర్షపాతచిహ్నములునే కలవు. కానిప్రాణులుండిన సూచనలేదు. తరువాత జీవచిహ్నములువచ్చి, క్రమముగా అట్టివధికమగుడు ఆప్రథమప్రాణుల కాలమునకు "పురాణజీవ" యుగమని భూతత్త్వజ్ఞులు పేరిడినారు. ప్రథమజీవుల సూచించు అల్పప్రాణుల దేహశేషము, డిప్పలు, సముద్రపుమొక్కల కాడలు, బూడిపెలు, నాచు, సముద్రక్రిమి శేషాదులును, అప్పటివి.

ఆయుగమున ప్రాకుచు వలయాకారముగ దొర్లు కొన్ని చీడపురుగులు పుట్టెను. తరువాత కొన్నిలక్షలయేండ్లకా మొదటిప్రాణులకన్న హెచ్చువేగబలములుగల సముద్రపుతేళ్లు బయలుదేరినవి. ఇవియునంతగ పెద్దవిగావు. వీనిలో చాల పెద్దవి తొమ్మిదడుగుల పొడవువి. అప్పటికి భూతలమున వృక్షజంతుజాతు లేవియు లేవు. నీటిలోగూడ ఇంకను చేపలుమున్నగు వెన్నెముకగల జంతువులు లేవు. ఆప్రాణుల చిహ్నములు లోతులేని నీళ్లనుండి. అటుపోటు కలుగు

స్థలములనుండి, దొరికినవి శిలలగుంటలందును పాతగోతుల
లోను నిలువయున్న నీటిచుక్కను సూక్ష్మదర్శినితో పరీక్షిం
చుచో, అందుగోచరించు ప్రాణులును పైనజెప్పిన ప్రాణు
లును ఒకేజాతివని తెలియును, పరిమాణమున మాత్రము
భేదముండును

అయినను మనభూమిపై మొదటనుండిన ప్రాణుల
రకములన్నియు ఈ పురాణజీవశిలలలో కన్పడునన వీలు
లేదు ఆప్రాణిజాతిశరీరమున ఎముకలు డిప్పలవంటి దృఢ
పదార్థములు ఉండిననో, లేక బురదనేల నవి నంచరించునపు
డడుగుల యానవాలు పడునంత పెద్దవై బలువైనవైననో, తప్ప,
అట్టిజంతుచిహ్నము లేవియు శిలాపరీక్షచే లభింపవు ఇప్ప
టిజీవరాసులలో మృదుశరీరముగల లక్షలకొలది చిన్నజంతు
జాలములుకలవు అట్టిజంతుజాతుల చిహ్నము భావివైజ్ఞాని
కునకు మిగులదు పూర్వయుగములందును, అట్టి జంతుజా
తులు కోట్లకొలది భూమిపై జీవించి వృద్ధియై గతించియుం
డును, కాని వాటిస్థిరచిహ్నములు భువిపై మిగులలేదు.
అజీవయుగమును ఆదికాలపు గాథసరస్సముద్రముల వెచ్చని
నీటిలో, ఎముక డిప్పలు లేని మెత్తమెత్తని రకరకముల చిన్న
పురుగులు మొక్కలు జీవించి, తీవ్రాతపముగల తీరముల
వెంట వ్యాపించియుండును ఈకాలపు మనబ్యాంకుల లెక్క

లవల్ల ఇప్పటిప్రజలందరి సంగతి తెలియదు, ఆబ్యాంకు రికార్డులో వ్యవహారముకలవారి విషయము మాత్రమే తెలియును అట్లే అప్పటినేలపై డిప్పలు నున్నపుగల్లల వంటి స్థిరచిహ్నముల విడచిన జంతుజాలముల సంగతి మాత్రమే మనకిపుడు తెలియవీలగును.

ఇట్టిస్థిరచిహ్నములుగల దృఢశిలలకన్నను ప్రాచీనములగు శిలలుకొన్ని కలవు వీనిలోని భాగ్గులు దృఢముగ నుండక విచ్చిపోయియున్నవి మనకు తెలియని కొన్నిజీవులాభాగ్గుల శిలలుగాకుండునట్లు వేరుచేసి యుండునని కొందరు ప్రామాణికుల భావము *

---

* అజీవయుగపు అతిపురాతనశిలలు మన దక్షిణభారతదేశమందు విధ్యమందుగూడ అచ్చటచ్చట (ముఖ్యముగా నెల్లూరుప్రాంతపు మైకాప్రదేశము, ఉత్తరార్కాటు కోయంబత్తూరులలోని కొన్నిశిలాస్థలులు, ధార్వార, బళ్ళారి, కోలారులలోనికొన్నిలోహస్థలులు), కలవు. ఇవి భూమిలో సుమారు 20,000 అడుగుల లోతునవుండును కొన్ని కడపరాళ్ళశిలలు వింధ్యపర్వతపు లోభాగము నట్టివే వీనియంతపురాతనముకాకపోయినను, కర్నూలులోగూడ కొన్ని అజీవకాలపుశిలలు కలవట హిమాలయములందజీవశిలలు అరుదు తరువాత మనదేశమందు కలిగిన పురాణజీవశిలాస్థలులన్నిటిలో అతిప్రాచీనములు, పంజాబులో ఉప్పుగనులయొద్దను, తరువాతవి కాశ్మీరమందును గలవందురు సముద్రమందున్నెరా పురాణజీవశిలలు కలవు. మద్రాసుదగ్గర నిట్టివిటీవల కొన్ని బయలుపడినవి, అందు వెన్నెముకలులేని ప్రాణుల చిహ్నములు కలవట నర్మదాసాగరసంగమస్థలమందు నట్టిపూర్వపు నీటిజంతువుల చిహ్నములు కలవు.

మత్స్యయుగము.

సృష్టి కొన్ని వేలయేండ్లకిర్రిందటనే ఆరంభించెనను కొన్నప్పుడు, ఇప్పుడు మన కగుపడు వృక్షజంతుజాతు లీస్వ రూపములతోనే అప్పుడొక్కసారిగా ఉదయించినవని కొం దరు తలచిరి కాని ప్రాచీనశిలలలోని చిహ్నముల గనిపెట్టి పరిశోధించినమీదట, చాలజీవజాతులు చిరకాలమునుండి క్రిమముగా మారుచు వృద్ధినొందుచు వచ్చినవని తోచెను, మన కాజ్ఞానము వృద్ధియైనసిదప, భూమిపైనున్న వృక్షజంతు జాతులన్నియు అసలులో అజీవకాల మను కల్పాదినుండి, అదృశ్యమై అతిసూక్ష్మమగు చిత్పదార్థములోనుండి, మొదటి అత్యల్పప్రాణులుగనుండి, అంతట కొద్దికొద్దిగ అవిచ్ఛిన్నముగ మారుచు, వృద్ధిబొందుచు, నూతనాకృతులదాల్చుచు, (యుగములకొలది గడచినమీదట) చివరకిప్పటిస్థితికి వచ్చిన వని తేలినది ఇదియే పరిణామసిద్ధాంతము, జీవవికాససిద్ధాం తము అనబడును భూమి వయ కాలసమన్యవలెనే, ఈజీవ వికాససమన్యను గూర్చియు చాలతీవ్రిచర్చ జరిగెను. క్రైస్తవ, యూద, మహమ్మదీయమతముల మూలసిద్ధాంత ములకీపరిణామసిద్ధాంతము వ్యతిరిక్తమను వెనుకటి భావ మిప్పుడు పోయినది జీవకోటికంతకు నొకటే మూలధార మని, క్రైస్తవకాతలికు, ప్రొటెస్టాంటు, యూద, మహమ్మ

దీయ మతస్థుల పూర్వాచారులుగూడ నిప్పు డంగీకరించి నారు జీవజాతి యేదియు మనభూమిపై హఠాత్తుగా నవతరింపలేదు, మనకగోచరములగు పూర్వమన్వంతరములందు జలాశయ తీరములకొద్ద జిగురువలెనుండు మొదటిచేతన పదార్థములనుండి, ప్రాణులు క్రమముగా నుత్పన్నమై రూపాంతరము బొందుచు వృద్ధినొంది, కాలక్రమమున ప్రస్తుతశారీరక, మానసిక, నైతికశక్తుల నొందినవి

ఆయాజీవవ్యక్తుల సముదాయమే ప్రాణికోటి యన బడును అచేతనములగు మట్టిముద్దలు, కేవలస్ఫటికాదులును, జీవులలో చేరవు ఇతరవస్తువుల హరించి జీర్ణించుకొనుట, పునరుత్పత్తికల్గించుట, జీవలక్షణము. అనగా ప్రాణులు తినును, కనును. వానిలోనుండి పుట్టువ్యక్తులు చాలవరకు వానిని పోలును, కాని కొంతవరకు భేదించును. వ్యక్తికిని దానిశిశువుకును చాలవరకు స్వజాతి సామ్యముండును, కాని వానిమధ్య కొంతవ్యక్తిభేదము నుండును. ఈనూత్రము ప్రాణికోటికంతకును వర్తించును.

ఇట్లు శిశువులకు తమ జనకజీవములతో పోలికయేల కలుగునో, తిరుగ వానిమధ్య కొంతభేదమేలనో, ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞు లింకను నిరూపింపలేకున్నారు ఐతే పిల్లలకు పోలిక భేదము కూడ నుండుటబట్టి, ఆయాప్రాణుల పరి

తరములు మారినప్పుడెల్ల తదనుగుణముగ ఆవ్యక్తులలో కొంతమార్పు కల్గుచుండునని (సిద్ధాంతముచేగాక) అనుభవముచే గ్రహింపవచ్చు. ఆయాకాలపు ప్రాణులలో కొన్నింటి గుణగణము లప్పటిపరిస్థితుల కనుకూలముగను, కొన్నిటివి వ్యతిరేకముగను, ఉండును. అనుకూలప్రాణు లితరములకన్న చాలకాలము జీవించి, చాల కొత్తవ్యక్తుల బుట్టించును. ఇట్లు తరములు గడచినకొలది ఆజాతిసామాన్యస్థితి మారుచు, వృద్ధియగుచుండును. ఈ "నిసర్గవరణము" వైజ్ఞానికసూత్రముకాక, ఉత్పత్తిరీతినిబట్టియు అందు వ్యక్తిభేదములుండుటబట్టియు ఊహాచే తేలినది. వైజ్ఞానికుల కింకను తెలియని కొన్నిప్రకృతిశక్తులు జీవజాతుల బోషింపుచు నశింపజేయుచుండును. కాని జీవితపద్ధతి తెలిసిన ప్రతిబుద్ధిమంతుడును లోకపుప్రాణులం దనాదిగా నీనిసర్గవరణపద్ధతి కలదని యంగీకరింపక తప్పదు.

ప్రాణులయారంభ మెట్లైనదని వైజ్ఞానికులు మనోహర రాద్ధాంతముల జేయుచున్నారు. ఈసమస్యతత్త్వముగాని, అందుకు తృప్తికరసమాధానముకాని, ఇప్పటికిని ఏర్పడలేదు. బహుశః ఎండ వెలుగు గల వెచ్చని లోతులేని ఉప్పునీటనో బురదలోనో, ఇసుకలోనో జీవము ప్రారంభించి, అక్కడనుండి తీరస్థలములకువచ్చి క్రమముగ విశాలజలముల

లోనికి వ్యాపించియుండుననని, ఇందుమూలముగా ప్రామాణికు లందరును నిశ్చయించినారు

ప్రపంచారంభమున అగ్నిపర్వత ప్రవాహములు ఉద్రిక్తములై యుండెను. కొన్నిప్రాణులు గడ్డకట్టబడి యుండియు, కొన్ని సముద్రపు టడుగున మునిగి పీలుకొను గాలి దొరకకయు, చచ్చెను. కాని చిన్నచిన్నజీవులు వేరుబారి వృద్ధియగుటకుగూడ, అప్పటి పురాతనపరిస్థితులు వీలుగనే యుండినవి. స్వస్థలము తప్పినను వెంటనే నశింపకుండ, అంగరక్షణకు చర్మమును డిప్పలును ఏర్పడ వీలుండెను. రుచిశక్తి యొంతమాత్రమేర్పడినను, జీవులాహార మాస్వాదింపగల్గెను, కాంతి గ్రహించు శక్తిరాగనే సముద్ర గర్భములనుండి గుహలనుండి తోవ్వకొని బయలుదేరుచుండెను. తీవ్రతాపమునుండి కొంతలోతునీళ్ళకు పోవుట కును, చాల యవకాశముండెను. మొదట శరీరముల కేర్పడిన డిప్పలు, చర్మకవచములు, శత్రువులనుండి రక్షింపలేక పోయినను, ఎండదెబ్బనుండి రక్షణకు పనికివచ్చెను. తరువాత కొద్దికాలమునకే పంజ్లు, గోళ్లుగూడ, బయలుదేరెను. [illegible] చిరకాలమువరకిదివరలో ముఖ్యజంతువులుగ [illegible] తరువాతకాలపు పురాణజీవశిలలలో 'సిల్యూరి [illegible] [illegible] భాగమున ఆ మొదటిజీవులకన్న నెక్కువ [illegible]

శక్తి, కండ్లు, పండ్లును, కలిగిన ఒకకొత్తజీవజాతి కనబడును ఈశిలలు 50 కోట్ల సంవత్సరములకిందటివని భూతత్త్వజ్ఞులనేకు లిప్పుడు తలచుచున్నారు ఈప్రాణులే మనకు తెలిసియున్న వెన్నెముకగల జంతువులలో మొదటివి ఇదియే మత్స్యజాతి కారంభము

తరువాతవగు 'డెవోనియను' శిలలలో చేపలు చాల కలవు చేపలప్పు డంత విస్తరించియుండుటచే, ఆ కాలమును, 'మత్స్యయుగ' మందురు ఇప్పటి మరచేపలును మహామీనముల బోలినవియు, ఇప్పుడదృశ్యమైన కొన్ని విచిత్రపురాణమత్స్యములును, అప్పుడు నీట్లిలో విజృంభించుచు, పైకెగురుచు, నాచులో దూరుచు, ఒక దాని నొకటి తినుచు, నీటికి జీవకళ నిచ్చుచుండెను ప్రస్తుత మహానమునుబట్టి చూడా మీనము లంతగొప్పవి కావు, తరుచు రెండుమూడడుగుల పొడుగుండెను

మత్స్యము లనలేజాతినుండి పుట్టెనో భూగర్భశాస్త్రము తెల్పుటలేదు అంతకు పూర్వప్రాణులు శిలల పరిశృతముగ సంబంధింపవు ఇప్పటి చేపగ్రుడ్ల బరీక్షించియు ఇతర విధములను, జంతుశాస్త్రజ్ఞులు మత్స్యోత్పత్తి మూలమును గూర్చి విచిత్రసిద్ధాంతము దేల్చిరి మృదుదేహులై నీటిలో నీదు కొన్ని చిన్నజంతువుల ముఖభాగమున, పండ్లువంటి

దృఢపదార్థము లేర్పడి, వానినుండి తరువాత మత్స్యములు కలిగియుండును. కొన్నిరకముల చేపలకు పైనక్రిందనుండు పండ్లు పెదవులద్వారా బయటకువచ్చి, సరాసరివీపు శరీర మంతయు పొలుసు పొలుసుగా నావరించి కొంతకాలమునకు వెన్నెముకగా నేర్పడును. ఇవియే మొదటి వంశాస్థిక (= వెన్నెముకగల) జంతువులుగా పరిణమించియుండును.*

---

*జీవారంభ మెట్లు కలిగెననునదే సృష్టిలోని మహాసమస్య. సృష్ట్యారంభము కొన్ని వేలయేండ్లక్రిందనే కలిగెనని ప్రాచీన క్రైస్తవులు, యూదులు, ప్రాచీనయవనులు మొదలగువారు సరిగా చర్చించినట్లగుపడదు. అట్లుగాక, ఇప్పటి వైజ్ఞానికులవలె మన ప్రాచీన భారతీయులును ఈసమస్య నుత్సాహముతో విమర్శించిరి. కాని వారిలోను ఏకాభిప్రాయము కలిగినట్లు తోచదు. సృష్టినిగూర్చి మన పూర్వీకులభావము ఇప్పటి పరిణామసిద్ధాంతమును సమీపించును. దృశ్యములగు చిదచిత్తులన్నిటిలోను ఆత్మపదార్థము లీనమై యుండునని, ఆత్మనుండియే బుద్ధ్యాదులద్వారా క్రమముగా ఆకాశము వాయువు తేజస్సు, జలము, పృథివియు కలిగెనని, వేదఋషులభావము "తస్మాద్వా ఏతస్మా దాత్మన ఆకాశ స్సంభూతః, ఆకాశాద్వాయుః, వాయో రగ్నిః, అగ్నేరాపః అద్భ్యః పృథివీ", (తైత్తి ఆనందవల్లి) "ఏతస్మాత్ - ఖం వాయుర్జ్యోతిరాపః పృథివీ విశ్వస్య ధారిణీ" (ముం... 2-1-3) అసత్తునుండి సత్పదార్థము కలిగెనని ఒకసిద్ధాంతమును, సత్తునుండియే సత్తు కలిగెను అసలు మూలప్రకృతియు సత్పదా[illegible] సిద్ధాంతమును ప్రాచీనభారతీయులలో నుండెనని [illegible].

'అసద్వా ఇద మగ్ర ఆసీత్, తతోవై సదజాయత (తైత్తి ఉ అ 7)' సదేవ సౌమ్యేదమగ్ర ఆసీదేక మేవాద్వితీయం। తద్ధైక ఆహుః అసదే వేద మగ్రఆసీత్' (ఛాం ఉ 6_2)

జగత్కారణమగు అవ్యక్తస్వరూపము సత్, అసత్, అను భేదములేనిదను సిద్ధాంత మీక్రిందివాటిలో గలదు "నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదానీం " ఋ సం 10 మం అ 11 ఋ 2) "సదసచ్చాహమర్జున (భ గీ అ_ 9 శ్లో_ 19) త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్ (గీత 11_37)

'న సత్తన్నా సదుచ్యతే' గీత 13_13

నిర్జీవములని మనము సాధారణముగా తలచు శిలాలోహాదివస్తువులలో గూడ లీనమై యొకవిధమగు జీవముండవచ్చునను 'నిర్జీవ' వస్తువులగూర్చి సామాన్యముగనుండు భావము తప్పని మన ప్రాచీన లనుటయేగాక, ఆధునిక వైజ్ఞానిక ప్రముఖులలో నొకరగు కీర్తిశేషులగు శ్రీ జగదీశచంద్ర వసుగారు 'ది లివింగ్ అండ్ ది నాన్లివింగ్' మొదలగు ఆంగ్లభాషలోని యుద్గ్రంథములందు ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధనలద్వారానే నిరూపించిరి ఇట్లు అనాదిగా లోన లీనమైయున్న అంతశ్శక్తియే క్రమముగా అనుకూలసందర్భములందు వికసించి వ్యక్తిజీవులేర్పడెనని తోచును

రొంపికాలము (కూర్మయుగము—1)

మత్స్యయుగమున స్థలభాగమున ప్రాణులు లేనట్లు తోచును అప్పటినేల శిలయో ఊషరస్థలియోయయి, సూర్యతప్తము వర్షపరిప్లుతముగ నుండినది క్షేత్రమేర్పడుట కవసరమగు క్రిమిజాతియు, నేలభేదించు తృణాంకురములును, ఇంకను భువిపై లేనందున, ఇంకను క్షేత్రమేర్పడలేదు, నాచులేదు నీటనే ప్రాణులుండెను

ఈవంధ్యశిలలపై శీతోష్ణస్థితులెంతయో మారుచుండెను ఇందులకారణము లతిక్లిష్టములు. భూమి కాంతివృత్తపు ఆకారము, భూచలనపు ధ్రువములస్థానమున, భూఖండముల రూపును, క్రమముగ మారెను సూర్యతాపమును కొంతతగ్గియుండును అందుల ఫలితముగ భూమిపైన చాల కాలము కొన్ని భాగములందు చలి, మంచు, వ్యాపించినవి. మరల కొన్నిలక్షలయేండ్లు వెచ్చని భోగ్యస్థితిగల్గినది. ఈ లోగా భూమిలోపలిభాగము మారుచుండెను. కొన్నిలక్షల యేండ్లు భూగర్భమున ఉద్రేకముగల్గి, అచ్చటిశిలాద్రవము అగ్నిపర్వతపు జ్వాలలై పైకెగసెను. క్రొత్తకొండలు భూభాగ[illegible] నేర్పడెను, కొన్నిచోట్ల సముద్రముల లోతుహెచ్చెను; [illegible]లింకను పెరుగజొచ్చినవి. భూగర్భములోని పరిణా[illegible] అందుచే భూమిపై శీతోష్ణస్థితియు

మారినవి, ఈప్రళయాంతమున కొంత స్తిమితపడెను, పొగ మంచువానకి లుగుచు, క్రమముగా ప్రవాహములు హెచ్చెను; ఆప్రవాహములలో జేరి, కొండమట్టి వండుగా సముద్రమునకు చేరెను, అందుచే కొన్ని సముద్రభాగములు మెరకలైనై, అచ్చటి హెచ్చునీరు మరియొకవైపు పల్లపుభూమికి ప్రసరింప జొచ్చెను ఇట్లనేకవిధముల మెరకపల్లములు మారుచుండెను భూమిపైభాగము గట్టిపడినప్పటినుండి భూమి క్రమముగానే చల్లబడుచుండెనని పాఠకులు తలపకూడదు భూపటలము కొంతచల్లనై పెంకువలె నేర్పడగనే భూమధ్యభాగపు శీతోష్ణ స్థితికి పైనున్నస్థితితో సంబంధము పోయినది 'అజీవయుగ' మను కల్పాదినే భూమిపై హిమప్రళయము కలిగినట్లు చిహ్నాలు కలవు

మత్స్యయుగాంతముకు లోతులేని సముద్రములు సరస్సులు నేర్పడెను అప్పటికి, ప్రాణికోటి జలభాగమునుండి స్థలప్రదేశముకు విరివిగావ్యాపింపదొడగెను వీనిలో కొన్ని అప్పటికి కొన్నిపక్షులయేంన్లుముందేమారుమూలలమాత్రమె ట్లోయుండెను కానివిరివిగావ్యాపించుట కప్పుడేవీలుకలిగెను.

ముందుగా తరుజాతి, దానివెంట కొలదిలోనే జంతుజాతి, నేలపైకి వ్యాపించియుండును ఇదివరలోనీళ్ళే మొక్కల తలలను ఎండకెదురుగా పైకితేల్చియుంచెను ఇప్పుడు నీటి

పట్టులేకుండ మొక్కలు భూతలముపై నిల్చి తలయెత్తుకొనుటెట్లు, మరియు ప్రక్కలనీరు లేనందున, పాగములక్రింద నున్న భూమిలోనిబురద నీరు తన దేహనాళములలోనికి పైకి తెచ్చుకొనుటెట్లు, అనుసమస్యలు గలిగెను. మొక్కలలోపల నంతటను తిత్తులవంటి గట్టి కాడ లేర్పడి, అందుచే మొక్కలునిలిచియుండుటకును, వాటినాళములద్వారా నీరు తీసుకొనుటకును వీలై, ఈ రెండుసమస్యలును పరిష్కారమయ్యెను. ఆ కాలపు శిలాచిహ్నములలో నిట్టికాడలుగల మురుగునేల మొక్కల శేషములు చాలగ గన్పట్టును వీటిలో కొన్ని వృక్షములు, కొన్ని తుప్పలువగైరాలును గలవు వీటివెనుక నొక్కొక్క యుగము గడచినకొలది, అనేకజాతుల జంతుజాలములు నీటినుండి భూస్థలి కెగబ్రాకినవి. అందు గొన్ని శతపదములు, కొన్ని సహస్రపదములు, కొన్ని ఆదిమజాతిపురుగులు, వీత[illegible] సముద్రపు తేళ్ళకు సంబంధించినవి కొన్ని, క్రమముగా మొట్టమొదటి సాలిపురుగులును [illegible] అంత[illegible] వంశాస్థికములు కలిగెను.

కొన్ని [illegible], ఆ కాలపు రా[illegible] [illegible] రెక్క[illegible] [illegible]ణము[illegible] [illegible]గపడి. ఇదివరలోని జంతువులు నీటిలో జేరి[illegible]

(30 అ)

[illegible] [illegible] సొంకర్చాలు, వృక్షములు

([illegible])

గాలినే పీల్చుకొనెను ఇప్పటికిని జలచరము లన్నియు నట్లే చేయుచున్నవిగదా! కాని స్థలచరములు కాజొచ్చినజంతువు లకు వలయు తడినాజంతువులు తామే సంపాదించుకొనవీలు కలిగెను ఊపిరితిత్తులలో తడిలేనివా రూపిరియాడక మరణిం తురు వీటిద్వారా గాలి రక్తములోనికి ప్రవేశించుట కూపిరితిత్తులలో కొంతతడి యుండుట యవసరము ఈపువ్వా రల తడిని కాపాడుటకై వాటిపై పొరలేర్పడెను కొన్నిటికి క్రొత్తరకపుతిత్తులు అనగా శరీరములోపలనే తడి లాగుకొని భద్రపరచుకొను శ్వాసకోశము లేర్పడెను ఇట్లు క్రొత్తస్థితితో సమన్వయముకల్గెను పురాతనపుచేపల పువ్వారలు మెట్ట గాలి పీల్చుట కుపయోగింపవు ఆపువ్వారలు స్థలచరము లలో శ్వాసకోశముగా మారెను

కప్పలు, బల్లులు మొదలగు ఉభయచరములు జల చరములుగా పుట్టి, పువ్వారలద్వారా గాలి పీల్చుకొను చుండును, కొంతకాలముకు చేపల యాతత్తిత్తిబోలు సంచి నీటి మెడక్రింద నేర్పడి, అందు శ్వాసకోశము పెరుగును. ఈలోగా మొదటిపువ్వారలు రాలి, ఆకన్నములు పూడి పోయి, కర్ణరంధ్రమునిమిత్త మొక్కద్వారమే మిగిలియుం డును ఈస్థితికి వచ్చినజంతువు నేలపై గాలినే పీల్చును; కాని యిది కాన్పుకు గుడ్లుపెట్టుటకై నీటిలోనికి పోవలెను

ఈమురుగు (కూర్మ) యుగపు (శా... వెన్నె ముకగల) క్రిమికీటకములు మొలకలు ఉభయత్రి యుండు నవే చాలవర కివి యిప్ప... కూర్మ తివి ఇందులో కొన్ని పెద్దవి ఇవి భూచరములైనను చెప్పనే నే యుండ వలెను అప్పటివృక్షములు నిట్టివే వీని కింకను మొట్టపై వర్షోదకముతోను మంచుతడితోన మొలకలెత్తగల గింజలు గాని ఫలములుగానిలేవు, వానిపుప్పొడి నీటనేపడి, అందే మొలకలెత్తవలెను

ఇట్లు ప్రాణులశరీరమున సందర్భోచితముగ మార్పు లు కలుగు విచిత్రపరిణామమును కూర్చి 'కంపారటివ్ అనా టమీ,' అనబడు సర్వజీవాంగవిజ్ఞానము వలనరమ్యముగ తెలి యును ప్రాణులన్నియు అసలు జలసంబంధులే. చేపలు మొదలు మనుష్యునివరకున్న వంశాస్థికజంతువులకు, గ్రుడ్డు గానో, గర్భస్థపిండముగానో, ఉన్నపుడు చేపపువ్వార లుం డును. తరువాత నవి పిల్లపుట్టలోగా వానియంగములనుండి మారించిపోవును. జలచరములగు చేపలనేత్రములకు రెప్పలు లేవ, నీటిస్పర్శయే యుండును, భూచరములైన పెద్దజంతువుల తో ఆకండ్లకు ఎండనుండి రక్షించురెప్పలు తడిని భద్రపరచు... ... నేర్పడును. గాలిలోనిధ్వని పొందము, అందు... ... చెవిగూబ యవసరమయ్యెను. ఇట్లే దేహ

మందలి యింద్రియము లన్నిటిలోను పరిసరముల కనుగుణమగు మార్పులు సరుదుబాట్లు చేర్పడెను ఆ'కర్బనకర'యుగపు ఉభయచరప్రాణులు మెట్టగాలి పీల్చగల్గినను, కాన్పునకు నీటిపై నాధారపడి, మురుగుస్థలములందు, తీరములందు, నీళ్ళలోగట్టుదగ్గరను, మాత్రమే వసించుచుండెను అప్పటికొండలు, మెట్టలు, ఇంకను నిర్జీవముగ నుండెను *

* అన్ని జంతువులు పుట్టుటకు ముందు తమతల్లులగర్భమందు కొంత కాలముండును కొన్ని పక్ష్యాదులు కొంతకాలము కండములుగ నుద్భవించి, కొద్దిరోజులలో పొదిగి శిశువులగును మిగిలిన పెద్ద జంతువులును నరులును గర్భమందు చాల నెలలు పిండరూపముగ నుండును ఈ అండ పిండములను వైజ్ఞానికులు సూక్ష్మదర్శనిద్వారా పరీక్షించి చూడగా, అవి మొదట అత్యల్పప్రాణులుగను, అంతట మత్స్యాంగకములుగను, తరువాత కూర్మాదిరూపములుగను క్రమముగా మారుచు, చివరకు ఆయాజాతి యాకారము నొందునని తేలినది మన మనుష్యప్రాణులు నిట్టే గర్భస్థ పిండములుగా నున్నప్పుడీ యాకారములన్నిటిని, అంతట నొకరీతి కోతి రూపును, పొందిన తరువాతనే, నరశిశువుగా నేర్పడును ఐతే, ఇవియన్నియు పిండస్థితిలో గర్భమందే కలుగుటచే మనకాసంగతి తెలియదు కాని, ఈపూర్వపరిణామములు ప్రతివ్యక్తికిని జనించుటకుపూర్వము తప్పక కలుగుచుండును అనగా సృష్టిలో మనభూమిపైన యుగములకొలదినుండి కలుగుచున్న జీవపరిణామము ఆయా ముఖ్యజాతుల ప్రతివ్యక్తియందును క్లుప్తముగా కలిగి ప్రతిబింబితమగును జీవపరిణామసిద్ధాంతము తథ్యమే అనుటకిదియు నొక నిదర్శనము ఇట్లు పిండోత్పత్తినుండి శిశుజననము వరకు జరుగు క్రమపరిణామమును తెలియజేయు శాస్త్రము 'ఎంబ్రియాలజీ' (=పిండశాస్త్రము) అనబడును

3

6 సరీసృపయుగము (కూర్మయుగము-2)

ఈకర్బనకరయుగపు సమృద్ధప్రాణుల కంతట నొక
నిర్జల ప్రళయదశ కలిగెను అప్పటి శిలాధాతువుల
ప్రపొరలలో జీవరాశి చిహ్నములులేవు, అవి పట్టి యిసుక
రాళ్లే యగుట యిందుకు నిదర్శనము అప్పుడు శీతోష్ణ
స్థితి తీవ్రముగ మారి, కొంత కాలము హిమమావరించి
అతిశీతలముగనుండెను. అంతట, చాలస్థలములం దాముదుగు
నేలల చెట్లన్నియు నశించి, ఇసుకరాళ్లతో కప్పబడి, అణగిపో
యి క్రమముగా ఖనిజములైనవి. ఇప్పుడు లోకమందున్న
రాతిసిబొగ్గుగనులలో చాలభాగ మట్లేర్పడినదే *

కాని యిట్టి యుగసంధులందే, ఆకష్టము లనుభ
వించు ప్రాణికోటిలో తీవ్రపరిణామము సంభవించుచుండును
నూతన మన్వంతరమున, పెచ్చదనము ఉదకము తిరుగ
భూతలమున సమకూడగనే, కొత్త జాతుల జంతువులు
వృక్షములు జనించెను ఆకాలపు శిలలందలి దేహా శేష
ముల బరీక్షించినచో, అప్పటివంశాస్థిక జంతువులు పెట్టి

* మనదేశపు పర్వతములన్నిటిలో ప్రాచీనములగు హా[illegible]
[illegible], రాణిగంజి, సింగరేణి, మొదలగు బొగ్గుగనులస్థలముల
[illegible]

గ్రుడ్లు ఇదివరలోని వాటివలెను చిరుకప్పలవలెను నీటిలో కొంతకాల ముండనక్కరలేకయే, శిశువు పుట్టగానే నేలపై స్వతంత్రముగ జీవింపదగు అంగము లేర్పడినట్లు కన్పడును అవి పుట్టునప్పటికే పువ్వారలుపోయి, ఆకన్నములు గర్భ మందే పూడిపోవును చిరుకప్పల యవస్థలేని యీాక్రొత్త జాతి జంతువులే సరీసృపములు ఆకాలమందే చెట్లకు గింజ లేర్పడి, సరస్సురొంపి యవసరములేకనె, ఇతరస్థలములందు రాలినను, అవి మొలకలెత్తెను అప్పటికింకను నేలపై గడ్డి మొలచుట, మొక్కలుపుష్పించుట, లేదు కాని తాడి జాతివగు కొన్ని యుష్ణదేశపు మొక్కలు బయలుదేరినవి. అడవితుప్పలు పురుగులు చాల యుండినవి అప్పటి కింకను తేనెటీగలు సీతాకోక చిలుకలు లేవు, కాని పేడపురుగు లుండినవి అనగా, ఈప్రళయకాలముననే స్థలార్హమగు వివిధప్రాణు లారంభించినవి పరిస్థితులు అనుకూలముకాగ నే, అవి వృద్ధియై వ్యాపించెను. యుగములుగడచి, పరిస్థితు లుమారి, భూమిలో నగణ్యమగు కంపములు చలనములు కలుగుచుండినవి వీటికితోడు భూమిక్రాంతివృత్తములోను దానికిని భూధ్రువముకునువంపులలోను మార్పులచేతనుచాల చోట్ల వాతావరణ ముష్ణమయ్యెను. ఈయుగము మొత్త ము 20 కోట్ల యేండ్లుండియుండును ఇది 'మధ్యజీవయుగ'

మనబడును దీనికిపూర్వపువగు 'అజీవయుగ'ము, 'పురాణ జీవయుగ'ము రెండునుకలిసి మొత్తము 140 కోట్లయేండ్ల కాలముండెను ఈమధ్య జీవయుగమున వివిధసరీసృపములు అసంఖ్యాకముగ వ్యాపించెను. అందుచే, దీనిని 'సరీసృప యుగ' మందుము ఈయుగము గతించి యిప్పటికి సుమారు 8 కోట్ల వత్సరములైనవి ఈమధ్యజీవయుగము తరవాత, 'నవజీవయుగ'ము, ఆపిమ్మట మన ఆధునికయుగమును వచ్చినవి

మన ప్రస్తుతకాలమున సర్పజాతుల రకములు, వాని వ్యాప్తి, చాలతక్కువ (అంతకును పూర్వపు ఉభయచర జాతికన్న, సరీసృపముల సంఖ్య యిపుడు హెచ్చుగనే యున్నది) మనముచూచు పాములు, మొసళ్లు, తాబేళ్లు, కూర్మజాతులు, బల్లులుకూడ, ఈ సరీసృప జాతిలోనివే ఈ జాతిజంతువు లన్నిటికిని సాలుపొడుగునను వేడియుండ వలెను ఇవి చలికి తాళలేవు పూర్వపు మధ్యజీవయుగ మందుండిన సరీసృపములు నిట్లేయుండెను. అప్పటి జంతు వులు వృక్షములుకూడ వేడిలోనే పెరిగెను, మంచుకు నిలువ లేకపోయెను. కాని అంతకు పూర్వపు ప్రాణుల కవసరమైన [illegible] అక్కరలేక, ఇవి మెట్ట కలవాటు పడెను. [illegible] వేళ్లాక, ఈయుగపు సరీసృపములలో ఇంకను

చాలరకములు, కొన్ని చాలపెద్దవియు, ఉండినవి, మహాకూర్మములు, దీర్ఘమకరములు, బల్లులు, కాలసర్పములంనేగాక, ఈకాలమునలేని కొన్ని యద్భుతజంతువులు నుండెను. 'దినోసారు' లను [illegible], ఇతరభీకరమృగములును ఉండినవి. ఇంతేగాక, ఆకాలమున పల్లములందు గెల్లు, తుప్పలు, పొదలు బయలుదేరినవి. తృణాహారులగు సరీసృపము లు కూడ బుట్టి, అందు దూరి, క్రమముగ చాలవృద్ధి నొందినవి. వీనిలో కొన్ని నేటి నస్థలచరములకన్న పెద్దవై, తిమింగలములంతయుండెను 'డిప్లొడోకస్ కార్నెగై' అనునవి 84 అడుగుల పొడవుండినవి, 'జిగాంటసారసు' జాతి 100 అడుగుల వరకు నుండెను వీనినిభక్షించుమాంసాహారులగు 'దినోసారు' లు నాడ అట్టిదీర్ఘకాయములే, వీనిలోని 'టైరన్నొసారస్' అను రకపు సరీసృపము అన్నిటికన్న భీకరమని చాలగ్రంథము లలో వర్ణింపబడినది

ఈమహాజంతువు లీ 'మధ్యజీవయుగ'పు శాద్వలములను దినుచు వేటాడుచుండెడి, ఇంకొకతెగవి ముఖాంగములయందు గబ్బిలపురెక్కలవంటి యంగములలవై, పురుగులపై కెగురుచు, కొన్నిటిపై వ్రాలుచుండినవి ఇవియే 'టెరోడాక్టిలు' లు; కొన్నిముక్కగల్గి యెగురనేర్చిన మొదటిపక్షిజాతి యిదియే

కొన్ని సరీసృపములు సముద్రము చేరినవి. ఇందు 'ఇక్థియోసార్లు', 'మొసాసార్లు', 'ప్లెసియోసార్లు,' అను మూడు రకములుండెను అందులో గొన్ని ప్రస్తుతపు తిమింగలములంత యుండెను 'ప్లెసియోసార్' నెగ జంతువు లిప్పుడెచ్చటనులేవు ఇవి బలిష్ఠములు, మహాకాయములు, నీటిలోనీదుచు, చవిటినేలలోను మెరకనేటిక్రిందను నడువ వీలగు తెడ్లవంటి పాదములు, అల్పశిరస్సు, దీర్ఘకంఠము కలిగియుండినవి ఇవి హంసలవలె నీటిపై నీదుచునే ఆహారము గొనెడివో, లేక నీటిలో నణగియుండి, ఆహారినిబోవు మత్స్యాదుల భక్షించుచుండెడివో, తెలియదు 'ఇక్థియోసార్లు' సముద్రమందు ధారాళముగ దిరుగుచుండినవని తోచును

మధ్యజీవయుగపు స్థలచరము లిట్లువృద్ధియై, అంతకు పూర్వపుజంతువులకన్న బలము శక్తి వేగముగల్గి, దీర్ఘకాయములై యుండెను జలరంగమున నింతటి యభివృద్ధిలేకున్నను, అచ్చటను ప్రాణులు బృందములుగా వృద్ధిగాంచినవి శంఖాకృతి డిప్పలుగల 'అమనైట్' అను ఒకజాతి జంతువులు 'పురాణజీవ' యుగమున బొడసూపి, ఈయుగమున వృద్ధియై, లోతులేని నీళ్ళలో విశేషముగా నుండినవి, ఈజాతి జంతువులిప్పు డసలేలేవు. కాని యుష్ణదేశములందిప్పుడున్న సన్నని నత్తలు మున్నగునవి వానిని కొంతవరకు బోలియుం

డును మరియు చేపలలో నింతకు పూర్వముండిన డిప్పలు పంటివంటి చెక్కలుగలవిపోయి, ఈయుగమున చక్కనిపొలుసులుగల మత్స్యము లుదయించి, వృద్ధినొందెను, ఈజాతివి నేటివరకు విశేషముగా వ్యాపించియున్నవి*

---

* ఆకాలమున మన భారతదేశమును ఇప్పటికన్న చాల భయంకర మృగములతో అనేకజాతుల క్రూరసరీసృపములతో నిండియుండినట్లు కనబడును అప్పటికి దక్షిణహిందూదేశము, ఆఫ్రికాఖండముతోను ఆగ్నేయదిశదీవులతోను కలసి ఏకఖండమై యుండెను యూరపు మొదలగు యుత్తరప్రాంతములందు ఆర్యావర్తమందు కన్న మనప్రాంతమందున్నను అధికము అందుచే నిచటి సర్పజాతులు చాల హెచ్చువి, చాలరకములవి, ఎక్కువ అపాయకరములుగ నున్నవి మరియు హిందూమహాసముద్రమందు నదులందును, ఇప్పటికిని చాల మొసళ్లు విషసర్పములు కలవు పూర్వము వాసుకి, తక్షకుడు, మున్నగు బలీయములగు మహాసర్పములుండినట్లును, భూమికి ఆదిశేషుడను సర్పమే ఆధారమైయుండినట్లును, మన ఆర్యులలో ఐతిహ్యముకలదు ద్రావిడజాతులు (అందుముఖ్యముగా దాక్షిణాత్యులు) సర్పముల విశేషముగ పూజింతురు దక్షిణదేశపు సామాన్యపు గుళ్లలో చాలవరకు ప్రాకారమంతటను లోపలనుగూడ నాగవిగ్రహములనేకములు గలవు నాగులచవితినాడు నాగపూజచేయు మామూలు మన ప్రాంతమునగూడ నున్నది మానవసంచారమారంభించినమీదట అర్జునుని ఖాండవదహనము జనమేజయుని సర్పయాగము మొదలగు సమయములందనేక మహాసర్పములు అజగరములు ప్రత్యేకప్రయత్నములచే చంపబడి యుండును అయినను ప్రపంచమందిప్పటి అన్నిరకముల సర్పజాతులును భారతదేశమందిప్పుడును కలవు మన దేశమున మాత్రము సస న

జాతులకన్న సరీసృపముల సంఖ్యయే యిప్పటికిని హెచ్చుగా నున్నదని తోచును 1933-34 వ ఏట మన దేశమున పాముకాటు చేతనే అయిదు లక్షలపైగా జనులు చనిపోయిరి

7 మొదటిపక్షులు, మొదటిసస్తనులు
(వరాహయుగము 1)

మధ్యజీవయుగపు తృణసమృద్ధిని సరీసృప బృందముల గూర్చియు తెలుసుకొంటిమి ఆ 'దినోసారు'లు నగాగ్రములందు చవుడునేలలందు ప్రబలియుండ, 'టెరోడాక్టీలు'లు అప్పటి (పూవులేని) తరుగుల్మములపై కీటాదుల వేటాడ, వాటి ఘీంకారములతో మహారణ్యములు ప్రతిధ్వనించియుండును ఆసమృద్ధజీవకోటిలో మూలనున్న కొన్ని మాత్రము నూతనశక్తు లలవరుచుకొని, సమానశీలములైనవి కొంతకాలమున కెండ మందమై భూతలపరిస్థితులు మారినను, ఈ జాతి జంతువులు నశింపక, నూతనపరిస్థితులకు సరిపెట్టుకొనగల్గెను

దినోసారులలో గంతులువేయు కొన్ని పొట్టిజంతువులు ఆహారాదులకై పెద్దజంతువులతో పోటీపడునపుడును, తమ శత్రుజంతువులు వెంబడించునపుడును, చల్లని ఉన్నతగిరుల పైకిని నీటిమీదికిని పోవలసియుండెను, లేనిచో నశింపవలసియుండెను అట్టి బాధలో నుండుచు తంటాలుపడు కొన్ని జంతుజాతులు కొట్టుకొనుటలో వాటికి కొత్తరకపు పొలుసు లేర్పడెను అవి క్రమముగ గద్దకలములవలె పొడవగుచు, ఈకల యాకారమొందినవి, ఈ యాక

లోకదానిపై నొకటి దట్టముగా నుంచుచు, తక్కిన సరీసృపముల చర్మముకన్న చక్కగా శరీరోష్ణము కాపాడెను అందుచే నవి సరీసృపములు తాళలేని శీతలదేశములలో గూడ నుండగల్గి, ఆస్థలములందు వసింపదొడగెను ఆకాలమునసే కొన్నిటికి తమగ్రుడ్లవిషయమై యెక్కువశ్రద్ధ గలిగి యుండును సరీసృపములు తమగ్రుడ్ల నశ్రద్ధగా విడుచును. ఆగ్రుడ్లు యెండకు గాలికి పొదుగవలసి యుండును కాని ఈనూతనజాతి తమగ్రుడ్లను కాపాడుచు, వాటిని తమ శరీరోష్ణముచే వెచ్చజేయ నేర్చెను చల్లని వాతావరణముకీప్రాణుల శరీరములలోపల గూడ మార్పులుకలిగి, అవి క్రమముగా నుష్ణరక్తములై, స్వేచ్ఛావిహారులగు పక్షిజాతిగా నేర్పడెను. మొట్టమొదటి పక్షులు చేపలదిను సముద్రపక్షులు, వాటియుపాంగములు రెక్కలుగా నుండక, తెడ్లను బోలి, 'పెంగ్విన్' జాతివివలె నుండెననియు తోచును. న్యూజీలండులోని (చిన్నయీకలుమాత్రముగల) 'కివి' అను పురాతన జాతిపక్షి మామూలుగా నెగరలేదు. అది పక్షివంశపుదికాదు పక్షుల శరీరపరిణామములో రెక్కలకన్న యీకలే ముందుగా వచ్చెను, కాని యీకలువచ్చినతరువాత వాటిని విప్పుచుండుటచే, క్రమముగా తప్పక రెక్కలేర్పడెను. శిలాధాతువులలోని యొకపక్షి దేహశేషమును పరి

'కివి' (ఇప్పటికిని న్యూజీలండులో నున్నది)

క్షించవగా, దానికి సరీసృపములకుండు దవుడ, పండ్లు, పొడుగు తోకయు, పక్షిరెక్కలు గూడ నుండెను అట్టిజంతువు మధ్యజీవయుగ మందలి టెరోడాక్టిలునుండి తన్ను రక్షించు కొనగలిగియుండును. అయితే, అప్పుడు పక్షుల సంఖ్యయు వాటిరకములును చాలతక్కువ అప్పటి దేశమున కిప్పటి నరుఁడు పోగల్గెనేని, అతడు రోజులకొలది తిరిగినను, పక్షిస్వ రూపమే కంటబడియుండదు ఆరెల్లుదుబ్బులలో టెరోడాక్టి లులు మొలకలచిగుళ్ళలో కీటకములును మాత్రము సమృద్ధి గా కనబడియుండును వానికి 'మేమలు'లు (అనగా పాలిచ్చి శిశువులను పోషించుకొను నస్తన జంతువులు)గన్పడియుండవు. పక్షిజాతి యుదయించుటకు కొన్ని లక్షలయేండ్లు ముందే నస్తనులుపుట్టెను, కాని, అప్పటికవి చిన్నవై మారుమూలల నుండుటచే, వాటి నాతడు గమనించి యుండడు

ప్రథమపక్షులవలెనే, మొదటి నస్తనులును జీవితపు పోటీవల్లను ఘర్షణవల్ల, క్లిష్టజీవనమునకు శీతలదేశవాస మలవడుటలో, అట్లు పరిణమించియుండును వాటికిని మొదట పైపొరలు గద్దకలవు యీకలవలె నేర్పడి, శరీరోష్ణ మును కాపాడగా, క్రమముగా అవయవములలో మార్పు లుగల్గి, రక్తము వెచ్చనై. అవి స్వేచ్ఛగా సంచరింపగల్గెను వివరములు భేదించినను, అవికానస్వరూప మొకటియే;

ఈకలకు బదులు, వీటికి రోమము లుద్భవించెను గ్రుడ్ల నుపెట్టి రక్షించి పొదుగుటకు బదులు ఈజంతువులు తమసంతానముకు అంగనివృత్తియగువరకు, తమదేహమందే యుంచుకొని, వాటిలోకొన్ని సవిప్రసవులై, కనినతరువాతగూడ ఆశిశువునుగాపాడి, పోషింపదొడగినవి *'మేమలు'లలో దాదాపు అన్నిటికిని స్తనములేర్పడి అవిశిశుపోషకములయ్యెను ఈమేమలుజాతులన్నిటిలో రెండురకములకుమాత్రమే సరియగు స్తనములు లేవు అవి గుడ్లుపెట్టి తమశిశువుల తమచర్మములోపల నేర్పడు నొకవిధమగు బలకరరసము నిచ్చిపోషించును, బాతుముక్కుగల 'ప్లాటిపసు', 'ఎచిడ్నా'యు, ఇట్లుచేయుచున్నవి 'ఎచిడ్నా' అనునది తోలుగుడ్డుపెట్టి, తనకడుపులో నొక సంచిలో నుంచుకొని, అవి పొదుగువరకు వాటిని వెచ్చబెట్టుచు కాపాడును మధ్యజీవయుగమున మనప్రేక్షకుడు రోజులు వారములు తిరిగినను పక్షులు కనబడనట్లే, అతని స్థూలదృష్టికి సస్తనులును కన్పడియుండవు పక్షులును సస్తనులును గూడ ఆయుగపు ప్రాణులలో కేవల మల్పములు నీచములు అని స్థూలదృష్టికి

* అనగా సరీసృపజాతివలె అండజములుకాక, ఈ 'మేమలు' [illegible] సాధారణముగా పిండజములు, ఇవి సస్తనులై తమశిశువుల [illegible] పోషించి పెంచుటయేగాక, వాటికి మనోవికాసమును ప్రేమను [illegible]

తోచదగియుండెను ఈసరీసృపయుగము సుమారు 8 కోట్ల వత్సరము లుండెనని తోచును ఆకాలపు పరిస్థితులను నరు లెవ్వరైన గమనించినచో, ఆవస్తుసమృద్ధి, చక్కనియెండ చురు కుగా సర్వత్రి వ్యాపించుచు నెగురు గాళులు, బలీయములగు దినోసారులును, భద్రిముగ శాశ్వతముగ నుండిపోవునని తలచియుందురు కాని ఈనిత్యత్వాభాసముకు విశ్వలీనమగు గూఢంప్రివృత్తితోను, అపిమేయమగు విశ్వశక్తులతోను, సంఘర్షణకలిగి, ఆపాణులు క్షీణింపజొచ్చెను వేలకొలది యేండ్లు గడచుచురాగా, పరిస్థితులు కొంతకాల మట్లేయుం డినట్లున్నను, మనకగాిహ్యమగు క్లిష్టపరిస్థితులు కొత్తగా నేర్పడెను కొండలు సముద్రములు మారి, భూతలస్వరూ పమే మార్పుచెందెను ఈమధ్య జీవయుగము చాల కాలము వృద్ధినొందినను, యుగాంతము రాగా పిళయ చిహ్నములు కలిగినవి ఆభౌతికవిపర్యయముచే నూతన పరిస్థితులు కలిగి అప్పటిప్రాణికోటి జీవితము దుర్భరమ య్యెను అట్లెదుర్కొను వినాశమునుండి రక్షించుకొనుటకై, 'అమనైటు'లు మొదలగు అప్పటి కొన్ని పాిణి జాతుల అవయవములందు, ఆ స్థితిగతుల కనుకూల మగునటుల చిత్రవిచిత్రమైన మార్పులు కలిగెను. స్థిర పరిస్థితులందు నూతన పద్ధతుల యవసరముండదు, అంతశ్శక్తులు పైకిరాక

అణగియుండును, అప్పుడు సామాన్య ప్రాణులును వృద్ధినొందుచునే యుండును కాని నూతన పరిస్థితులు రాగానే, సామాన్యప్రాణులు నశించిపోయి, అంతశ్శక్తి గలవిమాత్ర మాగండము దాటి, పరిసరానురూపమగు రూపస్వభావముల నొందును

అప్పటి కాలపు శిలాధాతువులం దెట్టి ప్రాణిచిహ్నములును కన్పడవు అప్పటి జీవచారిత్రపు సామాన్యలక్షణములు కూడ ఏమియు దెలియుట లేదు ఆ స్థితి కొన్ని లక్షల యేండ్లుండియుండును ఆ తెర తొలగగానే గోచరించు జీవకోటిని పరిశీలింప, అంతయు నూతనరంగముగ నున్నది. సరీసృపయుగము గతించెను ఆ దినోసార్లు, ప్లెసియోసార్లు, ఇస్త్రియోసార్లు మొదలగు మహాబలములగు చిత్రవిచిత్ర జాతులన్నియు పూర్తిగ నశించి, అదృశ్యములై, వాటి సంతతి లేకుండ బోయెను మహాశీతము వాటిని చంపివేసెను; ఆ జంతువులొందిన మార్పులు చాలక, ఆ క్లిష్టపరిస్థితులకవి తాళలేక పూర్తిగ నశించెను. తరువాత భూమిపై కలిగిన నూతన రంగమున వెనుకటికన్న ధృఢతరములగు క్రొత్త [illegible]చర జాతు లుదయించెను. ఈ నవయుగారంభమున ధరాతల[illegible] మింకను నిస్తేజమై నిరుత్సాహకరమై యుండెను. ఇదివరలోని మహాతాళములన్నియు పోగా, వీటిస్థానే వచ్చిన

క్రొత్త తాళ్లు శీతకాలపు మంచుచే నశింపకుండుటకై, తమ యాకుల రాల్ప మొదలిడెను మొక్కలకు, చెట్లకు, పువ్వులు కలుగ నారంభించెను ఇదివరలోని భీకర సరీసృప ములకు బదులు, రకరకములగు పక్షులు, సస్తనజంతువులు నావిర్భవించెను *

---

* ఆ యుగసంధియం దిట్టి హిమప్రళయము, భయంకర భూకంప ము, అగ్నిపర్వతప్రకోపముకూడ, మనదేశమునను కలిగినట్లు నిదర్శన ములు కలవు అప్పటికి ముందుగా మన తూర్పుకనుమలును, తరువాత సహ్యాద్రియు, ఏర్పడెను గోదావరితీరమున 'కోటమావెలి' శిలలలో అప్పటి హిమప్రళయముచే చనిపోయిన అనేక మత్స్యసరీసృపముల 'ఫాసిలు'లు కనబడినవి అగ్నిపర్వతములద్వారా భూమిలోనుండి 'లావా' యనబడు కరగిన శిలాదుల మహాప్రవాహము దక్కనునంతను ముంచివేసెను అంతవరకు ఆఫ్రికాతో కలసి యేకఖండముగానుండిన దక్షిణహిందూదేశ మునకు ఆఫ్రికాకు మధ్యయుండిన భూస్థలి సముద్రములోనికి దించుకొనిపో యెను, అట్టిగట్టు సముద్రములోపున నిప్పటికిని గలవు మాల్దీవు అండ మాను దీవులు మనభూభాగమునుండి అప్పుడేవిడెను తరువాత నీసమయ మందు మనదేశపు ఉత్తరభూభాగము లోనుండియెగసి కొంతముడతలు పడుటచే, హిమాలయపర్వతము లీసమయముననే యేర్పడెను పంజాబు ప్రాంతమందుగూడ ననేకభూకంపములు కలిగెను అంతవుపూర్వము హిమాలయప్రాంతములకు వింధ్యపర్వతములకు నేల సంబంధములేక, పడ మటివైపున రాజపుతానా సముద్రము, తూర్పున నొకసముద్రము నుం డెను ఈభూప్రకోపఫలితముగా నీ రెండుసముద్రములును వెనుకకు

పోయి, భూతలము పైకి లేచిన రాజపుత్రస్థానమునకు మధ్యనున్న యెడారియు కచ్ఛప్రాంతమును ఈసముద్రపు యిసుకభూములే, ఇట్లా ప్రాంతమంతటను భూమియేర్పడి, దక్కను ఉత్తరదేశము కలిసిపోయెను ఒకప్పుడు భూకంపముచే కొన్నిస్థలములు జలగతము లగుచుండెను. ఈ కలియుగారంభమున పశ్చిమతీరపు ద్వారక సముద్రగత మైనట్లు ఐతిహ్యాముకలదు. సింధుదేశము అసలిట్టి యెడారియైయుండ దానిపైన సింధు దివాడు పడుటచే, క్రమముగా ఫలవంత మగుచున్నది. హిమాలయములలో పుట్టి పూర్వపు రాజపుత్ర సముద్రమున పడుచుండిన సరస్వతీ నది, ఇప్పుడు క్రొత్తగా నేర్పడిన యెడారిలో కొంతదూరము ప్రవహించి, వారించి పోవుచున్నది. అది అంతర్వాహిని యని యిప్పటికిని హిందూసంప్రదాయము. ఇట్లేర్పడిన ఆర్యావర్తపు యిసుక నేల, హిమాలయములందలి పూర్వపు అగ్నిపర్వతములలోనుండి వచ్చు 'లావా' పడియు, గంగా యమునా నదులు హిమాలయపర్వతములనుండి సతతము తెచ్చి నింపు నండుచేరియు, ఇప్పుడత్యంత ఫలప్రదమైనది. ఫలవంతమగు ప్రస్తుతవంగదేశపు నేల, గంగా యమునా బ్రహ్మపుత్ర నదులు హిమాలయములనుండి తెచ్చు బండు ఇట్లు శతాబ్దులకొలది సముద్రపుయిసుకపైన పడుచుండుటచే నేర్పడినదే. మధ్యహిమాలయములలోని మానససరోవరప్రాంతమునందు, సంతతహిమపాతముచే నాకాశమునుండి మహాగంగ మేరుగిరిసమీపమున దిగుచున్నట్లుండును, ఆప్రాంతమందే సింధు, గంగా, బ్రహ్మపుత్రానదులు మూడును రమారమి యొకచోటనే పుట్టును, కాని, సింధునది పడమరగాను, బ్రహ్మపుత్ర తూర్పుగను, గంగయు కైలాసపుసమీపమున నుత్పన్నమైన [illegible] దక్షిణముగాను వేరుదారులబట్టి, వేర్వేరు ప్రాంతములను [illegible] భారతదేశమందు ప్రవేశించి, మన ఆర్యావర్తపు ఆయా [illegible] శుద్ధోదకముతోను నింపుచు, అచట్ల ప్రాం

తముల నత్యంత ఫలవంతములు గావించి, అందుల కోట్లకొలది జనుల కమితోపకారులై, విలసిల్లుచున్నవి. ఇంతేకాక, బ్రహ్మ (బర్మా) దేశపు ఐరావతీనది, శ్యామ (సయాం) దేశపు మేకాంగు, చీనాసంపదకంతకు ముఖ్యాధారమై కోట్లకొలది జనులఁబోషించుచున్న ఆదేశపు ప్రధానసము లగు 'హొయాంగ్‌హొ' 'యాంగ్‌ట్సికియాంగ్'లు మొదలగు ఆసియా ఖండపు పావనమహానదులకు హిమాలయపర్వతములే ఉత్పత్తిస్థానము కీనగాధిరాజము ప్రస్తుతప్రపంచపుకొండలన్నిటిలో అత్యున్నత శిఖరములుగలది, అసమానమగు ప్రకృతిశోభగల కాశ్మీరాదిదేశములకును మానసాది సరోవరములకును ఆలవాలము అందలి బదరికేదారాదులు పూర్వము మహర్షుల కాశ్రయములు ఆప్రాంతములు ప్రాచీనార్యులచే దేవభూములని యెంచబడుచుండెను అయితే భూమినయఃకాలమునుబట్టి చూచినచో, ఈమహాపర్వతము అంతగాప్రాచీనముకాదనియు, మనదేశపు రాజపుత్రస్థానమందున్న హారావళీపర్వతములకేగాక, మన తూర్పు పడమటికనుమలకు వింధ్యపర్వతములకుగూడ, తరువాతనే యేర్పడినదనియు, భూతత్వజ్ఞుల యభిప్రాయము ఈహిమాలయపర్వతపుమడత లేర్పడిన తరువాత, దానిలోపలిభాగ మింకను పూర్తిగా కుదుటబడలేదు, దానిక్రింద ననేక పరిణామములును, పూర్వపశ్చిమాగ్రములందు అగ్నిపర్వత ప్రకోపమును, ఇంకనుకలుగుచునే యున్నవి ఆప్రాంతమునను దానికంటియున్న అస్సాము, నేపాలు, ఉత్తరబీహారులలోను, పెద్దభూకంపము లిప్పటికిని కల్గుచున్నవి 12-6-1897 వ తేదీని అస్సాములో కలిగిన తీవ్రభూకంపమును, 4-4-1905 వ తేదీని సుమారు 20 వేల మందికి ప్రాణహాని కలిగించిన కాంగ్రాభూకంపమునే కాక చాల చిల్లర భూకంపములచే గూడ, మార్పులుకలుగుచునే యున్నవి హిమాలయపాదములక్రిందటి మార్పులవల్లను, చిరకాలమునుండి పర్వతములనుండి వచ్చిపడు వండు ఇంత

వరకు సరిగా గట్టిపడక, ఇప్పుడు కుదుటపడుటవల్లను, హిమాలయములకు దక్షిణమున నంటియున్న నేపాళములోను, ఉత్తరబీహారులోను 15-1-1934 వ తేదీని మహాభూకంపము కలిగి, అందు చాల జనులు చనిపోయి, భవనములు కూలుటయేగాక, అచ్చటి భూతలము చిట్లి, మైళ్లకొలది భూగర్భపు యిసుక ద్రవపదార్థము పైకివచ్చి, పల్లపుసాగుబడి భూముల మట్టమంతయు తారుమారై, కల్లోలము కలిగించినసంగతియు, ఇట్లే బెలూచిస్థానపు క్వెట్టాలో 1936 లో నింకొక గొప్ప భూకంపము కలిగి, చాల నష్టము గల్గినదనియు, పాఠకులకు విదితమే. వింధ్యాద్రియు, ఇంకను దక్షిణముగ నున్న కొండలును భూమియు, మిక్కిలి ప్రాచీనములు, మధ్యజీవయుగమందే అచట అగ్నిపర్వత ప్రకోపములు లావాప్రవాహములు పూర్తియై, దాని అడుగుభాగమంతయు బాగుగాగట్టిపడి స్థిరమైనందున, మనప్రాంతములో భూకంపప్రమాదమును అగ్నిపర్వతబాధయు లేవు 1897, 1905 లో వలె, 1934, 1936 లలో గూడ, (ఆభూకంపప్రస్పర్శలుతప్ప) ఉత్తరదేశమందువలె మనకు నష్టమేమియు గలుగలేదు

---

8 సప్తనయుగము (వరాహయుగము—2)

'నవజీవయుగ'మను ఆనూతన మహాయుగ మారంభించినప్పుడు, భూమిఉత్క్షేపమును అగ్నిపర్వత ప్రకోపమును చాల హెచ్చుగనుండెను ఆకాలమునందే ఆసియాఖండపు హిమాలయ పర్వతములు, యూరపులోని ఆల్ప్సుగిరులు, ఉత్తరఅమెరికాలో వెన్నెముకవలె నేర్పడిన 'రాకీసు' కొండలు, దక్షిణ అమెరికాలోని 'ఆండీసు' నగములును, భూమిపై భాగమున కుబికి యేర్పడినవి ఇప్పటి మనభూఖండములకు మహాసముద్రములకుగల సామాన్యాకార మాకాలమందేర్పడెను, భూతలముకు సుమారు ఇప్పటిరూపు వచ్చెను ఈనవజీవయుగ మారంభించి యిప్పటికి 4 మొదలు 8 కోట్ల యేండ్లె యుండును

అప్పటికి ప్రపంచమింకను చాలచల్లగనే యుండి, తరువాత వెచ్చబడజొచ్చెను అంతట క్రమముగా, జీవకోటి వృద్ధియయ్యెను, తరువాత చిరకాలముకు తిరుగ క్లిష్టపరిస్థితులుదయించి, అతిశీతమగు హిమయుగములు కలిగినవి, వానినుండి మనప్రపంచ మిటీవలెనే బయటపడినది

శీతోష్ణస్థితులులిట్లు తారుమారగుచుండుటకు కారణములింకను మనకుసరిగా తెలియవు అందుచే ముందెటి మార్పులు కానున్నవో, మున్ముందు మనకు సూర్య తేజము

హెచ్చునో, లేక హిమయుగము తిరుగ మనభూమి నెదుర్కొ నునో, అగ్ని పర్వతములు భూకంపములు ప్రకోపించునో, తగ్గునో, ఇట్టిసమస్యలు పరిష్కరింప దగు శాస్త్రపరిజ్ఞానమిం కను మనకు చాలదు

ఈమన్వంతరమందే తృణజాతు లంకురించి, భూమిపై పశువుల మేతకు వచ్చిక యేర్పడెను పాలిచ్చు జంతువులు కలిగి, ఈతృణముల మేయుచు, వృద్ధి గాంచొచ్చినవి ఇంతలో న్నాజంతువులదిని జీవించు మాంసాహారులుద్భవించెను

తుప్పలను కీటకాదులను దిని, వెనుకటి యుగములో జీవించి చాలవరకు నశించిన సరీసృప జంతువులకును, ఈనూ తన జంతువులకును స్వరూప భేదమంతగా లేదని, పూర్వపు దినోసారులకు ఈసస్తనులకు, పూర్వపు టెరోడాక్టిలులకు ఈపక్ష్యాదులకు, భేదమతిస్వల్పమని, స్థూలదృష్టికి తోపవ చ్చును కాని, ఈపోలిక కేవలబాహ్యామే, విశ్వమందు ప్రాణులు అనంతముగ, అవిచ్ఛిన్నముగ, చిత్ర విచిత్రములగు వివిధరూపములతో కలుగుచున్నవి, సృష్టి సర్వదా వృద్ధి యగుచున్నది. భూమి పూర్వస్థితి ఎన్నడు నొకేరీతిని లేదు. అందుచే సంపూర్ణసామ్య మెచటను లేదు. మధ్యజీవయుగపు ప్రాణులకును ఈనవజీవయుగపు ప్రాణులకునుగల సామ్యము కన్న భేదమే చాలయధికము.

ముఖ్యముగ, ఈరెండు కాలముల ప్రాణులకు మన ప్రవృత్తిలోనే భేదముకలదు ఈక్రొత్తయుగపుసస్తనులు, కొంత వరకప్పటిపక్షులును, తమపిల్లలవిసర్జింపక, వీనితోసంపర్కము కలిగియుండెను సరీసృపములు సాధారణముగా తమగ్రుడ్ల జోలికిపోక, వీనినివిడచి తమదారినిపోవును ఆగ్రుడ్లు తమంతటతామేపొదిగి, పిల్లలు కావలెను సరీసృప శిశువుకు సాధారణముగా తమ తల్లిదండ్రులగూర్చి యేమియు తెలియదు, దానిజ్ఞానము స్వానుభవముతోనే ఆరంభమై తనతోనేఅంతరించును తనశిశువులకు లభింపదు, అది తోడిజంతువులతో సంప్రదించుట, వానిననుకరించి వానివల్లసంగతులు నేర్చుకొని కలసి పనిచేయుటయు, ఉండదు అది యేకాకిజంతువు అట్లుగాక సస్తనులకు, పక్షులకు, తమశిశువుల పోషణము ముఖ్యలక్షణము వానిపిల్లలు శైశవమునుండి తమతల్లిదండ్రుల ననుకరించి, వానిచేష్టలను చర్యలను గ్రహించును, వానిధ్వనుల గనిపెట్టి జాగ్రత్తపడుచు, వానితోకలసి మెలసి పనిచేయును, పరస్పరసహాయముకలిగి, ఒకదానికొకటి లోబడియుండును ప్రపంచమున బోధ్యజాతిజీవులు నవజీవయుగమందే మొదలిడెను

నవజీవయుగపు మొదటిసస్తనుల మెదడు, అంతకు వెనుకటిమాంసభక్షక దినోసారుల మెదటికన్న, అంతగా

ప్రశస్తముకాదు, కాని ముందువచ్చు శిలాధాతువుల బరీక్షించినకొలదిని, అన్నిస్తనులలోను సామాన్యముగా మెదటిబలము చాల వృద్ధియగుచుండినట్లు కనపడును ఆయుగారంభమందే, ఖడ్గమృగమువంటి జంతువులుండెను. ఆకాలమందే యుండిన 'టిటానోథెరియం' అను మహామృగము తనచర్యలందు ఖడ్గమృగమును బోలియుండెను ఇది ప్రారంభదశయగుటచే, దానిమస్తిష్కమిప్పటి ఖడ్గమృగముల మెదటిపదవవంతుకును తీసిపోవును

మొదటిస్తనులు తమశిశువులకు బాలీయగనే, వానిని విడుచుచుండెను కాని తల్లి శిశువులు తమపరస్పరభావముల గ్రహించి కలసియుండుటచే లాభకరమని అవి క్రమముగా గ్రహించియుండును, తరువాతవచ్చు స్తనులు మందలుగా తిరుగుచు, పరస్పరచర్యల గమనించుచు, ఒక్కొకదానికి కలుగు ప్రమాదములను, హానిచేష్టాశబ్దములబట్టి కనిపెట్టుచుండినట్లు తోచును ఈబుద్ధివికాసము వెనుకటియుగపువంశాస్థికజంతువులలో కనబడదు. సరీసృపములు చేపలు కూడ బృందములుగా నుండుట, వాటి గ్రుడ్లనొకచోటనే పొదిగి ఏకస్థలమందుండుటయు కలదు; నిజమే, కాని స్తనుల [illegible]భావమునకు కారణము పరస్పరప్రీతి, కేవల బాహ్యా[illegible]మేకాదు.

సరీసృప ప్రపంచమునకు మనసస్తనులకుగల యీ ముఖ్యభేదమును, సరిగా గ్రహించుట కష్టము సరీసృపముల తీవ్రత, తృష్ణ, వాటిభయక్రోధములు, మన యూహాల కతీతములు వాటియుద్దేశము లేక భావచోదితములు, సహజోద్రేకరూపములు, మనసస్తనుల యుద్దేశము లట్లుండక, మిశ్రితములై, అనేకసందర్భముల చర్చచే నేర్పడుచుండును సస్తనజంతువులకు పక్షులకు, కొంతవరకు మనవలెనే, నిదానము, సానుభూతి సాంఘికబుద్ధియు నుండును అందుచే సాధారణముగ అట్టిజంతువులతో మనము సంబంధము పెట్టుకొనవచ్చును, బాధకలుగుచో, అరచియు, ముఖాది చేష్టలచేతను, అవి మనసానుభూతిని సంపాదించును అవి మన భావముల గ్రహించి లోబడి మనతోనుండునట్లు మనము వానిని పెంచి, మనవిషయమున నిగ్రహాసక్తులు కలిగించి నేర్పవచ్చును 'నవజీవయుగ' చిహ్నమగు యీనూతనచిత్త వికాసముచే, వ్యక్తులలో పరస్పరసహాయము, సంప్రదింపు మొదలిడెను ఈ పరిణామము ముందు రాబోవు మానవ సాంఘికాభివృద్ధికి పూర్వరంగము

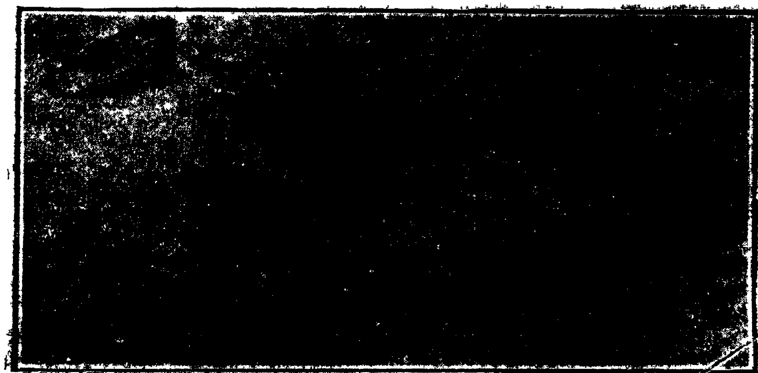
ఈ నవజీవయుగము గడచినకొలదిని, అప్పటి చరాచరప్రాణుల కిప్పటివానితో పోలిక యెక్కువగుచు వచ్చినది. ఇప్పటి ప్రాణులతో పోలికలేని వికృతరూపమగు 'ఇంటాథె

రస్' మున్నగు అప్పటి క్రూరమహామృగములు క్రమముగా నశించిపోయెను కొన్ని పూర్వమృగముల స్వరూపము కాలక్రమమున మారుచు రాగా, అందుండి యిప్పటి గుఱ్ఱములు, నీటి గుఱ్ఱములును, ఒంటెలు, ఏనుగలు, దుప్పులు, కుక్కలు, సింహములు, పులిజాతులు, కలిగినవి గుఱ్ఱము క్రమముగా పరిణామమొందిన విధము అప్పటి శిలాధాతువులచే బాగుగ తెలియును శవజీవయుగారంభపు 'టాపిర్' జాతి మృగము క్రమముగా మారి గుఱ్ఱమేర్పడెను, దాని అన్ని స్వరూపముల చిహ్నములు దొరికెను. ఇట్లే 'లామా' జంతువులకును ఒంటెలకును జరిగిన పరిణామ క్రమమును దెలసినది *

---

* భూమి పంక్తిశిలలోను శిలోత్పన్నస్థితిలోను ఆయా యుగాంతములందు ఇట్లు విపర్యయము కలిగి, తరువాతవచ్చు యుగస్థితి అంతకు వెనుకటి స్థితికన్న వేరుగానుండుటకు, భూచక్రమే రీతిగా జరుగకపోవుటకును, సౌరమండలములోని స్థితి కొంత కారణమే, అదియు బాగుగ తెలియదు, కాని ఇంకను వేరేముఖ్యకారణములుండును, కనుక నీ ముఖ్యస్థితి యిట్లు ఉండుట గ్రహించుటకు మన విజ్ఞానముపయోగించుటలేదు భూమి తాను తిరుగుచుండుటయే సూర్యుని చుట్టి వచ్చుచుండుటచే కాలంకగముని సౌర మండలము [illegible] భాగములను మరము [illegible] ఇంతేగాక, [illegible] స్వతంత్రుడు కాడు, తనచుట్టూతిరుగు మనభూమి అంతారక్షము [illegible] సౌరకుటుంబములోనిదిగదా! కాని

[illegible] నిలులు

([illegible])

సూర్యుడును, మహాకాశమందలి 'గలక్టిక్ సిస్టం' అనబడు విచిత్రమహా చక్రములో నొక అంశము, ఈ యద్భుతచక్రములో సూర్యునివంటివి ఇంకను లక్షలకొలది నక్షత్రగోళములు పరస్పరాకర్షణగలిగి, అగణ్యవేగముతో తిరుగుచుండును గనుక, సూర్యుడును (తన పరివారమగు) సౌరకుటుంబపు గ్రహములుగూడ అవశముగ విశ్వములో నిరంతరము తిరుగుచు, అర్బుదములకొలది మైళ్ళదూరమందున్న యేదో కేంద్రము వైపు అసంభావ్యవేగముతో పోవుచున్నవి (ఈగమనవేగము సెకండునకు అనగా క్షణమునకు 200 మైళ్లుండుననియు, అద్భుతవిస్తృతిగల ఈబ్రహ్మాండమున సూర్యుడొకసారి ఆ వేగముతో చుట్టి స్వస్థలమును వచ్చుటకు 25 కోట్ల యేండ్లుపట్టుననియు, సర్ జేమ్సుజీన్సుగారి అభిప్రాయము) ఈ చక్రగతిచే సూర్యునితో బాటు (సౌరకుటుంబపుదగు) మనభూమియు అట్టి మనోవేగముతో మహావిశ్వమందు మనకు తెలియుటవీలులేని క్రొత్తప్రాంతములకు పోవుచున్నది ఇట్లు అమితవేగముతో పోవుచుండగా, కొంతకాలమునకు ఆప్రాంతముల నూతనపరిసరముల ప్రవేశించుటచేతను, ఇతర మహాగోళముల సామీప్యముచేతను, సూర్యునిలోను భూమివాతావరణముందును భూమిగోళమునను గూడ క్రొత్తపరిస్థితులు కలిగి అందలి జీవకోటి స్థితిగతులు మారిపోవచ్చును, అందుచే ఆ యుగస్థితిమారి క్రొత్తపరిస్థితిచే నూతనయుగము కలుగవచ్చును ఈ అద్భుత మహాచక్రగతిచే దీనిని నియమించు (మనకు తెలియని) మహాకేంద్రపుసామీప్యమో, ఆప్రాంతపు మరియొక మహాశక్తియో, మన వాతావరణస్థితిని మార్చి భూమిపై జీవశక్తిని వృద్ధిచేయవచ్చును ఆప్రభావముచే ఒక్కొక యుగము దాటినకొలది క్రమముగా వెనుకటికన్న హెచ్చుమేధాబలమును అంతశ్శక్తియుగల క్రొత్త ప్రాణిజాతులుదయించుచున్నవని యూహింపవచ్చును ఇట్టి ప్రభావమున

నేకకోటి యుగముల మృగజాతికన్న ఎక్కువజ్ఞానము నైతిక శక్తికల నరజాతి ఈయుగమున కలిగినట్లే, భావియుగములందు సృష్టివికాసమున ఇంతకన్న హెచ్చు నైతిక మానసిక శక్తులుకలిగి మనకిప్పు డద్భుతముగ తోచు దేవజాతులు మన భూమిపైన కలుగునేమో !

9 వానరయుగము

జీవశాస్త్రజ్ఞులు ఈసస్తనజాతిని కొన్ని శాఖలుగా విభజించిరి వీటిలో నగ్రగణ్యమగు 'ప్రైమేటు'లను ప్రథమ శాఖలో, 'లెమూరు'లు, కోతులు, తోకలేని వానరములు, మనుష్యకోటియు, చేరును మొదట నీవిభజన ఆజంతువుల దేహాంగసామ్యమును బట్టియే చేయబడినది, అప్పటికి వాటి మనస్తత్వముల బరిగణింపలేదు ఈ ప్రథమశాఖ యెందుండి వచ్చెనో, పురాతన శిలాది పరీక్షచే తేలుటలేదు ఈ శాఖలోని లెమూరుకోతు లరణ్యములలోను, కొండముచ్చులు రాతిస్థలములందును, వసించున ఈ జంతువులు హఠాత్తుగా అణగి శిలాదులందు కప్పబడిపోవుట చాల యరుదు; ఈ జాతివి తక్కిన జాతులంత హెచ్చుగాను లేవు; అందుచే, వీటి దేహశేషములు భూగర్భమున జిక్కి శిలాధాతువులలో జేరి మన పరీక్షకు దొరకుట కష్టము. గుఱ్ఱములు, ఒంటెలు మొదలగు జంతువుల తాలూకు దొరకినన్ని దేహశేషములు వీటివి దొరకలేదు కాని ఈ శాఖ పురాతన వానరములు లేమూరులు నవజీవయుగారంభమందే (అనగా 4 కోట్ల ఏండ్ల క్రిందనే) ఆరంభించెను, వాని మొదడును, అంగవిస్పష్టతయు లోటుగా నుండినవి, అవి ఇప్పటి యీజాతికి తీసిపోవున.

నవజీవయుగపు సంకులప్రాణిలోకము కూడ చివరకు క్షీణించెను కూర్మయుగపు మహాజంతువులకు కలిగిన గతియే వీటికిని కలిగినది ఇంకొకసారి మన ప్రపంచము హిమప్రళయముపాలై, బత్తుగా చల్లబడిపోయెను, తిరుగ కొంత వెచ్చనై, మరల చల్లబడెను. వెనుకటియుష్ణకాలపు నాచులో తిరుగుచుండిన నీటిగుఱ్ఱములు, ఇతరమృగముల వేటాడిన ఖడ్గదంష్ట్రిలగు భీకరశార్దూలములును, ఆహిమప్రళయమున చాలవరకు నశించెను. రోమావృత దేహులగు నొకజాతి ఖడ్గమృగములు, 'మామతు'లు శీతదేశపు ఋషభములు, ధవళమృగములును మాత్రము, ఈశైత్యాహతికి నిలువగలిగెను. క్రమముగా శతాబ్దములు గడచి, ఆర్కిటికుప్రాంతపు మంచుగడ్డ ఉత్తరమునుండి దక్షిణముగాజారి వ్యాపించి, ఇంగ్లండులో థేమ్సునదివరకు, అమెరికాలో ఓహియోవరకును,* వచ్చినవి తరువాత కొంత కాలము వెచ్చగానుండుచు, తిరుగ ఆయాదేశములు తీవ్ర శిశిరములగుచువచ్చెను

ఇట్లు మధ్య మధ్య వచ్చుచుండిన ఈ శిశిరకాలములను ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, హిమయుగము

* అనగా, ఆ హద్దు మన ఆసియాలో ఉత్తర హిమాలయముల ప్రాంతమువరకు సరిపోవచ్చును

'మామత్తు' (నవజీవయుగపు ఈజంతువునుండి ఇప్పటి యేనుగు
పరిణమించినది)

లనియు, వాటిమధ్యనుండిన వెచ్చని కాలములను 'ఇంటర్ గ్లేషల్ పీరియడ్' అనగా హిమమధ్య యుగములనియు, భూతత్వజ్ఞులు చెప్పెదరు మన భూమిపైన ఆ హిమాఘాతముల చిహ్నములింకను కలవు మొదటి హిమయుగము ఆరులక్షల వత్సరములకు పూర్వమును, నాల్గవది 50,000 యేండ్ల క్రిందటను, కలిగెను ఈ దీర్ఘశీతకాలమందలి పరమ హిమముననే నరులబోలు మొదటి జీవు లవతరించెను

నవజీవయుగమధ్యమందును, దవడలు, కాలినరములు కలిగి, తోకలేక, కొంత నరచిహ్నములుగల కోతులుండెను. కాని, ఈ హిమయుగములు వచ్చినపుడే నరులని భ్రమింపదగిన వానరజాతి జనించెనని, ఆకాలపు పనిముట్లను బట్టి తేలును యూరపుఖండమున, 10 లక్షలు మొదలు 5 లక్షలలోపు యేండ్లకిందటివి కొన్ని పూర్వపురాళ్లు (పనిముట్లుగాను, ఆయుధములుగాను, ఎవరో చెక్కినవి) కలవు ఈవస్తువులను 'ఎయొలిత్తు'లు అనగా ఉదయశిలలందురు యూరపులో సీటినిర్మాతల దేహశేషములిప్పుడు లేవు. ఆయుపకరణములే మిగిలినవి నరులుకాక, సూక్ష్మబుద్ధిగల వానరములే వాటిని నిర్మించియుండును. జావాద్వీపములోని 'టిన్రిల్' అనుచోట, ఆకాలపు పురాతనవస్తు శేషములలో నొక 'నరవానర' కపాలమున్నది, దానికి పండ్లు,

ఎముకలు, కోతుల మెదటికన్న పెద్ద మెందడును, కలవు. ఈ జాతి జీవులు నిలిచి నడచినట్లును చిహ్నములున్నవి. 'గచ్ఛన్నరవానరు లనబడు ఉదయశిలానిర్మాతలగు ఈజాతి జీవుల గూర్చి సమాలోచనకీ అస్థిపుంజము మాత్రము మనకు మిగిలినది

ఇక రమారమి [illegible] లక్షల యేండ్లక్రిందటికి వచ్చిన తరువాతనే, నరులజోలు జీవుల చిహ్నములు మనకు మరల కనబడును. అవి వెనుకటివానికన్న నెక్కువ వృద్ధిపొందినవి, [illegible]ప్పటివనివలెనే ఉదయశిలలకంటె చక్కనివి, హెచ్చు పనితనముగలవి, ప్రస్తుత మనుష్యనిర్మితములకన్న పెద్దవి తరువాత (జర్మనీప్రాంతపు) 'హీడెల్బర్గు పురమునొద్ద నొక యిసుకగుంటలో, ఆ కాలపు (గడ్డము లేనిది) దవుడ ఎముక యొకటి దొరకినది. ఇది నరులదానికన్న చాల బరువుగా సన్నముగా నున్నది కనుక, ఇందువాలుక తిరిగి విస్పష్టముగా మాటాడుటకు వీలుకలిగి యుండదు. ఈయస్థికనుబట్టి, ఆ కాలమున మనవారికన్న బలిష్ఠులై నరతుల్యులు రోమావృతులగు వానరసింహజాతివా రుండిరని వైజ్ఞానికు లూహించు [illegible] "హీడెల్బర్గు" [illegible]. ఈదవుడ [illegible] కలిగించును. దీనిని చూచిన అప్పటి [illegible] [illegible]ద్ధము ద్వారా

(62 అ)

పితెకాంత్రపసు (=గచ్ఛన్నరవానరము)

హీడెల్బర్గ నరుడు

చూచినట్లుండును అప్పటి చల్లనిమహాగహనములలో ఖడ్గదంష్ట్రిములగు ఆఘోర శార్దూలముల నోటినుండి తప్పించుకొనా నిడుములబడుచు, ఈ 'హీడిల్బర్గ'నరు డానిబిడారణ్యపు మధ్యను రోమావృత ఖడ్గమృగములకు బెదురుచు తిరుగుచుండెనని తలపవచ్చును ఇంతకన్న నితనిగూర్చి తెలియదు, కాని యీతడు భేదించి తయారుచేసిన పనిముట్లు మాత్రము నిల్చియున్నవి ఆంగ్లదేశపు సస్సెక్సులోని 'పిల్టుడౌను' వద్ద నింకను చమత్కారమగు జంతుశేషములు కలవు ఇవి 'హీడిల్బర్గ' యెముకకన్న పూర్వపువని కొందరు తలచిరి కాని, ఇవి ఒకలక్ష లక్షన్నరయేండ్లవే యని తోచును, దీని కపాలము వానరముల పుర్రెకన్న చాలపెద్దది, దీనివద్దదొరకిన చింపాంజినిబోలు దౌడయెముక దీనిదగునో, కాదో, తెలియదు, ప్రక్కనొక్క యేనుగయెముక గబ్బిలపురూపుగా నేర్పుతో చెక్కి, అందులో నొకకన్నముగూడ దొలిచియున్నది దీనిపైదుప్పితోడ శల్యమొకటి అమర్చియున్నది ఇట్లెముకలలో రంధ్రము గావించిన దెట్టిజంతువు? వైజ్ఞానికులు దీనికి 'ఇయాంథ్రపస్' అనగా 'ఉదయనరుడు' అని పేరిడిరి ఇది 'హీడిల్బర్గ' వానరునికిని తోకలేని కోతులకు నడుమ నిల్చును; ఇట్టిది మరియొకటి దొరకలేదు, చకిముకి రాయివగైరా శిలలతో వీరుచేసిన చక్కని పనిముట్లు మా

త్రము భూమిపైన మట్టిలోన, కంకరనేలలోన, లక్షయేం డ్లుగా వ్యాపించియున్నవి ఇందు 'ఉదయశిల'లే కాక, కత్తులు, చేతిగొడ్డళ్లు, బల్లెములు, విసరివేయు రాళ్లు, ప్రాచీనవస్తుశోధకులకు దొరకినవి

ఇప్పుడు మనము నరజాతిని సమీపించితిమి నరుని బోలియు యథార్థనరుడుగాని 'నియాండర్తలరు' అనుఇంకొక విచిత్రజాతిని రాబోవు అధ్యాయమున గమనించెదము మన నరజాతివారి 'హీడిల్‌బర్గు' వానరునుండిగాని, 'ఇయాన్త్రొపసు' నుండిగాని, ప్రత్యక్షముగ జనించెనని వైజ్ఞానికు లెవరును చెప్పరు వీనికి నరులతో చాలపోలికమాత్రమున్నది*

---

* పూర్వముండిన కొన్ని విచిత్రజంతువులు అప్పటి శీతోష్ణపరిస్థితి హఠాత్తున తీవ్రముగా మారగానే నశించిపోవుట సహజము, మనదేశమున 'మామతు'లబోలు తెల్లని దీర్ఘవక్రదంతములుగల గజజాతియు, కొన్ని మహాజగరములు, మహాక్రూరములగు శరభాదులును, పూర్వముండినవి, ఇప్పుడులేవు, పూర్వము హిమాలయామూలంబు ధారళముగా సంచరించిన మృగరాజగు సింహము మనదేశమున నశించిపోయినట్లే, గుజరాతులో మాత్రము సక్కత్తుగా కలదని వాడుక పూర్వము పశ్చిమహిమాలయము లందును అస్సాములోను తోకలేని కోతులుండినట్లు శిలాధాతువులలో నిదర్శనములు కలవు ఇవి ఆఫ్రికాలోనున్న చింపాంజిగోరిల్లాలను మలయాప్రాంతమందలి 'ఒరాంగుటాంగు'ను చాలవరకు బోలియుండును వాతావరణమున నిట్లుతీవ్రముగ కలుగుమార్పును సగుదుకొనలేక అట్టిపూర్వజంతువులు నశించినవి యినను, అత్యుష్ణశీతస్థలములందు వివిధప్రాణులున్నట్లే.

అతిశీతస్థలములగు ధ్రువప్రాంతము లయొద్దను ఆప్రాంతముల కనుకూలమగు శరీరనిర్మాణముగల చిత్రవిచిత్ర జంతువులు కలవు దక్షిణ ధ్రువప్రాంతపు సముద్రమందు ఇదివరకెన్నడును లోకమునలేని మహాకాయము గల యొక తిమింగిలజాతి అక్కడి నాచును క్షుద్రజంతువులను దిని బ్రతుకుచున్న వాని ఇటీవలనే కనగొనబడినదట, సముద్రపుఅడుగునను కాంతియుతము లగు విచిత్రజంతువులు కలవు ఆయాదేశకాలపరిస్థితుల కనుకూలమగు శరీరములతో అన్నిప్రాంతములందును జీవకోటి వ్యాపించియుండుటే భూమిపైన అనుభవసిద్ధము

---

10 నియాండర్తలర్, రొడీసియను నరయుగము

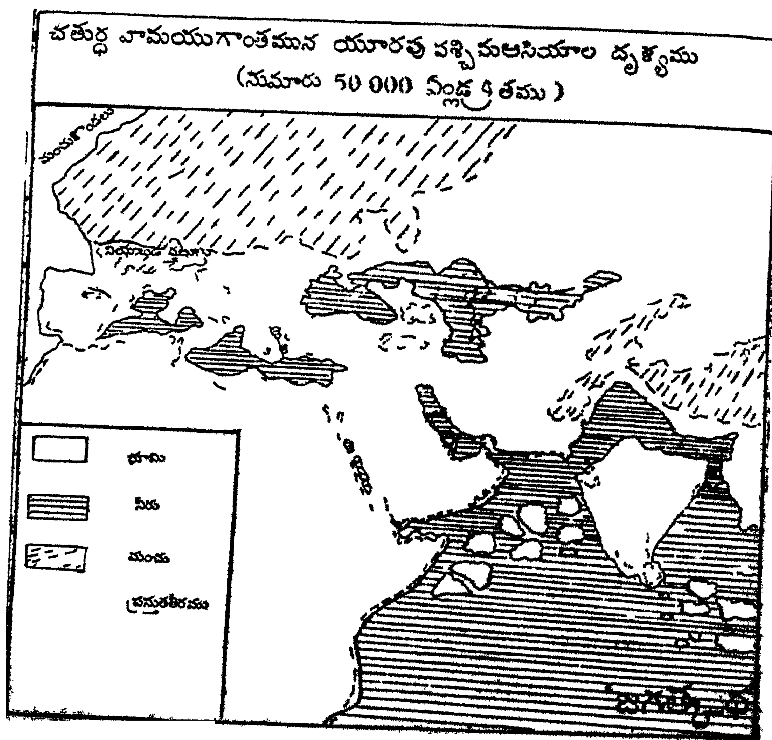
(నారసింహయుగము)

నాల్గవ హిమయుగపు, అనగా నలుబది యేబది వేల యేండ్ల క్రిందటి, ఒక నరసముని దేహావశేషముఁబట్టి, అతడు నిజముగా నరుడే యని ఇటీవలివరకు తలచిరి, దాని పుర్రెలు, శల్యములు, దాని పనిముట్లును దొరకినవి ఆ జంతువు నిప్పు గూడ చేసుకొని, చలిబాధ లేకుండ గుహాలలో వసించెను. అవి జంతుచర్మముల గూడ ధరించి, మనవలె కుడిచేతి యల వాటును కలిగియుండెనని తోచును.

కాని యిదియు నిజమైన మనుష్యజాతి కాదని జాతి శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించినారు. ఇది ప్రథమశాఖలోని వేరొక యుపశాఖ, వీటి దౌడలు బలువై బాగుగ ముందుకు వచ్చి యుండును, లలాటము దిగి, దట్టమౌ కనుబొమలు కలవు. మన బొటనవ్రేళ్లతోవలె, మనితో మిగిలిన వ్రేళ్లను నొక్కి పట్ట వీలులేదు. వీని కంఠనిర్మాణమునుబట్టి వెనుకకు మెడ వంచి పైకి చూడ వీలులేదు. అవి తల ముందుకు, క్రిందికి వంచుకొనియుండును. వాటి గడ్డములేని దౌడ నరముల [illegible]వలెగాక, "హీడిల్బర్గు" శల్యముల బోలియున్నవి. పండ్లలోను చాల భేదము కలదు, దౌడ పండ్లు పెద్ద

ఱాడపండ్లకన్న క్లిష్టతరముగ నున్నవి వానికి మన కుండు కోరపండ్లు, అట్టి దంతములును లేవు, పుర్రె వైశాల్యము మనలోవలె నున్నను, వాని మెదడు వెనుక పెద్దదిగను, ముందర చిన్నదిగను, ఉన్నది, దాని నిర్మాణమును వేరు. అవి నరజాతి జనకములు కావు, వాని మనశ్శరీరములు నరులవానికన్న వేరు, ఆ ప్రాణు లిప్పుడు లేవు. వాని పుర్రెలు, శల్యములు, 'నియాండర్తల్'లోను, ఇతర స్థలము లందును, దొరకినవి అందుచే, వీనికి 'నియాండర్తల్' నరు లని పేరు కలిగినది ఈరకపువారు యూరపులో చాల శతా బ్దములవరకుండి యుందురు

అప్పుడు మన ప్రపంచపు శీతోష్ణస్థితి భూఖండ విభజన, ఇప్పటికన్న కొంత భిన్నము యూరపు ఖండమున మంచుగడ్డలు (లండనువద్దనున్న) థేమ్సునదివరకును జర్మనీ మధ్యకును, రష్యాలోనికి నావరించియుండినవి ఆంగ్లభూమి ఫ్రాన్సుతో కలసి, మధ్యను జలము లేకయుండెను అప్పటికి మధ్యధరాసముద్రమును, ఎర్రసముద్రమును, మైదానపు లోయలుగ నుండినవి వీనిలో లోతైనచోట్ల మాత్రము సరస్సు లేర్పడియుండవచ్చును ప్రస్తుతపు నల్లసముద్రమునుండి, దక్షిణరష్యాగుండ, మధ్యఆసియా లోపలివరకు, వేరొక గొప్ప భూమధ్యసముద్ర ముండినది, స్పెయిను, యూర[illegible]

చతుర్థ హిమయుగాంతమున యూరపు పశ్చిమఆసియాల దృశ్యము
(సుమారు 50 000 ఏండ్ల క్రితము)
మంచుకొండలు
భూమి
నీరు
మంచు
ప్రస్తుతతీరము
జగత్కథ

దక్షిణ భాగముగూడ, అతిశీతలముగనుండెను. ఉత్తరఆఫ్రికాకు వచ్చినపుడు మాత్రము, సమశీతోష్ణముగ నుండెను. అప్పటి దక్షిణయూరపులో (చిన్న మొక్కలేగల) చల్లని మైదానములయందు, రోమావృతములగు 'మామత్', ఖడ్గమృగము, మహోఋషభములు, తెల్లదుప్పులు, వేసవిలో ఉత్తరముకు, శీతకాలమున నింకను దక్షిణముకును, వచ్చి పోవుచుండెను

ఇట్టిపరిస్థితులలో 'నియాండర్తలు నరుడు' చిన్న మృగములజంపియు, కందమూలఫలముల గొనియు, ఎట్లో జీవించుచుండెను, వానిచదునైన క్లిష్టదంతములబట్టిచూడ, శాకాహారియై, మూలములను మొలకలను హెచ్చుగా తిని నమలుచుండెనని తోచును కాని వానిగుహాలలో మహోమృగముల కొవ్వుగల పెద్దయెముకలు, కొవ్వునిమిత్తమై పగులగొట్టబడియున్నవి ఆక్రూరజంతువుల నెదుర్కొని చంపలేక, ఏనదిమూలనో నక్కియుండి, బల్లెములతో పొడిచియో, వాటిదారిలో గోతులద్రవ్వి పడవేయించి చంపియో, లేక భీకరమృగములు తమలో పోరాడి కొన్ని చనిపోగా, వెనుకనుండి నక్కవలెచేరి, ఆశవముల దన గుహాలలోనికి గొంపోయియో, అతడువాటిని తినియుండును; లేక చిర

కాలము శాకాహారియయ్యు, దుర్భరశీతల పరిస్థితులందు జంతుమాంసముకోరి, వానినిజంపి తినియుండవచ్చును

రోమావృతుడై భీకరుడగు ఈనారసింహుడు, నిల్చి నడచుటకు కాళ్లు చేతులుగూడ నుపయోగించెను, ఒంటరి గనో చిన్నకుటుంబముగనో సంచరించియుండును, ఇతని కుండిన దౌడతో మనుష్యులవలె మాటాడ వీలులేదు

వేలకొలదియేం డ్లీనారసింహజాతియే శ్రేష్ఠజాతిగ నుండెను తరువాత, 30 లేక 35 వేల యేండ్లక్రిందట, శీతోష్ణస్థితి బాగుపడెను, అంతట దక్షిణమునుండి, అంతకన్న జ్ఞానవంతులు సంభాషణశీలురు పరస్పర సహకారులానగు ఇతర శాఖవారువచ్చి, వీరిని గుహాదులనుండి లేవగొట్టిరి. ఉభయజాతుల కొకేరీతి యాహారమగుటచేకూడ, పోటీ యధికమైయుండును. ఆక్రొత్తవారు దక్షిణపువారో తూర్పు వారోగాని, 'నియాండర్తలరు'ల వెంబడించి, రూపుమాపిరి. వారు నరజాతివారే, వారిమెదడు, బొటనవ్రేళ్లు, మెడలు, పండ్లు, కేవలము మన యవయవముల పోలియున్నవి. 'క్రొమాగ్నను' వద్దను, 'గ్రిమాల్డు' వద్దను, కనపడిన వీరి అస్థిపంజరములే ఇప్పుడున్న ప్రథమ నరశేషములు, ఈ శిలాశేషములందు మనజాతి స్పర్శకలిగినది, ఇకనుండి మానవచరిత్ర ప్రారంభించినది.

అప్పటికింకను శీతముగనున్నను, ప్రస్తుతపు ప్రపంచమునకు కొంతపోలిక కల్గినది, హిమయుగకాలపు మంచు మరలతగ్గినది, ఫ్రాంసు స్పెయిను దేశములందుండిన ధవళహారిణములు పోయినవి అస్థలములు తృణసస్యయుతములైన కొలదిని, ఆప్రాంతములందు అశ్వబృందములు వ్యాపించెను. ఇదివరలోనుండిన 'మామత్' మృగము ఉత్తర ప్రాంతములకు తొలగి, క్రమముగా క్షీణించి పోయినవి

శుద్ధనరజాతి భూమిపైన మొదట నేప్రాంతమున జనించెనో తెలియదు దక్షిణాఫ్రికాలోని 'బ్రోకెన్‌హిల్' అనుచోట విచిత్రమగు పుర్రె, కపాలశకలములు, 1921 వేసవిలో దొరికినవి ఇవి యిదివరలోని 'నియాండర్తలరు' లకును శుద్ధమనుజులకును, మధ్యరకమగు నొకమూడవజాతివి. మెదడు నియాండర్తలరు దానికన్న ముందర పెద్దదిగను, వెనకటిభాగము చిన్నదిగను ఉండి, మనవాటిని పోలియున్నది, ఆకపాలమును, మనదానివలెనే, వెన్నెముకపై సరిగా నిలచియున్నది, పండ్లు, ఎముకలు, నరులరీతిగనే యున్నవి; కాని, మొగము పెద్దకనుబొమలగల్గి నడునెత్తినుండి, రోమపంక్తితో, కోతియాపుగ నుండియుండును ఈ'రొడీసియను' నరుడు 'నియాండర్తలరు'నికన్న శుద్ధనరునెక్కువ పోలియుండును ఈ'రొడీసియను' శాఖగాక, నరవానర జాతులమధ్య

నింకనెన్నియో ఉపశాఖలు (హిమయుగారంభము మొద లీమధ్యభాగమున) కలిగియుండవచ్చును శుద్ధనరుడు వీరంద రికిని వారసుడై, వీరివినాశకుడుగు, అయ్యెను ఈ'రొడీసియను' కపాలమును మిక్కిలి పురాతనము కాదేమో, ఇప్పటికింకను దీని సరియగుకాలము నిర్ధారణ కాలేదు. ఈ యూవనరజాతి దక్షిణాఫ్రికాలో నిటీవలివరకును నశింపక మిగిలియుండ వచ్చును

---

11 నరజాతియారంభము (వామనయుగము)

వైజ్ఞానికుల కిప్పటికి తెలిసినంతవరకు, శుద్ధనరుల మొదటిచిహ్నము పడమటి యూరపులో (అందుముఖ్యముగ ఫ్రాంసు, స్పెయినులలో) దొరకినది ఈరెండు దేశములలో (ప్రధానముగ స్పెయినులో) 30 వేల యేండ్లక్రిందటి నరుల శల్యములు ఆయుధములు, రేఖలుచెక్కి తయారుచేసిన ఎముకలు, శిలాచిత్రములును కనబడినవి

ఇంకను, అనేకపరిశోధకులు అన్నిజాపతుల పురాతన వస్తువులను పూర్తిగపరీక్షించవలెను, ప్రపంచమందు పురాతత్వజ్ఞులింకను ప్రవేశింపని ఇతరదేశములలోగూడ పరీక్షలు జరుగవలెను అప్పుడు, ఇంకను చాలయాధారములు దొరకును ఇప్పుడున్నవి బహుస్వల్పము ఈవిమర్శలింకను ప్రారంభ దశలోనేయున్నవి ఆఫ్రికా ఆసియాలలో చాలభాగములింతవరకు విజ్ఞులెవరును చూచి పరిశోధింపలేదు, కొన్ని ప్రదేశములకింకను వెళ్లనేలేదు అందుచే, నరజాతి పశ్చిమయూరపులోనే ఆరంభించెనని నిశ్చయించుట పొరపాటు అన్నిటికన్న ప్రాచీనములగు నరదేహచిహ్నములు ఆసియా ఆఫ్రికాలలోను, ఇప్పుడు సముద్రమగ్నములైయున్న ప్రాంతములందును, ఉండవచ్చును. ఒక్కపన్నుమాత్రమే తప్ప

ప్రథమ శాఖజీవులు అనగా తోకలేని కోతులు మహావాన రులు, నియాండర్తలీయులు, ప్రథమనరులు, అమెరికాలో నుండిన చిహ్నమేమియు దొరకలేదు అందుచే నిచ్చట అమెరికా పేరెత్తలేదు పూర్వార్ధలోకమందే యీజాతి యంతయు నుదయించెను పూర్వము బెహారింగు జలసంధి వద్ద భూభాగముండెను, దాని (ఆసియాలో ఆగ్నేయమూల) నుండినడచి, పూర్వశిలా యుగాంతపు నరులు అమెరికా ఖండములోనికి ప్రవేశించియుందురు. యూరపులోని యీ మొదటి నరజాతిలో, ఆనాటికే అధమము రెండు ముఖ్య శాఖలుండినట్లు కనపడును. వీరిలో నొకశాఖవా రున్నత కాయులు, వీరి మెదడు పెద్దది, వీరిలో నొక స్త్రీపుర్రె ఇప్పటి మామూలు మనుష్యుల కపాలముకన్న పెద్దది. ఒక పురుషుని కంకాళపు ఎత్తు ఆరడుగుల పైగానున్నది. వీరి శరీరాకారము ఉత్తర అమెరికా ఇండియనుల వలె యున్నది. ఈనర దేహాశేషములలో మొదటివి 'క్రోమగ్న న్' అనుచోట దొరకినందున, ఈశాఖనరులకు 'క్రోమ గ్నర్డు'లని పేరిడిరి వీ రనాగరికులైనను, ఉన్నతులై యుందురు. 'గ్రిమాల్ట్' గుహలోని రెండవజాతివారు నీగ్రో జాతివారు, ఇప్పటి ఆఫ్రికను 'బుష్మనులు' 'హాటెంటా టు'లు ఈశాఖవారు. మనకు తెలిసియున్న ప్రారంభదశ

లోనే మనుష్యులట్లు రెండు భిన్నజాతులవారుగా నుండుట చిత్రము, వీరిలో మొదటిశాఖ ప్రపంచపు తూర్పు ఉత్తర భాగములనుండి వచ్చిరని గోధుమవన్నెవారని, రెండవశాఖ వారు దక్షిణ మధ్య ప్రాంతములవారు నల్లనివారని, ఊహింతురు కాని, అట్లు నిర్ణయింపదగు ఆధారములేదు సుమారు 40 వేలయేండ్ల క్రిందటనుండిన యీ అనాగరకులు నత్తగుల్లలతో కంఠహారముల జేసికొనిరి, దేహమున పచ్చలు పొడుచుకొనిరి, అస్థిమూర్తులను శిలావిగ్రహములను తయారు చేసుకొనిరి వానిపైనను, చక్కని రాతినేలలపైనను, వారు చెక్కిన విగ్రహాదిచిత్రములు వికృతములుగ నున్నవి, వానిలో నేర్పు పనితనము మాత్రముగలవు వీరియుపకరణములు 'నియాండర్తలరు'ల వానికన్న చిన్నవై, రకరకములుగా నున్నవి వీరప్పటికి పచ్చికబయళ్ల చరించు గడ్డముగల అశ్వములను, అడవిదున్నలను, వేటాడి జీవించుచుండిరి. వారు 'మామత్తు' లను రోమావృత గజముల మనోహర చిత్రముల లిఖించిరి ఒక సందిగ్ధచిత్రము బట్టిజూడ, వాని సీనరులు మాటువేసి చంపినట్లు తోచును

వారీటెలతోను రాళ్లతోను వేటాడిరి, కాని విలువిద్య అలవడినట్లులేదు అప్పటికింకను వారు జంతువుల మచ్చికచేయుటయు లేదేమో ! వారికి కుక్కలు లేవు కళ్లెము-

పెట్టినట్లుండు గుఱ్ఱమునకు చర్మము చుట్టినట్లు కొన్నిచిత్ర ములుకలవు, కాని ఆదేశకాలముల గుఱ్ఱములు నరవాహ నము లగుటకు వీలుండదు అవి పెంపుడువైనను, వానిని వెంటదీసికొని పోయియుందురు, జంతుక్షీరముత్రాగు ప్రకృతి విరుద్ధాభ్యాసముకూడ వారికింకను కలిగియుండదు వారు గృహముల నిర్మింపక, చర్మములతో డేరాలు వేసుకొని యుందురు; మట్టిబొమ్మలుచేసికొన్నను, కుండలు చేసుకొ నుటలేదు, పచనపాత్రలు లేనందున, వంట యింకను లేదో, లేక, అగ్నిలోనే వేపుచుండిరో! వారికి వ్యవసాయము, గంప లల్లుట, బట్టలనేత, తెలియదు. చర్మము బొచ్చు తప్ప, వేరు దేహాచ్ఛాదనలేదు

ఈజాతివారు యూరపుమైదానములలో నిట్లు రమా రమి నూరుశతాబ్దులుండి, ఇంతలో శీతోష్ణస్థితి మారగా, ఆస్థలముల విడచిరి శతాబ్దములు గడచినకొలది, ఎండ వాన హెచ్చుచుండెను ధవళహరిణములు, వీని వెనుక కారెనుములు, గుర్రములును ఈశాన్యప్రాంతములకుపోయెను. మైదానములందు మహారణ్యములేర్పడి, ఈజంతువులకు బదులు, ఎర్రదుప్పులు వచ్చినవి. క్రొత్తపరిస్థితులలో క్రొత్తమనిషులు వాడుకలోనికి వచ్చెను నదులందును, పరిసరలందును, నరులు ముఖ్యముగా చేపల బట్టుచుండిరి.

శిల్పములతో చక్కని పనిముట్లు చేయబడెను ఆ కాలపు యెముకల సూదులు తరువాత 'రినసెన్సు' * కాలమువర కున్న వాటికన్నను, ప్రశస్తములు, అట్టి సూదులు రోమను లకు గూడ నెన్నడును లేవు, అని 'డిమోర్టిలెట్టు చెప్పి యున్నాడు

రమారమి 15 లేక 20 వేల యేండ్ల క్రింద, దక్షిణ స్పెయినులోని యొక నూతనశాఖ మనుష్యులు ప్రవేశించిరి. శిలాతలములపైన వారు చిత్రించిన చమత్కార చిత్రము లిప్పటికి నున్నవి ఈ బొమ్మలున్న "మాసెడ్ అజిల్" అను గుహనుబట్టి వారిని 'అజిలియను' లనుచున్నాము వీరు ధనుర్ధరులు, శిరములం దీకల ధరించిరి చిత్రలేఖనమే గాక సంకేతచిత్రముల గూడ వ్రాయుచుండిరి, మనిషిని సూచిం చుటకు పెద్ద నిలువుగీత, రెండుమూడు చిన్న అడ్డుగీతలును, లిఖించిరి చిహ్నము లిట్లారంభించినవని తోచును. ఒక తేనెపట్టున కిద్దరు మనుజులు పొగ బెట్టుచున్నటు లొక చిత్రము గలదు

---

* యూరపులో క్రీ త మొదటిమూడు శతాబ్దములైనపిదప విజ్ఞానము శిల్పకళ క్షీణించినవి తరువాత 16 వ శతాబ్దముననే పునర్వి కాసము కలిగెను ఈపునర్వికాసమునే యూరపుచరిత్రలో 'రినసెన్సు' అందురు

వీని పనిముట్లు చెక్కిన రాతివగుటచే, వీరిది పూర్వ శిలా'యుగమని చెప్పుచున్నాము సుమారు 10, 12 వేల యేండ్లక్రిందట, యూరపున కింకొక క్రొత్త జాతి వచ్చెను ఈ క్రొత్త మనుష్యులు పనిముట్లను చెక్కి, వానిని నూరి, నునుపుచేసెడివారు వీరు వ్యవసాయ మారంభించిరి ఇట్లు 'నవశిలా'యుగము మొదలిడినది

మారుమూల ఆస్ట్రేలియా ఖండమునకు దక్షిణమున నున్న టాస్మేనియా ద్వీపములో, మనుజు లందరికంటె హీనమగు మనశ్శరీరములుగల, ఒక అనాగరక జాతివారు నూరేండ్ల క్రిందటి వరకుండుట చిత్రము. ఈ జాతివారెవరు నిటీవల యూరపులో లేరు. భూతలపు మార్పులచేత ఇతరులతో నీ టాస్మేనియనులకు రాకపోకలు లేక, వీరి యాచారాదు లాస్థితిలోనే నిల్చిపోయినవి. వీరు వృద్ధి యగుటకు బదులు, క్షీణింపజొచ్చిరి యూరపియను అన్వేషకులకు వీరు కనబడునరికి, వీరు వత్తలను నీచజంతువులను బట్టి తినుచు, గృహములులేక చెట్లక్రిందను, తిప్పల మీదను వసించుచు, హీనస్థితిలో నుండిరి వీరు మనవంటి మనుష్యజాతివారే. కాని ప్రథమ నరజాతి కుండినంతయైన శాస్త్రనైపుణ్యము వీరికి లేదు *

* నరజాతి మొదట ఏప్రాంతమునందుండెనో తెలియనట్లే, మొదటి నరజాతి యెట్లుండెనో నిర్ణయించుటయు కష్టమే మన శరీరము నే పోల్చు

మున్నగు కొన్ని హిమాలయప్రాంతములందు, ఇంక చాల ఇతరప్రదేశములందును, ఇంకను పరిశోధనలు జరుగలేదు నాగరికకాలమునకు వేలకొలది యేండ్లక్రిందటనే జనసంచారముండినట్లు దక్షిణభారతదేశపు (తిరునల్వేలి జిల్లాలోని) ఆదిచనల్లూరు మద్రాసుపురప్రాంతము హిమాలయప్రాంతము మొదలగుచోట్లను దొరకిన ప్రాచీనశిలాయుగపు విచిత్రవస్తువులు సూచించును అతిపురాతనకాలమునుండి పశ్చిమపంజాబు ప్రాంతమున మనుష్యజాతి యుండినట్లు కొన్ని నిదర్శనములు కనబడినవి ఆప్రాంతమున పరిశోధనలు జరిగించుటకొరకు అమెరికను పురాతత్త్వవేత్త ఇటీవల మన భారతదేశమునకు వచ్చెను మనదేశమున ఈ పరిశోధనలిప్పుడే ఆరంభమైనవి పూర్వము నరజాతి ఆరంభకాలమువరకు ఆఫ్రికాకు మన దక్షిణభారతదేశమునకు భూసంబంధముండెను ఆ యారంభకాలపు మరుగుజ్జుమనుష్యులు ఆఫ్రికాలో నుండినట్లు చిహ్నములు కలవు ఆఫ్రికాలోని యీప్రాణుల బోలునవి మనదేశమందును కలవని కొందరు సూచించుచున్నారు. సస్తనజాతులు పక్షులు ఆరంభమున చాల చిన్నవిగ నుండినట్లే, మొదటి నరజాతి వారి శరీరములు అల్పములుగనే ఉండియుండునని తోచును అట్టిచో ఈ ఆదిమనరకాలమును 'వామనయుగ' మని చెప్పవచ్చును

12 ఆదిమజ్ఞానము

ఆదిమజనులు ఊహ్పలు కోతలు లేక, వేటతోనే కాల క్షేపమొనరించిరి అట్టివారి ఆలోచనలు వినోదకరములై యుండును, ఆమనోభావములు లిఖితము కానందున నవి కేవల మూహ్యాములు

వానిని వైజ్ఞానికులు శ్రమపడి అనేకాధారములపైన నిగయించిరి చిన్నపిల్లల భావములు అహంకారయుతములు, అవి సాంఘికజీవితపు అవసరములబట్టి నిషిద్ధములై మారుచు, మిశ్రితములగుచుండును. ఈసంగతిని క్రొత్తగా చర్చించి తెలుపునది 'సైకో-ఎనాలిసిస్' అనబడు భావ పరిశీలనశాస్త్రము దానివలన ఆదిమజనుల సాంఘికచరిత్రను గూర్చి కొన్ని సంగతులు తెలసినవి. ప్రస్తుతము అక్కడక్కడ మిగిలియున్న వన్యజనుల భావములను వారియభ్యాసాచారములను చూచియు, కొన్నిసంగతుల గ్రహింతుము, ఆధునిక నాగరికులలోను పూర్వపుమూఢవిశ్వాసములు, కొన్నికొన్ని గాథలును, పూర్వకథలునుగూడ, అనుశ్రుతముగా వచ్చుచున్నవి. అవియు ఆదిమజనుల మనోభావము లెట్లుండెనో సూచించును. ఆధునికకాలము సమీపించినకొలది, మనకున్న కొన్ని పురాతనచిత్రములు, శిలావిగ్రహములు, సాంకే

తికచిహ్నములు గూడ, అప్పటి జనుల చిత్తవృత్తి యెట్లుండెనో, వారి కేయేపదార్థములిష్టమో, తెలియ జేయును

ఆదిమజనులు మనపిల్లలవలె ఊహాలచే విషయముల దమ మనస్సులో చిత్రించుకొనిరి ఇప్పుడు పిల్లలు అజ్ఞానులు చేయునట్లే, వారు వస్తువుల యాకారముల మనస్సున భావించి, ఊహించి, అందనుబట్టి చరించుచుండిరి ఇట్లు కొంత కాలమైనమీదటనే, నరులకు విచక్షణ జ్ఞానము కలిగియుండును సుమారు వేలయేండ్లక్రిందటివరకు నరులలో నట్టి జ్ఞానశక్తికి ప్రాముఖ్యము కలిగియుండదు ఇప్పటికిని సామాన్య జనులు ఊహాకు ఉద్రేకముకు లోనై, ఏకొద్దిమందియో నిర్ణయించు భావము లనుసరింతురు పూర్వకాలపు స్తనజంతువులు మొదట చిన్నకుటుంబములుగానుండి, క్రమముగా మందలుగా నేర్పడెను అట్లే ఆదిమజనులును, మొదట చిన్నకుటుంబములుగానే యుండియుందురు వారు తమ సహజగుణమగు అహంభావము లోబర్చుకొని, నిగ్రహాయుతులు కావలసివచ్చెను, వయస్సువచ్చినతరువాత గూడ పితృభక్తి కనుబరచవలసియుండెను తమపడుచుపిల్లవాండ్రపై సహజముగా కలుగు అసూయను ముసలివాండ్రు తగ్గించుకొనవలసి యుండెను పిల్లలు తల్లిబోధనలోను రక్షణలోను ఉండుట సహ

జమే, కాని యౌవనమురాగానే తమతల్లిదండ్రుల వదలి స్వతంత్రముగ జీవింపవలెనని తోచును, ఆబుద్ధిమాని, ఏకాకి జీవనము నష్టకరమని వారు గ్రహించిరి అందుచే, యువకులు తల్లిదండ్రులతో నేకకుటుంబముగనే యుండజొచ్చిరి, ఇట్లు క్రమముగా జనులలో సాంఘికజీవన మారంభించెను ఇప్పటి వనచరుల 'టాబూ'లను ఆచారనియమములు చాల వర కిట్టి సాంఘికావసరములచే నేర్పడిన సంగతి 'జే. జె ఆట్కిన్సను' అను ప్రతిభాశాలియగు నరతత్వజ్ఞుడు తన 'ప్రైమల్ లా' యను గ్రంథమున వివరించెను. ఆతనినిర్ణయము తరువాత మనఃపరిశీలన శాస్త్రజ్ఞుల సవిమర్శసిద్ధాంతములకు సరిపోయి, అందుచే దృఢపడెను

పెద్దలపై నేర్పడు భయభక్తులు ఆదిమజనుల స్వప్నమందును ధ్యానమందును వృద్ధియై, క్రమముగా బలపడును, అట్లవి క్రమముగా ఆదిమనరుల మతమునకు గ్రామదేవతల పూజకు మూలకారణమయ్యెనని కొందరు మేధావుల యూహ ప్రజోపకారులై అద్భుతశక్తియుతులైనవారి యందు ఆదిమజనులు భయభక్తులతో నుండిరి. ఆశూరులు మరణించినతరువాతగూడ, కలలో జ్ఞప్తి వచ్చుచుండుటచే, ఆభయభక్తులు వృద్ధియై, మహావీరుడగు తమనాయకుడు నిజాకారము, ఐహికజీవితము మాత్రమే త్యజించి

దూరస్థలమున ఇంతకంటె అధికశక్తితో అదృశ్యముగ నున్నాడనియు, వారుసహజముగనమ్మిరి పిల్లలస్వప్నభ్రాంతి, భయములు, పెద్దలకుగలుగువానికన్న స్థిరముగాను స్ఫుటముగాను ఉండును ఆదిజనులమనస్సును మనచిన్నపిల్లల మనస్సువలె నుండెను ఇదిగాక మృగజాతి సహవాసముచే, అట్టియుద్దేశములు ప్రతీకారబుద్ధులు జంతువులకు నుండుననియు, వానిలోను తమకు మిత్రులు శత్రువులు అగు అధిదేవతలుందురనియు, వారికి తోచియుండును, విచిత్ర వికృతాకారములగు శిలలు, కర్రిమొద్దులు, విచిత్రవృక్షముల వంటివి, విశిష్టములుగాను భావగుంభితములుగానుతోచి, విరోధిగానో యిష్టముగానో కనబడును, వానినిగూర్చి కలలు ఊహాలు కలిగి, అంతట వానినిగూర్చి కథలు గాథలు నేర్పడును. ప్రాచీనశిలాయుగపు మనుష్యులకెక్కువ నమ్మక కల్గియుండును, ఈసంగతులు బాల్యమున ఊహాహెచ్చుగనుండినవారు గ్రహింపగలరు జనులట్టిగాథలలో గొన్నింటిని జ్ఞప్తియందుంచుకొని, మరలమరల చెప్పుచుందురు స్త్రీలు తమపిల్లలకు కథలను జెప్పుచుండుటచే, అవి అనుశ్రుతములై, ఐతిహ్యముగ నేర్పడును ఊహాగల పిల్లలనేకులు తమకిష్టమగు బొమ్మనో మృగమునో నరసమప్రాణినో కథానాయకునిగ నెంచి, కథలనూహించి చెప్పు

చుందురు ఆదిమ నరులు నిట్లేచేయుచు, తమకథానాయకుడు యథార్థమైనవాడేయని విశ్వసించియుందురు మనకు తెలిసిన ఆదిమ జనులందరిలో మొదటివారు వాచాలురని తోచును. వారీవిషయమున 'నియాండర్తలు' వారికన్న భిన్నులు, సాక ర్యవంతులుగ నుండిరి నియాండర్తలీయులు కేవలము మూగవారు ఆదిమ నరులు కొన్నిమాటలు చెప్పుచు, అం దుకు సంజ్ఞలను తోడుజేసుకొనియుందురు

అడవి మనుష్యులకుగూడ కొంత కార్య కారణ జ్ఞాన ముండెను, కాని దానికి తగువిచక్షణలేక, వారొక కార్య మును, దానియథార్థ కారణమువిడచి, మరియొకదానితో ముడిపెట్టుచుండిరి "ఇట్లుచేయుము, అట్లగును" అని ఆత డనును, "మీరొకశిశువున కొక కాయనిచ్చినమీాదట, ఆశి శువు చనిపోవును", "వీరశత్రుని గుండెల దినిన, బలముగలు గును", ఇట్లెక్కడనైన నొకసారి కాకతాళీయముగ జరుగ వచ్చును, కాని ఎప్పుడును అట్లేజరుగుననుభావము సరిగాదు. అడవి జనులకుండు ఈ యూహా భ్రమయేకాని, ప్రమకాదు. అది విచక్షణజనితముకాక, తరచుతప్పిపోవును, అది తర్క శాస్త్రసిద్ధముకాదు

ఇట్టివానిలో చాలవరకు సరియైన కార్యకారణ సంబంధముల్ని గ్రహించుట కష్టముకాదు. కొన్నిటిలో

అనుభవమునే భ్రాంతితోలగును కాని జీవిత ప్రధానమగు సమస్యలకు వారు యత్నముపై కొన్నివిచిత్ర దృఢవిశ్వాసముల నేర్పర్చుకొనిరి, అట్టివి సరికావనుటకు ప్రత్యక్ష నిదర్శనమున్నగాని, అవి తొలగవు తమ కాహారమగు జంతువులు మత్స్యములు సమృద్ధిగా దొరుకుట ఆదిమ జనుల కవసరము అట్టి కార్యానుకూలతకై, అనేకమంత్రములు, తాయెత్తులు, శకునములు, ఇత్యాదులందు వారికి దృఢ విశ్వాసముండెను వ్యాధి, మరణములు, అడవిజనులకు ముఖ్యసమస్యలే దేశమం దంటువ్యాధులు వ్యాపించి యనేకులు చనిపోవుదురు, చాలమంది ప్రత్యక్ష కారణములు లేకయే దుర్బలులగుదురు అట్టిస్థితిలో ఆదిమ జనులకు చిత్తవిక్షోభము, ఆతురత, వ్యాకులతయు, కలుగుచుండెను, స్వప్నాదులచే దేనిమీదనో అపోహాలు కలిగి, వారు పిల్లలవలె భయస్థులై, ఏజంతువో మనుష్యుడో కాపాడవలెనని యపేక్షించిరి భయశీలురయ్యు వారిలో అనుభవ స్థైర్యయుతులైనవారు ఇతరులకు బోధకులు నాయకులునైరి కొన్ని చిహ్నములు శకునములు శుభప్రదములని, కొన్ని హానికరములని, నిర్ణయించు మంత్రతంత్రజ్ఞులు వైద్యనిపుణులు కులగురువులైరి ఈనాయకులు స్వప్నఫలితములను భవిష్యత్తును చెప్పుచు, దుర్నిమిత్తముల దోష

ముల బోగొట్టి యదృష్టలాభము గల్గించుటకై, క్షిప్తమంత్ర తంత్రముల నేర్పర్చుచుండిరి. ఆదిమ మతమునందు ఆచారానుష్ఠానములే ప్రధానములు, కాని అందు యథార్థమగు ధార్మికభావములేదు. అప్పటిమతగురువులు స్వచ్ఛందము అనుభవసిద్ధము అగు సూత్రములనే విధించుచుండిరి *

* అనాగరిక దేశములం దిప్పటికిని పైన చెప్పినభావములు ప్రబలముగా నున్నవి. అవి వారిసాంఘిక ధార్మికవిషయములందుగూడ ముఖ్యముగనున్నవి. ఇతరనాగరిక దేశములందు చాలవరకివి యిప్పుడు తగ్గినవి, కాని మనభారతదేశమందిప్పటికిని కొందరిలో అట్టిభావములు ప్రబలముగానే యున్నవనక తీరదు. ఆర్యులువచ్చునప్పటికే, ఆదిమజనులు ద్రావిడులు కలసి చిరకాలముండిరి, అందుచే ద్రావిడులందరిలోను ఆదిమజనుల నమ్మకలు, భావములు పూర్తిగా వ్యాపించినవి, ఈమిశ్రితద్రావిడ నాగరికత భౌతికముగా చాల యుచ్చగతిలో నుండుటచే, ఆర్యులనాగరికత దీనిని తొలగింపక, అందుకొన్ని మార్పుల మాత్రము కావించెను. ఈ రాత్తులవిశ్వాసము, శిలలందును కర్రదిమ్మలందును చెట్లయందును మనగ్రామములలో అజ్ఞానులకుండుమూఢభయభక్తులు, దయ్యాములభీతియు, అందరెరిగినవే. మంత్రశాస్త్రములందలి కొన్నిభావములు శత్రుసంహారమునకై చేయు మంత్రోచ్చాటనలు, అభిచారహోమాదులుగూడ, ఇట్టివే. అథర్వవేదమందలి చాలమంత్రతంత్రములం దీభావములు ప్రాముఖ్యము వహించియున్నవి (అథర్వసంహిత చాలప్రాచీనమే, ప్రాచీనార్యులలో గూడ ప్రాచీనతరగతులలో కొంతవరకీభావములు మొదటనుండి కొంచముగా నుండినవి; కానిచాలవరకు ఆదిమద్రావిడనాగరికతయొక్క సంపర్కప్రభావము గూడ ఈగ్రంథమందు స్పష్టముగనున్నదని విమర్శకుల అభిప్రా

యము) ఇతరనాగరిక దేశములలో వలెగాక మనదేశమున నూటికి 92 మందికి అక్షరజ్ఞానముగూడ లేదు తక్కిన 8% లోగూడ నిజమగు విద్యావంతులు చాల తక్కువ, కనుక ఇట్టి అజ్ఞాన మూఢభావములు మన దేశమందలి కొందరుజనులలో, (ముఖ్యముగా మాలమాదిగలవంటి నిమ్నజాతులలోను కోయలు మొదలగు ఆటవికులలోను), చాల ప్రబలముగనున్నవి అనేక దురాచారములింకను మనజాతిలో వ్యాపించియున్నవి ఆభావములు ఆచారములు వారితో సాంఘికసంపర్కముగల ఇతరజాతులకును వ్యాపించుట సహజము కొందరు విద్యావంతులలో గూడ అక్కడక్కడ ఇట్టిభావములు నేటికిని లేకపోలేదు

---

13 కృష్యారంభము

ప్రపంచమున వ్యవసాయ మారంభమై స్థిరపడిన విధ మునుగూర్చి, 50 యేండ్లనుండి చాల పరిశోధన చర్చ జరిగెను, కాని ఇంతవరకు అది సరిగా తేలలేదు క్రీ పూ 12 వేలు 15 వేలు మధ్యను "అజీలియను" జనులు స్పెయిను దక్షిణ మందుండిరి, అంతకు వెనుకటిమృగయు లీశాన్యసీమలకు దొలగుచుండిరి, అప్పుడు పశ్చిమ ఆసియాఖండమందో ఉత్తరఆఫ్రికాలోనో, ఇప్పటి మధ్యధరానముద్రముగానున్న అప్పటి లోయలందో, ఆప్రాంతపుజనులు వ్యవసాయమును జంతువులమచ్చికను ఆరంభించిరని తలపవచ్చును అంతకు పూర్వపుమృగయుల చెక్కుడు రాళ్లనేగాక, నునుపుచేసిన రాతి పనిముట్లనుగూడ, వీరు వాడుచుండిరి గంపలల్లుట, నారపోగులతో ముతుకపంచలనేయుట, మోటురకపు కుండల జేయుటకూడ, వారు నేర్చుకొనిరి.

ఇప్పుడు మానవసంస్కృతిలో నొకనూతనశక మారంభమైనది పూర్వశిలాయుగపు పూర్వార్థమగు ఉదయ శిలా కాలము, ఉత్తరార్థమగు ఆదిమనర కాలము, అనగా "గ్రిమాల్డీ" లు" క్రొమాగ్నర్డు" లు "అజీలియనులు" వీరితరువాతకలిగిన ఆనవశిలాయుగపుజనులు ప్రపంచమందలి వెచ్చని దేశములందు

వ్యాపించిరి వారభ్యసించిన కళలు, వారు పెంచిన వృక్షములు, జంతువులు, ఇతరప్రాంతములందును వ్యాపించినవి క్రీ పూ 10 వేల యేండ్లక్రిందటి లోకులీ నవశిలానాగరికతలో నుండిరి.

భూమి గుండ్రదనము నిస్సందేహమని ఆధునికులకు దోచునట్లే, నేల దున్ని విత్తనముల జల్లి, కోతకోసి, నూర్చుట, పిండివిసరుట, సహజకార్యములని మనకు తోచును వ్యవసాయమే లేకయుండునాయని మనవారనుగవచ్చును కాని మనకంత విశదము సహజము అని తోచు యీరెండు సంగతులును, 20 వేల యేండ్లక్రిందటి ఆదిమజనులకేల్లు తెలియలేదు యత్నించుచు, అనవసరశ్రమ పొరబాట్లు పడుచు, వానిని కష్టముతో సవరించుకొనుచునే, వారు చివరకు కృతకృత్యులైరి వారు మధ్యధరాప్రాంతపు టడవిలో సహజముగా పండిన గోధుమను పిండిగా నలుగగొట్టి, దానిని భక్షింప నేర్చియుందురు తరువాత కొంత కాలముకు గింజలు జల్లి, పండించనేర్చిరి ఇట్లాప్రథమనరులు కోతనేర్చి, తరువాతనే విత్తులజల్లిరి

ప్రపంచమంతటను విత్తుట కోత యుండిన ప్రతిస్థలమందును, పూర్వము యాగము, అందు జీవహింస నరమేధముగూడ, జరిగియుండుట విచిత్రము ఈరెంటికినిగల సంబంధమును దానికారణమును సర్, జె జి ఫ్రేజరుగారు

'గోల్డెన్ బవ్' అను తమ యుద్గ్రంథమున జక్కగ విమర్శించిరి. పిల్లలవలె కలగనుచు గాధల నూహించు ఆదిమనరులు తమ ఊహలచే అట్టిసంబంధము పెట్టిరి దాని కార్యకారణభావము మనకు స్పష్టముకాదు కాని నవశిలాయుగపు ప్రాచీన నరులు విత్తులుజల్లుకాలము వచ్చినపుడెల్ల నరబలి నిచ్చుచుండిరి, మరియు, ఏపనికిమాలినవానినో గాక, మాన్యుడు పూజ్యుడునగు యువకునే బలియిచ్చెడువారు వానిని యజ్ఞార్థపు దేవాంశికరాజుగా భావించి, జ్ఞానులగు వృద్ధులును పూర్వాచార ప్రకారము కర్మకాండతో బలియిచ్చుచుండిరి

ఆదిమ జనులకు ఋతుజ్ఞానములేదు, వ్యవసాయమునకు ఆయజ్ఞమునకు తరుణము తెలియుట కష్టమై యుండును ఆకాలపు నరులకు ఏడాది లెక్కయు లేదేమో! మొదటి కాలక్రమ నిర్ణయము చాంద్రమానపు నెలల ప్రకారమే జరిగెను బైబిలులోని ప్రాచీను లేర్పరచిన వత్సరములు చాంద్రమానపువని తోచును బాబిలోనియను జాతివారి పంచాంగమున, చంద్రగతిని యేడాది పదమూడు నెలలుగా విభజించి, విత్తుజల్లుకాలము నిర్ణయించిరని తోచును. ఆంగ్ల పంచాంగమున చాంద్రమాన సంబంధ మిప్పటికిని కలదు. ఏసు క్రీస్తును కొరతవేసిన దినమునకును, ఆయన పునరుద్ధారణ దినమునకును, క్రైస్తవులం సాలీనా జరుపు పండుగ లిప్ప

టికిని చంద్రగతి ప్రకారమే జరుపుదురు, అందుచే నవి ప్రతి సాలున నొకే తేదీని రాక చంద్రగతినిబట్టి మారుచుండును

మొట్టమొదటి నేవ్వరార్హు నక్షత్ర స్థానముల గ్రహించిరని చెప్పలేము దిక్కులు తెలియుటకు నక్షత్రస్థానములు సహాకారులు, కనుక, సంచారులగు గోపాలకులు నక్షత్రముల మొదట గమనించి యుందురు అయితే నక్షత్ర స్థానముల బట్టి ఋతువుల నిర్ణయించుట తెలియగానే, వ్యవసాయమునకు నక్షత్రముల ప్రాముఖ్యము బోధపడి యుండును ఫలానా ముఖ్యనక్షత్రము ఫలానా దిక్కుగా నున్నపుడు విత్తుల జల్లునప్పటి యజ్ఞము కావలెనని స్థిరపరచిరి అందుచే, ఆ నక్షత్ర గాధలు నక్షత్రపూజలు ఆదిమ నరులలో నారంభించుట సహాజమే. మఱియు నీ నవశిలాయుగమున నక్షత్రజ్ఞానము కల్గి ఆబలివిధి తెలిసినవాడు ప్రముఖుడై, సంఘనాయకుడాయెను

మైల, అపరిశుద్ధత, ప్రమాదకరములు, అందుచే, శుద్ధి పద్ధతుల నేర్పరచుటకు, వారిలో జ్ఞాను లనబడువారు ఉద్యుక్తులైరి మొదటినుండి మాంత్రికులలోను గురువుల లోను పురుషులు స్త్రీలు కూడ నుండిరి మొట్టమొదటి గురువులు ముఖ్యముగా సంప్రదాయజ్ఞులే, వారాధ్యాత్మిక జ్ఞానులు కారు కేవలము అనుభవజ్ఞానము నిర్దుష్టముగా

నుండదు, ఆ జ్ఞానమును గురువులు గూఢముగ నుంచు చుండిరి అయినను ఆ గురువులు ధీమంతులై, అప్పటి సాంఘి కావసరముల కుపయోగించుచుండిరి

సుమారు 12 లేక 15 వేల యేండ్లక్రిందట, పూర్వార్ధ ప్రపంచమున జలాతప సమృద్ధిగల ప్రాంతముల 'నవశిలా' యుగజనులు తమ పూజారులు నియమించు మతాచారము లతో వ్యాపించుచు, అచ్చటిభూములవ్యవసాయముచేయుచు, గ్రామములను చిన్నపురములను నిర్మించుకొని, తరుచు వాటి రక్షణకై ప్రాకారముల గట్టుకొనుచుండిరి కొంత కాలము గడచి వారిసంఘముల సమావేశములు జరిగినపుడు, పరస్ప రము సంప్రదింపులు జరుగుచుండెను ఈ మొదటి కర్షకుల సంస్కృతికి 'హెలియోలితిక్' (సూర్యశిల) నాగరికత అని ఎలియట్ స్మిత్, రివర్సులు పేరిడిరి ఆ పేరిజనుల కంత యుక్త ముగా లేదు, కాని వైజ్ఞానికు లంతకన్న యుక్తతరమగు పదమును నిర్ణయించువరకు, దీనినే వాడుచుందుము మధ్య ధరాసముద్రప్రాంతముననో, పశ్చిమ ఆసియాలోనో, ఉత్ప న్నమైన యీ నాగరికత కాలక్రమమున తూర్పునకును, శాంతమహాసముద్రపు దీవులలోనికిని, వ్యాపించినది ఇది (అమెరికాలోనికి అంతకుముందే ఆసియా ఉత్తరప్రాంతము నుండి వచ్చిన) వనచరుల పూర్వాచారములతో కలసిపోయి యుండును.

ఈ గోధుమవర్ణులగు "సూర్యశిలా" జాతివారు వెళ్లిన ప్రతిస్థలమునను, వారి అచారవ్యవహారములు వ్యాపించెను. వీనిలో కొన్ని విచిత్రచర్యలెట్లుపుట్టెనో, మనశ్శాస్త్రజ్ఞులు వివరింపవలె వారు పిరమిడ్లను సూచ్యగ్రమందిరములను, గొప్ప దిబ్బలను, గిట్టిరి, పాషాణములతో మహావలయముల నేర్పరచిరి, వీటిని జ్యోతిశ్శాస్త్రపరీక్షకై చేసియుండవచ్చును వారు సాధారణముగ తమ మృతుల శరీరములన్నిటిని తైలా దులందుంచి, భద్రపరచిరి వారిలో పచ్చపొడుచుటయు, సున్నితీచేయుటయు, ఉండెను శిశువు జనించగానే తండ్రి దానిప్రక్కలో పరుండెడు "కావడె" అను ఆచారముగూడ ఉండెను వారిలో 'స్వస్తిక' అను అదృష్టచిహ్న వస్తు వుండెడిది

వారిఆచారవ్యవహారము లెంతవరకు వ్యాపించెనో, గుర్తువేసి చూపినచో (ఇంగ్లాండులోని) 'స్టోను హెంజి స్పెయినుదేశము ప్రపంచములోని సమశీతోష్ణపు ప్రదేశ ములు దాదాపు అన్నియు, అనగా అమెరికాలోని 'మెక్సికో', 'పెరూ' దేశములవరకు నిండు చేరును ఆఫ్రికాలో భూమధ్య రేఖకు దక్షిణప్రాంతమును, మధ్య యూరపులోని ఉత్తర భాగమును ఉత్తర ఆసియాయు, చేరవు అందు వేరు సం స్కృతిగలవా రుండిరి *

* సూర్యశిలా నాగరికత గోధుమపంటలు, చిరకాలముక్రిందనే భారతదేశపు వాయవ్యభాగపు గాంధారప్రాంతమున నుండిన నిదర్శనములు గలవు అందుచే సూర్యశిలా నాగరికత మొదట ఏ దేశమం దారంభించెనో, లేక భారతదేశమందును పశ్చిమమందును వేరువేరుగా ఏక కాలమందే ఆరంభించెనో, ఇంకను నిర్ణయము కాలేదు మన దేశమందును ప్రాచీనకాలమున చంద్రగతినిబట్టి కాలనిర్ణయము చేసుకొనుచుండిన నిదర్శనములు గలవు నేటికిని మన ఆంధ్ర కన్నడదేశములందు చాంద్రమానమే వాడుకలో ఉన్నది విత్తులుజల్లుట ఊడ్పులు వగైరాలకు మృగశిరకార్తె మొదలగు పేర్లతో నక్షత్రగతినిబట్టి కాలనిర్ణయము చేయుట నేటికిని అనుశ్రుతముగ జరుగుచున్నది

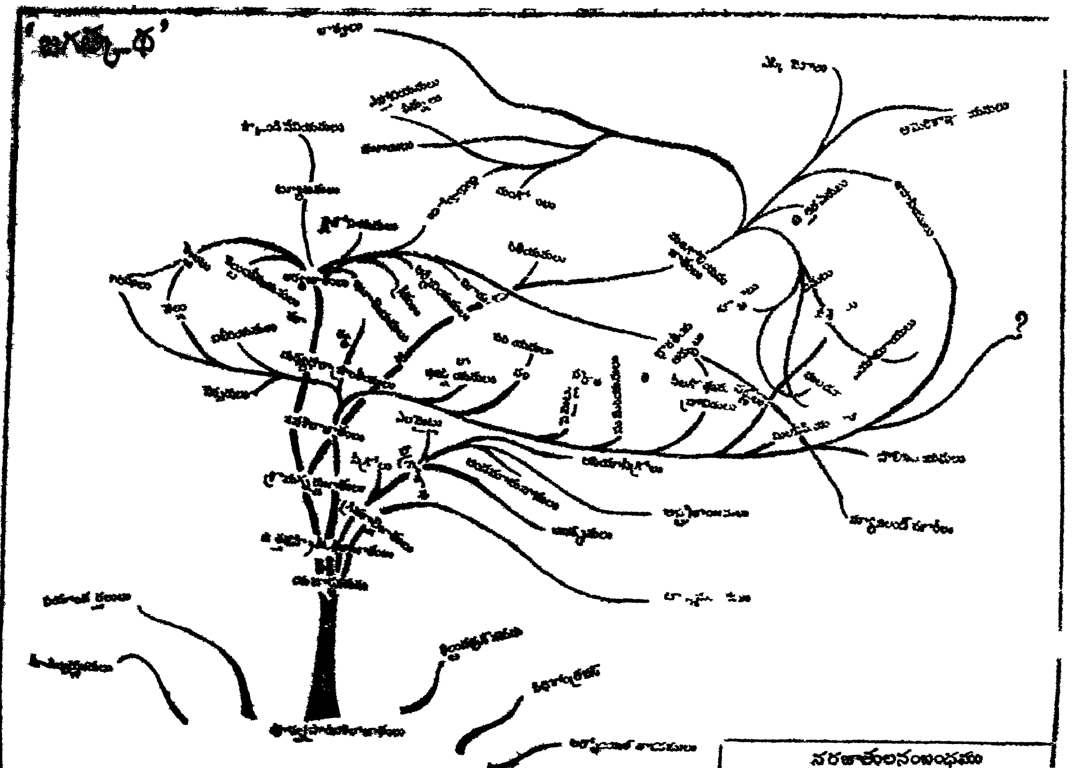
విత్తులుజల్లు కాలమందును కోతలలోను మంచిపంటలకై నరబలి నిచ్చుపద్ధతి మన భారతదేశములోను ఓఢ్రప్రాంతపు ఖాండులు మొదలగు అడవికొండ జనులలో ఇటీవలి వరకుండెను, ఇప్పటికిని ఆయా ఋతువులందు పోలేరమ్మ ముత్యాలమ్మ గంగానమ్మ మున్నగు ఆయా గ్రామదేవతలకు నిమ్నజాతులవారు చేయు ఉత్సవములందు దున్నలు మేకలు చంపబడును, అందు జంతుబలి ప్రధానము మన ప్రాంతములందు మాలమాదిగలు చేయు 'పోతురాజు' ఉత్సవములలోను నీలగిరి ప్రాంతపు 'బడగ'లు మొదలగు వన్యజనుల ఉత్సవములందును ఇట్టివి కలవు జీవహింసలేకుండ ఊడ్పులలోను నూర్పులలోను పండుగచేయు కొనుట ఆర్యులలోను ఉన్నదని, కర్కాటక మకర సంక్రమణములు ప్రారంభమున ఇందుకే ఉద్దేశించినవై యుండునని, కొందరి ఊహ. కాని వాటికి పంటలతో సంబంధము ప్రధానము కాక, సూర్యగతిలోని అయనములలోని మార్పును సూచించుటే ముఖ్యోద్దేశము కావచ్చును

---

14 ఆదిమ 'నవశిలా' నాగరికత

క్రీ పూ 10 వేం సంవత్సరముల క్రిందట భూమిపరిస్థితి దాదాపుఇప్పటిరీతినే యుండినది స్పెయినుకు దక్షిణాగ్రమందున్న జిబ్రాల్టరు ప్రాంతపు సన్నని భూప్రదేశమును అప్పటికి నీరుభేదించెను, అంతట జలసంధియేర్పడి, సముద్రపునీరు(మధ్యధరాతలపు)లోయలలో వ్యాపించి, ప్రస్తుత మధ్యధరాసముద్ర మేర్పడినది కాస్పియను సముద్రమింకను చాల పెద్దదై, కాకసను పర్వతముల కుత్తరమున, ఇప్పటి నల్లసముద్రముతో కలసియుండును ఈసముద్రముచుట్టును (మధ్యఆసియాలోనిప్పు డెడారిగనున్న) దేశము లప్పుడు ఫలవంతమై, వాసయోగ్యమై యుండెను సామాన్యముగా అప్పటి నేల యెక్కువ తేమదై ఫలవంతమై యుండెను యూరపులోని రష్యాయందిప్పటికన్న సరస్సులు మురుగునేలలు హెచ్చుగ నుండెను అప్పటికి ఆసియా అమెరికాలుత్తరభాగమున కలసియేయుండి, ఇంకను బెహిరింగు జలసంధి ఏర్పడలేదని తోచును

ప్రస్తుతపురీతినే నరజాతులలో భేద మప్పుడుగూడ నుండినది తృణకాష్ట జలసమృద్ధిగల సమశీతోష్ణదేశము లందును, తీర స్థలములందును, "పూర్వశిలా" సంస్కృతిగల

'జగత్కథ'
నరజాతులసంబంధము

యీగోధుమవర్ణులు వ్యాపించిరి మధ్యధరాప్రాంతమందివ్వా డున్న ఐబీరియనులు, బెర్బర్లు ఈజిప్షనులు (=మిశ్రదేశీయులు) ప్రాచ్యదక్షిణాసియాలోని భారతదేశపు ద్రావిడులు వగైరాలు, సుమత్రా, జావా, బోర్నియో మొదలగు బృహద్భారతవాసులును, ఫిలిప్పైన్సు మొదలగు శాంతమహాసముద్రపు ద్వీపవాసులు, మయోరీలు కూడ నీ మహాజాతిశాఖల వారే ఈగోధుమవర్ణులనుండివిడిపోయి ఇంకకన్నకొంత తెల్లనై నీలికండ్లుగల, ఒకశాఖవారు త్తరయూరోప మధ్య అడవులలో గలరు వీరిని నార్డిక్ (=ఆర్య) జాతీయు లనెదరు ఆసియా ఖండపు ఈశాన్యదేశమందు (వామనేత్రములు, ఊర్ధ్వచుబుకము, స్వర్ణదేహచ్ఛాయ, దీర్ఘశ్యామశిరోజములుగల) మంగోలియను జాతివారుండిరి దక్షిణాఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణాసియాలలోను, ఉష్ణదేశ ద్వీపములందును నీగ్రోజాతీయులుండిరి ఆఫ్రికా మధ్యప్రాంతమున అప్పటికే జాతిసాంకర్యము కలిగెను, ఆఫ్రికాలో చాలమంది గోధుమ వర్ణపు ఉత్తరజాతికి శ్యామవర్ణపు నీగ్రోజాతికి మిశ్రితులుగానున్నారు.

నరులలో స్త్రీ పురుషులు వేర్వేరు జాతులవారైనను పరస్పర సంయోగము కలిగి, నిరాటంకముగ సంతానము గనవచ్చును, అది ప్రకృతిసిద్ధము అందుచే, ఆకాశమున మబ్బులు విడిపోయి తిరుగ కలియునట్లే, మనుష్యజాతులును

కాలక్రమమున విడి, మరల సమావేశమై, మిశ్రితులగుచుం డురు మానవజాతులు శాఖలుగా విడినను, వృక్షశాఖలవలె తిరుగ కలియ వీలులేకపోదు. వీలైనప్పుడు భిన్నజాతులు కూడ కలుసుకొని, సంకరమగుచుందురు ఈ సంగతి మన స్సునం దుంచుకొన్నచో, అనేక భ్రమలు దురభిమానములు తొలగిపోవును జనులు 'జాతి' శబ్దము నపార్థముగా నశ్రద్ధతో నుపయోగించుచు, అందుపై విపరీతమగు తరగతుల నేర్పర చుచు, 'బ్రిటిషు' జాతి, 'యూరపియను' జాతి మున్నగు సంగ తుల జెప్పుచుందురు యూరపులో రమారమి అన్నిజాతు లును గోధుమ, చామనచాయ, తెలుపు, మంగోలియను జాత్యంశముల సాంకర్యముగల మిశ్రజాతివారే

ఇట్లు నరులు వ్యాపించుటలో, నవశిలాయుగమున కొందరు మంగోలియనులు ప్రథమమున అమెరికాకు వెళ్ళిరి. వీరు బహుశః ఉత్తరమందలి బెహరింగు జలసంధి ప్రాంతమున బ్రవేశించి, అక్కడనుండి అమెరికాలో దక్షి ణముగా వ్యాపించియుందురు, ఉత్తరమున అచ్చటి తెల్ల దుప్పులను, దక్షిణమున కారెనుముల మందలను, గాంచిరి; దక్షిణ అమెరికా చేరునప్పటి కచ్చట భీమకాయములగు 'గ్లిప్టొడన్' అను వల్మమృగములను, 'మెగథెరియం' అను వికృతాకారములు, గజతుల్యములు అగు భీకరజంతువులను

జూచిరి ఈమెగథెరియం పెద్దదైనను మందమగుటచే, దీనిని వీరు కడ తేర్చియుందురు

ఈ అమెరికనులలో చాలమంది సంచారశీలురై, వేటాడుచు, నవశిలాయుగపు సంస్కృతిలోనే యుండిరి; మెక్సికో యూకటన్ పెరూ దేశములందు స్థిరవానముతో, వ్యవసాయము కల్గినది అందుచే పూర్వార్ధప్రపంచములో వలె నిచ్చటను, క్రీ పూ 1000 సంవత్సరములక్రిందట, వ్యవసాయనాగరికత వ్యాపించినది అంతకుపూర్వము మన పూర్వార్ధగోళమందువలె నిచ్చటగూడ, విత్తులుజల్లుడు కోతలకాలములందు నరబలి యుండెను, అయితే మనప్రాంతములందీనరమేధాది దురాచారములు క్రమముగా క్షీణించి, వాటిస్థానే యితరపద్ధతులు వచ్చెను అమెరికాలో మాత్ర మీనరబలు లప్పుడింకను హెచ్చెను, వాటికర్మకాండయు పెరిగినది. నాగరికులై సాంప్రదాయికులైన ఈ అమెరికనులపైన గురువులు పెత్తనము చలాయించుచుండిరి. ఈజాతిరాజులును సేనానులును తీవ్రమతభావములకు శకునములకు బద్ధులైరి

వీరిగురువులు జ్యోతిర్గణితమున జాలవివరముల సరిగా గ్రహించిరి బాబిలోనియనులకన్నను కాలనిర్ణయము వీరికెక్కువ బాగుగా తెలియును అందు యూకటనులో

విచిత్రము చాలక్లిష్టమునగు 'మయలిపి' అను వ్రాత ఉండెను ప్రజ్ఞావంతులగు వీరిగురువులతి క్లిష్టముగా పంచాంగము గుణించి యీలిపిలో వ్రాసియుందురు క్రీ త 700 సం॥ 800 సం॥ ఆప్రాంతమున ఈమయనాగరికత ఉచ్ఛదశలో నుండెను * వీరిశిలాచిత్రణము శిల్పసామర్ధ్యము మనోహరమై, ఆధునికులను ముగ్ధులుగ జేసెను కాని యీచిత్రముల క్లిష్టసాంకేతిక భావములు విపరీతములు, సంభ్రమకరములు; మన పూర్వార్ధగోళమందిట్టి వెక్కడనులేవు, ప్రాచీనహిందూదేశీయుల చిత్తరువులకుమాత్రము వీటితో గొంతపోలికయుండును ఎక్కడజూచినను అల్లిబిల్లిగనల్లిన యాకలును క్లిష్టముగ మెలికలు వేసిన సర్పములును, వీనిలో గన్పడుచుండును. ఈమయలిపిలోని కొన్ని శిలాశాసనములు (యూరోపులోని యితర లిఖితములకన్న) పిచ్చిఆస్పత్రులలోని పిచ్చివారు అతిశ్రమతో గీసినవానివలె కాన్పించుచుండును ఈ 'మయ' మనస్సు మన ప్రాచ్యార్ధలోకుల మనస్సుకు భిన్నము; వారి భావములును వక్రముగానుండియుండును. ఈపూర్వపు

---

* ఈమయుడెవడో తెలియదు భారతదేశమునగూడ మయుండను అసురజాతిపు శిల్పియుండెనని, అతడు నిర్మించిన అద్భుతభవనమందే పాండవులు రాజసూయయాగము చేసిరని, అభవనవైచిత్రికి రాజరాజు దుర్యోధనుడుగూడ దిగ్భ్రమజెంది అసూయావిష్టుడయ్యెనని, భారతకథ. మయసంస్కృతి అసలు హిందూదేశప్రదని కొందరిభావన

అమెరికనులనాగరికత వక్రమనుటకు వారు విశేష నరహత్య లజేయుట కూడ నిదర్శనము, ముఖ్యమగు మెక్సికను నాగరికతలో, నరబలి, జాతరలు, విపరీతముగ నుండెను సాలీనా వేలకొలది మనుజులను జీవించియుండగనే ఖండించి బలియిచ్చుచుండిరి, వారి దారుణచర్యలచ్చటి విచిత్రగురువులకు నిత్యకృత్యములైనవి సాంఘికసమయములందు, జాతీయోత్సవములందు గూడ, ఇట్టి ఘోరహత్య ముఖ్యచర్యగానుండెను.

ఈసంఘమందలి సామాన్యుల నిత్యజీవనము ఇతరుల జీవనమువలెనే యుండెను వీరి మృత్పాత్రనిర్మాణము, నేతః రంగులువేయుట, చాల బాగుగనేయుండినవి వీరు మయాశురముల రాతిపై జెక్కుటయేగాక, చర్మములు మొదలగు వానిపైన వ్రాసి, చిత్రించుచుండిరి యూరపు అమెరికాలలోని అనేక చిత్రవస్తుశాలలలో, ఈ నిగూఢమయలిపితో నున్న వస్తువులెన్నియో కలవు, వీటిలోని తారీఖులుతప్ప ఇంకేవియు మనకు బోధపడవు పెరూదేశముననుఇట్టివ్రాత యారంభమైనది కాని యింతలో దారములు ముడివేయు పద్ధతి రాగనే యీలిపి పోయినది, దారపుముడులచే సంగతులదెలుపు పద్ధతి కొన్నివేలయేండ్లక్రింద చీనాలో నుండినది ఈపూర్వఅమెరికనుల నాగరికతవంటిది మన ప్రాచ్యార్ధలోకమందింతకన్న 3, 4 వేల యేండ్లక్రిందనే అనగా క్రీ పూ.

4, లేక 5 వేలయేండ్లయవ్వాడుండెను ఇచ్చటను గుళ్లు, అందు జాతరలు, జ్యోతిష్కులగు పూజారుల ప్రాబల్యము నుండినవి. కాని మన పూర్వార్ధలోకపు సంస్కృతులు మిశ్రితములై, ఆయానాగరికతవారు పరస్పరము సంగతులనేర్చి వృద్ధినొందుటచే, ఆధునిక నాగరికతకలిగినది అమెరికాలో మాత్రము ఆదిమవిక్రృతస్థితి అట్లేయుండి, ప్రత్యేకలోకముగా నుండిపోయెను యూరపియను లమెరికాకు వెళ్లువరకు, అక్కడి పెరూనంగతి మెక్సికోవారికసలే తెలియదు, పెరూవారి ముఖ్యాహారమగు బంగాళాదుంపలసంగతి మెక్సికోవారెరుగరు తరతరములుగావారట్లు జీవించుచు తమదేవతలదలచి విభ్రాంతులై, బలులనిచ్చుచు, జీవనము గడుపుచుండిరి. ఆమయశిల్పమున మంచి చమత్కృతి అందమును కలవు.

వా రావేశముతో యుద్ధము లొనర్చిరి అతివృష్టి, అనావృష్టి, అంటువ్యాధులు, ఆరోగ్యస్థితి, కాలక్రమమున గల్గినవి అచ్చట గురువులు క్లిష్టగణితములతో పంచాంగములు గుణించుచు, యజ్ఞములు కర్మకాండ వృద్ధిచేయుచుండిరి. కాని యదార్థాభివృద్ధి యేమియు వారిలో లేకపోయెను.

---

15 సుమేరియా, మిశ్రదేశము, లేఖనము

పశ్చిమార్ధగోళము (అనగా అమెరికా) కన్న, పూర్వార్ధగోళ మెక్కువవిశాలము మరియు అం దవాంతర భేదములు చాలకలవు (అమెరికాలోని) పెరూ దేశస్థితిని సమీపించు నాగరికత, అసియా ఖండములోని ఫలవంతములగు అనేక దేశములందు, ముఖ్యముగా ఈజిప్తుదేశపు నైలు నదీ తీరమందు, క్రీ పూ. ఆరేడువేల యేండ్ల క్రిందనే యుండినది ఆకాలమున ఉత్తర పర్షియా, పశ్చిమ తుర్కీస్థానము, దక్షిణ అరేబియా దేశము లిప్పటికన్న చాల ఫలవంతముగ నుండినవి ఈప్రాంతములందు చాల పురాతన కాలమునను జనులుండినట్లు నిదర్శనములు కలవు దక్షిణమున మెసొపొటేమియాలోను ఈజిప్టు అనబడు మిశ్రిదేశములో మాత్రము, ఇతర దేశములకన్న ముందే నగరములు దేవాలయములు, మంచిపద్ధతులతో పల్లపువ్యవసాయము, కొంత నాగరికస్థితియు, ఉండినవి ఆకాలమున యూఫ్రటీస్ టైగ్రీసు నదులు వేరువేరుగానే పారసీకసముద్రము లోనికి ప్రవహించుచుండెను ఈరెండునదుల మధ్యదేశమందు, సుమేరియనులు తమ ప్రథమనగరముల నిర్మించుకొనిరి ఆకాలము నిర్ణయించుట కష్టము, కాని సుమారు ఆకాలమందే ఈజిప్టు చరిత్ర ప్రారంభించెను

బట్టి మరొక పదమును గ్రహించగానే, పిల్లలానందింతురు. ఈసుమేరియను భాషలో విడియక్షరములుగాక, కొన్ని వాల్లులు ఒకయచ్చుతోకలసిపోయి ఏకాక్షరముగా భావింప బడుచు, అమెరికాఖండపు ఇండియను భాషలవలెనున్నవి; ఈరీతిని ఆభాషలో సంగతులువ్రాసి భావములదెలుపుట సులభమయ్యెను ఈజిప్టు వ్రాతయు ఈరీతినే వృద్ధియైనది ఇట్లు సంయుక్తాక్షరముల నొకేయక్షరముగ వాడుభాషలు గల యితరజాతులవారీ చిత్రాక్షరలిపిని నేర్చుకొనినపుడు, దీనియందు కొన్నివీలైన మార్పులజేసిరి సుమేరియనులు 'కునిఫారం' ఈజిప్టుదేశీయుల 'హీరాగ్లిఫిక' (=గురులిపి) వీటి సాంకర్యమున ఆధునిక ప్రపంచపు అక్షరమాల లేర్పడెను, చీనాదేశమందు మరొక చిత్రలిపి యేర్పడినది, కాని, అక్కడ నేటికిని ప్రత్యేకమొకధ్వని కొకయక్షరముండు స్థితి రాలేదు

లిపిజ్ఞానము మానవ సంఘాభివృద్ధికి చాలముఖ్యము; లిపిచే జనులు నిబంధనలు ఏర్పాట్లు న్యాయశాస్త్ర నియమమును నిబద్ధములై, చిరస్థాయియైనవి. ఒక్కొక్కనగరమే రాజ్యముగ నుండక, రాజ్యము విస్తరించి వ్యాపించుటకును, లిపి సహాయకమాయెను. అందుచే, అవిచ్ఛిన్నమగు చారిత్రకజ్ఞానము కలుగను వీలయ్యెను గుర్వాజ్ఞయు రాజశాసనమును వారిదృష్టిమేరకేగాక, దూరస్థలములకును వ్యాపించి,

వారియనంతరముగూడ నిల్చుట సాధ్యమాయెను ప్రాచీన సుమేరియాలో పాలకులు, రాజవంశీయులు, వర్తకులును, తమముద్రలను మనోహరముగా చెక్కించుకొని, తమ రేవటి పత్రములపైన ఆసీళ్లను ముద్రించుచుండిరి ఆరువేలయేండ్ల క్రిందటనే, అప్పటినాగరికులలో అచ్చుపద్ధతి సమీపించెను ఆమట్టి ఆరగానే, గట్టిపడి స్థిరమైనది మెసపొటేమియాలో చాలకాలమిట్లు ఉత్తరములు, శాసనములు, పత్రములు, జమాఖర్చులెక్కలు మొదలగునవి గట్టియిటుకలపైన పెంకుల పైన లిఖంపబడినవి, కనుక, ఆకాలపుసంగతులను తెలిసికొన గల్గినాము పూర్వకాలమందే, సుమేరియా ఈజిప్టు దేశీయులకు, కంచు, రాగి, బంగారము, వెండియు, తెలిసియుండినవి ఇనుమప్పుడు ప్రియమగు విచిత్రపదార్థముగ నుండెను ఆదేశముల ప్రాచీనపౌరుల దినచర్య లొకేరీతిగ నుండియుండును పశువులు, గాడిదలు, మచ్చికయై యుండుట తప్ప, ఇతరవిషయములందు అప్పటి సామాన్య జీవనము అమెరికాలో తరువాత 3, 4 వేల యేండ్లవరకుండిన 'మయ' పురములరీతినే ఉండియుండును శాంత పరిస్థితులు కలిగి, జను లుత్సవదినములు తప్ప తక్కిన రోజులం దూడ్పులు కోతలు వగైరాల జేసుకొనుచుండిరి వారికి నాణెములు లేవు, అప్పుడు వాటి యవసరమును లేదు అప్పటి స్వల్ప

వ్యాపారము సాటాచేరముచే జరిగెను చాల యాస్తిగల రాజులు ప్రభువులు మాత్రము, తమ వ్యాపారావసరముల నిమిత్తమై వెండి బంగారు కడ్డీలను రత్నాదులను వాడుకొను చుండిరి అప్పటి జీవితమున దేవాలయముకు ప్రాముఖ్య ముండెను, సుమేరియాలోని దేవాలయముల దీర్ఘ గోపుర ముల పైకప్పునుండి నక్షత్ర పరీక్ష జేయుచుండిరి ఈజిప్టులో ఆలయములు అంతస్తులు లేక మహా భవనములుగ నుండెడివి సుమేరియాలో గురువే యధికారియై, ఇతరు లందరికంటె ముఖ్యుడు సర్వోత్తముడుగ భావింపబడెను ఈజిప్టు దేశమున మాత్రము గురువులకన్న రాజే అధికుడు, అతనిని దేవుని యవతారమని భావించి, 'ఫారో' అనగా దేవరాజని పిల్చు చుండిరి ఆకాలపు ప్రపంచమున నంతగా మార్పులు లేవు. ఆ దేశములందు విచ్ఛేదనము హెచ్చుచుండెను జనులు కష్టజీవులై, సంప్రదాయబద్ధులై యుండిరి. ఆ దేశములలోని కితర దేశీయు లంతగా వచ్చుచో చిక్కుపడుచుండిరి

సంప్రదాయ ప్రకారము జీవిత నిబంధనల నేర్పరచుచు, గురువులు ఆకాశమందు నక్షత్ర స్థానమును బట్టి విత్తుల జల్లు రాత్రిని, యాగాదుల ముహూర్తములను, శకునములను [illegible] కలల కర్థము చెప్పుచుండిరి సామాన్యులు భూత భవిష్యత్తుల తలపెట్టక, తమ పనుల జేసికొనుచు, ప్రేమ

సుఖము లనుభవించి, పోవుచుండిరి కొందరు రాజులు మంచివారే ఈజిప్టులో 90 సం॥లు పాలించిన '2 వ పెపి' అట్టివాడే ఒక్కొక రాజు అధికారవాంఛావేశము గల్గి, తన రాజ్యపు యువకులను, పొరుగు పురరాజ్యములపై యుద్ధము దోపిడులు చేయుటకై, యోధులుగా బంపుచుండెను, లేక వారిచే కూలిచేయించి, మహా భవనముల గట్టించుకొనుచుండెను 'గిజె' వద్దనున్న ఉచ్చశిఖరములగు గోరీ కట్టడములు కట్టించిన 'చియోప్సు, మిసరినస్ - ఫ్రెన్' గార్లిట్టివారే, ఈ కట్టడము లన్నిటిలో పెద్దది 450 అడుగుల యెత్తుండును, అందలి రాళ్ళ సరుకు బలువు 48, 83, 000 టన్నులుండును అందుల సామగ్రులన్నిటిని నైలునదిద్వారా పడవలలో తెప్పించి, ముఖ్యముగా ప్రజల కాయకష్టము మూలముననే, ఆస్థలములందుంచి కట్టించిరి. ఒక మహాయుద్ధమువలన గలుగుశ్రమకన్న, ఈ కట్టడములు గట్టుటచే నాదేశీయుల కెక్కువశ్రీమాయాసములు కల్గియుండును *

---

* (అద్భుతమగు మహాభవనములు కొన్ని పూర్వము మన భారతదేశమునందును నిర్మింపబడి కాలక్రమమున శిథిలములై, భూమిలోకప్పబడిపోయెను, అట్టివి శ్రమసాధ్యములు, నిజమే, కాని యుద్ధశ్రమవలన జనులకును దేశమునకును అపారమగు నష్టము, రక్తపాతమును, కలుగును.

కట్టడములవలన అట్టినష్టములు లేకుండుటేగాక, వాటికై రాజద్రవ్యము వెచ్చింపబడి, చాలమంది ప్రజలకు జీవనోపాధి కుదుర్చుదురు)

సుమేరియా యీజిప్టుదేశీయుల 'కునిఫారం' 'హీరాగ్లఫిక్' లిపుల నుండియే, పాశ్చాత్యదేశముల ఇంగ్లీషు మొదలగు భాషలనుపయోగించు రోమను లిపి వగైరాలేర్పడినవి (రోమనులిపి యూరపు, అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, మున్నగు ఖండములలో చాలవరకు వ్యాపించియున్నది)

మనభారతీయ లిపులెట్లు వచ్చెనను సంగతి సందిగ్ధముగనే యున్నది. అదియెట్లున్నను, 'కునిఫారం', రోమను, ఫారసీ (ఉర్దు), మొదలగు పాశ్చాత్యలిపులన్నిటిలోను 26 అక్షరములే యున్నవి, (అరవముతప్ప మిగిలిన) మన భారతీయలిపులన్నిటిలోను సుమారు 46 అక్షరములున్నవి వాటి కరుసము వేరు వేదములందు లిపిప్రశంస లేదు, గురుముఖమునుండియే విద్యాభ్యాసము చేయుట వేదకాలమునుండి మనకు సంప్రదాయము, కనుక అందు లిపిప్రశంసలేదు అంతమాత్రమున, అప్పుడు మనదేశమున లిపి లేదనుటకు వీలులేదు ఆర్యులు మొదట వ్రాతకుపయోగించిన భూర్జపత్రముల 'భూర్జ' సంబంధిశబ్దములే యూరపియను ట్యూటను భాషలలో నున్నవి (గ్రంథము అను అర్థపు 'బుక్' పదము 'భూర్జ'కు సంబంధించినదే) అందుచే భారతీయార్యులు యూరపుఆర్యులు విడునప్పటికే ఆర్యులకు వ్రాతయుండెననియో, భారతీయార్యులనుండి పాశ్చాత్యులకు గ్రంథపద్ధతి వ్యాపించెననియో, సూచితమగును క్రీ పూ సుమారు ఏడవశతాబ్దమందుండిన పాణిని ముని రచించిన అష్టాధ్యాయి సూత్రముల నాటికి చాలపూర్వమే, మన 46 అక్షరములు శాస్త్రీయముగ సమర్పబడి, మనదేశమున బాగుగ అమలులోనుండినటుల పాణిని అష్టాధ్యాయి, దానికాధారమగు 'మహేశ్వరసూత్రము'ల వల్లనే స్పష్టము. పాణినికిని పూర్వము, శాకల్యశాకటాయనాదుల వ్యాకరణములు ప్రాచీ

శ్రీచ్యాదుల వేరువేరుసిద్ధాంతములుగూడ నుండినవి అప్పటికి యవన లిపియు నీదేశమున తెలిసియుండి అది 'యవనాని' అనబడినట్లు, "ఇంద్ర వరుణ యవన మాతులాచార్యాణామానుక్" (పా అ-4-1-49) అనుసూత్రమువలనను, "యవనాల్లిప్యాం" అను వరరుచి వార్తికము వలనను, స్పష్టమగుచున్నది అప్పటికే చాలశాస్త్రములందేర్పడిన అద్భుత సూత్రవాఙ్మయము లిపిలేకుండనే తయారగుట యసంభవము క్రీ పూ 3 శతాబ్దపు 'అశోక' శిలాశాసనములు, మనదేశపు ఆయాప్రాంతపు వేరువేరు లిపులలో వ్రాయబడినవి సుమేరియాలోవలెగాక మనదేశమున మొదటినుండియు సులభముగా శిథిలమగు భూర్జపత్రములు తాటియాకులుమాత్రము వ్రాతకువాడుటచే, అంతకుపూర్వపు లిఖితగ్రంథములు నశించిపోయినవి మనపూర్వపులిపులలో గాంధారమందు వాడుచుండిన 'ఖరోష్టి' తప్ప, తక్కినప్రాంతములందలి 'బ్రాహ్మి' లిపి యెడమవైపునుండి కుడివైపుకే వ్రాయబడెను ఈబ్రాహ్మిలిపియొక్క ఉత్తరశాఖనుండి గుజరాతి దేవనాగరి బంగాలీ మొదలగు ఉత్తరభారత లిపులును, దక్షిణశాఖనుండి కన్నడము తెలుగు మొదలగునవియు, ఏర్పడినవి మొత్తముమీద ఉర్దూతప్ప మిగిలిన యిప్పటి భారతీయలిపులన్నియు బ్రాహ్మినుండియే కలిగెను ఓఢ్రులు, ఆంధ్రులు, కన్నడులు మొదలగువారు భూర్జపత్రముకు ఈకకలముకు బదులు తాటాకును గంటమును వాడుటచే వీరిలిపులలో అడ్డుగీతలు చాలతక్కువగను గుండ్రదనము చాలయెక్కువగను ఏర్పడెను దేవనాగరి అనబడు నాగరలిపిని గుజరాతి, బంగాలీ, మొదలగు లిపులు చాలవరకును, ఆంధ్రము ఓఢ్రము మొదలగునవి కొంతవరకును, పోలియున్నవి మరియు దేశమున మొత్తముమీద నాగరలిపినే హిందీ మహారాష్ట్రములకును చాలవరకు సంస్కృతమునకును వాడుచున్నందున, దానివ్యాప్తి తక్కినవాటికన్న చాల హెచ్చు

ఉర్దూలిపి (పెర్షియను భాషలిపి) మహమ్మదీయులకాలమునందు మనకు విరివిగా వాడుకలోనికి వచ్చినది

యూరపుఖండమున అనేకజాతులు అనేకభాషలు ఆయాదేశము లందున్నను, సుమా రాఖండమంతటను అమెరికాలోన, లిపి మాత్ర మొక్కరీతిదే మనదేశ మేకరాజ్యముగ నున్నను హిందీ బంగాళీ తెలుగు అరవము కన్నడము మొదలగు ఆయా ప్రాంతీయభాషలకు వేరువేరు లిపులను వాడుదురు, అందుచే మనదేశపు యితరప్రాంతీయభాషల నేర్చుకొనుట కెక్కువగ శ్రమపడవలసివచ్చుచున్నది అందువల్ల దేశీయులలో పరస్పరసమావేశము కాటంకము కలుగును ఏకలిపి యేర్పడుచో, ఈ శ్రమ చాలవరకు తగ్గును

---

16 ఆదిమ సంచారులు

క్రీ పూ 6 వేలు 3 వేలు ఏండ్లమధ్యను మెసొపొటేమియా ఈజిప్టు మొదలగు దేశములందు జనులు వ్యవసాయమారంభించి, పురరాజ్యముల స్థాపించిరి నీటి పారుదల సకాలపుపంట వీలగుచోట్ల, సంధిగ్ధము శ్రమయుతమునగు వేట సంచారము మాని, జనులు స్థిరజీవన మవలంబించిరి ఆసియామైనరులోని టైగ్రిస్ పై భాగమునందు, అస్సీరియనులు పురముల నిర్మించిరి అచ్చటను మధ్యధరా ప్రాంతమందును ఉండిన జనులు, నాగరికులైరి ఈ కాలమున భారతదేశమందును చీనాలోను అనుకూలస్థలములందు నాగరికత వ్యాపించెను యూరపులోగూడ మత్స్యసమృద్ధిగల సరస్తీరములందు, వేటాడియు చేపలబట్టియు, జనులు జీవించిరి, కాని అచటి నేల యింకను కర్కశమై, గహనములవల్లనో జలము లేకనో, స్థిరవాసమున కయోగ్యమై యుండెను, ఋతువులు స్థిరముగాకయుండెను అందుచే నాజనులు తమ యల్పపరిజ్ఞానముతోను స్వల్పోపకరణములతోను స్థిరవాసము చేయలేకుండిరి

అట్టిచోట్ల, ఆ కాలపు జనులకు జంతువులుండుచోట్ల వేటయు, పచ్చికయుండుచోట్ల పశుపాలమును, శరణ్యములయ్యెను మృగయావృత్తినుండి గోపాలవృత్తి క్రమముగనే

వచ్చియుండును అడవులలో పశువులను (ఆసియాలో అశ్వములను) వెంబడించు జనుల కాజంతువులు తమ సొత్తను భావము కలిగెను. వారు తమవాటిని మైదానములందు పట్టి కట్టియుంచి యుపయోగించుచు, వృకాది క్రూరమృగముల బారినుండి వానిని గాపాడుచుండిరి.

ఇట్లు నదీప్రాంతములందు కృషిసంస్కృతి వ్యాపించిన ఆయాదికాలముననే, శీతల మరుభూములనుండి ఉష్ణ శాద్వలస్థలములకు, మరియొక సంచారజాతి బయలుదేరెను. కృషీవలులకన్న సంచారులు సాధారణముగ నెక్కువ దృఢదేహులు వారి సంతానోత్పత్తి, జనసంఖ్యయు, తక్కువగా నుండెను, వారికి స్థిరమగు గృహములులేవు, పూజారుల ప్రాబల్యములేదు, సామానులు పరికరములు తక్కువ. అంతమాత్రమున వారిసంస్కృతి కర్షకులస్థితికన్న హీనముకాదు. స్వైరవిహారముచే వారిలో స్వేచ్ఛ, ఆత్మవిశ్వాసము, ప్రపంచానుభవమును హెచ్చుగనుండెను. వారినాయకుని అధికారము హెచ్చుగానుండెను, కాని వారారోగ్యవంతులు, కనుక వైద్యులప్రాబల్యముండియుండదు.

ఈసంచారశీలురు స్థిరవాసులపురమునకు వచ్చినను, తిరుగ నితరస్థలములకు బోవుచు, చిత్రవిచిత్రజనుల జూచుచు, ఇతరజనులతో బోరి, వ్యూహములబన్ని, వచ్చిన బయళ్ళను

వశపరచుకొనుచుండిరి శైలాదులగుండ నిరంతరము సంచరించు యీజనులకు క్షేత్రవాసులకన్న ఖనిజలోహజ్ఞానమధికము, కనుక సంచారులే కంచు లోహముల దయారుచేయుటను మొదట కనిపెట్టియుందురు లోహపుపొడి నుండి చేసిన యినుపపనిముట్లు మధ్య యూరపులో నాగరికులు లేని చోట్లనే దొరకినవి

అయితే, స్థిరవాసులకు వస్త్రములు, పాత్రలు వగైరా నిత్యోపయోగులగు వస్తువులును చాలయుండెను ఇట్లు వ్యాపించిన యీభిన్నసంఘములమధ్య కొంతవ్యాపారము, కొంతసంఘర్షమును, తప్పదయ్యెను ముఖ్యముగా సుమేరియాలో సమీపమందే వ్యవసాయభూములును యెడారులును సరిహద్దుగ నుండుటచే, సంచారులగుంపు లాసాగుభూముల ప్రక్కనుదిగి, చోరీ, వ్యవసాయము, (మఱియు జిప్సీజాతి వారిప్పటికిని జేయుచున్నట్లు) ఒకప్పుడు లోహపాత్ర పరిశ్రమనుగూడ, చేయుచుండెడివారు

కోళ్ళింకను మచ్చిక కానందున, వారికి పెట్టలు దొరకలేదు ఈకోళ్లు అసలు హిందూదేశాటవులలోనుండి క్రీ పూ 1000 ఆ ప్రాంతమున మచ్చిక కానారంభించినవి. భారతీయులు లోహవస్తువులను, తోళ్ళను, అమూల్యరత్నాదులను సరఫరాచేసిరి మృగయులు బాగుచేయని తో

ళ్ళను తెచ్చెడివారు, వాటికి బదులుగా అద్దములు, గాజు వస్తువులు, పాత్రలు, దుస్తులు మొదలగు తయారువస్తువుల నీసంచారి జనులు గొనిపోయెడివారు

సుమేరియా యీజిప్టులలో నిట్లు ప్రథమనాగరికత వ్యాపించెను, ఆకాలమున ముఖ్యముగా మూడుసంచారి జాతుల స్థలములుండెను యూరపులోని దూరపు టడవు లందు వేట పశుపాలనము చేయు అనాగరికులగు ఒకజాతి నుందరార్యులుండిరి క్రీ పూ 1500 లకు పూర్వము ఈ జాతినిగూర్చి యప్పటినాగరికులకు తెలియదు తూర్పు ఆసియాలో హూణులు మంగోలియనుజాతులు అశ్వారూఢు లై, వేసవిలో కొన్ని చాలదూరపుప్రాంతములకును సంచ రించుచుండిరి ఆర్యజాతికిహూణజాతికిమధ్యను, అప్పటి రష్యా లోని మురుగుస్థలములు విశాలమగు కాస్పియనుసముద్రము నుండెను అందుచే, ఈరెండుజ తుల కప్పుడు సమావేశము కలిగియుండదు అప్పటికి రష్యా చాలవరకు జలావృతమై యుండెను, సిరియా అరేబియాలలోని మెడారులు క్రమముగా నింకను నిర్జలములయ్యెను, అంతట, అందలి గోధుమవర్ణులగు 'సెమిటిక్' జనులు తమ మేకలు, గొఱ్ఱెలు, గాడిదలు, పచ్చి కబయళ్లుండు ప్రాంతములకు తోలుకొనిపోవుచుండిరి. ఈ సెమిటికు గొల్లలును 'ఎలమైటు' అనబడు దక్షిణపర్షియా

లోని నీగ్రోజాతివారును ఆదిమనాగరికులప్రాంతమునకు ప్రథమమున వచ్చిన సంచారిజాతులు, వీరు వ్యాపారము, దాడి కూడ చేయవచ్చిరి చివరకు వీరినాయకులు కొందరు దేశముల జయింపనారంభించిరి క్రీ పూ 2750 ప్రాంతమున 'సార్గను' అను గొప్ప సెమిటికు నాయకుడొకడు సుమేరియా ప్రాంతము జయించి, పారసీక సింధుశాఖ మొదలు మధ్యధరాతీరప్రాంతమువరకున్న దేశముల కన్నిటి కధికారి యాయెను చదువు నాగరికత లేని యితనిపరివారమువారగు 'అక్కేడియనులు' సుమేరియనుల లిపిని నేర్చుకొని, తమ రాజకీయములకును, విద్యావిషయములకును, సుమేరియనుల నియమించుకొనిరి తరువాత రెండుశతాబ్దముల కాసామ్రాజ్యము క్షీణింప, 'ఎలమైటు' జాతివారు విజృంభించిరి ఆపైన 'అమరైట్స్'ను వేరొక సెమిటికుజాతివారు క్రమక్రమముగా సుమేరియా కధికారులై, యూఫ్రిటీసు నదీముఖమునొద్ద, అప్పటికి చిన్నపురమగు 'బాబిలను'నుతమ రాజధానిగా జేసికొనిరి వారిరాజ్యము మొదటి బాబిలను సామ్రాజ్య మనబడుచున్నది క్రీ పూ 2100 ప్రాంతమున ఈరాజ్యమును 'హామ్మురబి' చక్రవర్తి బలపరచి, కొన్నిచట్టముల నేర్పర్చెను ఇవియే చరిత్రలో మనకు తెలిసియున్న మొదటిచట్టములు నైలునదీప్రాంతపు గురు

కులోయలు మెసపొటేమియాయంత సులభముగా సంచా రిజాతుల పాలబడలేదు, కాని 'హామ్మురబి' పాలన కాల మందే, యీజిప్టునుగూడ సెమిటికులు జయించిరి. అందు గోపరాజులు అని అర్థమిచ్చు 'హిక్సోస్'ల రాజవంశ మేర్పడినది పూర్వవు ఈజిప్టు రాజులకు 'ఫారో' లని పేరు గలదు. ఈహిక్సోస్ రాజ్యము కొన్నిశతాబ్దములుండెను. ఈజాతివా రెన్నడును ఈజిప్టువారి అచారభాషాదు లభ్యసింపలేదు ఈజిప్టుజనులు హిక్సోస్‌వారి ననాగరికు లగు విదేశీయులుగ నెంచుచు, చివరకు క్రీ పూ 1600 ప్రాంతమున తిరుగబడి, వారిని తమదేశమునుండి తరిమి వేసిరి

సుమేరియాలో సెమిటికజాతివారు స్థిరులై, ఆ దేశీయులలో కలసిపోయిరి, బాబిలను సామ్రాజ్యమున సెమిటికువారి వేషభాషలే వ్యాపించెను.

17 మొదటిసాగరికులు

ప్రథమ సాగరనౌకలు సుమారు 25 లేక 30 వేల యేండ్లక్రిందట ప్రపంచమున ప్రారంభమై యుండును నవ శిలాయుగారంభమునకే జనులు చర్మపు తిత్తులతోనో, మొద్దుల సాయముననో తెప్పలు తిప్పుచు, నీటిపై తిరుగుట మొదలిడిరి ఈజిప్టు సుమేరియా దేశములందు గంపవలె అల్లి చర్మముకప్పుతోను చొప్పుతాటితోను బిగించిన పడవలు మొదటినుండి వాడుకలో నుండెను, అట్టి పడవ లిప్పటికిని ఆదేశములందును ఐర్లండులోను, వేల్సులోనుగూడ, కలవు సీలు అను మహాతిమింగలపు చర్మముతో చేసిన పడవలతో, అమెరికా ఆసియాలమధ్యనున్న బెహిరింగు జలసంధిపైన, మనుజు లిప్పటికిని దాటుచున్నారు క్రమముగా ఉపకరణములు బాగుపడి, పెద్దగుల్లదుంగలు వాడుకలోనికి వచ్చెను తరువాత సహజముగ పడవలును, ఆపైన నోడలును, నిర్మింపబడినవి ప్రపంచమంతటను జలప్రళయగాథ మధ్యధరాతలపు సముద్రవ్యాప్తిని సూచించునట్లే, 'నోవా' పడవగాథ పురాతనకాలపు నౌకానిర్మాణమునకు జ్ఞాపిక గావచ్చును

ఈజిప్టులో పిరామిడుల కట్టుటకు పూర్వమే ఎఱ్ఱ సముద్రము పైనను, క్రీ పూ. 7 వేల యేండ్లకే పారసీక

సింధుశాఖలోను మధ్యధరా ప్రాంతమందును, నావలుండినవి ఇవి చాలవరకు పల్లెవాండ్ల నావలే, కొన్ని వ్యాపార నావలు, కొన్ని యోడ దొంగలవియు నుండెను మొట్ట మొదటి సముద్ర నావికులు సహజముగ వీలైనంతవరకు దోపిడిచేయుచు, అందుకు వీలుకానిచోట్ల వ్యాపారము చేయుచుండి యుందురు

ఈ మొట్టమొదటి నావికులు స్థలమధ్యపు సముద్రములపైనే చరించుచుండిరి అందొకప్పుడు గాలి వీచక, తరుచు యెదురుగాలివలనను, సముద్రయానము మందమై, మొదట తీరము వెంటనే జరుగుచుండెను. పెద్దపెద్ద కొయ్యలు ద్రాకులు కలిగి మహాసముద్రమున పోగల నావ లిటీవల 4 శతాబ్దముల క్రిందనే యేర్పడి, వాడుకలోనికి వచ్చినవి పూర్వపు ఓడలను తీరము వెంట లాగుచు, తుపాను పొడగట్ట గనే రేవుకు చేర్పవలసి యుండెను ఈపడవలు బాగుచేయ బడి, పెద్ద నౌకలయ్యెను. ఇంతలో యుద్ధపుబందీలు బాని సలై, ఆ యోడలలో పనిచేయ మొదలిడిరి.

సిరియా అరేబియా ప్రాంతములందు సెమిటికు సంచారి జాతివారు ప్రవేశించి, సుమేరియాను జయించి, అందు మొదటి అక్కేడియను సామ్రాజ్యమును, తరువాత మొదటి బాబిలోనియను సామ్రాజ్యమును, స్థాపించిరిగదా!

ఈ సెమిటికులే పశ్చిమ ప్రాంతమున సముద్ర యాత్ర జేయుచు, మధ్యధరా సముద్రపు తూర్పు తీరములందు టైర్, సిడన్, మొదలగు రేవుపట్టణముల వరుసగాస్థాపించిరి. బాబిలనులో హమ్మురబి పాలించునప్పటి కీసెమిటికులు వర్తకులుగ యాత్రికులుగ వలస జనులుగను వెళ్ళి, మధ్యధరా సముద్రము కన్నివైపులను వ్యాపించిరి సాగరికులగు నీసెమిటికువారికి 'ఫనీషను'లని పేరు, వారు స్పెయిను దేశము వచ్చి, అందంతకు పూర్వ ముండిన 'ఐబీరియను, బాస్క్' జాతులను ఆ దేశమధ్యమునకు నెట్టి, జిబ్రాల్టరు జలసంధి ద్వారగా తీరస్థలము లన్నిటిపైన దాడి సల్పుచుండిరి ఉత్తరాఫ్రికా తీరములందు వీరు స్థాపించిన వలస పట్టణములలో ముఖ్యమైనది 'కార్తేజి', దీనినిగూర్చి మున్ముందు చెప్పబడును

కాని మధ్యధరా నావికులలో ఫనీషనులే మొదటి వారుకారు. ఆ సముద్రతీరములందును ద్వీపములందును. అప్పటికే అనేక పురములను మహానగరములను, పశ్చిమ ప్రాంతపు 'బాస్కు'లు, దక్షిణ ప్రాంతమందలి 'బెర్బర్లు', ఈజియనులు, మిశ్రదేశీయులు, వగైరాలు స్థాపించిరి, వీరందరును భాషారక్తాదులందు సన్నిహితులైన ఒకేజాతివారు. వీరు తరువాత మనచరిత్రలోనికి వచ్చెడు గ్రీకులకన్న పూర్వులై, గ్రీసు ఆసియామైనరు ప్రాంతములందుగూడ

'మైసీని, ట్రాయ్' మొదలగు పురముల గెట్టిరి, మరియు 'క్రీట్' ద్వీపమందలి 'నోసస్' అనుచోట నొకమహానగరము కూడ నిర్మించిరి

పురాతత్వజ్ఞులచటి ప్రాచీన శిథిలముల నీయర్థశతాబ్ది లోను ద్రవ్వించి, పరిశోధించి, ఆయీజియను ప్రాంతపు జనుల వ్యాప్తిని వీరినాగరికతను గ్రహించిరి, నోసస్ పూర్తిగా శోధింపబడినది ఆస్థానమున తిరుగ మరియొకపుర మేర్పడ లేదు. కనుక, నోసస్ నగరపు శిథిలములివ్వటికిని నిల్చి, ఆ విస్మృత నాగరికతనుగూర్చి మనకు తిరిగి తెలియుటకు ముఖ్యాధారమైనవి

నోసను యీజిప్టులచరిత్ర అతిప్రాచీనము, క్రీ పూ 4000 ప్రాంతమున, ఈ రెండు దేశములును సముద్రముపై తీవ్రముగా వ్యాపారము సాగించుచుండెను క్రీ పూ 2500 నాటికి, అనగా మొదటి సార్గను ప్రభువు హామ్మురబీచక్రి వర్తి వీరి మధ్యకాలమున, క్రీటునాగరికత అత్యుచ్ఛదశలో నుండెను

నోసనును ఒకనగర మనుటకంటె, అదిక్రీటనురాజు లయొక్కయు, ఆతనిపరిజలరయొక్కయు, మహాప్రసాదమన దగును; దానిచుట్టును అప్పుడు కోటలేదు, తరువాత ఘనీకులు బలవంతులై నమీాదటను, క్రొత్తగా ఓడదొంగ

లుగావచ్చు గ్రీకులబాధలవలనను, ఈక్రీటుప్రాసాదమగు 'నోసను'నకు ప్రాకారము కట్టబడెను ఈజిప్టురాజుకు 'ఫారో' వలె, ఈక్రీటురాజులకు 'మినోస్' అను బిరుదుండెను ఆతని ప్రాసాదములోనికి (ఇతరులకప్పటి కలభ్యములగు) నీటి ప్రవాహము, స్నానపుగదులు, మొదలగు నదుపాయము లుండెను, అందు పెద్ద యుత్సవప్రదర్శనములును జరుగుచుం డెను స్పెయినుదేశమందిప్పటికిని జరుగు ఋషభయుద్ధము అప్పటి క్రీటులో జరుగుచుండెను ఆయోధుల దుస్తులలో గూడ పోలికయుండెను, దేహపరిశ్రమాలయములుండెను ఆస్త్రీలదుస్తు లిప్పటిస్త్రీలదుస్తుల రీతినేయుండెను వారు రవి కలను కుచ్చుల దుస్తులను ధరించుచుండిరి ఈక్రీటనుల కల శములు, బట్టలు, రాతికట్టడములు, చిత్తరువులు, నగలు, దం తపుసామానులు, లోహములు, చమ్కాపనులు, ఇట్టివి తరుచు అతిమనోహరములై యుండెను వారిప్రాత మనకిం కను బోధపడుటలేదు ఈసుందరనాగరకత యిట్లు సుమారు రెండువేలయేండ్లు గడచెను క్రీ పూ 2000 యేండ్ల ప్రాంత మున నోసనులోను బాబిలనులోను, జనులు నాగరికులై, ప్రద ర్శనములను ధార్మికోత్సవములను చూచుచుండిరి, బానిసలు ఇంటి చాకిరిని, కార్మికదాసులు వ్యాపారపు నౌకరీని, చేయు చుండ క్రీటనపౌరులు ఆనందించుచుండిరి చక్కని యెండ

నిర్మలాకాశముగల ఆక్రీటువాసులకు జీవనము చాల భద్రముగ దోచియుండును అర్ధనాగరికమై గోపరాజపాలితమగు ఈజిప్టు దీనియెదుట దినదీపమును బోలియుండెను రాజకీయముగ, సెమిటిక్ జాతివారు ఈజిప్టును బాబిలనును గూడ పాలించుచు, టైగ్రిసు ఉత్తర భాగమున 'నినేవా' నగరము నిర్మించి, పశ్చిమమున హెర్క్యులిస్ స్తంభములనబడిన జిబ్రాల్టర్ జలసంధివరకును నావలపై బోవుచు, ఆ దూరదేశ తీరములందు తమ వలస పురముల నిర్మించిరి నోసస్‌లో కొందరు బుద్ధిశాలురగు మహాశిల్పులు నుండియుందురు 'డేడలస్' అను క్రీటను విశ్వకర్మ యొక డొక విమానమును తయారుజేయ యత్నించినట్లు, అది చివరకు చెడిపోయి సముద్రములోబడినట్లు, తరువాత గ్రీకులు గొన్ని గాథల చెప్పుచుండిరి అది గ్లైడర్లనబడు చిన్న విమాన జాతివి కావచ్చును నోసస్‌లోని అప్పటి జీవితముకు మన ప్రస్తుత జీవితముకు గల సామ్యభేదముల గమనింతము, క్రీ పూ 2500 కు పూర్వముండిన క్రీటనుమహాశయులకు, ఇనుము ఆకాశమునుండి విచిత్రముగ పడు వ్యర్థవస్తువుగా తోచెను ఇనుము ఉల్కాలనుండి యెన్నడో పడుటయేగాని, అప్పటి కింకను గనులలోనుండి త్రవ్వి తయారుచేయుట లేదు ప్రస్తుత జీవితమా సర్వత్ర అయఃప్రధానమై

యున్నది. క్రీటనులకు గ్రుఫ్ఫము విచిత్ర పౌరాణిక మృగమని, నల్లసముద్రమున కావలి శీతదేశమందుండు గార్ధభ విశేష మని, తోచియుండును ఈజియను గ్రీసు ఆసియా మైన రులు మాత్రమే వీరి నాగరిక ప్రపంచము ఈ దేశము లందలి లిడియనులు, కేరియనులు, ట్రోజనులు, ఒకే వేషభాషల గలిగియుండిరి స్పెయిను ఉత్తరాఫ్రికాలలోని ఫినీషనులు, ఈజియనులు, క్రీటనులకు దూరస్థులు ఇటలీ అప్పటి కింకను నిబిడారణ్యమయమై, నిర్జనమై యుండెను. (గోధుమవర్ణులగు ఎట్రుస్కనులు ఆసియా మైనరునుండి అక్కడి కింకను వెళ్ళలేదు) ఈ క్రీటను పౌరుడు తన రేవుకు వెళ్ళినపుడు, ధవళసుందర దేహులై నీలనేత్రులగు విచిత్ర దాసజనుల జూచి యుండవచ్చును, ఆ బానిసల భాష క్రీటనులకు బోధపడి యుండదు వారు నల్లసముద్రపు టావలి అనాగరిక వనచరులని తోచియుండును కాని యా నూతన జనులు మున్ముందు మనము చర్చింపబోవు ఆర్య జాతీయులు, వారి విచిత్రభాషనుండియే సంస్కృతము, పారసీ, గ్రీకు, లాటిను, జర్మను, ఇంగ్లీషు, మొదలగు ప్రపంచ మందలి ముఖ్యభాషలు పరిణమించి, ఏర్పడినవి నోసను ఉచ్చదశలో నున్నపుడు, అచ్చట నిట్లు క్రీటనులు బుద్ధికుశ లురై, ఉత్సాహులై సుఖులైయుండిరి, కాని క్రీ పూ 1400

ప్రాంతమున హఠాత్తుగా, నేదో విపత్తుకలిగి, వారి మినాస్ ప్రాసాదమంతయు నిర్మూలమయ్యెను అప్పటినుండి అందు పుర మేర్పడలేదు, జనులచ్చట తిరుగ ఇండ్లుకట్టి వాసము చేయలేదు ఈవినాశమెట్లు తటస్థించెనో, మనకు తెలియదు పరిశోధకు లచ్చటి ప్రాచీనవస్తువుల బరీక్షింప, ఆపదార్థములు చెదరియుండి, కొంత దోపిడిచిహ్నములు, అగ్నిప్రమాద చిహ్నములుగూడ, కానబడుచున్నవి ఇదిగాక ప్రధ్వంసకమగు భూకంపమును కలిగినట్లు తోచును ఈనోసస్ వినాశమును ప్రకృతియే జరిగించెనో, లేక భూకంప మారంభించిన నష్టమును గ్రీకులు పూర్తిచేసిరో తెలియదు *

* పురాతనకాలమున పాశ్చాత్యదేశములందుండినట్లే మనదేశమందును చిన్ననావలుండెను 'పుట్టి' అనుపేరుతో చిన్ననావలిప్పటికిని మన దక్షిణహిందూదేశమునగూడ అచ్చటచ్చట వాడుకలోనున్నవి 'పుట్టి మునుగుట' అనగా ప్రమాదము అనుఅర్థము కాయాచారమే కారణమై యుండును

మనభారతదేశమందును, చుట్టుపట్ల ద్వీపములందును, ఆర్యజాతి కాక నీల గోధుమవర్ణులగు కొన్ని యితరజాతులవారు చారిత్రకకాలము [illegible]కొలదివేలయేండ్లపూర్వమే యుండిరి. దస్యు లను నల్లజాతివారండి [illegible] రార్యులతో తరచు పోరాడుచుండిరని, ఆర్యుల పరస్పర కలహములలో వారు పాల్గొనుచుండిరని, ఋగ్వేదసంహితలోనే వివరింపబడి [illegible] రార్యులుకారని చాలమంది అభిప్రాయము శ్రీరామకాలమున,

వానరులని రాక్షసులని మధ్యదక్షిణదేశములందు రెండు వేరుజాతులవారుండిరిగదా? వీరు నరజాతివారే, వానరులు ద్రావిడులపూర్వికులు, రాక్షసులు యింకొక ఆదిమజాతివారు, అనికొందరు విజ్ఞులనుచున్నారు రాక్షసులు నల్లవారు, బలిష్ఠులు, వికృతభీకరరూపులు, మహాకాయులు, నిశాచరులు, నరభక్షకులు, పచ్చిమాంసము దినువారు మాయోపాయులుగనుండిరి దక్షిణమున వీరిప్రాబల్య మధికముగనుండెను, ఇట్టివా రిప్పటికిని, మధ్యఆఫ్రికాలోను (హాటెంటాటులు), బోర్నియో మున్నగు కొన్ని ప్రాచ్యదీవులలోను, ఉన్నారు నీగ్రోలును వారిని కొంతపోలియుందురు పూర్వము మన దక్షిణదేశమునకు ఈద్వీపములతోను ఆఫ్రికాతోను మధ్యమధ్య భూసంపర్క మధికముగా ఉండెను వారు నౌకాయానదక్షులు అందుచే నీయాదిమద్రావిడజాతులవారికి ఆప్రాంతములతో రాకపోకలధికముగనుండెను ఆమధ్యభూతలములు భూకంపాదులచే క్రమముగా సముద్రములోనికి దించుకొనిపోయి, భూసంబంధము తగ్గిపోయెను (తూర్పుదీవులందును జపానుదీవులందు గూడ అగ్నిపర్వతప్రకోపములను భూకంపమువలనను ఆప్రాంతముల భూస్వరూపము చరిత్రకాలమందును యిప్పటికినిగూడ మారుచునేయున్నది సుమారరువదేండ్లక్రిందనే ప్రాచ్యదీవులలోని 'క్రకటవ్' అనుద్వీపమున గొప్పఅగ్నిపర్వతప్రకోపమును వందలకొలది మైళ్లవరకు మహాకల్లోలమును కలిగి, ఆద్వీపమే మూడువంతులు కనబడకుండ మునిగిపోయెను సముద్రమధ్యమందీరీతిని దూరమునకనబడిన అగ్నిజ్వాలలనే 'బడబానల' మని పూర్వులనుచుండిరేమో తెలియదు ఆభూసంపర్కము పోయినతరువాతగూడ, మనదేశములకును ఆప్రాంతములకును సముద్రనౌకలపై రాకపోకలు జరుగుచునే యుండెను మన ఆదిమజాతివారికి ప్రత్యేకభాషకూడ నుండెను ఆభాషాకుటుంబమునకు 'ముండా' భాషలనిపేరు ఇప్పటి కొండజాతులు అటవికులువాడు

విచిత్ర భాషలలో కొన్ని ఈభాషాకుటుంబము గానివే. నేటికిని వీరివేషములు ఆచారములుగూడ కొంత విచిత్రముగనే యుండును. ఇప్పటికైదారు వేలయేండ్లకు చాలపూర్వమే మనదేశమందు ఆజాతులకు వ్యవసాయము నాగరికతయు, మరియు నాగరికతనుగూర్చి లోగడ చెప్పిన ప్రత్యేకచిహ్నములును, ఉండిన చిహ్నములు కలవు. ఈ యాదిమజాతియు ద్రావిడజాతియు చాలకాలముక్రిందనే కొంతవరకు మిశ్రితులైయుండిరి. 'రాక్షసు'లలో క్రమముగా నరమాంసభక్షణాది దురాచారములు తొలగిపోయెను. వారు నగరములను మహాప్రసాదములనుగూడ కట్టుచుండిరి. సింధునదీతీరమున నిటీవల పురాతత్త్వజ్ఞులు కనిపెట్టిన 'హారప్ప' 'మహేంజదరో' శిథిలములు సుమారారువేలయేండ్లకింకను పూర్వపువందురు. ఇవి ఆర్యులవి కావని చాలమంది పరిశోధకుల యభిప్రాయము. ఆజనులు నాగరికసౌకర్యములతో నొప్పుచుండిరి. 'నోసుసు' నాగరికత గూర్చి యీయధ్యాయమున చెప్పిన విశేషములన్నియు ప్రత్యేకలిపి గూడ ఈ 'మహేంజదరో'లో నుండెను. మహేంజదరోగూడ అగ్నిప్రమాదముతో భూకంపముతోనైనా హఠాత్తుగనే నశించియుండునందురు. నోసస్సు వలె అప్పటి భారతదేశమునగూడ విచిత్రవాయువిమానములుండినట్లు ప్రాచీన సంస్కృతపాళీ గ్రంథములబట్టి కనబడును. వీటి నిర్మాణముకు వీటిలోని రకములనుకూడ కొన్ని ప్రాచీనశిల్పగ్రంథములలో సూచింపబడినవి. మహేంజదరో కాలముకన్న నింకను చాల ప్రాచీనులు మనదేశపు కొన్ని ప్రాంతములందుండినట్లు నిదర్శనములు కలవు. మధ్యధరాప్రాంతము సుమేరియా ఈజిప్టుప్రాంతములకన్న పూర్వమే గాంధారదేశమున గోధుమపంట విశేషముగ నుండినటుల జీవరసాయనశాస్త్రజ్ఞులగు డా॥ వావిలేవు గారు తలపోయుచున్నారు. దక్షిణహిందూదేశమందుగూడ ఆర్యేతరులగు ఆదిమద్రావిడుల నాగరికత పురాతనకాలముననే వ్యాపించియున్నటుల,

ఇటీవల 'ఆడిచ ల్లూరు' అను మద్రాసు రాష్ట్రములోని యితరస్థలములందును భూమిలోపల దొరకిన శిథిలములు సూచించుచున్నవి. ఈ యాదిమద్రావిడులకు సుమేరియా బాబిలను రోము అఫ్రికా మొదలగు దూరదేశములతో సముద్రముపైన విశేషవ్యాపారముండెను. ఈద్రావిడులకు 'శెన్‌దమిళ్' అనబడు పూర్వపు అరవమను స్వతంత్రమగు ప్రాచీనవాఙ్మయము నుండెను.

ఇటిస్థితిలో ఆర్యులు ఋగ్వేదకాలమునుండి, అగస్త్యభరద్వాజపరశురామాదుల నాయకత్వమున క్రమముగా వింధ్యగిరికి దక్షిణప్రాంతపు ప్రదేశములందుగూడ ఆశ్రమములను వలసస్థానములను ఏర్పఱచుకొని, చివరకు మహాభారత యుద్ధకాలమునకు పూర్వమే భారతదేశమంతటను వ్యాపించిరి. మొదట ఆర్యులకు అప్రాంతీయులకు మధ్య తీవ్రసంఘర్షము జరిగినను, కాలక్రమమున ఈజాతులన్నిటిమధ్య పరస్పరసంబంధ మధికమయ్యెను. మహర్షులకాలమునగూడ జాతిమిశ్రణము కలిగినట్లు మహాభారతాదులందుగూడ సూచనలుకలవు. క్రమముగా ఆర్యనాగరికత ద్రావిడాదులలోను, ద్రావిడాదినాగరికత ఆర్యులలోను వ్యాపించి, ప్రస్తుతపు (మిశ్రిత) భారతీయనాగరికత యేర్పడెను. విపులదేవాలయనిర్మాణము, విగ్రహారాధనము, స్త్రీదేవతాపూజ, మొదలగునవి వేదసంహితలు మొదలగు ఆర్యుల అతిప్రాచీన గ్రంథములందెక్కడను ఉదహరింపబడలేదు. ఈసంస్థలును, తాంత్రికవిజ్ఞానము, కృషిలో ప్రత్యేకకౌశలము, శిల్పసామర్థ్యము, మహోదధియాత్రాపద్ధతి, కొన్ని వివాహపద్ధతులు మొదలగునవి ద్రావిడులనుండి ఆర్యులలోనికి వ్యాపించి యుండునందురు. శివపూజ, వృషభసర్పాదులపూజగూడ, ఆదిమద్రావిడజాతుల నుండియే ఆర్యులకును వచ్చెననియు, కొందరు విమర్శకులు తలచుచున్నారు. (వేదసంహితలందు మొదటి ఉపనిషత్తులయందు రుద్రప్రశంసయున్నను, శివలింగపూజ

ఆరుద్రునికి శివునితో సంబంధము శివశంకరాదినామములుగూడ అందు అరుదు) ఆంధ్రద్రావిడ దేశములం దప్పటికి శైవమతము బాగుగవ్యాపించియుండెను ఇట్టే ఆర్యుల ఆచారములు మతము ద్రావిడులలోను వ్యాపించెను, కాని యుత్తరమధ్య దేశమువలె గాక, మనప్రాంతమందును కేవల దక్షిణదేశమందును, ద్రావిడభాషలు, అసంప్రదాయము, మేనరికము దౌహిత్రభాగినేయాదిదత్తత, ఇల్లరికము, రాక్షసవివాహము మొదలగు ప్రత్యేకద్రావిడాచారము లిప్పటికిని నిల్చి, ఆచారసిద్ధముగ అంగీకరింపబడి యున్నవి గ్రామదేవతారాధనములు అమ్మవారి జాతరల జంతుబలులు, వీటిలో నిమ్నజాతులు (వాటితో సంపర్కముగల మధ్యజాతివారు కొంతవరకును) పాల్గొనుచుందురు. దక్షిణపు బ్రాహ్మణులలోమాత్ర మస్పృశ్యుల సమీపింపకుండుట, దృష్టిదోషము, కొన్నికాకముల వర్జించుట, మున్నగు తీవ్రాచారములున్నవి, కాని, ఇచటి నిమ్నజాతులలోను కొండజాతులలోను ఆర్యనాగరికత యిప్పటికిని బొత్తిగా స్వల్పము ఆంధ్రదేశ మీనాటికిని మధ్యనుండుటచే, మనప్రాంతమున ఆర్యద్రావిడనాగరికతలు విశేషముగ మిశ్రితములై యున్నవి చారిత్రక కాలము వచ్చునప్పటికే భారతీయుల నాగరికత ఇట్లు మిశ్రితమై దేశమంతటను స్థిరపడి, అప్పటి భారతీయుల నౌకాయానవ్యాపారములచే, అన్యదేశములకుగూడ వ్యాపించెను

18 ఈజిప్టు, బాబిలన్, అస్సీరియా

సెమిటికు గోపరాజుల యధికారముకు మిశ్రదేశీయు లెన్నడును విధేయతతో సమ్మతింపలేదు, క్రీ పూ. 1600 ప్రాంతమున నొక తీవ్రజాతీయోద్యమము బయలుదేరి, ఆ విదేశీయుల వెడలగొట్టెను అంతట నచట (ఈజిప్టులో) కొత్త నాగరికత ప్రారంభించెను ఈశకమును ఈజిప్టు చారిత్రకులు "నవసామ్రాజ్య" మని చెప్పుదురు హిస్కాసు దండయాత్రకు పూర్వము విచ్ఛిన్నమైయుండిన ఈజిప్టు యిప్పుడైకమత్యముగలదాయెను పరపాలకులపైన జరిగిన విప్లవముచే, దేశమున యుద్ధోత్సాహము ప్రబలెను 'ఫారో' చక్రవర్తులు దండయాత్ర లారంభించిరి. హిస్కాసు తెచ్చిన రణాశ్వములును యుద్ధరథములునుగూడ వీరికి దొరికెను 3వ 'థాథ్మెస్' '3వ అమెనాఫిస్' రాజులక్రింద, ఈజిప్టు సామ్రాజ్య మాసియాలో యూఫ్రటీసు నదీతీరమునకు వ్యాపించెను

ఇంతవరకును సంపర్కము లేకుండిన మెసపొటేమియా నాగరికతకును, నైలుప్రాంతపు నాగరికతకును, ఇప్పటినుండి సంఘర్షము ప్రారంభించెను మొదట యీజిప్టే పైచేయిగా నుండెను 17 వ రాజవంశమున "థాథ్మెస్", "3వ ఎమెనాఫిస్", "4వ ఎమెనాఫిస్" రాజులు

ను, "హాతసు" అను మహారాణియు, పాలించిరి 19 వ రాజ వంశమున "రెండవరమేశస్" 67 సం॥లు రాజ్యముచేసి, ఈజప్టును మహోచ్ఛదశకు తెచ్చెను ఈ "రమేశస్" బైబిలుచరిత్రలో మోసెస్‌కు సంబంధించిన "ఫారో" అని కొందరి తలంపు అవాంతరకాలమందు ఈజప్టులో కీ ష్టసితి కలుగుచుండెను ఒకసారి సిరియనులువచ్చి యాక్రమింప, తరువాత దక్షిణము (మధ్యఆఫ్రికా) నుండి "ఎతియోపి యను"లు వచ్చి, ఈజప్టును జయించిరి మెసపొటేమియాలో బాబిలను రాజులు పాలించుచుండిరి, తరువాత హిటైట్లును, అంతట డెమాస్కసునగరపు సిరియనులును, తత్కాలికముగ నుచ్ఛదశకు వచ్చిరి నినేవానగరమొకప్పు డితరులచే జయింపబడెను, మరియొకప్పు డచ్చటి అస్సీరియనులు బాబి లనునుగూడ బాలించి, ఈజిప్టుపైగూడ దండయాత్రలు సలి పిరి ఇట్లు మిశ్రదేశసేనలు, ఆసియామైనరు, సిరియా, మెస పొటేమియాలలోని వివిధసెమిటికు రాజ్యసేనలు, దాడులకై వచ్చిపోవుచుండెను వారిసేనల కప్పుడు యుద్ధరథాశ్వములు నుండెను అప్పటికి గుఱ్ఱములను మధ్యఆసియానుండి యీ ప్రాచీన నాగరిక దేశములకు రప్పించి, యుద్ధములకును గౌరవ కార్యములకును వాడుచుండిరి.

ఆ కాలమందు నినేవానగరవిజేత, "మితన్ని" పుర రాజు, అగు "తుష్రట్టా" ప్రభువు, బాబిలను జయించిన అస్సీరియా రాజగు మొదటి "తిగ్లత్ పిలేసరు," మొదలగు జయశీలురగు మహారాజులుండిరి, చివర కస్సీరియనులందరి కన్న నధికబలీయులైరి వీరి "3 వ తిగ్లత్ పిలేసరు" రాజు క్రీ పూ 745 వ సం॥ మున బాబిలనును జయించి, నూతన అస్సీరియా సామ్రాజ్యమును స్థాపించెను అప్పటి కుత్తరప్రాంతములనుండి, నాగరకదేశమున ఇనుముకూడ వాడుకకు వచ్చెను, ఆర్మీయనుల పూర్వికులగు "హిట్టైటు" జాతివారు ఇనుమును మొదట దెచ్చుకొని, అస్సీరియనుల కందజేసిరి నీచస్థితినుండి వచ్చిన అస్సీరియను విజేతయగు "రెండవ సార్గను" తన సేనల కినుపయాయుధముల నిచ్చెను ఇట్లు, అయోమయాయుధములతో రక్తపాత మొనర్చుపద్ధతి నస్సీరియనులే ప్రారంభించిరి ఈసార్గనుపుత్రుడగు "సెనాచెరిబు" తనసేనలను ఈజిప్టు సరిహద్దులకు నడిపించి, అచ్చో శత్రుబలముచేగాక, ప్లేగువ్యాధిచే నోడెను సెనాచెరిబుపౌత్రుడగు "అస్సర్బానిపాల్" క్రీ పూ 670లో ఈజిప్టును జయించెను (చారిత్రకు లితనిని "సర్దనపాలస"ను గ్రీకునామమున గూడ వ్యవహరింతురు) కాని ఈజిప్టు అప్పటికి 'ఎతియోపియ

నుల పరమై, పరాధీనమై, యుండెను 'సర్గనపాలను' విజయముచే, ఈజప్తునకొక పరరాజుపోయి, మరియొకడువచ్చెను. ఈవేయేండ్ల దీర్ఘకాలములకు, అప్పటిరాజకీయస్థితి దెలుపు చిత్రపటముల వెంటవెంటనే తీయుచుండినచో, అప్పటి యీజప్తురాజ్యము, సూక్ష్మదర్శని యంత్రపుపరీక్షలో అతి సూక్ష్మజీవులవలె, హెచ్చుచు తగ్గుచు కనబడియుండును బాబిలను, అస్సీరియను, హిట్టైటు, సిరియను, సెమిటికు రాజ్యములు వృద్ధియగుచు, క్షీణించుచు, ఒకదాని నొకటి మ్రింగుచు, తిరుగ క్రక్కి వేయుచు, కొట్లాడుటను చూచి యుందుము ఆసియామైనరుకు పశ్చిమమున, "సార్డిస్" నగరము రాజధానిగాగల "లిడియా" "కారియా" మొదలగు ఈజియను రాజ్యములుండెను క్రీ పూ 1200 కో, ఆతరువాతనో యీలోగానో, ఈప్రాచీనరంగములోనికి ఈశాన్యవాయవ్యములనుండి క్రొత్తజాతులు వచ్చెను ఈన వీనవనచరులు ఇనుపయాయుధముల ధరించి, అశ్వరథములతో, ఉత్తరప్రాంతములనుండి వచ్చి, ఈజియనుసెమిటికు నాగరక జాతులకు ప్రమాదము కల్గించుచుండిరి. ఈజాతి భిన్నభిన్న శాఖీయులందరు నొకేయార్యభాషను, ప్రాంతీయ స్వల్ప[illegible]ములతో, మాట్లాడుచుండిరి.

వీరిలో, నల్లసముద్రము కాస్పియను సముద్రముల ఈశాన్య ప్రాంతములచుట్టును, మీడులు పెర్షియనులు జేరుచుండిరి (అప్పటి 'సితియను'లు 'సార్మేషియను'లు కూడ ఆజాతివారని భ్రమకల్గెను) ఈశాన్యమునుండియో వాయవ్యమునుండియో ఆర్మేనియనులును, సముద్రప్రాంతమునకు వాయవ్యమునుండి బాల్కను ద్వీపకల్పమునుండి సిమ్మెరియనులు, ఫ్రిజియనులు, హెల్లెనిక్ (గ్రీకు) జాతివారును, వచ్చిరి ఈ ఆర్యులు పూర్వపశ్చిమదిశల పురములను దోపిడిచేసి, కొల్లగొట్టుచుండిరి వీరందరు సామాన్యలక్షణములు పోలికలుగల్గి, దోపిడులచే జీవించుచు, గోపాలకజాతివారై యుండిరి, వారిలో ప్రాచ్యదేశీయులింకను పైపై దోపిడగాండ్రై యున్నను, పశ్చిమమున పట్టణముల నాక్రమించి, నాగరికులగు ఈజియనుల వెడలనడచిరి. ఈయొత్తిడిచే ఈజియనులు (ఆర్యుల కందకుండ) క్రొత్త దేశములకు వలసపోయిరి, కొందరు నైలుడెల్టాలో వసింప యత్నించి, మిశ్రదేశీయులచే తరుమబడిరి 'ఎట్రస్కను'లను మరికొందరు (ఆసియామైనరునుండి ఔకలపైనవచ్చి) మధ్య యిటలీదేశపు నిబిడారణ్యములలో రాజ్యము స్థాపించిరి. మరికొందరు మధ్యధరాసముద్రపు నైరృతి దిక్కున నగరముల నిర్మించి, తరువాత చరిత్రలో 'ఫిలిస్టైనుల'ని ప్రసిద్ధి జెందిరి

పూర్వపు నాగరికదేశములపై నీకీతి దాడివచ్చిన యీయార్యులగురించి ముమ్ముందు వివరింపబడును క్రీ పూ 1600-600 మధ్య ఉత్తర గహనములనుండి క్రమముగా నిరంతరము వ్యాపించు ఈయార్య ఝంఝానిలముచే, ప్రాచీన నాగరికలోకులు సంక్షోభమొందుచు అన్యత్ర వలసపోయిరని మాత్ర మిందు గమనింపుడు

ఆకాలమున పనీషను ఫిలిస్తైను తీరము వెనుకనున్న కొండలందలి, 'హీబ్రూ' లను సెమిటికులు అప్పుడే కొంత కొంత ప్రసిద్ధికివచ్చిరి, వారినిగూర్చి ముమ్ముందు కొంత చెప్పెదము, వారు తరువాత బైబిలు అను ప్రసిద్ధమైన జ్ఞానదాయకమగు చరిత్ర గ్రంథమును రచించిరి.

క్రీ పూ 600 వరకును మెసపొటేమియా ఈజిప్టులలో, ఆర్యులరాకచే విశేషముగు మార్పులు గలుగలేదు గ్రీకులముందు ఈజియను పరువెత్తుట, నోసస్ విధ్వంసము, ఈజిప్టుబాబిలన్ ప్రజలకు దూరదేశపు కలహముగ దోచియుండును ఈమొదటి నాగరికరాజ్యములలో అనేక రాజవంశములు వచ్చుచు పోవుచున్నను, నానాటికి అభివృద్ధిమాత్ర మత్యల్పము, నరుల జీవితపద్ధతి అట్లేయుండెను అత్యంత ప్రాచీనములగు పిరమిడులకు దోసు (అప్పటికే యీపిరమిడులు నిర్మింపబడి 2000 ఏండ్లు దాటి, నేటి

ప్రజలకు వలెనే యాత్రాస్థలములుగ నుండెను) ఈజిప్టు లో విశేషించి 17, 19 వ రాజవంశముల కాలములో నూతనమగు అద్భుత భవనములను గూడ నిర్మించిరి 'కార్నక్' 'లక్సార్' దేవాలయము లీనాటివే నినేవాలోని గొప్ప దేవాలయములు, మనుష్యశిరస్సును రెక్కలుగల వృషభములు, రాజులు, రథములు, సింహాల వేటలు మొదలగువాటి ఇప్పుడున్న ప్రతిమలును, క్రీ పూ 1600-600 మధ్యకాలమున నిర్మించినవే బాబిలను వైభవము చాలవర కీకాలపుదే మెసపొటేమియానుండియు, ఈజిప్టు నుండియు, యీకాలపు వ్యాపారపులెక్కలు కథలు కావ్యములు ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు వ్యవహారగ్రంథములు మన కుదొరకినవి బాబిలను ఈజిప్టులోని 'థీబ్సు' మొదలగు నగరములందలి శ్రీమంతులగు ప్రముఖులు రమారమి ప్రస్తుతపు ధనికులంత నాగరికులై, సుఖులైయుండిరి. అట్టి వారు అలంకృతమై పరికరయుతమగు సుందరభవనములందు, సర్వసంస్కారములతో క్రమజీవనము జేయుచు, సుందరాభరణములను అమూల్యవస్త్రములను ధరించి, విందులు ఉత్సవములుగల్గి, ఆతిథ్యకాలములందు సంగీత నాట్యప్రదర్శన జేయుచు, సమర్థసేవకులుగలిగి, దంత వైద్యుల యుపచారము లందుచునుండిరి వారు విశేషదీర్ఘయాత్రల

జేయకున్నను, నైలుయూఫ్రటీసునదులపై, వేసవిలో నౌకా విహార మొనర్చుచుండిరి, బరువుమోతకు గాడిదల నుపయోగించిరి అప్పటికింకను గుర్రముల యుద్ధరథములకును రాజకీయోత్సవములకు మాత్రమే ఉపయోగించుచుండిరి, కంచర గాడిదలింకను క్రొత్త, ఒంటెలు మెసపొటేమియాలోనున్నను, ఈజిప్టునకింకను రాలేదు ఇనుపపాత్రలతిస్వల్పముగ నుండెను రాగి, కంచు, ముఖ్యలోహములు, చక్కనినార, దూది, ఉన్నిబట్టలు వీనికితెలిసియుండెను, పట్టులేదు చక్కనిరంగు అద్దములుండినను, అద్దపుపనిముట్లు స్వల్పము సాదా యద్దములు, సులోచనపు అద్దములు నప్పటికిలేవు ఆజనులు దంతములకు బంగారపు కట్టెగాని, నాసికలపై సులోచనములుగాని, లేవు అప్పుడు నాణెములునులేవు ప్రాచీనఈజిప్టు బాబిలను జీవితమునకును, ఆధునిక జీవితమునకును, అది యొక ముఖ్యభేదము, వ్యాపారము చాలవరకు వినిమయము (అనగాసాటా) మూలముగనే జరుగుచుండెను ఈజిప్టుకన్న బాబిలను ఎక్కువ సిరితోనుండెను వస్తువులకొనుట కక్కడ వెండిబంగారు కడ్డీలను ముద్దలను ఉపయోగించుచుండిరి. నాణెముల వాడుకకు పూర్వము కొందరు సాహుకార్లు వెండి బంగారు ముద్దలపైన వాటిఛూనిక తమపేరు ముద్రించి, వాడుచుండిరి. వాటిని అమూల్యరత్నాదులను తమయావ

శ్యకవస్తువులను కొనుటకును, అమ్మకమునకును, వర్తకులు ప్రయాణికులు తమతో నుంచుకొని, వాడుచుండిరి నౌకర్లు, పనివాండ్రు చాలవరకు బానిసలే వారికి సామ్మాయక వస్తువులే యిచ్చుచుండిరి సామ్యచలామణి వ్యాపించినకొల దిని, బానిసపద్ధతి అంతరించెను, ప్రాచీననగరరాజ్యములకు ఇప్పటివారు దయచేసినచో, కోడిపెట్టలు కోడిగ్రుడ్లు అచట దొరకెడివికావు, బాబిలను నగరము నేటిగ్రీ ంచివంటవాని కసంతృప్తిగనుండెడిది ఈరెండువస్తువులును (ఆఖరు అస్సీరియను రాజ్యము ఆసుమారున) ప్రాచ్యదేశములనుండి వచ్చెను ఇతరవిషయములందువలెనే మతవిషయములందుగూడ నాగరికత బాగుపడెను నరబలులు చాలకాలముక్రిందనే నశించెను, నరులస్థానే పిష్టపశువులను జంతువులను ఉపయోగించుచు వచ్చిరి కాని ఫనీషనులు, అందుముఖ్యముగా ఆఫ్రికాలో వారిముఖ్యస్థానమగు 'కార్తేజ్' పురవాసులు, నరమేధము లొనరించిరని వదంతికలదు ప్రాచీనకాలమున నొక మహానాయకుడు పోయినపుడు, పరలోకమున నుపచారముకు లోటులేకుండుటకై, వానిభార్యలను బానిసలను యాగబలిగానిచ్చి, ఆతనిబల్లెములను ధనుర్బాణములను అనమాధిపైన విరచి పడవేయు ఆచారముండెను ఈజిప్టులో నా దురాచారశేషముగ, మృతులతోబాటు చిన్న బొమ్మరిండ్లు

దుకాణము, నౌకర్లు, పశువులు, వీటియాకారములమాత్రము తయారుచేసి, ఆబొమ్మలను పోయినవారితో బాటు కప్పివేయుచుండిరి వీటిని మనమిప్పుడు చూచుటచే, సుమారు 3000 సంవత్సరములకు పూర్వకాలమునాటి యీప్రాచీన జనుల జీవితసంస్కృతులు తెలియుచున్నవి

ఉత్తరాటవులనుండి మైదానములనుండి ఆర్యజాతీయులు వచ్చి వ్యాపించునప్పటికి, ప్రాచీనప్రపంచస్థితి యీరీతిగనుండెను. హిందూదేశమందును, చీనాలోను, ఈరీతినే నాగరికత వ్యాపించుచుండెను ఈ రెండు దేశములందలి విశాల నదీప్రాంతములందును వ్యవసాయము వృద్ధిలో నుండుటయేగాక, గోధుమవర్ణపు జనులు స్థాపించిన పట్టణరాజ్యములు వృద్ధియగుచుండినవి కాని మెసొపొటేమియా యీజిప్టులలో జరిగినంత శీఘ్రముగా, భారతదేశమున ఈ రాజ్యములు వ్యాపించి పరస్పరము సమావేశమైనట్లు తోచదు వారిది ప్రాచీనసుమేరియను అమెరికాలలోని మయ నాగరికత నెక్కువగా బోలియుండెను. చీనుల ప్రాచీన చరిత్ర గాథామయమైయున్నది. అందలి యథార్థ చరిత్రభాగమును విడదీసి, చీనావిద్వాంసులు ఆధునికపద్ధతులపై పునర్నిర్మాణము చేయవలెను. ఆకాలమున చీనా హిందూదేశముకన్న కొంచెము మున్నతస్థితిలోనుండెనేమో ! ఈజిప్టు

దేశపు 17 వ రాజవంశముకు సరిపోవుకాలమున, చీనాదేశ మున "షాంగ్" చక్రవర్తులు మతగురువులుగ నుండిరి ఆసామ్రాజ్యము సామంతరాజ్యయుతమై శిథిలమైయుండెను. ఆయా ఋతువులందు యాగములజేయుట యీప్రాచీనచక్ర వర్తుల ముఖ్యధర్మముగానుండెను "షాంగు" వంశమునాటి చక్కనికంచుపాత్ర లిప్పటికిని గలవు వీని అందమును పని తనమునుజూడ, వాటిని దయారుచేయుటకు పూర్వము (చాల శతాబ్దములనుండియు) ఆప్రజలు నాగరికులుగా నుండి యుండవలెనని మనము గ్రహింపవలసియున్నది

---

19 ఆదిమార్యులు

నాలుగు వేల యేండ్ల క్రిందట అనగా క్రీ పూ 2000 లకు పూర్వము యూరపులో మధ్య ఆగ్నేయ భాగములును మధ్య ఆసియాయు, ఇప్పటికన్న నెక్కువ వెచ్చనై, సస్య సమృద్ధి కలిగియుండెను. ఈ ప్రాంతములందు ముఖ్యముగ సుందర దేహులు నీలనేత్రులు నగు 'నార్డికు' జనులు, సంచరించుచుండిరి వీరు రైనునది మొదలు కాస్పియను సముద్రమువరకు యావత్ప్రదేశమందుండిరి, వీరందరును కొద్ది ప్రాంతీయ భేదములతో నొకే భాష మాట్లాడుచు, పరస్పర సంబంధము కలిగియేయుండిరి, వీరే ఆర్యులు అప్పటికి వీ రల్పసంఖ్యాకులై యుందురు 'హామ్మురబి' పాలితులగు బాబిలనువారికి గాని, ప్రాచీన నాగరికులై విదేశీయుల పాలనలో బడిన మిశ్రదేశీయులకు గాని, ఈ ఆర్యజాతీయు లుండినట్లు తెలియదు

ఈ యార్యులు తరువాత ప్రపంచమున చాల ముఖ్యులైరి వీరు మొదట మృగసంకులస్థలము లందును, వనభూమిం బాగుచేసియు, జీవించుచుండిరి అప్పటికి వీరి కశ్వములు లేవు, పశువులుమాత్ర ముండినవి. వీరు తరుచు సంచారము చేయుచు, తమ దేశాలను తక్కిన సామాను

లను మోటయెడ్ల బండ్లలో వేసుకొని వెళ్లుచుండిరి, కొంత కాల మొకచోటనే నివాసమేర్పర్చుకొన్నపుడు చెట్లకొమ్మలతోను, మట్టితోను, గుడిసెల గట్టుకొని యుందురు, తమ మృతనాయకుల శరీరముల దహనము జేయుటేగాని, నీల గోధుమవర్ణులవలె ఖననము చేయక, వీరు దహనమే చేయుచుండిరి ఆ దగ్ధశేషము నా స్థలమున నొక మట్టుగిన్నెలో బెట్టి, దానిపై గుండ్రగా నొక రాతిదిబ్బను గట్టుచుండిరి ఉత్తర యూరపులో నిప్పటికిని ఈ గుండ్రగోరీదిబ్బ లున్నవి వీరికి పూర్వముండిన నీలగోధుమవర్ణులు తమ మృతుల దేహముకు ఖననమేచేసి, భూమిలో అధిష్ఠించినట్లుంచి, అందుపైన పొడుగు దిబ్బలగట్టుటచే, వాటిని పొడుగు గోరీ,నుచున్నారు ఆదిమార్యు లెడ్లతో భూమి దున్ని, గోధుమ పండించిరి, కాని కోతలు కాగనే, అక్కడనుండి మరియొక ప్రాంతమునకు పోవుచుండిరి వీరికి కంచు ప్రథమమునుండి యుండెను, తరువాత వీరు క్రీ పూ 1500 ప్రాంతమున ఇనుము కరగించుట నేర్చియుందురు సుమా రాసమయముననే వీరు గుఱ్ఱములను సంపాదించిరి, మొదట వానిచే సామానులు మాత్రము మోయించిరి. మధ్యధరా ప్రాంతీయుల కున్నట్లు వీరి సంఘము గుడులచుట్టు నేర్పడినది కాదు వీరి ప్రధాన పురుషులు నాయకులే, కాని, గురువులు కారు, దైవాంశ

రాజాంశములకన్న, ఉన్నతకులోత్పత్తియే వీరికి గౌర వార్హమయ్యెన, మొదటినుండియు తమజాతిలో కొందరు కులీనులను నాయకులుగా మన్నించుచుండిరి

వీరికి వాగ్ధోరణి అధికము, తమసంచారములలో తరుచు విందులు విశేషమధుపానము గూడ జేయుచు, తమ కవులు గాయకులు జెప్పు కావ్యగీతముల వినుచుండెడివారు నాగరికజాతులతో కలుసుకొనువరకు, వీరికి లేఖనము తెలి యదు గాయకులే వీరి వాఙ్మయమును జ్ఞప్తితో భద్రపరచు చుండిరి ఆనందగీతముల బాడి, వానినిట్లు మననము జేయు టచే, వీరిభాషకు చక్కని మాధుర్యమేర్పడినది ఆర్యభాష లితరభాషలకన్న నెక్కువ ప్రశస్తమగుటకు గొంతవరకిది కారణము ప్రతి ఆర్యజాతికవులు తమపూర్వగాథల వ్యాఖ్య తము చేయుచుండిరి అవి వేదములు మహాకావ్యములు మొ దలగు పేర్లతో బరగుచున్నవి.

ఈజనుల సాంఘికజీవనమునకు వీరి నాయకజనుల భవనము ముఖ్యస్థానముగ నుండెను ఈజనులు కొంతకాలము మకాము చేయుచోట్ల, తమ నాయకునికి మాత్రము, కల పతో గొప్పవిశాలమందిరము గట్టుచుండిరి. పశ్వాదులకై కొన్ని గుడిసెలు సాలలు వ్యవసాయపు పాకలుగూడనుండెను, కాని సామాన్యజనులకు (సాధారణముగ) యీనాయకుల

గృహాంగణమే ముఖ్యసమావేశ స్థానమైయుండెను, అంద రునక్కడనే కలసి భుజించి, ఆగాయకకవుల గీతములువిని, వారిచర్యలలోను ఆటపాటలలోను పాల్గొనుచుండిరి నాయ కుడు అతనిభార్య మున్నగవారు కొంచెమున్నతస్థలమందో పైయంతస్తునమో విశ్రమింప, మిగిలిన సంఘజనులందరునేదో వీలైనచోట నిద్రించుచుండిరి ఇప్పటికిని హిందూదేశమున జనులట్లు నిద్రించుటకలదు ఆయుధములు, ఆభరణములు, పనిముట్లు మొదలగు ఆయావ్యక్తుల ప్రత్యేకవస్తువులుతప్ప, పశువులు భూములు ఓళ్ళు మున్నగునవన్నియు జనులందరికి జెంది, వారితరపున నాయకుని యాజమాన్యమున నుండెను. అడవులు నదులు జనుల సొత్తుగానుండక, ప్రకృతిలో భాగమై యుండినవి

మెసపొటేమియాలోను నైలునదీతీరమందును నాగరి కత వృద్ధినొందిన కాలమున, మధ్యయూరపులో పశ్చిమ మధ్య ఆసియాప్రాంతములో ఆర్య లీరీతిగనుండి వ్యాపిం చుచు, నూర్యశిలానాగరికులపై నంతటను క్రీ పూ. వేయేండ్లకు పూర్వమందొత్తిడి జేయుచుండిరి వారు ఫ్రాన్సు బ్రిటను స్పెయిను దేశములలోనికి రెండుతెగ లుగా వెళ్లిరి మొదటితెగవారు కంచు ఆయుధములు కలిగి, బ్రిటను ఐర్లండు దేశములకు చేరిరి, వారచ్చట

బ్రిటనీలోని 'కార్నే'లో మహాశిలతో జ్ఞాపక చిహ్నము లను ఇంగ్లండులో 'స్టోనుహెంజి'ని 'అవెబరీ'ని నిర్మించిన ఆ దేశపు పూర్వవాసుల గొంతవరకు వశపరచుకొని, మిగిలిన వారిని నిర్మూలముజేసిరి. ఈ తెగ ఆర్యులకు 'గొయిడెలిక్ కెల్టు' లని పేరు వీరి కత్యంత సన్నిహితులై బహుశః ఇతరులతో మిశ్రితులైన రెండవ తెగవా రాంగ్లదేశమున కినుము దెచ్చిరి వీరిని 'బ్రితోనికు కెల్టు' లందురు వీరినుం డియే ఆంగ్లదేశపు 'వేల్సు' జనుల 'వెల్షు' భాష వచ్చినది

ఇట్టి కెల్టికు జాతివారే కొందరు దక్షిణముగ స్పెయిను లోనికి దూరి, ఆ దేశీయులగు సూర్యశిలాజాతి బాస్కుల తోను, తీరవాసులగు ఫనీషనులతోను, కలసుకొనిరి. వీరిసం బంధులగు ఇటాలియను ఆర్యు లప్పటికింకను మహాగహన మైన ఇటలీద్వీపకల్పములోనికి ప్రవేశించు చుండిరి వీరంత టను విజయులే కాలేదు క్రీ పూ. 8వ శతాబ్దిలో ఇటలీలో టైబరునదియొద్ద వ్యాపారస్థలమగు రోమునగరపు లాటిను ఆర్యులు ఎట్రస్కను జాతిపాలకులకింద నుండిరి కొంద రార్యులు తూర్పుప్రాంతములందును దక్షిణముగాను చొరబడిజేసి, క్రీ. పూ వేయేండ్లకన్న నింకను చాల పూర్వమే హిమాలయాపు పడమటి కొండకనుమలద్వారా ఉత్తరభార తదేశములోనికి వచ్చిరి. వీరిట్లా దేశము ప్రవేశించునప్పటికి

ఆ దేశమందప్పటికుండిన నీలగోధుమవర్ణులగు ద్రావిడుల సంస్కృతితో వారికి సంబంధము కలిగెను, దానినుండి ఆర్యులు చాల నేర్చుకొనిరి

ఈఆర్యులలో కొందరితరశాఖలవారు మధ్యఆసియాలోని మహాపర్వతములమీద నుండి, ఇంకను తూర్పునకు వ్యాపించినట్లు కనబడును తూర్పు తుర్కిస్థానములో నిప్పటికిని నీలనేత్రులగు తెల్లవారు కలరు కాని వారిపుడు మంగోలియనుభాషల మాటాడుచున్నారు

నల్లసముద్రము కాస్పియను సముద్రము మధ్యనుండిన హిట్టైటుజనులు, క్రీ పూ వేయేండ్లకే, ఆర్యులగు ఆర్మీనీయులతో కలసిపోయిరి అప్పటికి అస్సీరియను బాబిలోనియను జాతులను ఈశాన్యదిశవైపున సితియనులు మీడులు పారసీకులు మొదలగు మహాశూరులగు ఆర్య ప్రత్యర్థు లెదుర్కొనుచుండిరి

కాని ప్రాచీననాగరికుల మధ్య ప్రదేశములోనికి ఆర్యులు ప్రథమమున ప్రవేశించిన స్థలము బాల్కను ద్వీపకల్పము, క్రీ పూ 1000 కి చాల పూర్వమే వీరు దక్షిణమున ఆసియామైనరు దేశము దాటివచ్చిరి మొదట వచ్చిన తెగలలో ఫ్రిజియనులు ముఖ్యులు, వీరితరువాత అయోలికు, అయోనియను (యవన), డోరియను, అను గ్రీకు తెగ

లవారు వరుసగా వచ్చిరి గ్రీసులోను అప్రాంతపుదీవులం దున అంటియుండిన ప్రాచీన యీజియను నాగరికతను క్రీ పూ 1000 నాటికే, యీ ఆర్యజతీయులు స్వరూపనాశము గావించి, తుడిచిపెట్టిరి ఈజియనుల 'మైసిని' 'టీరిన్స్' నగరములు ధ్వంసముచేయబడినవి నోసను నామావశిష్టమై నది గ్రీకుఆర్యులు క్రీ పూ 1000 కు పూర్వమే సముద్రయానమారంభించి, క్రీటు రోడ్సులలో నివాసము నేర్పరచి, సిసిలీద్వీపమందును దక్షిణఇటలీలోన గూడ (అంతకుపూర్వము ఫనీషనులు మధ్యధరాసముద్రముచుట్టును వ్యాపారపట్టణముల గట్టినట్లే,) తాము వలసనగరముల నిర్మించిరి

ఈరీతిగా మూడవ తిగ్లతుఫిలేసరు రెండవసార్గను సర్దనపాలనురాజులు అస్సీరియాను పాలించుచు, బాబిలను సిరియా ఈజిప్టురాజులతో పోరుచున్నప్పుడే, ఆర్యజనులు నాగరకపద్ధతుల నేర్చుకొని, వాటినిమార్చి, ఇటలీ గ్రీసు ఉత్తరపర్షియాలలో వృద్ధిజేయుచుండిరి క్రీ పూ. 9 వ శతాబ్దము మొదలు ఆరుశతాబ్దములలో, ఈఆర్యజాతీయులు క్రమముగా శౌర్యోత్సాహములతో వ్యాపించుచు, చివరకు సెమిటికు యీజియను యీజిప్టుల పూర్వనాగరికలోకమంతను వశపరచుకొనిరి ఆర్య లీకార్యమున పైకి సంపూర్ణవిజయులైరి; కాని తరువాత గూడ వారికిని సెమి-

టికి మిశ్రదేశీయులకును భావములలోను, పద్ధతులలోను, మాత్రము చారిత్రక కాలమంతయు (నేటికినిగూడ) ఈ సంఘర్షము జరుగుచునే యున్నది *

---

* ఒకేభాష మాట్లాడువారు విశాలదేశము వ్యాపించియున్నప్పుడు, ఆభాషలో ప్రాంతీయభేదములుండును, కొండలు, మరుభూములు మొదలగు ఆటంకములచే, వారిలో సమావేశము రాకపోకలు తగ్గినప్పుడా భేదములు హెచ్చును ఆయాప్రాంతీయులు, వేర్వేరుదేశములకు పోయినప్పుడు, ఆయాశీతోష్ణపరిస్థితులు ఆప్రాంతీయవాసుల భాషలతో సంపర్కము జాతిమిశ్రణము మొదలగు కారణములచే, ఆప్రాంతీయభేదములు విస్తరించి, కొన్నిశతాబ్దములకా భాషాభేదములధికముకాగా, అవి వేరువేరుభాషలుగ నేర్పడును అయినను వాటిపరస్పర సంబంధముచే నవియన్నియు ఏకకుటుంబపువేయనియు, పూర్వమొకేజాతి ఒకేభాష కలవారే విడిపోయి ఆయాదూరదేశములకు వ్యాపించినట్లును, మనము గ్రహింపవచ్చును ఇప్పటి ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచి, జర్మను, స్పానిషు, ఇటాలియను గ్రీకు, రష్యను ఆర్మీనియను, వీటిపూర్వకాలభాషలు ప్రాచీన పారసీకము, మనసంస్కృతము, ఇప్పటి మనదేశపు హింది, మహారాష్ట్రము, గుజరాతి, బంగాళీ, ఓఢ్రము, వీటిపూర్వస్థితిలో ఒకేభాషయై సుమారైదారువేల యేండ్లక్రిందట ఆ "ఇండో యూరపియను" మూల భాషనుండి పరిణమించినవని భాషాశాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించినారు ఈభాషలన్నిటిలోను, ముఖ్యమైన సర్వనామములు అంకెలపేర్లు నిత్యోపయోగములోని మూలశబ్దములు క్రియలు పోల్చినచో, చాలవరకొకేరీతినుండును, వాటికి చాలసన్నిహితసంబంధము కలదని ఇట్లు స్పష్టమగును, ఈపైన చెప్పిన వన్నియు ఆర్యభాషలే 18, 19 శతాబ్దములందు, యూరపియను

లు మనసంస్కృతమును (అందుముఖ్యముగా ఋగ్వేదసంహితను) అభ్యసించినమీదట, ఆర్యులందరు ఏకజాతీయులు ఏకభాషికులు అనుసిద్ధాంతమును, తారతమ్యభాషాశాస్త్రమును ఏర్పడెను, ఇట్లే ఆర్యావర్తమున హిందీ, బెంగాలీ, గుజరాతి, మహారాష్ట్రము మొదలగునవి వేదకాలపు జనుల వాడుక సంస్కృతమునుండి, క్రమముగా ఆయాప్రాంతముల ప్రాకృతములద్వారా పరిణామమొంది ప్రత్యేకభాషలుగా ఏర్పడెను మన దక్షిణదేశమున ఒకమూల ద్రవిడభాషయుండి, దానిసంతతిగ ఇప్పటి అరవము, కన్నడము, మళయాళము మొదలగునవేర్పడి, చివరకు వేర్వేరు భాషలైనవి (అరవమునుండి మళయాళము, పశ్చిమహిందీనుండి గుజరాతి, తూర్పుహిందీనుండి బంగాళి ఇటీవల సుమారు మూడువందలయేండ్లకిందనే విడి వేరుభాషలైనవి) మనఆంధ్రముకూడ అసలు ఈ మూలద్రవిడమునుండియే వచ్చినను, పురాతనకాలమందే తక్కినవాటినుండి విడిపోయెను, సుమారు 25 వందల యేండ్లపైనుండి అది ప్రాకృతసంస్కృతాది ఆర్యభాషలతో ప్రత్యక్షసంపర్కము కలిగియున్నది, అందుచే దానిద్రావిడస్వరూపము చాలవరకు మారినది ఈసంగతులన్నియు భాషాశాస్త్రముచే స్పష్టమైనవి ఈ మూలార్యభాషకు మూలద్రావిడమునకును (ఇంకను చాలపూర్వమున) ఇట్టిసంబంధముండియుండునని కొందరి యభిప్రాయము

ప్రాచీనార్యులగూర్చిన శ్రీవెల్సుగారివర్ణనము కొంతవరకు గ్రీకుల ఎపిక్కులనబడు 'ఒడెస్సీ' 'యిలియదు' అనురెండు మహాకావ్యములందలి సంగతులపై నాధారపడినదనితోచును, వీటికన్న భారతీయార్యుల ఋగ్వేదసంహిత అత్యంతప్రాచీనము, వేదసంగతులబట్టి చూడగా, ఆప్రాచీన కాలమునకే భారతీయార్యులు సంచారిపద్ధతులు చాలవరకు వదలి, స్థిరనివ[illegible] వ్యవసాయాదులకు అలవడి, చక్కని నాగరికతకలిగి, పాశ్చాత్యులకన్న ఎక్కువ ఆధ్యాత్మికజ్ఞానము కలిగి యుండినటుల కనబడును- వేదములు [illegible]ముచే స్పష్టము.

ఆర్యుల ఆదిమస్థలము మధ్య ఆసియా యని, బాల్టిక్ ప్రాంతము అని స్కాండినేవియా యని, రష్యా ఆగ్నేయ మూలయని, విమర్శకులు చెరి యొకవిధముగా జెప్పుదురు. ఆర్యులు యూరపునుండి తూర్పుగా వచ్చినట్లు నిదర్శనములు లేవు. భారతదేశమున ఆర్యులు నాలుగు వేల యేండ్లపైనుండి, వసించినట్లు స్పష్టనిదర్శనములు కలవు. అప్పటికి యూరపులో ఆర్యులు నివాసముగా నున్నటుల ఇతిహాసమున కనబడదు. అప్పుడు రష్యాలో విశేష భాగమున, మధ్య ఆసియాలో చాలవరకును, జలమయముగనో మరుగుడు నేలగనో, ఉండెను. అందుచే యూరపునుండి ఆర్యులు వచ్చిరనుటకు వీలులేదు, ఆర్యులు ఉత్తరధ్రువప్రాంతములనుండి వచ్చిరని శ్రీ తిలకు గారు "ఆర్కిటిక్ హోం ఆఫ్ ది ఆర్యన్స్" అను గ్రంథమున వ్రాసిరి కాని, ఇటీవల కొందరు విద్వాంసులు, ఆర్యుల మూలస్థలము భారతదేశపు వాయవ్యదిశలోని హిమాలయప్రాంతమే యని భావించిరి. ఇతరార్యుల 'ఒడెస్సే' 'ఇలియడు' మున్నగు గ్రంథములకన్న అధిక ప్రాచీనమగు ఋగ్వేద సంహిత క్రీ పూ రెండువేలేండ్లక్రిందటనే ఏర్పడియుండవలెనని చాలమంది ప్రామాణికులు నిర్ణయించినారు. అది యింకను చాలపూర్వపుదని కొందరందురు, భారతీయార్యులలో నొకశాఖయు ఇరాను ఆర్యులును చాలకాలము కలసి, ఇరుగుపొరుగుగా గాంధారదేశప్రాంతము (ఇప్పటి ఆఫ్గన్ స్థానములోని ఖాందహారు) కావల నుండగా, ఈ రెండు తెగలమధ్య కలహము సంభవించెను (ఇదియే సురాసుర యుద్ధమని ప్రాచీన వాఙ్మయమున జెప్పబడెనందురు) అంతట ఇరానువారు పారసీకము వైపునకు, భారతీయార్యులు సింధునది దాటి తూర్పునకు, వ్యాపించిరట, వీరే క్రమముగా గంగాయమునా తీరములకు వచ్చిరని కొందరును, ఇంకొకతెగ ఆర్యులు ఉత్తరమువైపు హిమాలయములదాటి, బదరీకేదార ప్రాంతమునుండియో, నేపాళప్రాంతమునుండియో దక్షిణముగా కోసలమగధ పాంచాల దేశ

ములకు వ్యాపించినట్లు కొందరును, తెలుపుచున్నారు. మొత్తముమీద భారతీయార్యులు హిమాలయమధ్యమున చాలకాలము వసించినట్లు, వారు దానిని తరువాత దేవభూమి అని పిల్చుచు, ఆప్రాంతము నతిపవిత్రముగా నెంచినట్లును, కన్పడును. ఆకాలపుహిమాలయమునందు ఇప్పుడున్నంత విపరీతపుచలి అంతయుండుట లేదు. కైలాస మేరు మానససరోవరాదులు, హిమాలయములమధ్యనే యున్నవి. ఋగ్వేదమున మనోహరముగ జేయబడిన ప్రకృతివర్ణన చాలవరకు హిమాలయపరిస్థితులకు సింధునదికి సరిపోవును, గాంధార మధ్యహిమాలయములు ఉత్తరకాశ్మీరప్రాంతమున కలియును, కాశ్మీరము ప్రపంచమందప్రతిమప్రకృతిసౌందర్యముకలదని, అచ్చట స్త్రీపురుషులును అత్యంతసుందరులని, పాశ్చాత్యులును ఎంచుచున్నారు. మధ్యఆసియాకు చాలసమీపమగు ఉత్తరకాశ్మీరప్రాంతమే భారతీయార్యుల ఆదిమస్థలమేమో తెలియదు. ఇరాను ఆర్యుల వేదమనదగు 'జండ్, అవస్థా' అను ప్రాచీనగ్రంథములు భాషయందును సంగతులయందును చాలవరకు మనఋగ్వేదము ననుకరించుచు వేదమునందువలెనే సంగతులను తమకలహములను సోమపానమును మనోభావములను భారతీయార్యఋషులు నిష్కపటముగ తెలియపరచిరి. కాని వారిపూర్వులన్యదేశములనుండి హిమాలయప్రాంతములకు భారతదేశమునకు వచ్చినట్లు వేదములందెక్కడను సూచింపబడలేదు. మనభారతదేశమునకు హిందూదేశమను పే రార్యులుగాని ద్రావిడులుగాని పెట్టినదికాదు. పారసీకాది పాశ్చాత్యులు తామువచ్చినప్పుడీదేశపు మొదట సింధునది తగులుటచే, అచ్చటి వారి నాపేరపిల్చుచుండిరి (పూర్వపారసీకభాషలో 'స' కు 'హ' కారముచ్చరించుట వాడుక) అందుచే, "హిందూ" శబ్దము వచ్చెను. గ్రీకులు మొదలగు యూరపియనులనోట "హిందు" శబ్దమే "ఇండూ" "ఇండియా" అని మారెను. మనుస్మృతికాలమునకు ఈదేశము భరతఖండమని,

అది భారతవర్షములో నొకభాగమని చెప్పబడెను, వింధ్యహిమాచల మధ్యభాగము (అనగా ఉత్తరహిందూదేశము) ఆర్యావర్తమనబడెను అప్పటికి ఆంధ్రద్రావిడదేశములు దక్షిణాపథమనబడెను, అందు ఆర్యులకు అప్పటికి ప్రాబల్యము కలిగియుండదని తోచును

'3 వ తిగ్లతుపిలెసరు, 2 వ సార్గను' రాజుల క్రింద, అస్సీరియా రాజ్యము బలీయమయ్యెనుగదా! ఈ రెండవ రాజు అసలుపేరు 'సార్గను' కాదు. ఐనను ఆ బాబిలను ప్రజలకు అంతకు రెండువేలేండ్ల క్రిందటనే చక్రవర్తియైన అక్కేడియనగు '1 వ సార్గను' పేరుతో బాబిలను జనుల సానుభూతి సంపాదించుటకై, అతడా 'సార్గను' పేరు వహించెను. బాబిలను నగరము పరరాజవశమైనను, విజేతల అసలు రాజధానికన్న పెద్దదై, ప్రధానమై యుండెను. ఆనగరదేవతయగు 'బెల్ మార్డుకు'ను, అచ్చటి వర్తకులను, గురువులను, ఆదరింపవలసి యుండెను. శత్రువులు పురముల బట్టుకొన్నప్పుడు దోపిడిచేసి, అందలి జనుల చంపివేయు మోటురోజులు మెసొపొటేమియాలో క్రీ పూ 8 వ శతాబ్దమునాటికి చాల పూర్వమే గతించెను. విజేతలు, ఓడిన జనులను మంచిచే తృప్తిపరచి, వారి సానుభూతిని పొంద యత్నించిరి. సార్గను తరువాత సుమారు 150 యేండ్లవరకీనాటికిని అస్సీరియను సామ్రాజ్యము నిలిచియుండెను. ఈ [illegible] అస్సుర్బానిపాలు' యీజిప్టు దక్షిణ భాగమును వశ[illegible] [illegible]

కాని తరువాత శీఘ్రమే, అస్సీరియా రాజ్యము క్రుంగెను ఈజిప్టు దేశము మొదటి 'సమేటికసు' అను ఫారోనాయకత్వమున, పరరాజుల బారద్రోలి, 2 వ 'నెకో' క్రింద సిరియాను గూడ జయింప యత్నించెను ఆ సమయమున కస్సీరియావారు తమ సమీప విరోధులతో పోరుచుండుటచె, 'నెకో' దాడి నెదుర్కొనలేకపోయిరి; మెసొపొటేమియా ఆగ్నేయమూలనుండి వచ్చిన సెమిటికు జాతీయులగు చాల్డియనులతోను, యీశాన్యపు పర్షియనులతోను, ఆర్యమీడు జాతులవారితోను కలసి, నినేవాపై దాడివెడలి 'నెకో' క్రీ పూ 606 లో ఆ పట్టణము నాక్రమించెను

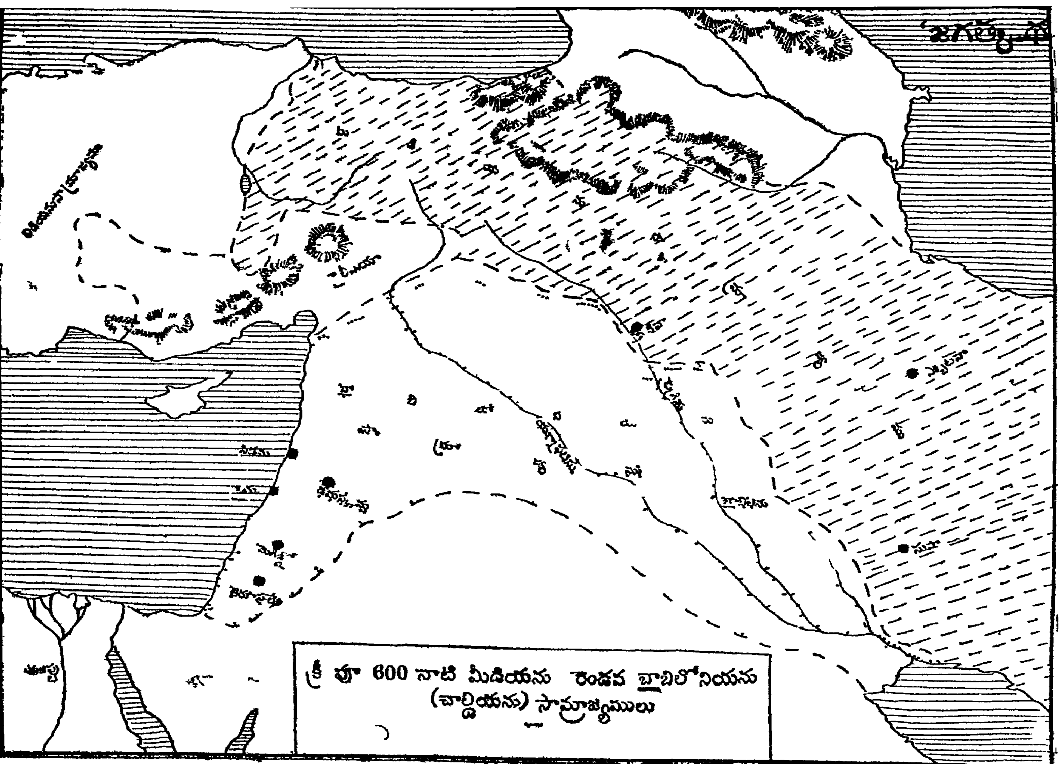
అస్సీరియా విజయలాభము నందరు పంచుకొనిరి. ఉత్తరమున 'సియక్సార్సు' ఆధిపత్యమున నినేవా చేర్చి భారత దేశపు సరిహద్దువరకున్న మీడియను సామ్రాజ్యము ('ఎక్బటనా' రాజధానితో) ఏర్పడెను దీనికి దక్షిణమున "నెబూకడ్నెజ్జారు" సార్వభౌముని కాలమున గొప్ప యైశ్వర్యాధికారముల సంపాదించిన నూతన చాల్డియను సామ్రాజ్యము ఇదే రెండవ బ్రాబిలోనియను సామ్రాజ్యము అప్పుడు బాబిలను సామ్రాజ్యములో మహోత్కృష్టమగు అంత్యదినము లారంభమాయెను కొంతకాల మీ రెండు

సామ్రాజ్యముల మధ్యను శాంతి ప్రబలెను, నెబూకడ్ నెజ్జారు కుమార్తెను సియక్సార్సు వివాహమాడెను

ఇంతలో రెండవనెకో సిరియాను సులభముగా జయించుచుండెను అతడు క్రీ పూ 608లో 'మెగిడ్డో' యుద్ధమున యూదరాజగు 'జోషియా' నోడించి చంపి, యూఫ్రటీసు ప్రాంతములకు వ్యాపించెను, కాని అచట క్షీణమగు అస్సీరియాకు బదులు, పునరుజ్జీవితమగు బాబిలను వారి నెదుర్కొనెను ఆచాల్డియనువీరులు 'నెకో' నోడించి, ఈజిప్టుకు తరిమిరి బాబిలనురాజ్యము ప్రాచీన యీజిప్టు సరిహద్దుల వరకు విస్తరించెను

ఈరెండవబాబిలను సామ్రాజ్యము క్రీ పూ 606-539 వరకు, అస్థిరముగనే వృద్ధిజెందుచుండెను ఉత్తరమున బలీయము ధృఢమునగు మీడియను సామ్రాజ్యముతో మిత్రముగ నన్నంతవరకది వర్ధిలెను ఈ 67 ఎండ్లలోను, ఆప్రాచీననగరమున జీవితము విద్యగూడ అభివృద్ధిజెందెను

అస్సీరియను రాజులకాలమందు (విశేషించి సర్దనుపాలను కాలములో) బాబిలనులో చాల జ్ఞానాభివృద్ధి కలిగెను. సర్దనుపాలను అస్సీరియనైనను, బాబిలను జాతీయు [illegible] ప్రాచీన సుమేరియాదినములనుండియు, మెసొపొటేమియాలో వ్రాత కుపయోగించిన మట్టిపెళ్లలపైన లిఖిం

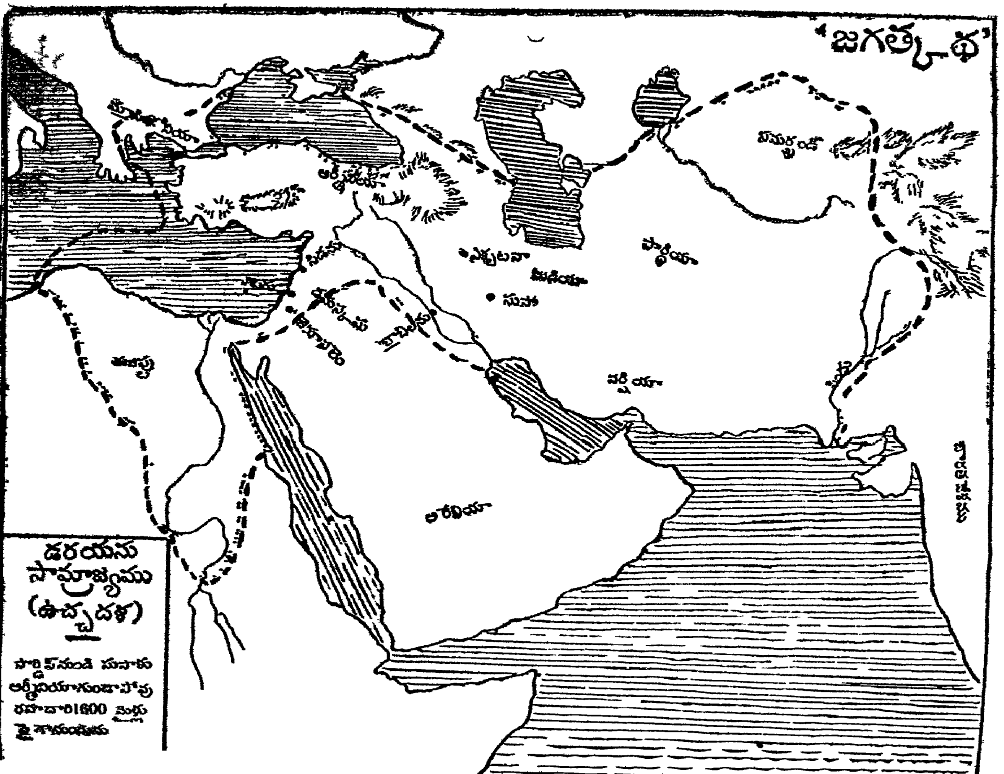

క్రీ పూ 600 నాటి మీడియను రెండవ బాబిలోనియను
(చాల్డియను) సామ్రాజ్యములు

చిరి, ఆగ్రంథముల నతడు భాండారముగ నేర్పర్చెను దాని నిపుడు త్రివ్వి పైకె త్తిరి అది యిప్పుడు ప్రపంచమందలి చారిత్రకవస్తువులన్నిటిలో బహుశః చాలవిలువగలది

బాబిలనుచక్రవర్తులలో చాల్డియను వంశపు తుది రాజగు 'నబోనిడస్' ఇంకను చాల విద్యాసక్తిగలవాడై ప్రాచీనపరిశోధనను ప్రోత్సహించెను, మొదటిసార్గను అభి షేక కాలము నిర్ణయించి, ఆసంగతి శాసనములో చెక్కించి చిరస్థాయిగా జేసెను కాని, ఆతని సామ్రాజ్యములో విభేద చిహ్నము లెక్కుడుగా నుండెను ప్రాంతీయదేవతలన్నిటిని బ్రాబిలనునగరమునకు తెచ్చి, వీటి కాలముల నిర్మించి, సామ్రాజ్యమును కేంద్రీకరించుట కాతడు యత్నించెను (దరిమిలాను రోమనులు ఈ యుక్తినే జేసి జయమొందిరి) కాని బాబిలనులో ప్రధానదైవమగు 'బెల్ మార్డకు' పూజారు లసూయావిష్టులై, నబోనిడసుకు బదులు మఱియొక రాజుకై వెదకి, తమప్రక్కనున్న మీడియనుపారసీకచక్రవర్తి యగు సైరసు నాహ్వానించిరి, అప్పటికే, ఇతడు తూర్పున ఆసియామైనరులోని లిడియారాజు శ్రీమంతుడునగు [illegible]నసను జయించి, ప్రసిద్ధుడయ్యెను. సైరసు బాబిలనుపై దాడివెడలి, పురప్రాకారము వెలుపల యుద్ధము చేసెను. నగరద్వారము లాతనికై తెరువబడెను, (క్రీ పూ.

538) యుద్ధము లేకయే, ఆతని సైనికులు నగరము జొరగల్గిరి, యువరాజు నబోనిడస్ కుమారుడు అగు "బెల్షజ్జార్" ఆ సమయమున విందు లారగించుచుండ, ఒక హస్తమగుపించి గోడపై ఆగ్నేయాక్షరములతో "మెనె, మెనె, టెకెల్, ఉఫర్సిన్" అను గూఢపదముల వ్రాసినట్లును, యువరాజు కబురంపగా, ఈ గుప్తవిషయము చదువవచ్చిన "డేనియల" ను ప్రవక్త దానికి "దైవము నీసామ్రాజ్యము లెక్కించి స్వస్తి చెప్పెను, తులతూచగా నీవు తేలిపోతివి, నీరాజ్యము మీడులకు పర్షియనులకు నీయబడినది" అని అర్థముచెప్పినట్లును, బైబిలులో కలదు బహుశః బెల్ మార్డక్ పూజారుల కీవ్రాతగురించి తెలిసియుండవచ్చును ఆరాత్రియే బెల్షజ్జారు చంపబడినట్లు బైబిలు చెప్పుచున్నది నబోనిడసు ఖైదీయయ్యెను, బెల్ మార్డక్ పూజలు నిరాటంకముగా జరిగెను; శాంతముగ పట్టణ మాక్రమింపబడెను

ఇట్లు బాబిలను మీడియనుసామ్రాజ్యములు గలసెను, సైరసుకుమారుడగు "కేంబిసిస్" యీజిప్టునువశపరచుకొనెను. కేంబిసిస్ పిచ్చియెత్తి హఠాత్తుగా మృతుడయ్యెను. అంతట సైరసు ముఖ్యమంత్రులలో నొకడగు హిస్టాస్పెస్ పుత్రుడు మొదటిడెరయసురాజయ్యెను

జగత్కథ
భారతదేశము
సమర్ఖండ్
పార్థియా
పర్షియా
అరేబియా
సుసా
బాబిలను
ఈజిప్టు
డరయసు
సామ్రాజ్యము
(ఉచ్ఛదశ)

ఈ డెరయసు పాలనలోని పారసీక రాజ్యము ప్రాచీన నాగరికస్థానములందు ఆర్యుల నూతనసామ్రాజ్యములలో మొదటిది అది యప్పటి ప్రపంచపుసామ్రాజ్యములన్నిటిలో గొప్పది ఆతని రాజ్యమున ఆసియా మైనరంతయు, సిరియా, ప్రాచీనఅస్సీరియా, బాబిలనుసామ్రాజ్యములంతయు, ఈజిప్టు, కాకసస్ కాస్పియనుప్రాంతములు, మీడియా, పర్షియా దేశములును చేరెను, హిందూదేశమున సింధునదివరకును వ్యాపించెను, అప్పటి కచట గుఱ్ఱపురౌతులు, రథయానము, చక్కనిరోడ్లు నుండుటచే, అంతటిసామ్రాజ్యము సాధ్యమాయెను ఇంతవరకు, ఎడారులలో శీఘ్రప్రయాణమునకు సరఫరాలకు, గాడిదలు, ఎద్దులు, ఒంటెలునే ఉపయోగింపబడినవి పర్షియను సార్వభౌములు తమ సామ్రాజ్యరక్షణకై పెద్దరాస్తాల నిర్మించి, రాజచారులకును అనుమతయాత్రికులకును ప్రతిమజిలీయందును అంచెగుఱ్ఱముల సిద్ధముగ నుంచుచుండిరి దీనికిదోడు నాణెములవాడుక మొదలిడి, పరస్పర సంబంధమునకు వర్తకమునకు సహాయమయ్యెను కాని, ఈ విశాలసామ్రాజ్యమునకు రాజధానిగ నుండు గౌరవము బాబిలనుకు లభింపలేదు బెల్‌మార్డక్ పూజారులు తమద్రోహముచే తుదకేమియు లాభము పొందలేకపోయిరి బాబిలను యింకను ముఖ్యముగనున్నను క్షీణింపజొచ్చెను.

అనూతనసామ్రాజ్యమందు పెర్సిపోలిసు ఎక్బటనాలు ముఖ్య పట్టణములై యుండెను 'సుసా' పురి రాజధానిగ నుండెను నినేవా యెన్నడో త్యజింపబడి, జీర్ణమగుచుండెను *

* డెరయసు సామ్రాజ్యమన్నిటికన్న గొప్పదే, కాని అది మొదటి ఆర్యసామ్రాజ్యమేనా? భారతదేశపు ఆర్యావర్తమున అప్పటికి చాల పూర్వము వేదకాలమునుండియు కురుపాంచాలకోసలమగధాదులు, సింధునదికి పడమటి మద్రగాంధారరాజ్యములును ఉండెను ఇందు ముఖ్యముగా నొకప్పుడు హరిశ్చంద్ర దిలీపాదికోసలరాజులు ఇతరరాజ్యములగూడ జయించి సామ్రాజ్యముల స్థాపించినట్లు కనబడును శ్రీరామ పాలనమున దక్షిణభారతదేశపాలకులగు సుగ్రీవాదులు లంకాధిపతియగు విభీషణుడు గూడ సామంతులగుటచే, భారతదేశమంతటను ఆర్యసామ్రాజ్యము వ్యాపించెను ఇట్లే తరువాత, కురువంశరాజులును రాజరాజులై, ఇతరరాజ్యములపై గూడ నధికారము వహించిరి అప్పటి భరతఖండమున ఇప్పటి బెలుచిస్థానము ఆఫ్ఘనిస్థానము మధ్యహిమాలయప్రాంతము గూడ చేరియుండెను, ఇవి ఆర్యసామ్రాజ్యములే

21 యూదుల పూర్వకథ

మన మిప్పుడు సెమిటికుజాతిలోని 'హీబ్రూ' లను యూదులగూర్చి చెప్పుకొందము వీరంతగా ప్రముఖులు గారు, కాని తరువాత ప్రపంచచరిత్రము వీరివలన మారినది వీరు క్రీ పూ 1000 కు చాల పూర్వమే 'జూడియా' అను యూద దేశమున నుండిరి అప్పటికే 'జెరూసలెం' వారి ముఖ్యపట్టణము వారి చరిత్ర వారిదేశమునకు దక్షిణమందలి ఈజిప్టు, ఉత్తరమున సిరియా అస్సీరియా బాబిలనుల కనుబంధమై యుండెను ఈ ఉత్తర రాజ్యములకు నీజిప్టుకు నిది ముఖ్యమగు రస్తాగానుండెను. క్రైస్తవ ప్రపంచమున 'ఓల్డ్ టెస్టమెంటు' (ప్రాతనిబంధన) అనబడు హీబ్రూభాషబైబిలు వారు రచించినదే అందు ప్రపంచ వర్ణనము, అప్పటి చట్టములు, చారిత్రక వివరములు, సువార్తలు, జ్ఞానబోధకకధలు, రాజకీయవక్తృతయు కలవు ఇవి యూదులకు ప్రాముఖ్య మిచ్చెను ఈవాఙ్మయము క్రీ పూ. 4, 5 శతాబ్దులం దుత్పన్నమై, బాబిలనులో ప్రథమ పర్యాయ మొక గ్రంథముగా నేర్పడెను, మీాదు పారసీక చాల్డియను జాతులవారితో అస్సీరియనులు తమస్వాత్వ రక్షణకై పోరాడుచుండ, ఈజిప్టు 'ఫారో' అగు రెండవ 'నెకో'

అస్సీరియను సామ్రాజ్యముపై దాడివెడలెనుగదా! అప్పుడు యూద ప్రభువగు జోషియా అతని నెదిర్చి పరాజితుడై, క్రీ. పూ 608 వ యేట 'మెగిడ్డో' వద్ద హతుడయ్యెను, జూడియా యీజిప్టుకు సామంతరాజ్య మయ్యెను. తరువాత బాబిలనులోని నూతన చాల్డియను పాలకుడగు 'నెబూకడ్ నెజ్జరు' నెకోను తిరుగ యీజిప్టునకు తరిమెను. ఆతడంతట 'జెరూసలెం'లో అశక్తులగు రాజులను తోలుబొమ్మలవలెనుంచి యూదుల బాలింప యత్నించెను. కాని, అట్లు జరుగక, బాబిలనులో నీతని యుద్యోగులను యూదులు చంపివేసిరి. చిరకాలమునుండి యీజిప్టు నుత్తర రాజ్యములపై పురికొల్పి తగవులు పెట్టుచున్న యీ యూదుల రాజ్యము నణప నిశ్చయించి, అతడు జెరూసలెమును పట్టుకొని, దగ్ధముచేసి, అందలి ప్రజల ఖైదీలుగా బాబిలనుకు గొనిపోయెను.

క్రీ పూ 538 లో 'సైరసు' బాబిలనును పట్టుకొని, ఈ స్థితిలోని యూదులందరిని పోగుచేసి, వారి స్వదేశమున కంపి, 'జెరూసలెము'లో వారి గుడిని పురప్రాకారమును తిరుగ గట్టుకొన నను జ్ఞ నిచ్చెను. అంతవరకు యూదు లైక మత్యమును నాగరికతయు అంతగా లేక, విద్యాహీనులై యుండిరి. బైబిలు గ్రంథపు పురాతన భాగముల బఠించినట్లు వారి చరిత్రలో నెచ్చటను చెప్పలేదు. ఆ గ్రంథములు

సూర్చి ప్రథమ ప్రశంస 'జోషువా' కాలమందే కల్గెను బాబిలనులో దాస్యమం దుండినపుడు వారిలో నాగరికత ఐకమత్యము కలిగినవి తిరుగ స్వదేశముకు వచ్చునప్పటికి వారికి వాఙ్మయజ్ఞానము, ఆత్మవిజ్ఞానము, రాజకీయపరిజ్ఞానమును కల్గెను

అప్పటికి వారిబైబిలులో 'పెంటటక్' అనబడు పాతనిబంధనలోని మొదటి పంచాధ్యాయిమాత్ర ముండెను. దాని దరిమిలా భాగములు అప్పటికి ప్రత్యేకముగ నుండియుండును క్రానికిల్స్ (గాథలు) సామ్స్ (సువార్తలు) ప్రావెర్బ్స్ (సామెతలు) అనున విట్టివే

బైబిలు గ్రంథారంభములోని సృష్టివివరణము, ఆదాముయీవులు, జలప్రళయము మున్నగు వివరములు, బాబిలనులోని అప్పటి గాథలరీతినే యున్నవి సెమిటికుజాతులందరిభావములట్లే యుండెనని దోచును ఇట్లే మోసెను సాంసనుల కథలు సుమేరియా బాబిలనులలోను ఉండినవి. కాని అబ్రహాము కథ మొదలు తరువాత భాగము ముఖ్యముగా యూదులకే సంబంధించినది బాబిలనులో 'హమ్మురబి' రాజు కాలముననే సెమిటికు జనుల గురువగు అబ్రహాము జీవించియుండును ఆతని సంచారము, వంశచరిత్ర, వారీజిప్టులో నెట్లుబైదీలైనదియు, బైబిలులోని 'బుక్ ఆఫ్

జెనిసిస్' (=సృష్టికథాభాగము) లో చదువరులు చూడ వచ్చును అతడు కనానులో ప్రయాణముచేసెను సంపన్న పురములతో నొప్పు సుందర దేశమును ఆతనికి ఆతనివంశ మునకు అబ్రహాం దేవుడు వాగ్దత్తముచేసెనని బైబిలులో కథకలదు

ఈజిప్టులో దీర్ఘప్రవాసులై, మోసెస్‌నాయకత్వ మున నలుబదేండ్లరణ్యావాసముచేసి, అబ్రహాంవంశీయులు పండ్రెండు తెగలై, అరేబియా యెడారులనుండి తూర్పుగా వచ్చి, కనానుదేశముపై దండయాత్ర సలిపిరి ఇది క్రీ పూ 1600—1300 యేండ్లమధ్య జరిగియుండును ఈకథ సరిగా తెలియుటకు మోసెసునుగూర్చిగాని, కనానునుగూర్చిగాని, ఈజిప్టుదేశపు లిఖితాధారము లేమియులేవు. కాని వారి వాగ్దత్తములలో కొన్నికొండనేలలుతప్ప యింకేమియు వారికి వశమైనట్లు కనబడదు సముద్రప్రాంత మప్పటికి కనానులో జేరక, ఈజియను తెగవారగు ఫిలిస్టైనుల వశమైయుండెను వారినగరములగు 'గాజా, గాత్, ఆష్డాడ్, ఆస్కలన్, జొప్పా'లు, యూదుల ముట్టడి నెదుర్కొని గెల్చెను తరు వాతకొన్నితరములవరకు, అబ్రహాంవంశీయు లాకొండనేల లందు ఫిలిస్టైనులతోను, ప్రక్కనున్న మోబైట్లు మీాడి యానైట్లు వ్యగైరాలతోను, సర్వదా తగవులుపడుచు, నామ

రూపములు లేకుండిరి ఆతగవులు, అపజయములు, బైబి లులోని 'బుక్ ఆఫ్ జడ్జెస్'లో నిష్కపటముగ వర్ణింపబడి యున్నది. ఆకాలమున చాలవరకు వారు తమ పెద్దలెన్ను కొనిన ధర్మాధికారులచే పాలింపబడుచుండిరి, కాని వారు చివరకు క్రీ పూ 1000 ప్రాంతమున తమ్ము యుద్ధమున నడుపుటకు 'సాలు'ను రాజుగా నెన్నుకొనిరి ఆతని నాయ కత్వమునగూడ విశేషలాభముగలుగలేదు 'గిల్బొ' కొండ వద్ద యుద్ధములో 'సాలు' ఫిలిస్టైనుల బాణవర్షమునకుగురియై హతుడాయెను ఆతని కవచము ఫిలిస్టైనుల కామదేవాలయ మున బెట్టబడెను, ఆతనిశరీరము 'బెత్షాన్' పురప్రాకార మున మేకులుకొట్టి యుంచబడెను

ఆతనితరువాత రాజైన 'డేవిడు' ఎక్కువ జాగ్రత్త గలిగి, 'సాలు'కన్న కొంతజయము బొందెను. అప్పుడు యూదులకు గొంత యైశ్వర్యము గలిగినది డేవిడు మహా మేధావి ప్రజ్ఞావంతుడునగు 'హిరాం' అను 'టైరు' రాజుతో మైత్రిచేసుకొనెను హిరాము (యూదుల కొండదేశము ద్వారా) ఎర్రసముద్రముకు వ్యాపార మేర్పర్చుకోదల

హీబ్రూలదేశము

ఫెనిషియానుండి ఎర్రసముద్రము వరకువర్తకులపోవుచుండెడి రహదారి

→ - - - - → - - -

టైరునుండి బెయేర్షెబాకు సుమారు 100 మైళ్లుండును.

జగత్కథ

చెను ఆకాలమున, ఈజిప్తులో నశాంతి ప్రబలియు, ఇతర కారణములచేతను, ఆమార్గమున ఫనీషనులకు ఇదివరలో వలె వ్యాపారపు రహదారి లేకుండెను హీరాంరాజు డేవిడు తోను అతనికుమారుడు వారసుడు నగు సాలమనుతోను మైత్రిగలిగి, వారికి సహాయముజేసి, జెరూసలెంపుర ప్రాసాదము దేవాలయము ప్రాకారము తిరుగ నేర్పడనిచ్చెను ఆ మైత్రిచే దారిపెట్టుకొని హీరాము ఎర్రసముద్రమున నౌకల నేర్పర్చుకొని, జెరూసలెంద్వారా దక్షిణముకు ఉత్తరముకు విశేషముగా వర్తకము సాగించెను అందుచే సాలమను తన ప్రాజల కిదివరకు లేని యైశ్వర్యమును ఉన్నతిని సంపాదించి, ఈజిప్టు రాజపుత్రిని వివాహమాడెను

కాని సాలమను అత్యుచ్ఛదశలో గూడ, అతడొక చిన్నపట్టణపు సామంతరాజే, ఆయధికారమైనను తాత్కాలికమే అతడు పోయిన కొద్దియేండ్లకే, ఈజిప్టులోని 22 వ రాజవంశపు మొదటి ఫారోయగు "షిషాకు" జెరూసలెమును పట్టుకొని, అందలి విలువగల వస్తువులను చాలవరకు హరించెను సాలమను విభవముగూర్చి బైబిలులో రాజకథాగ్రంథమున వ్రాసిన వివరములు దరిమిలా లేఖకులు స్వదేశాభిమానముచే జేర్చిన అతిశయో_ వర్ణనలని కొందరు విమర్శకు లాక్షేపించిరి కాని బైబిలులోని వివర

ములవల్లను ఆవిభవము మొదట తోచునంత యధికము కాదని తెలియగలదు ఆగ్రంథమందిచ్చిన కొల్తలనుబట్టి "సాలమను" దేవాలయము ఇప్పటి యుపపురములందుండు చిన్నచెర్చిలో నిమిడిపోవును సాలమను తరువాత రాజైన "ఆహాబు" అస్సీరియనుసేనకు రెండువేలరథముల బంపెనని, ఒక అస్సీరియను గోపురపు శాసనమందున్నది ఇందునుబట్టి సాలమను కుండినట్లు బైబిలులో వర్ణించిన మొత్తం 14 వందల రథము లల్పములేయని తోచును మరియు సాలమను తన యైశ్వర్యప్రదర్శనముకై విశేషద్రవ్యము ఖర్చుపెట్టుచు, ప్రజలపై దుర్భరమగు పన్నులవిధించి, వారిచే విశేషముగ చాకిరీ చేయించుకొనుచుండెనని, బైబిలువ్రాతలబట్టి స్పష్టపడుచున్నది సాలమనుపోగానే, ఆరాజ్యపు ఉత్తరభాగము జెరూసెలంనుండి విడిపోయి, 'ఇస్రయిలు' అను ప్రత్యేకరాజ్యమయ్యెను

యూదజనుల యైశ్వర్యము చాల స్వల్పకాలమే యుండెను హీరాం కాలముచేయగనే, జెరూసలెముకు టైరురాజ్యపు సహాయముపోయెను ఈజిప్టు తిరుగ బలీయమయ్యెను ఆయూదరాజ్యము "ఇస్రెయిలు" "జుడా" అని విడెను, ఆరెండు చిన్నరాజ్యములు ఉత్తరదిశను మొదట సిరియా తరువాత అస్సీరియా బాబిలను రాజ్యములు, దక్షి

ణామున మిశ్రదేశము, వాటిమధ్య ఒత్తిడిచే నలిగిపోవుచు తరచు ఓడుచుండెను ఆదేశీయులు, పాలకులుగూడ, అనాగరికులే క్రీ పూ 721లో ఇస్రెయిలు రాజ్యము అస్సీరియనులచే నిర్మూలితమైనది, అచ్చటి యూదులు ఖైదీలైరి తరువాత వారిస్థితి యెట్లుండెనో తెలియదు రెండవదగు 'జుడా' దేశమింకను కొంతవరకు ప్రతిఘటించినను, క్రీ పూ 604లో దానికిని ఇస్రయిలుగతియే పట్టెను బైబిలులో న్యాయపతుల కాలమునుండి యూదుల చరిత్రనుగూర్చి వ్రాసిన సంగతులలో కొన్నివివరము లతిశయోక్తులే కాని మొత్తము మీద అందలి ముఖ్యచారిత్రక విషయములు యథార్థములని గతశతాబ్దములో ఈజిప్టు అస్సీరియా బాబిలనులలో జరిగిన పూర్వతత్వపరిశోధనచే దృఢమగుచున్నది

యూదులకు బాబిలనులో చరిత్రజ్ఞానమును సంప్రదాయజ్ఞానమును గలిగెను, వారు 'సైరసు' ఆజ్ఞపైన జెరూసలెముకు తిరిగి వచ్చునప్పటికి వెనుకటి మూఢ్యము కలహములుపోయి, సంస్కారమునొందిరి, ముందు చెప్పబోవు మతప్రవక్తలిందుకు చాలవరకు కారకులైరి ఈప్రవక్తల యుదయముచే, మానవసంఘపు క్రమాభివృద్ధిలో నూతనమహాశక్తులుకల్గెను

22 యూదులగురువులు, ప్రవక్తలు

అస్సీరియా బాబిలనుల పతనముతో, సెమిటికుజాతుల విపత్తులారంభించెను క్రీ పూ 7 వ శతాబ్దిలోని స్థితినిబట్టి, నాగరిక లోకమంతయు సెమిటికురాజుల యధీనమగునట్లుండెను అస్సీరియాచక్రవర్తులగు సెమిటికురాజు లీజిప్టునుగూడ జయించిరి బాబిలను సిరియనుజనులతో బాటు, సెమిటికు జాతివారొ కేరీతిభాషల మాటాడుచు, ప్రపంచవ్యాపారమంతయు జరుపుచుండిరి ఫనీషనుతీరమున మాతృస్థానము వహించిన 'టైరు' 'సిడను' పురముల ప్రజలు (స్పెయిను సిసిలీ ఆఫ్రికాలలో) నింకను పెద్దపురముల స్థాపించిరి క్రీ పూ 8వశతాబ్దముక్రితమే వీరుస్థాపించిన 'కార్తేజీ'నగరము 10 లక్షలకు పైజనసంఖ్య కలదై, కొంతకాలమన్నిటికన్న మహత్తరమైయుండెను ఆరాజ్యపునావలు ఇంగ్లండుకు,పైగా అంట్లాంటిక్ మహాసముద్రములోనికిని, పోవుచుండెను అవి 'మడీరా' ద్వీపములగూడ చేరియుండవచ్చును సాలమను సహాకారముతో, ఎఱ్ఱసముద్రమున 'హీరాం' రాజు నౌకలగట్టించి, ఆనావలంకా అరేబియాతోను, బహుశః భారతదేశముతోను, వ్యాపారము జరిగించెను. 'నెకో' రాజు కాలమున కొందరు ఫనీషనుయాత్రికులు ఆఫ్రికాఖండము నంతను చుట్టి

వచ్చిరి అప్పటికి ఆర్యజనులింకను అనాగరికులు, వీరిలో గ్రీకులు, తమధాటిచే నశించిన నాగరికతకుబదులు, నూతన నాగరికత స్థాపించుచుండిరి మీానులు మధ్యఆసియాలో మహాశూరులుగ నుండిరని, ఒక అస్సీరియను లేఖనములో నున్నది కాని, క్రీ పూ 8 వ శతాబ్దములోగానే సెమిటికు రాజ్యము లన్నియు ఆర్యజాతులచే నణచివేయబడునని, అన్ని స్థలములందును సెమిటికు లందరు సామంతులయిరో, పూర్తిగ చెదరిపోయిరో, పరాధీనులగుదురని, (పూ. 800 లో నెవరూహించియుందురు' ఒక ఉత్తర అరేబియాలో తప్ప మిగిలిన అన్ని దేశములందును, సెమిటికువారు మొదటి సార్గనుకు అక్కేడియనులకు పూర్వముండిన తమ ప్రాచీన పద్ధతుల మార్చుకొని సుమేరియాను జయించునట్లుండిరి. ఉత్తర అరేబియాలో మాత్రము, బెడోయినులు తమ సంచార జీవనము విడనాడకుండిరి ఈ అరబు బెడోయినను లెన్నడును ఆర్యులకు వశపడలేదు ఈ 5 సంకుల శతాబ్దులలోను పరాధీనులయిపోయిన సెమిటికు లందరిలో, పారసీకరాజగు సైరసు లోగడ జెరూసలెము కంపిన యూదులు మాత్రము బాబిలనులో తమ బైబిలు వాఙ్మయమును భద్రపరచుకొని, ఆ సంప్రదాయమును ఐక్యమును నిలుపుకొనిరి. యూదులు బైబిలు నిర్మాతలనుటకంటె, బైబిలే యూదుల నిర్మించె

ననుట సవ్యము అందలి కొన్ని ముఖ్య భావములు అచ్చటి యితరుల భావములకన్న నధిక ధైర్యోత్సాహకరములు, గత 2500 సం॥లు కూడ తమ కెన్ని నష్టకష్టములు గలిగి నను, యూదు లా ముఖ్యభావముల విడువలేదు

'దేవుడు నరులు నిర్మింపని స్వర్గదేవాలయమున అదృశ్యుడై యుండి, భూమిపై ధర్మము పాలించును', అనుట యీ యూదుల ముఖ్యభావము ఇతరజాతు లందరు తమతమ జాతుల గుడివిగ్రహములపై నాధారపడిరి, ఆ విగ్రహమును గుడిని ధ్వంసముచేయగనే, ఆ దేవతయు నశించుచుండెను కాని దేవు డంతరిక్షమందు గురువులకు బలియజ్ఞములకు నందకయుండునను యూదుల భావము నూతనము అబ్రహాం భావించిన యీ దేవుడు యూదులను స్వజనులుగజేసి, జెరూసలెమును వీరికి తిరుగ అందజేసి, దానిని ప్రపంచపు ధార్మికరాజధానిగ జేయునని, యూదులు నమ్మిరి, ఈవిశ్వాసము వారి కున్నతాదర్శ మిచ్చెను బాబిలనునుండి వారు జెరూసలెముకు చేరినపుడు, వారందరి కీభావము కలిగెను

ఈ కల్లోల కాలమున ఏకభాషా జాతీయు లయ్యు భిన్నాచార సాంప్రదాయులైన యీ బాబిలనువాసులు సిరియనులు, దరిమిలాను అనేకఫలీమనులును, ఉత్తేజకమైనయీ నూతనభావముచే నాకృష్టులై, అందుచే సంఘైక్యాదుల

నొందనాశించిరి టైర్, సిడన్, కార్తేజ్ నగరి, స్పెయినునం దలి ఫనీషనుపురములును క్షీణించినమీదట, 'ఫనీషను'లు పేరులేకుండ బోయిరి కాని, ఆస్థలములందును, జెరూసలెం లోను, యూద సంఘములు వ్యాపించెను వీరికందరికి బైబి లుపరనముద్వారా ఏకమతపు కట్టుబాటు కలిగెను మొదటి నుండి వారికి పేరుకు జెరూసలెం రాజధానియైనను, బైబిలే వారిముఖ్యరాజధాని (అనగా భావకేంద్రము) ఇట్టిసంగతి చరిత్రమున నూతనము, చాలకాలముక్రిందనే అనగా సుమే రియనులు చిత్రాక్షరములనుండి లేఖనకళను నేర్చుకొన్న ప్పుడే, ఇందుకు బీజమేర్పడినది రాజును గుడియు లేని యూ దుల పరిస్థితి నూతనము, క్రీ త 70 కి జెరూసలెమే విచ్ఛి న్నమైపోయెను భిన్నప్రకృతులు కలవారగు వీరందరకు లిఖితగ్రంథమగు బైబిలే యేకబంధమయ్యెను. యూదుల యీమానసికైక్యము గురువులు రాజకీయపరిజ్ఞాతలు మరె వరు నుద్దేశించి యేర్పర్చినదికాదు ఈయూదుల వ్యాప్తిచే ప్రపంచమున సంఘీభావము నూతనమానవత్వముగూడ గలిగెను సాలమనుకాలమున యూదులుకూడ ఇతరజాతుల వలె రాజస్థానమును గుడిని ఆశ్రయించి, గురువులచే నియ మితులై, జయూపేక్షగల రాజునడుపు చిన్నసంఘముగా నుండిరి కాని, అప్పుడును ప్రవక్త రాబోవు చిహ్నములుండి

నట్లు బైబిలువల్ల సూచితమయ్యెను యూదులలో కష్టము లధికమైనకొలదిని, ఈపవిత్రవక్తల ప్రాముఖ్యము హెచ్చెను

ఈపవిత్రవక్తలెవరు? వీరుభిన్నకుటుంబములవారు, 'ఎజికియల్' పురోహితుడు, కులీనుడు, 'ఆమస్' గోపాలకుడు, అజచర్మధారి, కాని "చిల్లరగ్రామదేవతలందు విశ్వాసముంచక, ధర్మరూపుడగు దేవునేనమ్మి, ఆదేవునికే విధేయులు గావలెను" అనుట వీరందరిసామాన్యసూత్రము వీరాజ్ఞాపత్రధారులు, అభిషిక్తులుకారు "దేవవాణి నాకు గోచరించినద" నుటయే వీరిమంత్రము వీరికి తీవ్రరాజకీయభావముండెను. పతితస్థితిలోని జనులను ఈజప్టుపైనను, అస్సీరియాపైనను, వీరు పురికొల్పుచుండిరి పూజారుల యలసత్వమును, రాజుల పాపకార్యములను, నిరసించిరి, సాంఘికాభివృద్ధికై గూడ, కొందరు శ్రద్ధతో యత్నించుచుండిరి. "ధనికులు బీదల బీడించి నిరాహారులజేయుటను, స్వార్థముకై దుబారా వ్యయముల జరిగించుటను, అన్యదేశీయులతో చెలిమిజేసి వారిదుర్వ్యయములను దురభ్యాసములను అనుసరించుటను, యీఅబ్రహాముదేవుడగు జెహోవా ద్వేషించును; ఆదేశమునకు తగుశిక్షజేయును." అనివీరు బోధించిరి

ఈతీవ్రభావములు లిఖితములై యూదప్రదేశమంతటను వ్యాపించెను; యూదులందరు వానినభ్యసించిరి;

గళ్ళు రాజాస్థానము రాజు యీ సంస్థలతో నిమిత్తము లేకుండ, ఈ ప్రవక్తలు ధర్మమే జయించుననను భావమును సామాన్యజనుల కుపదేశించి, వారినందుకభిముఖుల జేసిరి. మానవచరిత్రలో వీరివిశేషమిదే మున్ముందు ప్రపంచమంతయు నేకేశ్వరభావముతో ఏకమై శాంతమై మహోన్నతస్థితికి వచ్చునని, ప్రవక్తలు గంభీరముగ ప్రకటించిరి యూదులప్రవచనముల యాధిక్యమిందులోనే కలదు ప్రవక్తలందరు నిట్లుదారభావులుగా లేదు, వీరిలో గొందరికి ద్వేషము, పరమతమందు దసహనము, అల్పబుద్ధియునుండినటుల వారి గ్రంథములలో సూచనలు కలవు అయినను అంతవరకు మన మానవజాతికి బంధకములుగా నుండిన జంతుబలిని యాగములకర్మకాండను భావదాస్యమును ఛేదించి, మానవులందరకు స్వాతంత్ర్యముండవలెనని నైతికజీవన ముత్కృష్టమని బోధించి, వీరాకాలమున నూతనశక్తి గలిగించిరి *

---

* అశతాబ్దములందు భారతదేశీయులు భారుకచ్ఛము (బ్రోచి) మొదలగు రేవుస్థలములనుండియు, నేలపై పారసీకము ద్వారాను, యవనదేశముతో వ్యాపారము సాగించుచుండిరి యవనభాషకూడ భారతీయుల కప్పుడు తెలిసియుండెను

పైనచెప్పిన విగ్రహపూజ జంతుబలిసంగతులు యితరజాతుల విగ్రహదేవతలకు అప్పటి ఆదేశముల దేవతారాధనమునకు నేగాక, భారతదేశమునగూడ ఆదిమదేశీయులద్వారావ్యాపించి నిమ్నజాతులలో గ్రామ

ములందు జరుగు అమ్మవారుమున్నగు క్షుద్రదేవతలపూజనను, వర్ణించును, కాని వేదమతమునకు వర్తించదని తోచును వేదములందు గీతలలో, వేదాంతసూత్రములందుగూడ, దేవాలయవిగ్రహముల ప్రశంసయేలేదు ఆర్యహిందువులెవరును గుళ్ళలోనే దేవుడున్నట్లు, ఒక్కొక్క ప్రాంతమునకు ప్రత్యేకపుదేవుడున్నట్లును, భావింపరు మఱియు, యూదుల క్రైస్తవులు తలచునట్లు దేవుండంతరిక్షమందు దెచ్చటనో ఉన్నాడనుభావముగూడ లేదనియు, దేవుడు మహావిశ్వమంతటను సర్వభూతములలోపలనుగూడ ఉన్నాడనియే హిందూమతసిద్ధాంతము హిందూమతము వ్యక్తి స్థాపితముకాదు అది తక్కినమతములకన్న ఎక్కువ విశాలము యూదమతములోను అందుండివచ్చిన క్రైస్తవమతములోను ఉన్న ధర్మదేవతాసూత్రము పశ్చిమ ఆసియాకు యూదపుకు నూతనమే, కాని అప్పటికి పూర్వమే మన వేదములందా సిద్ధాంతము స్పష్టముగా నిర్దేశింపబడినది "సత్యంవద, ధర్మంచర ధర్మాన్నప్రమదితవ్యం" (తై ఉ శిక్షావల్లి) "ఏతస్మాజ్జాయతే ఖంవాయుర్జ్యోతిరాపః ") (ముం ఉ. 2-1-3) అగ్నిర్మూర్ధా (ముం ఉ 3-4) మున్నగు వేదవచనములజూచుడు మఱియు "ఏకోవశీసర్వభూతాంతరాత్మా "(క ఉ 2-5-3) "ఏకోదేవః సర్వభూతా " (శ్వే ఉ 6-11) మొదలగు వేదవచనములలో దేవుడాకాశమందే గాక సర్వభూతములందును ఒక్కడేఅయి వ్యాపించియున్నసంగతి యూదప్రవక్తలకు చాలపూర్వమే ప్రపంచమున ప్రథమపర్యాయము తెలుపబడెను క్రీస్తు పుట్టుటకు చాలశతాబ్దములముందే అనేక హిందూవిద్వాంసులు గాంధారప్రాంతమునుండి, పారసీకదేశముకు బాబిలను యూదదేశప్రాంతములకును వెళ్ళియుండిరి వేదమతములోని సిద్ధాంతములు ఆయాదేశమందలి జ్ఞానవంతులకు తెలియుటచే క్రైస్తవమతసిద్ధాంతము లేర్పడుటకు

సహాయకములయ్యెనని, కొందరు విమర్శకుల అభిప్రాయము ధార్మిక భావములందును, వ్యాపారమందును, అప్పుడు క్రైస్తవమతము జనించిన దేశములకును భారతదేశమునకును మధ్య పరస్పరసంబంధము చాల గలిగి యుండెను

ఈ అధ్యాయమున సూచించిన బలులు మూఢవిశ్వాసముచేతను దేవతల క్రోధశాంతికని చేయు బలుల నుద్దేశించినవి మన దేశమందును ఆదిమద్రావిడజాతు లట్టి బలులిచ్చుచుండిరి ఇప్పటికిని కొంతవర కట్టిబలులు జాతరలు నిమ్నజాతులలో కలవు వేదవిహితమగు యజ్ఞము అట్లుగాక, ఆత్మార్పణసిద్ధాంతముపై ఆధారపడినది వేదయజ్ఞములలోను జంతుహింస కడ కొంచెముగా నుండెను, కాని అది భీతివలనను అభిచారబుద్ధిచేతను చేయునది కాదు, సంతోషముతో స్వార్థరాహిత్యముతో ఈశ్వరార్పణ రూపముగా జనులందరి సేవచేయు సిద్ధాంతముకది సూచకము అప్పటికి ఆర్యబ్రాహ్మణులు ఇంకను మాంసాహారము త్యజింపలేదు తరువాత గంగా యమునా ప్రాంతవాసపుకాలమున, జంతుహింసాయజ్ఞమును జినబుద్ధాదులు తీవ్రముగ గర్హించిరి, జీవహింస ఉపనిషత్తులయందును, తరువాత భగవద్గీతాదులందును గూడ, నిందింపబడినది ఈసంగతి సరిగ గమనింపక, కేవల శాకాహారులగు ఈకాలపు బ్రాహ్మణులు వేదవిహితమను భావముతో యాగములచ్చటచ్చట జీవహింసాయుతముగనే చేయుచున్నారు ఇటీవల కుంభకోణాదులలో జరిగిన యాగములందు శ్రోత్రియబ్రాహ్మణులు అభినివేశముతో జరిగించిన అధిక జీవహింస ఆర్యమతమునుగాక, ప్రాచీనద్రావిడసంప్రదాయప్రవాసననే సూచించునేమో !

---

23 గ్రీకులు

క్రీ పూ సుమారు 960 ప్రాంతమందుండిన సాలొమనుకు తరువాత, ఇస్రెయిలు జుడా అను యూదుల విభక్తరాజ్యములు క్షీణించుచుండెను, బాబిలనులో దాసులైన యూదులు తమ నూతన సంప్రదాయ మారంభించుచుండిరి నరులకు మనోవికాసమిచ్చు గ్రీకు సంస్కృతియు నప్పుడే యుదయించు చుండెను. నిత్యుడు సర్వవ్యాపి ధర్మస్వరూపుడు నగు దేవునికే జనులు నైతికముగ బాధ్యులను ప్రత్యక్ష సంబంధమును యూద ప్రవక్తలు నిర్ణయించుచుండిరి, గ్రీకు తత్వజ్ఞులు నరుల మనస్సులకు తార్కిక చర్చాపద్ధతి నలవరచుచుండిరి ఈగ్రీకు లార్యశాఖీయులు; వీరు క్రీ పూ 1000 కి కొన్ని శతాబ్దులు పూర్వమే ఈజియనుల పురములలోనికి ద్వీపములలోనికి ప్రవేశించిరి 'థాథ్మెసు' అను ఫారో తాను జయించిన యూఫ్రటీసు నది కావలిప్రాంతమున గజదళమును మొదట నెదుర్కొను నప్పటికే గ్రీకులు దక్షిణదిశకు బయలుదేరియుందురు. ఆ రోజులలో మెసొపొటేమియాలో గజములు గ్రీసులో సింహములు నుండినవి

నోసను దగ్ధమగుటకు గ్రీకుధాటి కారణము కావచ్చును. ఐతే 'మినాసు' గూర్చియు, ఆయన పాలిసాదమగు

లేబిరిన్తును గూర్చియు, క్రీటనుల కళానైపుణ్యమును గూర్చియు, గ్రీకుకథలు కలవు, గాని వారిని గ్రీకులు జయించినట్లు, గ్రీకుగాథ లేమియులేవు ఇతరార్యులలోవలెనే, గ్రీకులలో గూడ కవులు గాయకులు నుండిరి సాంఘిక సమావేశములందు వీరి గానాదులు ముఖ్యమయ్యెను కొన్ని గ్రీకు తెగలవారు కలసి, ఆసియామైనరులో ట్రాయ్‌నగరమును ముట్టడించి పట్టుకొని కొల్లగొనిన విధమును 'ఇలియడ్' కావ్యములోను, 'ట్రాయ్'నుండి తన స్వంతద్వీపమునకు వచ్చునపుడాయునకు కలిగిన యాత్రానుభవములను 'ఒడెస్సె' కావ్యములోను, గ్రీకుగాయక కవులు, వర్ణించిరి క్రీ పూ. 7, 8, శతాబ్దములలో తమసమీప నాగరికులనుండి అక్షరమాలను గ్రీకులు నేర్చుకొనిరి, ఆ మీదట ఈరెండు యితిహాస కావ్యములు వ్రాయబడినవి కాని, అంతకు చాల పూర్వమే యివి ముఖస్థముగ నుండియుండును. ఆంగ్లాంధకవియగు మిల్టను 'పారడైజ్‌లాస్టు'ను రచించినట్లు, హోమరను నొక యంధకవి యీ రెండు గ్రంథములను రచించెనని కొంత కాలము భావింపబడెను అట్టికవివ్యక్తియొకడుండెనో లేదో, ఉన్నను గ్రంథమాతడే రచించెనో, లేక అప్పటికి వాడుకలో నున్నదానినే సవరించి లిఖితముచేసెనో, అనిపండితవర్యులు వినోదచర్చల జేయుచున్నారు క్రీ పూ 8వ శతా

బ్దమున గ్రీకుజాతి జనులందరిలో నీరెండు యితిహాసములు వ్యాపించి, అందుచే తామొకేజాతివారు ఇతరులు పరజాతి వారు అనుభావము గల్గుచుండెను ఏకభాష ఏకవాఙ్మయము గలిగి ఆచారవ్యవహారయుద్ధాదులం దేకాదర్శము అన్యోన్యత గలిగిన గ్రీకుల సంఘీభావ మిందుచే వృద్ధియయినది

గ్రీకుల కప్పటి కినుము తెలియదు, లేఖనశక్తిలేదు వారనాగరికులుగనుండినట్లు ఆ మహాకావ్యములు తెలుపును మొదట తమచే నాశమొందిన ఈజియనుపురముల ప్రదేశము లందు కుగ్రామములందు వారు తమనాయకుల కొలువుకూటముచుట్టును వసించుచుండిరి. తరువాత తమపురములచుట్టు ప్రాకారములగట్టి, తాముజయించిన జనులనుండి దేవాలయ పద్ధతినిగూడ అలవర్చుకొనిరి ప్రాచీన నాగరికుల పురములాయాజనుల గుడులచుట్టును క్రమముగాకట్టబడెనని, తరువాత ప్రాకారపుగోడ చేర్చబడుచుండెనని, చెప్పుదురు, కాని గ్రీకులపురములో మాత్రము ఆలయముకన్న ప్రాకారమే ముం దేర్పడుచుండెను వారు వర్తకము జేయుచుండిరి, వలస పోవుచుండిరి క్రీ పూ 7 వ శతాబ్దివరకుండిన ఈజియను నగరములును వాటినాగరికతయు అంతరించెను, వాటికిబదులు గ్రీసులోను ఆప్రాంతపు ద్వీపములలోను క్రొత్తపురములు బయలుదేరెను. వీటిలో ముఖ్యమైనవి 'ఆథెన్సు, స్పార్టా,

కోరిన్తు, థీబ్సు, సామోస్, మైలిటస్, నల్లసముద్రపుతీరము పొడుగునను, ఇటలీ సిసిలీలలో గూడ, అప్పటికి గ్రీకునగరము లేర్పడెను. ఇటలీదేశపు పాదభాగము మహాగ్రీసు (మగ్నాగ్రీషియా) అని చెప్పబడుచుండెను ఫ్రాంసుదేశమందలి మార్సి ల్సు నగరమును, అంతకుపూర్వ మాస్థలమందుండిన ఫనీషను పురస్థానమును, గ్రీకులే కట్టిరి పెద్దమైదానముగా నుండి యూఫ్రటీసు నైలువంటి మహానదీప్రయాణ సౌకర్యముగల దేశము లొకే పాలకునిక్రింద ఏకరాజ్యముగా నుండు టసహాజము ఈజిప్టుపురములు, సుమేరియా నగరములు, ఇట్లేకరాజ్య పద్ధతిలో నుండినవి కాని, గ్రీకు నగరములు కొండలోయలలోను ద్వీపములందును చెదిరియుండెను గ్రీసు 'మహాగ్రీస'నబడు దక్షిణాగ్రము గూడ, పర్వతమయములు, గ్రీకుల ధోరణియు నిట్టిదే. వారి చరిత్రారంభముననే, వారు చిన్న విడిరాజ్యములలో నుండుచు, ఏకీభావము లేకుం డిరి వారిలో కొంతజాతిభేదము నుండినది, అయోనియను (యవన), అయోలికు, డోరికు, అను గ్రీకుల మూడుశాఖ లలో నొక్కొక శాఖవారు కొన్ని వేరు నగరములందుండిరి కొన్నిటిలో కొందరు గ్రీకులు మధ్యధరా ప్రాంతపు పూర్వ జాతివారు కలిసియుండిరి. కొన్నిటిలో అచ్చటి పరాధీన జనులపై కొందరు గ్రీకువీరు లధికారులై యుండిరి

స్పార్టా నగరమందలి 'హీలట్లు' ఇట్టి బానిసలే, కొన్ని పట్టణములందలి ప్రాచీనార్య కుటుంబములు ఇతర సంబంధములేని కులీనవంశములుగా నేర్పడినవి, కొన్నిటిలో ఆర్యజాతీయులందరును ప్రజాసత్తాకపద్ధతిలో నుండిరి కొన్నిటిలో ఎన్నికరాజులు, వంశపారంపర్య రాజులును, కొన్నిటిలో బలవంతముగ ఆక్రమణచేసిన రాజులు, సర్వాధికారులగు నియంతలు నుండిరి

ఈ గ్రీకు రాజ్యములు విడిగా నుండుట కచ్చటి భౌతికస్థితి ముఖ్యకారణము అందలి పెద్ద రాజ్యము కూడ చాల యింగ్లీషు జిల్లాలకన్నను చిన్నవి, అందే రాజ్యపు జనసంఖ్యయు సుమారు 3 లక్షల దాటి యుండదేమో! అందులో చాల పట్టణము లేబదివేల లోపువి ఆయాపౌరులు పరస్పరాభిమానులై ఏకోద్యమపరులైనను, ఆయానగరము లేకరాజ్యములో కలసిపోవు ధోరణి లేదు వ్యాపారము వృద్ధియైనకొలది, ఆయా పురములవారు పరస్పరము సంధులు సమాఖ్యలు చేసికొనుచుండిరి మిక్కిలి చిన్నవగు పురములు రక్షణకై పెద్దవాని నాశ్రయించెను ఆనాటి యసంప్రదాయమును నాలుగేండ్ల కొకసారి 'ఒలింపియా' అనుచోట గ్రీకులందరు కలసి పోటీయాటలు జరుపుటయు, గ్రీకురాజ్యములన్నిటికిని సంఘీభావము కలిగించెను వారిలో

వారికి తగవులు యుద్ధములు లేకపోలేదు, అయితే యుద్ధమందు క్రూరత అనాగరికత తగ్గియుండెను వ్యాయామ వినోదములకు వచ్చిపోవు యాత్రికులకు యుద్ధపుప్రమాదము లేకుండ యుద్ధవిరామముండెను కాలము గడచినకొలది ఏకసంస్కృతిభావము, ఒలింపికు ఆటలో పాల్గొనుటయు, హెచ్చెను, చివరకు గ్రీకు రాజ్యములన్నియును, వీటితో సంబంధించిన 'ఎపిరస్' 'మాసిడోనియా' రాజ్యములును, ఆ యాటలపోటీలలో పాల్గొనుచుండెను

క్రీ పూ 6, 7 శతాబ్దములందు గ్రీకులవ్యాపారము ప్రాబల్యము హెచ్చి, వారినాగరికత గూడ చక్కబడినది వారిజీవనము ఈజియనులు నదీప్రాంతీయులు చేయు జీవనముకు కొన్నివిషయములందు భిన్నమైయుండెను గ్రీకులకు గొప్ప దేవాలయములుండినవి, కాని ఆగురువులకు వెనుకటి గురువులవలె సర్వాధికారము లేదు గ్రీకులకు నాయకులు యజమానికుటుంబములు నుండినను, దైవాంశ రాజపద్ధతిచేగల్గు ఆడంబరము వారిలో లేదు వారి సంఘమున కొన్ని 'కులీన' కుటుంబములునుండి, వారిలోనొకరి నొకరు యుక్తస్థితిలో నుంచెడివారు, వారి 'ప్రజాప్రభుత్వము' గూడ కులీనకుటుంబముల ప్రభుత్వమే సామాన్యసభలలో ప్రతి పౌరుడును వచ్చి సార్వజనిక విషయ చర్చలలో పాల్గొన

వచ్చును కాని, ఈనాటి ప్రజాసత్తాక ప్రభుత్వమున ప్రతి నరునకు ఎన్నికయధికారమున్నటుల గ్రీకు ప్రజాప్రభుత్వము లో ప్రతినరునికిని హక్కుండుటలేదు. చాల గ్రీకుప్రజారాజ్య ములందు, కొన్నివందలో వేలో మాత్రము పౌరసత్వపు హక్కుగలవారుండిరి, వేలకొలది బానిసలు దాస్యవిముక్తులు వగైరాలు రాజ్యాంగ విషయములందెట్టి ప్రసక్తియు లేకుం డిరి గ్రీసులో సాధారణముగా ముఖ్యవిషయములు కొందరు 'సమర్థుల'వశముగా నుండెను జనసామాన్యమునకు ప్రముఖ నాయకులైనవారే రాజులు పాలకులు అగుచుండిరి, వారు 'ఫారో' 'మినోస్' లవలె, మెసొపొటేమియా రాజులవలె, దైవాంశగలవారను భావములేదు ఆర్యేతరులలోవలెగాక, గ్రీకుజనుల మనోభావములందు, పరిపాలనక్రమమందు, నూ తనస్వేచ్ఛయుండెను ఉత్తరాటవుల సంచారకాలమం దా ర్యులకుండిన వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము గ్రీకునగరములందు నుం డెను ఈయార్యులే చారిత్రక కాలమున ప్రజలే తమ్ము పాలిం చుకొను పద్ధతి నారంభించిరి

అనాగరకయుద్ధములు వదలునప్పటికి, గ్రీకులలో వితర్కణజ్ఞానము కలిగినది వారిలో మతగురువులున్నను గ్రీకులు స్వయముగా జ్ఞానార్జనచేయుచు, జ్ఞానము నితరులకు బోధించి గ్రంథస్థము జేయుచు, ప్రాణిస్వభావమునుగూర్చియు

చర్చించుచుండిరి ఇట్టి సమస్యల నిదివరలో తమకు తోచి నట్లు గురువును రాజులును ఆజ్ఞారూపముగ సెలవిచ్చుటయే గాని, సామాన్యజనులు చర్చించుటలేదు. క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దముననే, అనగా ఈసయ్య బాబిలనులో భవిష్యత్తును గురించి బోధించుకాలముననే, మైలిటసునగరపు 'థేల్సు' అనక్జిమాండరు' 'ఎఫిసను' నగరపు 'హిరాక్లిటసు' మొదలగు స్వతంత్రజ్ఞానులు, ప్రపంచస్వభావము వానియుత్పత్తి భవిష్యత్తు మొదలగు సమస్యలగూర్చి, యుక్తితో స్వతంత్రముగ విమర్శించిరి. సృష్టిస్థితివిషయమై గ్రీకులారంభించిన చర్చలగూర్చి ముందు కొంత చెప్పబడును క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దమునుండియుండిన గ్రీకువిమర్శకులే ప్రపంచమున మొదటి జ్ఞానాభిమానులు, తత్వజ్ఞులు మానవచరిత్రములో, క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దము చాలముఖ్యము అప్పుడు సృష్టి స్వభావమును గూర్చి, విశ్వమందు నరునిస్థానమునుగూర్చి యు, పరిశోధన యారంభించెను యూదప్రవక్తయగు ఈ సయ్య అత్యుదారవచనములతో తనసందేశము నిచ్చెను. ఆసమయముననే భారతదేశమున గౌతమబుద్ధుడు తన నూతనోపదేశమును, చీనాలో 'కన్ఫ్యూషియను' ను 'లోత్సే' యును తమ క్రొత్తసిద్ధాంతములను, ప్రారంభించిరి గ్రీసులోని ఆథెన్సు మొదలు ఆసియాచివరనున్న శాంతమహాసముద్ర ము-

వరకు అంతటను నరులమనస్సులో నూతనవికాసము కలిగినది *

---

* గ్రీకుశాఖలలో అయోనియనులది ముఖ్యమైనది ప్రాచీనగ్రీకుల లో నాగరికతకు జ్ఞానవిద్యలకు ప్రసిద్ధికెక్కిన ఆథెన్సురాజ్యవాసు లయోనియనులే ఇట్టి విద్యాంసులు జ్ఞానులు కొందరు అలెగ్జాండరుతోను తరువాతను భారతదేశమునకువచ్చి ఇచ్చటిపండితులను గలసికొని, కొంత జ్ఞానార్జనచేసి వెడలిపోయిరి అయోనియనులబట్టి పూర్వపుగ్రీకులు, ఆ ప్రక్కవారుగూడ, పూర్వపుసంస్కృతగ్రంథములందు 'యవను'లనబడు చుండిరి వారిలిపి 'యవనాని'యనబడెను తరువాత మధ్యకాలమునుండి యవనశబ్దము ముసల్మానులకు అరబ్బులకును వాడబడుచున్నది

ఆర్యులస్వతంత్రాలోచన స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ ప్రాచీనభారతీయా ర్యుల చరిత్రమునగూడ కనబడుచున్నది భారతదేశమునగూడ కొన్ని ప్రాంతములందు రాజత్వపద్ధతిలేకుండ, ప్రాచీనకాలమున ప్రజాప్రతినిధులే పాలించుచుండిన సూచనలు కలవు

క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దము మొదలు గ్రీకులుపొందిన వైజ్ఞానికభావములు కొంతవరకు భారతీయార్యులనుండి గ్రహించినవే ఆకాలమున భారతవర్ష మనబడు బృహద్భారతదేశము పారసీకప్రాంతమువరకుండెను సింధునది యుత్తరప్రాంతమందలి 'తక్షశిల' గాంధారదేశపు 'పుష్కలావతి' యు విజ్ఞా నపరిశోధనస్థానములుగానుండెను అచ్చటిభారతీయులనుండి గణితతత్వశా స్త్రాదుల నూతనరహస్యములను యవనాదిపాశ్చాత్యులుగ్రహించిరి దశాంక ము(=డెసిమలు) కొన్ని జ్యామితిసిద్ధాంతములు, ప్రస్తుతపు అంకెలును, భా రతీయులనుండియే పాశ్చాత్యులు గ్రహించిరి వైద్యవిద్యగూడ అప్పుడు భారతదేశమున జాలవృద్ధిలో నుండెను మరియు చతురంగపుఆట, కొన్ని

వాఙ్మయవిషయములు, పంచతంత్రాదికథలు, ఇచ్చటినుండియే పారసీక ముకు అందుండి యూరప్పును వ్యాపించెను మరియు గ్రీకులలో జ్ఞానాభిమానము తత్వజ్ఞానము ఆరంభించుటకు చాలశతాబ్దములపూర్వమే, వేదకాలమందు, మనదేశమందలి ఆర్యవిద్వాంసులు సృష్టిస్వరూపము దానియుత్పత్తి మొదలగు అనేకసమస్యలనెత్తి, వాటినిసమర్థతతో చర్చించిరి అనేకతత్వవిషయములగూర్చి ఋషులు తమ స్వతంత్రాభిప్రాయముల వివరించిరి [ఉ "నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదానీం నాసీద్రజోనో వ్యోమాపరోయత్, కిమావరీవః కుహ కస్యశర్మన్నంభః కిమాసీద్గహనంగభీరం, సోఅంగవేద యదివా నవేద" (ఋ సం మం 10-11 2). "హిరణ్యగర్భః సమవర్తతాగ్రే పతిరేకఆసీత్" (ఋ సం మం 10-10-10) "కోయమాత్మేతి " (తై ఉ 2-6), "కేనేషితం పతతి ప్రేషితం " (కే ఉ 1 1)

"స్వభావ మేకే కవయో వదంతి " శ్వే ఉ 6-1)

"అస్యలోకస్య కాగతిః " (ఛాం—ఉ 6-9)

ఇట్టి అనేకవేదప్రకరణములందున్నరీతిని అప్పటి మరియేప్రాచీనవాఙ్మయమునందును అధ్యాత్మతత్వవిషయములు చర్చింపబడలేదు సృష్టిస్వభావమునుగూర్చి భౌతికశాస్త్రములగూర్చిగూడ ప్రాచీనభారతీయులు విమర్శించిరి ప్రధానోపనిషత్తులేగాక షడ్దర్శనములుగూడ క్రీస్తుపూర్వము పదవశతాబ్దము ప్రాంతమునకే ఏర్పడెను ఇందు నిరీశ్వరమతములగు యోగన్యాయవైశేషిక వేదాంతదర్శనములకేగాక, ఈశ్వరప్రసక్తిపెట్టుకోని పూర్వమీమాంసకు సాంఖ్యమునకు గూడ ప్రమాణస్థానముండుట భారతీయుల చర్చాస్వాతంత్ర్యమును సూచించును

"ఒడిస్సీ, ఇలియడు"వంటివే, వాటికన్న ప్రాచీనతరములగు మన వేదసంహితలు ఉపనిషత్తులు మొదలగు వాఙ్మయము నెవరు రచించిరో

నిర్ధారణ లేదు. వేదసంహితలలోని కొన్ని కొన్ని భాగములు వసిష్ఠుడు విశ్వామిత్రుడు మొదలగు వేరువేరు ఋషులకు గోచరించెనని ఐతిహ్యము. కొన్ని ఆధ్యాత్మిక విషయములను ఆరుణి యాజ్ఞవల్క్యాది ప్రాచీనమహర్షులు తమ తమ శిష్యుల కుపదేశించిన ట్లాయా ఉపనిషత్తులందు చెప్పబడినది. కొంత కాలమునకు వ్యాసమహర్షి వేదము లన్నిటిని విభజించి వాటికి సరియగు క్రమమేర్పరచుటచే, ఆతనకు వేదవ్యాసుడని పేరు కలిగెనందురు. ఈయన చాల గ్రంథములుగూడ రచించెనందురు. ఇప్పటి బ్రహ్మ (=వేదాంత) సూత్రములను, విపులగ్రంథమగు మహాభారతమును అష్టాదశపురాణములను గూడ, వ్యాసుడే రచించెనని ప్రతీతి. ప్రస్తుతమున్న మహాభారతమునందు వ్యాసునిచర్యలే గాక ఆయనవంశీయులచర్యలు వారి శిష్యుల భావములు గూడ, వివరింపబడినవి. అనేక సంగతులందు పరస్పరభిన్నాభిప్రాయములు గల పురాణము లన్నిటిని ఒకరే రచించిరనుటయు భావ్యముగా తోపదు. వేర్వేరు కాలములందు 'వ్యాస'నామము కలవారనేకులుండిరేమో తెలియదు. శ్రీమద్రామాయణగ్రంథమును వాల్మీకిమహర్షియే రచియించెనని ప్రసిద్ధి. కాలక్రమమున అందు కొన్ని ప్రక్షిప్తశ్లోకములుమాత్రము చేరియుండునని విమర్శకుల యభిప్రాయము.

24 గ్రీకు పారసీక యుద్ధములు

ఇట్లు గ్రీసుపురములలోను, దక్షిణయిటలీలోను, ఆసియామైనరులోను, గ్రీకులు స్వతంత్రవిజ్ఞానాన్వేషులై యుండ, జెరూసలెంలోను బాబిలనులోను తుదిహీబ్రూప్రవక్తలు నరజాతికి భావస్వాతంత్ర్యము గల్గించుచుండ, పారసీకులు మీడులు అను సాహసికులు నాగరికులునగు ఆర్యజాతులవారు అప్పటిసామ్రాజ్యములందెల్ల విశాలమగు "పారసీకసామ్రాజ్యము"ను స్థాపించుచుండిరి సైరసు పాలనమున, బాబిలనును చాల నాగరికమగు "లిడియా"యు పారసీకసామ్రాజ్యమున జేరెను, మధ్యధరాసముద్రపు తూర్పుతీరమందున్న ఫనీషను నగరములును, ఆసియామైనరులోని గ్రీకుపురములన్నియు, పారసీకుల సామంతరాజ్యములైనవి 'కాంబిసెస' ఈజిప్టును వశపరచుకొనెను పారసీకసార్వభౌములలో మూడవవాడు మీడువంశీయుడునగు మొదటిడెరయసు (క్రీ పూ 521) అప్పటి లోకమంతటికి పాలకుడైనట్లుండెను అతనియుద్యోగులు రాజాజ్ఞలతో డార్డెనల్సు మొదలు సింధునదివరకును ఈజిప్టుమొదలు మధ్యఆసియా వరకును తిరుగుచుండిరి

యూరపులోని గ్రీకులు, ఇటలీ కార్తేజి సిసిలీ స్పెయిను లలోని ఫనీషను రాజ్యములును, పారసీకసామ్రాజ్యమున జేర

లేదు, కాని వారుదానినిగౌరవించెడివారు, దక్షిణరష్యామధ్య ఆసియాలలోని ప్రాచ్యార్యులగు సితియనుల దండులు మాత్ర ము ఈశాన్యపు సరిహద్దులపై తరచు దండెత్తుచు, బాధించు చుండిరి

ఈవిశాల రాజ్యపు జనులందరును పారసీకులుకారు, దీనివిజేతలగు కొలదిమంది పారసీకులు, మిగిలినవారందరు ఆయాదేశములవారే అందు పారసీ రాజకీయ భావమైనది వర్తకము ద్రవ్యవ్యవహారములు ఇంకను విశేషముగా సెమి టికుపద్ధతులవే, మధ్యధరాసముద్రమున పూర్వమువలె టైరుసిడనుపురములే ముఖ్యమగు రేవుపట్టణములై యుండెను. సెమిటికునౌకలే సముద్రముపై దిరుగుచుండెను ఈసెమిటికు వర్తకులు కోస్తాప్రయాణము చేయుచో, హీబ్రూమతగ్రంథా ధారమున సమానమగు ధర్మములు, మనోభావములు, ఆచారములును, అక్కడకనబడెను ఈసామ్రాజ్యమున నూత గ్రీకులు వ్యాపింపదొడగిరి సముద్రమున గ్రీకులు సెమిటి కులతో పోటీచేయుచు, తమ తీక్ష్ణబుద్ధిచే మంచి యుద్యోగు లగుచుండిరి.

మొదటి డెరయను యూరపుదాడికి సితియనులు, కారణము సితియనురాతుల స్వస్థలమగు దక్షిణ రష్యా వరకు చేరదలచెను. పెద్దసైన్యములతో (యూరపుకుహద్ద

గు) బాస్ఫరస్ దాటి, బల్గేరియాద్వారా డాన్యూబ్ నదిజేరి, నౌకలపై నానదిని దాటి, ఉత్తరప్రాంతము జొచ్చెను, కాని, ఆతనిసైనికులు పదాతులు, సితియను ఆశ్వికులాసేన చుట్టు నుండి, సామగ్రినందనీయక, తీవ్రయుద్ధము చేయక, ఒంటిజనుల బాధించుచు, ఆతనిసైన్యమును చికాకుపర్చిరి డెరయను విధిలేక వెనుకబట్టెను తానుమాత్రము రాజధానియగు 'సుసా'కు మరలిపోయి, కొంతసైన్యమును థ్రేసు మాసిడోని యాలలో వదలెను మాసిడోనియా ఆసేనకు లొంగెను. కాని, డెరయను ఓటమిజూచి, ఆసియాలోని గ్రీకుపురరాజ్యములు తిరుగబడెను, యూరపులోని గ్రీకులు నందుజేరిరి. డెరయను యూరపులోని గ్రీకుల నణప నిశ్చయించి, ఫనీష నునౌకల తోడ్పాటుతో ఆద్వీపముల వరుసగా పట్టుకొని, తుదకు (క్రీ పూ 490) ఆథెన్సునగరముపై బడెను ఆసియా మైనరు తూర్పు మధ్యధరాప్రాంతముల రేవుపట్టణములనుండి, గొప్ప నౌకాదళమువచ్చి ఆథెన్సుకుత్తరమున మారథనువద్ద సైన్యములదింపెను కాని, ఆసైనికులచట ఆథెన్సుపౌరులచే పూర్తిగనోడింపబడిరి

అప్పుడొక చిత్రముజరిగెను అంతవరకు గ్రీసులో ఆథెన్సుకు స్పార్టా ప్రబలవిరోధి, కాని అప్పుడు గ్రీకులు మోటు విదేశీయుల బానిసలుగాకుండ కాపాడుమని ఆథెన్సు

స్పార్టాకు దూత నంపెను మహావేగముతో నాదూత నాటు దారిని రెండుదినములలో నూరుమైళ్ళకు పైగా పరుగిడి స్పార్టాచేరెను స్పార్టను లుదారులై వెంటనేతోడ్పడిరి మూడుదినములలో స్పార్టను సైన్యమూథెన్సుచేరెను కాని అప్పటికి పారసీకుల శవములే మిగిలెను, పారసీక నౌకాదళ మాసియాకు మరలిపోయెను గ్రీసుపై ప్రథమ పారసీక దండయాత్ర ఈరీతిని ముగిసెను

రెండవది మిక్కిలి తీవ్రమైనది మారథను పరాజయము వినినతరువాత డెరయసు మరణించెను ఆతనిపుత్రుడు వారసు అయిన 'క్సర్క్సెను' నాలుగేండ్లతిదీక్షతో నక్షౌహిణుల సిద్ధపరచెను కొంతకాల మీభయముచే గ్రీకులందరు నేకమైరి ప్రపంచమందప్పటి సైన్యములందెల్ల క్సర్క్సెను సైన్యము చాలపెద్దది కాని అందు సామరస్యములేదు క్రీ పూ 480 లో ఆసైన్యము నౌకలపై డార్డెనల్సుదాటి తీరమువెంట నడచెను, సామగ్రితో నౌకాదళముకూడ వచ్చెను 'థర్మాపిలే' అను కనుమసందునొద్ద సుమారు 1400 మంది స్పార్టనువీరు లా మహావాహిని నెదుర్కొని, అరికట్టి, భీమణసమర మొనర్చి, ఆరణరంగమున పూర్తిగా హతులైరి, కాని శత్రుసైన్యము కపారనష్టము గలిగెను. హతశేషులగు క్సర్క్సెను సైనికులు దెబ్బలుతినియు, థీబ్స్

ఆథెన్సులపై బడిరి థీబ్‌న్‌జనులు లొంగిపోయి, సంధియొనర్చు కొనెను ఆథెన్సుప్రజలు పురమువదలి పారిపోగా, ఆనగరము తగులబెట్టబడెను

ఇట్లు గ్రీసు అంతయు క్సర్‌క్సెసు హస్తముల జిక్కినట్లుండెను కాని హఠాత్తుగా గ్రీకుల కింకొక విజయము లభించెను పారసీక నౌకాదళమున మూడవవంతు కూడ లేని గ్రీకు నౌకాదళము 'సలమిస్' అఖాతమున పారసీక నౌకల నెదుర్కొని, వానిని ధ్వంసమొనరించెను అంతట క్సర్‌క్సెసు సైన్యములకు సాధనసామగ్రి సరఫరా ఆగిపోయెను, అతడు భీతిచెంది, తన సైన్యమున అర్ధభాగముతో ఆసియాకు మరలిపోయెను మిగిలినసైన్యము (క్రీ పూ 479) ప్లటియా వద్ద మరల నోడింపబడెను చెదిరిన పారసీక నౌకలు గ్రీకులచే తరుమబడి, ఆసియా మైనరులోని 'మైకేలు' వద్ద ధ్వస్తమయ్యెను

పారసీకభయ మంతటితో నంతరించెను ఆసియాలోని గ్రీకు పట్టణములు చాలవరకు స్వతంత్రము లాయెను. ఈ విషయ మంతయు అతివిరళముగ రసపుష్టితో హెరోడోటస్ వర్ణించి, ప్రథమ చారిత్రక గ్రంథము వ్రాసెను. హెరోడోటస్ క్రీ. పూ 484 ప్రాంతమున ఆసియా మైనరులోని యవననగరమగు 'హెలికార్నసను'లో జనించెను;

సరియగు వివరములకై బాబిలను ఈజిప్టు మున్నగు ప్రదేశములను, దర్శించెను. మైకేలు యుద్ధానంతరము, పర్షియా అంతఃకలహముచే అల్లకల్లోలమునబడెను క్రీ. పూ 465 లో, క్సర్క్సెసు చంపబడెను ఈజిప్టు సిరియా మీడియాలలో విప్లవములు బయలుదేరి, ఆ సామ్రాజ్యము విచ్ఛిన్నమాయెను హెరొడోటస్ తన చరిత్రలో పర్షియా ధార్ఢ్యమును వర్ణించి, గ్రీకులందరు కలసి పర్షియాను జయింపవలెనని ప్రచారముచేసెను 'అరిస్టాగొరస'నువాడప్పటికి తెలిసియున్న ప్రపంచపు పటముతో స్పార్టాచేరి, అచ్చటివారితో నిట్లు చెప్పినట్లందు వ్రాయబడెను.

"ఈ మోటు విదేశీయులు శూరులు కారు మీరో యుద్ధమున నతికుశలురు వెండి, బంగారము, కంచు, విలువగల అల్లికదుస్తులు, జంతువులు, బానిసలు మొదలగు వారి సంపత్తు మరెచ్చటను లేదు మీరు తలచుకొన్నచో ఇదియంతయు మీ వశమగును"*

---

* అప్పుడు పారసీకసామ్రాజ్యమున చేరియుండిన గాంధారులు మున్నగు కొద్దిమంది భారతీయులుగూడ పారసీకవాహినిలో జేరియుండిరని కొందరు తెల్పిరి కొన్ని పారసీక ప్రాంతములును ముఖ్యముగ భారతదేశము అమూల్యములగు అనేకపదార్థములకు యూరపులో చాల ప్రసిద్ధమై యుండెను. గ్రీకులు తమకు విదేశీయులగువారిని 'బార్బరియను'లు అనుచుండిరి పూర్వపు గ్రీకులు తమ నాగరికతయే అత్యుత్తమ

మరి తలచిరి ఆసంప్రదాయమున వృద్ధియైన యూరపియనులకు ‘బార్బేరి యను’ శబ్దము ‘విదేశీయులు’ అనియే గాక, ‘మోటువారు అనాగరికులు’ అనియు సూచకమయ్యెను మనవారు పాశ్చాత్యుల ‘యవనులు మ్లేచ్ఛులు హూణులు’ అనుచుండిరి, తరువాత, మహమ్మదీయులు యితరులను ‘కాఫరు’లనుచుండిరి, ఆపదము లన్నిటిలోను క్రమముగా కొంతనీచత్వ సూచన ఏర్పడెను అట్లే ఆర్యజాతివారు చాలనాగరికులు అయిన పారసీకులను మనభారతీయులనుగూడ అప్పటి గ్రీకులు మోటుజాతివిదేశీయులు అనుసూచనతో ‘బార్బేరియను’ లనుచుండిరి

---

25 గ్రీసు విభవము

పర్షియా దాడితొలగినపైన, ఒకటిన్నర శతాబ్దములు గ్రీకునాగరికత యుచ్చస్థితిలోనుండెను, ఆకాలములో క్రీ పూ 431 మొదలు 404 వరకు "పెలపనీసను" యుద్ధమున, ఆథెన్సు స్పార్టా మొదలగు గ్రీకురాజ్యములు అధికారప్రాప్తికై పరస్పరము కలహించెను క్రీ పూ 338 లో ఉత్తర ప్రాంతపు మాసిడోనియా దేశీయులు గ్రీసునుజయించిరి, కాని యీకాలమందే గ్రీకుల జ్ఞానవికాసమును నిర్మాణ కళాకౌశలమునువృద్ధియై, భావిమానవజతికిప్రబోధమిచ్చెను.

ఈజ్ఞానవికాసముకు నాయకమణి ఆథెన్సునగరము క్రీ పూ 466 మొదలు 428 వరకు ముప్పదియేండ్ల పైకాలము ఆథెన్సు పాలకుడు మహాశక్తియుతుడు విశాలహృదయుడునగు పెరికిల్సు పారసీకనాశితమగు ఆనగరమును మరల నిర్మించెను ఇప్పటికిని తమ సుందరశిథిలములచే ఆథెన్సుకు కీర్తినిచ్చు చక్కని ప్రాచీనభవనము లీతడు కట్టించినవే; ఇట్లు సమర్థులగు వాస్తుశిల్పులను శిలాశిల్పులను రప్పించి భవనములచే భౌతికముగనే గాక, గొప్పగొప్ప కవులను నాటకకర్తలను తత్వశాస్త్రజ్ఞులను బోధలకును ప్రోత్సాహపరచి, ఆనగరపు జ్ఞానాభివృద్ధికికూడ కారకుడయ్యెను.

క్రీ పూ 438వ యేట, హెరోడోటస్ ఈపురముకు వచ్చి అచ్చట చరిత్రను లిఖించెను అనక్సాగొరసు ఇచ్చటకువచ్చి, సూర్యగోళముకు నక్షత్రములకు వైజ్ఞానికవివరణల నారంభించెను ఆయుశ్చిలసు సొఫొకిల్సు యూరిపిడీసులు వరుసగా గ్రీకునాటక సాహిత్యమును మనోహరము ఓజస్వంతము జేసి, అత్యుచ్చదశకు దెచ్చిరి పెలపనీసను యుద్ధమువల్లను రాజ్యధికారపు కలహములచేతను గ్రీసులో శాంతి చెడినను, ఆథెన్సులో పెరికెల్సు ప్రోత్సాహముచే, తరువాతకూడ జ్ఞానాభివృద్ధి యగుచునేయుండెను రాజకీయ వాతావరణ మంధకారబంధురమైనను బుద్ధివికాసముకింకను చురుకు గలిగెను. పెరికిల్సుకు చాలపూర్వమే మనస్స్వాతంత్ర్యప్రియులగు గ్రీకుల సంస్థలు చర్చాశక్తికి చాలప్రాముఖ్యము నిచ్చెను తీర్పు చేయు అధికారము రాజుది గురువులదిగాక, సభికులది ప్రజానాయకులదియునై యుండెను వక్తృత్వము వాదశక్తి ప్రవీణలక్షణమై యుండెను యువకులకీకళలునేర్ప, 'సోఫిస్టు'లను తార్కికులుగూడ బయలుదేరిరి విషయజ్ఞానమున సారము లేక విపులచర్చ జరుగవీలులేదు, కనుక, వాగ్ధోరణితో బాటు విషయజ్ఞానముకూడ వృద్ధినొందెను ఈసోఫిస్టులు చేయు కృషిచే, వాదములయుక్తి ప్రామాణ్యము ఆలోచనపద్ధతులు శైలి వీటినిగూర్చి సహజముగ తీవ్రవిమర్శ జరిగెను, కాని,

ఆత్మాటము హెచ్చెను పెరికెల్సు తరువాత ఆథెన్సులో నుండిన సోక్రటీసుపండితుడు ఈసోఫిస్టుల వితండ వాదముల విమర్శించి, ప్రసిద్ధుడయ్యెను ధీమంతులగు కొంతమంది యువకులు సోక్రటీసుకు శిష్యులైరి జనుల మనస్సుల కలవర పర్చెనను నేరముమోపి, క్రి పూ 399వ యేట, సోక్రటీసుకు మరణశిక్ష విధించిరి, ఆథెన్సులో అప్పటి గౌరవపద్ధతిని, ఆయనచే తనయింట మిత్రులమధ్య విషముద్రావించి, ఆశిక్షనములు జరిపిరి కాని జనుల 'కలవరము' పోలేదు, ఆయన శిష్యులద్వారా ఆబోధలు వ్యాపించెను వీరిలో ముఖ్యుడగు 'ప్లాటో' (క్రీ పూ 427 మొదలు, 347 వరకు) 'అకాడమీ' అను కళాలయములో తత్వశాస్త్రము బోధించెను ఆయన చేసిన రెండుబోధలలో మొదటిది నరుల మనః ప్రవృత్తుల మూలసూత్రముల విమర్శించుట, రెండవది రాజకీయ సంస్థలవిమర్శ, మన సంఘము లన్నిటికన్న ప్రశస్తమగు ఆదర్శ సంఘ పద్ధతిని గూర్చి యీాయన 'ఉటోపియా'ను రచించెను అదియీావిషయమును గూర్చిన మొదటి గ్రంథము ఇంతవరకు సాంఘిక కులాచారముల మాటాడక శిరసావహించు జనులకింకచే నూతన ధైర్య సాహసములు కలిగెను "మీాకు తగు ధైర్యసాహసములున్న [illegible]లవరకు మీాకున్న సాంఘిక రాజకీయ బాధలన్నియు

మీరు స్వయముగా వారింపవీఁగునవే మీసామర్థ్యమును మీరెరుగరు, కాని మీరునిశ్చితులై కార్యవీరులైనచో, ఇంతకన్న చక్కఁగా మీరుజీవింపవచ్చు" అని 'ప్లాటో' జనులకు విశదపరచెను, ఇట్టి యుపదేశమప్పటిసామాన్యజనులకు బోధపడలేదు ప్రజాస్వాతంత్రతక్రింద కులీనులపాలనను సూచించు "రిపబ్లిక్" అను గ్రంధమునంతకుముందే ప్లాటో రచించెను, ఇట్టియూహతో రాజ్యమునకు న్యాయనిబంధనల నిర్ణయింప, 'లాజ్' అను గ్రంథమును చివరవ్రాసెను, కాని, అదిపూర్తికాలేదు ప్లాటో అనంతరమాతని శిష్యుడగు 'అరిస్టాటిల్' తార్కికరాజకీయపద్ధతుల విమర్శనుసాగించెను ఆయన మాసిడోనియాలోని 'స్టగీరా' నుండివచ్చి, 'లిసియం' లో బోధించుచుండెను ఆయనతండ్రి మాసిడోనియాలో ఆస్థానవైద్యుడు, (మహాపురుషుడుకాబోవు) అక్కడి యువరాజగు అలెగ్జాండరుకు అరిస్టాటిలు కొంతకాలము గురువు అనుమానపద్ధతుల గూర్చి అరిస్టాటిలురచించిన గ్రంథము తర్కశాస్త్రము నుచ్చస్థితికి తెచ్చినది తరువాత 15 శతాబ్దులాసమస్యలట్లేయుండెను, మధ్యకాలపండితులంతట వాటిని చర్చింపనారంభించిరి ప్లాటోవలె "ఉటోపియా"లను రచింపక, అరిస్టాటిలు 'నరులింకను విజ్ఞానులైనగాని తమ భావిస్థితిని బాగుపర్చుకొనలేర'ని కనిపెట్టెను. అందుచేనతడు శాస్త్రీయ

జ్ఞానమును క్రమపద్ధతితో సంపాదింపదొడగెను, యధార్థసంగతులగ్రహింప బరిశోధకులబంపెను అతడు జీవప్రకృతిచరితము రాజకీయశాస్త్రము గూడ ప్రారంభించెను, "లిసియం" వద్ద ఆయన శిష్యులు 158 వేరువేరు రాజ్యముల రాజ్యాంగ నిర్మాణమును పరీక్షించి, వాటి తారతమ్యమును చర్చించిరి. క్రీ పూ 4 వ శతాబ్దియందే, మన ఆధునికవిమర్శకుల బోలువా రుండిరి. పిల్లలయాలోచనవలెను స్వప్నసంగతుల వలెనుండిన ఆదిమాలోచకులపద్ధతులుపోయి, జీవితసమస్యల గూర్చి కట్టుదిట్టమగు విమర్శలిట్లువచ్చెను. అంతకువెనుకటి మాయిక వికృత దేవతలవిగ్రహములు, సాంకేతికచిహ్నములు కులశిక్షలు మనోవికారబంధములన్నియు నిందుతోపూర్తిగా తొలగెను, క్రమపద్ధతులపైన స్వతంత్రచర్చ మొదలిడెను. ఉత్తరారణ్యములనుండివచ్చిన ఈనవీనుల స్వతంత్రమనోభావము గుడుల గూఢాంధకారమును ఛేదించి వెలుగునిచ్చెను.

క్రీ పూ 431-404 వరకు 'పెలపనీసను' యుద్ధమున గ్రీకులు నష్టమొందుచుండ, వారికుత్తరమందలి 'మాసిడోనియను'లు బలీయులై నాగరికులగుచుండిరి మాసిడోనియా వారి భాష గ్రీకుకు సంబంధించినదే ఒలింపిక ఆటలలో మాసిడోనియనులును చాలసార్లు పోటీచేసిరి క్రీ పూ 359 వయేట 'ఫిలిప్' అను శూరుడీచిన్న రాజ్యపుప్రభువయ్యెను అతడు సామ్రాజ్యకాంక్షి, ఇదివరలో గ్రీసులో పట్టుబడి బందీయై, అచ్చటి గ్రీకువిద్యను చక్కగా నభ్యసించెను గ్రీకు లేకీభవించినచో ఆసియాను జయింపవచ్చునను (హెరోడొటస్ వివరించిన) భావము నాతడక్కడ గ్రహించియుండును. అతడు ముందుగా తనరాజ్యమును సేనను చక్కబెట్టుకొనెను అప్పటికి వేయేండ్లనుండి ఆశ్వికరథములు, వాటికి తోడుగ పదాతులును, యుద్ధములందు జయసాధనములుగ నుండెను. ఆశ్వికనరులు యుద్ధములందు పాల్గొనినను, అంతవరకు వారు క్రమశిక్షసహకారము లేక, యుద్ధమున అప్రధానులుగ నుండిరి ఫిలిపు పదాతిజను లొకరినంటి యొకరుగ మధ్యనెడములేని దట్టనిదళముగనమర్చి, వారిప్రక్కలను ఆశ్వికులు యుక్తితోను క్రమశిక్షతోను పోరునట్లుతయారుచేసి, గుర్రపు దళముల నేర్పరచెను ఇతడు, ఇతనికుమారుడు అలెగ్జాండ

రును, తమయుద్ధవ్యూహములందు పెట్టినపద్ధతులలో, ఆశ్వీక దళపు ముట్టడియే ముఖ్యము ఎదుటను దట్టని పదాతిదళము శత్రుసేనతో పోరుచుండ, ప్రక్కలనుండి గుర్రపుపటాలము శత్రువులయశ్వములదరిమి, శత్రుపదాతులను ప్రక్కలనుండి, వెనుకనుండి, ముట్టడింతురు మరియు, వీరి సేనలోని ధనుర్ధరులు తమబాణములతో శత్రువుల రథాశ్వములను గురిపెట్టి చంపుదురు, అంతట శత్రురథములు నిరుపయోగములై, దళములును చెదురును

ఈనూతనసేనతో ఫిలిపు థెసలీగుండ గ్రీసువరకు తనరాజ్యము విస్తరింపజేసెను అతడు క్రీ పూ ౩౩౮ నందు 'చరోనియా' వద్ద ఆథెన్సుతోను వారి మిత్రరాజ్యముల తోను యుద్ధముచేసెను, అంతట, గ్రీసంతయు అతని పాదాక్రాంతమాయెను. చివరకు హెరోడోటసు ఆశాస్వప్నము ఫలించెను, గ్రీకురాజ్యప్రతినిధులందరుగూడి, గ్రీకు మాసిడోనియా రాజ్యములసమితి పారసీకదేశముపై దాడి చేయ నిశ్చయించిరి, అందుకు ఫిలిపును సర్వసేనానిగా నియమించిరి అతని సేనాముఖము, క్రీ పూ ౩౩౬ వయేట డార్డనల్సు జలసంధిదాటి, ఆసియాలోనికి ప్రవేశించెను కాని ఫిలిపు ఆ జయప్రాప్తిలేకుండగనే హత్యజేయబడెను ఫిలపు ద్వితీయవివాహము జేసికొనెను, అందుకీర్ష్యవహించి,

ప్రథమభార్యయగు అలెగ్జాండరుతల్లి యీహత్యను జేయించి యుండును.

ఫిలిపు తన కుమారునివిద్యవిషయమై ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించెను. అప్పటి తత్వజ్ఞులలో శ్రేష్ఠుడగు అరిస్టాటిలు నా బాలునికి గురువుగా నేర్పరచెను. తన భావములను యుద్ధానుభవములను అలెగ్జాండరుకు స్వయముగ నేర్పుచు, అతనితో చర్చించుచుండెను. చరోనియాయుద్ధమున అప్పటికి 18 యేండ్ల బాలుడయ్యు, అలెగ్జాండరే అచట అశ్వదళ నాయకుడైయుండెను. అందువల్లనే తానురాజగునప్పటి కిరువదేండ్ల యువకుడేయైనను, తన తండ్రి యుద్దేశించిన పారసీక దండయాత్ర నాతడు వెంటనే ప్రారంభింపగల్గెను.

మాసిడోనియాలోను గ్రీసులోను అలెగ్జాండరు అధికారస్థాపనకు మొదటిరెండేండ్లు పట్టెను. అంత నతడు క్రీ పూ 334 లో ఆసియాలోనికి ప్రవేశించి, "గ్రానికసు" వద్ద సుమారు తనసేన యంతయున్న పారసీకసేన నోడించి, ఆసియామైనరులో కొన్ని పురముల స్వాధీనపరచుకొనెను. రేవుపట్టణములగు టైర్ సిడెనుల నౌకాదళములును సముద్రాధికారమును అప్పటికి పారసీకులవశమందుండెను. కనుక, అతడు ముందుగా తీరనగరముల లోబరచుకొని, తన రక్షక సేనల నందుంచెను, అచ్చట రేవుపట్టణమేదైన పారసీకుల

వశమందుండినచో, స్వదేశముతో సముద్రముపై తన రాక పోకలను వారరి కట్టియుందురు క్రీ పూ 333వ ఇస్సను వద్ద, మూడవ డెరయసు అను పారసీక రాజు నడపిన నానా జాతి సంకులమగు మహాసేన నలెగ్జాండ రోడించెను ఆ పారసీక సేన $1\frac{1}{2}$ శతాబ్దములక్రింద గ్రీసుకువచ్చిన 'క్సర్క్సెసు' అక్షౌహిణివలె సంఘటన లేనిదైయుండెను, యుద్ధప్రసక్తి లేని రాజసభికులు, అంతఃపురస్త్రీలు, అనుచరులునుగూడ, అం దుండిరి యుద్ధసమయమున వారిరక్షణ పారసీకసేనకు మరింత భారమయ్యెను 'సిడను' వెంటనే లొంగెను, కాని 'టైరు'పుర మలెగ్జాండరును పట్టుదలతో నెదిరించి, చివరకు సంకులరణమున బట్టువడి, దోపిడియై, విధ్వస్త మయ్యెను "గాజా"నగరమును ముట్టడిపైన బట్టుబడెను క్రీ పూ 332 చివరకు, అలెగ్జాండరు విజయియై, ఈజిప్టు ప్రవేశించి, ఆదేశపాలనను పారసీకులనుండి వశపరచుకొనెను

మిశ్రిదేశీయులు తనపై తిరుగుబాటు చేయకుండ, భూస్థలినుండి అందుబాటైన తనకులోబడు స్థలములందు, 'అలె గ్జాండెట్టా' 'అలెగ్జాండ్రియా' అను రెండు నగరముల నీజి ప్టులో నలెగ్జాండరు కట్టించెను. పశ్చిమ మధ్యధరాప్రాంత ములందలి ఫనీషను యూదవర్తకు లాప్రదేశముల వదలి, ఈ నూతననగరములందు నిండిరి, ఆపశ్చిమరాజ్యవ్యాపార

షమంతయు నీ నగరములకు జేరెను క్రీ పూ 331 లో అలె గ్జాండ రీజిప్టునుండి, అంతకుపూర్వపు 'తాథ్మెసు, రామ్సెస్, నెకో' రాజులవలె, బాబిలనుపై దైత్రయాత్రకు బయలు దేరెను అయితే, ఈయన టైరుపురముద్వారా వెళ్లెను అప్పటికి విస్మృతమైన 'నినేవా' పురపు శిథిలసమీపమున 'ఆర్బెలావద్ద' డెరయసు నత డెదుర్కొని, మహాయుద్ధము జేసెను అందు పారసీకుల రథములదాడి నిరుపయోగమై నది, నానాజాతి సంకులమగు వారిసేనలు మాసిడోనియనుల అశ్వదళముల పార్శ్వపుముట్టడికితాళక చెదిరెను, అంతట యెదుటనున్న గ్రీకు కాల్బలముచే పారసీకులు పూర్తిగ నోడింపబడిరి పలాయితులలో డెరయసే ముందై, ఇంక శత్రువు నెదుర్చుటకు యత్నింపక, ఉత్తరముగా మీడుల దేశములోనికి పోయెను అప్పటి కింకను గొప్పదై సుప్రసిద్ధ మగు బాబిలనును, అచ్చటినుండి తరువాత 'సుసా' 'పెర్సి పోలి'పురములను, అంతట అలెగ్జాండరు ప్రవేశించెను అచ్చ ట ఉత్సవము మద్యపానము జరిగి, అందు రాజరాజగు డెర యసు ప్రాసాదము దగ్ధముచేయబడెను

అంతట అలెగ్జాండరు మధ్యఆసియాలో పారసీక సామ్రాజ్యపు ఉత్తరసరిహద్దువరకు దైత్రయాత్ర సాగిం చెను, మొదట ఉత్తరముగా పోయి డెరయసును వెంబడించి,

ఉదయవేళ నాతని నందుకొనెను, ఆలోగా డెరయసు అనుచరులే తమ రాజును హత్యజేసిరి గ్రీకు సేనాముఖము వచ్చునప్పటికి జీవించియున్నను, అలెగ్జాండరు చేరునప్పటి కాతడు చనిపోయెను. అలెగ్జాండరంతట కాస్పియను సముద్రముచుట్టి పశ్చిమతుర్కిస్థానపు కొండల నెక్కి, దక్షిణముగ వచ్చి, 'హీరటు' నగరమును స్థాపించి, ఆఫ్ఘనిస్థానములోని కాబూలు వచ్చి, అచ్చటనుండి కైబరు కనుమలగుండ భారతదేశము జేరెను. అచ్చట పంజాబులో రాజగు 'పోరసు' అను పురుషోత్తమునితో సింధునదీతీరమున నొక మహాయుద్ధము జరిగెను, ఈ రణరంగమున ప్రిథమపర్యాయము మ్యాసిడోనియనులు గజదళము నెదుర్కొని, గెల్చిరి తరువాత నతడు నౌకలపై సింధునదీముఖద్వారమువరకు వెళ్ళి, బెలూచిస్థానపు తీరమువెంట వెనుకకుపోయి, క్రీ. పూ 324 వ యేట అనగా ఆరేండ్లకు, తిరుగ 'సుసా'నగరి జేరెను అంత నాతడామహాసామ్రాజ్యమునకు బలస్థైర్యముల జేకూర్ప యత్నించెను, తన నూతనప్రజల యనురాగము సంపాదించుటకై, పారసీకరాజవేషములను పగిడీని అతడు ధరించెను; అందుచే మ్యాసిడోనియను లసూయ వహించి, చిక్కుపెట్టిరి, మ్యాసిడోనియను సేనానులకు ఆప్రాంతపు పారసీక బ్రాబిలను స్త్రీలకు మధ్య వివాహములు జరిపి, ప్రాచ్య పాశ్చాత్య

సంయోగము గలిగింప నాతడు యత్నించెను కాని యిట్లు సామ్రాజ్యైక్యము గలుగదగువరకతడు జీవింపలేదు, బాబిలను నగరమున విశేష మధుపానముచేసి, జ్వరపీడితుడై, క్రీ పూ 323 లో మరణించెను

వెంటనే, ఆ మహాసామ్రాజ్యము విచ్ఛిన్నమైపోయెను అతని సేనానులలో 'సెల్యూకస్' అందలి ప్రాచ్యసామ్రాజ్యమును (అనగా సింధునది మొదలు ఎఫెసనువరకు) దేశమంతను స్వాధీనమందుంచుకొనెను, 'టాలమీ' అను సేనాని యీజిప్టును వశపరచుకొనెను, 'ఆంటిగోనసు' మాసిడోనియా ప్రభువయ్యెను ఆ మహాసామ్రాజ్యపు యితర ప్రదేశములు, స్థిరపాలన లేక, ఆయా ప్రాంతపు సాహసికుల హస్తగతమగుచుండెను ఇంతలో, ఉత్తర ప్రాంతములనుండి విదేశీయుల దాడులారంభమై, క్రమముగా ముట్టడులు వృద్ధియయ్యెను చివరకు రోమను ప్రజాప్రభుత్వమువారను క్రొత్తపాలకులు పశ్చిమదిశనుండి వచ్చి, ఇండోగ్రీక ప్రాంతమును జయించి, వశపర్చుకొని, చిరస్థాయియగు నొక నూతన సామ్రాజ్యము స్థాపించిరి.

---

27 అలెగ్జాండ్రియా కళాలయము, గ్రంథాలయము

అలెగ్జాండరుకు పూర్వమే, పారసీకరాజ్యములందు చాలచోట్ల గ్రీకులు వర్తకులుగను శిల్పులుగను ఉద్యోగస్థులుగను జీతపుయోధులుగను వ్యాపించిరి. క్సర్క్సెసు అనంతరము కలిగిన రాజ్యాధికారపు తగవులలో, దర్యావుషుతో పదివేల గ్రీకుసైనికుల జట్టొకటి 'గ్జనఫన్' నాయకత్వమున పనిచేసిరి, వారు బాబిలనునుండి ఆసియాలోని గ్రీకు నగరములకు మరలివచ్చుటను గూర్చి, "రిట్రీట్ ఆఫ్ ది టెన్ తౌజండ్" అను కావ్యము నా సేనాని స్వయముగ రచించెను, ఇదే సేనాని స్వరచితమగు మొదటి యుద్ధకథ. కాని అలెగ్జాండరు విజయమొంది, ఆయన సామ్రాజ్యము నతని సేనానులు పంచుకొనగనే, ఆప్రాంతములందు గ్రీకులు వారి వేషభాషలు సంస్కృతియు బాగుగ వ్యాపించెను. ఈగ్రీకు వ్యాప్తిచిహ్నములు దూరస్థములగు మధ్య ఆసియాలోను, హిందూదేశపు ఈశాన్యప్రాంతమున గూడ, కన్పడుచున్నవి. భారతీయ కళాపరిణామమునను గ్రీకుల కళాస్పర్శ కనబడును.

చాల శతాబ్దములవర కాథెన్సే గ్రీకుకళలకు సంస్కృతికి నాయకమణిగా నుండెను. క్రీ త 529 వరకు, అనగా

రకూరమి వేయేండ్లు, అచ్చట విద్యాలయములుండెను. కాని కొంతకాలముకు అలెగ్జాండరు స్థాపించిన క్రొత్తవ్యాపారస్థానమగు అలెగ్జాండ్రియాయే విజ్ఞానకృషికి కేంద్రమయ్యెను ఈనగరరాజమున గ్రీకుసేనాని యగు టాలమీయాస్థానమున గ్రీకుభాషనే మాట్లాడుచుండిరి. అంతకుపూర్వ మీటాలమీ అలెగ్జాండరుకాంతరంగికుడై, అరిస్టాటిలు భావముల బాగుగ గ్రహించియుండెను, అందుచే నితడు విజ్ఞాన పరిశోధనల బహుసమర్థతతో సాగించెను అలెగ్జాండరు యుద్ధముల గూర్చిన యితని గ్రంథము ఖిలమైపోయెను

అరిస్టాటిలు జరిగించిన శాస్త్రీయచర్చలకై, అలెగ్జాండరు కొద్దిగ ద్రవ్యసహాయము చేసెను, కాని విజ్ఞాన సహాయమునకై టాలమీ స్థిరనిధి నేర్పర్చి, దాని నలెగ్జాండ్రియాలో కళాలయముకు కళాదేవతలకును దత్తము చేసెను రెండుమూడు తరములవరకీనగరమున చక్కని వైజ్ఞానిక పరిశోధనలు జరిగెను. అచ్చటి వైజ్ఞానిక రత్నములలో 'యూక్లిడు' జ్యామితి అనగా క్షేత్రగణితము రచించెను, 'ఎరటస్థనిను' భూపరిమాణమును ఏబదిమైళ్ళ వ్యాసపు భేదముతో నిర్ణయింపగల్గెను, 'అపలోనియసు' సూచ్యగ్రవస్తువులగూర్చి లిఖించెను, 'హిప్పార్కసు' ఆకాశపునక్షత్రపటమును సూచీ పత్రమును ప్రథమమున రచించెను.

"హెరోన్" ఆవిరియంత్రపు పద్ధతిని మొదట కనిపెట్టెను. అప్పుడే సిరాక్యూసునుండి అచ్చటికి సుప్రసిద్ధ పదార్థవిజ్ఞాన వేత్తయగు "ఆర్కిమిడీసు" వచ్చి, తరుచు అచ్చట పరిశోధన సలుపుచుండెను. గ్రీకులలో జీవాంగవిభాగజ్ఞుడగు హెరోఫిలసు, జీవ్యంగ శస్త్రచికిత్స గూడ చేసెడివాడని చెప్పెదరు.

మొదటి రెండవ టాలమీలకాలమున జరిగినంతటి విజ్ఞానాభివృద్ధి తిరుగ క్రీ. త. 15 వ శతాబ్దమువరకు జరుగలేదు. కాని ఆయభివృద్ధి చిరస్థాయిగాక, మరొకతరము మాత్రముండెను, అంతత్వరలో నది క్షీణించుటకు కారణము లనేకములు. ఆకళాలయము రాజస్థాపితమై, అందుల పండితులందరును రాజాదరణపైనే ఆధారపడవలసివచ్చుట ముఖ్యకారణమని "మహాఫీ" పండితుడు సూచించెను. అరిస్టాటిలుకు విధేయమిత్రుడగు మొదటి టాలమీ దానినాదరించెను, కాని, కొన్నితరములైనంతట ఆరాజవంశీయులు ఈజిప్టుమతగురువులకు లోనై, ఆవిజ్ఞానాన్వేషకు ప్రోత్సాహమొసగక, పరిశోధన పద్ధతిని నిల్పుచేసిరి. ఆకళాలయమారంభమైన ఒక శతాబ్దముకే, పరిశోధన నిల్చిపోయెను. మొదటిటాలమీ అలెగ్జాండ్రియాలో శాస్త్రీయవిద్యల కాలవాలమగు గ్రంథాలయమును గూడ, స్థాపించెను. అందలి గ్రంథములకు నకలు ప్రతులగూడవ్రాసి అమ్ముచుండిరి.

అందుచే ననేకలేఖకు లందుపనిచేయుచుండిరి. ఇప్పటి మన విజ్ఞానాభివృద్ధి కీరీతిగా అప్పుడు జ్ఞానాంకురము కలిగినది. ఆ కళాలయగ్రంథాలయముల స్థాపనము మానవచరిత్రపు ముఖ్యసంగతులలో నొకటి, అది ఆధునికేతిహాసమునకు ఆరంభకము.

ఆపరిశోధనకును జ్ఞానవ్యాప్తికిని గొప్ప ప్రతిబంధక ముండెను, అప్పటి వైజ్ఞానికులకు వర్తకులతోను, శిల్పులతోను, సాంఘికసంబంధము లేకుండెను. అద్దపుపనులు లోహపుపనులు చేయు శిల్పులతో వైజ్ఞానికులకు ఆవిషయమున సంప్రతింపులు లేకుండెను. చిత్రవిచిత్రములగు రంగుల గాజుపూసలను డబ్బీలనేగాని, అప్పటి గాజుపనివాండ్రు "ఫ్లారెంసైనుఫ్లాస్కు" (అనగా ఉష్ణరక్షకములగు సీసాలు), "లెన్సు" (అనగా దుర్భిణిఅద్దము) ఇట్టివానిని చేయలేదు. సాదాఅద్దము మంచిదని వారికి తోచలేదు, లోహకారు డాయుధములను నగలనేగాని, సున్నితమగు త్రాసుల నెన్నడును చేయలేదు. శాస్త్రజ్ఞులు పరమాణువులనుగూర్చి పదార్థతత్వముగూర్చి దీర్ఘాలోచనల జేయుచుండిరిగాని, నిత్యకృత్యముల కుపయోగించు ఎనామలురంగు తయారు మొదలగువానినిగూర్చి వారికనుభవము లేకుండెను. కనుక ఆ కాలపు అలెగ్జాండ్రియావారు సూక్ష్మదర్శని యంత్రముల

గాని, రసాయన శాస్త్రముగాని, కనిపెట్టలేదు ఆవిరి యంత్రమును కనిపెట్టిన "హెరో" ఆయంత్రమును పంపులకుగాని ఓడలకుగాని ఉపయోగించలేదు, అది నిరుపయోగమయ్యెను ఒకవైద్యము తప్ప యితరసంగతులందు వైజ్ఞానికా విష్కారములను జనులకు నిత్యోపయోగకరమగు పనుల కుపయోగించనందున, జనులకందుశ్రద్ధలేక, విజ్ఞానాభివృద్ధికి తగుప్రోత్సాహములేకుండెను. ఇట్లు, మొదటి రెండవ టాలమీలతరువాత జ్ఞానవికాసముకు సహాయములేక, ఆకాలయపు ఆవిష్కారములు పురాతనగ్రంథములందే నిలచిపోయెను 'రినస్సన్స' నబడు 16 వ శతాబ్దపు పునర్వికాసమువలన ఆవిజ్ఞానము కుజీవము కలిగి, అప్పుడు జనసామాన్యమునకు దానివాసనతగిలెను.

ఆగ్రంథాలయమున క్రొత్తపుస్తకముల దయారుచేయు విధమును బాగుపడలేదు పేలికలనుండి పొందికగా కాగితముల జేయుట ప్రాచీనజనులకు తెలియదు కాగితములన్ని ప్రప్రథమమున చీనావారు తయారుచేసిరి, అది [illegible] త. [illegible] శతాబ్దమువరకు పాశ్చాత్యులకు చేరక, తోళ్లు [illegible] షెక్కలను మాత్రమే వ్రాత కుపయోగిం[illegible] చుట్టుటకును, తీసి చదువుకొనుటకును, [illegible] అందుచే పత్రములను అచ్చు పుస్త

కములను తయారుచేయ వీలులేకపోయెను. పూర్వశిలాయుగపుకాలముననే, జనులకు అచ్చువేయుటగూర్చి తెలిసియుండెను, ప్రాచీనసుమేరియాలో ముద్రికలుండినవి కాని సమృద్ధిగా కాగితములు లేనందున, అచ్చువలన లాభము లేకపోయినది ప్రతులువ్రాయు లేఖకులును అచ్చుపద్ధతికి వ్యతిరేకులై యుందురు అలెగ్జాండ్రియాలో గ్రంథములు చాలప్రియముగ నుండెను అందువల్ల శ్రీమంతులు పలుకుబడికలవారు తప్ప, మిగిలిన ప్రాచీనులలో జ్ఞానవ్యాప్తి లేకపోయెను మొదటి యిద్దరి టాలమీలవద్దనుండిన తత్త్వజ్ఞుల సంబంధికులకు దప్ప, మిగిలినవారికి ఆ జ్ఞానరశ్మి సోకలేదు. అది బాహ్యప్రపంచమునకు గనబడకుండ, మసిబారిన లాంతరుదీపమువలె (లోనవెలుగుచున్నను) బయటకు గోచరింపలేదు ముందు వైజ్ఞానికవిద్యలో సంపూర్ణపరివర్తనము గలిగించు బీజమప్పుడు నాటబడినదని తెలియక, మిగిలినవారందరు పూర్వపద్ధతినే సంచరించుచుండిరి ఈలోగా అలెగ్జాండ్రియాయే ఒకమూఢవిశ్వాసపు అంధకారము పాలబడెను.* తరువాత వేయేండ్లవరకు అరిస్టాటిలు నాటిన బీజము లీనముగనే యుండి, ఆతరువాత కదలి మొలకరించి,

* ఏడవశతాబ్దమున అరబులు అలెగ్జాండ్రియాలోని ప్రసిద్ధగ్రంథాలయమును తగలబెట్టిరను ఆరోపణ ఈవాక్యమునమూచితమగుచున్నది చుచు

కొన్ని శతాబ్దములలో ఆధునికజ్ఞానముగను భావములుగను పరిణమించెను, అవి ఇప్పుడు మానవ జీవితమునంతను మార్చివేయుచున్నవి

క్రీ పూ ౩ వ శతాబ్దములో అలెగ్జాండ్రియాలోనే గాక, ఇతరనగరములలో (అచ్చటి రాజ్యము భిన్నముగ చుండినను) ప్రతిభావంతులు జ్ఞానవ్యాప్తి జేయుచుండిరి సిసిలీ ద్వీపములోని సిరాక్యూసు అను గ్రీకునగరమున విద్యాజ్ఞానము లభివృద్ధిలో నుండెను ఆసియామైనరులోని 'పెర్గమం' అను చోట నొక పెద్ద గ్రంథాలయము నుండెను కాని యీ యవనరాజ్యమున కుత్తరదేశీయుల దాడిచే ముప్పుకలిగెను ఇదివరలో గ్రీకు ఫ్రిజియను మాసిడోనియను జనుల పూర్వీకులు వచ్చిన మార్గముననే, 'గాలు' లను ఆర్యజాతి నూతనవన్యజనులు దాడివెడలి, అనేకపురములు ముట్టడించి ధ్వంసముచేసిరి వీరి వెనుక ఇటలీయుండి 'రోమనుల'ను మరియొక తెగ విజృంభించి, డెరయసు అలెగ్జాండరుల మహాసామ్రాజ్యపు పశ్చిమార్ధభాగమును తమ స్వాధీనము చేసుకొనిరి వారు సమర్థులు న్యాయశాస్త్రజ్ఞులు, ఐనను, విజ్ఞానకళా[illegible]ందు వారికభిరుచిలేదు మరియు మధ్యఆసియానుండి [illegible]ల'ను అశ్వారూఢులగు సైనికులు చాపహస్తులై [illegible]లించిన రాజ్యముపై క్రొత్తగా దాడివెడలిరి.

వారు (క్రీ పూ 6, 7 శతాబ్దములందు మీడులు పారసీకులవలె) క్రీ పూ 3 వ శతాబ్దియందు 'పెర్సిపోలి' 'సూసా' నగరములనుండి పాలింపబడు గ్రీకు పారసీక సామ్రాజ్యము నాక్రమించి, తదితర దేశములకు పాశ్చాత్య దేశములతో, సంబంధము విడగొట్టిరి మరియు ఈసమయమున స్ఫురద్రూపులై ఆర్యభాషకులగు నార్డికుజాతివారేగాక, ఈశాన్య ప్రాంతము నుండి స్వర్ణదేహచ్ఛాయ నీలశిరోజములు గల్గిన మంగోలియను భాషికులగు కొందరు సంచారిజాతివారుగూడ రాదొడగిరి ఈజనులగూర్చి ముందు వివరింపబడును *

---

* గ్రీకులనుండి కొన్ని విషయములు భారతీయులు గ్రహించినట్లే, భారతీయవిద్వాంసులనుండియు గ్రీకులు చాల విషయముల గ్రహించిరని టాలమీ మొదలగు గ్రీకు ప్రముఖులే స్పష్టపరచిరి ఈ యుభయజాతుల వైజ్ఞానికులమధ్య అలెగ్జాండరుకు పూర్వమును, అలెగ్జాండరువచ్చినప్పుడును, తరువాతనుగూడ, తరుచు పరస్పర సమావేశముకలిగి, అందుచే నుభయ జాతుల శాస్త్రవిజ్ఞానము వృద్ధియయ్యెను అయితే భారతీయుల ప్రాచీన వైజ్ఞానికగ్రంథములు తరువాత చాలవరకు నశించుటచేత, అప్పటి వైజ్ఞానికాభివృద్ధిస్థితిని సరిగా నిర్ణయింప సాధ్యమగుటలేదు తక్షశిలావిశ్వవిద్యాలయము అలెగ్జాండ్రియాకు పూర్వమే మహోచ్ఛదశయందుండెను

ఇట్లు పాశ్చాత్యుల ప్రాచీన నాగరికత వివరింపబడినది, ఇక 28వ అధ్యాయమున భారతదేశపు బుద్ధుని సిద్ధాంత రహస్యము చెప్పబడును. దానిని గ్రహించుటకు ముందు అప్పటికి మనదేశస్థితి యెట్లుండెనో, శ్రద్ధాముగ గమనింపదగును

భారతీయార్యుల ముఖ్య ప్రాచీనగ్రంథమగు వేదవాఙ్మయము చే, వారి పరిస్థితులు, ప్రపంచమునకు కలిగిన లాభములు, ప్రపంచమున ఆ వాఙ్మయపు స్థానమునుగూడ, సూక్ష్మముగ గమనింపవచ్చును ఆర్య జాతులందరి వాఙ్మయములలో ఋగ్వేదసంహితయే అత్యంత ప్రాచీనము, ప్రధానము, మరియు నీవేదమంత్రము లిన్ని వేలయేండ్లనుండి యెట్టి మార్పులు కలుగకుండ పదక్రమముల యేర్పాటుతో నతి జాగ్రత్తగ కాపాడబడి, అందలి భావము గ్రహించుటకు శిక్షానిరుక్తాది వేదాంగములు గూడ వ్రాయబడినవి కనుక గ్రీకులాటినుల మొదలగు ఇతరార్య జాతుల ఇలియడ్, ఒడెస్సి మొదలగువాఙ్మయగ్రంథములకన్న ఋగ్వేద సంహితయందే, ప్రథమార్యజాతియొక్క మూలభాష, వారి భావములు ఆచారములు బాగుగా గోచరించును అందుచే, అసలు ఆర్యజాతియొక్క యథాస్థితి ఋగ్వేదమువలననే చక్కగా తెలియును మరియు ఆర్య భాష ఋగ్వేదభాషయందే విశేషపరిణామములేని సహజస్థితిలో నుండుటచే, దానిభాషకు యితరార్యభాషలతో పోలిక విస్పష్టముగ నున్నది గ్రీకు లాటిను ఇంగ్లీషు సంస్కృతము మొదలగు భాషల పరస్పర సంబంధమును, భాషలన్నియు కాలక్రమమున వృద్ధినొంది పరిణామమొందు రీతులను, తెలియజేయు శాస్త్రమగు 'కంపారటివ్ ఫిలాలజి' అను తారతమ్య భాషాశాస్త్రము సంస్కృతసహాయమువలన (ముఖ్యముగ ఋగ్వేదము వలన)నే యేర్పడెను. మరియు ఆదిమజనుల మనోభావములు యెట్లు [illegible]యగుచుండునో, సాదృశ్యాదులచేతను, ఉత్ప్రేక్షారూపకాదులచేతను [illegible]ట్లు కాలక్రమమున మార్పుచెంది వితివ్యాము లేర్పడునో, [illegible] 'కంపారటివ్ మిథాలజీ' అను తారతమ్యగాథాశాస్త్ర [illegible]ఋగ్వేద సంహితను బట్టియే 'మాక్సుముల్లరు' మొద [illegible]. సిద్ధాంతము లేర్పరచిరి పాశ్చాత్య గ్రంథములలోనవతె

గాక, ఋగ్వేద సంహితలోని ఈ కథలు గాథలు నిష్కపటమగు సహజశైలిలో, అందలి యదార్థ భావములు పూర్తిగా మరుగుపడకుండ గనే, కనబడుచున్నవి (యాస్క కుమారిలాదుల గ్రంథము లీగాథల యుద్దేశములను కొంతవరకు తెల్పుచున్నవి) వీటి సహాయముచే పాశ్చాత్యులు హోమరు మొదలగువారి తమ మూలగ్రంథముల గాథల భావములగూడ సమన్వయముచేసి, గ్రహింపగలిగిరి ఇంతేగాక మతవిషయమున వాయువు అగ్ని ఆకాశము (ద్యౌః) జలము (వరుణుడు) సూర్యుడు (మిత్రుడు) మొదలగు ప్రకృతి వస్తువుల తేజస్సును మొదట వేర్వేరుగా ఈశ్వరునిగా భావించి, తరువాత వీటియన్నిటి అంతర్యామియగు పరమేశ్వరు డొక్కడేయనియు, అట్టి పరమాత్మ విశ్వమంతటను వ్యాపించి యుండుననియు, జీవేశ్వరులకు ప్రకృతిఆత్మలకునుండు సంబంధమును గూర్చిన నరుల భావములు, విమర్శలు వాటిలో క్రమపరిణామము, ప్రపంచపు ప్రాచీన వాఙ్మయములలో నెల్ల మన వేదసంహితలందు ఉపనిషత్తులయందు మాత్రమే సరిగా కనబడును ఇట్లే అనాగరికులగు ఆదిమజనుల భావము లెట్లుండునో, ఎట్లు మార్పుచెందునో, ఆసంగతికూడ అథర్వవేదమున తెలియనగును (అథర్వసంహితలోని సంగతులు కొంతవరకు ఆదిమద్రావిడ సంపర్కమున వారిభావముల ద్యోతన చేయుచు రచింపబడినదని చాలమంది విమర్శకుల అభిప్రాయము) ఈ సిద్ధాంతములచే నూతనముగ నేర్పడిన "కంపారటివ్ రెలిజియన్" అను తారతమ్య మతశాస్త్రముగూడ మన వేదములందలి సంగతుల గ్రహించుటవలననే (19 వ శతాబ్దమున) ఉత్పన్నమైనది ఆధ్యాత్మిక విషయముల గూర్చి యితరదేశముల ప్రాచీనార్య గ్రంథములలో స్పష్టభావములేవియు లేవు ఇతరదేశార్యులు ప్రపంచమునకు ప్రత్యేకమతము నీయలేరు సరిగదా, తామునుస్వతంత్రమతములేక, చిరకాలముక్రిందనే అన్య

జాతీయము అన్యదేశీయము అగు క్రైస్తవమతమును (కొందరు మహమ్మదీయమతమును) అవలంబించిరి ఒక్క భారతీయార్యులే మొదటినుండి ఆధ్యాత్మికవిషయములందు ఇతరుల సంబంధములేకుండ స్వతంత్రకృషి చేసి, స్థైర్యము ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము గల హిందూసనాతన ధర్మమును స్థాపించి, దానిని అయిదువేలయేండ్లనుండి పోషించుటయేగాక, ప్రపంచ చరిత్రలో విశేషపరిణామము గావించి, నేటికిని ప్రపంచపు ముఖ్యమతములలో నొకటిగా నెంచబడు బౌద్ధమతస్థాపకుని గూడ కనిరి

క్రీ పూ 3000, 2000 ఆ ప్రాంతమున, ముఖ్యముగా సింధునది కాశ్మీరప్రాంతములందే, ఈఆర్యులుండిరి అప్పటికి చాలపూర్వముచ్చదశలోనుండి ఆదిమజాతివారితో మిశ్రితులై, నాగరికులగు ద్రావిడులు మన దేశమంతటను వ్యాపించియుండిరి క్రీ పూ 1000 నాటికి, ఆర్యులును వారిభాషయు ఆర్యావర్తమంతయు వ్యాపించిరి మరియు, అగస్త్య పరశురామాదుల నాయకత్వమున, సాహసికులగు కొందరార్యులు ఆశ్రమములద్వారా దక్షిణదేశమునగూడ ఆర్యనాగరికతను వ్యాపింపజేయుచుండిరి అయినను ఆర్యద్రావిడ సంఘర్షమునను ఇతరకారణములవల్లను ప్రాచీనార్యమతమందు కాలక్రమమునచాలపరిణామముకలుగుచుండెను ఋగ్వేద సంహితలోని ఆయామండలముల ద్రష్టలగు విశ్వామిత్ర వసిష్ఠాదుల ఆయా ఋక్కుల వివరములనుబట్టి, ఋషిసత్తములు లౌకికవిషయములందును ముఖ్యముగా తమ సంఘక్షేమమందును చాలశ్రద్ధవహించుచు, తమ రాజులకు సంఘములకు తోడ్పడుచుండినటుల గన్పడును గాయత్రీమంత్రమును మొదట కనిపెట్టిన విశ్వామిత్రుడు క్షాత్రమందును సాహసమందును మరి యెవరికిని తీసిపోలేదు వారార్యేతరులలో ఆర్యనాగరికతను శ్రద్ధతో వ్యాపింపజేసిరి అప్పటియార్యులమధ్య జన్మచేకులాచారభేదములుగాని, వారిలో అంతర్వివాహము అంతర్భోజనములు నిషేధించుటగాని

కనబడెను సంఘమున దేశీభావ మధికముగా నుండెను అప్పటిభారతీయార్యులు హిమాలయముల అద్భుత ప్రకృతిసౌందర్యమునందు ఈశ్వరుని చిద్విలాసమునను భవించుచు ఈశ్వరు నారాధించుచు, తమజాతియొక్క ప్రపంచముయొక్క భావి అభివృద్ధియందు విశ్వాసము కలిగి, ఉత్సాహ సాహసపూరితులై ఆనందాన్వితులై లౌకికవృద్ధిని గూడ అపేక్షించుచు, ప్రకృతిరహస్యములనుకూడ గ్రహించుచుండినట్లు, కనబడును ఆశీతలపర్వతములందు వారు మాంసభోజనము సోమపానముగూడ చేయుచు, యజ్ఞాదుల నిర్వర్తించుచు, నిత్యాగ్నిహోత్రముల నుంచుకొనుచుండిరి బదరికాశ్రమము నైమిశారణ్యములు పురాణవిద్యాకేంద్రములుగ నుండెను తరువాత యజుర్వేదము ఆయా బ్రాహ్మణములు ఆరణ్యకములు ఏర్పడిన కాలమునకు, ఆర్యులు కోసల విదేహ కురుపాంచాలాది దేశములందుండినట్లును, యాజ్ఞవల్క్యాది జ్ఞానాన్వేషణపరులు కొందరు ఆధ్యాత్మికవిషయములందును జ్యోతిశ్శాస్త్రాదులందును ప్రత్యేకపరిశోధన సల్పుచుండినట్లును, కన్పడును అప్పటికి మొదట ఇక్ష్వాకు హరిశ్చంద్ర సగర దిలీప శ్రీరామాదులక్రింద కోసలరాజ్యమును తరువాత మహాభారతయుద్ధకాలమున కురుపాంచాలరాజ్యమును, హస్తినాపురాది నగరములును, ప్రధానముగనుండెను కోసలరాజ్యము వృద్ధిలోనుండిన శ్రీరాముల కాలమునకే, మిథిలాధిపతియగు జనకుడు పాలించిన విదేహరాజ్యమాధ్యాత్మికపరిశోధనకు ప్రసిద్ధికెక్కియుండెను జనకుడును ఆయనగురువగు యాజ్ఞవల్క్యుడును జ్ఞానులయ్యు, మహాకర్మయోగులుగూడ యుండిరి బ్రాహ్మణముల తరువాత వచ్చిన సూత్రవాఙ్మయకాలమునను, శిక్షా వ్యాకరణ జ్యోతిశ్శాస్త్రాది వేదాంతగ్రంథములేకాక, షడ్దర్శనముల మూలగ్రంథములుగూడ రచింపబడి, తత్వశాస్త్ర మున్నతదశకువచ్చెను అందుచే, విద్వాంసులలో ఆయాపక్షముల వారి మధ్యనభిప్రాయభేదములు కలిగెను.

వేదాంత(ఉత్తరమీమాంస) శాస్త్రజ్ఞులు వేదసంహితలందలి మిత్రవరుణాగ్నివాయ్వాగులచేత నుద్బోధింపబడిన యీశ్వరుఁ డొకఁడే యందురు, అందుకొందరు ప్రకృతిసత్పదార్థము కాదనియు, ఎవనిమట్టుకు వాఁడు ప్రతినరుఁడు జ్ఞానియై కర్మలత్యజించి, ఈశ్వరుని సాక్షాత్కరించి, వీలైనంత వెంటనే ఐహికసంబంధము లేకుండ జేసికొనవలెననిరి, (ఇదియే అద్వైతసిద్ధాంతము) వేదాంతులలోనే ప్రకృతిసత్పదార్థమే యనియు, ఈశ్వరుఁడు చిదచిత్తులన్నిటికంతర్యామియై యుండుననియు, కేవల జ్ఞానార్జనమే గాక, ప్రసన్నులై నరులు ఈశ్వరప్రీత్యర్థమై లోకహితకరమగు కర్మలను జేయుచునే యుండవలెననియు, బోధాయనాది ఋషులు కొందరు భావించిరి, (ఇది విశిష్టాద్వైతము) వీరిలో తరువాత కొందరు వేదాంతులు, జీవుఁడు ఈశ్వరునికి సేవకతుల్యుఁడని, భక్తియే ముఖ్య నిశ్రేయస సాధనమని భావించిరి (ఇది ద్వైతము) ఈసిద్ధాంతములనే తరువాత వేయేండ్లు పైగా దాటినతరువాత, వేర్వేరుగా దక్షిణభారతదేశపు శంకర రామానుజ మధ్వాచార్యులు మరల ప్రత్యేకమతసిద్ధాంతములుగ ప్రతిపాదించిరి ఈ ఆధ్యాత్మికభావము లతిగూఢముగా నుండుటచే, సామాన్యజనులకు, అందుగ్రొత్తగా ఆర్యసంపర్కము కలిగిన ద్రవిడజాతులవారికి, అవి వెంటనే బోధపడకపోవుట, ఆచరణకు వీలుగాకుండుట, సహజమే ఇక పూర్వమీమాంసవారు యజుర్వేదమందలి యజ్ఞములందు వర్ణించిన ప్రకారము చేయుటవలననే అపూర్వమనబడు నొకవిశేషము (అందుచే మోక్షమును) కలుగునని, ఈశ్వరప్రశంసగాని జ్ఞానముగాని అవసరము లేదని వాదించి, కేవల [illegible]లైరి ఈమతమును జైమిని యుపపాదించెను వేదకాలపుపరిస్థితుల [illegible]మారి, ఇప్పుడార్యులకు మాంసాశన మద్యపానాదులు నిషేధిం[illegible]క్షపరిస్థితులు దేశసంస్థితులు మారినను ఆశబ్దములవే కాని ఆం[illegible] ఉద్దేశము వీరు గ్రహింపరైరి కణాదస్థాపితమగు వై

వైశేషికమతమున ప్రకృతివస్తువులతత్త్వనిరూపణము, అందుముఖ్యముగా 'అణు' సిద్ధాంతము చర్చింపబడెను కాని దాని యథార్థరహస్యమును గ్రహించుట కష్టసాధ్యమయ్యెను (పరమాణువును భేదించి దాని యథార్థమును పూర్తిగాగ్రహించి దానిని వశమొనర్చుకొని అందలి అమితశక్తిని వినియోగించుట కిప్పటి ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు విశేషముగ పరిశోధనలజేసి శ్రమపడుచున్నారు. ఐతే, అదియింకను సాధ్యముకాలేదు) గౌతమప్రతిపాదితమగు న్యాయదర్శనమున తర్కవాదమే ప్రధానము కేవలతర్కవాదముచే ఈశ్వర నిరూపణము మోక్షము సాధించుట దుస్సాధ్యమని సామాన్యులకందరికిని తోచును పాతంజలమగు యోగశాస్త్రమున శరీరమును ఇంద్రియములను నరుడువశమొనర్చుకొని, ఆరోగ్యవంతుడై, నిగ్రహియై, అందుచే నైతికకర్మను ఆత్మసాక్షాత్కారమును సులభసాధ్యమగునటుల చేయుట కర్తవ్యము, కాని యోగాభ్యాసమున శరీరబలమును సంపాదించుటయో లేక శరీరశోషణమో ముఖ్యాదర్శమనియు, అందుచేతనే గొప్ప ప్రయోజనము కలుగుననియు, దరిమిలాను కొందరుజను లపోహపడజొచ్చిరి ప్రకృతి ప్రత్యేక స్థిరపదార్థమేయనియు, పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశాదులు అందలి యంతర్భేదములనియు, లోకమునకనబడు అనేకవిధములగు భౌతిక మానసిక పరిణామములన్నియు ప్రకృతివే గాని పురుషునికి వాటిస్పర్శయుండదనియు, పురుషుడు వాటినిగమనించు సాక్షిమాత్రమేయనియు, కర్మఫలములను మనోదేహములు పొందుచుండుననియు, యథార్థజ్ఞానమును పురుషుడు పొందుట నిశ్శ్రేయసమున కావశ్యకమనియు, సాంఖ్యదర్శన సిద్ధాంతము, ఇది కపిలమహర్షి ప్రతిపాదితము ఇందు ఈశ్వరుడున్నాడని గాని, లేదనికాని, నిరూపణయుండదు ఆనిరూపణకవసరములేదని, నైతిక వర్తనమే ప్రధానమని, కపిలునిభావమైయుండును తక్కిన వేదాంతయోగవైశేషికదర్శనముల కీశ్వరప్రతిపాదనసిద్ధాంతము ముఖ్యము (ప్రాచీనభారతదేశమునజాబాలిచార్వాకాదులు కేవలనాస్తికవాదులుగూడనుండిరి.

క్రీ పూ 6వ శతాబ్దమునాటికున్న యీభిన్నసిద్ధాంతముల సామాన్యజనులు సరిగా గ్రహింపలేరైరి దేశకాలములను ప్రస్తుతస్థితికి వీలుగ ఆచరణలో మార్పు కావలసివచ్చెను అప్పటికి వేయేండ్లకిందటి వేద భాషలోనే మతబోధజరుగుచుండెను, అది జనులను, అందుముఖ్యముగా ప్రాకృతభాషయే తెలిసిన అప్పటిజన సామాన్యమును, ఆర్యేతరభాషికులగు ద్రావిడాదిమజాతులకును, సుబోధము కాకపోయెను వారిసంప్రదాయములు భిన్నములు, దేశమున యుద్ధములు కలహములు అధికమై, ఏకీభావము లేక, జనులు యెవరియిష్టముచొప్పున వారు వర్తించుచుండిరి, నైతికాదర్శము పోయెను ఇట్లు సంఘము చెడిపోవనారంభించెను ముఖ్యముగా జనులలో విభేదములు తొలగించి, తత్వశాస్త్రక్లిష్టత లేకుండ, నైతికమగు ఆదర్శజీవితమును దేశభాషలో బోధించు మార్గదర్శకు డవసరమయ్యెను

అట్టి పరిస్థితిలో క్రీ. పూ 6 వ శతాబ్దమున ఆదర్శజీవనమునకు వినుతికెక్కిన శ్రీరామవంశీయులగు కోసలరాజులకు సామంతులై ప్రజాప్రతినిధులుగ ఎన్నుకొనబడి పాలించు శాక్యుల వంశమున (ఇప్పటి నేపాళరాజ్యసమీపమున) బుట్టి, కార్యతత్పరతకు స్వార్థరాహిత్యమునకు పేరొంది మొదట విదేహానామమున జనకునిచేతను, తరువాత ఆర్యేతరులగు జరాసంధాదులచేతను, పాలితమై ఆర్యానార్యజాతుల సమ్మేళనముకల మగధరాజ్యమున పెరిగిన బుద్ధుడే ఈకార్యమునునిర్వహించుట తగియున్నది

అప్పటికి శిశునాగవంశీయుడగు బింబిసారుడును, అతని అనంతర మాతనికుమారుడగు అజాతశత్రువును, మగధరాజ్యమునకు రాజులై రాజగృహా నగరమునుండి పాలించుచుండిరి మహాభారతకాలమున మగధరాజధానియగు గిరివ్రజపురము దానియాభేద్యమగుకోటయు బుద్ధుని కాలమునకే ప్రాశస్త్యముగోల్పోయి శిథిలమైనటుల తోచును

అప్పటిభారతదేశపు ఆర్యనాగరికతకు ముందే, ఈదేశమున వేరే యితరజాతులు, వారినాగరికతగూడ, ఉండెను వారిస్థితి నిక్రింద కొంత గమనింతము మనదేశమున పూర్వము నీలవర్ణులగు కొలేరియనులు లేక కోలులనబడు ఆదిమజనులు గోధుమవర్ణులగు ద్రావిడజాతి, ఈరెండు జాతులు కొంతవరకు మిశ్రితులైరి (ఆర్యులు వ్యాపించినకొలది) వీరిలో కొందరు వింధ్యగిరివంటి కొండలలోనికి అప్పటిదండకాటవి మొదలగు భయానకారణ్యములలోనికి మన్యప్రదేశములలోనికిని పోయి, స్వతంత్రులుగానే యుండిరి కొందరార్యపాలన మంగీకరించిరి ఆదిజనులలో కొందరార్యాధికారమంగీకరింపక, ప్రత్యేకగ్రామముల నేర్పరచుకొని అందునివసించుచుండిరనియు, వారికి ఆర్యస్పర్శ తక్కువగానుండెననియు, వారిసంతతివారే యిప్పుడు అస్పృశ్యులనబడు మాల, మాదిగ, పరయ, హొలియ, మహార్, మెహాతర్, ఇత్యాదినామముల హరిజనులనియు, కొందరి యభిప్రాయము వారు బ్రాహ్మణశూద్రసంకరజాతి పతితజాతి యనుటకన్న నిదియే ఎక్కువతృప్తికరముగ కన్పడును చరిత్రకాలమునకు పూర్వమే గాంధారము (అఫ్గనిస్థానము) మొదలు కామరూపము (అస్సాము) వరకు ఉత్తరహిందూస్థానమంతటను ఆర్యరాజ్యములు స్థాపింపబడి, అచ్చటి సంస్కృత ప్రాకృతముల శాఖలగు శౌరసేని, మాగధి, అర్ధమాగధి, సౌరాష్ట్రి, ఇత్యాదులును, అందుండి చివరకు ఇప్పటిహిందీ, బెంగాలీ, అస్సామీసు, ఓఢ్రము మహారాష్ట్రము, గుజరాతీ సింధీలును, కలిగినవి, అట్లే దక్షిణదేశపు ఆంధ్రద్రావిడుల ఆంధ్రపాండ్య చోళ కేరళరాజ్యములందలి ద్రావిడభాషకు ఆర్యసంపర్కము క్రమముగాగలిగి, అందును ప్రాంతీయభేదము లేర్పడి, చివరకు ప్రస్తుతపు ఆంధ్రము, అరవము, మళయాళము, కన్నడము, ఇత్యాదు లేర్పడినవి ఆంధ్రభాషకు మూలము సంస్కృతప్రాకృతములే యని సాంప్రదాయికు లందురు.

కాని ఆంధ్రము అసలు ద్రావిడ కుటుంబములోనిది అని భాషా శాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయము అయితే చరిత్రకాలమునకు చాల పూర్వమే ఆంధ్రము ద్రావిడమునుండి విడిపోయి, ఆంధ్ర చాళుక్యరాజుల పాలనమున ఆర్యభాషలతో అధికసంబంధము కలదై, సంస్కృత ప్రాకృతముల దత్తపుత్రికగా పెరిగినట్లు తోచును ఇప్పటి ఆంధ్రమందు చాలవరకు సర్వనామములు అంకెలపేర్లు నిత్యావసరములపేర్లగు పాలు ఉప్పు తల కాలు అన్న పిల్ల ఇత్యాదులు ద్రావిడపదములే అయినను, మొత్తము మీద ప్రస్తుతాంధ్రములో నూటికి 70 పైగా సంస్కృత ప్రాకృత సంబంధమైనవే ఆంధ్రమునకు తక్కిన ద్రావిడ శాఖలకును కొన్ని ప్రాకృతశాఖలతోను కొంత సంబంధమున్నట్లును సూచనలు కల్గినవి ఆంధ్ర జాతి ఆర్యులే అనికాని, ఆర్యేతరులనికాని, నిర్ణయించుట కష్టము భాషను బట్టియే అనార్యద్రావిడులనుటకు వీలులేదు ఆర్యభాషికులైనను బెంగాలీవారు శరీరనిర్మాణమునుబట్టి ద్రవిడ మంగోలుజాతి మిశ్రితులని నిర్ణయింపబడినది మొత్తముమీద ఆంధ్రులు (చాలవరకితరులును) ఆర్య ద్రావిడాది మిశ్రితులని చెప్పవచ్చును ఆంధ్రదేశపు వేంగికళింగ చాళుక్య రాజ్యములు ఆర్య ద్రావిడ రాజ్యముల మధ్యనుండి ఉభయ సంపర్కము కలిగియుండెను ప్రాచీనకాలమున హిందూస్థానమందు హిమాలయప్రాంతమందు గూడ చాల తెగల జనులుండినట్లు, 6 వ శతాబ్ది అమరసింహుని నిఘంటువులోని "విద్యాధరోప్సరోయక్షరక్షోగంధర్వకిన్నరాః । పిశాచో గుహ్యకస్సిద్ధో భూతోమీ దేవయోనయః" అను శ్లోకము వగైరాలు సూచించును వీరందరు ఆర్యులో కారో తెలియదు. చారిత్రకకాలమున అంతర్జాతి వివాహముల నిషేధ మధికమయినను అంతకుముందే అనులోమ, వివాహములవలనను, కొన్ని తెగలు యితర ప్రాంతములకు పోవుటవలనను, ఇతర కారణములవల్లను, వసిష్ఠవ్యాసాది [illegible]ర్షుల కాలమందే జాతిమిశ్రణము కలిగినట్లు, భారతాదులవల్లనే కను[illegible] ఇట్లు బుద్ధుడు జనించు కాలమునకు ఆర్యద్రావిడాదుల సం[illegible]గరికత మిశ్రితమైనవి, మరియు, కొంతవర కాజాతులుగూడ [illegible]

గౌతమబుద్ధుడు జనించునప్పటికి భారతదేశపు స్థితి యిట్లుం[illegible]

28 గౌతమబుద్ధుని జీవితము

మహాప్రవక్తయగు గౌతమబుద్ధుడు ఆసియాఖండ మంతటను మతధర్మములను భావములను పరివర్తనచేసెను ఆనంగతి తెలుపుట కిప్పుడు మనకథలో మూడుశతాబ్దములు వెనుకకు వెళ్లవలసియున్నది బాబిలనునందు యూదులలో ఈసయ్యా ప్రవచనమును ఎఫిసనులో పదార్థపరిశోధనము జరిగినప్పుడే, భారత దేశమందలి వారాణసీనగరమున శ్రీబుద్ధ మహోదయుడు తనశిష్యుల కుపదేశించుచుండెను ఇట్లు క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దిలో నీయుగపురుషులు పరస్పర సంపర్కములేకయే వేర్వేరు దేశములందొకేసారి యవతరించి బోధించుట ఆశ్చర్యకరము ఆకాలమందన్ని ప్రాంతములందును నూతనమనోవికాసము ధైర్యము నావిర్భవించెను. చీనాలో గూడ నట్లే జరిగెనని ముందు తెలియగలదు అన్ని ప్రాంతములందును రాజులు గురువులు నడిపించు జీవహింసాయుత యాగముల సంప్రదాయముల నుండి జనులు మేల్కొని, తీవ్రస్వతంత్ర జ్ఞాన మన్వేషింప దొడగిరి 2,0000 యేండ్ల బాల్యదశ అంతటితో గతించి, మానవ జాతికి యువకత్వ మంకురించెను

భారత దేశపు ప్రాచీనచరిత్ర యిప్పటికిని చాలనందిగ్ధముగ నున్నది క్రీ పూ రెండువేలేండ్ల ప్రాంతముననో

మరియెప్పుడో, ఆర్యులలో నొకశాఖవారు వాయవ్యదిశ నుండి, హిందూదేశము ప్రవేశించిరి వీరొకేతరంగముగ వచ్చిరో, లేక వేరు వేరు తెగలుగా దండెత్తిరో, తెలియదు, కాని వారిభాష సాంప్రదాయము ఉత్తరహిందూదేశ మంతయు, వ్యాపించెను, ఆర్యభాషలో వీరిప్రత్యేకశాఖయే సంస్కృతము ఈయార్యులు హిందూదేశములో ప్రవేశించునప్పటికి, అచ్చటి సింధు గంగానదీ తీరమునందు గూడ ఆర్యులకన్న మహావైభవము కలిగి, ఉత్సాహశక్తియందు మాత్రమార్యులకు తీసిపోవు, నీలగోధుమవర్ణులగు వేరొకజనులు వసించుచుండిరి గ్రీకు ఆర్యులును పారసీకార్యులును ఆయాప్రాంతపు పురాతనజనులతో కలసిపోయిరి, కాని, భారతీయార్యులు హిందూదేశపు ఆదిమజనులలో కలసిపోక, ప్రత్యేకముగా నుండినట్లుకనబడును భారతదేశపు ప్రాచీనచరిత్ర మనకుగోచరింప మొదలిడిన నాటికే, భారతీయులు కొన్ని తెగలుగా విడిరి, కులభేదములుగూడ ఏర్పడెను ఈతెగల జనులు పరస్పర భోజనము అంతర్వివాహమును చేయనందున, చరిత్రకాలపు ఆరంభమునుండియు వారిలో జాతిభేదము స్థిరమైనిల్చినది ఇట్టినిర్బంధములేక, స్వేచ్ఛగా వివాహమాడుచు సంయోగమొందు యూరోపియనులకు, మంగోలియనులకు, భారతీయులతో

నీ కారణమున ఆచారాదులందు భేదము కలిగినది. భారత జాతిలో నిట్టి నియమములవలన కులభేదములు చాల ఏర్పడియున్నవి

గౌతబుద్ధుడనబడిన యీసిద్ధార్థుడు హిమాలయ దక్షిణప్రాంతమునందలి యొక చిన్నరాజకుమారుడు,* ఆ రాజపుత్రుడు తన 20వ యేట సమీపబంధువగు, యశోధరను వివాహమాడెను ఆయన తనకౌమారమున మృగయాది వినోదముల ననుభవించి, తనరాజోద్యానము లందును, సుందరారామములందును సస్యసమృద్ధిగల క్షేత్రములందును విహరించుచుండెను ఇట్లు మహానందకరమైన పరిస్థితులలో జీవితము గడుపుచుండగా, ఆయనహృదయమున నొకగొప్ప యసంతృప్తిజనించెను, కార్యశూరుడు కుశాగ్రబుద్ధియునగు ఆతడాందోళనమున బడెను తనప్రస్తుతజీవితము యథార్థమైనది కాదని, అమూల్యజీవితము నప్పుడు వ్యర్థముగ గడుపుచున్నట్లును, ఆయనకు స్ఫురించెను నరదేహములు వ్యాధులకు మృత్యువుకు లోనగుచుండుట తప్పదు భౌతికసౌఖ్యములన్నియు తాత్కాలికములు, సందిగ్ధములు, అసంతృప్తికరములు, అని గౌతముని విశాలహృదయమునకు విదితమయ్యెను.

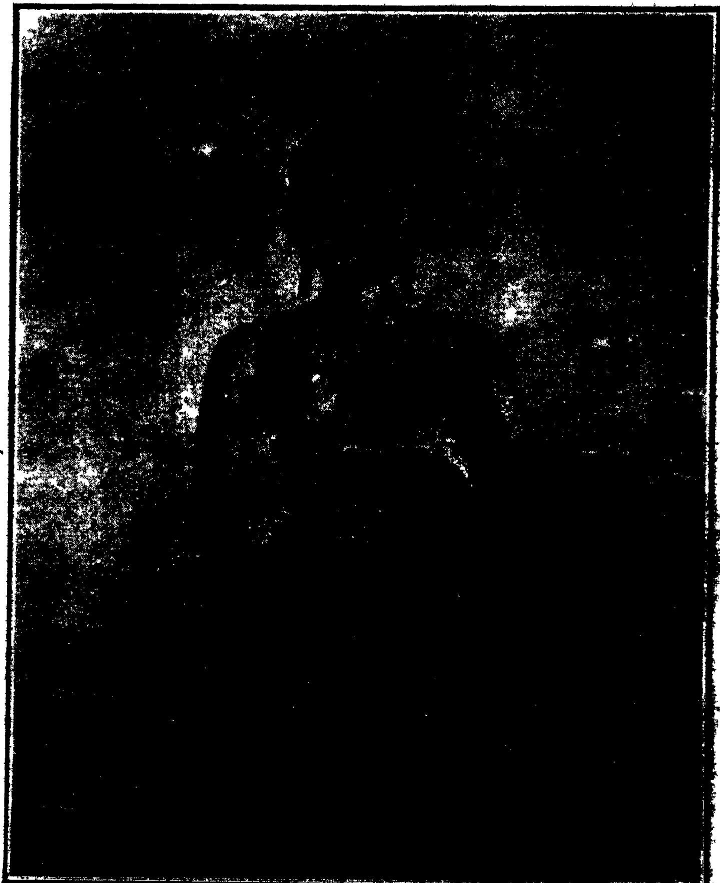
---

*సిద్ధార్థుడు నేపాళదేశసమీపపు లుంబినియొద్ద శాక్యవంశీయుడగు శుద్ధోదనునికి మాయాదేవిగర్భమున జనించెను

ఆయన ఇట్లు పరితపించుచు, దేశసంచారులగు సన్యాసులలో నొకనితో సహవాసముచేసెను భారతదేశమున నిట్టిసన్యాసులనేకులు తిరుగుచు, తమనిత్యజీవనమును అనేక నియమముల ప్రకారము నడుపుకొనుచు, ఆధ్యాత్మిక చర్చలందు ధ్యానతపస్సులందు కాలము వినియోగించుచుండిరి, వారు జీవితమర్మమును తద్యస్థితిని గ్రహింపయత్నించుచుందురనివాడుక తానునట్లే చేయవలెనని గౌతముడు, దృఢనిశ్చయుడై అందుకై తదేకధ్యానము చేయుచుండెను ఈస్థితిలో ఆయన భార్య ప్రసవించి, ప్రథమపుత్రుడు జనించెను, ఈవార్తవిని 'ఇదియొక నూతనబంధము, దీనిని ఛేదింపవలెను', అని గౌతముడు భావించెను. స్వగ్రామమునకు తిరుగవచ్చునరికి, తాను నూత్నబంధకమని యెంచుచున్న రాజపుత్రిజననముకై జనులందరు మహోత్సవము జేయుచు, విందులలోను నృత్యనాట్యములందును మగ్నులైయుండిరి గౌతము డర్ధరాత్రిమున మేల్కాంచి, తనభవనము అగ్నిపరీతమయ్యెనని విన్నమనుష్యునివలె దారుణపరితాపము పాలాయెను ఇంద్రియసౌఖ్యపూరితము నిరాధారము నిరుద్దేశము అగు ఆజీవితమును తత్క్షణమే విడువ నిశ్చయించి, ఆయన వెంటనే లేచి, తనభార్య యంతఃపురమునొద్దకు నిశ్శబ్దముగ వెళ్ళి, అచ్చట చిన్నదీపకాంతిని పుష్పాలంకృతశయ్యపై చిన్న

శిశువును అంసములమధ్య నిడికొని సుఖనిద్ర జెందు భార్యను జూచెను, విడిచిపోవుటకు ముందా శిశువు నొక్కసారి తనచేత నెత్తుకొని కడసారి కౌగలింపవలెనని ఆయనకు సహజావేశము కలిగెను కాని భార్య వెంటనే మేల్కొనుననుభయముచే నట్లుచేయక, దృఢహృదియుడై గౌతము డచటినుంచిమరలి, రాజమందిరమునుపురమునువీడి, భారతీయాకాశపు నిండు వెన్నెలలోబయలుదేరి అశ్వారూఢుడై చనెను, ఆరాత్రి చాల దూరముపోయి, ఉదయమునకు తన రాజ్యపు సరిహద్దుల దాటె, గౌతము డొకనదీసైకతస్థలమున దిగి, తన సుందర కేశములను చేతిఖడ్గముతో ఛేదించి, తన శరీరాభరణముల నన్నిటిని తీసి, వాటిని తన అశ్వమును ఖడ్గమును గూడ అటనుండి స్వగృహమునకు బంపివైచెను అంతట బయలు దేరి పోవుచు, సిద్ధార్థుడొక జీర్ణవస్త్రధారిని కలుసుకొని, అమూల్యమగు తన దుస్తుల వానికిచ్చి, వాని చిరుగుగుడ్డల ధరించి, లౌకికబంధము విసర్జించి, దక్షిణాభిముఖుడై, జ్ఞానాన్వేషణకై బయలుదేరెను అతడు వింధ్యపాదములవద్ద ఋషులు సన్యాసులునున్న యాశ్రమము జేరెను, అచట తపస్వులగు కొందరుమును లాగిరిగుహాలలోనుండి అవసరమగు ఆహారాదులకై పురములోనికి బోయి, అచ్చట తమ వద్దకు వచ్చువారికాశువుగా హితబోధచేయుచు, కాలక్షే

పము చేయుచుండిరి గౌతము డా కాలపు తత్వవేదాంత శాస్త్రము లన్నిటి నభ్యసించి, అందు ప్రవీణుడాయెను, కాని అందలి సిద్ధాంతము లాయన కుశాగ్రబుద్ధికి తృప్తి కల్గింపలేదు తీవ్రతపస్సు నిద్రాహార త్యాగము ఆవేదన జ్ఞానశక్తుల నిచ్చునని, భారతీయులు నమ్ముచుందురు దానిని గౌతముడు స్వయముగా పరీక్షించుటకై అయిదుగురు సహచరులతో నొక వనములోనికిబోయి, అచ్చట నుపవసించుచు, తీవ్రముగ ధ్యానించుచుండెను "ఆకాశవితానమున వ్రేలాడు మహాఘంటానినాదము" వలె సిద్ధార్థుని కీర్తి అంతటను వ్యాపించెను కాని అందుచే యథార్థజ్ఞాన మాయనకు లభింపలేదు ఒకరోజున ఆనీరసస్థితిలో సిద్ధార్థుడిటు నటు నడచుచుండి, హఠాత్తుగా నేలపై బడి స్మృతితప్పెను తనకు తిరుగ జ్ఞప్తికలుగునప్పటికి, ఆశోషణపద్ధతులన్నియు మాయికములు అస్వాభావికములు అసంగతములు అని, అది సత్యమగు జ్ఞానమార్గము కాదని, ఆయనకు వ్యక్తమయ్యెను, అంతట మామూలు ఆహారము దెమ్మని, ఆయన తన ఘోరతపమును శరీరమనశ్శోషణను నిలిపివేసెను [illegible] అది చూచి విభ్రాంతులైరి. ఆ రోగిశరీరము [illegible]బలమును వృద్ధిజేసికొనుచు సత్యజ్ఞాన సంపాదన [illegible] ఆయన పూర్తిగా గ్రహించెను. ఆ దేశకాల

[illegible] ([illegible]లో దొరికిన [illegible]విగ్రహము).

భావన కీనూతన సిద్ధాంతము విచిత్రముగ నుండెను అందు చే సిద్ధార్థుని శిష్యు లాతని త్యజించి, విచారముతో కాశీకి వెడలిపోయిరి. గౌతముడుమాత్ర మేకాకిగా సంచరించెను ఏదైన క్లిష్టసమస్య మనస్సుకు తట్టి క్రమక్రమముగనే బోధ పడుచున్నను, ఆ సంగతి అవగాహన యగుచున్న సంగతి కొంత కాలము తెలియకనే ఉండును, పూర్తిగా నదిపరిష్కార మైనపుడు, హఠాత్తుగా భాసురకాంతిచే వికసించినట్లుగా సంపూర్ణ జ్ఞానోదయము గలిగి, తటాలున విజయము నొంది నట్లగును, గౌతమునకిట్లే తటస్థించెను అతడొక నదీతీర మున నొక మహావృక్షముక్రింద భుజింపబోవుచుండ, తన జ్ఞానచక్షువు కాదివ్యదృష్టి హఠాత్తుగా కలిగెను జీవిత రహస్యమంతయు ఆయనకు స్పష్టముగా గోచరించినట్లాయెను, అట్లు రాత్రి తీవ్రధ్యానము చేయుచు బుద్ధుడై, అచ్చటనుండి లేచి, తనకు ప్రత్యక్షమైన నూతన జ్ఞానము నితరులకు బోధింప నుద్యుక్తుడయ్యెను

బుద్ధుడచ్చటినుండి కాశికి వెళ్ళి, తన పూర్వ శిష్యుల గలుసుకొని, వారి కానూతన విజ్ఞానము బోధించెను. వారాణసియొద్ద ఒక యారామమున వారందరు పర్ణశాల నేర్పరచుకొని, అచ్చటకు జ్ఞానార్థులై వచ్చు జనులందరికి బోధించుచుండిరి (ఆతోట ఇప్పుడు 'కింగ్స్ డియర్ పార్కు'

అనబడుచున్నది) 'నాకు సంపూర్ణసౌఖ్య మెందుచేత లేదు?' అని ఆయనకు కౌమారదశయందు కలిగిన ప్రశ్నయే ఆయన బోధలో ప్రారంభవిషయము, ఈ ప్రశ్న ప్రతివానికిని హృదయశోధనకరము థేల్సు, హిరాక్లిటస్ అను గ్రీకు తత్వజ్ఞులు సృష్టిసమస్యల చర్చించుచో జేసిన విమర్శలు కేవల బాహ్యావినోదకారులు, అందు ఆత్మజ్ఞానము శూన్యము, ఇస్లీయాదులు అచ్చటి మహాప్రవక్తలు చేసిన నీతిబోధలును ఆత్మవిజ్ఞానము లేనివి, వాటికిని శ్రీబుద్ధమహాశయుని బోధకును చాల భేదము కలదు భారతీయ బోధకుడగు బుద్ధుడాత్మను మరువక, ఆత్మపై తన జ్ఞానమును కేంద్రీకరించి, అహంభావమును నశింపజేయ యత్నించెను జనుల బాధలన్నియు వారి దురాశాపేక్షలవలననే కలుగుచున్నవనియు, కామలోభాదుల నరుడు జయించువరకు జీవితము బాధామయమై శోకాంతముగనే ఉండుననియు, బుద్ధుడుపదేశించెను

ఈకామము మూడుపద్ధతులుగా నుండును, ఈమూడును దోషభూయిష్ఠములే, జిహ్వాచాపల్యము, ధనాశ, ఇంద్రియలోలత్వము, మొదటితరగతివి, రెండవది అహంకృతి[illegible]ము, వ్యక్తుల అమృతత్వాపేక్ష, ఆత్మలాభముకొరకు [illegible]దివత్వముకొరకు గలుగు లోభము, మొదలగునవి [illegible]రగతితో చేరును. వివిధరూపమగు ఈకామ

గుణము పూర్తిగా జయించిననే, జీవితపుబాధలును ఆశాభంగములును పోవును అట్లు పూర్తిగా కామము జితమై అహంభావము తొలగినమీదట, ఆత్మకు సహజమగు శాంతి నిశ్రేయసము కలుగును, ఇదియే నిర్వాణము, బుద్ధుని యుపదేశసారమిదే ఈయుపదేశ మతిసూక్ష్మము, ఆధ్యాత్మిక భావాన్వితము స్వకీయానుభవముచే నిర్భయముగా యుక్తముగా వస్తువుల విమర్శింపవలెనను గ్రీకుల బోధలవలెను, దైవభీతికలిగి ధర్మకార్యముల చేయవలెనను యూదుల సిద్ధాంతమువలెను, అదిసులభగ్రాహ్యము కాకుండెను ఆ యుపదేశ మత్యున్నతము, చాల సూక్ష్మము, గౌతముని స్వంతశిష్యులకుగూడ సరిగా తెలిసియుండదు అట్టిస్థితిలో బుద్ధుని ప్రత్యక్ష సంబంధము బోధ తొలగినవెంటనే, అది యపార్థముపాలై సారస్య హీనమైపోయెను, అందు ఆశ్చర్యములేదు మధ్యమధ్య చిరకాలము కొకసారి జ్ఞానధర్మములు భూమిపై నొకప్రత్యేక పురుషునిలో నవతరించి వ్యాపించుననియు, బుద్ధుడట్టి యవతారమూర్తియనియు, అప్పటి జనులలో నమ్మకయుండెను గౌతముడే బుద్ధుడు (బోధిసత్వుడు) అని, ఆయనయే చిట్టచివరి బుద్ధుడని, గౌతముని శిష్యులు ప్రకటించిరి కాని ఆయనతనకట్టి బిరుదును అంగీకరించినట్లు నిదర్శనములేదు ఆయన చనిపోగనే, ఆయనను

గూర్చి అనేక చిత్ర విచిత్రగాధలు బయలుదేరెను మానవ హృదయ మెన్నడును నైతికకృషికన్న అద్భుతకథలపైనే అధికముగా నాకర్షింపబడును అందుచే గౌతమబుద్ధు డత్యద్భుతమూర్తి అయ్యెను

అందుచే ప్రపంచమునకు యథార్థలాభమే కలిగెను నిర్వాణ మతిసూక్ష్మము అత్యున్నతమునై జనసామాన్యము కగోచరమైనది, మానవజాతికి సహజమగు అద్భుతకథాకల్పనముచే గౌతముని సాధుజీవితములోని స్పష్టవిషయములు కప్పబడినది, కాని గౌతమబుద్ధుడు బోధించిన అష్టమార్గములను, జీవితమున కాతడేర్పరచిన ఆర్యపద్ధతి భావములను, జనులు కొంతవరకు గ్రహించిరి పరిశుద్ధహృదయము మనోవాక్కాయములందు సద్వర్తనము నిరాడంబర నిష్కపటమగు నీతివర్తనము ముఖ్యములని బుద్ధుడుపదేశించెను అందుచే, ఔదార్యమునకు పరోపకారమునకు అహంభావ హీనతకు ప్రాముఖ్యము గలిగెను, మానవుల అంతరాత్మకు తేజము కలిగెను *

---

* బుద్ధుడు స్వతంత్రమతము స్థాపించుటకుగాక, హిందూమతమం దప్పటికి వ్యాపించిన కొన్నిదురాచారములదొలగించి సంస్కరింప [illegible]పరిశుద్ధసనాతనధర్మము వ్యాపింపజేయుటకే, యత్నించెను జీవ[illegible]వని, సత్యాహింసలు ధర్మము భూతదయప్రధానము[illegible] [illegible]యన్నిధర్మములను యుక్తమగు నైతికజీవితమువలనను

లోకహితకరమగు సద్వర్తనమువలనను మాత్రము మోక్షము కలుగునని, అతడుచేసిన ఉపదేశములు హిందూమతములోనివే, కాని అప్పటికి వేద విహితమను విశ్వాసముచే ఒకమూల జీవహింసాయుక్తయాగములను కొందరుచేయుచుండ కర్మసన్యాసమవసరమను బుద్ధితో సర్వకర్మత్యాగులై సన్యాసధర్మము కపార్థముగావించి కొందరు ఆత్మహానిచేయుచుండిరి, అందుచే బుద్ధుడు ధర్మమును తిరుగబోధింపవలసివచ్చెను ఆయన ఉపదేశమాహాత్మ్యమును తరువాత భారతీయులు క్రమముగా కొన్నిశతాబ్దములు గ్రహించి, భగవంతుని దశావతారములలో ఆయన నొకనిగ భావించిరి కపిలమహర్షి స్థాపితమగు సాంఖ్యసిద్ధాంతమే బుద్ధమతమునకు మూలాధారము

కేవలజ్ఞానముతో తృప్తినొందక, లోకహితకరకర్మ విడువక చేయవలెనని బుద్ధుడుచేసినబోధనయు హిందూగ్రంథవిహితమే

"కుర్వన్నేవేహకర్మాణి
జిజీవిషేచ్ఛతంసమాః" } (ఈ ఉ 3-2)

"తస్మాదసక్తస్సతతం కార్యం కర్మసమాచర" (భ గీ 3-39)

"కుర్యాద్విద్వాన్ తథాऽసక్తః చికీర్షుర్లోకసంగ్రహం"(భ గీ 3-25)

ప్రజాసామాన్యమునకు బుద్ధుడు అప్పటి సామాన్యజనులభాషయగు 'పాళి' యను ప్రాకృతమందే బోధించెను

స్వార్థమునకై చేయుకార్యము అనగా 'కామ్య' కర్మ విడుచుటయే నిజమగు సన్యాసమనియు, ఫలాపేక్షవిడుచుటే త్యాగమనియు, గీతలో వ్యక్తముచేయబడినది. "కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్యాసం కవయోవిదుః, సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుఃత్యాగం మనీషిణః" (భ గీ అ 18 శ్లో-2) కాని చాలమంది హిందువులాభావమును గ్రహిం

పక, జ్ఞానము స్వీయమోక్షమునే లాంఛనీయములని భావించుసంగతి నిజము

సర్వభూతసమత్వము ఆత్మజ్ఞానము ఇంద్రియనిగ్రహము అను మూడును మోక్షమునకవసరము లను బుద్ధునిసిద్ధాంతము వేదములందును గీతలందును నిరూపింపబడెను "యస్తుసర్వాణిభూతాని ఆత్మన్యేవానుపశ్యతి, సర్వభూతేషు చాత్మానం తతోనవిజుగుప్సతే" (ఈ శా ఉ 1 6)

"ఆత్మావా అరేదృష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిది ధ్యాసితవ్యః" (బృ ఉ 4)

"ఏషోఽణు రాత్మా చేతసావేదితవ్యః (ముం ఉ 3-1-9)

"ఉత్తిష్ఠతజాగ్రత క్షురస్యధారానిశితా దురత్యయా " (క ఉ 1-3-13)

"విజ్ఞానసారథిర్యస్తుమనః ప్రగ్రహవాన్నరః। సోఽధ్వనః పారమాప్నోతి తద్విష్ణోః పరమంపదం" (క ఉ 3-9)

"నహిజ్ఞానేన సదృశంపవిత్రమిహవిద్యతే" (భ గీ 4-38)

"ఉద్ధరే దాత్మనాత్మానం నాత్మానమవసాదయేత్ " (భ గీ 6-5)

"కామఏషక్రోధఏష " (భ గీ 3-37)

"జహిశత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదం" (భ గీ 3-43)

"తాంయోగమితిమన్యంతే స్థిరామింద్రియధారణాం"(క ఉ 6 4)

"ఇంద్రియస్యేంద్రియ " (భ గీ 3-34)

"అహంకారం బలందర్పం .. " (భ గీ. 16-18-19)

వైదికతలో యుక్తాహారముకూడ విధింపబడినది. ఆట్టి సాత్త్విక ఆహారము [illegible]సత్త్వబలారోగ్యసుఖప్రీతి వివర్ధనాః,

రస్యాఃస్నిగ్ధా స్థిరాహృద్యా ఆహారాస్సాత్వికప్రియాః” అని వివరింపబడినది (భ గీ 17-7)

అప్పుడప్పుడు అవతారములు కలుగుచుండుననుహిందూమత మతస్థుల భావము “యదా యదాహిధర్మస్య ధర్మసంస్థాపనార్థాయసంభవామియుగేయుగే” (భ గీ 4 7, 8) అను సుప్రసిద్ధగీతాశ్లోకములందు వ్యక్తము చేయబడినది

మనభారతదేశమందు అప్పుడును యీనాటికిని శరీరమనశ్శోషణముచే యోగసమాధిని మోక్షమును సంపాదింపవచ్చునను దురభిప్రాయమున్నసంగతి, అట్టిభావము మనసంఘమునకు హానికరమగుసంగతి,సత్యమే కాని బుద్ధుడనుగ్రహించిన సిద్ధాంతము సనాతనహిందూమతమునకే లేదనుటకు వీలులేదు నరులు విషయలోలురు కాకూడదు, కాని శరీరమనస్సుల కృశింపజేయనుకూడదని, ఆత్మజ్ఞానావహరమగు సన్యాసము అనగా కర్మత్యాగముకాక ఫలేచ్ఛాత్యాగమనియు గీతామలందు చాలచోట్ల స్పష్టము చేయబడినది

“నాత్యశ్నతస్తు యోగోస్తి నచైకాంత మనశ్నతః, నచాతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతో నైవచార్జున” (భ గీ 6-16)
యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు, యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగోభవతి దుఃఖహా (భ గీ 6-17)
“కర్శయన్తశ్శరీరస్థంభూతగ్రామమచేతసః, మాంచైవాన్తశ్శరీరస్థం తాన్ విధ్యాసురనిశ్చయాన్” (భ గీ 17-6)

29 అశోకచక్రవర్తి

ఆత్మవశీకరణమే మానవునికి నిశ్శ్రేయససాధనమను గౌతముని యుదారగంభీరోపదేశము లాయన తరువాత కొన్నితరములవరకు లోకమందంతగా వ్యాపింపలేదు అంతట లోకోత్తరుడగు నొకమహారాజు హృదయము నాయుత్తమ భావము లాకర్షించెను అలెగ్జాండరు చక్రవర్తి భారతదేశము వరకువచ్చి, సింధునదీతీరమున పోరసురాజుతో యుద్ధము జేసియుండెనుగదా! ఆరోజులలో మౌర్య వంశీయుడగు చంద్రగుప్తుడను శూరుడు అలెగ్జాండరు మకాముకువచ్చి, హిందూస్థానమంతను జయింపుమని అలెగ్జాండరుకు సూచించెనని గ్రీకుచారిత్రకులు వ్రాసిరి కాని మాసిడోనియనులు తమకునూతనమగు నాప్రదేశము నకు పోవ నిరాకరించిరి కనుక అలెగ్జాండరాయత్నము జేయలేదు తరువాత క్రీ పూ 321 లో, చంద్రగుప్తుడు [illegible]వసహాయము లేకనే కొందరు కొండజాతివారి సాయ[illegible] తనయభిలాషను సిద్ధింప జేసుకొని, ఉత్తరభారత [illegible] సామ్రాజ్యమును తానేస్థాపించెను తరు

వాత క్రీ పూ 303లో చంద్రగుప్తుడు పంజాబుపాలకుడగు సెల్యూకను రాజుపై దండయాత్రసలిపి, అతనినోడించి, భారత దేశమున యవనాధికారము రూపుమాపెను. చంద్రగుప్తుని పుత్రుడు తండ్రిస్థాపించిన మౌర్యసామ్రాజ్యమును విస్తరింప జేసెను చంద్రగుప్తుని పౌత్రుడగు అశోకచక్రవర్తి క్రీ పూ. 264లో రాజ్యాధిపతియై, ఇప్పటిఆఫ్ఘనిస్థానము మొదలు మద్రాసురాష్ట్రమువరకున్న తనసామ్రాజ్యము పాలించు చుండెను సంప్రదాయప్రకార మతడాసామ్రాజ్యము విస్తరింపజేసి, భారతదేశమంతనుజయించి, ఏకచ్ఛత్రాధిపతి కావలచెను అందుకై మద్రాసురాష్ట్రపు ఈశాన్యమందున్న కళింగప్రాంతమును 255వ యేట ముట్టడించి, అందుపూర్తిగ జయమునొందెను కాని, అందు యుద్ధముల భయానకస్థితులు ఈతిబాధలును ఆయన స్వయముగాగమనించెను, లోకమందలి యితరరాజులవలెగాక నీమహానుభావుడు ప్రజలబాధలు సహింపక, అప్పటినుండి సమరసంపర్కములేకుండ జేసికొనెను, తరువాత శాంతివ్యాపకములగు బౌద్ధమతసిద్ధాంతముల నవలంబించి, అశోకుడు 'ఇకముందు ధార్మికవిజయమే యథార్థ జయమని' స్పష్టపరచెను లోకోత్తరచక్రవర్తియగు అశోకుని 28 ఏండ్ల శాంతిసుఖప్రదమగు పరిపాలనమువంటిది క్లేశయుతమగు ఈమానవచరిత్రమందికెచ్చటనులేదు అశోకుడు

భారతీయుల నీటివసతికై అనేక వాపీకూపతటాకముల త్రవ్వించెను, మార్గములవెంట ఛాయావృక్షముల నాటించెను, ప్రజాసౌఖ్యముకై దేశమంతటను వైద్యశాలలను, ఆరామములను, ఓషధులతోటలనుగూడ, నెలకొల్పెను, మరియు ఆదిమజనులను పరాధీనజాతులను రక్షించుటకై, ఒకప్రత్యేక మంత్రిక్రింద రాజ్యాంగశాఖ నేర్పరచెను, స్త్రీవిద్యాభివృద్ధికై చాలసదుపాయముల జేసెను బౌద్ధగురువులకును మతసంస్థలకును అనేక దానధర్మముల జేయుటయేగాక, బౌద్ధధర్మపు వాఙ్మయమును సరిగాగ్రహించి విమర్శించుటకు సమర్థులగు శ్రమణకుల నియమించెను, భారతీయమత ప్రవక్తలలో ముఖ్యుడగు బుద్ధుని యనంతరము, ఆయనచేసిన పరిశుద్ధఋజుసిద్ధాంతములలోనికి తరువాత అనేకమూఢ విశ్వాసములు దురాచారములును వ్యాపించెను, వాటిని తొలగించుటకై అశోకుడు తగుయత్నముల జేసెను ఇంతేకాక, కాశ్మీరముకు పర్షియాకు సింహళముకు మిశ్రదేశపుఅలెగ్జాండ్రియాకుకూడ, అశోకుడు శుద్ధబౌద్ధధర్మప్రబోధకై ప్రచారకులనంపెను కాని, ప్రపంచరాజు లందరిలో నత్యుత్తముడగు అశోకుని [illegible]రాశయముల నాయన యనంతర మమలు జరుపగల [illegible]సంస్థలును, లేకపోయెను ఆయనపోయిన శతాబ్ద[illegible] ఆయనపాలనలో నేర్పరచిన ఘనకార్యములు నా

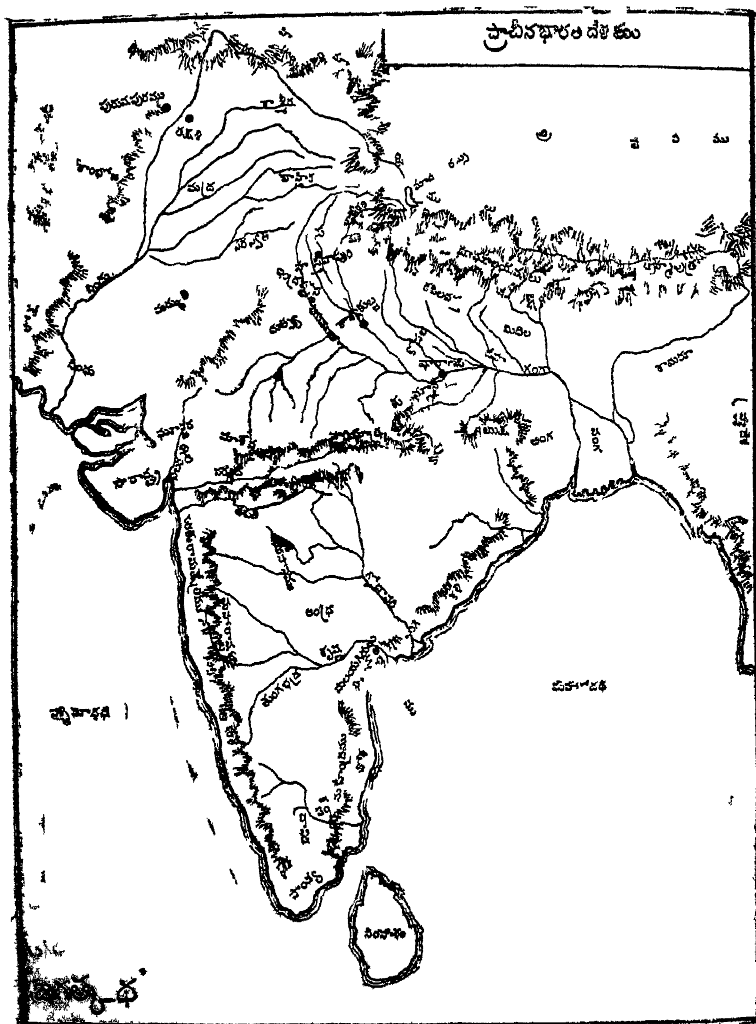
మావశేషమై, భారత దేశమున కలహము విస్తరించి, ప్రజలు దుస్థితిపాలుగాజొచ్చిరి హిందూసంఘమందు బ్రాహ్మణుల కుత్తమస్థానము ప్రత్యేకాధికారము నుండెను, వారు మత బోధకులు సాంఘికలోపములను బౌద్ధులు బహిరంగముగ వెలిబుచ్చుచుండిరి, ఆబౌద్ధుల బోధలకు మొదటినుండియు వారు వ్యతిరేకులై, క్రమముగా బౌద్ధుల పలుకుబడిని బలమును క్షీణింపజేసిరి పురాణదేవతా పూజలును, అసంఖ్యాకములగు జాతికులముల పద్ధతియు, హైందవులలో తిరుగవ్యాపించెను, పూర్వముకన్న కులాచారనిబంధన లింకను తీవ్రములై, క్లిష్టములయ్యెను చాలశతాబ్దములవరకు హిందూ బౌద్ధమతము లొకదానిప్రక్క నొకటి వృద్ధిజెందుచుండెను, కాని చివరకు బౌద్ధమతము భారతదేశమున క్షీణించెను. ఆస్థానమున బ్రాహ్మణప్రాబల్యముగల హిందూమతమే చాల అంతర్విభాగములతో దేశమంతటను వ్యాపించెను. హిందూదేశముకు బయట వర్ణవ్యవస్థలేని దేశములందు మాత్రము, బౌద్ధమతము క్రమముగా వ్యాపించెను ఇప్పటికిని, చీనా, సయాం, బర్మా, జపాను దేశములందు బౌద్ధమతమే ముఖ్యమతము *

* మౌర్యరాజ్యస్థాపకుడగు చంద్రగుప్తుడు మహావీరుడై ఆర్యావర్తమునంతటిను స్వతంత్రముగ జయించుటయేగాక, రాజ్యతంత్రమువం దతడు చాలసమర్థుడై నడపెను చాణక్యుడితని ముఖ్యమంత్రియని, అతడే

అర్థనీతిగ్రంథమును రచించెనని, సుప్రసిద్ధవైయాకరణియగు కాత్యాయనుడును సుమారాకాలపువాడే యని, ప్రతీతి చంద్రగుప్తుని కాలముననార్యావర్త మేకసామ్రాజ్యమయ్యెను ఆతని పరిపాలనము చాల చక్కగ నుండెను, అప్పుడు మన భారతదేశ మున్నతదశలోనుండి నాగరికమై సుభిక్షమై యుండెనని, ప్రజలు చాలసుఖులై యుండిరని ఆతని యాస్థానపు గ్రీకు రాయబారియగు మెగాస్థనీసు తన గ్రంథమున వ్రాసినాడు, ఆ మగధసామ్రాజ్యపు రాజధానియగు పాటలీపుత్రము (ప్రస్తుతపుపాట్నా) మహానగరమై సర్వసంపత్కళాసమృద్ధమై యుండెను రాజ్యాంగపువివిధశాఖలు సమర్థతతో నడుపబడుచు ప్రజాహితకరముగా నిర్వర్తింపబడుచుండెను ఆతని పౌత్రుడగు అశోకుడు తనతండ్రి పాలనమందే తాను గాంధారము పంజాబుప్రాంతము జయించి, తక్షశిలానగరమున రాజప్రతినిధిగానుండి, విశేషానుభవము సంపాదించి, తరువాత చక్రవర్తి యయ్యెను ఆతడు దండయాత్రచేసి జయించిన కళింగదేశమిప్పటి ఓఢ్రదేశపుదక్షిణభాగముకు ఆంధ్రదేశపు ఉత్తరజల్లాలకు సరిపోవును అశోకచక్రవర్తి హృదయపరివర్తనము, అందుచే ఆయన సర్వోత్తమపాలకుడై బౌద్ధమతముకు దేశాంతరములందుగూడ వ్యాపింపజేసి ప్రపంచముకు మహోపకారియగుటయు, మనప్రాంతముపై దండయాత్రసందర్భముననే కలుగుట గమనింపదగును

అశోకునికాలమున భారతీయులు సిరియా చీనా మొదలగు దూరదేశములందుగూడ బౌద్ధమతమునేగాక అభివృద్ధమైన భారతీయ తత్వ[illegible]శాస్త్రమును మనవాఙ్మయమును శిల్పకళలనుగూడ, ఆయా దేశము[illegible] వ్యాపింపజేసిరి అశోకుని వంశీయులు అంత సమర్థులుకానందున, [illegible]సామ్రాజ్యము క్షీణించి, ఆవంశజులు మగధరాజ్యమును కొన్ని [illegible]భాగములను మాత్రము పాలించుచుండిరి క్రీ పూ 185

లో రాజసేనానియగు పుష్యమిత్రుడు మగధాధిపతియై, శుంగవంశము స్థాపించెను (క్రీ పూ 78 లో ఖారవేలునిక్రింద కళింగరాజ్యము మరల స్వతంత్రమై బలియమయ్యెను) 75 లో కాణ్వబ్రాహ్మణుడగు వసుదేవుడు (శుంగరాజమంత్రి) రాజయ్యెను ఈ కాణ్వవంశపువారిక్రింద మగధరాజ్యము క్రీ పూ 28 వరకుండి, అంతట ఆంధ్రరాజుల హస్తగతమయ్యెన. అశోకునికాలమందు సామంతపాలకులై యుండిన ఆంధ్రరాజులాతని యనంతరమే స్వతంత్రులైరి (అప్పటిరాజు శ్రీముఖుడు) తరువాత రాజగు కృష్ణుడాంధ్రరాజ్యమును మహారాష్ట్రదేశమునకుగూడ వ్యాపింపజేసెను శాతకర్ణియను అనువంశికబిరుదము వహించిన ఈయాంధ్రరాజులు క్రీ పూ 27 ఆప్రాంతమున కాణ్వరాజనోడించి, మగధరాజ్యమునుగూడ ఆంధ్రసామ్రాజ్యమున జేర్చిరి వీరిలో ముఖ్యుడగు శాలివాహనుడు (క్రీ త 78) నూతనశకకర్తయై వాఙ్మయప్రోత్సాహకుడయ్యెనని ప్రతీతి ఆసామ్రాజ్యమున ప్రాకృతభాషికములగు ఉత్తర పశ్చిమరాజ్యములు ప్రాధాన్యమువహించినందున, అతడా ప్రాకృతవాఙ్మయమును వృద్ధినొందించినటుల కనబడును అసలు ద్రావిడభాషాకుటుంబములోనిదగు మహయాంధ్రభాష ఆకాలమునుండియు సంస్కృత ప్రాకృతపదభరితమై కొంత సంస్కృతసంప్రదాయ మవలంబించి, సంస్కృతమును తనమాతృభాషగా గమనించకొనజొచ్చెనని తోచును ఆసామ్రాజ్యమునాటికి తెలుగులో ప్రత్యేకవాఙ్మయమేర్పడిన నిదర్శనములులేవు క్రీ త రెండవశతాబ్దపు మొదటినుండిపాలించిన ఆంధ్రచక్రవర్తియగు గౌతమీపుత్రశాతకర్ణి విదేశీయులగు 'క్షహరాతు'ల రాజవంశమును 119 ప్రాంతమున నిర్మూలమొనర్చి, ఘూర్జర మాళవ కొంకణాదేశములగూడ జయించెను ఈతనికుమారుడగు పులుమాయియు యజ్ఞశ్రీయు తరువాత ఆంధ్రచక్రవర్తులలో ముఖ్యులు. క్రీ త 225

ప్రాచీనభారతదేశము
మిథిల
అంగ
వంగ
ఆంధ్ర
జగత్కథ

ఆప్రాంతమున ఈఆంధ్రసామ్రాజ్యము క్షీణించి అంతమొందెను ఈ యాంధ్రరాజులందరు మొదట శివపూజకులై సనాతనులుగనే యుండిరి, కాని, బౌద్ధమత సంస్థలకు తమ రాజ్యమంతటను చాల దానధర్మములు చేసి, ఆమతమును చాల ప్రోత్సహించిరి అంతకుపూర్వము శైవులైన ఆంధ్ర దేశీయు లనేకు లప్పుడు బౌద్ధమతస్థులైరి ఆయాంధ్రసామ్రాజ్యపు రాజధానియగు ధాన్యకటకము (బెజవాడకు 17 మైళ్లదూరమందలి) ధరణికోటయని కొందరు, అమరావతియని కొందరు, బెజవాడయే యని కొందరును చెప్పుదురు మచిలీపట్నము (బందరు) కురంగపురము (కోరంగి) మొదలగు అప్పటి గొప్ప నౌకాస్థానములగుండ ఆంధ్రులును, భారుకచ్ఛ (బ్రోచి) పురాదులనుండి పశ్చిమభారతీయులును, తామ్రపర్ణి తీరాదులనుండి యరవవారును, తామ్రలిప్త్యాదులనుండి వంగీయులును, సింహళ శ్యామ (సయాం) బ్రహ్మదేశము (బర్మా)లతోను బాలీ సుమిత్రా యవద్వీపము (జావా) లతోను తూర్పుఆఫ్రికాతోను విశేష సముద్రవ్యాపారము చేసిరి ఆప్రాంతమందును హిందూబౌద్ధమతములు విశేషముగ నప్పుడు వ్యాపించిరి అప్పుడు మన భారతీయులు నౌకానిర్మాణమునందును, మహాసముద్రముపై వెళ్ళి కోస్తావ్యాపారము చేయుటలోను, విదేశముల కాకర్షకములగు అనేకవస్తువుల దయారుచేయుటలోను, చాల ప్రజ్ఞావంతులైయుండిరి అప్పుడు మన యమరావతిలో నిర్మితములైన అత్యుత్కృష్ట శిల్పకళగల స్తూపచైత్యాది బౌద్ధమందిరములలో ముఖ్యభాగము లిటీవల లండను మద్రాసు మ్యూజియములకు చేర్చబడినవి ఇప్పుడు మిగిలియున్న అమరావతీ శిథిలశేషములును అప్పటి ఆంధ్ర శిల్పకళానైపుణ్యమును తెల్పును జైనమతముకూడ కొంతవరకిందు వ్యాపించిన సూచనలుకలవు మనదేశపు ఇతరప్రాంతములవలె ఆంధ్రరాష్ట్రమునుండియు బౌద్ధజైన మతములు క్రమముగా తొలగిపోయినవి, శాంతి గాంభీర్యమూర్తులగు

బౌద్ధజైన శిలాప్రతిమలుమాత్ర మిప్పటికిని పూర్వపు బౌద్ధ జైనమత వ్యాప్తికి నిదర్శకముగ ఆంధ్రదేశమం దనేకస్థలములందు మిగిలియున్నవి

అశోకుని యనంతరమిట్లే వాయువ్యప్రాంతపు రాష్ట్రములు గూడ స్వతంత్రము లయ్యెను అలెగ్జాండరు సేనానులనుండి చంద్రగుప్తుచే శ్రమతో జయింపబడి అశోకునిచేగూడ శ్రద్ధాదరములతో పాలింపబడిన పంజాబు గాంధారాది రాష్ట్రములు మరల పరదేశీయులకు 'ఇండోసతియను'లను కుషానువంశీయులకు మిళింద్రాదిరాజుల పాలనమున బడెను ఇంతలో 'యూచీ'లను పంచారిజాతిచే నొత్తిడిపొందిన 'శక'లను తెగవారు, మధ్యఆసియానుండి వాయువ్యమూల నీప్రాంతముల జొరబడి, పంజాబులోని తక్షశిలయొద్దను, యమునాతీరపు మథురలోను, మాళవమందును, చిన్న రాజ్యముల స్థాపించిరి వారు పారసీకపు పార్థియనుల సామంతులని తెలియుటకు, క్షాత్రపులను నామము వహించినను త్వరలోనే స్వతంత్రభారతీయ రాజులుగ నేర్పడిరి వీరిలో ముఖ్యుడగు కనిష్కుడు కొందరి యభిప్రాయప్రకారము క్రీ త 75, మరికొందరి ప్రకారము క్రీ త 120 'అప్రాంతమున, పురుషపురము (పెషావరు)ను రాజధానిగా జేసికొని, అపశ్చిమరాష్ట్రము పాలించుటయేగాక కాశ్మీరమును జయించి, మాళవ పాంచాలాది దేశములపైన గూడ కొంత యధికారము కలిగియుండి, చీనావారి తుర్కిస్థానమున చాలభాగముగూడ జయించెను, ఈ మహనీయుని కాలమున భారతదేశీయులు రోమక సామ్రాజ్యముతోను చీనాసామ్రాజ్యముతోను వ్యాపార సంస్కృతులందు విశేష సంపర్కము కలిగియుండిరి భారతీయకళలను విజ్ఞానమును అశోకుని కా[illegible]వలె వీ రితరదేశములకు వ్యాపింపజేసిరి తక్షశిలాంశ్వవిద్యా[illegible]లలో నింకను వృద్ధిపొందెను చరకుడు మొదలగుప్రసిద్ధ వైద్యులు బౌద్ధపండితుడగు అశ్వఘోషుడు మొదలగువారి ద్వారా

పాటలీపుత్రమునుండి వివిధవిద్యలు పాలీసంస్కృత వాఙ్మయములు వృద్ధి గావింపబడెను కనిష్కుడు బౌద్ధమతవ్యాప్తికి చాల ప్రోత్సాహమిచ్చి, తానును బౌద్ధమత మవలంబించెను బౌద్ధమఠము లనేకముల గట్టించి, వాటిపోషణకై చాల యాస్తినిచ్చెను సుప్రసిద్ధమగు గాంధారశిల్పశిలా చిత్రములు, అప్పటి దివ్యభవనములును అతని శిల్పకళాభిమానమును స్పష్టపరచుచున్నవి క్రీ శ 160 ప్రాంతమున నాతడు కాలము చేసెను అతని వంశీయులు సమర్థులుకారు, ఆసామ్రాజ్య మాతని యనంతరము క్షీణించిపోయెను క్రీ శ రెండుమూడవ శతాబ్దములందు యూరపు ఆసియాల క్షోభపెట్టిన మహామారి అంటువ్యాధి హిందూదేశమునుగూడ కొంతపీడించి యుండవచ్చును 3వ శతాబ్దిలో నిచ్చట స్థిరరాజ్యము లుండినటుల లేదు ఆంధ్రరాజులనుండి స్వతంత్రతనొంది మగధరాజ్యము నాలుగవశతాబ్దమున చంద్రగుప్తుడను గుప్తవంశపురాజు (308) క్రింద మరల నుచ్ఛదశకు వచ్చెను ఈతని కుమారుడగు సముద్రగుప్తుడు అలెగ్జాండరు నెపోలియనులబోలు చక్రవర్తి యనదగు బాల్యముననే వసుబంధుడను బౌద్ధవిద్వాంసునియొద్ద చక్కగా విద్యలనభ్యసించి, రాజు కాగానే (సుమారు 331) అతడు తన రాజ్యమును సర్వవిధముల వృద్ధి జేసెను సంస్కృతచంపూరచయితయగు హరిసేనుడీతని యాస్థానపండితుడే సముద్రగుప్తుని భారతజైత్రయాత్ర వివరములకు కొన్ని యాధారములు కలవు ముందుగా గంగాయమునా ప్రాంతభాగముల నతడు దృఢపరచుకొని, అంతట దక్షిణకోసలరాజ్యమును పశ్చిమవంగమును జయించి, మహానదీతీరమున కళింగాధిపతియగు మహేంద్రునోడించి, అతని రాజధానియగు పిష్టపురము (ఇప్పటి పిఠాపురము)ను పట్టుకొనెను అంతనాతడు వేంగి (ఇప్పటి ఏలూరు సమీపము) రాజును కంచిరాజగు విష్ణుగోపుని జయించి, అటునుండి మరలి పశ్చిమప్రాంతమును మహారాష్ట్రమును వశము

జేసుకొని, 350 ప్రాంతమున పాటలీపుత్రము జేరెను ఈరాజ్యపు పడమటిహద్దగు యమునకావల చిరకాలమునుండియుండిన అనేక స్వతంత్ర ప్రజాతంత్ర రాజ్యములు మాత్రము ప్రజాస్వామికములుగనే నిల్చెను ఈచక్రవర్తి (అశోకునివలె) ఇతరదేశముల రాజులతో రాయబారముల నేర్పరచుకొనెను, సంగీతసాహిత్యాదుల వృద్ధినొందించెను గుప్తరాజులకాలమున చీనా టిబెత్తు దేశములకు సంస్కృత పండితులువ్యాపించి, ఆదేశముల వాఙ్మయముల వృద్ధిజేసిరి వాటిమూల సంస్కృత గ్రంథములిప్పుడెక్కడను లేవు కాని యాతర్జుమాలు కొన్ని అచ్చట నిప్పటికిని గలవు సముద్రముపైగూడ పరమార్థాది మహాపండితులు కొందరు శిల్పకళాప్రవీణులు కొందరు చీనాకు ఇతరప్రాంతములకు వెళ్లిరి ఆకాలమందే బ్రహ్మ (బర్మా), కాంభోజ (కాంబోడియా), శ్యామ (సయాం) దేశములకు బాలి, బోర్నియో, ఫిలిపైను, సువర్ణద్వీప (సుమత్రా) యవద్వీప (జావా) సింహళాదులకు, భారతీయ నాగరికత వ్యాపించి అచ్చటిమనోవికాసమునకు సంస్కృతికి చాలయుత్తేజన మిచ్చెను 5, 6, 7 శతాబ్దులందే బౌద్ధమతమును ఆకళావిజ్ఞానములును చీనానుండి కొరియాకు జపానుకుకూడ వ్యాపింపజేయబడెను అప్పటి భారతీయుల కోస్తా వ్యాపార మధికముగ నుండెను 375 ప్రాంతమున, సముద్రగుప్తుని కుమారుడగు రెండవ చంద్రగుప్తుడు రాజై, ఆసామ్రాజ్యమును మాళవఘూర్జర దేశముల సముద్రతీరమువరకును విస్తరింపజేసి, విక్రమాదిత్య బిరుదము వహించెను పాశ్చాత్యదేశములతోను ఇతరప్రాంతములతోను, గుప్తసామ్రాజ్యమునకు విశేషవ్యాపారాభివృద్ధి కలిగెను, పశ్చిమప్రాంతపు శకవంశమునణించి, ఆరాజ్యమును గుప్తసామ్రాజ్యమున జేర్చెను చంద్రగుప్త విక్రమాదిత్యుడు 413 లో చనిపోగా, అతని కుమారుడగు 1 వ కుమారగుప్తుడు, తరువాత స్కంధగుప్తుడు, అతనియనంతరము 2 వ కుమా

రగుప్తుడు, మొదలగు గుప్తవంశీయులు సామ్రాజ్యమును 6 వ శతాబ్దము వరకు పాలించిరి ఈగుప్తసామ్రాజ్యమున ఆర్థికసంపత్తి, వాఙ్మయము, విజ్ఞానము, శిల్పకళలుగూడ, భారతదేశమున చాలవృద్ధినొందెను

సంస్కృతమహాకవులలో భాసుడప్పటికి కొంచెము పూర్వుడై యుండును ఇప్పటిరూపుతో రామాయణమహాభారతములును ముఖ్యమైన స్మృతిగ్రంథములును అప్పటికేరూపడియుండును, కాని మూడవశతాబ్దపు హరిసేనుడు, కవిసార్వభౌముడగు (4,5 వ శతాబ్దముల) కాళిదాసు మొదలగువారును, ఆర్యభటవరాహమిహిరాదిజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులును ఈగుప్తకాలపువారే మన సంస్కృతపురాణవాఙ్మయముగూడ ఈకాలముననే యుత్పన్నమైయుండును ఈగుప్తులు నలాందాబౌద్ధవిశ్వవిద్యాలయమునకు ఇతరబౌద్ధసంస్థలకు సహాయమొనర్చిరి కాని, వీరు చాలవరకు హిందూసనాతనమతస్థులగుటచే, హిందూదేవాలయములగట్టించి, సంస్కృతవిద్యను విశేషముగ పోషించిరి బౌద్ధులు సనాతనహిందువులు ఇంకను మిత్రులుగనే యుండిరి పరస్పరము మతముల మార్చుకొనుచుండిరి దక్కనులోని అజంతాగుహలలోను, బొంబాయివద్ద 'ఎలెఫెంటా' దీవిలోను, సాంచి ఎల్లోరా కార్లె మొదలగు ప్రాంతములందును, ఇప్పటికి నిల్చియున్న మహాస్థూపములు చైత్యములు, విహారములు, మన అమరావతి శిథిలములు, అప్పటి అద్భుతశిల్పకళావ్యాప్తిని హిందూబౌద్ధమతచిత్రము లేక ప్రాంతమందే నెలకొల్పబడుచుండిన సంగతిని వ్యక్తీకరించును

మనదేశమున బౌద్ధమతముక్షీణించుటకు కొద్దిమంది అగు బ్రాహ్మణులప్రభావమే కాక యితరకారణములు నుండెను అవి గుప్తసామ్రాజ్యమునాటికే కొంచముగా అంకురించెను కనిష్కునికాలముననే బుద్ధుని దేవునిగభావించి, బుద్ధుని మూలసిద్ధాంతములకు భిన్నముగ బుద్ధవిగ్రహముల బూజింపనారంభించిరి బౌద్ధులచైత్యవిహారమఠములకు విశేషైశ్వ

ర్యము ఆస్తి యేర్పడి, క్రమముగా బౌద్ధసన్యాసులలో అలసత విషయ లోలత్వము నధికమయ్యెను, బుద్ధునిపరిశుద్ధబోధలు మరపులోబడెను అయనచెప్పిన భూతదయకు అహింసాసిద్ధాంతముకు విపరీతార్థముల గల్పించిరి, చీమలను దోమలను చంపకుండుట ప్రధానముగ నెంచిరి, గాని తోటిమానవుల క్షేమమునుగాపాడి సంఘాభివృద్ధికై పాటుబడుట శ్రమణకసన్యాసులయొక్కయు మతాభిమానులయొక్కయు ముఖ్యధర్మ మను సిద్ధాంతమును మరచిరి బౌద్ధమతము భారతదేశమున క్రమముగా తన వ్యక్తిత్వమును గోల్పోయెను బౌద్ధులలో దురాచారములు వ్యాపించియున్నసమయమందే, పూర్వమీమాంసాచార్యులగు కుమారిలభట్టును, శ్రీశంకరాచార్యులవారు, తరువాత 11 వ శతాబ్దమున రామానుజాచార్యులవారు హిందూమత పునరుద్ధారణ చేసిరి ఆర్యహిందువుల భారత రామాయణాదులు దేశభాషలలోని కనువదింపబడెను ద్రావిడులభావముల కనుకూలముగను వారి కాకర్షకముగను ఉండునట్లు, ప్రాచీనార్య మతమున తగుమార్పులుకలిగి, పౌరాణికహిందూమత మేర్పడెను బౌద్ధ మతాచారములం దప్పుడు ప్రబలముగనున్న లోపములబట్టి, బౌద్ధమతమును హిందూప్రచారకులు ఖండించిరి ఆస్థితిలో, మహమ్మదీయులువచ్చి, తమకు కేవలవ్యతిరేకసిద్ధాంతములుగల బౌద్ధులబాధించి రూపుమాపిరి, వారిమఠముల నిర్మూలించిరి

గుప్త చక్రవర్తుల తరువాత, మిహిరకులుని ఆధిపత్యమున హూణులు భారతదేశము ప్రవేశించి, చాలకౄరకార్యములు చేసిరి, మాళవ రాజగు యశోధరుడు మొదలగువారిక్రింద హిందూసేనలు కలసి, 528 [illegible]మున వరిని నోడించిరి, తరువాతనైన హూణులబాధ వెంటనే [illegible] వదలలేదు. కాని 7 వ శతాబ్దమున స్థానీశ్వర (కురుక్షేత్ర) [illegible] హర్షవర్ధనుడు (606-648) కాన్యకుబ్జపురము (కనోజ్)

రాజధానిగా నుంచుకొని, ఆర్యావర్తమంతయు జయించి, పాలించెను. ఈయన పాలనసమయమందు భారతయాత్రజేసి గ్రంథము వ్రాసిన 'హ్యుయనుత్సాంగు'వల్లను, ఈయన ఆస్థానకవి 'కాదంబరి' కర్త అగు భట్టబాణుడువ్రాసిన హర్షచరితమను సంస్కృతగద్యకావ్యమువలనను, చాల వివరములు తెలిసినవి ఈతని కాలమున దేశము సుభిక్షమై జనులు విద్యావంతులై యుండిరి అనేక ధర్మశాలలు వైద్యశాలలు ప్రయాణసౌకర్యములు కల్పింపబడెను హర్షుడు స్వయముగా విద్వాంసుడై సంస్కృతవిద్య ప్రోత్సహించుటయేగాక, సంస్కృతమున స్వయముగా నాటకముల రచియించెనని ప్రతీతి ఈతడు హిందూ బౌద్ధమతముల సమానముగా నాదరించెను తరువాత బౌద్ధమతస్థుడయ్యెను హర్షుడు పశ్చిమ చాళుక్య రాజగు 2 వ పులకేశిపై చేసిన దండయాత్రలో మాత్ర మోడిపోయెను చాళుక్యుడగు ఈ రెండవపులకేశి బలీయుడై మహారాష్ట్ర ఘూర్జర దేశములనేకాక దక్షిణదేశ ప్రాంతముల గూడ జయించి, తన సోదరుడగు కుబ్జవిష్ణువర్ధనుని మన ఆంధ్రదేశపు వేంగిరాజుగా జేయగా, అప్పటి (611) నుండి ఈ తూర్పుచాళుక్యు లాంధ్రదేశము పాలించిరి

హర్షుని అనంతర మతని వంశికులు సమర్థులు కాక, ఆసామ్రాజ్యమంతటితో అంతమొందెను 10 వ శతాబ్దమున ఆంధ్రరాజగు విష్ణువర్ధనుని రాజధాని మొదట పిఠాపురమందుండినను, తరువాత వేంగికి మార్చబడెను ఈ వంశీయుడగు రాజరాజనరేంద్రుని (1022-1062) కాలమునుండే, రాజమహేంద్రవరము రాజధానియయ్యెను ఈ రాజపుంగవుడు నన్నయభట్టును పోషించి, అతనిచే ఆంధ్రమహాభారతాదుల వ్రాయించి, ఆంధ్రవాఙ్మయము కుత్తేజనమిచ్చెను ఈ వంశీయులు తమకు దక్షిణమందలి ప్రతాపవంతులగు చోళరాజులతో సంబంధము, కలిగియుండి, ఒకప్పుడు వారి మిత్రులుగను ఒకప్పుడు శత్రువులుగను, ఉండుచు వచ్చిరి

దరిమిలా చాళుక్యులలో ముఖ్యుడగు 6 వ విక్రమాదిత్యుడు (1076 1127) మహారాష్ట్రదేశములోని తన రాజధానియగు కళ్యాణనగరమునుండి పాలించుచు, చాల రాజ్యముల జయించి బలియుడగు చక్రవర్తియై, ఆంధ్రదేశముపైనగూడ అధికారము వహించి యుండెను ఈయన బిల్హణాది మహాపండితుల బోషించెను ఈ చక్రవర్తి యుపదేశకుడగు విజ్ఞానేశ్వరయతి యాజ్ఞవల్క్యస్మృతికి వ్యాఖ్యానముగ రచించిన మితాక్షరయను ధర్మశాస్త్రగ్రంథము మన ప్రాంతమందేగాక, వంగదేశము తప్ప మిగిలిన భారతదేశమంతటను, పరమప్రమాణముగ సంగీకరింపబడి యున్నది ఇప్పటి 'హిందూలా'కు గూడ అది ముఖ్యాధారముగ అమలులో నున్నది అప్పటికే సింధుదేశమంతయు భారతదేశపు వాయువ్యప్రాంతమందును పశ్చిమమునుండి మహమ్మదీయుల దాడి అప్పుడప్పుడు కలుగుచుండెను మహమ్మదు ఘజ్నీ కేవల దండయాత్రకు వచ్చినప్పుడే, భారతీయ రాజులలో ఐకమత్యము పోయి, అసూయ అంతఃకలహములు చాల హెచ్చుగానుండెను స్వదేశ స్వాతంత్ర్యరక్షణకై దేహళి (ఢిల్లీ) అజ్మీరు ప్రాంతపు రాజగు పృథ్వీరాజు మహమ్మదుగోరితో పోరుచుండగా, పృథ్వీరాజుకు మామ కాన్యకుబ్జరాజు నగు జయచంద్రుడు గోరికే సహాయముచేసెను ఆయుద్ధమున పృథ్వీరాజు హతుడై, ఆ ప్రాంత మాఘనుల స్వాధీనమయ్యెను కాని మరుసంవత్సరము మహమ్మదుగోరీ జయచంద్రుపైకే దాడివెడలి, అతని నోడించి, అతని రాజధానిని గూడ స్వాధీనపరచుకొనెను ఇట్లార్యావర్తము తన పూర్వపు ఏకీభావము గోల్పోయి, 12 వ శతాబ్దమున ఆఫ్ఘను రాజులగు మహమ్మదీయుల పాలనమునకు వచ్చెను

---

30 కన్ఫ్యూషియుసు-లోత్సే

మానవజాతి యువకదశ ప్రారంభించిన క్రీ పూ 6వ శతాబ్దిలోనే కన్ఫ్యూషియసు లోత్సే అను చీనా ప్రవక్తలు జీవించిరి

ఈచరిత్ర గ్రంధమున నింతవరకు చీనాదేశపు పూర్వ చరిత్రను గూర్చి ఏమియు సరిగా జెప్పియుండలేదు చీనా దేశపు ప్రాచీనకాలస్థితి యింకను దుర్గ్రాహ్యముగనున్నది గతశతాబ్దిలో యూరపువాసులు తమప్రాంతపు ప్రాచీనస్థితి గతులగూర్చి చేసినట్లే, నూతనచీనాజనులలోని పరిశోధకులు, పురాతత్వజ్ఞులును గూడ, తమ ఆదిమస్థితిని గూర్చిచక్కగా పరిశోధింపవలసియున్నది ఆదేశపు మహానదీ ప్రాంతము లందు ఉదయశిలాయుగపు సంస్కృతి చిహ్నములున్నవి, వాటితో చీనుల పురాన్వ నాగరికత ఆరంభించెను ఈజిప్టు సుమేరియాలలోని నాగరికతా చిహ్నములే చీనాలోనుఉండి నట్లు తోచును ఆచ్చటను ఆయాఋతుకాలములందు జం తుబలి నిచ్చుచు, యాగముచేయుచు, పూజారులును మతా ధికారులగు రాజులును పాలింప, గుడులచుట్టును జనులు గ్రామముల గట్టుకొనియుండిరి అప్పటి చీనుల పౌరజీవితము 6, 7 వేలయేండ్ల క్రిందటి సుమేరియా ఈజిప్టులలో వలెను, మధ్యఅమెరికాలో వేయేండ్లక్రిందటి 'మయ' సంస్కృతిరీతి

గను, ఉండెను చీనాలో నరమేధము పూర్వమెప్పుడైన నుండి నను, చారిత్రకాలమునాటికే అదిపోయి, దాని స్థానమున జంతుబలియే యుండెను క్రీ పూ వేయేండ్లకిందనే, చీనాలో చిత్రాక్షరలిపి వాడుకలో నుండెను యూరపు పశ్చిమ ఆసియాలలోని సంఘములకు ఉత్తరప్రాంతపు మరుభూముల సంచారిజాతులతో సంఘర్షణ కలిగినట్లే, చీనాదేశపు ఆదిమ నాగరికులపైకి చీనాకుత్తరస్థులగు సంచారిజనులు దండెత్తు చుండిరి ఆఉత్తరప్రాంతజను లాకే వేషభాషలు కలిగి, హూణ మంగోలు తురుష్క తార్తార్ అనిచరిత్ర ప్రసిద్ధిజెందిన వేర్వేరు తెగలకు జెందియుండిరి ఉత్తరయూరపు మధ్యఆసియాలలోని నార్డిక్ (ఆర్య) జాతులవలెనే, పరస్పరముకలియుచుమారుచు, విడిపోవుచు, మరలమిశ్రితులౌచుండి, ఏకస్వభావులైయుండిరి ఈమంగోలులకు ఆర్యజనులకన్న ముందుగనే గుఱ్ఱములుండెను క్రీ పూ. 1000 దరిమిలాను, వీరు (మంగోలియాలోని) ఆల్టాయికొండప్రాంతములందు ఇనుము కరిగింప నేర్చియుందురు మరియు పాశ్చాత్యసంచారిజనులవలెనే, ఈ ప్రాచ్యసంచారిజాతులును కొంతరాజకీయైక్యముకలిగి, ఆయా ప్రాంతముల స్థిరవాసి నాగరికులపై దాడివెడలి జయించి, ఆయాదేశములందు నూతననాగరికత కలిగించి యుండిరి.

యూరపుఖండపు ప్రథమనాగరికత ఆర్యులదికాదు, పశ్చిమఆసియాలో మొదటిది సెమిటికువారిదికాదు, అట్లే, చీనా దేశపు ఆదినాగరికత మంగోలియనులదికాక, నీలగోధుమవర్ణులదై ఈజిప్టు సుమేరియాల సంస్కృతిని, హిందూదేశపు ద్రావిడనాగరికతను, పోలియుండును చారిత్రకాలము నాటకే, ఉత్తరదేశజనులు చీనలో దండయాత్రలు సలుపుటచే, అందుజాతివిశ్రేణము కలిగియుండును క్రీ పూ 1750 ప్రాంతమునాటకే, చీనాలో చిన్నచిన్న రాజ్యములు స్వతంత్రప్రభువులు నేర్పడెను ఆ చిల్లరరాజులు చీనాచక్రవర్తి ఈశ్వరసుతుడని గురూత్తముడని భావించుచు, కప్పముల గట్టుచు, సామంతులుగ నుండిరి ఆ చక్రవర్తుల "షాంగ్" రాజవంశము క్రీ పూ 1125 లో నంతరించెను, హిందూదేశమున అశోకుడును మిశ్రదేశమున టాలమీలును ఏలిన కాలమువరకు చీనాలో "చౌ" రాజవంశము పాలించెను ఈదీర్ఘకాలములో చీనాదేశము ఛిన్నభిన్నమయ్యెను, హూణులాదేశముజొచ్చి, అందు కొన్ని చిన్నరాజ్యముల స్థాపించిరి సామంతరాజులు చక్రవర్తికి కప్పముగట్టుటకూడ మాని, స్వతంత్రులైరి క్రీ పూ 6వ శతాబ్దమున చీనాలో ఐదారువేల స్వతంత్రరాజ్యములుండెనని ఒక ప్రామాణికుడు వహించెను. చీనులు తమగ్రంథములం దీకాలమును

"కల్లోలయుగ" మని పేరొకనిరి కాని, ఈయుగముననే జ్ఞానోచ్చ్రయమును, కొన్నిప్రాంతములందు కళావికాసము నాగరికతయు, గ్రీకులమైలిటసు ఆథెన్సు పెర్గమం మాసిడోనియాలందువలె, చీనాలోను చాలస్థలములందు వృద్ధి నొందెను అప్పటి చీనాపరిస్థితులగూర్చి మనకు స్పష్టమగు వివరములు తెలియనందున, అందునుగూర్చి కేవలము సంధిగ్ధముగనే వ్రాయవలసివచ్చినది

అంత కలహామగ్నమగు గ్రీసులో తత్వజ్ఞులును, పరాధీనమై క్షీణించిన యూదదేశమున మతప్రవక్తలు నుండిరి, ఈయల్లరిసమయమున చీనాలో వేదాంతులు ఉపదేశకులు నుండిరి ఈయన్నిటియందును ఆందోళనవలన, కొందరు జ్ఞానవంతుల బుద్ధికుత్తేజన కల్గినటుల దోచును "కన్ఫ్యూషియసు" చీనాలో "లు" అను చిన్నరాజ్యమున కులీనవంశజుడగు అధికారియై యుండెను చీనాలో అప్పు డుండిన అరాజకమును అల్లరులును ఆయనకు హృదయా వేదన కల్గించెను అందుచే సత్పరిపాలనము ఉత్తమజీవనము స్థాపింప గొన్ని యాదర్శనిబంధనల నిర్ణయించెను, వాటి ఫలములుజరుపదగిన ప్రభువు లభింపలేదు, రాజు దొరకిన [illegible]రాజ్ఞావలంబులకుట్రలు విఘ్నకరమయ్యెను తరువాత [illegible]శతాబ్దికి గ్రీసులో ప్లాటో కూడ నట్టిరాజుకై తిరిగి

సిసిలీద్వీపమందలి సిరాక్యూసు ప్రభువగు డయోనిససుకు కొంతకాలము సలహాదారగుట వినోదకరము కన్ఫ్యూషియసు నిరాశుడై, 'నన్ను మంత్రిగాచేసుకొను ప్రాజ్ఞప్రభువు దొరుకలేదు, నాకుకాలము సమీపించినది' అనుచు చని పోయెను ఆతడిట్ల ధైర్యమొంది పోయినను, ఆయుపదేశము లధిక వీర్య యుతములై, జనుల ప్రవృత్తిలో గొప్ప పరిణామము కల్గించెను చీనాలో జ్ఞాను లుపదేశత్రయముగా భావించువాటిలో నిదియొకటి, బుద్ధునిదొకటి, లోత్సేది మూడవది ప్రతివాడు ఉత్తమకులీన వర్తనము కలిగియుండవలెననుటయే కన్ఫ్యూషియసు ఉపదేశసారాంశము గౌతముడహంకార రాహిత్యముకు శాంతికి, గ్రీకుతత్వజ్ఞులు బాహ్యవస్తు జ్ఞానముకు, యూదులు ధర్మముకును, ప్రాముఖ్య మిచ్చిరిగదా! ఇట్లే కన్ఫ్యూషియసు వ్యక్తుల సద్వర్తనము ప్రధానముగా నెంచెను మహోపదేశకులందరిలో నీతడే యెక్కువ సంఘక్షేమాభిమాని, ప్రపంచపు బాధలను దుఃఖములను దొలగించుటయే ముఖ్యముగానెంచి, జనుల నుదారులుగజేయుటకై, ఆతడు ప్రతివ్యక్తియు నౌదార్యసద్గుణోపేతుడగునట్లు చేయయత్నించెను, వ్యక్తి ప్రవర్తన కసంఖ్యాకసూత్రములను, జీవితసందర్భము లన్నిటికి నుచితనియమములను విధించెను. సద్వర్తనము సంఘక్షేమపరాయణత

నియమయుత జీవితము ఉత్తరచీను లాదర్శముగ నెంచుట గ్రహించి, ఆతడు వాటినేబలపరచి, అందుకు స్థిరరూపమిచ్చెను.

'లోత్సే' 'చౌ' రాజవంశ పాలనలో రాజకీయగ్రంథాలయమున చాలకాలము నియంత, అతని బోధలు కన్ఫ్యూషియను ఉపదేశముకన్న నెక్కువ గూఢము సంధిగ్ధము అస్పష్టముగనున్నవి ఐహిక సౌఖ్యములతోను, అధికారముతోను నిమిత్తములేకుండ పూర్వకాలపు ఆదర్శ నిరాడంబర జీవిత మవలంబింపవలెనని, ఆతని భావము ఆయన వ్రాసియుంచిన గ్రంథములు సూత్రశైలిలో నతిక్లిష్టముగ గూఢముగి నున్నవి గౌతమబుదుని యుపదేశములకువలె నీతనిగ్రంథములకును విపరీతార్థములు చేయబడి, కల్పితగాధలువచ్చి ఆతని యనుచరులలో అనేక విచిత్రాచారములు, మూఢవిశ్వాసములుగూడ, వ్యాపించెను భారతదేశమందువలెనే చీనాలోను మానవజాతి శైశవదశయందు, మాంత్రికులందు అద్భుతగాధలందును సహజవిశ్వాసముండెను. అది ప్రపంచమందలి నూతనవిజ్ఞానమును నిరోధించి ఆనూతనభావములను పూర్వపు విచిత్రమూఢాచారములచే కప్పివేసెను చీనాలో నిప్పుడున్న బౌద్ధమతములోను, లోత్సే బోధించిన "తవో" మతములోను, శ్రమణకులు (సన్యాసులు)ను దేవాలయము మతగురువులు

ప్రధానులు భావమున పూర్తిగా గాకున్నను, బాహ్య లక్షణమందిమతములు యాగవిధానములగు ప్రాచీన మిశ్రమముమేరియీ మతములరీతినే యున్నవి కన్ఫ్యూషియసు మతము మాత్రము ఇంత మూఢాచార మిళితముగాక, సులభగ్రాహ్యమై సరళమై యున్నది, కనుక, అది యంతగా పరివర్తితము కాలేదు

"హోయాంగ్ హో" నదీప్రాంతమగు ఉత్తరచీనాలో కన్ఫ్యూషియసు భావములే వ్యాపించెను "యాంగిట్ సీకియాంగ్" నదీప్రాంతపు దక్షిణచీనాలో తవోమతము వ్యాపించెను ఉత్తరదేశీయులు అధికారమయ నిష్కపట ప్రాచీనాచారపక్షులు, వీరి ముఖ్యనగరము "పెకిన్" దక్షిణ దేశీయులు కళాసక్తులు, విచక్షణయుతులు, స్వేచ్ఛావిహారులు, వీరి ప్రధానపురము "నాంకిన్", ఈరెండుశాఖలమధ్య ఇప్పటికిని సంఘర్షము జరుగుచునే యున్నది

చీనాలో కల్లోలకాలమందలి అంతఃకలహములు క్రీ. పూ 6వ శతాబ్దమున మిక్కిలి తీవ్రమై, "చౌ" రాజవంశము మిక్కిలి బలహీనమై, గౌరవము గోల్పోయెను, అంతట లోత్సే దానిని రాజకీయసంబంధములను గూడ వదలుకొనిపోయెను.

ఆ కాలపు చీనాలో మూడు రాజ్యములు విశేషాధికారముగలిగి, పేరునకు సామంత రాజ్యములై యుండెను వీటిలో 'త్సి' 'త్సిన్', అను రెండును ఉత్తరచీనాలోనివి, 'చు' అను యాంగ్ట్‌సీ నదీప్రాంతపు రాజ్యము విశేషసైనిక బలముగలిగియుండెను చివరకు 'త్సి' 'త్సిన్' అను రాజ్యములు కలసి 'చు' రాజ్యమును జయించి, చీనాలో యుద్ధము మాన్పి, శాంతి నెలకొల్పెను 'త్సి' రాజ్యము మిగిలిన రాజ్యములకన్న మిక్కిలి బలవంతమైయుండెను చివరకు, (భారత దేశమున అశోకుడు పాలించుకాలమున), చీనాలో 'త్సిన్' రాజు 'చౌ' చక్రవర్తియొక్క యజ్ఞకలశముల బట్టుకొని, ఆతని యజ్ఞధర్మముల తానేవహించెను ఆయనకుమారుడగు ష్వాంగ్టి రాజు క్రీ పూ 246 లో రాజై, 220 లో చక్రవర్తి ఆయెను. ఆయనయే చీనాచారిత్ర కథలందు మొదటి విశ్వచక్రవర్తి యని చెప్పబడెను. ష్వాంగ్టి రాజు అలెగ్జాండరుకన్న నెక్కువ యదృష్టవంతుడై, 36 సం॥లు చక్రవర్తిగా పాలించెను ఈ ప్రతిభావంతుని రాజ్యమున, చీనుల కైశ్వర్యము ఐకమత్యము కలిగెను, నూతనశకము ప్రారంభమాయెను. ఉత్తరమరుభూములనుండి దాడివచ్చిన హూణజాతులను ఆయన తీవ్రయుద్ధమున నిరోధించెను, వారందరు ముందుకురాకుండ హద్దు నేర్పరచుట కీచీనా రాజు తన సామ్రా

జ్యపు ఉత్తరసరిహద్దు పొడుగున 'గ్రేట్‌వాల్' అనబడు అతి దీర్ఘమగు మహాప్రాకారమును నిర్మింపనారంభించెను *

---

* "హ్యాంగ్టి" యాస్థానమునకు అశోకుడు శాంతిరాయబారులను 18 మంది బౌద్ధాచార్యులను బంపెను, వారాచక్రవర్తి యనుమతినొంది, చీనాదేశమున బౌద్ధమతమును భారతీయనాగరికతను వ్యాపింపజేయ నారంభించిరి అంతటినుండి బౌద్ధమతము భారతీయ విజ్ఞాన వాఙ్మయములు జనులలో విశేషముగ వ్యాపించి వారి ఆధ్యాత్మికస్థితిలోను విజ్ఞానములోను సంపూర్ణపరివర్తనము గావించెను

ఉత్తరచీనులకును మధ్యదక్షిణ చీనులకును ధోరణిలోను కొంత వరకు తత్వములోను ఒ భేదముండుట కనిపెట్టి, వీటిని తమ స్వప్రచారముచే ప్రోత్సహించి, జపానుపాలకులిప్పుడు చీనాజనులను యుద్ధము ద్వారా తిప్పలుపెట్టుచున్నారు ఈసంగతి ముందువివరింపబడును

---

31 గోముకధారంభము

భారతదేశపు వాయువ్యదిశనున్న మహాపర్వత పంక్తులవలనను మధ్యఆసియా కొండలవల్లను, ఆప్రాంతపు దేశములు పరస్పరము విడియున్నను, వాటినాగరికత మొత్తము మీద నొకరీతినే పరిణామించినది మొట్టమొదట, అప్పటి నదీప్రాంతముల వెచ్చని దేశములందు కొన్నివేల యేండ్ల వరకు 'సూర్యశిలా' సంస్కృతియే వ్యాపించెను, ఆప్రాంతములందు గుహల పద్ధతియుండెను, ఆరాజులకు మతాధికారముండెను వారు యోగసంప్రదాయముల నము జరుపుచుండిరి అంతట ఋతుకాలములందు గడ్డి మాత్రము మొలుచు ఉత్తరప్రదేశమునుండి, సంచారిజనులు దాడివచ్చి, కాపురము లేర్పరచుకొని, అచ్చటి ఆదిమజనులలో తమ సంప్రదాయములను, తరుచు తమ భాషనుగూడ, ప్రాంతీయ భేదములతో వ్యాపింపజేసి, ఆప్రాంతమును వశపరచుకొనిరి మెసపొటేమియాలో ముందుగా ఎలమైట్లు, సెమిటికుతెగవారును, తరువాత ఆర్యజాతి మీడులు, పారసీకులు, గ్రీకులున్ను, భారతదేశమున ఆర్యభాషీయులును, ఇట్లు పరివర్తనము కల్గించిరి ఈజిప్టులో ఇతరజాతుల మిశ్రణము తక్కువయ్యె, మతగురువుల అధికారము హెచ్చినది చీనాలో

హూణులు వచ్చి దేశీయులలో కలియుచుండిరి, మరలకొ్రొత్త తెగ హూణులు వచ్చుచుండిరి గ్రీసు ఉత్తరభారతములందు ఆర్యులును, చీనాలో మంగోలియనులును, మెసపొటేమియాలో సెమిటికులు ఆర్యులును వసించుచు, అచ్చట తమ తమ నాగరికతను వ్యాపింపజేసిరి ఆ సంచారిజాతులు కొంత వినాశము కల్గించిరి, కాని, వారు ఆచోట్ల స్వతంత్రవిమర్శ జ్ఞానమును నూతన మనోభావములను వ్యాపింపజేసిరి ఆయా ప్రదేశములందు చిరకాలానుగతమైన మూఢవిశ్వాసముల నరికట్టి, వారు దేవాలయములలోనికి నూతనప్రభను వ్యాపింపజేసిరి, దేవాంశ మతాధికారము లేకుండ లౌకిక నాయకులనే వారు తమ రాజులుగ నేర్పరచుకొనిరి

అప్పటివరకు బలీయములై యుండిన ప్రాచీన సంప్రదాయములు క్రీ. పూ 6 వ శతాబ్దినుండి శిధిలములైనవి, స్వతంత్రవిమర్శ పద్ధతి ఏర్పడినది, అప్పటినుండి మానవ జాతిలో క్రమముగా విశేషాభివృద్ధి కలిగెను చదువుట వ్రాయుట జనులలో వ్యాపించెను పాలకులు శ్రీమంతులును విద్య నేర్చుచుండిరి జ్ఞానము మతగురువుల దాటి, ఇతరులకును వ్యాపించెను. రస్తాలు అశ్వోపయోగాదులు హెచ్చినకొలది, ప్రయాణమును కొంత వ్యాపారముచు

వృద్ధి ఆయెను, క్రొత్తగా నాణెముల చలామణి వ్యాపార వ్యాప్తికి తోడ్పడెను

ఇప్పుడు మనము చీనానుండి మధ్యధరాసముద్రపు పశ్చిమమునకు దృష్టిని మార్చి చూతము. ఇచ్చటి జనుల రంగస్థలమున మున్ముందు ముఖ్యపాత్ర ధరింపనున్న నగర మొకటి బయలుదేరెను అదియే రోము మన చరిత్రలో నింతవరకు, ఇటలీదేశము గూర్చి అంతగా నేమియు జెప్ప లేదు క్రీ పూ 1000 కి పూర్వ మాదేశము గిరివన మయమై యుండెను జనులు మిక్కిలి కొద్ది ఈద్వీపకల్పము లోని కార్యభాషీయులు చొచ్చి, గ్రామములను పురము లను నిర్మించుకొనిరి. దక్షిణాగ్రమున గ్రీకులువచ్చి, వలస యుండిరి అచ్చట పేస్టము' శిధిలము లాప్రాచీన గ్రీకు రాజ్యసంపత్తును సూచించును ఈజియనజాతి సంబంధు లగు ఎట్రుస్కనులను ఆర్యేతరజాతివా రాద్వీపకల్పమధ్య మం దధికారులై, ఇతరప్రాంతములవలెగాక, ఇచ్చటి ఆర్యు ల బాలించుచుండిరి చరిత్రకాల మారంభించు సరికి, 'రోము' టైబరునదిపై నొక పాటిరేవువద్ద వ్యాపారము చేయు చిన్నపురము, ఆ పౌరులు ఆర్యభాషాకుటుంబము లోని లాటిను మాటాడుచు, ఎట్రుస్కనుల పాలనలో నుం డిరి. క్రీ. పూ. 753 వ యేట, అనగా ఒలింపికు ఆటల

యారంభముకు 23 ఏండ్ల తరువాతను, ఫనీషనుల కార్తేజి నగరమేర్పడిన అర్ధశతాబ్దికి, రోమునగర మేర్పడెనని ప్రాచీనకథలందు గలదు కాని రోములోని చత్వరస్థల మిటీవల త్రవ్వగా అందు కనబడిన ఎట్రస్కనుగోరీలు క్రీ పూ. 753 కు కూడ పూర్వపువి

విశిష్టకాలమగు క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దిలోని 510 లో, ఎట్రస్కనులు తరిమివేయబడి, రోమనులలో పెట్రీషనులనబడు కులీనులు "ప్లెబియను"లనబడు జనసామాన్యముపై నధికారులైరి, ఇట్లు రోము స్వతంత్ర ప్రజారాజ్యమై, అచ్చటి గ్రీకు ప్రజారాజ్యములబోలెను రోమనులభావ మాత్రము లాటిను అంతట, కొన్ని శతాబ్దములవరకు రోమనురాజ్యాంగమున ప్లెబియనులు స్వతంత్రులై అధికారయుతులగుటకై, తీవ్రముగ కులీనులతో పోరాడిరి ఇట్టిపోరాటము గ్రీకులలోను కొన్నిచోట్ల జరిగెను చివరకు ప్లెబియనులు ప్రతిబంధముల క్రమముగాదాటి, కులీనులతో సమమగుహక్కుల బొందగలిగిరి. రోమపౌరత్వపుహక్కు లీయుభయకక్షులకుగల్గెను ఈపోరాట మిట్లుండగనే, రోమకరాజ్యాధికార మన్యదేశములకు వ్యాపించెను ఈరాజ్యవ్యాప్తి క్రీ పూ 5వ శతాబ్దిలో మొదలిడెను అంతవరకు రోమనులు ఎట్రస్కనులతో యుద్ధములుచేయుచు, తరుచు ఓడిపో

వుచువచ్చిరి రోముకు కొద్దిమైళ్లలోనుండిన, 'విఘై' అను ఎట్రుస్కనుపురమును, రోమనులు పట్టుకొనలేకపోయిరి కాని క్రీ పూ 474 వ యేట, ఎట్రుస్కనుల నౌకాసేన దక్షిణ మున సిసిలీయందలి సిరాక్యూసువాసులగు గ్రీకులచే ధ్వంస ముచేయబడెను ఉత్తరమున గాలులను ఆర్యజాతీయులు వచ్చి వారిపై బడిరి, అంతట ఎట్రుస్కనులు చరిత్రనుండి అదృ శ్యులైరి అప్పుడు విఘైపురము రోమనుల వశమయ్యెను గాలులు రోమును సమీపించి, దానిని క్రీ పూ 390 లో ముట్టడించిరి కాని, అందలి 'కాపిటల్' అను అనలుకోటను పట్టుకొనలేరైరి, రాత్రివేళ దానిని హఠాత్తుగా బట్టుటకు గూఢయత్నముచేసిరి, కాని అప్పుడే బాతులు ధ్వనిచేయగా వెల్లడియై, వ్యర్థమాయెను చివరకు కొంతలంచము పుచ్చు కొని, గాలులు ఉత్తరయిటలీకి మరలిపోయిరి గాలులదాడి తప్పిపోగానే, రోమనులు శౌర్యముదెచ్చుకొని, ఎట్రుస్కను ప్రాంతములజయించి, ఆర్నో మొదలు నేపిల్సు వరకున్న మధ్యయిటలీనంతను క్రీ పూ 300 లోగా వశపరచుకొనిరి. మాసిడోనియాలోను గ్రీసులోను ఫిలిప్ అధికారముబలమై ...వాత అలెగ్జాండరుచక్రవర్తి ఈజిప్టుసింధుప్రాంతములకు ...సమయమందే, రోమనులు, తమ తూర్పువైపు ...కమున ప్రబలులైరి తమకుత్తరమందున్న వీర

యోధులగు గాలులుతిరుగతమపైకి రాకుండ, ఆనరిహద్దున రోమనులు కోటలవంక్తిని కోటపురములను నిర్మించిరి దక్షిణమందు (అనగా సిసిలీలోను ఇటలీ పాదాగ్రమందును) 'టారంటం' మొదలగు గ్రీకురాజ్యములు రోమనులకు తామే భయపడుచు, ఈనూతన విజయులనుండి రక్షించుకొన నితర సహాయ మపేక్షించుచుండినవి

అలెగ్జాండరు సామ్రాజ్యము ఖండఖండములై, అతని సేనానుల పాలబడినప్పుడు, అతని బంధువగు పిర్రస్ అను సాహసి యొకడు ఇటలీపాదమున (అడ్రియాటిక్ సముద్ర తీరపు) ఎపిరస్ నగరము వశపరచుకొనెను మాసిడోనియాలో ఫిలిప్ వలెనే, ఇటలీప్రాంతపు గ్రీకురాజ్యములకు తానునాయకుడుగాతలచి, అతడు సమర్థమగు సేనను సిద్ధముచేసెను. గ్రీకుకాల్బలము, థెసలీనుండి మాసిడోనియనురీతి ఆశ్వికదళము, మరియు యుద్ధార్హములగు 20 గజములను గూడ సమకూర్చి పిర్రసు ఇటలీపై వెడలి, క్రీ పూ 280 లో 'హిరాక్లియా' వద్దను, 279 లో 'అస్క్యులము' వద్దను, రెండు మహాయుద్ధములలో రోమనుల నోడించి, వారినుత్తరముకు తరిమెను, అంతనతడు సిసిలీవైపు మరలెను అందుచే రోమనులకన్న బలీయులగు ఆకాలపు మహత్తరమగు 'కార్తేజి' అను ఫనీషను నగరపు జనులతో నతనికి తగవువచ్చెను.

కార్తేజి కతిసమీపమగు, సిసిలీద్వీపము నొకశూరుడు ముట్ట
డించుట, కార్తేజివారి కిష్టముకాదు తమమాతృస్థానమగు
టైరునగరమున కలెగ్జాండరుదాడిచే గలిగిన దుర్దశసంగతి
కార్తేజిపౌరులకు విదితమే అందుచే, విడువక పిర్రసుతో
పోరాడుచుండుమని రోమనుల బ్రోత్సహించుచు, వీరు తమ
నావలతోడు పంపిరి, మరియు పిర్రసుకు గ్రీసునుండి సముద్ర
ముపై సాయమురాకుండ నరికట్టిరి అంతట నేపిల్సుకు రోము
కుమధ్య 'బెనివెంటం' వద్ద జరిగినయుద్ధమున రోమనులు పిర్ర
సు నోడించిరి ఇంతలో గాలులు మరల దాడి నారంభించిరి,
రోమనుల సరిహద్దుకోటలు దుర్భేద్యములుగ నుండుటచే,
వారు ఇల్లీరియా, (అనగా ప్రస్తుతపుసెర్వియా ఆల్బేనియాల)
లోనుండి, మాసిడోనియాకును, పిర్రస్ స్వగ్రామమైన యెపి
రస్పైకిని, వచ్చిరి రోమనులచేనోడి, కార్తేజివారి యాటం
కము కలిగి, గ్రీసుతో సముద్రసంపర్కము గోల్పోయి,
పైగా స్వగ్రామమునే గాలులదాడినుండి రక్షింపవలసివచ్చి,
పిర్రసుతనజైత్రయాత్రను ముగించుకొని క్రీ పూ. 275 లో,
స్వస్థలమునకు మరలిపోయెను అందుపై రోమను అధికారము
ఇటలీ దక్షిణమ్మున మెస్సినాజలసంధి వరకును వ్యాపించెను
ఈజలసంధి కావలిదగు సిసిలీలోని మెస్సినా అనుగ్రీకుపురము
[illegible]కాలముక్రింద కొందరోడదొంగల వశమయ్యెను.

చాదాపు సిసిలీద్వీప మంతటికిదివరకే ప్రభువులై సిరాక్యూసు ప్రభువునకు మిత్రులైన కార్తేజివారు ఈ యోడదొంగలను క్రీ పూ 270 లో తరిమివేసి, మెస్సినాలో తమ రక్షకసేన నుంచిరి ఈయోడదొంగలంతట రోము సహాయ మపేక్షిం పగా, రోమనులిందుకిష్టపడిరి ఈరీతిని మెస్సినా జలసంధికొక వైపు వ్యాపారకుశలురగు కార్తేజివీరులు, రెండవవైపు విజ యులైన రోమనులు, తారసిల్లి, యుద్ధసన్నద్ధులై, తలపడిరి.

32 రోము, కార్తేజి

రోము కార్తేజీల మహాసమరము క్రీ పూ 264 లో నారంభించెను ఇదియే "ప్యూనికుయుద్ధము" ఆనాటను భారతదేశమునందు (ఇపుడు బీహారనబడెడు) మగధరాజ్యమున అశోకచక్రవర్తి పాలింపనారంభించెను అప్పటికి చీనాలో ష్వాంగ్-టి రాజు చిన్నశిశువు అలెగ్జాండ్రియాలోని కళాలయమున వైజ్ఞానికకృషి యింకను జరుగుచునేయుండెను అనాగరికులగు గాలు లాసియామైనరులో పెర్గమమ్‌నుండి పన్ను రాబట్టుచుండిరి ప్రపంచమందలి వివిధప్రాంతముల మధ్య దూరము దుస్తరమై యుండెను అందుచే, స్పెయిను ఇటలీ ఉత్తర ఆఫ్రికా పశ్చిమమధ్యగరా ప్రాంతములందు సెమెటికుల అంత్యరాజ్యమగు కార్తేజికిని, ఆర్యులగు రోమనులకున్ను, అప్పుడు $1\frac{1}{2}$ శతాబ్దములు ఘోరసమరము జరిగినను, మిగిలిన ప్రపంచమునకు దూరపు సందిగ్ధవదంతులే వినబడియుండును ఆయుద్ధములచే గలిగిన సమస్యలిప్పటికిని ప్రపంచము కాందోళన కల్గించుచున్నవి ఆ యుద్ధాంతమున కార్తేజిపై రోము సంపూర్ణవిజయమొందెను [illegible] ఆర్య సెమెటికుల ఈసంఘర్షము తరువాత కొంత [illegible] యూదక్రైస్తవ సంఘర్షముగా పరిణమించెను.

వీటిఫలితములవలనను, సంప్రదాయముల అపార్థములవలనను చాలయుద్రేకము గల్గెను, అదితరువాత కొంతక్షీణించినను, నేటికిని ఆ కలహాంకురములు సంఘర్షములు నశింపక సందిగ్ధ స్థితిని గలుగజేయుచునే యున్నవి

మొదటిప్యూనికు యుద్ధము మెస్సినా ఓడదొంగల తగవుకై క్రీ పూ 264 లో ప్రారంభమైనది, అది సిరాక్యూసు నగరపు గ్రీకురాజ్యముతప్ప మిగిలిన యావత్తు సిసిలీ దేశముకొరకు జరిగినది కార్తేజివారికి అప్పటికి బలవత్తరమై అయిదేసి కొయ్యలమర్చిన గొప్పయుద్ధనావలు సముద్రసార్వభౌమత్వ... కర్యమునుండెను, అంతకు రెండు శతాబ్దములు పూర్వము సలమిస్' యుద్ధము నాటికి యుద్ధనావలకు మూడేసి తెడ్లుమాత్రముండినవి రోమనుల కప్పటికి నౌకానుభవములేదు, కాని వారద్భుతకృషితో కార్తేజివారికన్న ఎక్కువయోడలగట్టి, వాటిని గ్రీకునావికులచే నడిపించిరి మరియు రోమనులు క్రొత్తగా పెద్దకొక్కెములు గల ఇనుపలంగరులు పెద్ద పెద్ద పలకలు తెచ్చిపెట్టి, నౌకానైపుణ్యములేని లోపముచు దీర్చివేసిరి కార్తేజివారు రోమను ఓడల పగులగొట్టుటకును తెడ్లను కత్తిరించివేయుటకును సమీపింపగానే, రోమనులు తమపెద్దయినుపలంగరులను కార్తేజివారి నావలపై విసరివేయుచుండిరి, వాటికొక్కెములలో కార్తేజినావలు తగుల్కొనును,

ఆనావలను గొలుసులతో తమయోడలవద్దకులాగుకొని, రోమ
నులుతమపెద్ద పలకలమీదుగా కార్తేజినావలపైబడిరి (ఇందు
చే ఈజిప్టు జలయుద్ధము స్థలయుద్ధముగా మారెను) క్రీ పూ
260 లో 'మైలే' లోను, 256 లో 'ఎక్నమసు'వద్దను, కార్తేజి
వారిట్లు పూర్తిగనోడింపబడిరి రోమనులంతట కార్తేజివద్ద
నేలపై దిగగా, వారిని మొదట కార్తేజివారు నిలిపిరి, కాని
తరువాత 'పాలెర్మో' యొద్ద యుద్ధములో, కార్తేజివారిని రో
మనులు పూర్తిగా నోడించి, అందు 104 ఏనుగుల బట్టుకొని,
వానితో రోములో విజయోత్సవము జరిపిరి తరువాత
రోమనులు రెండు సారులోడిరి, కాని తిరుగ తేరుకొని, చివ
రకు క్రీ పూ. 241 లో ఎగేషియను ద్వీపములయొద్ద యుద్ధ
ములో, కార్తేజి నౌకాదళమును వారు పూర్తిగ నోడించిరి,
అంతట కార్తేజివారు బలముడిగి, సంధికోరిరి అందుపైన,
సిరాక్యూస్ రాజ్యముగాక మిగిలిన యావత్తు సిసిలీ రోమ
నుల కిచ్చివేయబడెను తరువాత నుభయులలోను గృహక
ల్లోలములు కలిగి, రోము కార్తేజీలకు 22 ఏండ్లు పరస్పర
యుద్ధము లేకుండెను ఇటలీలో గాలులు దక్షిణముగా రో
[illegible]పై దాడివచ్చి, టెలమన్ వద్ద నోడింపబడిరి కాని,
[illegible] రోమనులు భయవశులై తమ దేవతలకు నర
[illegible]క ఇచ్చిరి. రోమనులంతట ఆల్ప్సు కొండలవరకు

గాలుల దరిమి, ఎడ్రియాటిక్ సముద్రతీరమున ఇల్లీరియా వరకు తమ రాజ్యము స్థాపించిరి కార్తేజి నగరమున అంతః కలహములు, కార్తేజి వశమందుండిన సర్డీనియా కార్సికా లందు తిరుగుబాటును గల్గెను, అందుచే రోమనులవలె కార్తేజివారికి వెనుకటి శక్తి చేకూరలేదు తిరుగబడిన యీ రెండు ద్వీపములను రోమను లకారణముగ నాక్రమించి, అన్యాయముగ తమ సామ్రాజ్యమున గలుపుకొనిరి ఈ అసహ్యాచర్యచే కార్తేజివారు రోషపూరితులై, స్పెయినులో తమ రాజ్యమున కుత్తరపు సరిహద్దగు ఈబ్రోనదిని దాటి, క్రీ పూ 218 లో 'హానిబల్' అను యువక సేనానితో రోమకరాజ్యముపై దాడికి బయలుదేరిరి అద్భుతప్రతిభు డగు నీ 'హానిబల్' సేనాని స్పెయినునుండి తన కార్తేజి సేనతో ఆల్ఫ్సుకొండల దాటి, ఇటలీలో ప్రవేశించి, గాలులను రోమనులపై పురికొల్పి, ఈ రెండవ ప్యూనికు యుద్ధమును ఇటలీలోనే పదునైదేండ్లు సాగించెను, 'ట్రాసిమిర్' సరస్సువద్దను 'కేనే' వద్దను అతడు రోమను సేనల పూర్తిగా నోడించి, వారికి విశేష నష్టము గలుగజేసెను ఇటలీలో నాప్రచండ సమరమున రోమను సేన యేదియు నావీరుని యెదుట నిలిచి యాథాటి నెదుర్కొనలేకుండెను. కాని ఒక రోమను సేన సముద్రముపై ఫ్రాన్సులోని 'మా

స్తైలు' పురమువద్ద దిగి, హానిబలుకు స్పెయినుకు రాకపో కల నరికట్టెను. కోటముట్టడికి వలయు పరికరములు లేనందున, హానిబలు రోము నగరిని బట్టుకొనలేకపోయెను ఇంతలో కార్తేజివారి స్వదేశములో 'న్యుమిడియను'లను తెగవారు తిరుగబడిరి, మరియు ఒక రోమను సేన సముద్రము దాటి వెళ్లి, ఆఫ్రికాలో దిగి, కార్తేజనే ముట్టడించెను, అంతట, కార్తేజివారి కాత్మరక్షణ కావలసివచ్చెను హానిబలు వెనుకకు పోయెను ఆ నగరమునొద్ద క్రీ పూ 202 లో జరిగిన 'జామా' యుద్ధమున, జ్యేష్ఠ 'సిపియో అఫ్రికానసు' నడిపిన రోమను సేనలచే హానిబలు తన జీవితమందు ప్రథమ పరాజయమొందెను. జామాయుద్ధముతో రెండవ ప్యూనికు యుద్ధమంతమయ్యెను, ఆసంధిచే కార్తేజివారు తమ స్పెయిను రాజ్యమును యావత్తు నౌకాదళమును చాల ద్రవ్యమును రోమనులకు నష్టపరిహారముగా నిచ్చుకొనిరి, అంతేగాక, తమ నాయకుడగు 'హానిబలు'ను వారు కసిదీర్చుకొనుటకై రోమనుల కొప్పగించుట కొప్పుకొనిరి, కాని 'హానిబలు' ఎట్లోతప్పించుకొని, ఆసియాకు పారిపోయి, తరువాత కొంతకాలముకు తన నిర్దయశత్రువులగు రోమనుల [illegible]కుండ, విషము ద్రావి మరణించెను అంతట సర్వమును గో[illegible] నిర్వీర్యమైన కార్తేజియు, రోమును, 56 ఏండ్లు

క్రీ పూ 150 ప్రాంతమున రోమక సామ్రాజ్యము—దాని మిత్రమండలి

సంధిని పాలించెను ఇంతలో చెదిరిపోయి తగవులు పడుచుండిన గ్రీసును గూడ రోమనులు తమసామ్రాజ్యమున గలుపుకొని, ఆసియా మైనరులోనికి దండయాత్ర జేసి, అచ్చటి 'లిడియా' దేశమందలి 'మెగ్నిషియా' వద్ద, సెల్యూకసు వంశీయుడగు 'మూడవ ఆంటియోకసు' నోడించిరి అప్పటికింకను టాలమీల పాలనక్రింద నున్న ఈజప్టు, పెర్గమం, చాలవరకు ఆసియామైనరు, వాటిలోని చిన్నచిన్న రాజ్యములును, రోమనులకు మిత్రులనుపేర సామంత రాజ్యము లాయెను

పరాజితులై దుర్బలులైన కార్తేజివారింతలో తమ పూర్వశక్తిని మెల్లగా జేకూర్చుకొనుచుండిరి దానిని సహింపక, రోమనులు క్రోధపరవశులై, లేనిపోనికారణములగల్పించి, క్రీ పూ 149 లో కార్తేజిని ముట్టడించిరి కార్తేజి మహాధైర్యసాహసముతో చాలకాల మెదిర్చినది, కాని క్రీ పూ 146 లో పట్టుబడి, ధ్వంసముచేయబడెను రోమనులానగరవీధులలో జొరబడి, కంటబడినవారినందరిని ఆరుదినములు ఘోరహత్య జేసిరి 2½ లక్షల జనసంఖ్యగల అమ్మహానగరపుకోట రోమనులకు స్వాధీనమగునప్పటికి అందు 50 వేలే మిగిలిరి. వారిని రోమనులు బానిసలుగా అమ్మివేసి, [illegible] భస్మావశేషముచేసి, దగ్ధమై నల్లబడిన నేలను గూడ దున్ని, అందుపై రుజల్లిరి

ఈవిధమున మూడవ ప్యూనికుయుద్ధ మంత మొందెను అయిదు శతాబ్దులు వృద్ధిలోనుండిన సెమిటికురాజ్యములన్నిటిలో, సెల్యూకసువంశీయులనుండి విమోచన మొంది స్వదేశీయులగు మక్కేబియన్ వంశీయులపాలనలోనుండిన 'జూడియా' అను చిన్నయూదదేశముమాత్రము స్వతంత్ర పరిపాలనక్రింద మిగిలినది అప్పటికి వారి బైబిలుగ్రంథము పూర్తియై, యూదుల ప్రస్తుత ప్రత్యేక సంప్రదాయ ముద్భవించుచుండెను వీరిసంబంధులగు కార్తేజివారు ఫనీషనులు మున్నగువారు ఏకభాషికులగుటచే, ఉత్సాహకరమగు ఆ బైబిలు వాఙ్మయధోరణిలో యూదులతో నేకాభిప్రాయులై యుండిరి అప్పటిప్రపంచమున చాలవరకు వర్తకము, పెట్టుబడి, వడ్డీవ్యాపారము, వారే సాగించుచుండిరి సెమిటికు జాతి అణచబడినను, నశింపలేదు

జెరూసలెము యూదమతస్థుల కేంద్రముగాకున్నను, వారిసంస్కృతికెప్పుడును చిహ్నమే అది క్రీ పూ 65 లో రోమనులపాలబడి, కొంతకాలము అర్ధస్వాతంత్ర్యమున సందిగ్ధముగానుండి, తిరుగబడి, క్రీ త 70 లో తీవ్రయుద్ధమున రోమనులచే పట్టుబడెను అందలిదేవాలయము నాశముచేయబడెను క్రీ త 132 లో మరియొక విప్లవము జరిగి, ఆనగరము మట్టముచేయబడెను ప్రస్తుతపు జెరూసలెంపురము

తరువాత రోమనుల యాజమాన్యమున తిరుగ కట్టబడినది అందలి పూర్వ దేవాలయస్థలమున, వారు "జ్యూపిటర్ కాపిటోలినస"ను రోమక దేవుని కొక గుడికట్టించి, ఆపురములో యూదులు ప్రవేశింపకుండ నిషేధించిరి

---

33 రోమకసామ్రాజ్యవృద్ధి

క్రీ పూ మొదటి రెండు శతాబ్దములందు రోమనులే పాశ్చాత్యలోకమున ప్రముఖులుగా నుండిరి, వీరి రాజ్యము నకును అంతకు పూర్వపు నాగరికసామ్రాజ్యములకును అనేక సంగతులందు భేదముగలదు

రోమకరాజ్యమున కొంతకాలమువరకు రాజులేడు ఈరాజ్యము జయశీలుడగు నొక మహానాయకుడు స్థాపించినదికాదు ప్రజాసత్తాకసామ్రాజ్యము లంతకుపూర్వము నుండినవి పెరికిల్సుకాలమున, కొన్ని మిత్రసామంత రాజ్యములపైన, ఆథెన్సువారధికారులై యుండిరి ఇట్లే రోముతో తీవ్రయుద్ధమారంభించు కాలమునకు, సర్డీనియా, కార్సికా, మొరాకో, ఆల్జియర్సు, ట్యూనిస్ దేశములపైనను, స్పెయిన్ సిసిలీలలో చాలవరకును, కార్తేజివారు పాలించుచుండిరి. కాని యంతటితో నశింపక మార్పునొందుచు వచ్చిన మొదటి ప్రజాసత్తాకరాజ్యము రోమనులదే

ఈనూతనరాజ్యపు కేంద్రము మెసపొటేమియా ఈజిప్టుప్రాంతముల ప్రాచీనసామ్రాజ్య స్థలములకు పశ్చిమమున దూరమందుండెను, ఆప్రాంతముల నూతనరాజ్యములను రోమనులు నాగరికతలోనికి తేగల్గిరి

రోమనుల యధికారము మొరాకోకు స్పెయినుకు వ్యాపించుటయేగాక, వాయవ్యదిశలోని ఫ్రాన్సు, బెల్జియము దేశములకును, ఇంగ్లాండుకును, మఱియు ఈశాన్యమున హంగరీకి దక్షిణ రష్యాదేశమునరకును గూడ, ఉండెను అయితే దక్షిణ ఆసియాయును పర్షియాయును రోము కతి దూరములు, కనుక రోమనులాప్రాంతమందధికారము చేయలేదు రోమకసామ్రాజ్యమున ఆర్యజాతివారనేకులుండిరి కొలదికాలముననే గ్రీకులోకమంతయు నందుజేరెను వెనుకటి సామ్రాజ్యమందుకన్న సెమిటికు జాతీయు లిందు జాల తక్కువ

పారసీ గ్రీకు రాజ్యముల కతిశీఘ్రముగ గలిగిన దురవస్థలో పడక, రోమకరాజ్య మనేక శతాబ్దములు వృద్ధినొంది యుచ్చదశలో నుండెను మీదుపారసీకరాజు లొకతరము లోనే బాబిలను నాగరికతలో నిమగ్నులై, రాజరాజబిరుద మువహించి, దేవాలయాధికారమును గురుత్వమును తమపై బెట్టుకొనిరి, అలెగ్జాండరు అతని మతగురువులు నారీతినే ఆ ప్రాంతీయ సంస్కృతిలోబడిరి సెల్యూకసువంశీయులును నెబూ[illegible]రు నేయనుకరించిరి, సుమేరియనులను జయించిన సెమి[illegible]లవలెనే, వీరందరును తమతమ ప్రాంతీయ నాగరి[illegible]తో లీనులైరి, కాని రోమనులుమాత్రము తమ కేంద్రము

నుండియే పాలించుచు, కొన్ని శతాబ్దములవరకు తమ ప్రాచీన న్యాయశాస్త్రమునే అనుసరించిరి క్రీ పూ 2, 3 వ శతాబ్దములక్రింద తమ తోడిజాతివారగు గ్రీకుల మనోభావములుమాత్రమే రోమనుల కలవడెను ఆర్యపద్ధతిని సామ్రాజ్యపాలనను మొదట రోమనులే జరిగించిరి ఈనూతనపద్ధతి ఆర్యుల ప్రజాతంత్రరాజ్యమును విస్తరింపజేసెను

ప్రత్యేక ధాన్యదేవతల యాలయముచుట్టు పెరుగు రాజధానీనగరమున వ్యక్తివిజేతలు పాలించు పూర్వపుపద్ధతి రోముకు వర్తింపదు గ్రీకుదేవతలవలె రోమనుదేవతలును మానవప్రకృతిగలిగి, అమృతత్వమును బొందినవారు పెట్రీషియనుకులీనులు కొందరు భగవదవతారముగ భావింపబడిరి. రోమనులకును జంతుబలిగల యజ్ఞములును, ఒకప్పుడరిష్టకాలమందు నరబలి నిచ్చుటగూడ, ఉండెను, దీనిని వీరుధూమ్రవర్ణులగు ఎట్రస్కనులనుండి గ్రహించి యుందురు కాని రోమకరాజ్యము ఉన్నతదశలో నుండువరకు, గుడులు గురువులు రోమకచరిత్రమున ముఖ్యులు కాలేదు రోమకసామ్రాజ్యము ముందుగా నుద్దేశింపబడక, తనంతట క్రమముగా పెరిగెను. ఇంచుమించు హఠాత్తుగనే రోమనులు సామ్రాజ్యపాలకులైరి; అది చివరకు జయప్రదము కాలేదు, ఆ పరిపాలనా పద్ధతి ప్రతి శతాబ్దములోను మారుచు, చివరకు పూర్తిగా భగ్నమయ్యెను

వంగదేశమందును మెసపొటేమియాలోను ఈజిప్టు
లోన వేయేండ్లలోకన్న, రోమకసామ్రాజ్యమున నూరేం
డ్లలో నెక్కువ మార్పుగలిగెను ఇట్టి నిరంతరపు మార్పుచే,
ఆపాలనపద్ధతి స్థిరత తప్పెను ఇట్లసంపూర్ణమైపోయిన లోక
పాలన కళారహస్యములనే, నేడు యూరపియనులు అమెరి
కనులు సాధింపబూనినారు రోమకరాజ్యపాలనమున రాజ
కీయముగనే గాక సాంఘిక నైతిక విషయములగూడ గొప్ప
మార్పులు కల్గెనని చరిత్రపాఠకులు గ్రహింపవలెను

మెకాలేగారి "లేస్ ఆఫ్ ఏన్షియంటురోమ్", (ప్రాచీన
రోముగీతములు) మొదటి కేటోసిపియోలు, జూలియస్
సీజరు, డయోక్లిషన్, కాన్‌స్టెంటైనుల వృత్తాంతములు,
జీవితకధలు, ఉపన్యాసములు, ద్వంద్వయుద్ధములు ఇత్యాదు
లన్నిటిని కలగాపులగముజేసి, కొందరు రోమకరాజ్య మత్యు
దారము ఘనము అనుభావమును చిత్రింతురు ఇందలి
వేర్వేరు పరిస్థితులకు 11 వ శతాబ్దపు విలియంవిజేత కాలపు
లండనుకును ప్రస్తుత లండనుకును గల భేదముకన్న నెక్కువ
భేదమున్నది వాటినుండి గ్రహించి అతికిన యీ చిత్రాం
శములను వాటి సవ్యస్థలములందుంచి జూచినచో, రోమక
సామ్రాజ్యము మహాఘనమను భావ మసంబద్ధమని తెలియ

రోమక రాజ్య వ్యాప్తిలో నాలుగంకములు గలవు క్రీ పూ 390 లో గాలులు రోము ముట్టడించుట మొదలు మొదటి ప్యూనికు యుద్ధ మంతమైన క్రీ పూ. 240 వరకు మొదటిది, ఇది ప్రజాసత్తా సమన్వయాంకము, రోము చరిత్రలోనిదియే స్వరూపానుగుణమై యుత్తమమైనది పెట్రీషియనులకు ప్లెబియనులకు జరిగిన చిరకాల సంఘర్ష మీకాలమున సమాప్తము గావచ్చెను, ఎట్రస్కనుల ప్రమాదము గడచిపోయెను, జనులలో నెవ్వరు నతి ధనికులుగాని అతిదరిద్రులుగాని కాక, చాలవరకు ప్రజాహితపరులై యుండిరి.

ఇది 1900 కు బూర్వపు దక్షిణాఫ్రికా బోయరుల రిపబ్లికును 1800 కు 1850 కు మధ్యకాలపు ఉత్తరఅమెరికా రాజ్యముల సంఘమును బోలి, స్వతంత్రులగు రైతుల ప్రజాసత్తాక ప్రభుత్వముగ నుండెను ఈయంకప్రారంభకాలమున నిది యిరువది చతురపుమైళ్ళ విస్తీర్ణమగు చిన్నరాజ్యము, వీరు తమతోడి వీరరాజ్యములతో బోరాడినను, వాటి నాశము గోరక, వాటిమైత్రికై యత్నించిరి

శతాబ్దులకొలది యంతఃకలహములు జరిగి, రోమనులకు సామరస్యస్వభావములవడెను విజితపురములలోగూడ నీతత్వమేగలిగి, రోమకరాజ్యపాలనలో ఎన్నికల హక్కు గల్గియుండెను మరికొన్నిపురములవారు స్వతంత్రులై, రోమనులతో పరస్పర వివాహవ్యాపారముల జేసికొనుచుండిరి

యుద్ధావసరమునుబట్టి ముఖ్యస్థలములందు పౌరజనులే రక్షకసైనికులై యుండిరి ఈనవజిత దేశములందు గూడ కొన్నిహక్కులతో వలసగ్రామము లేర్పడెను, ప్రక్కల రాస్తాలు నిర్మింపబడెను. కనుక, వారిభాష, సంస్కృతి, దేశ మంతటను వ్యాపించెను

క్రీ పూ 89వ యేట, ఇటలీదేశస్వతంత్రజనులందరును రోమునుపౌరత్వపుహక్కునుబొందిరి ఈరీతిగా రోమక సామ్రాజ్యమంతయు నేకనగరమై వ్యాపించినట్లాయెను

క్రీ త 212లో సామ్రాజ్యపు స్వతంత్రజనులందరికి పౌరత్వపుహక్కు లీయబడెను అందుచే, అట్టివారందరును రోము వెళ్ళి, ఆపురసభ సమావేశములో వోటుచేయవచ్చును రాకపోకలుగల నగరములకును అనేక దేశముల జనులకును గూడ పౌరత్వపుహక్కునిచ్చుట రోమనులు వ్యాపించుటకుచేసిన ప్రత్యేకయుక్తి ఓడినదేశీయుల యాచారములను విజేతలవలంబించి వారిలో కలిసిపోక, పరాజితులే విజేతలలో కలసిపోయిరి

కాని మొదటి ప్యూనికుయుద్ధము సిసిలీ విజయము తరువాత, ఇదివరలోని సంఘటనతోబాటు, ఇంకొకపద్ధతి [illegible]ంబించెను పరాధీనదేశమైన సిసిలీని రోమనులు తమ [illegible]చి, అతిఫలవంతమగు నా దేశపునేలను, శ్రమజీవు

లగు నాదేశీయులను, రోమకసంపత్తివృద్ధికై స్వలాభనిమిత్తము వినియోగించుచుండిరి

కాని, ఈయైశ్వర్యము చాలవరకు పెట్రిషియనుల కును ప్లెబియనులలో ప్రధానులకును మాత్రము చేరుచుం డెను యుద్ధములచే విదేశీయులు చాలమంది ఖైదీలై, బాని సలగుచుండిరి మొదటిప్యూనికు యుద్ధముకు పూర్వము ప్రజలలో చాలమంది స్వతంత్రకర్షకులుగ నుండిరి, వలయు నపుడెల్ల రోముతరపున పోరుటకు వారికిహక్కు బాధ్యత లుండెను

వారు యుద్ధముకై దేశాంతరగతులైనపుడు, వారిపొ లములు ఋణగ్రస్తములయ్యెను ఈలోగా శ్రీమంతులు పెద్దభూములలోస్వంతకమతముబెట్టి, బానిసలచే సాగుచే యింప నారంభించిరి పౌరయోధులు రణమునుండిరాగా, తమపంటకు ఇటలీసిసిలీలలో శ్రీమంతులు కమతపు భూము లందుదాసులద్వారా పండించిన చౌకపంటతో పోటీకలిగెను. క్రొత్తపరిస్థితులేర్పడి,రిపబ్లికు రూపమేమారెను సిసిలీరోముకు పరాధీనమగుటేగాక, సామాన్యప్రజలు భాగ్యవంతులగు పెట్టుబడిదార్లగు పుంజీవతులకో, పోటీదారులకో, లోబడ వలసివచ్చెను ఇట్లు రోమకరాజ్యమున లాభపరులగు శ్రీమం తుల కాలమనదగిన రెండవ రంగ మారంభించెను కర్షక

యోధులగు రోమనులు స్వపరిపాలనకై రెండువందలయేండ్లు పోరాడిరి, కాని, దానిని నూరేండ్లుమాత్ర మనుభవించిరి, మొదటి ప్యూనికు యుద్ధముచే వారిశక్తి యుడిగి, ఆస్వాంత హక్కులుకూడ పోయెను

వారి ఎన్నికహక్కులవలని లాభముగూడ పోయెను రోమకరాజ్యమున రెండు పాలకసంఘము లుండినవి అందు మొదటిది 'సెనెటు' అనబడు శిష్టసభ, అందు పెట్రీషనులు (తరువాత అన్ని బాపతుల ప్రముఖు లును) సభ్యులై యుండిరి వారు 'కాన్సలులు, సెన్సరులు' అను ఉన్నతోద్యోగులచే మొదట నియుక్తులైరి. ఇప్పటి బ్రిటిషువారి ప్రభుసభవలె, అందును గొప్ప భూస్వాములు రాజకీయనేతలు వర్తక ప్రముఖులు సభ్యులైరి అమెరికనుసినేటుకన్న ఆంగ్లేయుల ప్రభుసభతోనే దీనికెక్కువ పోలిక ప్యూనికుయుద్ధకాలము మొదలు మూడుశతాబ్దులు, ఈసభ రోమనుల రాజకీయ పరిజ్ఞానమునకు భావములకు కేంద్రమైయుండెను రెండవది ప్రజాసభ, ఇందు రోమనుపౌరులందరును సభ్యులు రోమక రాజ్య మిరువదిమైళ్లు విస్తీర్ణమైనపు డట్టిసభ వీలుగానుండెను. ఇటలీవారును యితరదేశీయులును కూడ రోమకపౌరులైన ఈతొంబసభ సరిగా పనిచేయుట అసాధ్యమయ్యెను. [illegible]నుండి రోముప్రాకారమునుండి ఆసభజరుగునని

ప్రకటింపబడి సభకూడగనే, అందు రాజకీయభ్రష్టులు బస్తీ లోని చిల్లరమూకయు హెచ్చుగా పోగగుచుండిరి క్రీ పూ నాల్గవశతాబ్దపు ప్రజసభ సామాన్యజనుల కష్టసుఖములను నవ్యముగా జర్చించి ప్రతిపాదించుచు, సెనేటుసభను హద్దులో నుంచుచుండెను ప్యూనికయుద్ధాంతము కానభ ప్రజాశక్తి శూన్యమై, నిస్సత్వమాయెను కనుక నాయకుల నిరంకుశత అధికమయ్యెను రోమకప్రజాతంత్రమున ప్రతినిధి ప్రభుత్వ పద్ధతి ఎన్నడును లేదు పౌరులు తమయుద్దేశముల దెలుపు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనవలెనని వారికి తోచలేదు, ఇది ముఖ్య విషయము అందుచే రోమనుల ప్రజాసభకు అమెరికనుల ప్రతినిధిసభతోను, ఇంగ్లీషు కామన్సుసభతోను, పోలికలేదు. శాస్త్రరీత్యా పౌరసభయయినను క్రియలో నది యెంతమాత్రమును గణ్యముకాలేదు

కనుక, రెండవ ప్యూనికు యుద్ధము తరువాత, సామాన్యరోమనుపౌరులు చాలదుస్థితిలో బడి, నిర్ధనులై, తరుచు తమపొలముల గోల్పోయిరి. బానిసలతో పోటీలచే వృత్తిహీనులైరి, తమకష్టముల దీర్పదగు రాజ్యాధికారము లేక యల్లాడుచుండిరి పరిపాలనలో హక్కులేని ప్రజలు తమభావము ప్రభువులకు నాటునట్లు చేయుటకు—సమ్మె తిరుగుబాటు—ఈరెండేసాధనములుగలవు క్రీ. పూ మొ

దటి రెండుశతాబ్దులలో, ఈతిరుగుబాటులు జరిగెను, కాని వ్యర్థమగుచుండెను ఆకాలపు తీవ్రసంఘర్షము, శ్రీమంతుల కమతముల విడగొట్టిపౌరులకిప్పింపుయత్నము, జనుల ఋణవిముక్తియత్నము, మొదలగువానినిగూర్చి, ఈక్షుద్రచరిత్రమున వివరింపవీలులేదు దేశమునవిప్లవములు అంతఃకలహములు జరిగెను క్రీ పూ 73 లో 'స్పార్టకసు' నాయకత్వమున బానిసలందరు తిరుగబడిరి, ఇటలీప్రజలబాధ యధికమయ్యెను బానిసలలో కొందరు ద్వంద్వయుద్ధనిపుణులగుటచే, అదికొంత కార్యకారి యయినది చల్లారియుండిన "వెసూవియస్" అగ్నిపర్వతపుముఖములోనుండి, స్పార్టకసు రెండేండ్లు ప్రభుత్వము నెదిర్చెను, గాని చివరకు విప్లవము లొంగెను క్రాంతికారులతిక్రూరముగ హింసింపబడిరి, స్పార్టకసు అనుచరులారు వేల మంది రోమునుండిపోవు దక్షిణాపథమగు 'అపియన్ వే' వెంట కొరత వేయబడిరి ఇట్లు తమ్ము పరాధీనులజేసిన ఆనూతన సంస్థల ధాటికి సామాన్యప్రజలు నిలువలేరైరి తరువాత, ఈ బీదల నణచిన శ్రీమంతులే బీదలపైనను తమపైనను కూడ యధికారులు కానున్న మహాసేనల ప్రాబల్యముకు [illegible]లైరి.

రెండవప్యూనికు యుద్ధకాలమువరకు స్వతంత్ర కర్ష[illegible]లై, ఆశ్వికులుగనో పదాతులుగనో యుద్ధము

జేసిరి సమీపమందు యుద్ధములు జరుగునప్పుడు ఈపద్ధతి సరిపోయెను కాని యన్యదేశములందు జరుగు దీర్ఘయుద్ధము కాపౌరసేనాపద్ధతి పనికిరాలేదు ఇదిగాక ధానిసల పెద్ద కమతములు హెచ్చి, వెనుకటి పరిస్థితులు మారెను స్వతంత్రకృషీవలజాతి క్షీణించెను. అంతట 'మారియస'ను ప్రజానాయకు డొక క్రొత్తపద్ధతి తెచ్చెను కార్తేజి నాశనమైన మీదట, ఉత్తరాఫ్రికాప్రాంతమున న్యూమీడియాయను మోటుజనులరాజ్య మేర్పడెను దీనిరాజగు 'జుగుర్తా'తో రోమకోద్యోగులకు వైరముకలిగెను ఆతని గెల్చుటకు వారు ముప్పతిప్పల బడిరి ఈయుద్ధము రోము కపఖ్యాతి తెచ్చెను, దీనినంత మొందింప, ఆయధిని వేశమున 'మారియసు' కాంసలు (అనగా ప్రధాని)గా జేయబడెను ఈతడు జీతముల నిచ్చి, యోధులను చక్కగ తరిఫీయతు చేసి, ఆసేనతో జుగుర్తా నోడించి, అతనిని సంకెలలతో (క్రీ పూ 106 లో) రోముకు పట్టితెచ్చెను కాని మారియసు, (తన యుద్యోగకాలము దాటినను, పైన) ఆనూతనసేనల సాయముతో చట్టముకు భిన్నముగా కాంసలుపని చేయుచునేయుండెను, ఆతని నెవరును వారింపలేరైరి

అందుతో రోమకరాజ్యపరిణామమున 'సేనానిప్రాబల్య'మనదగిన మూడవయంక మారంభించెను అప్పటి

నుండి జీతపుసేనల నాయకులు సామ్రాజ్యాధికారమునకై తమలో కలహ మారంభించిరి ఆఫ్రికాలో మారియసుక్రింద సహాయసేనానిగా నుండిన కులీనసంఘీయుడగు "సల్లా"కు మారియసుకు పోటీవచ్చెను, వారు తమతమ ప్రతికక్షుల బలవంతముగా జంపించిరి వేలకొలది జనులాంతులో బడి వధింపబడిరి, వారిభూము లమ్మివేయబడెను ఇట్లీ సేనానుల ఘోరసంఘర్షమును స్పార్టకసువిప్లవమును గడువగనే, 'లుకుల్లసు, పాంపే, క్రాసను, జూలియసు సీజరు' అను సేనానులు రాజ్యాధిపత్యముకై కలహించిరి స్పార్టకసు నోడించినది క్రాసను లుకుల్లసు ఆసియామైనరును జయించి, ఆర్మినియాకు వెళ్ళివచ్చి శ్రీమంతుడై, వ్యవహారసంబంధము మానుకొనెను క్రాసను ఆసియాలో పర్షియాపై దండెత్తి, అందు పార్థియనులచే నోడి, హతుడయ్యెను పాంపే సీజరుతో చాలకాలము పోరి, క్రీ. పూ 48 లో సీజరుచే నోడింపబడి, ఈజిప్టులో హతుడయ్యెను, ఇట్లు సీజరు రోమక లోకమున సర్వాధికారియాయెను

రాజకీయములందు మహాకోలాహలము కలుగుచు, అంత ర్యుద్ధములు జరిగి, సంఘము విపర్యస్తమగుచున్నను, రోమక రాజ్యము క్రీ త 100 వరకు ఇంకను వ్యాపించెను రెండవప్యూనికుయుద్ధము స్పార్టకసుతిరుగుబాటు మారి యసు సేనల పునర్నిర్మాణము జరుగువరకు, ఈవ్యాప్తి తగ్గి యుండెను (ఇప్పటి ఫ్రాన్సు బెల్జియందేశములగు) గాలు లో సేనానియైన జూలియస్ సీజరు ఖ్యాతి సంపాదించెను. ఈ 'గాలు'జనులు ఉత్తరఇటలీని కొంతకాల మాక్రమించి ఆసి యామైనరుపై దాడివెడలి గలేషియను లను పేర నందువసిం చినగాలులబోలు 'కెల్టికు' తెగవారే గాలులోనికి దండ యాత్ర జేసిన జర్మనులను సీజరు తరిమి, దానినంతయు రోమక రాజ్యమున చేర్చెను అతడు రెండు సారులు డోవరుజలసంధి దాటి, ఇంగ్లండులోనికి గూడ (క్రీ పూ 55—54 లో) వచ్చెను, కాని దానిని స్థిరముగ జయింప లేదు. ఈలోగా పాంపే లోగడ తూర్పున కాస్పియను సముద్రము వరకు లోబడిన ప్రాంతములందు రోమనుల బలము వృద్ధిచేయుచుండెను క్రీ పూ మొదటిశతాబ్దపు మధ్యకాలమున, సినేటుసభయే కాన్సలులను ఇతరోద్యోగు లను నియమించి, అధికారము నిచ్చుచు, (పేరుకైనను) పాలించుచుండెను రోమను ప్రజాపాలనపు ఉన్నత పంక్తి

డాయముల గాపాడుటకై, సిసిరో మొదలగు కొందరు రాజ్య తంత్రజ్ఞులు శ్రమపడుచు, దానిచట్టముల మన్నింపజేయుటకు యత్నించుచుండిరి గాని స్వతంత్రరైతులతోబాటు ఇటలీ పౌరత్వశక్తిగూడ నశించిపోయెను అందిపుడు స్వేచ్ఛాజ్ఞానమే లేనిదాసులు, నిరుపేదలు, మిగిలిరి సినెటులోని ప్రజావాదులకు ప్రజలలో పట్టుబలములేదు గొప్ప సేనాబలముతోనున్న వీరు లీప్రజావాదులకు పోటీదారులై భీతి గొల్పుచుండిరి సినేటుతో సంప్రతింపకయే, క్రాసస్, పాంపే, సీజరు, మొదటి 'ట్రయంవిరేటు' (= త్రితయము) అయి సామ్రాజ్యపాలనము తమలో తాము పంచుకొనిరి తరువాత పార్థియనులచే దూరస్థలమగు క్యారేవద్ద క్రాసెస్ చంపబడెను, పాంపే సీజరులమధ్య కలహము కలిగెను పాంపే "ప్రజానత్తాక" పక్షము వహించెను, సీజరు చట్టమును సెనేటు అజ్ఞను ధిక్కరించెనని, అతనిని విచారణచేయుటకు శాసనము చేయబడెను సేనాని తనయధికారరాష్ట్రపు హద్దును దాటి ఆప్రాంతపుసేనల నితరప్రాంతములకు దెచ్చుట నేరమగును, సీజరుపాలనలోని గాలురాష్ట్రముకు ఇటలీకి మధ్యసరిహద్దు [illegible]కన్" నది, చివరకు సీజరు తెగించి, క్రీ. పూ 49 [illegible]కన్ నది దాటి, పాంపేయధీనమగు రోముపైకి దాడి [illegible]యసమయమం దొకనినే డిక్టేటరుగా

అనగా సర్వాధికారియగునియంతగా, ఎన్నుకొనుట రోము లో సంప్రదాయసిద్ధము పాంపేనుజయించి, సీజరు (మొదట పదేండ్లును, తరువాత క్రీ పూ 45 లో యావజ్జీవమును) నియంతగా జేయబడెను అనగా ఆ సామ్రాజ్యమంతకు సీజరు యావజ్జీవప్రభువయ్యెను అతనిని రాజుగా జేయదల చిరి, కాని 5 శతాబ్దములక్రిందట ఎట్రస్కనుల నోడించి నప్పటినుండి, రాజశబ్దము రోమనుల కసహ్యమైనది కనుక సీజరు రాజబిరుదమును నిరాకరించెను, సింహాసనము రాజ దండము మాత్రము స్వీకరించెను పాంపేనోడించి, సీజరు ఈజిప్టువెళ్ళి, అచ్చట టాలమీవంశపు దేవాంశభావితయగు క్లియోపాట్రా రాణిని ప్రేమించెను ఆవలపుచే నాతనిమతి తిరిగిపోయెను ఆతడు రోముకు తిరిగివచ్చినప్పుడు, దేవాంశ రాజత్వపు ఈజిప్టు సంప్రదాయమును రోములో ప్రవేశింప జేసెను అతనిప్రతిమ గుడిలోనుంచబడి "అజేయదేవునికి" అని లిఖింపబడెను రోములో నశించిపోవు ప్రజాస్వామ్య భావము కడసారి అకస్మాత్తుగా జ్వలించెను, సినేటుమందిర మున తనప్రత్యర్థి అగు పాంపేప్రతిమవద్ద సీజరుహఠాత్తుగా నిహతుడయ్యెను ఇట్లు వ్యక్తుల దురాశలు కలహములు 18 యేండ్లు జరిగి, లెపిడస్, మార్కు‌ఏంటనీ, అక్టేవియను సీజరు, అను సేనానులు రెండవత్రితయమైరి తనపినతండ్రి

(జూలియసుసీజరు) వలెనే, అక్టేవియసు వీరదేశమగు పశ్చిమ రాష్ట్రములగ్రహించెను క్రీ పూ 31 లో, తన ముఖ్య ప్రత్యర్థియగు మార్కుఏంటనీని 'ఏక్టియం' వద్ద నౌకాయుద్ధములో నోడించి, అతడు రోమకప్రపంచపు సర్వాధికారియయ్యెను కాని జూలియస్ వలెగాక ఆక్టేవియసుకు దేవాంశపైగాని రాజనామముపైగాని యెట్టియపేక్షయు, వైభవ ప్రదర్శనమునకు ప్రియసియు, లేదు ఆక్టేవియసు సినేటుకు రోముకు తిరుగ నధికారమిచ్చెను, తాను 'డిక్టేటరు'గా నుండుటకు నిరాకరించెను అందుచే బాహ్యచిహ్నములకు బదులు యథార్థాధికారమునే సినేటువారతనికి కృతజ్ఞతతో నర్పించిరి

రాజశబ్దముకు బదులుగా, అతనికి 'ప్రిన్సెప్స' అనగా ప్రధానియనియు, అగస్టస్ అనగా మహనీయుడనియు పేరిడిరి ఇట్లగస్టస్‌సీజరను పేరనతడు, క్రీ పూ 27 నుండి క్రీ త 14 వరకు, మొదటి రోమను చక్రవర్తిగానుండెను అతని తరువాత 14 మొదలు 37 వరకు టైబీరియసు సీజరు [redacted] అపైన కలిగ్యులా క్లాడియస్ నీరో మున్నగువారు [redacted]ంవరగా పాలించిరి క్రీ త 98 లో ట్రాజన్, [redacted]హేడ్రియన్, 138 లో ఏంటోనియసుపయస్, [redacted]) వరకు మార్కస్ ఆరీలియస్, చక్రవర్తు

త్రైరి వీరందరు సేనాబలప్రధానులే వీరిలోకొందరిని సైని కులు నశింపజేసిరి రోములో క్రమముగా సినేటుసభక్షీణిం చెను ఆస్థానమును చక్రవర్తియు అతని యుద్యోగులును గ్రహించిరి అప్పటికా సామ్రాజ్యపు సరిహద్దులతిదూరము గావ్యాపించెను బ్రిటనులో విశేషభాగమును, డాసియాయ నబడిన ట్రాన్సుల్వేలియాయు, ఆసామ్రాజ్యమున చేర్చ బడెను (ట్రాజనుచక్రవర్తి యూఫ్రటీసునదిని దాటెను హేడ్రి యను చక్రవర్తి, (చీనాలో ష్యాంగ్ టివలె) తనసామ్రాజ్య మును త్తరజనులనుండి రక్షించుటకై, బ్రిటనులోను, రైను డాన్యూబునదులకు మధ్యను పెద్ద ప్రాకారముల గట్టించెను. అతడు ట్రాజను జయించిన కొన్ని దేశములను వదలివేసెను. అంతటితో రోమకసామ్రాజ్యపు వ్యాప్తి నిల్చిపోయెను.

34 రోము చీనాలమధ్య దేశము

క్రీ పూ మొదటి రెండు శతాబ్దులలో మానవ జాతిపరిస్థితి మారెను ఈజిప్టు మెసపొటేమియాలింకను సుభిక్షములై సమృద్ధజనములై యున్నను, వానిప్రాబల్యము తగ్గెను ఆదేశముల పడమట క్రొత్తగా రోమకసామ్రాజ్యమును తూర్పున చీనాసామ్రాజ్యమును ప్రబలములయ్యెను. రోమకరాజ్యము యూఫ్రటీసు నదివరకే వ్యాపించెను దాని కావలిదేశము సెల్యూకసు వంశీయులనుండి తప్పి క్రొత్తరాజుల వశమయ్యెను చీనాలో ష్వాంగ్టియనంతరము 'త్సిన్' వంశముస్థానే వచ్చిన 'హాను' వంశరాజులు తిబెత్తును, ఎత్తగు పామరుకొండల కనుమలను దాటి పశ్చిమ తుర్కిస్థానమును చీనారాజ్యమున చేర్చిరి అక్కడికే చాలదూరమైనందున ఆసామ్రాజ్య మంతటితో నిల్చెను

రోమకసామ్రాజ్యముకన్న చీనారాజ్య మెక్కువ విస్తీర్ణము, సమృద్ధజనము, అది యప్పటి సామ్రాజ్యము లన్నిటిలో గొప్పదై, ఎక్కువకట్టుదిట్టములతో నుండెను కాని [illegible]న సముద్రముపైన రాకపోకల సౌకర్యమింకను సరిగా [illegible]ందున, ఈరెండుసామ్రాజ్యములకు పరస్పరము సం[illegible]ంచెను.

అప్పటికొకదానిస్థితి రెండవదానికి సరిగ తెలియదు. కాని పారసీకాదులద్వారాను, సముద్రపు టోడలపైనను ఆ రెండురాజ్యములమధ్యను కొంతవ్యాపారముండెను, మరియు, మధ్య ఆసియాకును భారతదేశముకునుగూడ వాటి సంస్కృతి తగులుచుండెను క్రీ. పూ 66 లో పాంపే నాయకత్వమున, రోమనుసేనలు అలెగ్జాండరు మార్గమున బయలుదేరి, కాస్పియన్ సముద్రపు తూర్పుతీరమునకు వెళ్లెను క్రీ త 102 లో, 'పాన్చా' అను చీనాచక్రవర్తి పెద్దజైత్రసేనతో కాస్పియన్‌సముద్రము జేరి, రోమను నాయకుల కాసంగతి తెలియజేయుచు దూతలనంపెను కాని యూరపుకు చీనా సామ్రాజ్యముకు పరస్పరము ప్రత్యక్షవ్యవహారపు సంపర్క ముండుట కింకను కొన్ని శతాబ్దములు పోవలసియుండెను ఈ రెండు సామ్రాజ్యముల కుత్తరదిశకు మహారణ్యములుండెను ఇప్పటి జర్మనీ దేశ మా కాలమున జాలవర కడవి, ఆ యరణ్యములు రష్యాలో చాలదూరము వ్యాపించెను, అందు 'ఆరకు'లను గజసమములగు మహావృషభము లుండెను ఆసియాలోని మహాపర్వతశ్రేణుల కుత్తరముగ గొన్ని యెడారులు, మైదానములు, ఇంకను పైననడవులు, మంచుగడ్డలును ఉండినవి ఆసియావీరభూమికి తూర్పున త్రికోణాకారముగ

మంచూరియా దేశ ముండెను దక్షిణరష్యాలోని తుర్కీస్థానము మొదలు మంచూరియావరకున్న యీప్రదేశములలో, చాలభాగము కాలమానస్థితి ఎప్పుడు నతిసందిగ్ధమే అచ్చటి వాన యస్థిరము, మానవవాసము కయోగ్యము, కొన్ని యేండ్లుగా పచ్చికబయళ్లుండుచునే, అంతలో క్షామముచే నెండిపోవుచుండును దీని పశ్చిమభాగము (అనగా జర్మను అడవులనుండి దక్షిణరష్యా తుర్కీస్థానము వరకును గాత్లండు మొదలు ఆల్ప్సుకొండలవరకును, గలప్రదేశము) ఆర్యజాతుల మూలస్థానము తూర్పుననున్న మైదానములు మంగోలియా యెడారులు హూణులు మంగోలియనులు తార్తారులు తురుష్కులు అను సమీపసంబంధము ఏకభాష ఏకాచారముగల మంగోలుజాతులవారియావాసములు నార్డిక వన్యజనులు తమసరిహద్దులదాటి వ్యాపించుచు, మెసపొటేమియామధ్యధరాతీరప్రాంతముల దక్షిణనాగరికస్థలములకు చేరినట్లే, హూణజాతులు (జనసంఖ్యపెరిగి) చీనాలోని స్త్రిమిత ప్రదేశములకు వలసకు, జయించుటకు, వచ్చుచుండిరి ఉత్తర ప్రాంతములందు జలసస్యసమృద్ధి కల్గినపుడు జనసంఖ్య యధి[illegible] తృణసస్యములు లేనపుడు పశువులుగూడ వ్యాధిగ్రస్త[illegible] క్షుధాతురులు శూరులునగు నాజనులు బృంద[illegible] దక్షిణముగ వచ్చుచుండిరి అప్పటి బలీయ

ములగు నీరెండుసామ్రాజ్యములు కొంతకాల మాయనాగరి కుల నరికట్టి, అప్పుడపుడు వీరినివెనుకకు తరుమగల్గినవి. ఉత్తరచీనానుండి హాన్‌వంశరాజులు మంగోలియా జయించి, చాలకాలము పాలించిరి చీనాసైనికులు రైతులుగూడ మహా ప్రాకారములదాటి, అచ్చటి పచ్చికబయళ్ళ నుపయోగించు కొనుచు, అప్పుడప్పుడు తమపై బడు హూణుల జంపుచుండిరి.

అందుచే, ఆసంచారులలో కొందరచ్చట స్థిరవాసులై కర్షకులై, చీనారాజులకు పన్నులుచెల్లించుచు, వారిలో కలసిపోయిరి కాని మరికొంద రచ్చటినుండి, ఈశాన్యప్రాగ్ దిశల కొండకనుమలదాటి, పశ్చిమ తుర్కిస్థానములోనికి బోయిరి

క్రీ పూ 200 మొదలిట్లు మంగోలు ఆశ్వికులు పడ మరగాజని, అచ్చటి యార్యజనులపై నొత్తిడిచేసిరి. అంత నాయార్యులు రోమనుసరిహద్దులపై నొత్తిడిచేసి, సందు దొరికి నపుడారాజ్యములోనికి జొరయత్నించుచుండిరి మంగోలియను మిశ్రితులగు సితియను పార్థియనులు క్రీ పూ మొదటి శతాబ్దమునకు యూఫ్రటీసునదివరకు వచ్చి, అచ్చట తూర్పున పాంపేమహాశయునితో యుద్ధముచేసి, సెల్యూకసువంశరాజ్య మును తప్పించి, అర్సకిడ్ వంశమును పార్థియను వంశమును స్థాపించిరి

కాని క్షుధాతురులగు నీసంచారిజనులిట్లు తూర్పు పడమరలందలి బలీయమగు చీనారోమను రాజ్యములపైకి వెళ్ళుటకన్న, మధ్య ఆసియాలోనుండి ఆగ్నేయమూలగా కైబరు కనుమద్వారా, భారతదేశములోనికి వచ్చుట సులభ మయ్యెను తెగతెగగా వీరువచ్చి, పంజాబుద్వారా భారత మైదానములోనికి చొరబడి, లూటీచేసి, చాల నష్టము కల్గించుచుండిరి అశోకచక్రవర్తి స్థాపించిన సామ్రాజ్యము నామావశేష మయ్యెను, కొంతకాలము హిందూదేశ చరిత్ర మంధకారమయ మయ్యెను దాడివచ్చిన వారిలో నొక భారతీయ సితియనుజాతివారగు కుషాన్ రాజవంశము వారు కొంతకాల ముత్తర హిందూదేశమును పాలించి, కొంత శాంతిని గల్గించిరి ఈ దండయాత్ర లనేక శతాబ్దములు జరిగెను క్రీ త 5 వ శతాబ్దములో చాల కాలము యస్తలైట్లను శ్వేతహూణులు భారతదేశపు చిన్నచిన్న రాజులపై పన్నులు వసూలుచేయుచు, భయంకరులై భారతదేశముకు చాలహాని గల్గించిరి *

* 29 వ అధ్యాయముచివర టిప్పణిమాడుడు ఇప్పుడు పంజా[illegible]న్న జాటులు, కొన్ని రాజపుత్రజాతులు, మార్వార గుజరాతుల [illegible] రకజాతులు, ఈహూణ సితియన్ కుషాను తెగల దండుల వంశ[illegible] అప్పటినుండి భారతీయు లైనారని, కొందరు విద్వాంసుల [illegible]

క్రీ. త. రెండవ శతాబ్దమున రోమను చీనాసామ్రాజ్యములలో అతితీవ్రమగు మహావ్యాధి వ్యాపించి, రోము చీనాసామ్రాజ్యముల దుర్బలముచేసెను అప్పటినుండి వారు సంచారుల యొత్తిడి సరికట్టలేకపోయిరి ఆవ్యాధి చీనాలో 11 ఏండ్లు చెలరేగి, సంఘమును కల్లోలపరచెను అప్పుడు హాన్ రాజవంశ మంతరించి, చీనాలో పరస్పర విభేదములు అల్లరి ప్రారంభించెను వీటినుండి క్రీ త 7 వ శతాబ్దపు టాంగ్ రాజ వంశపాలనవరకు, చీనా కోలుకొనలేదు ఆసియానుండి ఆమహామారి యూరపుకు వ్యాపించి, రోమక సామ్రాజ్యములో క్రీ త 164 నుండి 184 వరకు చెలరేగి, ఆ సామ్రాజ్యమును పిప్పిచేసెను, అంతట రోమకరాజ్యపు జనసంఖ్య, పాలనశక్తి గూడ, క్షీణించెను సరిహద్దు ప్రాంతమప్పటినుండి ఇతరుల కచ్చటచ్చట నందునిచ్చెను స్వీడను దేశములోని గాత్ లందునుండి మరలివచ్చిన గాత్తులను ఒక క్రొత్త ఆర్యజాతివారు రష్యాలోనుండి వాల్గానదీప్రాంతములకును, అచ్చటినుండి నల్లసముద్రమువరకును పోయి, సముద్రయానము నేర్చి, ఓడదొంగలైరి 2 వ శతాబ్దాంతముకు హూణులు పడమటివైపు జేసిన యొత్తిడి వీరికిని తగిలియుండును 247 లో, ఈగాత్ జనులు దాడి వెడలి, డాన్యూబునది దాటి, ఇప్పటి సెర్వియాదేశమున నొక

యుద్ధమున డెసియస్ చక్రవర్తి నోడించి, చంపిరి 236 లో, 'ఫ్రాంకు'లను ఇంకొక జర్మనుజాతివారు రైనునది క్రిందిభాగమున హద్దుదాటి వచ్చిరి, 'అలెమన్నీ' అను జాతివారు 'అల్సాసు' లోనికి ప్రవేశించిరి, వారిని గాలులోని రోమను సేన లోడించినను, బాల్కనుద్వీప కల్పమందలి గాత్తులు విడువక ముట్టడించిరి డాసియారాష్ట్రము రోమనుచరిత్ర నుండి పోయెను రోమనుల గర్వముకును ఆత్మవిశ్వాసముకును భంగముకలిగి, అప్పటికి మూడు శతాబ్దములనుండి ఆవరణలేకయే భద్రముగానుండిన రోమునగరికి (ఈసంచారుల దాడినుండి రక్షణకై) 270-275 లలో ఆరీలియను చక్రవర్తి కోటకట్టి బలపరచెను

---

35 మొదటి రోమకరాజ్యమున జనసామాన్యస్థితి

రోమకసామ్రాజ్యము క్రీ పూ రెండుశతాబ్దములలో నిర్మితమై, అగస్టసుసీజరు కాలమునుండి రెండుశతాబ్దములు శాంతముగా భద్రముగా వృద్ధియై, అంతట అల్లరులలోబడి, విచ్ఛిన్నమాయెను, అది తెలియవలెనన్న ఆమహారాజ్యమందలి సామాన్యజనజీవితము కొంతగమనింపవలెను అప్పటి చరిత్ర ప్రస్తుత కాలముకు రెండువేల యేండ్లలోపుది ఆనాటి రోమకు చీనుల నాగరికజీవిత మిప్పటి నాగరికజీవితమును గొంతవరకు పోలియుండెను పాశ్చాత్యలోకముననప్పటికి నాణెములవాడుక ఆరంభించెను మతగురువులు ప్రభుత్వోద్యోగులునుగాక, ఇతరులును చాలమంది స్వతంత్రవృత్తిగలిగియుండిరి, రాస్తాలు సత్రములు ఏర్పడి, పూర్వముకన్న జనులెక్కువ స్వేచ్ఛతో ప్రయాణముచేయుచుండిరి క్రీ పూ ఆరవశతాబ్దికన్న, ఇప్పటి జీవితస్వేచ్ఛ అధికమైయుండెను నాగరికజను లంతకుపూర్వమొక ప్రాంతమందే యుండి, అచ్చటనే జీవించుచు, ఒకేసంప్రదాయముకు లోబడియుండిరి సంచారిజనులు మాత్రమే వ్యాపారముచేయుచు, తిరుగుచుండిరి

కాని అప్పటిరోము చీనాసామ్రాజ్యములు శాంతములైనను, అందలి వివిధప్రాంతముల నాగరికత వేరువేరుగా

నుండెను బ్రిటిషువారి శాంతపాలనలోని ఇప్పటిభారతదేశ పరిస్థితులు మిగిలిన సామ్రాజ్యముకన్న చాలభిన్నములు, అట్లే ఆయాప్రాంతములం దప్పుడును సంస్కృతిలోను పరిస్థితిలోను చాల భేదముండెను ఆవిశాల సామ్రాజ్యపు రోమను సైనికులు వలసజనులు రోమనుదేవతలనే పూజించుచు, లాటినుభాషకులై యుండిరి కాని రోమనువ్యాప్తికి పూర్వమే యుండిన ఆయాప్రాంతీయ జనులప్పుడు లోబడినను, తమపనుల యథాప్రకారమే చేసికొనుచు, కొంత కాలమువరకైనను తమ సాంప్రదాయిక దేవతలనే పూజించుచుండిరి గ్రీసు ఆసియా ఈజిప్టులందును, గ్రీకుసంస్కృతిగల ప్రాచ్యదేశములందును, సామాన్యులలో లాటినుభాష వ్యాపింపలేదు గ్రీకుభాషయే నిరాఘాటముగ నుండెను "పాల్ ప్రవక్త" యని ప్రసిద్ధుడైన 'టార్సను'పుర యూదుడగు 'సాలు' రోమకపౌరుడయ్యు, 'హీబ్రూ' 'లాటిను' కాక, గ్రీకునే మాటాడుచు, గ్రీకులోనే గంథరచనచేసెను పారసీకమున సెల్యూకసు వంశీయులగుగ్రీకులనోడించిన పార్థియనులు రోమకసామ్రాజ్యమున చేరలేదు. కాని అందును గ్రీకుమాటాడుట మర్యాదగా నుండెను. [illegible]శించినను, స్పెయిను ఉత్తరాఫ్రికాలలో కొన్నిభాగ[illegible] కార్తేజిభాషయే చాలకాలము వాడుకలోనుండెను. [illegible] చాలపూర్వమే నాగరికులైన 'సెవిల్' పురీయులు

తమకుకొన్ని మైళ్లలోనే రోముసైనికులు వసించు 'ఇటాలికా' పురముండినను, సెమిటికు దేవతలను సెమిటికుభాషనే, తర తరములుగా వాడుచుండిరి. క్రీ త 193 నుండి 211 వరకు రోమును చక్రవర్తియైన 'సెప్టిమియను సెవరసు' స్వభాష కార్తేజిది, తరువాత నతడు అన్యభాషగా లాటిను నేర్చుకొనెను. ఆతనిసోదరి లాటిను తెలియక, తనరోమును సంసారమును కార్తేజిభాషతోనే నిర్వహించుకొను చుండెను.

కాని గాలు (ఇప్పటిఫ్రాంసు) బ్రిటనులలోను, ఇప్పటి రొమేనియాయగు డాసియాలోను, డాన్యూబునదికి దక్షిణపు (ఇప్పటి హంగరీయగు) పన్నోనియాలోను, అప్పటికి మహానగరములుగాని నాగరికతగాని లేనందున, అచ్చటిలాటిను భాష ఆసంస్కృతి బాగుగవ్యాపించెను. అప్పటికే అవి నాగరికములై, అందు గ్రామములు నగరములు నిర్మింపబడెను, అట లాటిను మొదటినుండి ముఖ్యభాషగానుండి, రోమక దేవతలు, వారి ఆచారవ్యవహారములు, వ్యాపించెను. ఇప్పుడున్న రొమేనియను, ఇటాలియను, ఫ్రెంచి, స్పానిషు భాషలన్నియు లాటినుభాష పరిణామములే, అవి లాటిను భాషాచారవ్యాప్తికి నిదర్శనములు, చివరకు ఆఫ్రికా వాయవ్యభాగమున గూడ చాలవరకు లాటినే వ్యాపించెను. ఈజిప్టు గ్రీసు మొదలగు ప్రాచ్యభాగము లెన్నడును లాటిను

భాషలు కాలేదు, అందు ఆప్రాంతీయ సంస్కృతులే యుం డెను రోములో విద్యావంతులు గ్రీకును నాగరికభాషగా నేర్చుకొని, గ్రీకువాఙ్మయపు ఘనతనుబట్టి, గ్రీకునే లాటిను కన్న నధికముగ నెంచుచుండిరి ఇట్లే, ఆసామ్రాజ్యపు వివిధ జాతుల వృత్తిపద్ధతులును భిన్నములై యుండెను

అప్పటి స్థిరజనులకు వ్యవసాయమే ముఖ్యవృత్తి రోమును స్వతంత్రకర్షకుల వృత్తిపోయెను, వ్యవసాయమును దాసజనులు చేయుచుండిరి గ్రీకుజాతులలో ఆర్కేడియను లలో ప్రతిస్వతంత్ర పౌరుడును స్వయముగ దున్నుచుం డెను, స్పార్టాపౌరులు దున్నుట యగౌరవమని, 'హెలట్ల' ను బానిసలచే సాగుచేయించిరి కాని, ఆకాలముపోయి, గ్రీకుసంస్కృతిగల ప్రదేశములందు గూడ బానిసగుంపులే సాగుచేయనారంభించిరి ఆదాసజను లనేకప్రాంతముల యుద్ధ ఖైదీలైనందున, భిన్నభాషికులైయుండిరి వారి సంతతివా రాజన్మదాసులైరి యజమానుల క్రౌర్యము నెదుర్కొనుటకు దగిన సంఘీభావము, హక్కులజ్ఞానము, విద్యాబుద్ధులును వారికిలేవు దేశీయులలో వారే అధికసంఖ్యాకులైనను, వా [illegible]మును విప్లవమును కొనసాగింపలేకపోయిరి. క్రీ. పూ. [illegible]తాబ్దపు "స్పార్టకసు తిరుగుబాటు"ను మృగయుద్ధ [illegible]దాసులుమాత్రమే లేవదీసిరి ప్రజాతంత్రపు

అంత్యకాలమందును, సామ్రాజ్యారంభ కాలమందును, ఇట్టి లీలో బానిసలను రాత్రులందు పారిపోకుండ సంకెలలందో, తల సగము గొరిగించియో, ఉంచుచుండిరి వారు భార్యలు లేక, యజమానులెంతహింసించినను లోబడుచు, చాల బాధపడుచుండిరి మృగములతో పోరుటకు యజమాని వారిని విక్రయింపవచ్చును ఏబానిసనైన యజమానిని చంపునో, వానినేగాక ఆయింటిదాసు లందరిని నరకవేయుచుండిరి ఆథెన్సువంటి కొన్ని గ్రీకునగరములందు బానిసల దుస్థితి యింతకన్న కొంచెము మెరుగుగ నుండెను రోమను రక్షక సేనలపైకి దాడిసలుపవచ్చిన అనాగరికసైనికులీబానిసలకు శత్రువులుగాక, విమోచకులైరి చాలవరకు పరిశ్రమలకును, జట్టులచే జేయించు ప్రతి కార్యముకును, బానిసలే పనివాండ్రుగ నుండిరి గనుల పని, లోహపరిశ్రమ, ఓడలలో తెడ్లువేయుట, రోడ్లు యిండ్లు నిర్మించుట కూడ, చాలవరకు బానిసల వృత్తి అయ్యెను ఇండ్లలో నౌకరి ప్రత్యేకము దాసులదే పౌరులు స్వతంత్రులైన వారు తమపనులను కూలిపనులను చేయుచుండిరి వీరు శిల్పులుగ, మేస్త్రీలుగ, బానిసలతో పోటీపడుచుండిరి, కాని అట్టివా రెంతమందియో తెలియదు వివిధప్రాంతములందు భేదములుండెను బానిసలలో గూడ రకము లేర్పడెను.

కొందరిని రాత్రులందు గొలుసులు వేసియుంచి, పగలు కొరడాలతో పొలములకో కోరలకో తోలుకొని పోవుచుండిరి; కొందరికి కొంచెముభూమినిచ్చి, యజమానికి కొంత ముజరా యిచ్చుపద్ధతిని, దానిని వాండ్రు సాగుచేసికొని తమభార్యలతో కాపురముచేయ నిచ్చుచుండిరి కొందరికి యుద్ధము లుండెను, ఎట్రుస్కనులు దానిసలచే వారిప్రాణములకై ద్వంద్వయుద్ధము చేయించిరి, ప్యూనికు యుద్ధారంభమున క్రీ పూ 264 లో రోములో తిరుగ ఈదాన యుద్ధమారంభింపబడి, రోమనుల వినోదహేతువయ్యెను అవసరమున కట్టి యుద్ధముచేయుటకును, మామూలుగా తమ కంగరక్షణకును, శ్రీమంతులగు రోమనులట్టి దానభటులను దమతో నుంచుకొనుచుండిరి కొందరు దానిసలు విద్యావంతులు రోమనులు తరువాత జయించిన గ్రీసు ఉత్తరాఫ్రికా ఆసియామైనరు ప్రాంతములు నాగరికములగుటచే, అక్కడి ఖైదీలు దానిసలైనను గౌరవకుటుంబపు రోమనుయువకుల బోధకులు, శ్రీమంతుల గ్రంథాలయచాలకులు, కార్యదర్శులు, పండితులునై, పనిచేయుచుండిరి. రోమనులు ఆదానకవుల చర్యలచే [illegible]ముసేర్చిన కుక్కలచేవలె వినోదించిరి. ఇట్టి దాస్య[illegible] భయంకలహాములమధ్యనే ఆధునికవాఙ్మయా[illegible] [illegible]మారంభించెను కొందరు చురుకైన దానభ

లురగొని, వారికి చదువుచెప్పించి లాభమునకు విక్రయించు చుండిరి, బానిసలకు నకళ్ళువ్రాయుట, నగిషీపనులుచేయుట, శిల్పవృత్తులు, నేర్పుచుండిరి

ప్రజాసత్తారంభపు ఐశ్వర్యదశకును అంటువ్యాధి తరువాత చివర వచ్చిన క్షీణదశకును మధ్య 400 ఏండ్లలో, బానిసలస్థితిగతులందు చాల మార్పులు గలిగెను క్రీ పూ. రెండవ శతాబ్దిలో యుద్ధపు బానిసలు సమృద్ధిగ దొరకిరి. అప్పటిరోమనుల ప్రవర్తన చాల అనాగరికమై, క్రూరముగ నుండెను అప్పటి దాసజనుల కెట్టిహక్కులును లేకుండెను. బానిసలన్నివిధములగు క్రూరకార్యములకు గురియగుచుండిరి కాని క్రీ త. మొదటి శతాబ్దముననే దాస్యమును గూర్చి రోమనునాగరికులవైఖరి కొంతమారెను అప్పుడు ఖైదీలంతగా దొరకక, గిరాకిగలిగెను మరియు బానిసల ఆత్మగౌరవము కాపాడుటవలననే తమకు హెచ్చు లాభము కలుగునని, యజమానులు గ్రహించిరి సంఘమున నైతికభావము న్యాయబుద్ధియు వృద్ధిఅయ్యెను. రోమనుల సహజకర్కశత్వము గ్రీకుల యుదారబుద్ధితో మిళితమై, మృదుత్వము వహించెను, క్రూరకర్మలకు గొన్ని నియమము లేర్పర్చిరి మృగయుద్ధములకై దాసవిక్రయము చేయుటను నిషేధించిరి పనికిప్రోత్సహించుటకై వారలకు జీతమ లీయ

జొచ్చిరి, వారిలోగూడ నొకవిధమగు వివాహపద్ధతి నేర్ప
ర్చిరి వ్యవసాయపుపనులలో కొన్ని సమయములందుతప్ప,
జట్లుగా పనిచేయింపవీలులేదు, అట్టిప్రదేశమునందు బానిసలు
యజమానికి పంటలో వాటానిచ్చు పాలికాపులైరి,
వారు అవసరమైనపుడే పనిచేయుదురు క్రీ. త మొకటి
రెండుశతాబ్దములందున, లాటినుగ్రీకుభాషల మాటాడు ఆ
రోమకసామ్రాజ్యమున, బానిసలే హెచ్చు, స్వాతంత్ర్యాభి
మానము గలజనులే తక్కువ, అందుచే, ఆసామ్రాజ్యము
తరువాత క్షీణించెను అప్పటిజనసామాన్యమున సంసార
జీవనము మితజీవనముచేయుచు నుదారభావము స్వతం
త్రాలోచన విద్యావ్యాసంగము చేయువారు చాలతక్కువ,
పాఠశాలలు కళాశాలలు అరుదు, మనస్స్వాతంత్ర్యము
ప్రవృత్తిస్వాతంత్ర్యమును లేకుండెను భావిజనులకద్భుతా
శ్చర్యముల గొల్పిన రోమనుల గొప్పరస్తాలు మహాభవన
శిథిలములు వారిశాసననియమసంప్రదాయము మనకాకర్ష
కములు అద్భుతములు, కాని, అప్పటి జనులలో స్వేచ్ఛా
స్వాతంత్ర్యములు లేవని, శ్రీమంతులు దురాశాపరులైరని,
[illegible]ము మరువకూడదు నిరాధారులచే నిర్బంధముగ చా
[illegible]యించుకొని ప్రబలులైన ఆయల్పసంఖ్యాకులును అంత
[illegible] శాంతిసౌఖ్యములు లేకుండిరి ఆవాతావరణమున

స్వతంత్ర మనస్కులకుండదగు కళావాఙ్మయములు తత్త్వవిజ్ఞానములు క్షీణించియుండెను. అనుకరణము, కృత్రిమకళావృద్ధి, దాస్యసంకుచిత భావములు, అప్పటిపరాధీన పండితులలో హెచ్చుగనేయుండెను. కాని చిన్న ఆథెన్సు నగరపు ఒక్క శతాబ్దపు అభివృద్ధిదశలో ఉదారవిద్యావ్యాసంగము గలిగెను. అట్టిది రోమకసామ్రాజ్య మంతటను ఆనాలుగు శతాబ్దములలోను లేకుండెను. రోమనుల యధికారమున ఆథెన్సు క్షీణించెను, అలెగ్జాండ్రియాలో విజ్ఞానము కృశించెను, ఆకాలమున నరుని స్వతంత్రాలోచనశక్తి క్షీణించినట్లుండెను.

---

* క్రీ పూ మొదటి శతాబ్దమందును క్రీస్తుతరువాత 5 శతాబ్దములందును మిగిలిన దేశములస్థితి ఇట్లుహీనమై నిరుత్సాహకరమైనది, కాని భారతదేశపు స్థితిమాత్రము వేరుగానుండినట్లుతోచును. మనదేశమందు కొంచెముగా బానిసలపద్ధతి యుండెను, కాని సంఖ్య స్వల్పము, అట్టిదుస్థితికూడ ఆకాలమందు పంజాబులో, ఆంధ్ర మగధదేశములలో, వరుసగా గొప్పచక్రవర్తులనుపరిపాలనయుండెడిది, భాసకాళిదాసాది సంస్కృతమహాకవులు, గుణాఢ్యాది ప్రాకృతకవులు, తిరువళ్ళువరు, అవ్వయార్, నమ్మాళ్వార్, మొదలగు ద్రావిడకవులు, చరకసుశ్రుతాది వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు, ఆర్యభటాది జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులును, వెలసిరి. సామాన్యులుకూడ సౌఖ్యవంతులుగను నాగరికులుగను ఉండిరి. అప్పుడు బౌద్ధ హిందూమతములు మొత్తముమీద మంచిస్థితిలో నుండెను.

ఆ లాటిను గ్రీకుసామ్రాజ్యమున క్రీ త మొదటి రెండుశతాబ్దములందున, నరులు వ్యాకులాత్ములై, నిరాశులుగనుండిరి, నిర్బంధము దౌర్జన్యము సర్వత్రవ్యాపించెను. జనులలో గర్వము డంబము హెచ్చినవి, నిజమైన గౌరవ మర్యాదలులేవు దురదృష్టవంతులగు బీదలు తృణీకృతులై, అతిదీనులైరి, శ్రీమంతులలో స్థిరతలేదు ఇంద్రియలోలత్వము దురాశ అధికముగనుండెను చాలనగరములందు మనుష్యులు మృగములు రంగస్థలపు ద్వంద్వయుద్ధమున చంపబడుచుండిరి ఆరక్తపాతము జనుల నాకర్షించుచుండుటచే అప్పటిదుస్థితి మనకు దెలియును అందుచే మానవహృదయమం దశాంతి ధార్మికాందోళనయు కలిగెను.

ప్రాచీననాగరికులపైకి ఆర్యుల తెగలు విజృంభింపగానే, అచ్చటి ప్రాచీనగ్రామదేవతలు పురోహితపద్ధతి పోయెను, లేదా, సమయానుకూలముగ మారెను నీలగోధుమ ... జీవితపద్ధతి ఆలోచనలూ వందలకొలది తరములుగా ... జీవితమున కనుకూలముగా నుండెను పూర్వా... నిత్యకృత్యరక్షణము యజ్ఞయాగకర్మకాండలును

ఎల్లప్పుడును వారి మనస్సులందుండెను వారి దేవతలును దారుణ వికృతస్వరూపులైనట్లు, ఆర్య సంస్కృతి వ్యాపించి యున్న ప్రస్తుత ప్రపంచమునకు తోచును, కాని అప్పట ప్రాచీనుల కా దేవతలు తీవ్రస్వప్నములందు కనబడు దృశ్యముల వలె విస్పష్టాకారము గలిగి, సద్యఃఫలము నిచ్చునని తోచి యుండును సుమేరియాలోను ఈజిప్టులోను, ఒక పట్టణ రాజ్యము మరియొకదాని జయించుచో, అచ్చటి గ్రామదేవతల పేరే మారెను, కాని వాటి స్వరూప స్వభావములు పూజాపద్ధతి మారుటలేదు ఆస్వప్నదృశ్యమందలి చిత్రములు మారినను, స్వప్న మారీతినే కలుగుచుండెను సుమేరియనుల జయించిన మొదటి సెమిటికు లాతత్వపువారే యగుటచే, తమవశులైన మెసపొటేమియావారి మతమునే కొద్దిమార్పులతో గ్రహించిరి ఈజిప్టుయెన్నడును సంపూర్ణపరాధీనము కానందున, వారిమతము సమూలముగ మారలేదు. టాలమీలు సీజర్లు పాలించునప్పుడును, ఆమిశ్ర దేశీయుల దేవాలయములు యజ్ఞవేదికలు పురోహితపద్ధతి యథాప్రకారముగ నుండెను

ఒకేరీతి సాంఘిక ధార్మిక పద్ధతి గలవారు జయించినప్పుడు, అచ్చటి గుడులకు విజేతలవాటికిని మధ్య, సామరస్యము సజాతీయత యేర్పడెను ఆరెడుదేవత లేకస్వభా

వములైనచో, పేరుభేదమేకాని దేవుడొకడేయని గురువులు ప్రజలు గూడ తలచుచుండిరి ఇట్లు కలుపుటే 'థియోక్రాషియా' అనగా దేవసమన్వయ మనబడును క్రీ పూ ఆవేయేండ్లలోని మహావిజయకాలమున గూడ నీదేవసమన్వయము జరుగుచుండెను చాల స్థలములం దచ్చటి చిల్లర గ్రామదేవతలన్నియు ఒక సామాన్యదేవతలో మిళితమగుచుండెను ఈరీతిగా బాబిలనులో యూదప్రవక్తలు లోకమంతటి కొకే ధర్మదేవుడు కలడని ప్రకటించినపుడు, జనుల మనస్సు లట్టి భావము కనుకూలమయ్యెను కాని కొన్ని దేవతలలో స్వరూపభేదముండి, సమన్వయమునకు వీలులేకుండెను. గ్రీకులు వచ్చుటకుముందు, ఈజియను జనులకు అమ్మవారి దేవతలం దెక్కువ విశ్వాసముండెను. అట్టిచో స్త్రీదేవతకు పురుషదేవతతో వివాహసంబంధము కలిగింపబడెను జంతువులు నక్షత్రములు దేవతలుగా నెంచబడుచోట, వాని నవతార సంబంధులుగ భావించి, వాటి యాకారము (ఏపామో సూర్యుడో) ఆభరణముగాను చిహ్నముగాను ఏర్పర్చిరి ఒకప్పుడు పరాజితులైనవారి దేవుళ్ళు, విజేతల తేజోవంతులగు దేవతలకు దుష్టవిరోధులుగ నెంచ[illegible]మత చరిత్రమున నిట్టి సరుదుబాట్లు సవరణలు [illegible] దేవతల వ్యాప్తులును విశేషముగ కనబడును

మిశ్రదేశ మేకరాజ్యముగ నేర్పడినపుడు, దేవసమన్వయ మిట్లే విశేషముగ జరిగెను ఈజిప్టుజనుల ముఖ్యయజ్ఞ దేవత ఆసిరిసు, 'ఫారో' దానియవతారమేఅని ప్రజలు భావించుచుండిరి ఆసిరిసు చనిపోవుచు మరలమరల జనించుచుండుననియు, బీజము పంట ఆదేవుని స్వరూపమేయని, నరుల అమరత్వముకుగూడ ఆదేవుడే యాధారమనియు, వారి నమ్మిక తనగ్రుడ్లను పొతిపెట్టినను పైకి వెడలివచ్చు వెడల్పు రెక్కలుగల పేడపురుగును, అస్తమితుడై తిరిగి యుదయించుచుండు భాసమానసూర్యుడును, దేవునిచిహ్నములే, తరువాత కొంతకాలము కతడు ఏపిస్ అను పవిత్రవృషభస్వరూపముగ నెంచబడెను ఐసిస్ అను స్త్రీదేవత ఇతనికి సంబంధించినదే. ఈఐసిస్ హేథార్ అను గోదేవత అని, అర్థచంద్రుడని, సముద్రముపై గన్పడు నక్షత్రమనిగూడ, భావించిరి ఆసిరిసుమరణింప ఆమెశిశువగు హోరసు అను సంధ్యాదేవి పెరిగి, మరల ఐసిసు అయ్యెననియు గాథ కలదు ఐసిసు తనశిశువగు హోరసును భుజములందుంచుకొనినట్లు, కొన్నిచిత్రములందు గలదు వీటికి కార్యకారణ సమన్వయము లేదు మనుష్యులలో విచక్షణ శక్తి గలుగుటకు పూర్వము స్వప్నస్వరూపములవలె నిట్టిభావములుదయించుచుండెను. మూర్తిత్రయమే గాక, ఈజిప్టుగాథ

లలో కొన్ని క్రూరదేవతలు, శ్వానముఖుడగు ఏన్యూబిస్, కాళరాత్రి, మున్నగు అనేకవిమోహాకారములు సురనరవిరోధులునగు దుష్టదేవతలుండెను

కాలక్రమమున ప్రతిమతమందును, ఆయానరుల యాత్మానుకూలమగు సమన్వయము జరుగుచుండును సందర్భశూన్యమని తోచు నీదేవతామూర్తులనుండియు, మిశ్రదేశీయులు నిజమైన దైవభక్తిని తృప్తిని బొందుచుండిరి ఈజిప్టువారి మనస్సున అమృతత్వవాంఛ చాలదృఢముగ నుండెను కనుక, ఇతరులకన్న వారిమతమున అమృతత్వాభిలాష బలమయ్యెను మిశ్రదేశము పరరాజవశమై, ఆమిశ్రదేవతలచే రాజకీయఫలములేక, ఆదేవతలచే నాముష్మికఫలము కలుగునను ఆశ దృఢము కా జొచ్చెను

గ్రీకుల విజయానంతరము, మిశ్రదేశీయులయొక్కయు గ్రీకుజనులందరియొక్కయు ధార్మికజీవనముకు అలెగ్జాండ్రియానగరము కేంద్రమైనది మొదటిటాలమీ ఆపురమందు 'సెరేపియం' అను పెద్దగుడి నిర్మించెను. అందొకవిధమగు త్రిమూర్తిదేవతల పూజించుచుండిరి ఆసిరిస్ ఎపిస్ దేవతల అవరావతారమగు సెరపిసు, ఇసిసు, హోరసు, వీరు [illegible] వీరు వేర్వేరు దేవతలుగాక, ఒకేదేవుని [illegible]ములవియు భావింపబడిరి. ఈ సెరపిసుకు గ్రీకుల

జ్యాస్‌తోను, రోమనుల జ్యూపిటరుతోను, పారసీకుల సూర్య దేవునితోను, ఐక్యముకల్గింపబడెను గ్రీకుల పలుకుబడి వ్యాపించిన చోట్లనెల్ల, ఉత్తరహిందూదేశమునకు పడమటి చీనాకుగూడ, ఈపూజ వ్యాపించెను సామాన్యజీవితము నిరాశమై క్షీణించిన ప్రదేశముల జనులు లోకాంతరమున సుఖానుభవము ఆనందము కలుగునను భావము నాతురతతో గ్రహించిరి "మరణానంతరము దైవమే మన రక్షకుడ"ని ఆకాలపు గీతమొకటి కలదు కొందరుభక్తులు ఐసిస్‌ యందు అభిమానముగల్గి, ఆమె విగ్రహములను దేవాలయములందుంచి, ఆమెను స్వర్గరాజ్ఞి అని, శిశువగు హోరసును అంసములందు ధరించెనని భావించిరి ఆమెకు హోరతులు మ్రొక్కుబడి సమర్పించుచుండిరి ముండితులైన మతగురువులు బ్రహ్మచర్య వ్రతులై ఆయాలయవేదికకడ వేచియుండిరి,

రోమకరాజ్యవ్యాప్తితో నీనూతనమతము పశ్చిమ యూరపుకుగూడ వ్యాపించెను రోమను విజయముతో స్కాట్లండుకు హాలండుకుకూడ ఈసెరపిస్ ఐసిస్ గుడులు, ఆపూజారుల మంత్రములు, అమృతత్వాశయు వ్యాపించెను, కాని యీసెరపిస్‌మతముకు గొన్ని పోటీమతములు నుం డెను. వాటిలో ముఖ్యమైనవి పారసీకపు 'మిత్ర' మతము.

మిత్రుడు ఉదారపవిత్రవృషభమును బలినిచ్చినట్లొక విస్మృత రహస్యగాధ యీమతపు మూలాధారము

ఇది మిశ్రభావమిళితమగు సెరపిస్ ఐసిస్ మతము కన్న పురాతనము ఇది మానవసంస్కృతిలో ఉదయశిలా యుగపు బలులకాలపుదని తోచును మిత్రవిగ్రహపు వృష భముకు గాయమై నిరంతరము రక్తము స్రవింప, అందుండి నవజీవము కలుగునట, మిత్రదేవభక్తు డారక్తధారలో స్నాతుడగును

మొదటి రోమను చక్రవర్తుల పాలనయందుండిన దాసులు పౌరులు నవలంబించిన ఈ యన్నిమతములకు మూలాధారసూత్రము వ్యక్తిమోక్షము, వ్యక్తికి నిత్యత్వ ప్రాప్తి అంతకుపూర్వమతము లట్లు వ్యక్తిగతములు గాక సాంఘికములు ఆపూర్వసంప్రదాయమున దేవునికి పుర రాజ్యముతోనే సంబంధము ముఖ్యము, అందు వ్యక్తి సంబంధము గౌణము ఆదిమ జనుల యజ్ఞములు ప్రత్యేక వ్యక్తులవిగాక, సంఘమంతటి ఇహలోకావసరము లకే సం ంధించెను. కాని, మొదట గ్రీకులు తరువాత రోమనులు మతమునకు రాజకీయసంబంధము లేకుండ [illegible] అంతట ఈజిప్టుసంప్రదాయమున మతము పరలోక [illegible]మాయెను, వ్యక్తిగతములు అమృతత్వాదర్శములు

నగు ఈక్రొత్తమతములచే, పూర్వపుగ్రామ్యమతములలోని ముఖ్యశక్తి ఉద్రేకము పోయెను, కాని ఆమతములు నశించ లేదు పూర్వపు రోమనుచక్రవర్తులక్రింద ప్రతినగరములోను అన్ని దేవతల ఆలయములు నుండెను. రోమనుల ముఖ్యదేవు డగు జూపిటరు కొక ఆలయము, తరుచు అప్పటిపాలకుడగు సీజరు (= చక్రవర్తి) కొక ఆలయము నుండెను. రాజులే దేవత లుగా భావింపబడవచ్చునను సంగతి ఫా గోలనుండి సీజర్లు గ్రహించిరి అట్టి గుడులలో రాజపూజ జరుగుచు, రాజభక్తిని వెల్లడించుటకై కొందరుపూజాద్రవ్యములను సమర్పించుచుండిరి, కాని, సాధారణముగ జనులు తమస్వంత బాధల నివారణకై, స్వర్గరాజ్ఞయగు ఐసిస్ గుడికి వచ్చిపోవుచుండిరి ఇదిగాక కొన్నిచోట్ల విచిత్రములగు కొన్ని ప్రాంతీయ దేవాలయము లుండెను సెవిల్‌పురమున కార్తేజివారి పూర్వదేవతయగు కాముని పూజించుచుండిరి. కొన్ని గుహాలలోను భూగర్భపు గుడులలోను, మిత్రదేవతల వేదికలవద్ద రోమనుసైనికులు బానిసలు పూజించుచుండిరి కొన్నిచోట్ల యూదులు బైబిలు ప్రకారము లోకేశ్వరుడగు అదృశ్యదేవు నారాధించు ఆలయ ములు నేర్పడియుండును ఆయామతపు రాజకీయప్రవర్తకై యూదులతో తగవులు గలుగుచుండెను విగ్రహాపూజ తమ మతముకు విరుద్ధమని యూదజనులు సీజరుకిచ్చు సాంఘిక

బలులలో పాల్గొనరైరి, రోమను విగ్రహాస్పర్శ లేకుండుటకై, సేనాధ్వజములకు జోహారుకూడ సలుపరైరి

తూర్పున, చాలమంది బుద్ధునికాలముకు చాల పూర్వమును వివాహాదిసుఖముల విడచి, ఆధ్యాత్మికశక్తులనే యపేక్షించి, ఐహికబాధల తప్పించుకొనుటకై సన్యాసులగుచుండిరి బుద్ధుడీసన్యాసుల తీవ్రచర్యల నిరోధించెను, కాని ఆయనశిష్యులలో ననేకశ్రమణకులు తీవ్రసన్యాసమునే అవలంబించిరి కొందరుమారుమూలల గ్రీకుగురువులుగూడ నిట్టే నియమావలంబులై, అంగభంగము గూడ జేసుకొని, ఆత్మహింస చేయుచుండిరి జూడియాదేశీయులలో, అలెగ్జాండ్రియాలోనుగూడ, క్రీపూ మొదటిశతాబ్దమున వైరాగ్యము సన్యాసము వ్యాపించెను కొందరు ప్రపంచసంబంధమువదలి, ధ్యానతపోనిరతులైరి, ఎస్సీనుతెగవా రిట్టివారే క్రీత మొదటి రెండుశతాబ్దములలోను ఆకాలపు బాధలనుండి మోక్షముకై అన్నిచోట్ల సాంసారికజీవనము త్యజించి, విరాగులగుట అధికమాయెను పూర్వపు స్థిమితత దేవగురుభక్తి పోయెను. దాస్యభావము, క్రౌర్యము, భయనాశములు, ఆతురత [illegible] లోలత్వము రూఢములై, ఆకాలపు జనులలో [illegible] నసహ్యత, అశాంతి, శ్రమ వైరాగ్యములచే

శాంతిసంపాదనేచ్ఛ, అంటుజాడ్యమువలె వ్యాపించెను ఇట్టి భావముతోనే కొందరు దుఃఖితులు పశ్చాత్తప్తులు సెరపియమ్ దేవాలయములోనికి, మరికొందరు రక్తసిక్తములు అంధకారయుతములగు మిత్రదేవుల గుహాలయములలోనికిని, చనుచుండిరి *

---

* ఈ అధ్యాయపు సంగతులు మన భారతదేశ పరిస్థితుల కెంతవర కన్వయించునో పాఠకు లాలోచింపవలెను వేదములందు మిత్రదేవు డనేక ఋక్కులలో ఉదహరింపబడి స్తుతింపబడెను కాని అందు ఋషభసంబంధముగాని రక్తపాతప్రశంసగాని లేదు అందు ఋషులు సూర్యుని మిత్రునిగా నెంచి జగత్కళ్యాణకరునిగను 'లోకబాంధవు'నిగను భావించిరి (వేదమతసంబంధమగు మిత్రప్రశంస ప్రాచీనపారసీకపు జెండ్ అవెస్తాలలోను గలదు అచ్చటనే యీమిత్రదేవునికి ఆప్రాంతపు ఆదిమ జనమతపు ఋషభరక్తపాతాదులతో సంపర్కము కల్గింపబడెనేమో తెలియదు) మనదేశమం దార్య ద్రావిడుల భిన్ననాగరికతలు మిశ్రితమైనందున, ఇచ్చటను అట్టి దేవ సమన్వయము జరిగియుండుట సహజమే

ఆ ప్రాచీనజనులలో జరిగినట్లు పైనచెప్పబడిన దేవసమన్వయము "అమృతత్వనిత్యత్వాపేక్ష," "త్రిమూర్తి" భావము వ్యక్తిమాతృ పద్ధతి, ఐహికనిరపేక్షాదులు, మనదేశము కన్వయించుటనుగూర్చి విమర్శకుల కింకను స్థిరాభిప్రాయ మేర్పడలేదు ప్రాచీన వేదమతమున బౌద్ధయుగానంతరముకే చాల పరిణామములు కలిగి, "పౌరాణిక" మనబడు ప్రస్తుత హిందూమత మేర్పడెను ఋగ్వేదసంహితలో 'అగ్ని, వాయు, ద్యౌః, సోమ, మిత్రావరుణ', ఇట్టి దేవతలకే ప్రాధాన్యము గలదు వేదములందు 'విష్ణువు' స్తుతి కొన్నిచోట్ల నున్నను, అందుకు ప్రాధాన్యము

లేదు రుద్రుని ప్రశంస వేదములం దతిస్వల్పము, ఋగ్వేద సంహితలో శివదేవప్రశంస లేదు, బ్రహ్మప్రశంస యున్నను విజ్ఞానము విద్య అను అర్థమం దుపయోగింపబడినది త్రిమూర్తిభావన దరిమిలానే కలిగియుండ వచ్చును కాని పైనజెప్పిన ఈజిప్టు త్రిమూర్తులతోను క్రైస్తవ త్రిమూర్తుల తోను ప్రస్తుత హిందూమతపు త్రిమూర్తులకు చాల భేదము కలదు మన త్రిమూర్తులగు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు విశ్వమునకు వరుసగా సృష్టిస్థితి లయములు గల్గించు భగవంతుని వేర్వేరు రూపములు

ఆర్యుల వ్యాప్తికి పూర్వము ద్రావిడులలో (మన ఆంధ్రదేశములో గూడ) శివపూజ వ్యాపించి యుండెను, అది క్రమముగా ఆర్యహిందూమత మున గూడ ప్రధానమయ్యెను ఈ పరిణామము కాళిదాసు కాలమున్కు మన యితిహాసములకున్న, చాల పూర్వమే కలిగి యుండవలెను ఆర్యుల ఋగ్వేదసంహితలోను మొదటి ఉపనిషత్తులందును విఘ్నేశ్వరాదుల సంగతి, స్త్రీ దేవతల ప్రశంస, కనుబడదు ఆదిమ ద్రావిడ మతమున స్త్రీ దేవతలే ప్రధానములు ఇప్పటికిని ముఖ్యమగు గ్రామదేవతలు స్త్రీలు వేదములందును యజ్ఞమున్నను, విగ్రహారాధనయు ఆర్యదేవతలకు రక్త పిపాసయు ఉండినట్లు సూచన లేదు ద్రావిడ మతమున ప్రధానమైన విగ్రహారాధనము భీకరబలులు 'పౌరాణిక' హిందూమతము లోనికిని వ్యాపించియుండును ఋగ్వేదదేవులు సౌమ్యులు సౌఖ్యానందకరులుగ వర్ణింపబడిరి ఆదిమద్రావిడదేవతలు అధివ్యాధికరులు భీకరులుగ గన్పట్టును కొంతవర కీభీకరత్వము శివదేవుని కారోపింపబడెను ప్రాచీనాదిమద్రావిడులు సర్పములను చంద్రుని పూజించుచుండిరి నేటికిని యిట్టివి కొంతవరకు గలవు అవి శివదేవుని ఆభరణ వాహనములుగ నేర్పడినవి, [illegible]గూడ శేషసర్పము శయ్యగాభావింపబడినది) శివునికి ఆర్యుల [illegible] స్త్రీ దేవతలకు ఆర్యదేవుల భార్యాములుగను సమన్వయము

గ్గలైనని, భేతాళాదులు దుర్గ కాళి మొదలగు దేవతలు మొదటి ద్రావిడ మతమునుండియే ఆర్యమతమునకు వ్యాపించెనని, కొందరి అభిప్రాయము ఋగ్వేదార్యులు సృష్టిలోని సూర్యాగ్ని వాయువరుణాదులను అం దంతర్యామియగు పరమాత్మను పరమానందకరముగనే భావించిరి "ఈ భావము పౌరాణిక హిందూమత కాలమున 'ఇహలోకము దుఃఖభూయిష్టము' అని మారెను ఆర్యుల సంఘక్షేమాభిలాష తరువాత వ్యక్తిమోక్షతత్పరతయైనది అందుకు ద్రావిడ నాగరికత కొంతవరకు కారణము అథర్వవేదమందలి భేషజ, తాంత్రిక, అస్త్ర, శాప అభిచారాదులకు ద్రావిడ సంపర్కము గూడ కొంత కారణము" అని కొందరందురు

---

37 ఏసుక్రీస్తు ఉపదేశము

క్రైస్తవులు ఈశ్వరావతారముగ భావించు ఏసుక్రీస్తు అగస్టసు సీజరు పాలనకాలమందు జూడియాలో జనించెను. ఈయన పేరటి మతము తరువాత రోమకప్రభుత్వపు మతమయ్యెను

చరిత్రను మతమును వేరుగానుంచుట మొత్తముమీదమంచిది రాబోవుఅవతారమని మొదటయూదులెంచినలోకేశ్వరుడు 'ఏసే' నని, క్రైస్తవులనమ్మక చారిత్రకుడుగనే యుండదలచుచో, ఈభావమునిజమని, కాదని, చెప్పవీలులేదు యథార్థముగా నరాకారమున వసించిన క్రీస్తును నరునిగనే చారిత్రికుడు చర్చింపవలెను. టైబీరియసు సీజరు కాలమున క్రీస్తుయూదదేశమున ప్రవక్తగావచ్చెను, వెనుకటి యూదప్రవక్తలరీతినే, ఆయన బోధచేసెను ఆయనకప్పుడు సుమారు ముప్పదేండ్ల వయస్సు అంతకుపూర్వమాయనజీవితసంగతులు తెలియవు

క్రీస్తుజీవిత బోధలగూర్చిన ప్రత్యక్షాధారము బైబిలులోని నాలుగు 'సువార్తలే' ఈతడుకల్పితుడు కాక యథార్థవ్యక్తియే, అని మన కాసువార్తలచే గోచరించును. [illegible] నిశ్చలముగా కూర్చునియున్నట్లు చిత్రించిన ఇప్పటి [illegible]ములవల్లను ఇటీవలి ఆరాధనలవల్లను గౌతమ

బుద్ధుని నిజప్రకృతి మరుగుపడి యపోహాలు కలిగినట్లే, క్రీస్తు నన్నగా చురుకుగానున్నట్లు ఆధునికక్రైస్తవకళాశిల్పులు ఆయనయందు భక్తిచే చిత్రించిన సాంకేతికచిత్రములచే క్రీస్తు వ్యక్తినిగూర్చి జనులు చాల పొరబడిరి యేసు నిరుపేదయగు బోధకుడై, ఆతపతప్తమై ధూళిధూసరమగు యూదదేశమున తిరుగుచు, భిక్షాటనచే జీవించెను, కాని అత డెప్పుడును స్వచ్ఛవస్త్రములధరించి, సుందరముగ దువ్వుకొని నిశ్చలుడై గాలిలోఎగిరిపోవుచున్నటుల చిత్రింపబడెను. మూఢభక్తుల అతిశయోక్తులనుండి యథార్థసంగతులను వేరు చేయలేని చాలమంది ఇట్టివర్ణనచే ఆయన జీవితమే నిజము కాదని, నమ్మదగదని, తలచిరి. ఈ క్లిష్టప్రక్షేపముల దీసివేసినయెడల, ఏసుక్రీస్తు మానవసహజమగు శ్రద్ధా ప్రేమ కోపాదులుకలిగి, ఈశ్వరుని విశ్వజనకత్వము పరలోకరాజ్యప్రాప్తి అను నూతనసిద్ధాంతముల బోధించిన ఆకర్షణశక్తిగల వ్యక్తిగా కన్పడును ఆయన చాలమంది యనుచరుల ప్రేమసాహసపూరితుల జేసెను దుర్బలరోగు లాయనసాహచర్యమున ధైర్యవంతులై, ఆరోగ్యమొందిరి కొరతవేసినప్పు డతిశీఘ్రముగ జనిపోవుటనుబట్టి, ఆయన దుర్బలదేహుడని యెంచవలెను ఉరిశిక్ష యైనమీదట, అప్పటి మామూలు ప్రకారము వధస్థానమున తన శిలువను వహించినవెంటనే, ఆయన

మూర్ఛితుడైనట్లు సాంప్రదాయికకథ గలదు తనసిద్ధాంత మును బోధించుట కాయన మూడేండ్లు దేశములో సంచరిం చెను ఒక విచిత్రయూదరాజ్యమును స్థాపింపజేయుయత్నించిన ట్లాయనపైన జెరూసలెములో నేరము మోపబడెను అందుకై విచారింపబడి, క్రీస్తు మరియిద్దరు దొంగలతోసహా కొరత వేయబడెను వారిద్దరు చచ్చుటకుముందే, క్రీస్తు జీవితము చాలించెను ఆయన ముఖ్యబోధయగు పరలోకరాజ్యపు తీవ్రసిద్ధాంతము మానవులమనస్సుల కుత్తేజకమై పరిణామ కరమయ్యెను దానిసారమును అప్పటిలోకులు గ్రహింపలే కైరి, అప్పటి మానవసంస్థలకును, అభ్యాసములకును, అది కేవల విరుద్ధముగ నుండెను, కొంత స్ఫురించగానే, వారు దిగ్భ్రమచే వెనుదీసిరి మనుష్యులు తమ మూఢజీవితము పూర్తిగ మార్చుకొనవలెనని, లోపలను బైటను పరిశుద్ధులు గావలెనని, ధైర్యముతో విస్పష్టముగ ఏసు బోధించి కోరి నట్లు కనబడును అప్పటిజనుల ప్రాచీనభావములకు నీసిద్ధాం తములకుగలిగిన సంఘర్షమే, మన కిందు కావలసినది లోకే శ్వరు డొకడేయని, ధర్మస్వరూపుడని, యూదులు బోధించు చుండిరి. కాని తమతండ్రియగు అబ్రహాంతో యూదు [illegible]కమున ప్రాధాన్యమిచ్చుటకు దేవుడు ఖరారు [illegible] [illegible] చేరమాడుననియు, వారు తలచిరి.

ఇట్టి తమనమ్మకను యేసు తుడిచివేయుట వారికి దిగులు కోపము గల్గించెను దేవుడు వేరగాడుకాడనియు, స్వర్గమున దేవునికి "స్వంతమనుష్యులు" ప్రత్యేక ప్రీతి పాత్రులు నుండరనియు, విశ్వవ్యాపియగు సూర్యునివలె, దేవుని కెవ్వనిపైనను పక్షపాత ముండదనియు, ఆయన బోధించెను నరులందరును సోదరులే, వారందరు దోషులైనను లోకపితకందరు నిష్టులే స్వజనుల బొగడుచు ఇతరజనుల ధార్మికత్వమును తృణీకరించుట దోషమని యేసు "మంచిసమరిటను" కథలోసూచించెను యూదులు దేవునకు ప్రత్యేకాదరపాత్రులని వారిలోగల దృఢవిశ్వాసమును యేసు "వనివాండ్ర" కథలో వారించెను. దేవుడు తనరాజ్యములోనికివచ్చు ప్రతివారిని సమముగానే ఆదరించునని, ఆయన అనుగ్రహమునకు మితిలేదని, ఆయనదయాప్రసారములో భేదభావములేదని, యేసు బోధించెను ప్రతివారును తమయావచ్ఛక్తియుక్తుల దేవునికి సమర్పించవలెనని, ఎవరికిని ప్రత్యేకపుహక్కులు సదుపాయములు మినహాయింపులులేవని, "కప్పువడిననాణెము" "వితంతువుమైటు" కథలలో ఆయన సూచించెను (మైటు దమ్మిడివంటి మిక్కిలి చిన్ననాణెము)

క్రీస్తు యూదుల స్వకులాభిమానమునేగాక, వారి కుటుంబప్రేమనుగూడ, ఈశ్వరప్రేమయను మహాప్రవాహ

ముచే తొలగింపయత్నించెను "దేవరాజ్యమంతయు ఆయన యనుచర కుటుంబమే" ఆయన జనులయొద్దకు పోవుచుండగా ఆయనతల్లియు సోదరులును ఆయనతో మాట్లాడుట కీవలకువచ్చిరి ఆసంగతి నెవరోచెప్పగా ఆయని 'నాతల్లి యెవరు, సోదరులెవ్వరు? వీరే' అని తనశిష్యుల గనపర్చి, అంతరిక్షమందలి తండ్రి (ఈశ్వరుని) యాజ్ఞనెరవేర్చువారే నాసోదరీ సోదరులును తల్లియు, అని ఆయనబదులుచెప్పెను

ఆయన 'ఈశ్వరుడు జగజ్జనకుడు, నరులందరు సోదరులు' అనిబోధించి, యూదుల స్వదేశకుటుంబ ప్రేమపాశముల భేదించెను ఇట్లే ప్రజలఆర్థిక వ్యత్యాసమును వ్యక్తుల ప్రత్యేకపుఆస్తిపద్ధతిని స్వలాభముగూడ, ఆయన ఖండించెను. జనులందరును వారి ఆస్తులును దేవునిరాజ్యములోనివే. మన ము సర్వాత్మనా యావదాస్తితోను ఈశ్వరేచ్ఛప్రకారము సేవజేయుటయే ధార్మికజీవనమనిపించుకొనును స్వలాభము కై ఐశ్వర్యము సంపాదించుటను, స్వార్థపరత్వమును, ఆయన చాలపర్యాయములు నిరసించెను

"ఆయన దారినిపోవుచుండగా ఒకడు పరుగెత్తివచ్చి, [illegible]ముడై ఆయనతో 'సద్గురూ! నిత్యామృతజీవనము నార్జింప [illegible]యవలె?' అని అడిగెను అందుకు యేసు 'నేను సద్గురు[illegible] దేవుడుతప్ప మరియెవరును సద్గురువులుగారు

(దేవుని) ఆజ్ఞలు నీకు తెలియును వ్యభిచరింపకుము, హత్య దొంగతనము చేయకుము, కూటసాక్ష్యము చెప్పకుము; మోసముచేయవద్దు, నీతల్లిదండ్రుల గౌరవింపుము ' అని బదులుచెప్పెను అతడు నాబాల్యమునుండి యిట్లె చేసితినని మరల అనెను అంతట యేసు అతనిజూచి ప్రేమించి, 'నీ కొక్కటేలోటు నీవువెళ్లి నీకున్నయాస్తినంతయు అమ్మివేసి, ఆసొమ్మును బీదలకిచ్చివేసినచో నీకు పరలోకమున నిధి దొరకును, శిలువను ధరించి నాతోరమ్ము ' అని బోధించెను ఆ శ్రీమంతుడందుపై శోకముతో వెడలిపోయెను యేసు చుట్టుజూచి, 'ద్రవ్యవంతులు దేవునిరాజ్యములోనికి బ్రవేశించు టెంతకష్టము!, అనెను శిష్యులామాటవిని ఆశ్చర్యపడిరి యేసు తిరుగనట్లే చెప్పి 'పిల్లలారా! సొమ్మునే నమ్మువారు దేవరాజ్యమును బ్రవేశించుట యెంతకష్టము! వారికి దేవ రాజ్యప్రవేశముకన్న, సూదికన్నములోనుండి ఒంటెదూరుట సులభము, అనివచించెను " (మత్తయిసువార్త)

దేవునికి నరులందరు నొకటేయని మహాబోధ జేయు నపుడు, క్రీస్తుకు పూర్వపుధార్మిక సిద్ధాంతములపై కోపముగ నుండెను భక్తుల జీవితవిధులనుగూర్చి ఆయన యభిప్రాయము తెల్పు ఈక్రిందికథ బైబిలులోని 'మార్కు' సువార్తలో జెప్పబడినది ఫారిసీలును లేఖకులును "నీశిష్యులు పెద్దల సం

పరిదాయప్రకారముచేయక, చేతులు కడుగుకొనకయే రొట్టె తినెదరేమి?” అని యడుగగా నందుకు ఏసిట్లు చెప్పెను. “ముఖస్తుతియేగాని, ఈజనుల హృదయము నాపై లేదు వారు నాకు జేయు పూజవ్యర్థము, వారు నరులయాజ్ఞలనే శిరసావహింతురు మీనీచత్వమును గూర్చి ఈసయ్యా ముందే చెప్పియుండెను దేవునియాజ్ఞను మూలద్రోసి, గిన్నెల గడుగుట మొదలగు సంప్రదాయరక్షణకై దేవాజ్ఞను మీరు పూర్తిగా నిరాకరింతురు ”

నైతికసాంఘిక పరివర్తనమే కాక, విస్పష్టమగు రాజకీయోద్దేశముకూడ, ఆయన బోధలోనుండెను నా రాజ్య మైహికము కాదు, అది జనహృదయములందే కాని సింహాసనములపై నుండదు, అని ఆయనచెప్పెను కాని ఆయనయధికారము వ్యాపించినంతవరకు బాహ్యప్రపంచమును మారిపోయి నూతనమయ్యెను ఆయన బోధసారము పూర్తిగా గ్రహించలేకపోయినను, లోకస్థితిని క్రీస్తు తారుమారుచేయ యత్నించినట్లుగ్రహించి, ఆకోపముచె క్రీస్తుకు మరణశిక్షవిధించిరి క్రీస్తు ప్రత్యేకబోధచే సంఘము తలక్రిందుజేయు యత్నించినటుల, అప్పటివారికి తోచియుండును [illegible] శ్రీమంతులాక్రోత్తబోధచే భీతులై, అందుండి [illegible] యత్నించిరి. విశ్వజనీన ధార్మికజీవనమున కాటంక

ముతో లగించి, రహస్యముల వెలిబుచ్చి, వారికి ప్రత్యేకపుఆస్తి హక్కులు గర్వము అధికారము నుండగూడదని, తాము చేయు కార్యమునకు ప్రేమతప్ప వేరులాభము నపేక్షింప కూడదని, ఆయన బోధించెను, అందుచే విభ్రాంతులైన జనులాయనపై తిరుగబడిరి, ఇందాశ్చర్యమేమి? తనశిష్యుల లోపము నాయన వెల్లడించినప్పుడు, వారునట్లే చేసిరి. అప్పటి మతగురువులును ఆయనకు విరోధులైరి, తమ భావ నలకతీతమై తమయుద్దేశములకు భిన్నమగు ఆబోధలకు వారు విభ్రాంతులై, ఆయన సీజరుఅని పరిహసించి ఆయనకు మేకులు ముండ్లు కట్టి, రక్తవస్త్రములచే కప్పి, అవమానించిరి ఆక్రొత్తసిద్ధాంతముల నంగీకరించుచో, శ్రీమంతులు తమ యభ్యాసముల విడచి, స్వభావముం మార్చుకొని, అజ్ఞాతమగు భావిసౌఖ్యముకై ప్రస్తుతము భయంకరమగు కష్టజీవిత మనుభవింప వలసియుండును *

---

* క్రీస్తుగారి బోధలో ఈశ్వరుని లోకపితృత్వము సర్వసమత్వము ధర్మరూపత్వము ముఖ్యములు అపూర్వములు అని యిందు వ్రాయబడినది క్రీస్తుండిన యూదదేశ ప్రాంతమందును యూరప్రలోను ఇవినూతనములే, కాని ప్రపంచమంతకు అవినూతనములు కావు మనభారత దేశమున క్రీ పూ చాల శతాబ్దముల క్రిందనేయుండిన వేదములందును భగవద్గీతాదులందును గూడ, ఈశ్వరుడు సర్వలోకజనకుడు, సర్వభూత సముడు, సర్వప్రాణిహితకరుడు, అను సిద్ధాంతములు చాల చోట్ల బోధించినారు

స వృక్షకాలాకృతిభిః పరోऽన్యో యస్మాత్ప్రపంచః
పరివర్తతేऽయం, ధర్మావహం పాపనుదం భగేశం జ్ఞాత్వాత్మ
స్థ మమృతం విశ్వధామ॥ (శ్వే ఉ 6 6)
ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః, సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాం
తరాత్మా (శ్వే ఉ 6-11)
పితాహమస్యజగతో (భ గీ 9-17)
పితాసిలోకస్యచరాచరస్య (, , 11-43)

క్రైస్తవమతమునకు చాలపూర్వమే "సత్యంవద, ధర్మంచర" మున్నగు వేదవచనములు మనదేశమంతటను వ్యాపించి నేటికిని భారతీయులకు అనుదినము జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నవి క్రైస్తవుల ముఖ్యసిద్ధాంతములనబడు ధర్మాऽహింసలను క్రీస్తుకయిదు శతాబ్దములకు పూర్వమే వేదఋషులు బుద్ధుడు జినుడు తమ మతముల ముఖ్య సూత్రములుగా బోధించిరి ఇతరధర్మముల వదలి ఈశ్వరశరణొందుటచే పాపములుపోవు నను క్రైస్తవసిద్ధాంతముకూడ క్రీస్తుకు పూర్వము హిందూమతమున చెప్పబడినదే (ఉ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ, అహం త్వా సర్వ పాపేభ్యో మోక్షయిష్యామిమాశుచః॥ భ గీ 18 68) క్రీస్తుజననమునకు చాల పూర్వమే అనేక హిందూవిద్వాంసులు, అశోకాదుల ప్రోత్సాహమున బౌద్ధమతబోధకులును, ఆసియామైనరు అలెగ్జాండ్రియా మొదలగు ప్రాంతములకు వర్తకులతోబాటు మత బోధలకై వెళ్ళి జ్ఞాన వ్యాప్తిచేసినట్లును, అలెగ్జాండరుతోను పారసీకరాజులతోను దరిమిలాను కొందరు పాశ్చాత్యులు మన దేశమునకువచ్చి హిందూసన్యాసులతోను విద్వాంసులతోను పరిచయము చేసుకొనినట్లును గూడ, చారిత్రక నిదర్[illegible]కలవు. అందువలన ఏసుక్రీస్తుకు రెండు శతాబ్దములు పూర్వమే [illegible] మతసిద్ధాంతము లాప్రాంతమున వ్యాపించియుండును అయి

శము లేసుక్రీస్తు బోధలకాధారము లగుటలో ఆశ్చర్యము లేదు దేవుడు అంతరిక్షమందును విశ్వమంతటనుగూడ వ్యాపించియున్నట్లుగూడ క్రీస్తునకు చాలపూర్వ ముపనిషత్తులలో చెప్పబడినది

ఆస్తిత్యాగము గూర్చి యేసుక్రీస్తు బోధించెనని శ్రీ వెల్సు గారింక నిరూపించిరి, దరిద్ర్యము ఆస్తికామము విడుచుట అవసరమనియు అప్పటికి పూర్వమే బౌద్ధుల మూలగ్రంథములందును సనాతనార్యుల గ్రంథముల లోను స్పష్టము చేయబడినది

"న విత్తేన తర్పణీయో మనుష్యః " క ఉ 1-27 "అమృతత్వస్య తు నాశాస్తి విత్తేనేతి" బృ ఉ 6-5

"న సాంపరాయః ప్రతిభాతి బాలం ప్రమాద్యంతం విత్తమోహేనమూఢం" (క ఉ 3-6)

హిరణ్మయేన పాత్రేణ సత్యస్యాపిహితం ముఖం, తత్త్వం పూషన్నపావృణు సత్యధర్మాయ దృష్టయే (ఈ ఉ 15,) దీనికి సాంప్రదాయికులు వేరు అర్థముచేయుదురు, కాని వైభావము ఇందు సూచితమని తోచును

కుర్యాద్విద్వాంస్తథాఽసక్తః చికీర్షుః లోకసంగ్రహం,
(భ గీ 3 15)
అనికేతః స్థిరమతిః భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః (భ గీ 12, 19)
సుసుఖం బత జీవామ యేసం నో నాత్థి కించన, పీతిభక్ఖా భవిస్సామ
దేవా అభాస్సరా యథా (ధ ప 15 4)
యమ్హి సచ్చంచ ధమ్మోచ అహింసా సంజమో దమో, స వేవంతమలో
ధీరో థేరో తి పవుచ్చతి (ధ ప 19 6)

(=సత్య, ధర్మ, అహింసా, సంయమ దమములుండు వాంతమలుడు ధీరుడు స్థవిరుడు అగును)

పైనచెప్పిన క్రీస్తుయొక్క సాంఘిక రాజకీయభావముల నిష్పత్తి క్రైస్తవ ప్రముఖు లాచరణలో అంగీకరింతురని తోచదు, ముఖ్యపాశ్చాత్యదేశములు క్రైస్తవపాలనమందే ఉన్నవి, దాదాపు అందలి ప్రజలందరును క్రైస్తవులే అందు ఈ సిద్ధాంతములకు కేవలము వ్యతిరేకములైన సామ్రాజ్యకాంక్ష, ధనాశ, స్వసంఘాభినివేశము, పరద్రవ్యాకర్షణము, మారణయంత్రప్రోత్సాహమును ప్రబలియున్నవి ఈ కాంక్ష నచ్చటి లౌకిక జనులేగాక చాలమంది క్రైస్తవ గురువులు మతవ్యాపకులుకూడ పరోక్షముగ నభిమానించుచున్నారు

---

38 క్రైస్తవసిద్ధాంతముల పరిణామము

బైబిలులోని నాలుగు సువార్తలవలన, ఏసు క్రీస్తు వ్యక్తి, ఆయన ఉపదేశము, మనకు తెలియును. కాని, అందుచే క్రైస్తవుల ఆచారనిబంధనలు తెలియవు క్రైస్తవ విశ్వాసముల ముఖ్యసూత్రములు యేసుయొక్క ప్రత్యక్షానుచరులు వ్రాసిన 'ఎపిసిల్సు'అను వానిలో కనబడును

క్రైస్తవసిద్ధాంత ప్రవక్తలలో ముఖ్యుడు 'పాలు'; ఆయన యేసును చూడలేదు, ఏసు బోధింపగా వినలేదు. ఆయన అసలుపేరు సాలు. క్రీస్తుమరణత తరువాత ఆయన శిష్యబృందమును 'సాలు' చాల బాధపెట్టి, ఆరీతిగ మొదట ప్రముఖుడయ్యెను, కాని తరువాత హఠాత్తుగా క్రైస్తవుడై 'పాల్' అని పేరు పెట్టుకొనెను ఆయన మంచి మేధావి, ఆకాలపు మతశాస్త్రోద్యమములందు విశేషశ్రద్ధవహించెను అప్పటి యూదమతమును మిత్రమతమును అలెగ్జాండ్రియా మతమునుగూడ ఆయన చక్కగా నేర్చుకొని, ఆమతముల విశేషసంగతులను ఆయన క్రైస్తవమతములోనికి తెచ్చెను. క్రీస్తు ముఖ్యోపదేశమగు దేవరాజ్యసిద్ధాంతము నాతడేమియు వృద్ధిజేయలేదు, కాని యూదులకు ముందురాబోవునని చెప్పబడిన క్రీస్తు ఈయేసే యని, పూర్వపు యజ్ఞబలులవలె

ఈయేసు మరణమును మానవజాతి విముక్తినిమిత్తమే జరిగిన యజ్ఞమనియు, ఆయన బోధించెను మతముతోడుగా వ్యాపించుచో, వీటిలో నొకదాని కర్మకాండ బాహ్యచిహ్నములు రెండవదానిలోనికి వ్యాపించుచుండును ఇప్పుడు చీనాలోని బౌద్ధాలయములు అచ్చటి లోత్సేస్థాపించిన 'తవో' మతపు దేవాలయములరీతినే యున్నవి కాని బుద్ధునియొక్కయు లోత్సేయొక్కయు మూలసిద్ధాంతములు కేవలభిన్నములు అట్లే మిత్రఅలెగ్జాండ్రియామతములందువలె, మతాచార్యుల శిరోముండనము, మొక్కుబడులు, యజ్ఞవేదికలు, క్రొవ్వువత్తులహారతులు, మంత్రజపములు, విగ్రహములు, మొదలగు బాహ్యపరికరములేగాక, ఆకుతముల ప్రార్థనా వచనములు ఆధ్యాత్మికభావములుగూడ, క్రైస్తవమతములోనికిజేరినను, ఆమతమునకు న్యూనతలేదు ఈమతములన్నియు ఇంక కొన్నిచిల్లరమతములతోసహా, ఒకదాని ప్రక్కనొకటి వృద్ధినొందుచుండెను ఒకమతమునుండి మరియొకదానిలోనికి జనులు తరుచు మారుచు, ప్రచారము సలుపుచుండిరి, వీనిలోనే ఒకదానికి ప్రభుత్వావలంబనముండుచుండెను యూదులవలెనె, క్రైస్తవులును సీజరును దేవుపూజింపనందున, ఇతరులకన్న వారిపై ప్రభుత్వముకసిమసలుచుండెను. ఇందుచేతను ఏసు ఉపదేశముల తీవ్రత

చేతను, క్రైస్తవమతము రాజద్రోహిమతముగా నెంచ బడెను

'ఆసిరిను' వలెనే, క్రీస్తును మృతజనులకు నిత్యామరత్వమిచ్చుటకై తిరుగపుట్టునని పాలుప్రవక్త సూచించెను. తరువాత యేసుక్రీస్తుకును విశ్వజనకుడగు దేవునికినిగల సంబంధముగూర్చి, అప్పటి క్రైస్తవసంఘములో తీవ్రశాస్త్ర చర్చ జరిగెను ఏసు దేవాంశికుడేగాని, ఆయన అసలుదేవుని కన్న భిన్నుడు తక్కువవాడని, 'ఆరియనులు' బోధించిరి ఏసు భగవత్స్వరూపమే, తండ్రియగు వరుడు విశ్వకర్మాది వృత్తులచేయున ట్లే, దేవుడు యేసుగానుండియే లోకజనకుడుగ గూడ నున్నాడని, సబెల్లియనులనిరి దేవుడొక్కడే, కాని 'తండ్రి కొడుకు హోలీఘోస్టు (మాయ)' అనుమూడు రూపములుకలవు, అని త్రిమూర్తివాదులనిరి కొంతకాలమువరకు ఆరియనులవాదమే పైచేయిగా నుండెను; తరువాత వాదోపవాదములు పరస్పరహింస యుద్ధములు జరిగి, చివరకు త్రిమూర్తివాదమునే క్రైస్తవులంగీకరించిరి అతనేషియను సిద్ధాంతమున, ఈవాదము వివరింపబడియున్నది.

ఈచర్చలగూర్చి, ఇందు వివరింపము. ఈ చర్చల కన్న క్రీస్తుస్వోపదేశముల ప్రభావమే అధికముగ వ్యాపించి, అందుచే నరజాతి నైతికాధ్యాత్మికజీవనమున నూతనదశ

కలిగెను దేవుడే విశ్వజనకుడనుటచే, అం దిమిడియున్న విశ్వమానవసౌభ్రాత్రమును, ప్రతినరుడు దేవుని పవిత్రవాసస్థలము అను సిద్ధాంతమును, కలిగెను వాటిచే మానవజాతి యొక్క భావిసాంఘికరాజకీయ జీవితమునం దమితమైన పరిణామము కలిగెను క్రీస్తుమతము వ్యాపించినమీదట, లోకులకు తోటినరులపై నొకనూతనగౌరవము కలిగెను. పాలు ప్రవక్త బానిసలు లొంగియే యుండవలెనని బోధించినసంగతి నిజమే, కాని సువార్తలలో యేసు ఉపదేశతత్వముకు నరుడు నరులస్వాధీనముచేసికొనుట, అప్పటి ప్రదర్శనరంగములు, మృగయుద్ధము, కేవల విరుద్ధములనుట నిశ్చయము

క్రీ త మొదటి రెండుశతాబ్దములలోను ఆమత భావముల ననేకజను లామోదించిరి రోమకసామ్రాజ్యమంతట నామతము వ్యాపించెను చక్రవర్తులలో కొందఱు తటస్థులుగాను ఉండిరి 2, 3, వ శతాబ్దములందు దానిఁ నణచివేయ యత్నము జరిగెను 303 లోను, ఆతరువాత డయోక్లీషియను చక్రవర్తిక్రిందను, చివరసారి చాలహింస జరిగెను; క్రైస్తవాలయముల ఆస్తులు జప్తుచేయబడెను, బైబి[illegible]డలగు మతగ్రంథముల దీసికొని నశింపజేసిరి, క్రైస్త[illegible] తీసివేయబడెను, కొందరికి మరణశిక్ష

కూడ జరిగెను ఆగ్రంథముల యాధిక్యము నధికారులు గుర్తించినట్లు తోచును. గ్రంథాధారములగు ఈయూద క్రైస్తవమతములు రెండును వ్యాపించుటకు జనులు విద్య నేర్వవలసియుండెను, అందుచేనవి విద్యావ్యాప్తి కలిగించు మతము లయ్యెను పూర్వపుమతములచే జనుల జ్ఞానాభివృద్ధి కిట్టి ప్రేరణ గలుగలేదు ఆకాలపుపశ్చిమ యూరపుతో అనాగరికులచేగలిగిన కల్లోలసమయమున, ముఖ్యముగా క్రైస్తవబోధకులే విద్యాసంప్రదాయము నిలిపిరి ఆమత ము డయోక్లీషియను పెట్టినబాధలకణగిపోక, దినదినవ్యాప్తి జెందెను కొన్నిరాష్ట్రముల యుద్యోగులు క్రైస్తవులే, అందుచే నాయాంక్షకార్యకారి కాలేదు 317 లో పహాయ చక్ర వర్తియగు గలేరిను క్రైస్తవుల నెవరును బాధింపకుండ ఆజ్ఞ నిచ్చెను క్రైస్తవమిత్రుడై తరువాత క్రైస్తవమతావలంబి యైన కాన్స్టెంటైను చక్రవర్తి 324 లో తాను దేవాంశ సంభూతుడు కానని చెప్పి, తన సేనలజండాలమీాదను క్రైస్త వచిహ్నముల వేయించెను

తరువాత కొలది యేండ్లలోనే క్రైస్తవమతము ప్రభుత్వమతమై స్థిరపడెను మిగిలిన పోటీమతములు శీఘ్రముగా నశించెను, కొన్ని ఈమతములో హరించుకొని పోయెను. 380 లో తియొడోసియను అలెగ్జాండ్రియాలోని జూపిటరు

సెరపిసు విగ్రహమును నశింపజేసెను ఐదవ శతాబ్దమునుండి రోమకసామ్రాజ్యమంతట క్రైస్తవదేవాలయములు అబోధకులునే ఉండెను *

---

* క్రీ త 3, 4 వ శతాబ్దముల కాలమండే కొందరు రోమక సామ్రాజ్యపు క్రైస్తవులు వర్తకులతో బాటు దక్షిణభారతదేశపు పశ్చిమ తీరమునకు వచ్చి అచ్చటనుండి క్రైస్తవమతము బోధించిన నిదర్శనములు కలవు సిరియను క్రైస్తవులనబడు ఆ బాపతు క్రైస్తవు లిప్పుడును విశేషముగ తిరువాన్కూరులోను ఇతరమళయాళప్రాంతములందును కలరు వారి యాచారములకును పోర్చుగలు ఫ్రెంచి ఇంగ్లీషు మిషనరీలప్రోత్సాహమున 16 వ శతాబ్దమునుండి యిటీవల క్రైస్తవులైనవారి ఆచారములకును కొన్ని భేదములు కలవు

పాశ్చాత్యదేశమంతటను క్రైస్తవమతమే ప్రభుత్వ మతముగానున్నది అనగా ఆయా దేశపు ప్రభుత్వములు సాలీనా ప్రభుత్వాదాయమునుండి కొంతసొమ్ము క్రైస్తవమత సంస్థలకై వినియోగింతురు (రష్యాలో మాత్ర మిటీవల సామ్యవాదులగు బోల్షివిక్కులచే నీపద్ధతి తీసివేయబడినది) ప్రస్తుతము మనదేశము క్రైస్తవదేశీయులచే పాలింపబడుటచే, మన దేశమున గూడ నిప్పుడు క్రైస్తవమతమే ప్రభుత్వమతము. అనగా మన దేశీయులలో క్రైస్తవులు చాల తక్కువమందే యైనను మనదేశప్రజలపన్నులబాపతు మనప్రభుత్వపు ఖజానానుండి సాలీనా కొంత సొమ్ము క్రైస్తవమతపు చర్చిల నిమిత్తము బిషప్పులు మొదలగు ఆ మత గురువుల జీతములవగైరాలనిమిత్తము ఖర్చుచేయబడి, క్రైస్తవులకు ప్రోత్సాహ మీయబడుచున్నది

---

39 సంచారిజనులచే సామ్రాజ్యవిచ్ఛిత్తి

రోమకసామ్రాజ్యము సాంఘికముగ క్షీణించుచు నైతికముగ శిథిలమగుచునే, 3వ శతాబ్దియంతయు అనాగరికుల నెదుర్కొనవలసివచ్చెను ఆకాలపు చక్రవర్తులు సర్వసేనాధిపులై, తమ యుద్ధావసరములకై రాజధానిని మార్చుచుండిరి ఒకప్పుడు ఉత్తరఇటలీలోని మిలానుపురిలోను మరియొకప్పుడు (ఇప్పటి సర్వియాదేశపు) సిర్మియంలోను నిష్‌లోన, ఇంకొకప్పు డాసియామైనరులోని కోమిడియాలోను రాజధానియుండెను ఇటలీ మధ్యనున్న రోమునగరము కేంద్రముకాక క్షీణించుచుండెను సామ్రాజ్యము శాంతమై జనులు నిరాయుధులై యుండిరి అధికారము సేనాగత మగుటచే చక్రవర్తు లందుపై నాధారపడుచు, మిగిలిన ప్రజలవిషయమున పారసీకాది ప్రాచ్యరాజులవలె నిరంకుశులైరి. డయోక్లీషియను కిరీటమున ప్రాచ్యరాజుల దుస్తులను ధరించెను

ఆసామ్రాజ్యపు రైనుడాన్యూబునదుల సరిహద్దునుండి, శత్రువు లొత్తిడిజేయుచుండిరి రైనుపైన ఫ్రాంకులు, ఇతరజర్మనజాతులు, ఉత్తరహంగెరీలో వండాలు జాతులు, ప్రస్తుత రుమేనియాయగు అప్పటి డాసియాలో 'విసిగాత్తులు' (పశ్చిమగాత్తులు) వీరివెనక దక్షిణరష్యాలో అస్ట్రి

గాత్తులు (తూర్పుగాత్తులు) వీరివెనుక వాల్గానదీప్రాంతమున 'ఆలను'లును వ్యాపించుచుండిరి ఈసమయముననే మంగోలియనులు యూరపుపైకివచ్చిరి 'ఆలను' 'ఆస్ట్రిగాత్తు'లనుండి హూణులు పన్నులువసూలుచేయుచు, వారిని పడమటికి తరుముచుండిరి ఆసియాఖండమున పర్షియా పునరుజ్జీవితమై, రోమనుసరిహద్దుల భేదించెను 'సస్సనిడు' వంశరాజులక్రింద నీనూతన పారసీకము బలీయమై, ఆసియాలో తరువాత మూడుశతాబ్దములు రోమకసామ్రాజ్యమునకు పోటీయై, మొత్తముమీద జయశీలముగ నుండెను

యూరపుఖండ చిత్రపటమును జూచినచో, ఆరోమక సామ్రాజ్యపు ప్రత్యేకలోపము స్పష్టమగును డాన్యూబునది అడ్రియాటికుసముద్రము కింకను సుమారు రెండువందలమైళ్ళ దూరమున ఇప్పుడు బోస్నియా సర్వియా యనబడు ప్రదేశమునకు వచ్చును, అక్కడ ఆనది హఠాత్తుగా మలుపులు తిరుగును రోమనులెన్నడును సముద్రమార్గమును రహదారిగా నుంచుకోలేదు, కనుక లాటినుభాషకమగు సామ్రాజ్యపు తూర్పుభాగములును, ఈరెండువందలమైళ్ల స్థలముద్వారానే వచ్చి పోవుచుండిరి ఈమలుపు యొద్దనే అనాగరికజాతు [illegible]వారియొత్తిడిజేసి, ఆమార్గస్థలమును భేదించిరి, అంతట [illegible]సామ్రాజ్యము రెండు ప్రత్యేకఖండములైపోయెను

ఆసామ్రాజ్యమింకను బలీయమైయుండినచో, డాసియాప్రదేశము తిరుగివశమై యుండును, కాని ఆశక్తి నశించెను కాన్‌స్టెంటైను దైవభక్తిగల యోగ్యుడే, ఈస్థలముననే ఆయన యొకసారి గాత్తుల దాడినాపెను, కాని డాన్యూబు నదికావలకు తరుమలేకపోయెను సామ్రాజ్యపు గృహకల్లోలములనవరించుటతోనే ఆతనికి సరిపోయెను ఈజీర్ణించు సామ్రాజ్యము నుద్ధరింప క్రైస్తవమతపు నైతికబలమును ఐక్యభావమును ఆతడుపయోగించెను, హెల్లస్పాంటు జలసంధియొద్ద బిజాంటియమును స్థిరరాజధానిగా జేయనిశ్చయించెను అదియే యిప్పటి కాన్‌స్టాంటినోపిలు ఆపురము కట్టుచుండగనే, ఆతడు మరణించెను ఆయన రాజ్యాంతకాలమున నొకచిత్రము జరిగెను 'గాత్తు'ల యొత్తిడిపొందిన 'వండాలు'లు రోమకరాజ్యమున కొంతస్థలముగోరి, హంగెరీలో డాన్యూబునదికి పశ్చిమమందు పన్నోనియాప్రవేశించి, అందు వాసమేర్పరచుకొనిరి ఆయోధులు పేరుకు రోమను సైనికులైనను, వారితో కలసిపోక, తమ నాయకుల క్రిందనే యుండిరి

తన మహారాజ్యమును సరుదుకొనుచుండగనే కాన్‌స్టెంటైనుకాలము చేసెను, అంతట సరిహద్దును భేదించి విసిగాత్తులు కాన్‌స్టాంటినోపిలును సమీపించి, అడ్రియనోపిలు

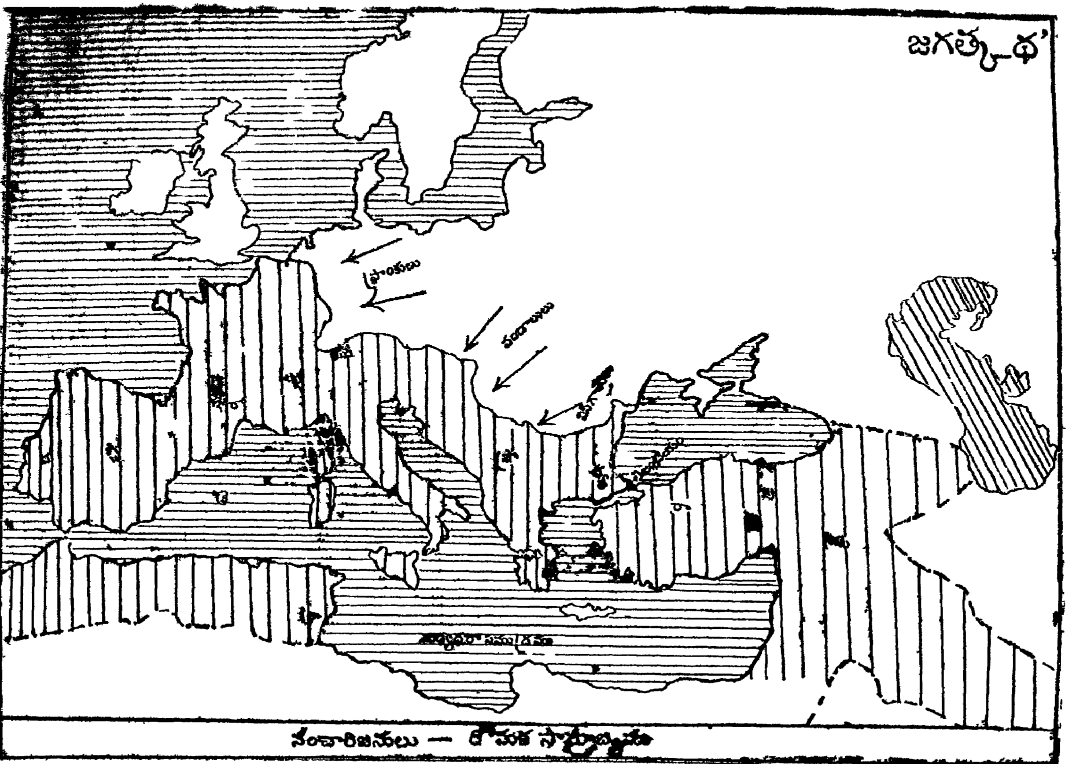
వద్ద వాలెన్సుచక్రవర్తి నోడించి, (వండాలులు పన్నోనియాలోవలె) ఇప్పటి బల్గేరియా దేశమున స్థిరవాస మేర్పరచుకొనిరి నామమాత్రమున వారు చక్రవర్తికి లోబడినను క్రియకు విజేతలేయైరి

క్రీ త 379 మొదలు 395 వరకు థియోడోసియను పాలించినప్పుడు సామ్రాజ్యము స్థూలదృష్టికి సరిగనేయుండెను అప్పుడిటలీ పన్నోనియాల సేనలకు "స్టిలికో" అను వండాలును, బాల్కను ద్వీపకల్పమున "అలరిక" అను గాత్తును, నాయకులైరి థియోడోసియను నాల్గవ శతాబ్దము చివరకాలముచేయగా, అతనికొడుకు లిద్దరిలో, కాన్స్టాంటినోపిలువాసియగు ఆర్కేడియసునకు అలరికున, రెండవవాడగు ఇటలీవాసి హానోరియసుకు స్టిలికోయు, సహాయులైరి రాజపుత్రులను కీలుబొమ్మలుగానుంచి, ఆసేనాను లిద్దరును సామ్రాజ్యాధికారముకై పోరిరి, ఆయుద్ధమున అలరికు ఇటలీప్రవేశించి, రోమునుముట్టడించి, క్రీ త 410లో దానిని పట్టుకొనెను

5 వ శతాబ్దపు పూర్వార్ధమున, యూరపులో రోమక సామ్రాజ్య మంతయు సంచారిజాతుల బందిపోటు సేనల కెరువాయెను ఆకాలపుజనులస్థితి దుర్గ్రాహ్యము, ఫ్రాన్సు, స్పెయిను ఇటలీ, బాల్కను దేశములందు పట్టణముల జన

సంఖ్యతగ్గి క్షీణించి, దరిద్రస్థితిలో నుండెను, అక్కడపౌరుల జీవనము నీచమై, అస్థిరమై దుర్భరమై యుండెను అప్రాప్యుడై దూరమందున్న చక్రవర్తిపేరట, ఆయాప్రాంతముల యుద్యోగులే సర్వాధికారులై, యథేష్టముగ వర్తించుచుండిరి క్రైస్తవదేవాలయములందలి బోధకులు పురోహితులు సాధారణముగ నిరక్షరులై యుండిరి విద్యక్షీణించి, మూఢవిశ్వాసములు భయము జనుల నావరించెను, కాని లూటీదార్లు నశింపజేసినచోట్లదప్ప, తక్కిన అన్నిచోట్లను గ్రంథములు చిత్తరువులు విగ్రహాదులు ఇంకను నిల్చియేయుండెను

గ్రామజీవితమును దుస్థితిలోనేయుండి, ఈతిబాధలధికమయ్యెను కొన్నిప్రాంతములు యుద్ధమువలనను అంటువ్యాధివలనను నిర్జనమయ్యెను బాటలు, అడవులు, బందిపోట్లపాలైనవి ఇట్టిప్రదేశములలోనికి సంచారిజాతులు యథేచ్ఛగ బ్రవేశించి, తమనాయకుల నచ్చటిపాలకులుగజేసి, తరువాత వారికి రోమనుల అధికారబిరుదమిచ్చిరి ఈసంచారు లర్ధనాగరికులైనచో, ఓడినవారిని కొంత మన్నించి, వారిపట్టణముల బాలించుచు, వారితో గలసి సంబంధముల జేసికొని, లాటినుభాషను తమయాసతో నేర్చుకొనుచుండిరి కాని ఆంగ్లదేశమందు రోమకరాజ్యమును జయించిన జూట్లు ఆంగిలులు సాక్సనులు సేవ్యదారులగుటచే.

సంచారిజనులు — రోమక సామ్రాజ్యము

ఆపట్టణముల యవసరములేక, వారు దక్షిణాంగ్లదేశమందలి రోమనునాగరికుల ప త్తగా తొలగించి, వారి భాషకుబదులు తమట్యూటను శాఖలోని ఆంగ్లమునే ప్రవేశింపజేసిరి, దాని పరిణామమే ఇప్పటి యింగ్లీషుభాష

ఆయాజర్మను స్లవోనికు తెగలు ఆచెదరిపోయిన సామ్రాజ్యమందు దోపిడీకై సౌఖ్యవాసముకై జరిగించిన రాకపోకల వివరించుట కిచ్చట అవకాశములేదు మచ్చునకు వండాలుతెగను తీసికొందము వారు చరిత్ర కాలారంభమున తూర్పుజర్మనీకివచ్చి, తరువాత వెనుకజెప్పిన రీతిని పనోనియాలో వసించి, క్రీ త 425 ప్రాంతమున అక్కడ నుండి మధ్యనున్న రాష్ట్రములగుండ స్పెయినులోనికి బో యిరి, అక్కడ నదివరకే రష్యానుండి వచ్చిన విసిగాత్తులు మొదలగు మరికొందరు జర్మనులు తమప్రభుత్వ నియమించుకొనియుండిరి అందుచే వండాలులు, 'జెన్సెరిక్' అను నతని నాయకత్వమున, 429 లో ఉత్తరఆఫ్రికాకు పోయి, 439 లో కార్తేజినిబట్టుకొని, అచట నౌకాదళమునునిర్మించి, దానితో సముద్రముపై నధికారులైరి అప్పటి కర్ధశతాబ్దముపూర్వము "అలరికు" చేసినదోపిడినుండి రోము కొంచెముగా కోలుకొను చుండెను, దానిని వారు 455 లో పట్టుకొని, తరువాత సిసిలీ కార్సికాసర్డీనియాలను పశ్చిమమధ్యధరాసముద్రములోని

ఇతరద్వీపములనుగూడ, వశపరచుకొనిరి ఇట్లప్పటికిసుమారు 7 శతాబ్దులక్రింద కార్తేజివారు నిర్మించినంత సముద్రసామ్రాజ్యము నొకదాని నిర్మించి, వారు 477 ప్రాంతమున, మహాబలులై (అత్యల్ప సంఖ్యాకులయ్యు) ఈ ప్రదేశము లన్నిటిని తమ యధికారమునం దుంచుకొనిరి పైశతాబ్దిలో ఈమహారాజ్యము నంతను కాన్‌స్టెంటైను రాజవంశీయుడగు మొదటి జస్టీనియను జయించి, తాత్కాలికముగ ప్రాచ్యరోమకరాజ్యమున జేర్చెను

ఈవండాలులవలెనే ఇతరసాహసికులనేకు లిట్లే యుండిరి ఈస్థితిలో సువర్ణదేశాలు అతిసాహసోత్సాహవంతులు మంగోలుజాతీయులు అగు హూణులు తూర్పునుండి తార్తారులు ఇంక యూరపురంగముకు రా నారంభించిరి

యూరపుపైన ఈమంగోలియనుల జైత్రయాత్రతో, మానవచరిత్రలో నూతనశకమారంభించెను క్రీ పూ షుమారుప్రథమ శతాబ్దివరకు మంగోలులకు ఆర్యులకు ప్రత్యక్ష సంపర్కము లేదు ఉత్తర మహారణ్యములకును పైనున్న గడ్డగట్టిన మంచు ప్రదేశము లందు, పడమటి 'లాప్లండు' దేశమువరకు 'లాప్సు' లను ఒకమంగోలు తెగ వారు వ్యాపించిరి. కాని ప్రపంచ ప్రధానరంగమున వారే మియుపాల్గొనలేదు పశ్చిమప్రపంచమున అసలు నీలగో ధుమవర్ణులు ఆర్యులు సెమిటికులు వేలకొలది యేండ్లు మిశ్రి తులగుచుండిరి (యూరపులోనికి 'ఎథియోపియను'లు వచ్చు టమాత్రముతప్ప,) దక్షిణమునుండి కేవలము నల్లజాతుల వారుగాని, ప్రాచ్యదేశమునుండి మంగోలియనులుగాని, ఈమహారంగమునందంతవరకు పాల్గొనలేదు అప్పుడు ఈసం చారిమంగోలియనులు పశ్చిమముగా వచ్చుటకు గొన్నికార ణములుగలవు. ఒకటి 'హాను' వంశీయులపాలనమునప్రశాం తమైన చీనారాజ్యమున ప్రజానంఖ్య వృద్ధియయ్యెను, ఆ సామ్రాజ్యముబలీయమై, ఉత్తరమునకు విజృంభించెను. రెండ వది ఆర్యమంగోలియనుజాతుల కడ్డముగ మధ్యనుండిన

మరుగుస్థలము (కాలముమారి) వానలు కొంత తగ్గుటవలన ఎండియు, అప్పటి మరుభూములలో వర్షించి బీడులేర్పడియు, ఆప్రదేశము వాసయోగ్యమై కాలము సుభిక్షమయ్యెను. అందుచే జనసంఖ్య బాగుగావృద్ధియై, పశ్చిమమున క్రొత్తగా బాగుపడిన ప్రదేశములను మంగోలులాక్రమించి, ఆపైకి వ్యాపించిరి ఇంకొక కారణము రోమక సామ్రాజ్యమున అప్పటి ఆర్థికదుస్థితి, శిథిలత్వము, ప్రజాక్షయము కల్గించెను, మరియు, అచ్చటి శ్రీమంతులు, తరువాత సైనికరాజోద్యోగులును, సామాన్యజనుల పీల్చిపిప్పిచేసిరి ఇట్లు చీనులనుండి ఒత్తిడి, మధ్యప్రదేశపు ఆటంకముపోవుట, రోమనులక్షీణదశ, ఈమూడును మంగోలియనుల కేకకాలమున తటస్థించెను *

ఈ హూణులు క్రీ త మొదటిశతాబ్దముననే యూరపుఖండపు తూర్పుసరిహద్దుచేరిరి, కాని 4,5 వ శతాబ్దములందే యీమైదానములందు ప్రబలురైరి 5వ శతాబ్దము హూణులశతాబ్దము, వండాలు నాయకుడు 'హూనో

---

* ఈ హూణులదాడి ప్రభావము కొంతవరకు మనభారతదేశమునకు తగిలి, పంజాబు ప్రాంతపు పరిస్థితులు చెడెను కాని గుప్తవంశపాలనమున తిరుగ నార్యావర్తమేకమై, జాతీయభావము బలీయమైయుండెను. అప్పటి ఆర్యావర్తపుభారతీయు లొకేభాష ఒకేనాగరిక [illegible] కలిగియుండి, చాలవరకు హూణజాతి నెదర్కొన గలిగిరి.

రియసు'కు యజమాని యగు 'స్టిలికో' క్రింద కొందరు హూణులు జీతపుసైనికులుగా మొదట ఇటలీలో ప్రవేశించి తరువాత వండాలులు ఖాళీచేసిన పన్నోనియా నాక్రమించిరి.

5 వ శతాబ్దపు రెండవపాదమున హూణులలో 'అత్తిల' అను మహావీరుడు బయలుదేరెను అతని ప్రభావమునుగూర్చి మనకు స్పష్టముగా తెలియదు అతడు హూణులనేగాక కొన్ని జర్మను తెగలగూడ పాలించెను. అతని సామ్రాజ్యము పశ్చిమయూరపులోని రైనునది మొదలు మధ్యఆసియా మైదానములవరకు వ్యాపించెను అతడు చీనారాజుతో రాయబారము నడిపెను కాన్స్టాంటినోపిలు నుండి 'ప్రిస్కసు' అను రాయబారి హంగెరీ మైదానములో డాన్యూబునదికి తూర్పుననున్న ఈతని ముఖ్యస్థానమునకు వచ్చి చూచి, అచ్చటి పరిస్థితులగూర్చి వ్రాసెను వీరిజీవిత పద్ధతి వీరికిపూర్వ మచ్చటనుండిన ఆదిమార్యులవలె నుండెను సామాన్యజనులు గుడిసెలలోను డేరాలలోను, నాయకుల మందిరాంగణములందును, వసించుచుండిరి, విందులు మధుపానము, కవులగానములు, జరుగుచుండెను అప్పటి కాన్స్టాంటినోపిలుపాలకుడైన ఆర్కేడియసు పుత్రుడగు రెండవథియోడియసుయొక్క క్షీణించునాగరికాస్థానముకన్న, ఈఅత్తిలుని రాజధానిలో సభాస్థలియే హోమరు కథానా

యకులకు అలెగ్జాండరు అనుచరులకుగూడ ఎక్కువ రంజకము సజాతీయముగ నుండియుండును

పూర్వము ఈజియను నాగరికస్థానమును అనాగరిక గ్రీకు లాక్రమించినట్లే, మధ్యధరాప్రాంతపు గ్రీకు రోమను నాగరిక దేశములను అత్తిలుని నాయకత్వమున హూణులు ఇతర సంచారిజాతులు పూర్తిగా నాక్రమింతురని, వెనుకటి చరిత్రయే తిరిగి అంతకన్న నధికముగ జరుగునని, కొంత కాలము తోచదగియుండెను కాని కొంతవరకు సంచారులైనను గ్రీకులు తరువాత గోపాలురై స్థిరవాసులైరి అట్లుగాక, హూణులెల్లప్పుడును సంచారులుగనే యుండిరి అందుచే వారెచ్చటను స్థిరులుకాక, దోపిడిచేసి పోవుచుండిరి అత్తిలుడు తియొడోసియను సామ్రాజ్యమును కొన్నియేండ్లు యథేచ్ఛగ పీడించుచుండెను, అత్తిలుని సేనలు కాన్స్టాంటినోపిలు ప్రాకారము వరకున్న దేశమంతను లూటీచేసి ధ్వంసము చేసెను బాల్కనుద్వీపకల్పమందలి 70 పురముల నీతడు నశింపజేసెనని, తియోడోసియస్ రాజతనికి కప్పమును పేర లంచము నిచ్చుకొని ఆవలకు పంపివేసెనని, అతని నెట్లైన ఖూనీచేయింప గూఢచారుల పంపెనని, * గిబ్బను

* ఎడ్వర్డు గిబ్బను 18 వ శతాబ్దపు ఆంగ్లచారిత్రికుడు, రోమక రాజ్య[illegible] అంత్యదశగూర్చి 'డిక్లైన్ అండ్ ఫాల్ ఆఫ్ ది రోమకా ఎం[illegible] గ్రంథము వ్రాసెను

చెప్పియున్నాడు 451 లో, అత్తిలుడు తనదృష్టిని రోమను సామ్రాజ్యపు లాటిను (పశ్చిమ) ప్రాంతములవైపు మరల్చి, గాలుపై దండెత్తి ఉత్తరగాలులోని ప్రతిపురమును దోచెను రోమకసామ్రాజ్యసేనలును ఫ్రాంకులు, విసిగాత్తులు నేకమై అతని నెదిర్చి, ఒకతుములయుద్ధమున ట్రాయినుయొద్ద నతనినోడించిరి, అందు ఒకటిన్నరలక్ష మూడున్నరలక్షల లోపు జనులు నిహతులైరి, అందుచే గాలునం దాటంకము కలిగెను కాని పైసాలున నాతడు 'వెనీషియా' ద్వారా యిటలీలోనికి ప్రవేశించి, అందలి 'అక్విలియా' 'పాడువా' నగరముల దగ్ధముచేసి, మిలానుపురమును దోపిడిచేసెను. ఈ ఉత్తర యిటలీపురములనుండియు ముఖ్యముగా పాడువా నగరమునుండియు భయ విహ్వాలులగు జనులనేకులు అడ్రియాటికు సముద్రపు ఉత్తరమున పెద్ద మడుగులలో నేర్పడిన లంకలకు బోయి, అచ్చట వసించిరి అదియే క్రమముగా వృద్ధియై, 'వెనీస్' నగరమను పేరబరగి, మధ్యకాలమందు సుప్రసిద్ధ వ్యాపార స్థలమయ్యెను.

453 లో అత్తిలు డొకయువతిని పెండ్లియాడి, ఆ పెండ్లి విందు కాగానే చనిపోయెను అతని చావుతో ఈ దోపిడి సామ్రాజ్యము ఛిన్నభిన్నమయ్యెను హూణజాతి

పేరంతటితో నశించెను, వారు చుట్టుప్రక్కల ఆర్యజాతులలో కలసిపోయిరి కాని యీహూణుల దండయాత్రచే, పశ్చిమ రోమక సామ్రాజ్య మంతరించెను అత్తిలుని యనంతరము, రోములోని వండాలులు మున్నగు జీతపుసేనలచే 20 ఏండ్లలో వరుసగా పదిమంది చక్రవర్తులు రాజ్యమునం దుంచబడి పాలించిరి

కార్తేజినుండి వండాలులువచ్చి, 455 లో రోమును పట్టుకొని, దోపిడిచేసిరి. చివరకు 'రోములను అగస్టసు' అను పెద్ద పేరుతో చక్రవర్తిపదము వహించిన యొక పనోన్నినియా జాతీయుని 476 లో సంచారి సేనల నాయకుడగు ఒడోసరు తరిమివేసి, పశ్చిమప్రాంతమున నిక చక్రవర్తియే లేడని కాన్స్టాంటినోపిలు రాజస్థానమునకు తెలియపరచెను. ఈ విధముగా లాటిను రోమక సామ్రాజ్యము అప్రతిష్ఠతో అంతరించెను 493 లో థియోడరికు అను గాత్తు జాతీయుడు రోముకు రాజయ్యెను. పశ్చిమమధ్య యూరపుదేశములం దెల్లను, ఈ సంచారి నాయకులే ఆ కాలమున రాజులు ప్రభువులుగ నుండుచు, నామమాత్రిముగ చక్రవర్తికి సామంతులమనుచు, యథార్థముగా సంపూర్ణాధికారులై యుండిరి ఇట్టి స్వతంత్రులగు దండునాయకు [illegible] వందలకొలదిగ నుండిరి గాలు స్పెయిను యిటలీ

డాసియా దేశములలో లాటిను కొన్నిమార్పులబొంది, వాడు కలో నుండెను కాని ఆంగ్లదేశమందును, రైనునదికి తూర్పు నను జర్మను భాషాకుటుంబములోని భాషలును బొహీమి యాలో 'జెక్' అను స్లావ్ భాషయు వాడుకభాషలయ్యెను పెద్దమతగురువులును, కొందరు విద్యావంతులును, లాటినులో వ్రాయుచు చదువుచు నుండిరి ఎచ్చటను భద్రతలేకుండెను, ఆస్తి బలవంతునిసొత్తగుచుండెను కోటలనిర్మాణ మధిక మాయెను, రాస్తాలన్నియు జెడిపోయెను, ఆరవ శతాబ్ద మారంభించునప్పటికి పశ్చిమప్రపంచమంతయు కలహాపూరి తమై, అందు అజ్ఞానాంధకారము వ్యాపించియుండెను అప్ప టి క్రైస్తవబోధకులు పరివ్రాజకులును లేనిచో, లాటిను విద్య పూర్తిగా నశించియుండును.

రోమకసామ్రాజ్య మెట్లువృద్ధియయ్యెను? ఎందుచే నది తిరుగ నశించెను? పౌరత్వజ్ఞాన మీవృద్ధికి కారణము. ప్రజాతంత్రవృద్ధికాలమందు, సామ్రాజ్యప్రాబల్య కాలమందును గూడ, రోమకపౌరులమను జ్ఞానముగలిగి, జనులు తమహక్కు బాధ్యతల గ్రహించి, 'రోమకన్యాయ' మనుభవించుచు, రోమునిమిత్తమై త్యాగముచేయుచుండిరి రోమకరాజ్యము న్యాయము, ఘనమైనది, అనుప్రతిష్ఠ దాని కావలగూడ చాలవరకు వ్యాపించియుండెను. ఐశ్వర్యము సామాన్యులదా

స్వస్థితి వృద్ధిఅయినకొలది, అనగా ప్యూనికుయుద్ధముల కాలమునుండి, క్రమముగా పౌరతసంఖ్య వ్యాపించెను, కాని పౌరత్వజ్ఞానము క్షీణించిపోయెను

ఇంతకును, రోమకసామ్రాజ్యము పురాతనపద్ధతిపై నిర్మింపబడినది, ఆపౌరులు వృద్ధియైనకొలది వారికి విద్యకాని పౌరత్వజ్ఞానము కాని కలిగింపబడలేదు అధికారులు తీర్మానములజేయుటలో పౌరులసహకార మపేక్షింపలేదు జనులలో ఐకమత్యము గలుగుటకై విశేషముగ విద్యాలయస్థాపనగాని, సహకారము కల్గింప వారిలో వార్తలను వ్యాపింపజేయుట కాని, జరుగలేదు. మారియస్సల్లాల కాలమునుండి సాహసికు లధికారప్రాప్తికై పోరాడిరి, కాని సామ్రాజ్యవిషయములందు ప్రజలను జ్ఞానవంతులజేసి వారి సలహాలను తీసుకొన దలపరైరి, పౌరత్వోత్సాహము పోషణలేక నశించెను, ఈపౌరస్వత్వశక్తి పోవుట నప్పుడెవరును గమనింపలేదు అన్ని సామ్రాజ్యములకు, జనసంస్థలకు, జనులసానుభూతి అంగీకారము మూలాధారములు రోమక సామ్రాజ్యముపైన జనసామాన్యపుసమ్మతి నశించెను, అందుచే నారాజ్య మస్తమించెను.

పశ్చిమ రోమక సామ్రాజ్యము 5 వ శతాబ్దమున నశించి[illegible] దాని ప్రతిష్ఠను సంప్రదాయమును అందలి

లాటినుభాషకమగు క్రైస్తవకాతలికు సంస్థవారు పూర్తిగా నుపయోగించుకొనిరి ఈ మతసంస్థవారు ప్రజలకిష్టమై వారిమనస్సుల నాకర్షించి, తమగ్రంథములను మతబోధను వ్యాపింపజేసి, ప్రచారకులద్వారా ఏకీభావము కల్గించిరి. కనుక ఆరాజ్యము నశించినను, క్రైస్తవసంస్థ రోమనుచట్ట ములకన్నను సేనలకన్నను బలీయమై, నిలచియుండెను. క్రీ త 4, 5 శతాబ్దములందు సామ్రాజ్యము నశించుచుం డ, క్రైస్తవమతము యూరపుఖండ మంతటను వ్యాపించి ప్రబలమయ్యెను అది తన విజేతలగు విదేశీయుల జయిం చెను అత్తిలుడు రోముపై దాడిసలుపుటకుద్దేశించినపుడు, కేవలనైతికబలముతో నాతనియుద్దేశమును మార్చివైచి, రోమునగరపు మరాధిపుడగు 'పోపు' అత్తిలుని నిరోధించి, సేనలు చేయజాలనిపని తాను జేసెను. 'పోపు' క్రైస్తవమత సంస్థకంతటి కధ్యక్షుడననెను చక్రవర్తులు పోయినందున, వారి బిరుదములను హక్కులనుతానే గ్రహింప నారంభించెను. రోమకరాజ్యపుముఖ్యయజ్ఞగురు చిహ్నమును, రోమనుచక్ర వర్తుల బిరుదములన్నిటిలో నతిప్రాచీనమగు 'పాంటిఫెక్సు మాక్సిమను' (=ముఖ్యాచార్యుడు) అనుబిరుదముగూడ ఆతడు వహించెను.

---

41 బైజాంటైను సస్సనిడు సామ్రాజ్యములు

రోమకసామ్రాజ్యమున గ్రీకుభాషకమగు పూర్వార్ధమున, రాజకీయశక్తి యధికముగనుండెను లాటిను భాగము వలెగాక, అదిక్రీస్తుతరువాత 5 వ శతాబ్దమున పరులదాడికి నిలువగల్గెను. అత్తిలుడు రెండవ 'తియోడోసియసు' రాజును బెదరించి, కాన్స్టాంటినోపిలుప్రాకారమును ముట్టడించినను, ఆ నగరమాధాటి నెదుర్కొని నిల్చెను 'వ్యాండలు'లను ఆఫ్రికను తెగవారు నైలునది పైభాగపు దక్షిణ యీజిప్టును దోపిడిచేసిరి, కాని ఉత్తర-ఈజిప్టును, అలెగ్జాండ్రియాయు భంగములేక వృద్ధిలోనే యుండెను 'సస్సనిడ్' పారసీకుల ధాటికి ఆసియామైనరులో చాలభాగముకూడ నిలువకలిగెను

6 వ శతాబ్దమున పశ్చిమప్రాంత మంధకారమయమై యుండ, గ్రీకుభాగమున మాత్రమభివృద్ధియేకల్గెను అచ్చట వీరుడు ఉదారుడు అగు నొకటి జస్టీనియను చక్రవర్తి (527-565) పూర్వము నటియై ప్రతిభావతియైన 'తియోడోరా' రాణిని వివాహమాడెను ఆయన వండాలులనుండి ఉత్తరాఫ్రికాను, గాత్తులనుండి చాలవరకు ఇటలీని, దక్షిణ స్పెయినునుగూడ, తిరుగజయించెను ఆయన భౌతికబలము తోనే తృప్తినొందక, ఒకవిశ్వవిద్యాలయమును, కాన్స్టాంటి

నోపిలులో గొప్పచర్చిని, స్థాపించెను రోమకన్యాయశాస్త్రపు చట్టముల నేర్పర్చెను కాని తన విశ్వవిద్యాలయముకు పోటీ లేకుండుటకై, ప్లాటో కాలమునుండి వేయేండ్లుగా జరుగుచుం డిన ఆథెన్సునందలి తత్వశాస్త్ర విద్యాలయమును కట్టి పెట్టెను.

ఈబైజంటైను రాజ్యముకు 3 వ శతాబ్దమునుండియు పారసీకరాజ్యముతో పొడుగునను పోటీగానుండెను. ఈరెంటి పోటీవలన, ఆసియామైనరు సిరియా ఈజిప్టులు ఎల్లప్పుడును అశాంతివినాశముల పాలగుచుండెను క్రీ శ మొదటిశతా బ్దమున ఈదేశములు నాగరికములై, ఐశ్వర్యము జనసమృద్ధి కలిగియుండెను కాని నిరంతరము సేనల రాకపోకలు, జన నాశము, దోపిడి, యుద్ధపుపన్నులు, వీటివలన, క్రమముగా జనపదములు నగరములు క్షీణించి, జనులుచెదిరిపోయిరి, శిథి లములు మాత్రము మిగిలెను ఈదీనావస్థలో మిగిలిన ప్రాం తములకన్న ఈజిప్టు కొంత మెరుగుగనుండెను. కాన్స్టాంటి నోపిలువలె నలెగ్జాండ్రియాయు తగ్గుచున్నను, అది పూర్వ పశ్చిమదేశములమధ్య వ్యాపార కేంద్రముగనేయుండెను

సమరసంకులములై క్షోభించుచున్న ఈరెండు సామ్రా జ్యములందును, ఆకాలమున పదార్థవిజ్ఞానము రాజకీయవిజ్ఞా నము నశించియుండెను ఆథెన్సులో చివరనుండిన తత్వజ్ఞులు,

తమ్ముగూడ చక్రవర్తి అణచివేయువరకును, తమకు బోధపడ కున్నను తమప్రాచీనవాఙ్మయము నతిభక్తితో అంతవరకు భద్రముగా కాపాడుచుండిరి ఈగ్రంథములను స్వేచ్ఛా ధైర్యములతో చర్చించి వ్యాసంగముచేయు మహనీయు లెవ్వ రును ఆకాలమున లేకుండిరి అందుకు సాంఘిక రాజకీయ వ్యాకులత ముఖ్యకారణము అప్పటి యీ సామ్రాజ్యాధిపు లుభయులును తమతమ మతముకే ప్రాముఖ్యమిచ్చి, సహన బుద్ధిలేక, నరులస్వతంత్రబుద్ధి నరికట్టిరి, అది యప్పటిజనుల బుద్ధిని మందముచేసెను

ప్రపంచమందలి అతి ప్రాచీన సామ్రాజ్యములను, ఏదో ప్రాంతీయదేవతనో దేవసముడుగా భావించురాజునో పూజించుమత మాధారమైయుండెను గ్రీకులలెగ్జాండరు దేవుడని భావించిరి సీజరులకు గూడ దేవాలయములు యజ్ఞవేదికలు నేర్పడి, వారు ఈశ్వరసములుగ భావింపబడిరి, రోమకరాజ్యమున సీజరులకు హారతినీయని వారిని రాజద్రో హులుగ నెంచిరి ఆ ప్రాచీనమతము లన్నియు కర్మకాం డకు సంబంధించినవే, అందు మనోభావప్రశక్తి లేదు ఎవ డైన నప్పటిపద్ధతిని బలులనిచ్చి, ఆవిగ్రహముకు మ్రొక్కిన చాలు; ఇక నావిషయములగూర్చి అతడేమితలచినను, తనకు [illegible] చెప్పినను, బాధలేకుండెను కాని నూతన

మతములు, అందు ముఖ్యముగ క్రైస్తవమతము, అంతరంగ సంబంధులు ఆమతస్థులగుట కీచర్యల జేయుటేగాక, ఆ సిద్ధాంతముల గ్రహించి, వాటిని విశ్వసింపవలెను, ఏసంగతుల నమ్మవలెనని సహజముగ తీవ్రచర్చ యారంభించెను ఈసిద్ధాంతమతముల క్రొత్తపదముల యర్థము జనులకు తెలియవలెను ఆచారములందుగూడ మతస్థుల నాయుపదేశముల హద్దులోనుంచుటకు సనాతనవాదు లుదయించిరి అయుక్తమతభావులగుట, అందు ముఖ్యముగ నట్టిభావముల నితరులకు బోధించుట, బుద్ధిలోపమేగాక నైతికదోషమని, అందుచే నట్టివారు భ్రష్టులగుదురని, అప్పటివారి నమ్మిక.

క్రీ త 3 వ శతాబ్ది పారసీకమున 'సస్సనిడు' రాజవంశమును స్థాపించిన మొదటి అర్దేషరు, 4 వ శతాబ్దమున రోమకసామ్రాజ్యము నుద్ధరించిన కాన్ష్టెంటైను గూడ, ప్రజల వశముచేసికొనుటకు మతసంస్థ లుపయోగించునని తలచి, మతసంస్థల సహాయమును గ్రహించిరి. 4 వ శతాబ్దము ముగియులోగానే, అధికారులు వాక్స్వాతంత్ర్యమును మతస్వేచ్ఛను పోగొట్టదొడగిరి ప్రాచీన పారసీకమున ఒక మతమును జరాతుస్త్రిడను జొరాష్టరు స్థాపించెను, ఇందు యజ్ఞవేదికపై పవిత్రనిత్యాగ్ని ఉపాసనజేయు నాచారము దేవాలయపద్ధతియు గలవు పారసీకరాజీమత

మును తన యుద్దేశమునకై ప్రభుత్వ మతముగ జేసికొనెను 6 వ శతాబ్దము పూర్తికాకమునుపే, జొరాష్టరు మతస్థులు క్రైస్తవుల బాధింప నారంభించిరి

'మనీషి' యను నూతనమతము స్థాపించిన 'మణి' అను నతడు 277 లో కొరత వేయబడి, ఆయన చర్మము ఒలిచి వేయబడెను ఇట్లే కాన్స్టాంటినోపిలు క్రైస్తవ రాజ్యాధికారులు మనీషనుమున్నగు అన్యమతస్థులపై తీవ్రచర్యల నవలంబించిరి క్రైస్తవభావము జొరాష్టరుమతమందు సాంకర్యము గల్గించెను నూతనభావములం దనుమానము గల్గెను విజ్ఞానాభివృద్ధి కవసరమగు స్వతంత్రాలోచనము స్వేచ్ఛాయుత పరిశోధనయు లేకుండెను ఇట్లు, విజ్ఞనము పూర్తిగా క్షీణించెను

ఆ కాలపు బైజంటైను రాజ్యమున యుద్ధము, క్రూర మతచర్యలు, పరజాతికుండు మామూలు దురభ్యాసములు, వ్యాపించియుండెను. పైకి బాగుగ గన్పించినను ఆ జీవితమున నిజమగు ఆనందము జ్ఞాన తేజము లేకుండెను బిజాంటియం పారసీకములు పరస్పరమును, ఉత్తరప్రాంతపు సంచారి జాతులతోను, పోరుచుండిరి, అది లేనప్పుడు, వా రాసియామైనరులోను సిరియాలోను దండయాత్ర జేసి, ఘోర రక్తపాతములతో ఆ దేశముల ధ్వంసముచేసిరి. ఈ యిద్దరు

చక్రవర్తులును తమపై బహు ఉత్తరసంచారి జాతులపై కేకీభవింపరైరి, అందుచే వారు తమ ఐశ్వర్యము నిలుపుకొనరైరి. తార్తారులను నామాంతరముగల తురుష్కులీ రెంటిలో నొకసారి యొక రాజ్యముకు, తరువాత రెండవ రాజ్యముకు యుద్ధసహాయము జేసిరి వారిట్లు మొదటిసారి చరిత్రములోనికి వచ్చిరి 6 వ శతాబ్దమున బిజాంటియం రాజ్యపు జస్టీనియను'ను పారసీకపు మొదటి 'ఖొస్రోసు'ను ముఖ్యముగ డీకొనిరి 7 వ శతాబ్దపు మొదట హెరాక్లియను చక్రవర్తికి రెండవ ఖొస్రోసుకు (580) పోటీగానుండెను

హెరాక్లియను 610 లో చక్రవర్తి యయ్యెను. అంతవరకు రెండవ ఖొస్రోసే అంతటను జయమొంది సర్వాధికారియై, ఏంటియక్ డెమస్కస్ జెరూసలెం నగరముల బట్టుకొనెను అతని సేనలు కాన్స్టాంటినోపిలు సమీపపు ఆసియా మైనరులోని చాల్సిడను పురమువరకు వచ్చెను. 619 లో నాతడీజిప్టునుగూడ జయించెను అంతట హెరాక్లియను యెదురుదాడి నారంభించి, (ఆపారసీక సేన యింకను చాల్సిడనులోనే ఉండ) నినేవానగరమునొద్ద నింకొక పారసీక సేనను 627 లో నోడించెను 628 లో, ఖొస్రోసు రాజ్యభ్రష్టుడై, తన కుమారుడగు కవధ్ చే చంపబడెను అంతట నిర్వీర్యములైన ఈ రెంటిమధ్య నొక సంధిగ్దసంధి జరిగెను.

బిజాంటియం పర్షియాలిట్లు తమయంత్య యుద్ధమొనర్చిరి కాని ఒక జంఝూమారుత మప్పటకే ప్రక్కనున్న యెడారులలోనికి ప్రసరించి, ఈనిరర్థక దీర్ఘసమర మంత మొందించ నుండెను ఆసంగతి నింకను ఆదేశీయులు గ్రహింపరైరి

హెరాక్లియసు సిరియాలో శాంతిని సమకూర్చుచుండ, తన సామ్రాజ్యపు సరిహద్దున తన యుద్యోగులుండు 'డమస్కసు' కు దక్షిణపురమగు 'బోస్త్రా' కొక సందేశము వచ్చెను ఆవార్త యెడారిలోని సెమిటిక్ శాఖయగు 'అరబిక్' భాషలోనుండెను, ఆవార్త నొకద్విభాషి చక్రవర్తికి వినిపించెను అది దేవుని ప్రవక్తయగు 'మహమ్మదు' నుండి వచ్చెను యథార్థమగు ఏకేశ్వరునంగీకరించి సేవింపవలెనని యాసందేశము తెలియజేసెను, ఆచక్రవర్తి యేమిజబాబు చెప్పెనో తెలియదు 'టెసిఫన్' నగరమున కవధ్ చక్రవర్తికిని అట్టివార్తయే వచ్చెను ఆతడు చిరాకుతో ఆయుత్తరమును చించివేసి, ఆ చారుని పొమ్మని యాజ్ఞాపించెను

ఈమహమ్మదు అరేబియా యెడారిలోని 'బెడోయిను' జాతినాయకుడు, వారిముఖ్యస్థానము మదీనా అను చిన్నపురము, నిజమైన యేకేశ్వరునే విశ్వసింపవలెనని ఆతడు బోధించుచుండెను.

"ఓ ఈశ్వరుడా ! ఆరీతినే, కవధ్ నుండి అతని రాజ్యము చీల్చివేయుము" అని ఆయన పల్కెను

42 చీనాలో స్వె, టాంగ్, వంశములు

5, 6, 7, 8 వ శతాబ్దులంతటను మంగోలియనులు క్రమముగా పశ్చిమమునకు రాజొచ్చిరి అత్తిలుని హూణులందుకు మార్గదర్శకులైరి తుదకు మంగోలియనులు ఫిన్లండు ఎస్తోనియా హంగరీలలో స్థిరవసతుల నేర్పరచుకొనిరి ఈనాటికికూడ ఆవంశీయులచ్చట తుర్కీకి సన్నిహితమగు భాషల మాట్లాడుచున్నారు బల్గేరియనులు కూడ తురుష్కజాతివారైనను, ఆర్యభాష నవలంబించిరి అప్పటి కనేక శతాబ్దములక్రింద ఈజియను సెమిటికు నాగరికతలపట్ల ఆర్యులవలెనే, యూరపు పర్షియా హిందూదేశముల ఆర్యనాగరికతపట్ల మంగోలియనులును వర్తింపసాగిరి.

మధ్య ఆసియాలోను, ప్రస్తుతపశ్చిమ తుర్కిస్థానములోను, తురుష్కులు స్థిరపడిరి. పర్షియారాజప్పటికే తురుష్కుల నుద్యోగులుగను సైనికులుగను నియమించెను. పార్థియనులు పర్షియాప్రజలలో మిళితులై, చరిత్రలో పేరు లేకుండ బోయిరి మధ్యఆసియాలో ఆర్యులదాడి పోయి, ఆ స్థానమును మంగోలులాక్రమించిరి చీనా మొదలు కాస్పియను సముద్రమువరకు ఆసియాకంతకు తురుష్కులే అధికారులైరి.

క్రీ త 2 వ శతాబ్దిచివర రోమకసామ్రాజ్యము ధ్వంసమొనరించిన మహామారియే చీనాలో హాన్ వంశమును కూడ కూలద్రోసెను తరువాత సంతఃకలహములు హూణుల దాడియు, కల్గెను, అంతట యూరపుకన్న ముందుగా చీనా తలయెత్తి, 6వ శతాబ్దములోనే 'సై' వంశీయుల క్రింద నేకమై, హెరాక్లియసుకాలము తరువాత, 'టాంగ్' వంశీయుల క్రింద విశేషాభివృద్ధి నొందెను

7, 8, 9, శతాబ్దములందు ప్రపంచములోనెల్ల చీనాయే మిక్కిలి శాంతమై, నాగరికముగనుండెను హాన్ వంశీయులు తమసరిహద్దుల నుత్తరదిశకును, సై, టాంగ్ వంశరాజులు దక్షిణముకును, వ్యాపింపజేసిరి చీనారాజ్యమప్పుడు నేటివిస్తీర్ణతనొంది, మధ్యఆసియాలో నింకను వ్యాపించి, తుదకు స్వశాఖీయులగు తురుష్క జాతులద్వారా, పర్షియా కాస్పియను సముద్రములవరకు విస్తరించెను

హూణుల ప్రాచీనచీనాకును, సై టాంగుల నూతన చీనాకును, చాలభేదముండెను, చక్కని నూతనవాఙ్మయము, కావ్యరచన, కలిగెను బౌద్ధమతమువచ్చి, ఆధ్యాత్మిక [illegible]యములందు విశేషవృద్ధి గలిగించెను, కళాకౌశల [illegible] వృత్తివిద్యలందును, జీవితపు యితరాంశములన్ని [illegible] చాలఅభివృద్ధి కలిగెను తేయాకు వాడుక,

కాగితములు తయారుచేయుట, కర్రదిమ్మలతో అచ్చు వేయుట, ఆరంభించెను యూరపు పశ్చిమఆసియాలలోని ప్రజలు గుహాలలోనో గుడిసెలలోనో చుట్టుగోడలమధ్య చిన్న పురములలోనో బందిపోటునాయకుల కోటలలోనో వసించు ఆ కాలమున,కోట్లకొలది చీనులు శాంతులై, గౌరవదాక్షిణ్యావంతులై, సుఖించుచుండిరి అప్పుడు పాశ్చాత్యుల మనస్సులన్నియు మతకలహాములతో అంధీభూతమైయుండ, చీనాలో సహానము, జ్ఞానకాంతి, ఔదార్యమును, పెరుగుచుండెను.

హెరాక్లియను నినెవావద్ద జయమొందిన 627 లో, చీనాలో టాంగ్ వంశీయుడగు 'తైత్సంగ్' చక్రవర్తియయ్యెను. హెరాక్లియను పర్షియా కావలిప్రక్కను మిత్రులకై యత్నించి, తనకు రాయబారుల పంపెను, తైత్సంగు వారల గ్రహించెను అతడు పర్షియానుండి 635లో వచ్చిన క్రైస్తవ ప్రచారకుల తమమతమును వివరింపనిచ్చి, వారి మతగ్రంథముల చీనా తర్జుమా నాతడు పరిశీలించెను, ఈవిచిత్రమతము చితమేయనిచెప్పి, ఒక క్రైస్తవదేవాలయమును మఠమును నిర్మించుట కనుజ్ఞనిచ్చెను

మహమ్మదురాయబారులు 628 లో ఒకవర్తకనౌకపై హిందూదేశతీరమువెంట సముద్రముపై దక్షిణచీనాలోని

కాంటనుచేరి ఈరాజుయొద్దకేగి వచ్చిరి హెరాక్లియసు కవధువలెగాక, చైత్సంగు ఆరామబారుల గౌరవించి, వారి మతాభిప్రాయములం దానక్తి వెల్లడించి, కాంటనులో మశీదు నిర్మాణము కంగికరించెను ప్రపంచమందివ్వుడున్న మసీదు లన్నిటిలో నిదియే అతిప్రాచీన మందురు.

---

43 మహమ్మదు—ఇస్లాము

7 వ శతాబ్దాదిని ప్రపంచస్థితి గమనించువారు ఆసియా యూరపు దేశము లంతటను కొద్దిశతాబ్దములలో మంగోలుజాతివారే అధికారులగుదురని తలచియుందురు పశ్చిమయూరపులో శాంతసంఘీభావముల సూచనలు లేవు. బైజంటైను పర్షియను సామ్రాజ్యము లొండొరుల నాశముకు సమకట్టెను హిందూదేశమును అంతఃకలహములతో క్షీణదశకు వచ్చెను చీనాసామ్రాజ్యము మాత్రము క్రమాభివృద్ధి జెందుచు, జనసంఖ్యలో అప్పటి యూరపునుమించెను మధ్యఆసియాలో తురుష్కులు బలీయులై, చీనాకు సహకారులై యుండిరి అట్టిజోస్యము కేవలము నిరాధారము కాదు, 13 వ శతాబ్దమున మంగోలియను రాజ్యోకము డాన్యూబునది మొదలు పసిఫిక్ సముద్రమువరకు జయింప, బైజంటైను పర్షియను సామ్రాజ్యములను ఈజిప్టును హిందూదేశములో విశేషభాగమును తురుష్కవంశీయులు పాలింపనుండిరి.

యూరపులోని లాటినుల పునరుత్థానశక్తిని ఆరేబియా యెడారివారి అంతశ్శక్తినిమాత్రము అతడు సరిగా గమనించియుండడు ఆరేబియాలో వెనుకటివలె కలహప్రియులగు

చిన్నసంచారి జాతులట్లే యుందురని తోచవచ్చును అప్పటికి వేయేండ్లలోగా సెమిటికువా రెవరును రాజ్యము స్థాపింపలేదు

అప్పుడు హఠాత్తుగా (అరేబియాలోని) బెడోయినులొక శతాబ్దము విభవమొందిరి, తమరాజ్యమును భాషను స్పెయినునుండి చీనాసరిహద్దువరకు వ్యాపింపజేసిరి ప్రపంచమునకొక క్రొత్తనాగరికత నొసంగిరి. వారుస్థాపించిన మతము నేటి ముఖ్యమతములలో నొకటి, ఆరబుజ్యోతి నిట్లు వెలిగించినది మహమ్మదు, మెక్కాలో నొక ధనికవర్తకుడు మరణింప, అతనిభార్యను మహమ్మదు పెండ్లాడెను, 40 ఏండ్లవరకతడు విశేషచర్యల జేయలేదు, మతచర్చలం దాసక్తుడై యుండెను, అప్పటికి మెక్కాకు క్రైస్తవసంపర్కము లేదు; అరేబియా అంతటినుండి మెక్కాలో "కాబా" అను నొక నల్లశిలపూజకై యాత్రికులు వచ్చుచుండిరి

అంతకు 1200 ఏండ్లపూర్వపు హీబ్రూప్రవక్తలకువలె మహమ్మదుకు 40 వ యేట ప్రవక్తలక్షణము లారంభించెను. అతడు "నిజమగు దేవుడొకడే" అనెను, ధర్మాధర్మఫలముల [illegible] మొదట తనభార్యకు బోధించెను యూదక్రైస్తవ [illegible] సిద్ధాంతములోనికి జొచ్చెను కొందరు విశ్వా[illegible] ఆనగరమున ప్రబలియున్న మూర్తి

పూజకు వ్యతిరేకముగ బోధింపదొడగెను అప్పటి మెక్కా యైశ్వర్యముకు కాబాపూజకై వచ్చువారి యాత్రలే మూలాధారము, తోడి పౌరులందరకు అతడు విరోధి యాయెను. తాను మతోద్ధరణ కీశ్వరు డేర్పరచిన తుదిప్రవక్తనని, అబ్రహాం యేసుక్రీస్తులు తనకు పూర్వికులని, ఈశ్వరేచ్ఛ నెరవేర్చి పూర్తిచేయ నియమితుడనని, అతడు క్రమముగ ధైర్యముతో ప్రకటించెను.

దేవదూత పంపినవని అతడు కొన్ని పద్యముల బ్రకటించెను, అతని లోకవిచిత్రదృష్టికలిగి, అందు తాను స్వర్గమున దేవసాన్నిధ్యమునకు గొనిపోబడి, తన విధియంతయు బోధింపబడినట్లయ్యెను.

అతని బోధనలు వ్యాపించెను, ఆ పౌరుల ద్వేషమును వృద్ధియయ్యెను తుదకతని తుదముట్టింప కుట్ర జరిగెను. కాని తనశిష్యుడు ప్రియమిత్రుడునగు 'అబూబెకరు'తో గూడ తప్పించుకొని, మహమ్మదు తన సిద్ధాంతము లంగీకరించిన మదీనాపురము జేరెను మెక్కా-మదీనాలకు వైరముపొసగెను; చివరకు, మెక్కావారు నిజమగు 'ఏకేశ్వరుని' పూజించుచు మహమ్మదును ప్రవక్తగా నంగీకరించునట్లును ఈ నూతన మతస్థులును మామూలుగ మెక్కా యాత్ర జేయుచునే యుండుటకును, రాజీజరిగెను. అందుచే మెక్కా యాత్రయు

నిల్చెను, నిజమగు ఏకేశ్వరమతమునేర్పడెను హెరాక్ల్యస్, క్రైత్సంగ్ కివత్ మొదలగు రాజలందరికి తన శిష్యులను బంపిన యేడాదికి అనగా 629 లో మహమ్మదు అధికారియై మెక్కా చేరెను

632 లో నతడు మరణించెను, అంతవర కాయన ప్రతిభ అరేబియా యంతటను వ్యాపించెను తన తుదియేండ్లలో అత డనేక భార్యల వివాహమాడెను ఆధునిక ప్రమాణమును బట్టి, ఆతని జీవిత మాదర్శప్రాయము కాదు, అతడు గర్వము ద్రవ్యాశ జిత్తులు ఆత్మవంచన మతాభినివేశముల మూర్తిగా గన్పట్టును, తనకు దేవుడు బోధించినట్లు చెప్పిన విధులను వివరణలను 'కొరాన్' గ్రంథమం దతడు వెలువరించెను ఆధ్యాత్మికముగగాని, వాఙ్మయరూపముగ గాని, అది దేవదత్త మనదగియుండలేదు

మహమ్మదు జీవితములోను గ్రంథములలోను కొన్ని దోషములున్నను, ఆయన బోధించిన ఇస్లాము మతమందు గొప్పజీవశక్తులు గలవు నిశ్శంకమగు ఏకేశ్వర సిద్ధాం[illegible] దేవుడే తండ్రి పాలకుడు నను దృఢవిశ్వాసము, ఈ [illegible] బోధములు, శాస్త్రీయక్లిష్టత లేనివి. అదే ఈ [illegible] శేషము. యజ్ఞబలులు, కర్మకాండ, దేవా[illegible] దీనికిలేవు. జంతుబలి మాత

రాకుండ ఆ ప్రవక్త గట్టిగ బోధించెను, 'ఖొరాను'లో మెక్కా యాత్ర తాలూకు కర్మకాండను క్లుప్తముచేసి స్పష్టపర్చెను; తనయనంతరము తన్ను దేవునిగా భావింపకుండ, మహమ్మదు తగు కట్టుబాట్లన్నియు జేసెను 'జాతి, వర్ణ, జన్మస్థితులెట్లున్నను ఇస్లాంమతస్థులందరు సోదరులు, దేవుని యెదుట సమానులు' అను ఇస్లాము సిద్ధాంతమును ముఖ్యమైనదే

ఇవే ఇస్లామును ప్రపంచమున గొప్ప జీవశక్తిగా జేసినవి ఇస్లాము బలమునకు మహమ్మదుకన్న అతనిమిత్రుడు సహాయకుడు నైన అబూబెకరే ముఖ్యకారకుడందురు

అస్థిరభావుడగు మహమ్మదు ఇస్లామునకు భావోద్రేకము గల్గించెను కాని 'అబూబెకరు' దానికి స్థైర్యయోగ్యతలు తెచ్చెను మహమ్మదు చలించినపుడెల్ల, అబూబెకరతని గాపాడెను మహమ్మదు చనిపోయినపుడు, అబూబెకరు ఖలీఫాయై మహమ్మదు వేర్వేరురాజులకు వ్రాసిన లేఖలప్రకారము కొండలగూడ జలింపజేయు నమ్మికతో లోకమంతను 'అల్లా' సేవకులుగ మార్చుటకు మూడు నాలుగువేల ఆరబ్బీసైనికులతో సంసిద్ధుడాయెను *

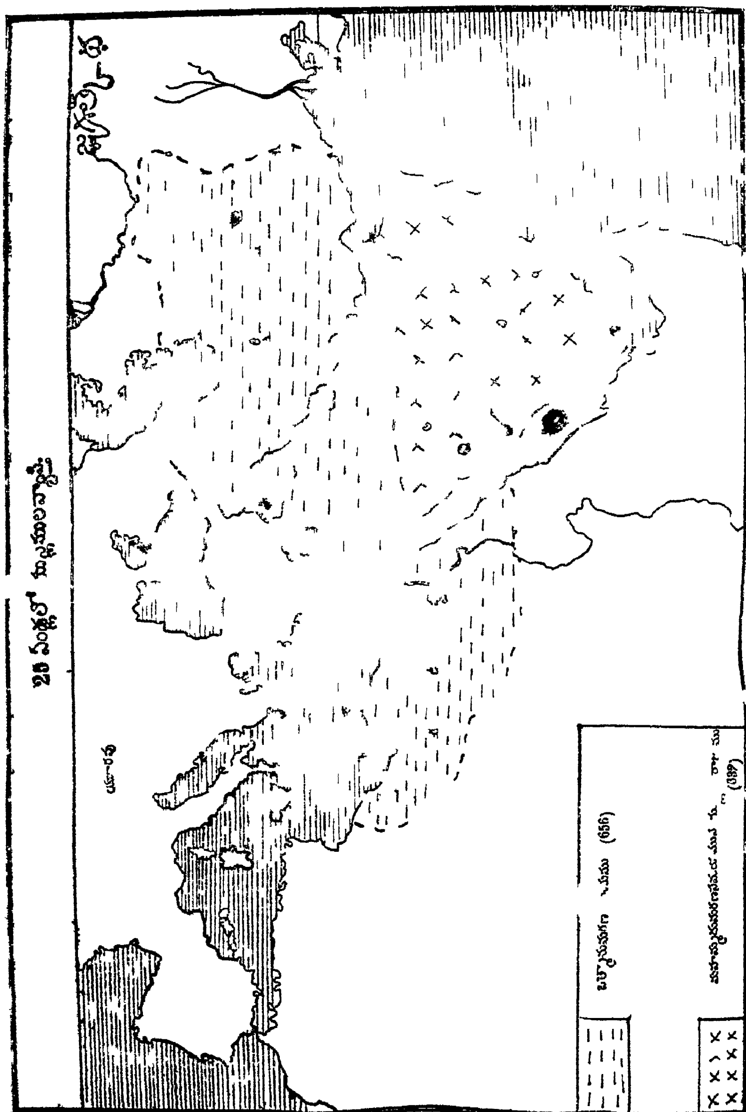
---

* మహమ్మదీయమతమునే ఇస్లాము అనియు, మహమ్మదీయులనే మోస్లిములనియు ముసల్మానులనియు అందురు మహమ్మదువ్యక్తిగా గొప్ప

దరివ్యాళ ఆత్మవంచనాదుల మూర్తియని ఈ యధ్యాయమున వెనుగాను చెప్పిన అభిప్రాయము సుచితముగాదోపను ఆధునికప్రమాణము ఎట్టి ఇతర ప్రవక్తలమాటయటుండ, హిందూశాస్త్రవాది మతగ్రంథములందు వర్ణింపబడిన అవతారపురుషుల జీవితవృత్తాంతము ఆవర్యహూపములన వీఱు శేను వాటియ మను లోపములనెన్నవచ్చును ఆప్రవక్తల విషయముల నాయా ప్రాంతముల పరిస్థితులబట్టి సమన్వయించుకొనునట్లే మహమ్మదుప్రవర్తన నెంచునప్పుడును, అప్పటి అరబువాతావరణమును వారి సాంఘిక నైతికస్థితిని మనము మఱువగూడదు అప్పటి అరబ్బులలోని తీవ్రదురాచారములను అజ్ఞానమును మహమ్మదు తొలగించి ఆమతస్థులలో సర్వసమత్వమును అసమానమగు శౌర్యోత్సాహములను ఐకమత్యమును కలిగించెను అప్పటికి నామకులు మూఢులునైయుండిన బెడోయినులాయన వలన కొలదికాలమందే జగద్విఖ్యాతులై విద్యావంతులైరి ఇతరప్రవక్తలవలెగాక తాను ఈశ్వరావతార మనుభావమును జంతుబలులు మొదలగు కొన్నిదురాచారములును తరువాత తరములవారికి కూడ కలుగకుండ నియమమేర్పఱచు ఔదార్యము దూరదృష్టిగల మహాశయుడు 'గర్వి' 'ఆత్మవంచకుడు' అనుట సత్యముకాదు, కొరానులోని చక్కని నీతులు చాలగలవు ఏకేశ్వరత్వము బోధించుటేగాక ఆమతస్థులలో నతడంతర్భేదములు తొలగించి దేవునియెదుట ఆమతస్థులలో సర్వసమత్వము బోధించుటచే, మహమ్మదీయులలో నిప్పటికిని ఐకమత్యము చాలయధికమై యున్నది ఈవిషయమునను నిత్యము ఈశ్వరోపాసనపద్ధతియందును, అనేకవర్ణవ్యత్యాసములతోను అస్పృశ్యతాదోషములతోను విభిన్నభావులైయున్న మన సనాతనహిందువులు మహమ్మదీయులనుండి చాలసంగతుల నేర్చుకొనవలసియున్నది మసీదులలోను సాంఘికసమావేశములందును కులములబట్టి వ్యక్తిఘనతనుబట్టి విభేదములను ముస్లిములు పాటింపరు మనలో నట్టిసమావేశములలో అనేక విభేదములుండుటయేగాక, జన్మలోపము పేర నొకజాతిని సంపూర్ణముగ బహిష్కరించు ఆచారముగూడ కలదు

అంతట మహమ్మదీయులు దండయాత్ర నారంభించిరి అది నరజాతిచరిత్రయందత్యద్భుతము 634 లో వారు 'యార్మక్' యుద్ధములో 'బైజంటైను'సేనల నిర్మూలించిరి. ఉబ్బుజబ్బుచే శక్తులుడిగి పర్షియా యుద్ధమున బలహీనుడైన హెరాక్లియసు సామ్రాజ్యపు సిరియా, డెమస్కస్, పాల్మైరా, ఆంటియక్, జెరూసలెం, మొదలైన ప్రదేశము లన్నియు నిరాతంకముగ వరుసగా మహమ్మదీయులకు లొంగిపోయెను అచటి ప్రజలలో చాలమంది ముస్లిములైరి అంతట మహమ్మదీయులు తూర్పుకు తిరిగిరి పర్షియనులు తమ విఖ్యాతసేనానియగు 'రస్తుమ్' నాయకత్వమున గొప్ప గజబలములతో మూడుదినము లరబ్బులతో 'కడెస్సియా' యొద్ద 637 లో ఘోరముగ పోరి, తుదకోడిపోయిరి

వెంటనే పర్షియాయంతయు వశమై, మహమ్మదీయ సామ్రాజ్యము పశ్చిమ తుర్కిస్థానములో చాలవరకును,

తూర్పున చీనాసరిహద్దువరకును, వ్యాపించెను.* ఈజిప్టు
కూడ మొత్తముమీద సులభముగనే లోబడెను. అంతయు
కొరానులోనే కలదను మూర్ఖతతో, అచటి అలగ్జాండ్రియా
గ్రంథాలయమున నకళ్ళు వ్రాతపని నరబ్బులు నశింపజేసిరి.
ఈ జైత్రయాత్ర, ఆఫ్రికా ఉత్తరతీరము వెంట, జిబ్రాల్టరు
జలసంధి స్పెయిను వరకు, వ్యాపించెను, వారు 710 లో
స్పెయినుపై దాడివెడలిరి 720 లో ఫ్రాంసుకు దక్షిణ
మగు పిరనీసుకొండలవరకు చేరిరి, 732 లో, ఫ్రెంచిదేశము
మధ్యవరకు వచ్చి, 'పోయిటీర్సు' యుద్ధమున ఆపుచేయబడి,
తిరిగి పిరనీస్ వరకు నెట్టివేయబడిరి, ఈజిప్టును జయించి,
మహమ్మదీయులు నౌకాబలము నొందిరి, వారు కాన్స్టాంటి
నోపిలునుగూడ జయింతురన్నట్లు దోచెను వారు 672

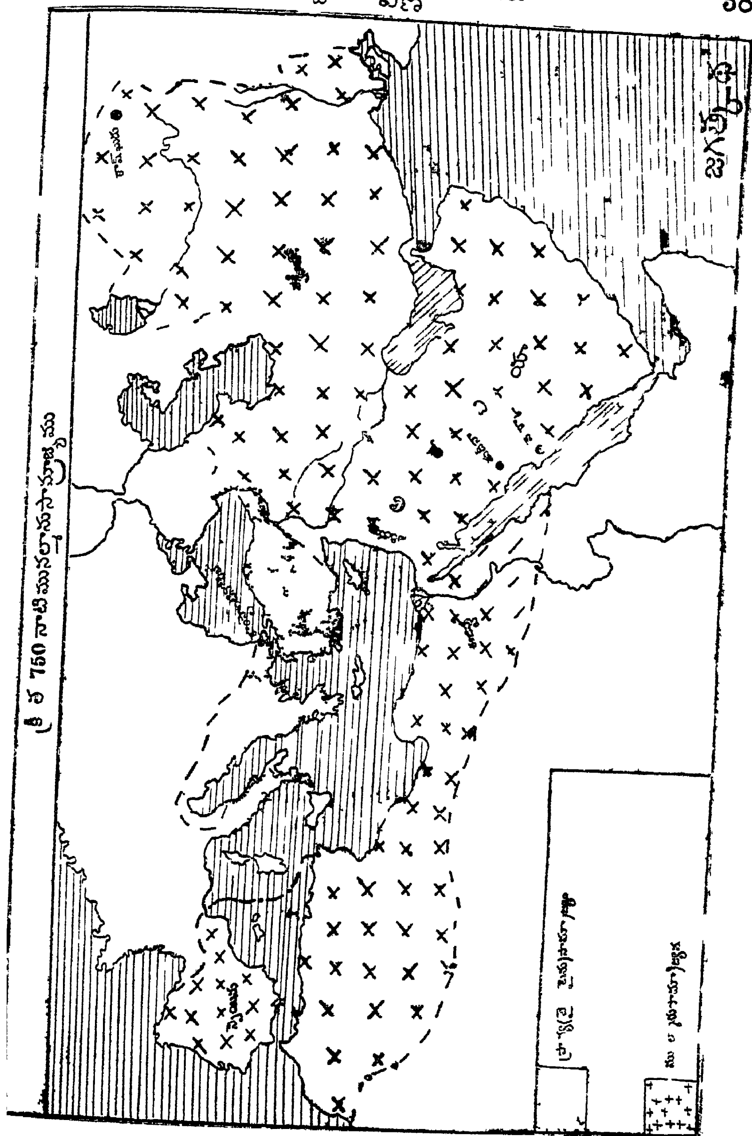
---

* ఆ సమయమున ముసల్మాను మతములో జేరుట కిష్టపడ కొం
దరు పారసీకులు స్వదేశమువిడచి, నౌకలపై మన భారతదేశపు సూరతు
చుట్టుపట్ల నివాసమేర్పరచుకొనిరి అప్పటినుండి వారు భారతీయులుగనే
ఉన్నారు వారి సంతతివారు నేటివరకు ప్రత్యేకజాతిగ నుండుచు,
జొరాస్టరు మతమున ఎట్టి ప్రతిబంధకములేక, కాపాడుకొనుచున్నారు
వీరే పార్శీలు వీరి అసమాన వ్యాపారసామర్థ్యము దాతృత్వబుద్ధి అతి
శ్లాఘ్యములు వీరి మూలస్థలము భావనగర సంస్థానములోని నవసారిగ్రా
మము చాలమంది పార్సీలు బొంబాయినగరమం దుందురు దానివ్యా
పారాభివృద్ధికి ఐశ్వర్యమునకు కొంతవరకు పార్సీలే కారకులు

మొదలు 718 వరకు చాలసార్లు సముద్రమువైపునుండి ముట్టడించినను, ఆ మహానగర మప్పుడు లోబడలేదు

అరబ్బులకు రాజకీయానుభవము రాజ్యాంగతంత్రమందాసక్తియు తక్కువగుటచే, స్పెయినుమొదలు చీనావరకు వ్యాపించి డెమస్కసు కేంద్రమై యుండిన ఈ మహాసామ్రాజ్యము త్వరలోనే కూలిపోయెను మొదటి నుండియు సిద్ధాంతభేదముచే వారిలో ఐక్యము చెడెను. రాజకీయచరిత్రగా గాక, మానవ హృదయములకు నరజాతి భావిదశకు అందుచేగల్గిన మార్పే మనకు ముఖ్యము వేయేండ్లక్రిందట గ్రీకు విజ్ఞానముకంటె నతిశీఘ్రముగ అరబ్బులజ్ఞానము ప్రపంచమున విచిత్రముగ వ్యాపించెను చీనాకు పశ్చిమమున నున్న ప్రపంచమంతటను అపుడు నూతన విజ్ఞానోత్తేజన కలిగెను పురాతన భావములు నశించి, నూతన సిద్ధాంతములు బయలుదేరెను

పర్షియాలో నూతన వికాసమొందిన అరబ్బీవిజ్ఞానముకు మనీషియను జొరాస్ట్రియను క్రైస్తవ సిద్ధాంతములతోను, గ్రీకు సిరియను భాషలందలి విజ్ఞాన విద్యలతోను, సంబంధము కలిగెను ఈజిప్టులోను గ్రీకు విజ్ఞాన సంపర్కము కలిగెను మధ్య ఆసియాలో బౌద్ధమతముతోను, చీనా

క్రీ శ 750 నాటి ముసల్మాను సామ్రాజ్యము

సంస్కృతితోను, సంబంధము కలిగెను వారు చీనానుండి అచ్చుపుస్తకములకువలయు కాగితపుపరిశ్రమ నేర్చుకొనిరి ఇంతేగాక హిందూఅధ్యాత్మికజ్ఞానముతోను గణితశాస్త్రముతోను, వారికి సంబంధము కలిగెను

కొరానొక్కటే మహాగ్రంథము సంకుచితాభిప్రాయము అరబ్బులకు త్వరలోనేపోయెను అరబ్బువిజయముతోబాటు, అంతటను విద్య వ్యాపించెను 8 వ శతాబ్దమునాటికి అరబ్బు ప్రపంచమంతయు నొకే విద్యాసంస్థగా నుండెను 9 వ శతాబ్దమున స్పెయినుదేశపు 'కార్డోవా' లోని విద్యాలయపండితులు కైరో బాగ్దాదు బొఖారా సమర్కండ్ మొదలగుచోట్ల విద్వాంసులతో ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపుచుండిరి యూదుల యభిప్రాయములు అరబ్బీభావములలో కలసెను, కొంతకాలమీరెండు సెమిటికు జాతులును అరబిక్ ద్వారా కలిసిపనిచేసిరి అరబ్బు ప్రభుత్వము క్షీణించినతరువాతగూడ, ఆరబుసంస్కృతికల ప్రాంతములందీ ఆనుకూల్యముండెను, అందుచే 13 వ శతాబ్దమున ఉత్కృష్ట ఫలము కలిగెను

క్రమపద్ధతులపై విషయజ్ఞానము సేకరించి చర్చించు గ్రీకుపద్ధతి, ఈసెమిటికుల విజ్ఞానోదయమున, పున ప్రతిష్ఠ చేయబడెను ఇంతకాలముమందగించి నిర్లక్ష్యస్థితిలోనుండిన

ఆరిస్టాటిలు అలగ్జాండ్రియా కళాలయముల బీజము తిరుగ మొలకలెత్తి ఫలోన్ముఖమై పెరుగజొచ్చెను గణితవైద్య ప్రభృతిశాస్త్రములలో గొప్పకృషిజరిగెను. అసహ్యమగు రోమనుఅంకెలమాని, ఈనాటికిగూడ మనముపయోగించు చున్న అరబిక్ అంకెలు వాడజొచ్చిరి సున్నగుర్తు గూడ ఆరంభింపబడెను ఆల్జిబ్రా (బీజగణితము) అనుపేరే అర బ్బీది అల్కెమి కెమిస్ట్రీ) అను పదము ఆల్గల్ ఆల్డెబరాన్ బూట్స్ అను నక్షత్రముల పేర్లుకూడ అరబ్బీలు జ్యోతిశ్శాస్త్ర మునకొసంగిన విజయపుచిహ్నమే వారి ఆధ్యాత్మికదృష్టి మధ్యయుగమందలి ఫ్రెంచి ఇటాలియనులకేగాక, అఖిల క్రైస్తవప్రపంచపు ఆధ్యాత్మికభావములకు జీవముకల్గించినది

అరబ్బీరసాయన పరిశోధకులు ఆల్కెమిస్టులు (రస వాదజ్ఞులు) అనబడుచు, ఉదారతలేక తమ పద్ధతులను పరి శోధనలను గుప్తముగనే యుంచిరి తమ పరిశోధనలచే నెట్టి విశేషలాభము కలుగవచ్చునో, మానవజీవితముపై నెంతటి పరిణామము కల్గించునో, వారు గ్రహించిరి, అత్యుపయుక్త ములగు అనేక లోహసంబంధ రహస్యములను సూక్ష్మపద్ధతు లను గ్రహించిరి మిశ్రలోహములు, రంగులు, అరకులు తీయుట, ద్రావకములు, సారములు, సులోచనములు మొదలైనవానిని గ్రహించిరి కాని లోహవినిమయముచే

బంగారుచేయుట, వార్ధకము బోగొట్టి చిరంజీవులజేయు సిద్ధౌషధము తయారుచేయుట, ఈ రెండుయత్నములజేసి అందు విఫలులైరి అరబ్బురసవాదజ్ఞుల క్లిష్టపరిశోధనలు క్రమముగ క్రైస్తవప్రపంచమున వ్యాపించెను పరిశోధనాసక్తి అధికమాయెను క్రమముగా నీశాస్త్రపరిశోధనలలో అన్యోన్యసహాయము జరిగి, సంఘమున వ్యాపించెను, సహకారము లాభకారియని తెలిసెను కాలక్రమమున ఈరసవాదజ్ఞులలో తుదివారు, పరిశోధన తత్వజ్ఞులలో ప్రథములయిరి

ప్రాచీనరసవాదజ్ఞులు క్షుద్రలోహముల మార్పుచే బంగారమును నిత్యజీవమిచ్చు అమృతమును తయారుచేయుటకు విశ్వప్రయత్నములొనర్చిరి, వారాయత్నములో గ్రహించిన పరిశోధనశాస్త్రపద్ధతులు తుదకు మానవునకు ప్రపంచముపైనను తన భావిస్థితిపైనను గూడ అవధిలేని శక్తిని గలిగించినవి.*

---

* అప్పుడు భూమిపై మగ కాంభోజగాంధారాది దేశములకు, నౌకలతో సముద్రముపైన సింధుదేశమునకుగూడ, 8 వ శతాబ్దముననే కొందరారబులు వచ్చిరి, వారు భారతీయ విద్వాంసులతో సమావేశము నొంది, భారతీయ విజ్ఞానమును పాశ్చాత్యదేశములకు వ్యాపింపజేసిరి మన ప్రాచీన భారతదేశముగూడ యితరలోహములనుండి రసపదార్థములనుండి స్వర్ణముచేయుటకును, ఓషధులనుండి సంజీవనిచేయుటకును,

అనేకయత్నములు చేయబడి, రసాయనశాస్త్రము వృద్ధినొందించబడెను అదియట్లుండ అరబ్బులకన్నను పారసీకులకన్నను భారతీయులే విజ్ఞానమందును తత్వశాస్త్రములందును అప్పటికి చాల గొప్ప విద్వాంసులై యుండుటచే, ప్రాచీనభారతీయుల నుండియే అప్పటి అరబ్బులును పాశ్చాత్యులును అనేక విద్యల గ్రహించిరి ప్రస్తుతము పాశ్చాత్యదేశములంతటను మనదేశమందును వాడుకలోనున్న అరబిక్ (లేక ఇంగ్లీషు) అనబడు అంకెలన్నియు మనదేశమునుండియే పూర్వమున అరబ్బుల ద్వారా ఇతరులకు వ్యాపించెను ఇట్లే బీజగణితమంతయు, శుల్వసూత్రపు క్షేత్రగణితము (జ్యామితి)లో ముఖ్యాంశములున్న, రసాయనశాస్త్రము చరకసుశ్రుతాదుల వైద్యశాస్త్రము, మన భారతీయవిద్వాంసుల నుండియే అరబులు నేర్చుకొని, యూరపున వ్యాపింపజేసిరి మరియు వేదాంతతత్వశాస్త్రములాదలి అనేక ముఖ్యవిషయములను, ముఖ్యముగ అనేక సాంఖ్యసిద్ధాంతములను, భారతీయులనుండి గ్రీకులు అరబ్బులు, పారసీకులుగూడ నేర్చుకొని, తమగ్రంథములందా సిద్ధాంతముల చేర్చి, వాటిని చర్చించిరి ఇట్లే కొన్ని సంస్కృతప్రాకృతముల సామాన్య వాఙ్మయసంగతులను ముఖ్యముగా పంచతంత్రములందు జంతువులు నరులవలె వర్తించినట్లు చెప్పు అనేకనీతికథలు మనదేశమునుండియే పారసీకులు అరబ్బులు గ్రహించి, యూరపునకు మధ్యకాలమున వ్యాపింపజేసిరి ఈసంగతులు ప్రాచీనారబు పారసీక గ్రంథములవలననే స్పష్టమగును 7 వ శతాబ్దపు మధ్యవరకు అజ్ఞానులు అనాగరికుల అయియుండియు, అహంభావములేక జ్ఞానేచ్ఛను తమలో ప్రజ్వలింపజేసికొని, అరబులు తమకన్న నాగరికులు జ్ఞానవంతులు అగు భారతీయుల యొద్దనుండి, అనేకవిద్యలను శాస్త్రములను శ్రద్ధాసక్తులతో నేర్చుకొని వృద్ధిజేసి, వాటిని యూరపియనులకు వ్యాపింపజేయుటచే, పాశ్చాత్యుల

కును తద్వారా ప్రపంచమునకు మహోపకారము సేసిరి కాని తరువాత భారతీయులు మధ్యకాలమునను ఇటీవలివరకును, మనపూర్వీకులు మహావిజ్ఞానులనుటతోనే తృప్తులై, గర్వించి యూరకొని, ఆ ప్రాచీన గ్రంథములగూడ పోగొట్టుకొనిరి అట్లుకాక పాశ్చాత్యులు తాము ప్రాచ్యులనుండి నేర్చుకొనిన వివిధవిద్యలను విజ్ఞానమును కాలక్రమమున విడువక పట్టుదలతో వృద్ధిచేసుకొని, మహావిజ్ఞానులై, తమ శిల్పకళాపరిశ్రమల వృద్ధినొందించుకొని, చివరకిప్పుడు మనకు బోధకులై యజమానులైరి

---

45 లాటిను క్రైస్తవరాజ్యాభివృద్ధి

క్రీ త 7, 8 వ శతాబ్దులలో, ఆర్యప్రాబల్యము తగ్గిపోయెను చీనాకు పడమటనున్న రాజ్యములన్నిటిని ఆర్యభాషికులు వేయేండ్లకు పూర్వము పాలించిరి, కాని యిప్పాడు హంగరీవరకు మంగోలియనులు ఆక్రమించిరి ఆఫ్రికా స్పెయినులు విడిపోయెను, ఆసియామైనరులోని బైజంటైను ప్రదేశములుతప్ప, మిగిలిన ప్రదేశమంతయు ఆర్యపాలననుండి తొలగెను గ్రీకులసామ్రాజ్యము క్షీణించెను, అందుమిగిలిన కొలది ప్రదేశములు మాత్రము వర్తకపురమగు కాంస్టాంటినోపిలుచుట్టు నిలచెను పశ్చిమక్రైస్తవ గురువుల లాటినుభాషలో మాత్రము ప్రాచీనరోమకసంస్కృతి చిహ్నములు నిలచినవి ఆర్యులట్లుక్షీణింప, వేయేండ్లు అంధకారమందు అజ్ఞాతవాసమందు నుండిన సెమిటికుల సంస్కృతి యప్పుడు మరల హెచ్చెను

ఐనను ఆర్యులజీవశక్తి అంతరించిపోలేదు ఆర్యులు యూరపు మధ్యవాయవ్య భాగముందు లీనులై, సాంఘిక రాజకీయ క్లిష్టతలోనుండియు, నూతన సాంఘికస్థితి నేర్పరచుచు, లోలోన వెనుకటికన్న నధికబలము సంపాదింప సిద్ధమగుచుండిరి

6 వ శతాబ్దాదిని పశ్చిమయూరపులో కేంద్రప్రభుత్వము లేకుండెను ఆప్రాంతమందు చిన్నరాజు లనేకులు వారి వారి కోపినంత పాలించుచుండిరి ఇట్లు చిరకాలముండుట దుస్తరము ఈకోలాహలమున సామంతరాజ్యపద్ధతినే ఒకవిధమగు సహకారముతో కలయిక యేర్పడెను, అది యూరపులో ఇప్పటికిని మిగిలినది అదే 'ఫ్యూడలుసిస్టము' అందుచే నధికారవిషయమున సంఘమందు స్థిరవిభాగము లేర్పడెను ప్రతిచోటను ప్రతివ్యక్తియు రక్షణసహాయార్థమై కొంతస్వాతంత్ర్యము వదులుకొని, బలీయులను తనరక్షకులుగ నంగీకరించి, వారికి సైనికసేవ జేయుచు, పన్నులచెల్లించుచు దానిప్రతిఫలముగ తన ఆస్తికి భద్రత గిలిగియుండెను, అట్లే ఆ మొఖాసాదారు తనకన్న గొప్పసామంతునికి లోబడియుండుట సుకరమయ్యెను నగరములు, మఠములు, మతసంస్థలు, ఇట్టి కట్టుబాటులనే చేసుకొనిరి ఇట్టియధికారపద్ధతి చాల చోట్ల నిర్బంధరీత్యా జరిగి, ఉభయత్ర వ్యాపించెను కొన్ని చోట్ల కొన్నిప్రాంతీయవిభేదములు దౌర్జన్యము కలహములు చిన్నయుద్ధములు కలిగెను, కాని మొత్తముమీద ఈసంస్థ పిరమిడులవలె పెరిగి, క్రమముగా శాంతిశాసన బద్ధమగు గొప్ప పాలకవర్గమయ్యెను ఈమహాసంస్థలో కొన్ని రాజ్యము లుచ్చస్థితికివచ్చెను అప్పటికే ఫ్రాంకు రాజ్యస్థాపకుడగు

క్లోవిసుక్రింద ప్రస్తుతఫ్రాంసు నెదర్లండు దేశములు ఆరవశతాబ్దమునాటికే ప్రబలియుండెను దానివెంటనే విసిగాతిక్, లాంబార్డు, గాతిక్ రాజ్యములు బయలుదేరెను

720 లో (మహమ్మదీయులు పిరనీసుకొండలు దాటునప్పటికి) ఈఫ్రాంకురాజ్యమును క్షీణించిన క్లోవిసువంశ్యుల ఆస్థానికుడగు చార్లెసుమార్టెలు పాలించుచు, పోయిటీర్సువద్ద 732లో ముసల్మానుల పూర్తిగా నోడించెను ఈచార్లెసు మార్టెలు ఆల్ప్సుకొండలకుత్తరమున, పిరనీసునుండి హంగరీ వరకు గలయూరపుకంతకు, చక్రవర్తియయ్యెను అతడు ఫ్రెంచి, లాటిను, ఉత్తరజర్మను, నిమ్న జర్మనుభాషీయులగు అనేకసామంతులపై నధికారమువహించెను, అతనికుమారుడగు 'పెపిను' క్లోవిసువంశీయులలో తుదివారి నంత మొందించి రాజత్వమును, బిరుదులను తానే వహించెను అతనిమనుమడగు 'చార్లమను' 768 లో నాసామ్రాజ్యము పాలింపదొడగి, తిరుగ లాటిను సార్వభౌమబిరుదము వహించెను అతడుత్తర యిటలీ జయించి, రోముకును రాజయ్యెను.

ప్రపంచచరిత్రదృష్టిని, ఈలాటినురోమకసామ్రాజ్యపు సంప్రదాయ మెంతో హానికరము, ఆసంగతి ఆయారాజ్య చారిత్రకులకన్న మనకెక్కువ స్పష్టము ఈమాయయధికారముకై వేయేండ్లు నిరంతరకలహములు జరిగెను, అందుతో

యూరపంతయు దుర్బలమయ్యెను. ఆకాలమంతయు, క్రోధ ములు హెచ్చెను యూరపుఅంతట నవి మతిభ్రష్టుని వక్ర చర్యలవలె వ్యాపించెను చార్లమను (చార్లసు ది గ్రేటు) వంటి కొందరు జయశీలురు సర్వాధికారులు కాయత్నించిరి చార్లమను సామ్రాజ్యమున చాలతరగతుల జాగీర్దారులబోలు సామంతుల జమీలు కలసియుండెను రైనునదికి పడమటి జనులనేకులు లాటిను మిశ్రితభాషల నేర్చిరి, వీటి మిశ్రణయే తుదకు ఫ్రెంచిభాష యయ్యెను రైనుకు తూర్పున ట్యూట నులు జర్మను భాషను విడువలేదు, సంప్రదింపులు కష్టమై ఆట వికులగు నీరెండు శ్వేతజాతుల మధ్యను విభేదములు గల్గెన ఫ్రెంచిఆచార ప్రకారము చార్లమను అనంతరము సహజ ముగ నారాజ్యమతని కుమారులందరకు పంచబడెను, అంతట ఈవిభేదము హెచ్చెను యూరపులో నొక్కొక రాజు, అతని వంశీయులు, తరువాత మరియొకడు, సామంతాదులపై తమ యధికారము స్థాపింపయత్నించిరి, ఈకల్లోలములో ఫ్రెంచి జర్మనులమధ్య విరోధ మంతకంతకు పెరిగెను చక్రవర్తులు మారుమూల క్షీణించియున్న రోమును వశపరుచుకొని, అందు అభిషిక్తులు కాగోరుచుండిరి

రోము మతపీఠమువారు పోపునే లౌకికచక్రవర్తిగ గూడ జేయయత్నించిరి, అందుచే యూరపురాజ్యాంగస్థితి

మరింత గహనమయ్యెను. పోపు అప్పటికే ముఖ్యను తాధికారి. పోపుకు సైన్యములు లేకున్నను, లాటిను ప్రాంత మంత టను వ్యాపించిన మఠాధిపులద్వారా ప్రాబల్యముండెను; మానవశరీరములపై నధికారము లేకున్నను, స్వర్గనరకద్వార ముల బీగము లాతనిచేతనున్నవని జను లనుకొనుటచె, వారి హృదయముపై నతడు విశేషాధికారము చలాయించెను. మధ్యయుగమంతటను సమానత్వముకు, తరువాత వానిపై నధికారముకొరకు, తుదకు సార్వభౌమత్వముకొరకును, రాజు లు తమలో తాము కలహించుచుండిరి, వారినందరను లోబ ర్చుకొనుటకు, ఒకప్పుడు ధైర్యముగ, మరొకప్పుడు రహస్య ముగ, కొన్నివేళల దీనముగగూడ, సర్వక్రైస్తవపాలకుడగు టకు పోపు యత్నించుచుండెను ఈ పోపులందరు వృద్ధులు; సగటున ఒక్కొకరు రెండేండ్లే పాలించిరి

రాజులమధ్యను, రాజుకు పోపుకు మధ్యనుండిన తగవు లకు దోడు, గ్రీకుభూమి కాన్‌స్టాంటినోపిలు వాసియగు మరొక చక్రవర్తి తానే సర్వాధికారి కాదలచెను చార్లమను లాటిను భాగపు సామ్రాజ్యము మాత్రమే పునర్నిర్మాణము చేసెను. లాటిను గ్రీకు సామ్రాజ్యములమధ్య సహజముగ పోటీపెరిగెను మరియు గ్రీకు మాట్లాడు క్రైస్తవుల సిద్ధాంత ముకును క్రొత్తగా క్రైస్తవులైన లాటినుల సిద్ధాంతము

లకును స్పర్ధ కలిగెను క్రీస్తుకు ముఖ్యదూత యగు "సెంటుపీటరు"కు తాను స్థానీయుడనని పోపు ప్రకటించెను గ్రీకుచక్రవర్తి గ్రీకుపీఠాధ్యక్షుడు అందు కంగీకరింపరైరి ఈవిభేదములకుతోడు, క్రైస్తవత్రిమూర్తి సిద్ధాంతవిషయమై తగవులు బయలుదేరెను, తుదకు 1054 లో పూర్తిగా విచ్ఛేదము కలిగెను లాటినుగ్రీకుపీఠములమధ్య విభేదము ఆ మధ్యయుగజనులకు మరింత నష్టముకల్గించెను ఈవిభిన్న క్రైస్తవరాజ్యముపై మూడు ప్రత్యర్థివర్గముల దెబ్బలు తగిలెను బాల్టికు ఉత్తరసముద్రప్రాంతముల ఆర్యుల తెగవారు కొందరు మిక్కిలి ఆలస్యముగా క్రైస్తవమత మవలంబించిరి, ఈయుత్తరదేశీయులు సముద్రముపై దోపిడివృత్తి నారంభించి, స్పెయినువరకుగల క్రైస్తవప్రాంతతీరమంతయు దాడిసల్పిరి, నదులగుండ మధ్యదేశముకు, అచ్చటనుండి దక్షిణముకును, వారు నదులలోనికి తమనౌకల జేర్చి, కాస్పియను నల్లసముద్రములమీదగూడ దోపిడిచేసిరి రష్యాలో చిన్నరాజ్యముల నెలకొల్పిరి, వీరే మొదటిరష్యనులు ఈరష్యనులు కాన్‌స్టాంటినోపిలు నాక్రమింపబోయిరి 9వ శతాబ్దిలో చార్లమను శిష్యుడు అతని పోష్యుడునగు ఎగ్బర్టుపాలనమున ఇంగ్లండు జర్మను భాషికమై, క్రైస్తవదేశమయ్యెను అతని అనంతరుడగు "ఆల్ఫ్రెడ్" (886) వద్దనుండి ఈఉత్తరజనులు సగము

రాజ్యము లాగుకొని, 1016 లో కన్యూ్యట్ ఆధిపత్యమున ఇంగ్లండునంతను జయించిరి "రోల్ఫు దిగాంగర్" క్రింద 912 లో, ఉత్తరజనుల దండింకొకటి ఉత్తరఫ్రెంచిదేశము జయించెను అదియే నార్మండీ అనబడెను

కన్యూ్యటు ఇంగ్లండునేగాక నార్వే డెన్మార్కులగూడ పాలించెను. కాని అతని తరువాత కుమాళ్ళ తగవుచే ఆ రాజ్య మనేకభాగము లాయెను, అనాగరికులలో నీలోపము మామూలే ఈయుత్తరదేశీయుల తాత్కాలికైక్యము స్థిరమైనచో, లోక మెట్లుండెడిదో? వారద్భుతశక్తి సాహసవంతులు, తమ చిన్ననౌకలలో ఐసులండు గ్రీనులండు వరకు ప్రయాణముచేసిరి, అమెరికా నేలపైన మొదట వారే దిగిరి తరువాత నినార్మనులు సారసినులయొద్దనుండి సిసిలీ నాక్రమించి, రోమును దోపిడిచేసిరి వారియైక్యము స్థిరమైనచో, కన్యూ్యటురాజ్యము అమెరికామొదలు రష్యావరకు గొప్పనౌకాబలము గల్గియుండెడిది

జర్మనులకు లాటిను యూరపియనులకు తూర్పువైపున స్లావులు తురుష్కులు మిశ్రితులై యుండిరి వారిలో 8, 9 వ శతాబ్దములలో పశ్చిమమునకు వచ్చుచున్న 'మాగ్యరు'లును హంగేరియనులును ముఖ్యులు, చార్లమను వారిని కొంతకా

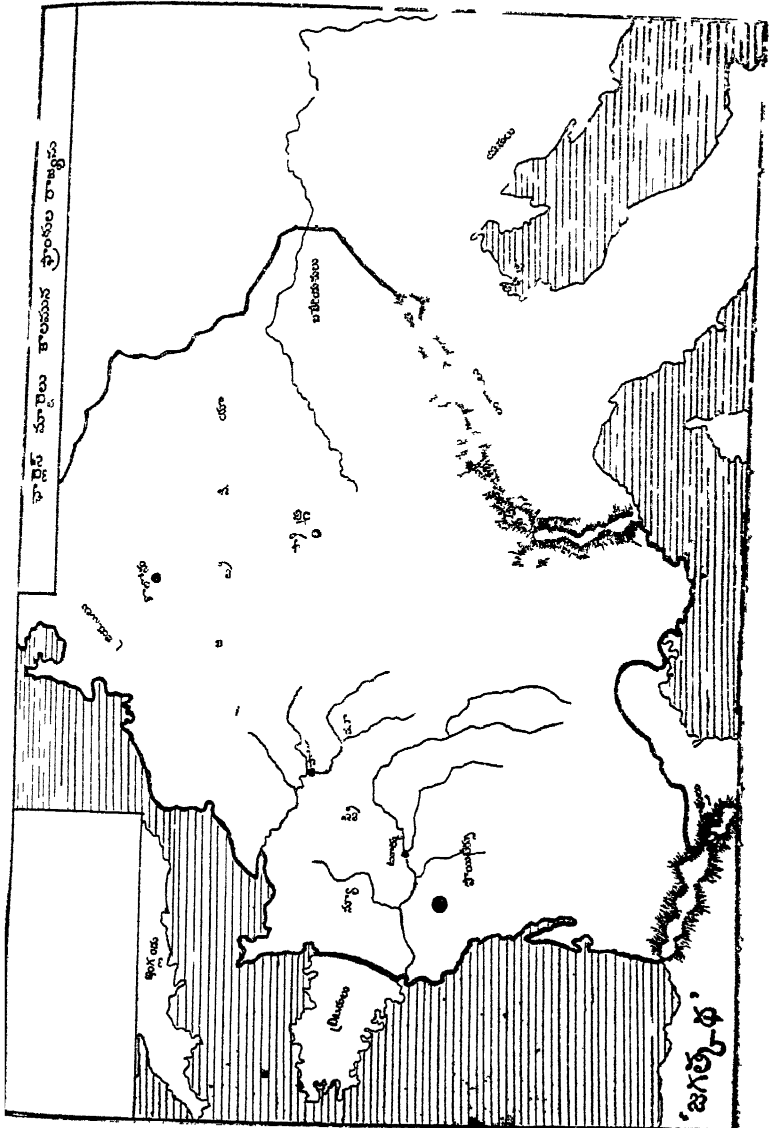
లము నిరోధించెను కాని అతని యనంతరము వారు ప్రస్తుతపు హంగరీలో స్థిరవాసులైరి *

వారు, తమ సజాతీయులగు హూణులవలె, యూరపులోని స్థిరరాజ్యములపై ప్రతి వేసవిని దండెత్తుచుండిరి 938 లో జర్మనీగుండ ఫ్రాంసు ప్రవేశించి, ఉత్తర ఆల్ఫ్సు కొండలుదాటి యిటలీ వెళ్లి, అంతయు దగ్ధపటలము జేసి, గృహము చేరిరి

దక్షిణమున సారసీనులు రోమక సామ్రాజ్య శేషమును చూర్ణముచేసి, సముద్రాధికారమును వహించిరి నల్లసముద్రమందలి రష్యను జౌత్తరాహులు, పశ్చిమపు ఉత్తర దేశ్యులు, సముద్రముపైన వారికి తగు ప్రత్యర్థులై యుండిరి

ఈ ప్రబలవీరుల వ్యాప్తిచే తమ కగ్రాహ్య మగు శక్తులు అపాయము చుట్టుముట్టుచుండెను, కాని వాటిని గ్రహింపక చార్లమను అతని తరువాత ఆశాయుతులగు రాజులు "పవిత్రరోమక సామ్రాజ్య" మను పేర పశ్చిమ సామ్రాజ్యమును పునర్నిర్మాణము చేయ యత్నించిరి తూర్పున కాన్‌స్టాంటినోపిలు పరిసరములు మాత్రము మిగిలి,

* హంగరీ దక్షిణభాగము జర్మనుమహా యుద్ధానంతర (1919) వర్సెల్సు సంధితరవాత 'జూగోస్లావియా' అనుపేర రిపబ్లికుగ నేర్పడినది

తక్కినదంతయు క్షీణించెను. చార్లమను కాలమునుండి వేయేం డ్లుగా నిట్లు యూరపుఖండ మీ సంప్రదాయమున లగ్నమై యుండెను

యూరపు చరిత్రయందు చార్లమను పేరు చాల గొప్పగా తోచినను, అతనివ్యక్తి స్పష్టముగ లేదు అతడు నిరక్షరుడు, కాని విద్యయెడ గౌరవముకలవాడు, భోజనసమ యమం దెవరైన చదువగా వినుట, మతచర్చలును, అతని కిష్టములు తన శీతకాల నివాసమైన 'ఐలాషపెలు'లోను 'మేయెన్సు'లోను అనేక విద్వాంసుల జేరదీసి, వారి సంభా షణలనుండి చాల గ్రహించెను, వేసవిలో స్పెయినులోని పార సీకులపైనను, స్లావు మాగ్యరు సాగ్జనులపైనను, క్రైస్తవే తరులగు యితర జర్మను తెగలపైనను, యుద్ధము చేసెడివాడు ఉత్తర యిటలీని జయింపకముందే రోమ్యులను అగస్టసు తరు వాత తాను 'సీజరు' కావలెనని అతనికేతోచెనో, లేక, లాటినపీఠమును కాన్‌స్టాంటినోపిలునుండి స్వతంత్రముచేయ గోరిన 'మూడవ లియో' పోపు ఉపదేశించెనో తెలియదు

చక్రవర్తిపట్టాభిషేకమున కిరీటము నతనితలపైన పోపేడుంచెనని, అట్లు లేదని, చూపుటకు, రోములో అతి విచిత్ర యుక్తుల బన్నుచుండిరి క్రీ త 800 వ ఏట క్రిస్ట మసు దినమున విజయుడై వచ్చిన చార్లమనును హఠాత్తుగా

ఛార్లమన్ మరణ సమయమున (814) యూరపు

పోపు అభిషిక్తునిజేసెను. పోపు ఒకకిరీటము దెచ్చి చార్లమను శిరముపై నుంచి, 'సీజరు' 'అగస్టసు అను బిరుదములతో గౌరవించెను, ప్రజలుమిక్కిలిహర్షించిరి, చార్లమనుకు మాత్రమందుచే విచారమయ్యెను, అది పరాభమనియే అతడు భావించెను కిరీటమును పోపు పెట్టకుండ తానేలాగుకొని, స్వయముగ తలపై నుంచుకొనవలెనని, తనకుమారునికతడు బోధించెను ఈసామ్రాజ్యోద్ధరణపు ఆరంభమందే, ప్రాధాన్యముకై పోపుకు చక్రవర్తికిమధ్యతగవు మొదలిడెను కాని చార్లమను కుమారుడగు 'లూయీ ది పయస్', తండ్రిబోధల నిర్లక్ష్యముచేసి, పోపుకు పూర్తిగాలొంగియుండెను

చార్లమను సామ్రాజ్యము 'లూయీ' అనంతరము విచ్ఛిన్నమైనది ఫ్రెంచిమాటాడు ఫ్రాంకులకు, జర్మనుమాటాడు ఫ్రాంకులకు, విభేదముకల్గెను 919 లో జర్మను సామంతులు మతాధిపులు హెన్రిపౌలరును చక్రవర్తిగా నెన్నుకొనిరి ఈసాగ్జనుజాతీయుని తరువాత, ఇతని కుమారుడు 'ఒట్టో'చక్రవర్తియయ్యెను 962 లో 'ఒట్టో'రోముపై దాడివెడలి, అక్కడ పట్టాభిషేకమొందెను 11 వ శతాబ్దారంభమందీసాగ్జను వంశముపోయి, ఇతరజర్మను రాజులు వచ్చిరి పశ్చిమమందు ఫ్రెంచిభాషీయులకు సంస్థానాధి

పతులు, చార్లమనునుండి బయలుదేరిన 'కార్లొవి' వంశము తరువాత, జర్మనురాజులకు లోబడలేదు, నార్మండీ ప్రభువు, ఫ్రెంచిరాజు, మరి యితరులును, ఇందుచేరలేదు

987 లో ఫ్రెంచిదేశము కార్లొవీవంశమునుండివీడి, 'హ్యూకాపె' హస్తగతమై, 18 వ శతాబ్దమువర కావంశీయులక్రింద నుండెను హ్యూకాపేకాలమున ఫ్రాంసురాజు పారిసుపరిసరముమాత్రమే పాలించెను

1066 లో, ఇంగ్లండుపై నొకేమారు 'హెరల్డుహర్డ్రాడా' నేతృత్వమున 'నార్వే' వారగు ఉత్తరదేశీయులును నార్మండీప్రభువుక్రింద లాటిను ఉత్తరదేశీయులును దాడివెడలిరి ఇంగ్లండురాజగు 'హారల్డు' వీరిలో మొదటి వారిని 'స్టాంఫర్డు బ్రిడ్జి' యుద్ధమున నోడించెను కాని రెండవవారిచే 'హేస్టింగ్సు' యొద్ద నోడిపోయెను ంగ్లండు నార్మనుల పాలబడి, స్కాండినేవియను ట్యూటను రష్యనుల సంపర్కము వీడెను, అంతట ఫ్రెంచివారితో విశేషసంబంధము సంఘర్షము కలిగెను తరువాత నాలుగుశతాబ్దములు, ఇంగ్లీషువారు ఫ్రెంచి భూస్వాముల తగవులలో చిక్కుకొని, ఫ్రెంచిసీమలో తమశక్తిని వ్యర్థముచేసిరి

'చార్లమను' అరేబియనునైట్సు కథలందు ప్రసిద్ధిచెందిన 'హారౌను-ఆల్-రషీద్' అను ఖలీఫాయు, సమకాలికులు డమస్కసు స్థానే తరువాత 'బగ్దాదు మహమ్మదీయ రాజధాని అయ్యెను, అందుండి హారౌను-ఆల్-రషీమ అద్భుతమగు గుడారము, నీటిగడియారము, గజము, క్రీస్తు గోరీ తాళముచెవులు, వీటిబహుమతితో రాయబారుల బంపెనట ఈతుదిబహుమతివలన బైజంటైన రాజ్యము పవిత్రరోమక సామ్రాజ్యముల చక్రవర్తులు (జెరూసలెంలోని క్రైస్తవుల రక్షణహక్కులు విషయమై) తమలో తాము కలహించిరి

9 వ శతాబ్దమున యూరపు అంతయు యుద్ధములందు దోపిడులందు బడియుండ, ఈజప్టు మెసపొటేమియాల ఆరబుసామ్రాజ్యము మహానాగరికతతో నొప్పియుండెనని, ఈ ఒహుమతులు సూచించును అందు వాఙ్మయవిజ్ఞానములు కళలు వృద్ధిజెందుచు, నరులు స్వతంత్రులు ఉదారులునై నిర్భయులై యుండిరి సారసెన్ రాజ్యము క్షీణించుచున్న స్పెయినులో ఉత్తరఆఫ్రికాలో గూడ మంచివిజ్ఞాన జీవనముండెను యూరపు అంధకారమయమైయుండిన యాశతాబ్దము

లలో, యూదులు, అరబ్బులు అరిస్టాటిలు గ్రంథముల జదివి, చర్చించుచుండిరి, వారు మూలబడియున్న తత్త్వవిజ్ఞానశాస్త్ర బీజముల భద్రపరచిరి

ఆ ఖలీఫారాజ్యమునకు ఈశాన్యమున ననేకతురుష్క జాతులుండెను వారు ఇస్లాములోచేరి, దక్షిణమందలి పర్షియను అరబ్బులకంటె హెచ్చు వీరావేశముతో, ముస్లిం మతాభిమానులైరి పదవశతాబ్దమున నరబ్బులబలము క్షీణించినను, ఈధీరులగు తురుష్కులు బలియులైరి ఖలీఫా కీతురుష్కులతో సంబంధము 14 శతాబ్దులకుపూర్వము తుది బాబిలోనియను సామ్రాజ్యమువట్ల మీాదులసంబంధమువలె నుండెను 11 వ శతాబ్దములో సెల్జూక్ తురుష్కులనబడు కొన్ని తురుష్కజాతులు మెసపొటేమియా ప్రవేశించి, ఖలీఫాను వశపరచుకొని, పేరుకుమాత్రము తమ పాలకునిగ జేసుకొనిరి, అంతట వారు ఆర్మీనియాజయించి, ఆసియామైనరులో శేషించిన బైజంటైను రాజ్యముపై బడిరి, 1071 లో 'మెలాన్‌గర్డు' యుద్ధములో బైజంటైను సైన్యము నోడించి ఆసియాలో బైజంటైనురాజ్యము నిశ్శేషముచేసిరి, మరియు నిసియాదుర్గము పట్టుకొని, కాంస్టాంటినోపిలును కూడ పట్టుకొనయత్నించుచుండిరి

అప్పుడు బైజంటైను రాజగు 7వ మైకేలు భయభ్రాంతు డాయెను అప్పటికే ఒకమూల నార్మనులు "మరాజో"నొక ప్రక్కను "పెశ్చనెగు"లను తుర్కిజాతీయులు డాన్యూబుప్రాంతము నొకప్రక్కను ఆక్రమించిరి, అత డప్పటికే వారితో యుద్ధముల జిక్కుకొనెను, తుద కతడు సహాయమునకై పశ్చిమచక్రవర్తి నాశ్రయింపక, లాటినుక్రైస్తవప్రాంతాధిపుడగు రోములోని పోపు నాశ్రయించెను ఇది చిత్రము, అతడు పోపగు 7 వ గ్రిగరీకి ఉత్తరములు వ్రాసెను, ఆతని అనంతరపు "అలెగ్జియసు కామ్నెనసు" రాజు "2వ అర్బను" (పోపు) కు మరింత ఆతురతతో వ్రాసెను

లాటినుగ్రీకుపీఠముల విభేదము కలిగి 25 ఏండ్లైనగాలేదు, ఆవివాదమింకను ప్రజలహృదయములతో లగ్నమైయుండెను బిజాంటియం వారోడిపోగా, విడిపోయిన గ్రీకులపై మరల సర్వాధికారము చలాయింప పోపుకు సందుదొరకెను మరియు, పాశ్చాత్యక్రైస్తవులను కలవర పఱచుచున్న మరిరెండు సమస్యలగూడ పరిష్కరించుట కిందుచే పోపు కదను కలిగెను ఇందొకటి, జనులు కలహప్రియులై తమలో తాము పోరుటచేసాంఘికజీవనము కలుషితమగుట, రెండవది, పల్లపుప్రాంతముల జర్మనులు, ఔత్తరాహులు, ఫ్రాంకులు, నార్మనులు, వీరియద్భుతశౌర్యసాహసముల వినియోగించుట

క్రైస్తవులందరు తమలో యుద్ధములు మాని పుణ్యక్షేత్ర మగు 'జెరూసలెం' పురిని పట్టుకొనుటకై తురుష్కులపై మత యుద్ధమొనర్పవలెనని పోపు బోధించెను (1095) మ్లేచ్ఛుల నుండి పవిత్రమగు క్రీస్తుగోరీని వశముచేసికొనుట దీనియుద్దే శము 'పీటర్ ది హెర్మిట్' అనునత డిందుకై ఫ్రాంసు జర్మనీల జనులలో చాలప్రబోధము గావించెను అతడు ముదుకబట్టలను ధరించి, పాదచారిగనో గార్ధభముపైనో తిరిగి, పెద్దశిలువధరించి, వీధులలోను గుడులలోను జనుల కుపన్యసించెనట, క్రైస్తవయాత్రికులు తురుష్కులచే బహు బాధల వర్ణించి, క్రీస్తుపవిత్రసమాధి అన్యమతస్థుల వశమం దుండుట క్రైస్తవుల కవమానకరమని బోధించెను శతా బ్దములకొలది క్రైస్తవమతబోధ వినియున్న జనుల కందుచే చాలయుత్సాహము కలిగెను అందుచే పాశ్చాత్య ప్రపం చముపై నొకమహాతరంగము వ్యాపించి, క్రైస్తవజనసంఘ ము తనశక్తి దెలుసుకొనెను

అప్పుడు సంఘలాభముకై సామాన్యజనులేకమై సిద్ధ మైరి, ఇట్లగుట నరజాతికి క్రొత్తవిషయము అట్టిది వెనుకటి రోమక హిందూదేశ చీనాచరిత్రలలో నేదియులేదు అట్టి యుద్యమము బాబిలను ఖైదునుండి వచ్చినతరువాత యూ దులలో మాత్రము కొద్దిగా నుండెను తరువాత కొంత

కాలముకు ముస్లిములును తత్తుల్యమగు ఐక్యమొందిరి అట్టి ఉద్యమములన్నియు ప్రచారమతముల నూతన భావములతో సంబంధించినవి హీబ్రూప్రవక్తలు, యేసు, అతని శిష్యులు, మణి, మహమ్మదు, వీరందరును మానవుల వ్యక్తిఆత్మలకు ప్రబోధమొనరించిరి, వారు జనుల ఆత్మలకు దేవసాన్నిధ్యము కలుగజేసిరి అంతకు పూర్వము, మతములు, వ్యక్తిసంబంధమగు ఆత్మజ్ఞానము గాక, సంఘము మొత్తముకు సంబంధించి, మూఢవిశ్వాసములపై నాధారపడి యుండినవి

ప్రాచీనమతము దేవాలయములపైనను అర్చకులపైనను యజ్ఞయాగములపైనను ఆధారపడి, సామాన్యజనుల భయపెట్టి దాసులుగ జేసికొనెను కాని ఈక్రొత్తమతములానరుని మానవత్వము నిలిపెను

ఈమొదటి యుద్ధప్రబోధముచే, యూరపులో సామాన్యజనులు మొదటిసారి మేల్కాంచిరి అందుతోనే ఆధునిక ప్రజాయత్తత ఆరంభించెనన వీలులేదు, కాని అప్పుడు కొంత కదలికగల్గెను, అనతికాలముననే అది మరల చలించి, సాంఘికమతవిషయములందు కల్లోలము గల్గించెను.

ఈమొదటి ప్రజోద్యమము శోకాంతమయ్యెను సామాన్యజనబృందము లనేకములు ఫ్రాంసు రైనులందు మధ్య యూర

పులనుండి, (నాయకులు సాధనసామగ్రియులేకయే) పవిత్ర మగు క్రీస్తుగోరీని రక్షింపబయలుదేరిరి ఇది ప్రజల క్రైస్తవ మతయుద్ధయాత్ర రెండు పెద్దగుంపులు పొరబాటున హంగరీ ప్రవేశించి, ఈవెనుకనే మతమంగీకరించిన 'మాగ్యరుల'ను అన్యమతస్థులుగా దలచి, వారిపై అనేకఘోరములాచరించి, వారిచే చిత్రవధ గావింపబడిరి, మూడవదండును వ్యవస్థలేని మనస్సుతోనే ప్రాగ్దిశకునడచి, హంగెరీలో నిర్మూలితులైరి. "పీటర్ ది హెర్మిటు" ఆధిపత్యమున మరిరెండు పెద్దగుంపులు కాంస్టాంటినోపిలు చేరి, బోస్ఫరసు జలసంధి దాటి, సెల్జూకు తురుష్కులచే హతులైరి యూరపియనుల ప్రథమయత్నపు ఆద్యంతము లిట్లయ్యెను

మరుసటియేట 1097 లో జరుగు యుద్ధముకై మంచి సైనికులగు నార్మనుతత్వపువారు బోస్ఫరసుదాటి నిసియాను గొల్లకొట్టి, 14 శతాబ్దములకు పూర్వము అలెగ్జాండరు వెళ్ళిన మార్గముననే ఆంటియోకును ముట్టడించిరి. ఆముట్టడి యొకసంవత్సరము పట్టెను 1099 జూనలో ఆవీరులు జెరూసలెం ప్రవేశించి, ఒకనెల ముట్టడి తరువాత, దానిని పట్టుకొనిరి ఘోరరక్తపాతమై, వీధులలో సవారిచేయువారిపై కూడ చిందునట్లు రక్తము ప్రవహించెను, 15వ తేదీ సాయం

కాలముకు పవిత్రమగు క్రీస్తుసమాధిస్థలమున్న దేవాలయము లోనికి చొచ్చి, అక్కడి అడ్డంకుల జయించి, రక్తసిక్తులై, వారలసటజెంది ఆనందబాష్పయుతులై ప్రార్థనసలిపిరి

వెంటనే లాటినులకు గ్రీకులకు మరల కలహములు వచ్చెను ఆ క్రైస్తవయుద్ధసైనికు లందరు లాటినువారు జెరూసలెంలోని గ్రీకుమతాధిపుడు గ్రీకు, తురుష్కుల క్రింద కంటెను, ఈ నూతనవిజేతలగు లాటినులక్రింద అతనిస్థితి మరింత హీనమయ్యెను ఈక్రైస్తవమతసైనికులు బైజంటై నులకు తురుష్కులకు మధ్యచేరి, ఇరువురితోను పోరుచుం డిరి ఆసియామైనరులో విశేషభాగమును బైజంటైను చక్ర వర్తి తిరుగ ఆక్రమించెను, గ్రీకులకు తురుష్కులకు మధ్య లాటినుల జెరూసలెం దానిచుట్టుపట్ల కొన్ని చిన్నసంస్థానము లతో సరిహద్దుదేశముగా నేర్పడెను ఈసంస్థానములలో సిరి యాలోని "ఎడిస్సా" ముఖ్యము ఈసంస్థానములపై గూడ వారియధికారము నామమాత్రమే 1144 లో "ఎడిస్సా" ముస్లిముల వశమైనది దీనికై మరియొక క్రైస్తవమత యుద్ధము బయలుదేరి, ఎడిస్సాను సంపాదింపలేక నిష్ఫలమై నను, ఆంటియక్ మాత్రమట్టిగతి పాలుగాకుండ రక్షించెను

ఈజిప్టు నాక్రమించిన కుర్దిషు తురుష్కవీరుడగు 'సలాడీను' 1169 లో ఇస్లాంసైన్యము గూడదీసి క్రైస్తవు

లపై మతయుద్ధము చేయ ప్రబోధించి, 1187 లో జెరూస లెమును మరల పట్టుకొనెను అందుచే మూడవ క్రైస్తవ మత యుద్ధము కలిగెను, కాని క్రైస్తవులు జెరూసలెము నాక్రమింపలేకపోయిరి నాల్గవ మతయుద్ధములో (1202-4) లాటినులు బహిరంగముగ గ్రీకు సామ్రాజ్యముపైనే బడిరి, తురుష్కులతో బోరాడు నటన నైన జేయరైరి, ఆ యాత్రి కులు 'వెనిసు'లో బయలుదేరి, 1204 లో కాంస్టాంటినోపి లును కొల్లగొట్టిరి ఈ దండయాత్రకు వర్ధమానమగు వెనిసు అను మహావర్తక నగరపు పౌరులు నాయకులై, బైజంటైను సామ్రాజ్యపు తీరములను ద్వీపములను ఆక్రమించిరి ఫ్లాండర్సు దేశపు బాల్డ్విననబడు లాటినురాజు కాంస్టాంటి నోపిలులో ప్రతిష్ఠితుడయ్యెను, అందుచే గ్రీకు లాటిను శాఖలు రెండును మరల మిళితమయ్యెను 1261 లో గ్రీకులు మరల రోమనులనుండి స్వతంత్రులైరి అంతవర కారాజులు కాం స్టాంటినోపిలు పాలించిరి

పదవశతాబ్దమందు ఔత్తరాహులును, 11 వ శతా బ్దమందు సెల్జూకు తురుష్కులును, ప్రాబల్యము వహించిరి, అట్లే 12 వ శతాబ్దమును 13 వ శతాబ్దారంభమును పోపుల ఆధిక్యకాలము అంతకు ముందువెనుకలకంటె అప్పుడు పోపు ప్రాబల్య మధికమైనది.

ఆ శతాబ్దములో సులభము యథార్థము నగు క్రైస్తవమత భావము యూరపునందు విశేష భాగము వ్యాపించెను రోము కూడ కొంతనైచ్యదుర్దశల పాలైనది. 10 వ శతాబ్దపు పోపులను 11, 12 వ వారు జీవితచర్యల నే గ్రంథకర్తయు క్షమింపజాలడు, వారి ప్రవర్తన అసహ్యము కాని లాటిను ప్రపంచపు జనులు వారి హృదయములు విశ్వాసయుతమై, నిరాడంబరములుగ నుండెను మామూలుగు నవులు, సన్యాసులు, సన్యాసినులు సామాన్యముగ విశ్వాసము గలిగి, యోగ్యులైయుండిరి అట్టి ఉత్కృష్టజీవులు కల్గించిన నమ్మకముపైననే, మతాధిపతుల అధికారము నిల్చియుండెను ప్రాచీనపోపులలో గ్రెగరీనిగ్రేటు (మొదటి గ్రెగరీ 590-604) చార్లమను నాహ్వానించి సార్వభౌమునిగ బలవంతముగ పట్టముగట్టిన 3 వ లియో యు (795—816) ప్రసిద్ధులు 11 వ శతాబ్దాంతమున హిల్డిబ్రాండను ఒక గొప్ప రాజ్యాంగవేత్త బయలుదేరి పోపు (7 వ గ్రెగరీ) అయ్యెను (1073-1085) ఆతనితరువాత రెండవవాడు మొదటిక్రైస్తవమత యుద్ధము జరిపి, రెండవ అర్బను (1037—1099) సార్వభౌములపై పోపు అధికారియగు నంతస్థితిని కల్గించిరి బల్గేరియా మొదలు ఐర్లండువరకును, నార్వేనుండి సిసిలీవరకును, పోపులు సర్వాధికారులైరి 4 వ హెన్రీ చక్రవర్తి పశ్చా

త్తప్పుడై హీనవస్త్రుడై మంచులో చెప్పులేక కనోసాలో తనవద్దకు వచ్చి మూడహోరాత్రములు తన కోటముంగిట క్షమార్పణకై పడియుండునట్లు, 7 వ గ్రిగరీ చేయగల్గెను 1176 లో ఫ్రెడరికుచక్రవర్తి (ఫ్రెడరిక్ బార్బరోసా) 3 వ అలెగ్జాండరు (పోపు) కు నమస్కరించి, అతని అధికార మొప్పుకొనెను

11 వ శతాబ్దపు మొదట, మతపీఠపు అధికారము జనుల యిష్టముపైనను ఇంగితజ్ఞానముపైనను ఏర్పడియుండెను, అట్టి ముఖ్యమగు ప్రతిష్ఠను తరువాత పోపులు నిలుపుకొనలేక పోయిరి 14వ శతాబ్దపు ప్రథమదశకములో పోపుఅధికారము హరించిపోయెను ఇట్లు ప్రపంచమందు మతపీఠముపట్ల జనులు నమ్మకలేక దానియాజ్ఞ నుల్లంఘించుటకు కారణమేమి?

పీఠాధిపులు ద్రవ్యసంపాదనజేయుట మొదటి కారణము మతపీఠ మెన్నటికిని నష్టముకాదని, నిస్సంతతిగ పోవువారు తమఆస్తుల మతపీఠమున కిచ్చివేయుచుండిరి పశ్చాత్తప్తులగు పాపు లట్లొనర్ప ప్రోత్సహింపబడిరి ఆస్తిఅధికమయినకొలదిని, ఆస్తిసంపాదనయందాశ అధికమగును 13 వ శతాబ్దమునాటికే మతాధిపతులు మంచివారుగాక, ఎల్లప్పుడు ధనము ఆస్తికొరకు వెదకువారను అపవాద మొదలిడెను

ఆస్తి యిట్లు పరాధీనమగుటకు రాజు లిష్టపడరైరి. సైనికసహాయముచేయగల భూస్వాములు సామంతులు తమ ప్రభువులకుబదులు తమమఠాధిపులను సన్యాసిపీఠములను పోషించుచుండిరి ఈఆస్తులన్నియు నిజముగా పరాయిఅధికారముక్రిందజేరెను 7 వ గ్రిగరీకిపూర్వమునుండియే, బిషప్పుల నియమించు అధికారముకై పోపునకు రాజుకు తగవు జరుగుచుండెను ఆహక్కు పోపుదై రాజుకు లేకున్నచో, ప్రజలయంతరంగమును రాజ్యములో కొంతయాస్తియు రాజవశమునుండి తప్పును, మతపీఠమువారు రాజుకు పన్నులు చెల్లించుటలేదు, తమపన్నులన్నియు రోముకే చెల్లించుచుండిరి ఇంతేకాక సామాన్యప్రజల ఆస్తిపై గూడ రాజులు విధించుపన్నుల కదనముగా 10వ వంతు పన్ను విధించుహక్కు తమకు గలదనిగూడ పీఠాధిపతు లనుచుండిరి

11 వ శతాబ్దమున లాటినుప్రాంతపు ప్రతిదేశచరిత్రలోను మతోద్యోగుల నేర్పరుచుహక్కుకై పోపుకు రాజుకు తగవులుకలిగి, అందు సాధారణముగ పోపు జయమొందుచుండెను రాజును వెలివేయుటకు, అతనిప్రజల నతని యధికారమునుండి తప్పించుటకును, అతనివారసును నియమించుటకును, తనకు హక్కుగలదని పోపు అనుచుండెను, జాతియంతటిపై ఆంక్ష విధించియు, జాతకర్మ తపస్సుతప్ప మిగి

లిన విధులన్నియు జనులకు నిరాకరించియు, తన యధికారము చలాయించెను. మతగురువులు వివాహములు జరిపించుటకును, నిత్యకృత్యములను అంత్యకర్మల జరిగించుటకును, వీలులేకుండెను. ఈ రెండు అస్త్రములతో, తమకు మిక్కిలి వ్యతిరేకులగు రాజులను అతివిముఖులగు ప్రజలను 12 వ శతాబ్దపు పోపులు లొంగదీయగల్గిరి. కాని ఈమహాధికారము కొన్ని అత్యవసరములకే ఉపయోగింపదగియుండెను. తరువాతవచ్చిన పోపులు వానిని సర్వసాధారణముగ నుపయోగించిరి. 12 వ శతాబ్దాంతమున 30 ఏండ్లలో ఇంగ్లండు స్కాట్లండు ఫ్రాంసులపై వరుసగా ఆంక్ష వేయబడినది. పోపులు తమ కెదురుతిరిగిన క్రైస్తవరాజులపై గూడ మతయుద్ధముల లేపుటకు వెనుదీయరైరి, జనులలో యుద్ధోత్సాహము నశించెను. పోపు ఆయనఅనుచరులు రాజులతో మాత్రము కలహించి, సామాన్యజనుల రంజనజేసినచో, క్రైస్తవప్రపంచముపై నాయధికారము నిల్చియుండెడిది. కాని యీ విశేషాధికారమున మతాధిపతుల గర్వముహెచ్చినది. 11 వ శతాబ్దికి పూర్వపు రోమనుమతగురువులు వివాహితులై, తమ తోడిప్రజలకు సన్నిహితులై, ప్రజలలో గలసియుండిరి. ఏడవగ్రిగరీ వారల శాశ్వతబ్రహ్మచారులుగ జేసెను. మతగురువులకు సామాన్యులతో బాంధవ్యము

లేకుండ త్రెంపివేసి, రోముతో ఎక్కువసంబంధము కలుప దలచెను కాని అందుచే మతపీఠముకు సామాన్యజనులకు మధ్య నొకమహావిభేద మేర్పడెను మతపీఠమునకు స్వంత న్యాయస్థానములుండెను మతగురువుల వ్యాజ్యములే కాక, సన్యాసులు, విద్యార్థులు, మతయుద్ధసైనికులు, విధవలు, అనాథులు, మరణశాసనములు, వివాహములు, మతద్రోహము మున్నగు విషయములన్నిటిని పరిష్కరించుటకు మతాధిపుల న్యాయసానముకే హక్కుండెను మతగురువుకు సామాన్యనకు తగువువచ్చిన, దానికి మతన్యాయస్థానములందే తీర్పు కావలె కాని యుద్ధము శాంతి నిలుపుట మొదలగు భారమంతయు రాజుదే అందుచే క్రైస్తవులందరిలోను మతగురువులపై ఈర్ష్య అసహ్యబుద్ధి వ్యాపించెను

తన శక్తి సామాన్యుల సద్భావముపై నిల్చియున్న దని పోపు గ్రహించక, ప్రజల మతోత్సాహముకు వ్యతిరేకుడై, స్వతంత్రభావము గలవారిపై బలవంతముగ పూర్వాచార సిద్ధాంతముల నతడు జొప్పించెను నీతి రక్షణకై పీఠాధిపతులు కల్పించుకొన్నపుడు జనులు సహాయపడిరి, కాని భావముల జొప్పించుచో మాత్రము లేదు దక్షిణ ఫ్రాంసులో 'వాల్డో' మత జీవనములందు క్రీస్తుకాలపు శుద్ధ నిరాడంబరత్వముకు మరలవలెనని బోధింపగా, వాల్డోపైన

అతని అనుచరులపైనను, పోపు 'ఆ వ ఇన్నోసెంటు' మత యుద్ధము ప్రకటించి, వారిని అగ్నిఖడ్గమానభంగములచే దుర్భర దురంతముల పాలుగావించి అణగద్రొక్కెను, అయి లనే అస్సిసీలోని 'సెంటు ప్రాన్సిసు (1181-1226) క్రస్తు జీవితమును బీదరికమును సేవను అనుకరింపవలెనని బోధింప, అతని అనుచరులగు ప్రాన్సిస్కనుల హింసించి అనేక బాధల బెట్టి ఖైదుచేసి, చెదరగొట్టెను, మార్సీల్సులో 1318 లో వారిలో నల్గురు జీవములతో తగులపెట్టబడిరి తీవ్ర పూర్వా చార పరాయణులగు సెంటుడామినికనులచే స్థాపింపబడిన సంస్థకు మాత్రము 3 వ ఇన్నోసెంటు అత్యధిక సహాయము చేసి, వారి సహాయముతో స్వమతద్రోహులను స్వతంత్ర భావులను శిక్షించుటకు, 'ఇంక్విజిషన్' అను నొక క్రూర న్యాయస్థానము స్థాపించెను

ఇట్లు అధికారదురాశ, అన్యాయాధికారము, అన ర్థకాసహనము, వీటిచే మతాధికారులు సామాన్య ప్రజల విశాలవిశ్వాసము గోల్పోయిరి దాని క్షీణతకు తమ అంత రంగలోపమే కారణము, కాని బాహ్యవిరోధులు కారు

---

47 వ్యతిరేకప్రభువులు, మతవిభేదము

క్రైస్తవలోకాధిపత్యముకై రోమను మతసంస్థవా రనేకప్రయత్నముల జేసిరి అందు పోపు ఎన్నికవిధానము లోపభూయిష్ఠమై యుండెను

పోపు సంస్థ క్రైస్తవప్రపంచమంతట శాంతిని ఒకే పాలనను నెలకొల్పి తన యాశనీడేర్పదలచుచో, దృఢమగు నిరంతర నాయకత్వమవసరము పోపులు పడుచువారై, సమర్థులై, తమస్థానీయుల నేర్పరచ్చుచు, వారితో మతవిషయముల జర్చింపవలెను ఎన్నికపద్ధతులు స్పష్టమై, స్థిరమై, నిరాక్షేపణలై, యుండవలెను, కాని, అట్లేమియుజరుగలేదు, పోపును ఎవరెన్నుకొనవచ్చునను విషయము, "బైజంటైన్" పవిత్ర రోమకచక్రవర్తులకు ప్రమేయము కలదో లేదో కూడ, నిర్ధారణకాలేదు పోపులలో సమర్థుడగు హిల్డిబ్రాండు (ఏడవ గ్రిగరీ 1073-1085) ఎన్నికలకు క్రమపద్ధతి నేర్పరచుటకు చాలయత్నించెను, ఆయెన్నికహక్కును ఉన్నతరోమను గురువులగు కార్డినలులకు మాత్రమే యేర్పరచి, కేవలమంగీకారమును చక్రవర్తి (మతపీఠపు సమ్మతిపైన, ఇచ్చునట్లే ర్పఱ్చెను కాని పోపు తనస్థానీయుని ముందుగా నియమించుటలేదు, ఆపద్ధతి లేకుండెను, అందుకై, (పోపుపోగనే) గురు

వులు కల్పించుచుండిరి, ఈలోగా ఆ స్థానము ఖాళీగా నుండెను ఒకప్పుడు ఒకటి రెండేండ్లవరకు నది ఖాళీగా నుండెను ఇట్లు పోపులస్థితిలో స్థిరనిర్ణయము లేకుండుటవలని ఫలితము 16 వ శతాబ్దమువరకు చూడనగును మొదటి నుండియు, ఎన్నికలవిషయమై తగాయిదాలు కలిగి, ఎవరికి వారిద్దరుముగ్గురు తామే పోపులమని ప్రకటించుకొనుచుండిరి అట్టి తగాయిదా పరిష్కరించుటకై, మత సంస్థలు రాజు నొద్దకో మరియొకరివద్దకో పోవలసివచ్చెను గొప్ప పోపుల జీవితమును సంశయాస్పదముగనే అంతమందెను వారి తరు వాత మతసంస్థకు తగు నాయకుడు లేక శక్తిహీనము కావ చ్చును, లేక ఆ ప్రత్యర్థి తన్ను త్రోసివేసి, ఆ చర్యలన్నిటిని తారుమారొనర్పవచ్చును, లేక చావుకు సిద్ధమైన ముదుసలి పోపై, తన్ననుసరింపవచ్చును వెంటనే ఖాళీవచ్చుచుండును

పోపుసంస్థలో నిట్టి లోపముండుటచే, జర్మనీరాజులు ఫ్రాంసురాజు, ఇంగ్లండులో పాలించిన నార్మను, ఫ్రెంచి రాజులు, తమకిష్టుడే రోములో పోపు అగుటకు తమ తమ పలుకుబడి నుపయోగించుచుండిరి యూరపియను విష యములలో పోపు హోదా ముఖ్యమైనదగుటవలనను, ఇట్లు కల్పించుకొనుట సహజమే అందుచే పోపులలో చాల మంది అశక్తదుర్జనులైరి, కాని, కొందరు కడుసమర్థులు ధైర్య

శీలురు నుండిరి 38 ఏండ్లవయస్సుకు పూర్వమే పోపుఅయిన 3 వ ఇన్నొసెంటు (1198—1216) చాలసమర్థుడు ఆయ నయు అనంతరపుపోపును అంతకన్న గొప్పవ్యక్తి అద్భుత స్వభావుడు నగు 2 వ ఫ్రెడరికు చక్రవర్తితో తగవులందు చిక్కుకొనిరి, ఈ తగవుచే, చరిత్రలో నూతనయుగము కల్గె న. తుదకు పోపు రాజునోడించి, అతనివంశము కూడ నిర్మూ లించెను, కాని ఆసంఘర్షపు దెబ్బచే పోపు సంస్థగౌరవము నిర్మూలమయ్యెను

ఫ్రెడరికు 6 వ హెన్రీరాజుకొడుకు, అతనితల్లి సిసిలీ యందలి నార్మనురాజగు మొదటిరోజరుకుమార్తె నాలు గేండ్ల వయస్సున 1198 లో నతడు రాజయ్యెను, 3వ ఇన్నొ సెంటు అతనికి సంరక్షకుడయ్యెను అప్పటికి సిసిలీ నార్మ నులపాలబడి చాలకాలముకాలేదు రాజాస్థాన మింకను ప్రాచ్యపద్ధతులపైనుండి, విశేషవిద్వాంసులగు అరబ్బులతో నిండియుండెను వీరిలో కొంద రీచిన్నరాజుకు బోధకులై, శ్రమపడి తమభావము లాతనికి నేర్పిరి ఆ రాజాద్వంద్వ బోధచే క్రైస్తవమతముగురించి ముస్లిము అభిప్రాయము, ఇస్లామునుగూర్చి క్రైస్తవాభిప్రాయమునొంది, అన్నిమత ములు ద్రోహాకరములే యని విచిత్రాభిప్రాయుడై, అట్లు స్పష్టముగ తెలుపుచుండెను, అతని మతనింద గ్రంథస్థమైనది.

పోపు తనశిష్యుడగు ఫ్రెడరికు పెరిగి రాజైనప్పుడు అతనిని కొన్నిషరతుల గోరెను, జర్మనీలోని మతద్రోహ మణచివేయ వాగ్దానముజేయవలె, సిసిలీ దక్షిణ ఇటలీలలో తన రాజ్యాధికారము వదలుకొనవలె, (లేకున్న పోపుకన్న నతడు ప్రబలుడగును) జర్మనుమతాచార్యులకు పన్నులుండ రాదు. ఫ్రెడరి కందుకంగీకరించెను. కాని అట్లు అమలు జరుపు నుద్దేశములేదు అతడు తనసంరక్షకునికి వ్యతిరేకు డయ్యెను ఇంతకముందే పోపు ఫ్రెంచిరాజును అతని ప్రజ లగు వాల్డెన్సులపై ఘోరమతయుద్ధముకు పురికొల్పెను, జర్మనీలో ఫ్రెడరికుకూడ అట్లే చేయవలెనని పోపు కోరెను. పోపు ఆగ్రహముకు పాత్రులైన భక్తులకన్న, పోపే యెక్కు వ ధర్మద్వేషియని ఫ్రెడరికు భావము, అతడు మతయుద్ధ ముల దలపెట్టలేదు ముసల్మానులపై దాడివెడలి, జెరూ సలెము రక్షింపుమని పోపు కోరగా, ఫ్రెడరికు అట్లేయనెను, కాని దానిని నెరవేర్పలేదు

చక్రవర్తియైన తరువాత, 2 వ ఫ్రెడరికు జర్మనీలో నుండక సిసిలీలోనే ఉండిపోయెను, పోపుకు తానుచేసిన వాగ్దానముల చెల్లింపడాయెను 3 వ ఇనొసెంటు విభ్రాం తుడై, 1216 లో మరణించెను

ఇన్నోసెంటు తరువాత పోపైన 3 వ హానోరియసు ఫ్రెడరికు నేమియు జేయులేకపోయెను 1227 లో పోపు అయిన 9వ గ్రిగరీ, ఈయువకు నెట్లైన సాధింప నిశ్చయించి, అతనిపై నాంక్షవిధించెను 2 వ ఫ్రెడరికుకు మతసముపాయ ములు లేకుండజేసెను కాని ఆరబుమిశ్రితమగు సిసిలీఆస్థా నములో, ఇదియేమియు పనిచేయలేదు చక్రవర్తి కున్న నిస్సం దేహాలోపములను మతద్రోహాచర్యలను చెప్పనడతను పేర్కొ నుచు, పోపాక బహిరంగలేఖనంపెను దీనికి ఫ్రెడరికు తీవ్ర ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను, దానిని యూరపురాజులందరకు పంపి, అందు పోపుకు రాజుకు గల సమస్యను స్పష్టముగ ఆమూ లము వివరించెను, యూరపు కంతకు నిరంకుశ ప్రభువగుటకు పోపు యత్నించెనని చూపి, రాజులందరేకమై తమహక్కుల రక్షించుకొనవలెనని సూచించెను, మతపీఠపు ఆస్తిసంపత్తుల వంక రాజుల ప్రత్యేకదృష్టి నాకర్షించెను

ఈయాగ్నేయాస్త్రము ప్రయోగించి, ఫ్రెడరికు పం ద్రెండేండ్లనాటి తనవాగ్దానము చెల్లించుట కనుమిషతో ఒక 'మతయుద్ధ' మారంభించెను. ఇది 6వ క్రైస్తవమతయుద్ధము (1228) మతయుద్ధదృష్టిలో నిదియొక ప్రహసనము, 2 వ ఫ్రెడరికు ఈజప్టులో సుల్తానును గలుసుకొని సామరస్యముతో సంగతుల జర్చించెను, ఇరువురును స్వమతాభిమానము లేః

వారే, ఆలోచించి వ్యాపారదృష్టితో ఉభయులకు లాభకర మగు సంధి జేసికొనిరి, ఆప్రకారము జెరూసలెము ఫ్రెడరికు వశమయ్యెను ఇది సంధిరూపమగు విచిత్రమతయుద్ధము ఇందు రక్తము చిందుటగాని, ఆనందబాష్పములుగాని, లేవు ఈయద్భుత మతవీరుడు భ్రష్టుడని మతాధికారులు వెలివేసిరి కనుక ఆక్షేత్రమున కిరీటము నతడుస్వహస్తముతోనే గ్రహించి, జెరూసలెంరాజై, సామాన్యపట్టాభిషేకమే చేసుకొనెను. అటనుండి యతడటలీ చేరి, ఈలోగా తనరాజ్యము నాక్రమించిన పోపుసైన్యమును మర్దించి తరిమి, పోపువిధించిన ఆంక్షను అతనిచే నిర్బంధముగ రద్దుచేయించెను 13 వ శతాబ్దమున చక్రవర్తి పోపుయెడ నిట్లువర్తించినను, ఆరాజుపై ప్రజల కాగ్రహము కలుగలేదు, ఆదినములు గతించెను

1239 లో, 9 వ గ్రిగరీ మరల చక్రవర్తితో తగవును మొదలిడి, రెండవమారతనిని బహిష్కరించి, ఇదివరలో పోపుకు కళంకమిచ్చిన దూషణయుద్ధమును పెంచెను 9 వ గ్రిగరీ అనంతరము, 4 వ ఇన్నొసెంటు పోపైనపుడు తగవు మరల వచ్చెను ఫ్రెడరికు మతసంస్థల నిరసించుచు జనులందరకు జ్ఞప్తిలోనుండునట్లింకొక లేఖనువ్రాసెను, మతాధిపులగర్వమును దుష్ప్రవర్తనను పేర్కొని, అప్పటి అవినీతి కంతకును వారి ధనగర్వములే కారణములని వ్రాసెను:

మతసంస్థ బాగుపడుటకే, మతాధిపుల ఆస్తిసంతను లాగుకొ నవలెనని తోడిరాజులకు సూచించెను. ఈవిషయము యూరపురాజుల హృదయముల నాటుకొనెను

ఆతని తుదివత్సరముల గురించి చెప్పబోము ఆతని వ్యక్తివిషయములకన్న, ఆజీవితముచే గలిగిన వాతావరణమే ముఖ్యము సిసిలీలో అతని ఆస్థానకథ కొంతవరకు తెలియును అతడు సౌందర్యోపాసి, భోగి, జారుడనిగూడ వర్ణింపబడెను అతడన్ని విషయములు స్వయముగా చర్చించి తెలుసుకొన యత్నించెను, తన ఆస్థానముకు ముస్లిము క్రైస్తవతత్వజ్ఞుల రప్పించి, ఇటాలియనులకు తురుష్కుల సిద్ధాంతవిజ్ఞానముల బోధింపజేసెను అరబికు అంకెలు బీజగణితము క్రైస్తవవిద్యార్థుల కతనిమూలముననే బోధింపబడెను. అతనిఆస్థాన విద్వాంసులలో నొకడగు 'మైకేలుస్కాటు' అరిస్టాటిలు గ్రంథపుకొన్ని భాగములను, గొప్ప అరబ్బుపండితుడగు 'ఎవరోసు' వ్రాసిన టీకసహితముగ, తర్జుమాచేసెను. ఫ్రెడరికు 1224 లో నేపిల్సు విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించి, సెలరినో విశ్వవిద్యాలయమందలి గొప్ప వైద్యకళాశాలనభివృద్ధిపరచెను, జంతుప్రదర్శన శాలనుగూడ స్థాపించెను డేగలవేటనుగూర్చి యాతడువ్రాసిన గ్రంథమునుబట్టి అతడు పక్షిహృదయజుడని కన్పడును అతడిటాలియనులో పద్యము

ల్ప్రాసెను ఇటాలియను పద్యరచన అతని యాస్థానమందే ఆరంభించెను ఒకసుప్రసిద్ధగ్రంథకారుడాతని "మొదటిఆధునికుడు" అనెను ఇందాతని నిష్పక్షపాత విద్యాభిమానము సూచితము

అంతట పోపులు బలీయులగు ఫ్రెంచి రాజులతో కలహించిరి అందుతో పోపుల అధికారశేషముగూడ నశింపజొచ్చెను 2 వ ఫ్రెడరిక పోగానే, జర్మనీ చీలికలైవిడిపోయెను ఇంతకు పూర్వము హోహెన్ స్టాఫెను చక్రవర్తులకుండినస్థానమును ఫ్రెంచిరాజాక్రమించి, పోపులకు రక్షకుడు సహాయకుడు ప్రత్యర్థి అయ్యెను పోపులనేకులు వరుసగ ఫ్రెంచిరాజులకు సహాయులైరి రోమసహాయమున ఫ్రెంచి రాజులు నేపిల్సు సిసిలీ రాజ్యముల పాలించిరి, తిరుగ చార్లమను నాటిసామ్రాజ్యము నుద్ధరించి పాలించుట కవకాశములుగలిగెను ఫ్రెడరిక తరువాత హోహెన్ స్టాఫెను వంశ మంత మొందెను 1273 లో హాబ్సుబర్గులోని రొడాల్ఫును ప్రథమ హాబ్సుబర్గు చక్రవర్తిగ నెన్నుకొనిరి అప్పటినుండియు పోపులు తమ స్వప్రత్యేకాభిరుచులబట్టి ఒకరు ప్రాంసుకును, మరొకరు జర్మనీకిని, సహాయమొనర్చుచుండిరి ప్రాచ్యదిశను 1261 లో గ్రీకులు మరల కాన్స్టాంటినోపిలును లాటినులనుండి జయించిరి ఈనూతన

గ్రీకు రాజవంశపు మూలపురుషుడగు 'మైకేలు పేలియో లోగస్' అను 8 వ మైకేలు పోపుతో సంధియొనర్చునట్లు కొంతనటించి, తుదకు రోమనుమతపీఠమునుండి విడిపోయెను. ఇందువలనను, ఆసియాలోలాటినురాజ్యముల అంతముతోను, ప్రాగ్దిశను పోపుల ఆధిక్య మంతరించెను

1294 లో, 8 వ 'బోనిఫేసు' పోపు పదవికి వచ్చెను అతడు ఇటలీవాసి, ఫ్రెంచివారి విరోధి, రోమక సంప్రదాయాదర్శములం దభిమానియై, తీవ్రముగ వర్తింపమొదలిడెను. 1300 లో అతడొకవర్ధంతి జరుపగా, రోములో చాలమంది యాత్రికుల బృందములుచేరెను "సెంటుపీటరు" సమాధియొద్దకు తేబడు బహూకృతిద్రవ్యములు గ్రహించుట కిరువురకును తీరికలేకుండెను. (జి హెచ్ రాబిన్సను) కాని యీయుత్సవము ఆభాసమాయెను 1302 లో నితడు ఫ్రెంచిరాజుతో కలహించి, 1303 లో ఆరాజుపై ఆంక్షవిధింప నుండగా, "అనగ్ని"లో తనపూర్వికుల మందిరములోనే గిల్లామ్‌డీ నోగరెట్ అనువాడతని హఠాత్తుగా బంధించెను, ఫ్రెంచిరాజు పంపిన ఆ చారుడు మందిరములోనికి జొరబడి వచ్చి, భయభ్రాంతుడై చేత శిలువబూని శయ్యాగతుడైన పోపును బెదరించి, అవమానపరచెను, ఒకటిరెండు దినములలో నా నగరవాసులచే విడిపింపబడి పోపు రోముకు వెడలి

పోయెను, కాని అక్కడ తిరుగ ఓర్సినీకుటుంబికులచే బంధితుడై, కొన్నిదినములలో నిర్వీణ్ణుడై, ఆవృద్ధుడు మరణించెను

"అనగ్ని" ప్రజలు మొదటిదౌర్జన్యము గర్హించి, బోనిఫేసును విడిపించుటకు నోగరెట్టుపై కత్తిగట్టిరి అప్పటికి "అనగ్ని" పోపు స్వగ్రామము ఈసందర్భమున క్రైస్తవ జగద్గురునెడ నీదౌర్జన్యము జరుపుచు, ఫ్రెంచిరాజు ఫ్రాన్సులోని ప్రభువులు మతసంస్థలు సామాన్యజనులు ఈ మూడు సంస్థల సమావేశముచేసి, వారి యంగీకారము బడసెను ఫ్రాంసులోను ఇటలీలోను పోపుపై జరిపిన యీయత్యాచారమునెడ యిసుమంతేనియు క్రోధసూచనలు కలుగలేదు. క్రైస్తవపీఠాధికారము దుర్బలమయ్యెను, ప్రజాహృదయములపై దానిప్రభావము నశించెను

14 వ శతాబ్దమందంతటను పోపులు తమ గౌరవమును తిరుగ సంపాదింపలేదు తరువాత ఎన్నుకొనబడిన పోపు 5 వ క్లెమెంటు ఫ్రెంచిరాజగు ఫిలిప్‌చే కోరుకొనబడెను, ఆత డెన్నడును రోముకురాలేదు, తనఆస్థానమును ఫ్రాంసుదేశమున పోపుస్వామ్యములోని 'అవిగ్నను'పురిలో నేర్పరచెను, 1377 వరకు అతనితరువాతవా రందరక్కడనే వసించిరి అసాలున పోపు (11 వ గ్రిగరీ) రోములోని 'వాటి

కను' మహాలుగోనికి వెడలెను కాని 11 వ గ్రిగరీ మతసంస్థ లన్నిటి యంగీకారము బొందలేదు ఉన్నతమతగురువు లనేకులు ఫ్రెంచివారగుటచే, వారియభ్యాసనహవాసము 'అవిగ్నను'లో లగ్నమై యుండెను 1378లో గ్రిగరీ మరణించినపుడు, ఇటలీవాడగు 6వ అర్బను పోపుగా నెన్నుకొనబడెను, ఈవ్యతిరేకగురువులు ఆయెన్నిక చెల్లదనిచాటి, 7 వ క్లిమెంటును పోటీపోపుగా నెన్నుకొనిరి ఈచీలికయే 'మహావిభేద' మయ్యెను పోపులు రోములో నుండిరి ఫ్రెంచి ద్వేషులగు చక్రవర్తి ఇంగ్లండురాజు హంగరీపోలండు ఉత్తరయూరపు రాజులు నాతని భక్తులైరి ప్రత్యర్థిపోపులు 'అవిగ్నను'లో వసించుచు, ఫ్రెంచిరాజు అతనిమిత్రులగు స్కాట్లండు స్పెయిను పోర్చుగలు రాజులు, అనేకజర్మను రాజన్యులు, వీరి సహాయమును బొందుచుండిరి ప్రతిపోపును తన ప్రత్యర్థినను సరించెడివారిని బహిష్కరించుచుండెను (1378-1417) ఈ కల్లోలముచే యూరపు అంతటను మతవిషయములగురించి ప్రజలు స్వతంత్రాలోచన పరులయిరి

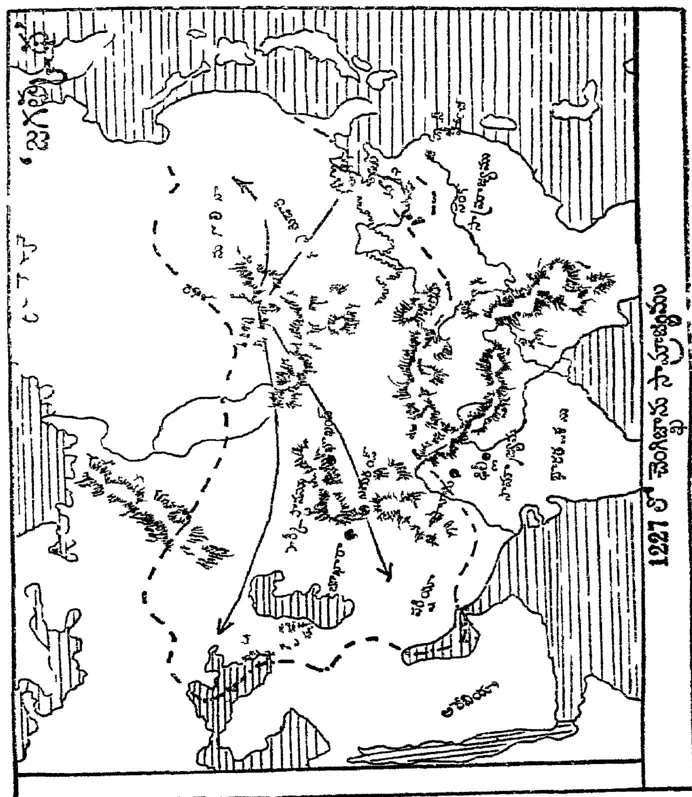
వెనుకటి అధ్యాయమున మనముచూచిన ఫ్రాన్సిస్కను డామినికనులేగాక, మతసంస్థను వీలువెంబడిని సంస్కరించుటకో, లేక ధ్వంసమొనర్చుటకో, క్రైస్తవలోకమున అనేక నూతనోద్యమములు బయలుదేరెను మొదటి వానిపై గొంతదాక్షిణ్య ముపయోగించినను, ఆరెంటిని మతవీరము

వారు తమలోనికి స్వీకరించి యుపయోగించుకొనిరి కాని ఈక్రొత్తఉద్యమములు ప్రత్యక్షముగ వ్యతిరేకించి ఖండించు చుండెను 14వ శతాబ్దము తరువాత 'విక్లిఫ్' (1320-1384) బయలుదేరెను అతడొక గొప్ప ఆక్స్ఫర్డు విద్వాంసుడు, పెద్దవాడైన తరువాత, అతడు మతగురువుల అవినీతివర్తన మును పీఠాధిపుల యజ్ఞానమును చాలసార్లు బహిరంగముగ ఖండించెను తనఅభిప్రాయముల వెల్లడించుటకు 'విక్లిఫైట్ల'ను బీదమతప్రచారకుల సంఘము నేర్పరిచెను తనకును మతపీఠ ముకునుగల సమస్యల ప్రజలెరుంగుటకై బైబిలునాంగ్లములోని కనువదించెను ఈతడు సెంటుఫ్రాన్సిసు సెంటుడామినుకుల కంటె విశేషవిద్యావంతుడు అధికసమర్థుడు, పెద్దలనేకులాత నికిసాయము జేసిరి చాలమంది జనులాతని కనుచరులైరి పోపు అతనిపై కినుకవహించి, ఖైదుచేయ నాజ్ఞాపించెను కాని, అతడు జీవితాంతమువరకు పూర్ణస్వేచ్ఛతో నేయుండెను కాతలికుమతపీఠమువారు మూర్ఖులై, తరువాత నతని శల్య ముల నాసమాధిలో నుండనీయలేదు 1415 లో కాన్స్టె న్సుసభవారి తీర్పుప్రకారము, 1428 లో 5 వ మార్టిను (పోపు) 'ఫ్లెమింగ్' అను బిషపుద్వారా సమాధినుండి విక్లిఫు అస్థుల త్రవ్వి యెత్తించి, తగులబెట్టించెను ఈ దుశ్చ ర్యను తుంటరివ్యక్తులు కాక, మతపీఠమువారే అధికార రీత్యా జరిగించిరి

---

13 వ శతాబ్దమున యూరపులో పోపు తన ఆధిపత్యమున క్రైస్తవలోకము నేకముచేయ యత్నించి, విఫలుడయ్యెను ఈలోగా నంతకన్న విశాల రంగమగు ఆసియాలో చాల ముఖ్యవిషయములు జరుగుచుండెను చీనాకుత్తరదేశమందలి మంగోలులను తార్తారు జాతీయులు హఠాత్తున జగత్కథలో ప్రముఖులై, వరుసగా నిరుపమాన జయముల బొందుచుండిరి తమ పూర్వులగు హూణుల వలె అశ్వికులై, వీరు 13 వ శతాబ్దపు మొదట సంచారశీలురై మాంసము గుఱ్ఱపుపాలు భుజించుచు, కంబళ్ల గుడారములలో నివసించుచుండిరి చీనా రాజుల అధికారము నుండి స్వతంత్రులై, వారు ఇతరతురుష్కుల నొక యోధసంస్థగా కూడదీసిరి వీరి కేంద్రము సైబీరియాలోని ఓనాన్ నదీతీరము.

ఈ సమయమున చీనా విభిన్నమై యుండెను 'టాంగు' వారి వంశము 10 వ శతాబ్దమునాటికి క్షీణించెను, దేశము చిన్నరాజ్యములై, అంత కలహము లేర్పడ, అంకు మూడు ముఖ్య సామ్రాజ్యములు నిలిచెను ఉత్తరమున పెకిన్ రాజధానిగాగల 'కిన్'ల సామ్రాజ్యము, దక్షిణా

1227 లో చెంగిజ్‌ఖాను సామ్రాజ్యము

మున నాన్కిన్ముఖ్యపట్టణముగాగల సంగ్సామ్రాజ్యము, మధ్యభాగమున హిసియాసామ్రాజ్యము నుండెను 1214 లో మంగోలు నాయకుడగు చెంగిజ్ఖాను 'కిన్' సామ్రాజ్యముపై యుద్ధముచేసి, పెకినును పట్టుకొనెను, అటనుండి పశ్చిమమున కరిగి, పశ్చిమతుర్కిస్థానము పర్షియా ఆర్మేనియాలకు ఇండియాలో లాహోరువరకు, హంగరీ సైలీషియాలవరకును, దక్షిణ రష్యాను, జయించెను పసిఫిక్ మహాసముద్రమునుండి 'నీపరు' నదివరకు వ్యాపించిన ఈ విశాల సామ్రాజ్యపు ప్రభువై, అతడు మరణించెను

అతని తరువాతవాడగు 'ఒగ్దైఖాను' మంగోలియాలోని 'కారకోరము'లో స్థిరరాజధానిని నిర్మించి, అద్భుత జైత్రయాత్ర సాగించెను ఆతని సైన్యములును చాల నిపుణముగ తయారైనవి చీనావారు కనిపెట్టిన తుపాకిమందును సంపాదించి, వారు చిన్న తుపాకుల నుపయోగించిరి 'కిన్' సామ్రాజ్యమును పూర్తిగా జయించి 1235 లో ఆసియా నుండి రష్యావరకు అడ్డముగా అద్భుతముగ వ్యాపించిరి, 1240 లో కీఫ్ నిర్మూలింపబడెను, రమారమి రష్యాఅంతయు మంగోలుల అధీనమయ్యెను పోలండు ధ్వంసము గావింపబడి, పోలులు జర్మనులు గలిసిన ఒక సైన్యము దక్షిణ సైలీషి

యాలో లీగ్నిజ్' వద్ద 1241 లో సర్వనాశ మొనర్పబడెను అంతకంతకు వెల్లివిరియు సీవాహిని నరికట్టుటకు ఫ్రెడరికు విశేషయత్నము లొనరించినట్లు కన్పింపదు

గిబ్బను రచించిన "రోమక సామ్రాజ్యపు క్షీణత, పతనము" అను గ్రంధపుటీకలో బ్యూరిగారిట్లు వ్రాసిరి. 1241 లో, మంగోలులు పోలండును జయించి, హంగరీ నాక్రమించుటకు కేవల సంఖ్యాబలమేగాక, అత్యద్భుతమగు యుద్ధచాతుర్యమే కారణమని, ఇటీవలనే యూరపియను చారిత్రకులు గ్రహించిరి, కాని యీ విషయమింకను అందరికిని తెలియదు తార్తారులు విజ్ఞానము వ్యూహనైపుణ్యము లేని మోటు గుంపులవారనియు, సంఖ్యాబలముననే తూర్పు యూరపునంతను జయించి అడ్డువచ్చినవానినెల్ల ధ్వంసమొనర్చుచు తిరిగిరనియు పామరులింకను పొరబడుచున్నారు.

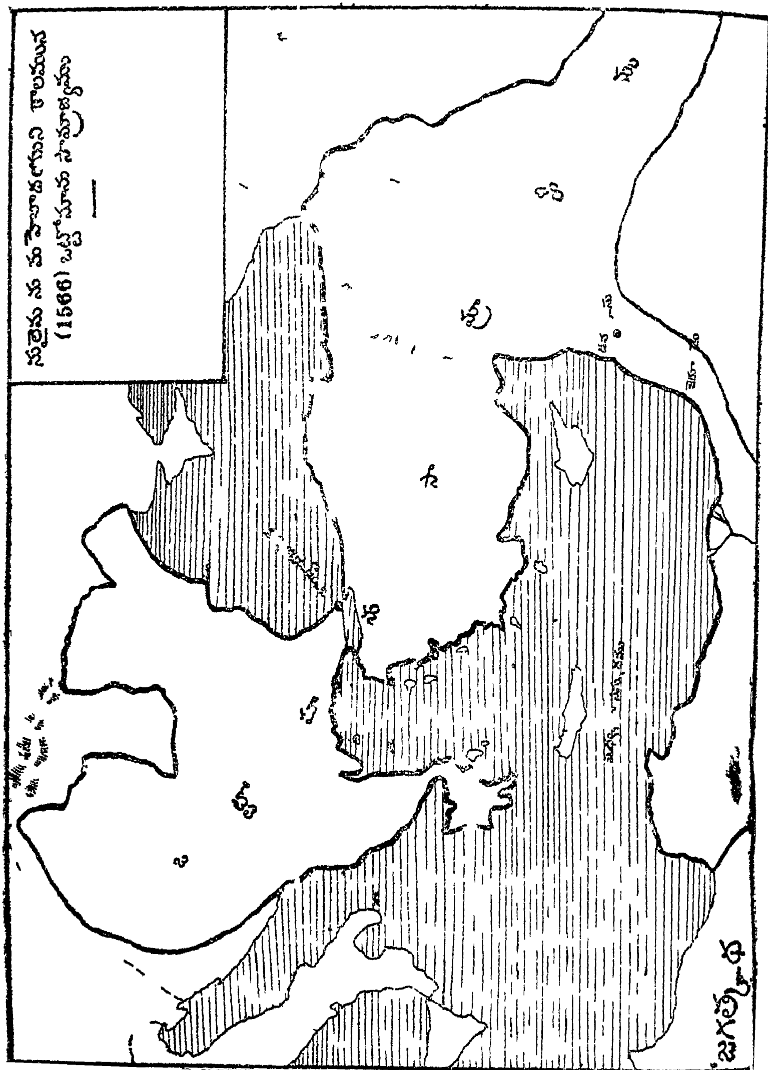
(మధ్యయూరపులోని) దక్షిణ విశ్చులానది మొదలు ట్రాన్సిల్వేనియావరకు విజయకార్యక్రమ మంతయు అంత కట్టుదిట్టముగను జయప్రదముగను జేయుట అద్భుతము ఆ జైత్రయాత్ర అప్పటి యూరపుసేనలకు అసాధ్యము, యూరపుసేనానుల కగ్రాహ్యము, 'సుబూటై'ను బోలు సేనాని 2 వ ఫ్రెడరికు మొదలు ఒక్కడైన యూరపులో లేడు;

మంగోలులు హంగరీ పోలండుల రాజకీయ పరిస్థితుల పూర్తిగ గ్రహించి, ఆయూత్రకు గడంగిరి ఆ దేశస్థితిగతుల గూఢచారులద్వారా సరిగా దెలుసుకొనుచుండిరి హంగరీ వారు మున్నగు క్రైస్తవసేనలు మోటుజాతి బాలిశులతో సములైరి, తమవిరోధులగు మంగోలుల ప్రజాశక్తుల గురించి యేమియు గ్రహింపరైరి గ్నిజ్‌వద్ద మంగోలులు విజయ మందినను, ఇంకను పశ్చిమమునకు పోరలేదు అచ్చటి కొండలు అడవులు తమ వ్యూహపద్ధతులకు సరిపడవు, కనుక వారటనుండి దక్షిణాభిముఖులై, 'సిథియను' 'అవారు' హూణాది మిశ్రితజాతుల నంతకుపూర్వము మాగ్యార్లు నాశమొనర్చినట్లే, సజాతీయులగు ఆమాగ్యరుల చంపియో, లేక తమలో కలుపుకొనియో, హంగరీలో స్థిరవాసముజేయ యత్నించిరి, అంతకుముందు హంగేరియనులవలెనే, వీరును అటనుండి దక్షిణపశ్చిమముగ దాడి వెడలియుందురు, ఈ లోగా ఒగ్డయిఖాను హఠాత్తుగ మరణించెను 1242 లో సింహాసనముకై కొంతతగవురాగా, హంగరీ రుమేనియాల గుండ అపరాజితులగు మంగోలు లటనుండి తూర్పుకు తిరిగి పోయిరి

తరువాత మంగోలులు తమదృష్టిని ఆసియాకు మరల్చిరి. 13 వ శతాబ్దపుమధ్యకు వారు 'సంగ్' సామ్రాజ్య

ము జయించిరి 1251 లో ఒగ్డైఖాను తరువాత మంగూ ఖాను నాయకుడై, తనసోదరుడగు 'కుబ్లైఖాను'ను చీనా గవర్నరుగ నియమించెను, 1280 లో కుబ్లైఖాను చీనాచక్రవర్తియై, 'యువాను' వంశము స్థాపించెను, అది 1368 వరకు పాలించెను ఇట్లు చీనాలో సంగ్రప్రభుత్వ్యపు భిన్నదేశములు సంతరించెను, మంగుకు మరియొకసోదరుడగు 'హులాగు' పర్షియాసిరియాల జయించెను మంగోలులప్పుడు ఇస్లాముకు విరోధులైరి, బగ్దాదునగరము పట్టుకొనినపుడా పౌరులవధించి, ప్రాచీనసుమేరియా కాలమునుండి మెసపొటేమియా సుర్వరగ సమృద్ధజనముగ నుంచిన అతిప్రాచీనమగు జలాశయములను ధ్వంసమొనర్చిరి ఆనాటినుండి మెసపొటేమియా శిథిలముల యెడారియై, ఏదోకొలదిమందికే జీవనాధారమైనది మంగోలు లీజిప్టులో గొరలేదు 1260 లో హులాగుసైన్యము నొకదానిని పాలస్టైనులో ఈజిప్టుసుల్తాను పూర్తిగ నోడించెను

అంతట మంగోలువాహిని వెనుకబడెను ఆ ఖాను సామ్రాజ్యము చిన్నచిన్న సంస్థానములుగా విడెను చీనావారివలెనే, తూర్పుమంగోలులు బౌద్ధులైరి పశ్చిమశాఖవారు ఇస్లామును స్వీకరించిరి 1368 లో చీనులు యువానువంశమును తొలగించి, స్వదేశీయమగు మింగవంశము

స్థాపించిరి ఆ రాజవంశము 1368 నుండి 1644 వరకు నిల చెను 1480 వరకు రష్యనులు తార్తారు దండులకు లోబడియే యుండిరి, కాని, ఆసాలున రష్యా రాజధానియగు మాస్కోలో గ్రాండుడ్యూక్ అను ప్రభువు తన సామంతతను ద్రోసిపైచి, స్వతంత్రుడై, ఇప్పటి రష్యారాజ్యముస్థాపించెను

14 వ శతాబ్దమున చెంగిజ్‌ఖాను వంశీయుడగు తైమూర్లేను మరల మంగోలు ప్రతిభ వ్యాపింపజేసి, పశ్చిమ తుర్కిస్థానములో రాజ్యముస్థాపించి, 1369 లో 'మహాఖాను' పదవి నధిష్ఠించి, సిరియామొదలు ఢిల్లీవరకు జయించెను ఆ సామ్రాజ్య మాతనియనంతరమే నశించెను, ఆతని వంశీయుడగు బాబరు అను సాహసికుడగు వీరుడొకడు తుపాకుల సహాయముతో సేనను తెచ్చి, ఉత్తరభారత దేశములో ప్రవేశించెను. అతని మనుమడగు అక్బరు (1556-1605) ఆతని విజయము సంపూర్తిచేసెను ఈమంగోలు వంశము హిందూదేశమున విశేషభాగముపై 18 వ శతాబ్దమువరకు ఢిల్లీలో పాలించెను (వీరినే ఆరబులు మొగలులనిరి, అదే వీరి ప్రతినామమైనది)

13 వ శతాబ్దమున ఈమంగోలు దండయాత్ర ఫలితముగ, ఒట్టమను తురుష్కులనబడిన యొక తురుష్కజాతి తుర్కిస్థానమునుండి ఆసియామైనరునకుపోయిరి, అచట వారు

రాజ్యమును వ్యాపింపజేసి, డార్డైనల్సు జలసంధిదాటి, మ్మాసి డోనియా సెర్వియా బల్గేరియాలపై దండెత్తిరి తుదకు ఒట్టమను రాజ్యము-మధ్య కాన్స్టాంటినోపి లొక చిన్నద్వీపము వలె నుండెను. 1453 లో ఒట్టమను సుల్తానగు 2 వ మహమ్మదు చాల తుపాకులసహాయముతో యూరపువంకనుండి ముట్టడించి, కాన్స్టాంటినోపిలును పట్టుకొనెను ఈసంగతి యూరపులో కల్లోలము గల్గింప, మరల మతయుద్ధప్రశంస కలిగెను, కాని మతయుద్ధదినము లంతరించెను

16 వ శతాబ్దమున ఒట్టమను సుల్తానులు బగ్దాదు హంగరీ ఈజిప్టులను, రమారమి ఉత్తర ఆఫ్రికానంతను, జయించిరి, వారి నౌకాదళముచే, మధ్యధరాసముద్రాధికారమువచ్చెను వారు ఆస్ట్రియారాజధానియగు వియన్నానుగూడ బట్టుకొనబోయి, ఆచక్రవర్తి వద్దనుండి కప్పము గ్రహించిరి 15 వ శతాబ్దపు క్రైస్తవరాజ్యముల హీనస్థితికి రెండేమినహాయింపులు, మొదటిది 1480 లో మాస్కో స్వాతంత్ర్యపునస్థాపనము రెండవది క్రైస్తవులు క్రమముగ స్పెయినును తిరుగ జయించుట, 1492 లో ఆద్వీపకల్పము లోని 'గ్రనడా' అను తుది మహమ్మదీయ సంస్థానముగూడ 'అరగను' రాజగు ఫెర్డినండుకును అతనిభార్య కాస్టైలురాణి అగు 'ఇజబెల్లా' కును లొంగిపోయెను

చివరకు 1571 లో లెపాన్టో వద్ద నౌకాయుద్ధముజరిగి, అందు ఒట్టమనుల గర్వమడగెను, అంతవరకు, మధ్యధరా సముద్రప్రాంతము క్రైస్తవాధికారములోనికి రాలేదు *

---

* 11 వ శతాబ్దమునుండి మన భారతదేశమున వివిధ ముసల్మను రాజులు కొంతకొంత వ్యాపించిరి 8 వ శతాబ్దమున అరబ్బులు సముద్రముపైనవచ్చి దాడిసల్పి కొందరి నిస్లాముకు మార్చిరి కాని వారియధికారము నిలువలేదు అందుచే ఆప్రాంతపు విజ్ఞానముమాత్రము 8 వ శతాబ్దమందే అరబ్బులకు వ్యాపించెను వాయవ్యప్రాంతపు ఆఫ్ఘనిస్థానము నుండి 11 వ శతాబ్దమున మహమ్మదు ఘజిని అనేకదండయాత్రలుసలిపి దేవాలయాదులనుండి చాలద్రవ్యము గ్రహించెను కాని మనదేశమున రాజ్యస్థాపన చేయలేదు 12 వ శతాబ్దపు 'మహమ్మదుగోరి ఆర్యావర్తమున పరరాజ్యస్థాపన నారంభించెను భారతీయయోధులు శూరులైనను, అప్పు డార్యావర్తము చిన్నచిన్నరాజ్యములుగ విభక్తమయి, ఆ రాజులు నిరంతరము కలహించుచుండిరి విదేశీయులగు ప్రబలశత్రువులు వచ్చినప్పు డైన, స్వదేశరక్షణకై అందరు నేకీభవింపరైరి హిందువులలో బౌద్ధులలోగూడ, అప్పుడు విగ్రహారాధన కులాచారాది బాహ్యచిహ్నములకే ప్రాబల్యముకలిగి, నిజమగు మతధర్మముల జనులు మరచిరి అప్పటికి పరస్పరము భాషాభేదము నేర్పడెను ఇస్లాము మతావేశమున ముసల్మను లైక్యముతో పోరుచుండ, భారతీయయోధులు కులవిభేదములతోను పరస్పరాసూయలతోను సహకారహీనులై యుండిరి అఫ్ఘనులు శీతలదేశపు కొండలలో అశ్వములపై చురుకుగ చరించుచు నవీనపద్ధతుల యుద్ధముల కలవాటుపడిరి భారతీయులట్లుగాక, పూర్వపు రీతినే ఏనుగులతోను సంఘటనలేని అశ్వికపదాతులతోను, ఆడంబరయుతులగు అనుచరులతోను,

ప్రాచీనపద్ధతులతో యుద్ధమొనర్చిరి అంతుచే గోరి కుతుబుద్దీన, అల్లాఉద్దీను ఖిల్జీ మహమ్మదు తుగ్లకు మొదలగు తురుష్కరాజులు ఆర్యావర్తమును (కొంతవరకుదక్కను ప్రాంతముకూడ) జయించిపాలించిరి బెంగాలు గుజరాతు దక్కను మొదలగు ఆయాప్రాంతములందు తురుష్కరాజులేర్పడి, క్రమముగ స్వతంత్రులు కాజొచ్చిరి అప్పుడుపెద్ద హిందూదేవాలయములందును బౌద్ధవిహారములందును అమూల్యమైన చాల బంగారు ఆభరణ వాహనములు రత్నములు వజ్రములు నుండెను వాటిని హరించుటకును, విగ్రహముల నిర్మూలించుటకును, తురుష్కులు నిశ్చయించుకొనిరి అతురుష్కరాజులలో కొందరాయాలయముల బడగొట్టి, అందలి విశేషధనరత్నాదుల దీసికొనిరి 14 వ శతాబ్దపు చివర, తైమూరు అను మంగోలునాయకుడు మనదేశపు వాయవ్యప్రాంతమున దాడిసలిపి, అచటి రాజధానియగు ఢిల్లీని కొల్లగొనినను త్వరలో తగువుపడుచు, భారతీయరాజులతని నాపలేకపోయిరి 13,14, వ శతాబ్దులందు త్రిలింగదేశరాజు కాకతీయుడు అగు ప్రతాపరుద్రదేవునికి ముసల్మానురాజులతో పోరుసాగుచు, కాకతీయ రాజ్యము క్షీణించెను, అందధికారులుగనుండిన హరిహరబుక్కరాయలు 14 వ శతాబ్దిమధ్యమున తుంగభద్రాతీరమున విద్యానగరరాజ్యమును స్థాపించి ప్రబలులై, మహమ్మదీయులదాడులణచిరి కొంతమతద్వేషాదులచే హిందూముసల్మాను రాజులమధ్య సహకారములేకుండినను, జనపదములందు చిరకాలాగతమగు గ్రామపంచాయతీపద్ధతి నిల్చియుండెను, గ్రామములందు శిల్పములు పరిశ్రమలు వృద్ధిలోనేయుండె, మనదేశము అప్పుడు ప్రశస్తమగు నౌకలపైని ఇతరదేశములతో కోస్తావర్తక వ్యాపారములు సల్పుచుండినట్లు 'మార్కోపోలో' మొదలగు యాత్రికులు వ్రాసిరి ఇందు తయారైన సన్నని నేతబట్టలు ఇతరవస్తువులు ఇతరదేశముల కెగుమతియగుచుండెను, ఫిరోజిసుల్తాను మొదలగు రాజులచ్చటి శిల్పకళాపోషి

త్రుల నాఘనుదేశాదులను దీసికొనిపోవుచుండిరి కుతుబుద్దీను (క్రీ శ సుమారు 1200) హయామున కట్టిన ఉక్కుధ్వజస్తంభ మీనాటికిని చెడిపోక, ఆధునిక వైజ్ఞానికలోహ శిల్పులకు నాశ్చర్యకరముగనుండుట అప్పటి శిల్పకళాభివృద్ధిని తెల్పును

16వ శతాబ్దమున మొగలుసామ్రాజ్య మారంభించెను దానిస్థాపకుడగు బాబరు తల్లి మంగోలు, తండ్రిది తుర్కిజాతి బాబరుకు తుపాకులు మందుసామానులుండెను అతనిసైనికులు కొండదేశములందశ్వములపై స్వారిచేయుచు యుక్తితోయుద్ధ మొనర్చుటలో నారితేరినవారు అప్పుడు ఢిల్లీపాలకుడగు 'ఇబ్రహింలోడి' గర్వి క్రూరుడు అయినందున అతనిచే బాధితులైన ఆస్థానరాజన్యులే భారతదేశసంపత్తిచే నాకృష్టుడైన బాబరును ఢిల్లీరాజుతో యుద్ధముచేయ నాహ్వానించిరి అంతట 1526 లో పానిపట్టుయుద్ధమున విభేదయుతమగు లోడీసేనలను, 1527 లో 'ఖాండ్వ యుద్ధమున 'మేవారు రాణాయగు సంగ్రామసింహుని సేనలను సాహసి ధీమంతుడు నగు బాబరు తుపాకుల సహాయముతో నోడించి, 'మొగలు' రాజ్యము స్థాపించెను అతడు క్రమముగా తన రాజ్యమును విస్తరింపజేయుచు, 1530 లో చనిపోయెను అతని కుమారుడగు హుమయూను యోగ్యుడైనను అసమర్థుడు, 1540 లో కనోజ వద్ద బీహారుపాలకుడగు అఫ్ఘను షేరునిచే నోడి, రాజ్యభ్రష్టుడయ్యెను అంతట విజయియైన 'షర్షా' ఢిల్లీరాజై, ఆర్యావర్తమంతను జయించి, రాజ్యపాలనలోను, ఆర్థికసంస్కరణముచేతను సేనలోను న్యాయశాఖలోను కట్టుదిట్టముల నేర్పరచి, గొప్ప రాస్తాల నిర్మించి సౌకర్యముల గల్పించియు, సౌఖ్యకరముగ సమర్థతతో రాజ్యము నిర్వహించెను షర్షా అనంతరమతని వంశీయు లశక్తులైరి ఈలోగా పర్షియారాజు సహాయమున హుమయూను మరల సేనలసంపాదించిగాంధారమును పంజాబును

జయించెను. అతడు ఢిల్లీ ఆఫ్ఘనసుల్తానును 'సర్హింద్' యుద్ధమందోడించి, మొగలు రాజ్యమును మరల స్థాపించి, 1556 లో చనిపోయెను. అతని కుమారుడగు అక్బరు వీరుడు ధీరోదాత్తుడు. అతడు యుక్తవయస్కుడై 1560 నుండి స్వతంత్రపాలన నారంభించెను. క్రమముగా అక్బరు విజయుడై ప్రస్తుతపు మద్రాసు రాష్ట్రము నిజాం రాజ్యప్రాంతము తప్ప మిగిలిన భారతమంతను తన సామ్రాజ్యమునజేర్చి, 1605 వరకు సమర్థతతో పాలించెను. 16 వ శతాబ్దమున మధ్యయూరపు చక్రవర్తియగు 5 వ చార్లెసు, ఫ్రెంచిరాజగు ఫ్రాంసిసు, ఇంగ్లండు పాలకులగు 8 వ హెన్రీ ఎలిజబెతులు, స్పెయినుచక్రవర్తియగు 2వ ఫిలిప్పు మొదలగు అప్పటి రాజులందరికన్న అక్బరే ఎక్కువమహనీయుడు, దూరదర్శి ప్రాజ్ఞుడు జనక్షేమపరుడు, అనిచెప్పవచ్చును. అశోకునివలెగాక అక్బరు చాల యుద్ధదండయాత్రలజేసి, విశేషరక్తపాతము గావించెను. కాని తాను స్థాపించిన సామ్రాజ్యము స్థిరము బలీయము శాంతముగ జేయుటకు శ్రమపడెను. వెనుకటి తురుష్కరాజులవలెగాక, అతడు హిందూమహమ్మదీయులమధ్య అనుకూలత ఏకీభావము అవసరమని గ్రహించి, అందుకై పాటుపడెను; అంతర్వివాహములగూడ ప్రోత్సహించెను. మతమూర్ఖత తగ్గింపజేసెను. విద్వాంసులచే సర్వమతముల సిద్ధాంతములను చర్చింపజేసి భావసామ్యము తొలగించి, సర్వమతసముడై నిష్పక్షపాతియై, జనులలో పరస్పరస్నేహము వృద్ధిజేసెను. ఆయామతస్థులు బాహ్యచిహ్నములకును శుష్కాచారములకొరకును కలహించుట ఆయనకిష్టముకాకుండెను. అన్నిమతముల మూలసూత్రములొకటేయని గ్రహించెను. ముసల్మాను మతశాఖలలో 'సూఫీ' మతము తనకు నచ్చెను. జీవాత్మలన్నియు పరమాత్మనుండివచ్చె దానితో అవినాభావసంబంధముగలవను మనవేదాంతతత్త్వమే దీని సిద్ధాంతము. 18 వ శతాబ్దముమధ్య యూరపుచక్రవర్తియగు 2 వ ఫ్రెడరికువలె అక్బరుకు

సర్వమత బాహ్యచిహ్నములను ఆచారవాదములను నిరసించినను, అతని వలె నాస్తికుడుగాక, తత్వజ్ఞుడై, యథార్థ వేదాంతియయ్యెను, షర్షా ఆరంభించిన నాణెముల పద్ధతిని, రాజ్యాంగ సంస్కరణములను, అక్బరు ఉద్ధరించి వృద్ధిజేసెను, భూమిపన్ను వసూలు పద్ధతి ఆయా తాలూకాల పాలనము న్యాయనిర్వహణము పూర్తిగా సంస్కరించి, చక్కని స్థితికి దెచ్చెను, రాష్ట్రాల బాగుచేసి సత్రములు నిర్మించి ప్రయాణ వ్యాపారములకు సౌకర్యము కల్గించెను పరాజితుల బానిసలుగ చేయు పద్ధతిని నిర్మూలించెను; యాత్రికుల పన్ను, 'జిజియా' (తురకలు కానివారిపై పన్ను), మొదలగు చెడుపన్నుల దొలగించి, ఉద్యోగులక్రమముగా ప్రజల బీడింపకుండ తగు నిబంధనల జేసెను 'సతీ పద్ధతి (వితంతువుల నిర్బంధ మరణము) అతిబాల్యవివాహములు భిన్నవయస్క వివాహములు సమీప బంధు వివాహములు మొదలగు సాంఘిక దురాచారముల నిరుత్సాహపరచెను హిందూమతాదుల మన్నించెను, జాతి మతభేదములు లేకుండ తోడర్మల్ మానసింహాది సమర్థులగు హిందువుల గూడ ఉన్నతోద్యోగుల జేసెను అప్పుడు సంస్కృతమును హిందీ మొదలగు దేశభాషలకు ప్రోత్సాహము కలిగెను భట్టోజిదీక్షిత సూరదాసు తులసీదాసు మొదలగు విద్వాంసులు సుమారాకాలమువారే అక్బరు విజ్ఞానాభివృద్ధిగూడ గల్గించెను 15 వ శతాబ్దిని రామానందకబీరులు, 16వ శతాబ్దమున చైతన్య నామదేవ నానకులు, పరిశుద్ధదైవభక్తిని బోధించిరి హిందూమహమ్మదీయ సిద్ధాంతముల మధ్య సమీకరణయత్నములు జరిగెను, అక్బరు అనంతర మొక శతాబ్దమువరకతని పుత్రపౌత్రపాలనమునగూడ (వారికట్టి ప్రజ్ఞ ఔదార్యము లేకున్నను) భారతదేశస్థితి బాగుగనుండెను దేశమందు రాజాదరణమున అనేక పరిశ్రమలు కళలు అభివృద్ధిజెందెను, అనేక సుందర రాజమందిరములు నిర్మింపబడెను అక్బరు మనుమడగు షాజహాను కట్టించిన ఆగ్రాలోని

'తాజ్ మహాల్' ఢిల్లీలోని 'జూమామసీద్' మొదలగునవి నేటికిని జగత్ప్రసిద్ధములు, చిత్రకళలు కూడ చాలావృద్ధినొందెను ఈ మొగలు రాజులందరు పరధ్యానములేక భారతదేశమునే స్వదేశముగా నెంచుకొని, దాని క్షేమమునే గోరుచుండిరి 16 వ శతాబ్దమున ఆంధ్రదేశపు విద్యానగర సామ్రాజ్యము వృద్ధినొందెను, అందుకృష్ణదేవరాయలు ఆంధ్రవాఙ్మయమునుగూడ చాల ప్రోత్సహించెను కాని 17 వ శతాబ్ది చివర భారతదేశపుస్థితి క్రమముగా మారెను ఆశతాబ్దిమధ్య మొగలు చక్రవర్తియైన ఔరంగజేబు (షాజహాను కుమారుడు) విచిత్రపురుషుడు, అతడు శౌర్యపరుడై సమర్థుడై రాజ్యమును విస్తరింపజేసినను, ఇస్లాముమతావేశమున హిందూద్వేషియై, తన సైనికులపైనను మంత్రులపైనను నమ్మికలేక ఆంతరంగికులగూడ అనుమానించి, క్రూరుడై అక్బరు పాలనపద్ధతిని తలక్రిందుజేసెను

పూర్వపు సామంతరాజ్యపద్ధతి యూరపులోని ఫ్యూడల్ పాలనలోవలె ఉద్యోగులు 'సుబా'లను జాగీరులను వంశపారంపర్యముగ ననుభవించు పద్ధతి నక్బరు త్రిసివేసి వారికి జీతముల నేర్పరచియుండెను దానిని ఔరంగజేబు మార్చి పూర్వపు జాగీర్లపద్ధతిని తెచ్చుటచే, మరల సామంతులేర్పడి ప్రజల బాధింపజొచ్చిరి, అతను మతవిభేదముల రేపెను ద్వేషము వృద్ధియై, మహారాష్ట్రమున శివాజి నాయకత్వమున జనులు స్వతంత్రులైరి రాజపుత్రరాజులు తిరుగబడి, ఔరంగజేబును పగశత్రువులైరి పంజాబులో గురుగోవిందసింహుని నాయకత్వమున సిక్కులు (హిందువులకు మహమ్మదీయులకు మధ్య మతమువారు) వీరులై స్వాతంత్ర్యయుద్ధము సలిపిరి, ఔరంగజేబు నిరాదరణచేతను, అశాంతిచేతను, దేశమందు పరిశ్రమలు శిల్పకళలు మున్నగునవి క్షీణింపజొచ్చెను 1707 లో ఔరంగజేబు చనిపోగా, మొగలు రాజవంశము

అంతఃకలహము పాలయ్యెన, ఆవంశపురాజులు బలహీనులైరి, దేశమున ఆయాప్రాంతములందు స్వతంత్రరాజ్యములేర్పడి వారిలోవారికి యుద్ధములు జరుగుచుండెను దక్కనులో మొగలు ప్రతినిధి 'నిజాం' అను పేరుతో తనరాజ్యమును స్వతంత్రముచేసెను శివాజి హిందూమహారాష్ట్రరాజ్యము వ్యాపింపజేసి, 1680 లో చనిపోయెను అతని యనంతరము ఆరాష్ట్రపుమంత్రులగు పీష్వాలు పూనానుండి యారాజ్యమును నిర్వహించుచుండిరి కొంతకాలమునకు పేష్వాలు బలహీనులుకాగా వారి సేనానులగు గయికవారు బరోడాలోను, హోల్కారు ఇండోరులోను, సింధియా గ్వాలియరులోను, ఇట్లు స్వతంత్రరాజ్యముల నేర్పరుచుకొనిరి, (ఆరాజవంశములు ప్రస్తుతపు ప్రభుత్వమునకిప్పుడు సామంతులై, నేటికిని రక్షితరాజ్యములుగ పాలనము చేయుచున్నవి) ఉత్తరహిందూదేశమున ఔద్ (అయోధ్య) నవాబు వంగదేశపు నవాబు మొదలగువారును స్వతంత్రులైరి ఈరాజ్యములన్నిటిమధ్యను నిరంతరకలహములు గలుగుటచే, అప్పటినుండి భారతదేశమున క్రమముగా అశాంతి హెచ్చి, ప్రజలు సౌఖ్యము గోల్పోయిరి 15, 16 వ శతాబ్దములందు కలిగిన ఆధ్యాత్మిక బోధముకూడ క్రమముగ క్షీణించెను ఆంగ్లేయులు ఫ్రెంచివారు మొదలగు పాశ్చాత్యులు విరివిగా వచ్చునప్పటికి, భారతీయులిట్టి దుస్థితికి వచ్చుచుండిరి

---

49 యూరపియనుల విజ్ఞానవికాసము

12 వ శతాబ్దమున యూరపియను విజ్ఞానమిక బాగు పడి వృద్ధికాబోవుసూచన లగుపించెను గ్రీకు పరిశోధకుల మొదటివిజ్ఞాన వికాసమును, ఇటలీవాసి 'ల్యుక్రెషియసు' జేసిన యూహాలను, వీరు మరల నుద్ధరించుచున్నుండెను ఈపునరుజ్జీవనము కనేక క్లిష్టకారణములు కలవు. వ్యక్తి యుద్ధము లంతమై, మతయుద్ధానంతర మేర్పడిన యోగ్య జీవనపద్ధతి, ఈయుద్ధఫలితమగు ఉత్తేజనము, ప్రథమ కారణ ములు, వర్తకమితిరుగ వృద్ధియయ్యెను. పట్టణములకు సుఖ రక్షణకలిగెను, మతగురువులలో విద్య పెంపొందెను. సామాన్యజనులు చదువుకొనజొచ్చిరి 13, 14, వ శతాబ్దు లలో నగరముల స్వతంత్రత వృద్ధిగాజొచ్చెను వెనీసు, ఫ్లారెన్సు, జినోవా, లిస్బను, పారిసు, బ్రూజెను, లండను, ఆంట్వర్పు, హాంబర్గు, న్యూరెంబర్గు, నొవ్గరాడ్, విస్బీ, బెర్గెన్ పురములట్టివే ఈవర్తకపురములందనేక యాత్రికులుం డిరి వర్తకయాత్రికులకు సంప్రదింపు ఆలోచన ఉండును మతవిషయములందు పోపులకు రాజులకు జరుగు కలహము లను వ్యతిరేకుల శిక్షించుటలో వారి దారుణచర్యలనుజూచి, జనులాయా మతసంస్థల ప్రామాణ్యము శంకించి, వాని

నిరోధించుచు, మూలసిద్ధాంతములనుగూర్చి స్వతంత్రముగ జర్చింపదొడగిరి

అరబ్బులు యూరపున అరిస్టాటిలు విజ్ఞానము మరల వ్యాపింపజేసిరి 2 వ ఫ్రెడరికువంటి రాజులు అరబుల తత్వశాస్త్రమును, విజ్ఞానమును, యూరపుగో వ్యాపింపజేసిరి భావవికాసము గల్గించుటకు యూదులు చాల తోడ్పడిరి, వీరు క్రైస్తవపీఠాధికార మంగీకరింపరు ఇంతే గాక, అప్పటి రసవాదజ్ఞుల విచిత్రవిమర్శనలు వ్యాపించి, ఆధునిక వైజ్ఞానిక పరిశోధనలకు కారకమయ్యెను ఇట్లు స్వతంత్ర విద్వాంసులలోనేగాక, సామాన్య జనులలోను జ్ఞానము పూర్వముకన్న వృద్ధిజెందెను అంతేలున్నను, క్రైస్తవబోధ, అందుచే వ్యక్తికిని ధర్మదేవతతో ప్రత్యక్షసంబంధము, కలిగెను అందుచే మతరాజాదులగూర్చి ప్రజలు స్వతంత్ర నిర్ణయములకు రాగలుగుచుండిరి

11 వ శతాబ్దముకే, యూరపులో తాత్వికచర్చ తిరుగ నారంభించెను, పారిసు ఆక్సుఫర్డు బలోనా మొదలగు కేంద్రములందు విశ్వవిద్యాలయము లేర్పడి, వృద్ధిజెందెను. అచ్చట మధ్యకాలపు విద్వాంసులు పూర్వికుల శబ్దార్థచర్చ నందుకొనిరి. ఆతత్వచర్చ భావివైజ్ఞానికకాలపుచర్చకు పూర్వరంగమయ్యెను వీరిలో ప్రముఖుడగు "రోజరు బేకన్" అను

(1210-1293) ఆక్సుఫర్డులోని ఫ్రాన్సిస్కను శాఖీయుడగు మేధావి, ఆధునిక వైజ్ఞానికపద్ధతికి మూలపురుషుడు, ఇతడు అరిస్టాటిలు తరువాత ముఖ్యమహనీయుడు

ఇతడు తన గ్రంథములందా కాలపు జనుల అజ్ఞానమును ధైర్యముతో ఖండించెను లోకులు మూఢులని జనుల చర్యలు బాల్యచేష్టలని వారిసిద్ధాంతములు బాలిశభావములని ఈకాలమున ఎవరైన వెల్లడించినను, అందుచే ప్రమాదముండదు కాని మధ్యకాలపుజనులు, హత్యలు క్షామము అంటువ్యాధులులేని సమయములందు, తమ సిద్ధాంతములే ప్రమాణము లని నమ్ముచు, వానిని శంకించువారిపై తీవ్రముగ నాగ్రహించుచుండిరి అంధకారమున కాంతికిరణముల వలె రోజరు బేకను ఆకాలపు అజ్ఞానమును నిరసించి, జ్ఞానవ్యాప్తికై చాల సూచనలజేసెను అరిస్టాటిలువలెనే, ఇతడును పరిశోధనకు జ్ఞానసంపాదనకు ప్రాముఖ్యమిచ్చెను

అయినను జనులు అరిస్టాటిలు గ్రంథముల లాటిను తర్జుమాల దిరుగవేయుటతో తృప్తి జెందుటజూచి, బేకను అరిస్టాటిలునే దూషించి, "నాకధికారముండినచో అరిస్టాటిలు గ్రంథము లన్నిటిని తగులబెట్టెదను, ఈ పుస్తకములచే కాలహరణము అజ్ఞానము మాత్రమధికమగును" అనెను అపార్థకములగు ఈలాటిన తప్పుతర్జుమాల పూజమాత్రము

చేయుట జూచినచో, అరిస్టాటిలును బేకనువలె చెప్పియుం డును పూర్వాచారులవలన కారాగృహాదిబాధలు కలుగ కుండుటకై, సూచనారూపముగనే, బేకను తన గ్రంథమందు "మూఢవిశ్వాసము అధికార ప్రాబల్యము పూర్వాచారము మూఢత్వము విజ్ఞానప్రాతికూల్యము మాని లోకజ్ఞానము కల్గినచో, జనులకు సర్వశక్తులు గలుగును" అనెను

"తెడ్లక్కరలేకనే, యంత్రసహాయమున నదీసము ద్రాదులందు మహానౌకల నొక్కడే నడువవచ్చును, లాగు టకు జంతువులులేకనే, యంత్రశక్తిచే నడుపు శకటములను పురాణరధములవలె, నిర్మింపవచ్చును విమానయంత్రముల నిర్మించి, వాటిమధ్య వాయుమండలమున కృతకపక్షులతో నెగురవచ్చును," అని బేకనువ్రాసెను కాని యీప్రకృతిశక్తి రహస్యములను గనిపెట్టి, ఉపయోగించుట కప్పటికింకను మూడుశతాబ్దములు గావలసివచ్చెను అరబ్బులు క్రైస్తవ లోకులకు తత్వశాస్త్ర రసవాదముల జ్ఞానమేగాక, జ్ఞాన వ్యాప్తికవసరమగు కాగితములుగూడ లభింపజేసిరి కాగి తముచేయుట చీనాలో బహుశ క్రీ పూ రెండవశతాబ్ద మందే, కనిపెట్టిరి క్రీ త 751 లో చీనులు సమరఖండమం దలి అరబ్బులపై దాడిసలిపి, అందోడిరి అందుఖైదీలైన కొందరు చీనులనుండి అరబ్బులు కాగితముచేయుట నేర్చుకొ

నిరి 9 వ శతాబ్దమున వ్రాసిన కాగితము లిప్పటికినిగలవు గ్రీసుద్వారానో, లేక స్పెయిను పునర్జితమై అందలి కాగితపు యంత్రముల క్రైస్తవులువశపరచుకొనినప్పుడో, వారు కాగిత ముల జేయనేర్చిరి, కాని అచట 13వ శతాబ్దముపోవువరకు మంచికాగితముల జేయలేరైరి మంచి కాగితము లిటలీలో తయారు కానారంభించి, 14 వ శతాబ్దమున జర్మనీలో వ్యాపించి, ఆశతాబ్దము చివర చౌక గ్రంథముల నచ్చువేయ వీలాయెను అంతట సహజముగ అచ్చువిధానము కనిపెట్ట బడెను అందుచే విజ్ఞానజీవిత ముత్తేజితమయ్యెను ఇదివర లోవలె వ్యక్తుల మనసులలోనికి సొద్దిగా దిగజారుటకుబదులు, అప్పటినుండి జ్ఞానము మహావాహినివలె వేగముతో వేలకొ లది లక్షలకొలది జనులలో వ్యాపింపదొడగెను

ముద్రణ ఫలితముగ బైబిలు గ్రంథము సమృద్ధమై జగమంతట వ్యాపించెను పారపుస్తకములు చౌక ఆయెను, గ్రంథాకారము బాగుపడి, సులభముగా గ్రహింపవీలయ్యెను, చదువుసులభమైనందున, చదువరుల సంఖ్యయు వృద్ధిఅయ్యెను జనులందరి కుపయుక్తములగు గ్రంథముల (లాటినులోగాక) వాడుక భాషలో వ్రాయమొద లిడిరి ఇట్లు 14 వ శతాబ్దిలో యూరపియనుల యథార్థ వాఙ్మయ మారంభించెను

పారసీకులవల్లనేగాక, మంగోలు విజయముచే గూడ, యూరపియనుల కుత్తేజనగలిగెను. ఖానుమహాశయుకాలమున ఆసియా పశ్చిమయూరపులమధ్య పరస్పర సమావేశమధికమై, తత్కాలపు మహాపథము లేర్పడెను. కారకోరమువద్ద రాజస్థానమున అన్నిదేశముల ప్రతినిధులుండిరి. క్రైస్తవ ఇస్లాముమతముల సంఘర్షముచే నేర్పడిన ఆటంకములు కొంతతగ్గి, మంగోలియనులను క్రైస్తవులుగా జేయ యత్నించిరి. మంగోలుల దసలు 'షమేనిజమ'నునొక ఆదిమమతము, మంగోలు రాజస్థానమున పోపు ప్రతినిధులు భారతదేశపు బౌద్ధబోధకులు పారిసి ఇటలీ చీనాల కార్మికులు బిజంటియం ఆర్మీనియాల వర్తకులు గూడిరి, అరబు ఉద్యోగులు భారతీయజ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు పారసీక వైజ్ఞానికులు కలసి సంప్రదించిరి. చరిత్రకారులు మంగోలుల యుద్ధహత్యలకే ప్రాముఖ్యమిచ్చిరి, కాని వారి జ్ఞానాపేక్షకు దగుస్థానమీయరైరి, మంగోలులు (స్వతంత్రజ్ఞానములేకున్నను) కళాశిల్పవిజ్ఞానములను ప్రపంచమున వ్యాపింపజేసి, లోకోపకారులైరి. చెంగిజ్ కోబ్లైల విచిత్రవ్యక్తులగూర్చి తెలిపిన సంగతులు వారు అహంకారియగు అలెగ్జాండరుకును, రాజ్యతంత్రజ్ఞుడయ్యు మూఢవిశ్వాసముగల చార్లమనుకును, బుద్ధివైశద్యమున దీసిపోరని సూచించును. మంగోలు రాజా

స్థానికుడైన 'మార్కో-పోలో' అను వెనీసు పౌరుడగు యాత్రికుడాకథ నొక గ్రంథముగా వ్రాసెను అప్పటికే ఒకసారి యాత్రచేసిన తనతండ్రితోను పినతండ్రితోను, 1272 లో నతడు చీనాకు వెళ్లెను తనయొద్దకువచ్చిన ప్రథమ లాటినీయులగు ఆ పోలోలను ఖానుమహోదయుడభినందించి, క్రైస్తవమతమును వినోదకరమగు నితరయూరోపియను విషయములను తనకు తెల్పు బోధకుల బంపగోరి, వారిని తిరుగబంపెను

వెనుకటిసారివలె క్రిమియా దారినిగాక, ఈసారి పోలోలు ముగ్గురును పాలస్టైనుగుండ బయలుదేరి, ఖాను మహోదయుడు తమకిచ్చిన స్వర్ణముద్రతో నిరాతంకముగ ప్రయాణము జేసిరి ఖానునియభీష్టమీడేర్ప జెరూసలెంలోని క్రీస్తుగారి దీపపుతైలమును దెచ్చుటకై, వారాపురము జేరి, అటనుండి సైలీషియాద్వారా ఆర్మీనియా ప్రవేశించిరి మంగోలు సామ్రాజ్యపు దక్షిణభాగము ఈజిప్టు సుల్తాను అప్పటిలోముట్టడించుచుండెను, కనుక, వారు త్తరము నుండియే మెసపొటేమియా వచ్చి, పారసీక సింధుశాఖ తీరమందున్న ఆర్మజ్ చేరి, అచ్చట భారతదేశవర్తకుల గలసికొనిరి, కాని అచ్చటనుండి నౌకాయానముజేయక, పారసీక మరుభూములగుండ బాల్ఖుద్వారా ఉత్తరమున పామీరుపీఠ

భూములపైనుండి కాష్ఘర్ చేరి, అచ్చటినుండి కోటాన్ లాబ్ సర్సు గుండ, చీనాలోని హోయాంగ్‌హో నదీప్రాంతము వెంట పెకనునగరము జేరి, అందు ఖానుని ఆతిథ్యము స్వీకరించిరి యువకుడు బుద్ధిమంతుడు నగు మార్కోను జూచి, కోబ్లై మిక్కిలి సంతుష్టుడయ్యెను మార్కో తార్తారు భాషయందు ప్రవీణుడై, అచ్చట నుద్యోగియై, నైరృతి చీనాకను ఇతర స్థలములకును రాయబారి యయ్యెను మార్గమందలి యాత్రికులకు చక్కని సత్రములు, ద్రాక్షతోటలు, సమృద్ధ సస్యములగు క్షేత్రములు, ఆరామములు, బౌద్ధ శ్రమణకుల మఠములు, స్వర్ణ చీనాంబరములు, చక్కని టపేటాల తయారుజేయు నేతగాండ్రను, అనేక పురజనపదములను, మార్కోపోలో వర్ణించి, యూరపియనుల నద్భుతానందపరవశుల గావించెను బర్మాను, అందలి గజశతములను నొప్పు మహాసేనల మంగోలు ధనుర్ధరు లోడించిన విధమును, మంగోలులు పెగూదేశమును జయించుటను, జపాను సంగతినిగూడ, మార్కోపోలో తన గ్రంథమున తెలియజేసెను, జపానులో బంగారు అధికమని అతిశయోక్తిగా వర్ణించెను అతడు యాంగ్చౌనగరముకు మూడేండ్లు ప్రభువుగా బాలించెను అతడు తార్తారే అనియు, పరదేశి కాడనియు, చీనావారికి దోచియుండును అతడు భారతదేశ

ముకును రాయబారిగా వెళ్లెను 1277 లో చక్రవర్తి ఆస్థాన మున నొక 'పోలో' యుండినటుల చీనాగ్రంథములచే గూడ స్థిరమగుచున్నది మార్కోపోలో వ్రాసిన యాత్రాగ్రంథము యూరపియనుల కుత్తేజనము గలిగించెను 15 వ శతాబ్దపు యూరపియను వాఙ్మయములో మార్కోపోలోకథ ఉత్తర చీనా పెకిను నగరము మొదలైనవి ప్రాముఖ్యమువహించెను

మార్కోపోలో యాత్రల జదివినవారిలో తరువాత రెండు శతాబ్దముల కుదయించిన జినోవా నావికుడగు క్రిష్టఫరు కొలంబసు పశ్చిమముగా బయలుదేరి, ప్రపంచమును చుట్టి చీనాచేరుటకద్భుతాలోచన సలిపెను కొలంబసు గుర్తులుపెట్టిన ఆగ్రంధప్రతియొకటి సెవిల్‌పురమునగలదు, జినోవా పౌరునకిట్టి యుద్దేశములు గల్గుట కనేక కారణములు కలవు కాన్‌స్టాంటినోపిలు 1453 లో తురుష్కుల పాలబడువరకు, ప్రాచ్యపశ్చిమదేశముల మధ్య వ్యాపారరంగముగ నుండెను, జినోవా పౌరు లచట వర్తకము జేయుచుండిరి కాని జనోవా వారి ప్రత్యర్థులగు వెనీసుపౌరులు తురుష్కులకు తోడై గ్రీకులకు విరోధులైరి అంతట తురుష్కుల అధికారమున కాన్‌స్టాంటినోపిలుకు జినోవాకుమధ్య ప్రాతికూల్యమేర్పడెను ప్రపంచపు గోళాకారత అప్పుడు జనులకు స్ఫురించి, పశ్చిమ దిశవైపు చీనాకుచేరు ఉద్దేశముకలిగెను అప్పటికి నావికుల

దిక్సూచి కనిపెట్టబడెను, దిక్కులు తెలియుటకు నక్షత్రాధార మక్కరలేకపోయెను నార్మనులు కేటలోనియనులు జనోవావారు పోర్చుగీసువారును అప్పటికే అట్లాంటికుమహాసముద్రమున కెనరీ మెడీరా అజోర్సు ద్వీపములవరకు బోవుచుండిరి

కాని తన యుద్యమమునకై నౌకాయానమారంభించుటకుముందు, కొలంబసు కనేకకష్టములు కలిగెను. ఆతడనేక సంస్థానములకుబోయి, చివరకు మూడునుండి అప్పుడె స్వతంత్రమైన గ్రనడాలోని ఫెర్డినండు ఇజబెల్లాల ఆదరము నార్జించి, వారిసహాయమున మూడు చిన్న నావలతో ఆమహాసముద్రముపై బయలుదేరి, రెండునెలలు తొమ్మిది రోజులు యాత్ర జేసినమీద నొక భూస్థలినిజేరెను, అది హిందూదేశమని భావించెను, కాని యదియొక నూతన ప్రపంచము, దానియునికి ప్రాచ్యప్రపంచము కంతవరకు దెలియదు అచటనుండి బంగారు ప్రత్తి కొన్నివిచిత్రజంతువులను ఆదేశీయులగు యిద్దరడవి జనులను దీసికొని, అతడు తిరుగ స్పెయిను జేరెను ఆనూతనదేశము హిందూదేశమే యని తనజీవితాంతమువర కతడు భావించుటచే, ఆనూత్న జనులను ఇండియనులని పిలచిరి

కొలంబసు యాత్ర జయముచే, మహోదధియాత్రకు ప్రోత్సాహ మధికమాయెను 1497 లో పోర్చుగీసువారు

ఆఫ్రికానుచుట్టి, నౌకలపై భారతదేశము జేరిరి 1515 లో జావాద్వీపమున పోర్చుగీసు ఓడలుండెను 1519 లో స్పానిషువారి యుద్యోగియగు మాగెల్లను పోర్చుగీసువారి నావికుడొకడు సెవిలుపురమునుండి పశ్చిమమున నయిదు నావలతో బయలుదేరెను వాటిలో 'విక్టోరియా' నావ ప్రపంచమంతయు మొదటిమారుచుట్టి, 1522లో తిరుగ సెవిలు జేరెను. ఆయాత్రలో బయలుదేరిన 280 మందిలో 31 మంది ఆ యోడలో సురక్షితముగా మరలివచ్చిరి మాగెల్లను ఫిలిప్పైను దీవులందు జంపబడెను

కాగితపుపుస్తకముల ముద్రణము, గోళాకార ప్రపంచము జుట్టిరాగల్గుట, క్రొత్త దేశములందు వివిధ విచిత్రజంతువృక్షజాతులను, విచిత్రాచార వ్యవహారములను జీవితావసరమగు క్రొత్తవస్తువులను గనిపెట్టుటకాశయు, యూరపియనుల మనస్సులలో నొక్కసారిగ ప్రత్యక్షమయ్యెను చిరకాలమై మరచిన గ్రీకుగ్రంథములచ్చువేసి జనులుచదివిరి ప్లాటోభావములను, ప్రజాస్వామ్యస్వాతంత్ర్యమును, ఆఘనతయు, జనులకు గోచరించెను రోమకప్రభుత్వముచే పశ్చిమయూరపున శాంతియు న్యాయపరిపాలనయు ఏర్పడెను లాటిను మతసంస్థ దీనిని స్థిరపరచెను కాని రోమనుల పాలనకాలమున అధికారప్రాబల్యముచే విచక్షణజ్ఞానము నిరుద్ధమై, వ్యాప్తి లేకుం

డెను లాటినుమనో భావ మంతట తగ్గినది 13,16, వ శతాబ్దుల మధ్య, అరబు మంగోలుల ప్రభావమువలనను, గ్రీకుగ్రంథముల పునరభ్యాసమువల్లను, లాటిను ఆచార మాంద్యము నుండి బయల్పడి, యూరపియను ఆర్యులు జ్ఞానవ్యాప్తియందును, భౌతికవిషయములందును, మానవకోటికి తిరుగ నాయకులు కానారంభించిరి.*

---

* ఆకాలమున భారతదేశమునకు యూరపునకు పారసీక, మిశ్రి దేశములద్వారాను వెనిసు జినోవాలద్వారాను చాలకోస్తావ్యాపారము జరుగుచుండెను ఈదేశపు సున్నితపుదినుసుల కనేకములకు యూరపులో చాల గిరాకి యుండెను మనదేశపు రేవుపట్టణములు చాలవృద్ధినొంది, గొప్ప నౌకలు నిర్మింపబడుచు, మనదేశము చాల శ్రీమంతమైయుండినట్లు మార్కొపోలోగూడ తనగ్రంథమునవర్ణించెను కొలంబసు నౌకాయాత్ర చేయుటలో భారతదేశమును చేరుటకే యుద్దేశించెనని కొందరు చారిత్రికుల యభిప్రాయము

ఈబుద్ధివికాసముచే లాటినుమత సంస్థకూడ చాలవ రకు మార్పు జెంది, విచ్ఛిన్నమయ్యెను మిగిలిన భాగమును ఎక్కువగ పునర్నిర్మాణమొందెను.

11, 12 వ శతాబ్దములలో నామతసంస్థ సకలక్రైస్తవ ప్రపంచముకు నిరంకుశనాయక మగుచుండెను కాని 14, 15 వ శతాబ్దములలో ప్రజలమనస్సులపైన వారిచర్యలపైన దాని ప్రాబల్యము క్షీణించెను ఆరంభదశలో దానిచేయూతగ నున్న ప్రజలమతోత్సాహము, అమతాధ్యక్షుల మదగర్వ దుశ్చర్యలచే, ఆసంస్థ కెదురుతిరిగెను ఫ్రెడరికుచక్రవర్తి ప్రచారముచే ఇతరరాజన్యులును పోపు కవిధేయులైరికదా! ఆమతవీరమందేర్పడిన గొప్పచీలికయు దానిధార్మిక ప్రతి ష్ఠల క్షీణింపజేసెను దాని కిరువైపులనుండి విప్లవాఘాతము తగిలెను

ఆంగ్లేయుడగు 'విక్లిఫ్' బోధలు యూరపులో విరివిగ వ్యాపించెను. 1398 లో ఆస్ట్రియాలోని ప్రేగ్ విశ్వ విద్యా లయములో జానుహస్సు అను జెక్ జాతివిద్వాంసుడు విక్లిఫ్ బోధలపై అనేకోపన్యాసముల నిచ్చెను ఈ బోధ

అజ్ఞానులలో గూడ త్వరలో వ్యాపించి సామాన్య జనుల కుత్సాహము గల్గించెను మతవిభేదముల పరిష్కారముకై 1414-18 సం॥ల మధ్య సర్వమతవీర సభ యొకటి కాన్స్టన్సునగరమున జరుపబడెను 'హస్సు' 1415 లో నీ సభకు చక్రవర్తిచే అభయహస్తమొంది పిలువబడి వెళ్ళెను. కాని మతాధికారులచట నతనిబట్టి, నాస్తికతకై యాతని విచారణజేసి, సజీవముగ తగులబెట్టిరి ఆ చర్యచే బొహీమియనులు శాంతింపలేదు, సరికదా, అచ్చటి హసు అనుచరులు విప్లవముగావించిరి అందుపై యుద్ధము లారంభమై యవి లాటిను సంస్థల యధికారము నశింపజేసెను కాన్స్టన్సువద్ద కూడినసభలో క్రైస్తవలోకాధికారిగ నెన్నుకోబడిన పోపగు 5 వ మార్టిను ఆ విప్లవము నణచుటకు మతయుద్ధముచేయ జనుల బురికొల్పెను

ఈ చిన్న వీరజాతి నణచుటకై 5 మతయుద్ధములు నడుపబడి, అన్నియు వ్యర్థమాయెను 13 వ శతాబ్దమున వాల్డెన్సులపై జరిగించినట్లే 15 వ శతాబ్దమున యూరపులోని నిరుద్యోగులగు దుష్టులందరు బొహీమియాపై బంపబడిరి, వాల్డెన్సులవలెగాక బొహీమియను రైతులు శూరులై, ఆయుధములతో నెదిర్చిరి బొహీమియాకు మతయుద్ధముకై వెడలిన రాజసైన్యములు యుద్ధభూమిని హసు అను

చరుల శకటధ్వని వారి భేరీరవములు దూరమునుండి విని నంతనే, రణరంగమునుండి చెల్లాచదరై పారిపోయిరి (డొమాజ్లిస్ యుద్ధము 1431) 1430 లో హసు అనుచరులతో మత సంస్థలవారు బేసెలువద్ద సంధిగావించుకొని, లాటినుల లోని కొన్ని ప్రత్యేక దురాచారములు నవసరము కంగీకరించిరి

15 వ శతాబ్దమున యూరపు అంతటను గొప్ప అంటువ్యాధి వ్యాపించెను, జనసంఘమందు చాల అశాంతి దుర్దశ కలిగెను ఇంగ్లండులోను, ఫ్రాన్సులోను, రైతులు భూస్వాములపైనను శ్రీమంతులపైనను తిరుగబడిరి హసైట్ల యుద్ధము కాగానే, జర్మనీలో ప్రజా సంక్షోభ మధికమై, మత విప్లవము కలిగెను ఇందుకు గ్రంథముద్రణము గూడ దోడ్పడెను 15 వ శతాబ్ద మధ్యమున హాలండులోను రైనునదీ ప్రాంతమందును సులభముద్రణ మారంభమై, ఇటలీకి ఇంగ్లండుకు గూడ వ్యాపించెను ఆంగ్లదేశపు వెస్టుమినిస్టరులో 1477 లో 'కాక్స్టను' అచ్చుకూటము నారంభించెను అందుచే బైబిలు ప్రతులు విరివిగా వ్యాపించి, జనుల మతవిషయిక చర్చలకు సౌకర్య మధిక మయ్యెను అప్పుడు యూరపులో నపూర్వమగు విద్యా వ్యాప్తి గలిగెను మత సంస్థ ల్లొరిలో నుండెను, జన సామాన్యమున విద్యాజ్ఞానము గలిగెను, మతాధిపులకు రాజులకుమధ్య మతపీఠపు ఆస్తులకై కలహము కలిగెను

జర్మనీలో విట్టెంబర్గునుండి పూర్వాచారసిద్ధాంతము లను ఖండించుచుండిన మార్టినులూథర్ (1483 1546) అను నొక సన్యాసిపై, 1517 లో మతాధిపుని క్రోధము ప్రసరించెను పండితపద్ధతినీతడు తనఖండనమును మొదట లాటిను లో నారంభించెను, అటుతరువాత అచ్చుసదుపాయముతో జనుల వాడుకభాషయగు జర్మనులోనే ప్రజలందరికి తనభావముల వెదజల్లెను హాస్సు నణగద్రొక్కినట్లే యితనినిగూడ అణపయత్నముజరిగెను కాని ముద్రాయంత్రముచే పరిస్థితులుమారెను మరియు జర్మనురాజులనేకులతనికి ప్రత్యక్షముగను రహస్యముగను మిత్రులై, అతనికి దురవస్థ కలుగకుండజేసిరి

ఇట్లు నూత్నభావము లధికమగుచు, మతమునమూఢవిశ్వాసము నశింపజొచ్చెను, అప్పుడు అనేకరాజులు పోపుసంస్థకు తమప్రజలకుగల మతానుబంధము తెగగొట్టి, తామే తమరాజ్యపు మతాధిపులు గాదలచిరి ఇంగ్లండు, స్కాట్లండు, స్వీడను, నార్వే, డెన్మార్కు, ఉత్తరజర్మని, బొహిమియా, ఈదేశము లొకదానివెంట నొకటి రోమను కేంద్రాధికారమునుండి విడిపోయి, ప్రత్యేకమయ్యెను

కాని, ఈరాజులు జనులనైతికభావ స్వాతంత్ర్యము వృద్ధిజేయుట కెట్టియత్నమును చేయలేదు, తమ ప్రజల మత

శంకలను స్వతంత్ర భావములను రోముకు వ్యతిరేకముగా స్వబలముకుమాత్ర ముపయోగించుకొనిరి అందుచే రాజాధిపత్యమున ఆయాదేశములందు జాతీయమతపీఠము లేర్పడిన తరువాత, ఆరాజులు ప్రజాందోళనము నణచిపట్ట యత్నించిరి. కాని 'యేసు' (బోధలో మతాధిపులకుగాని రాజులకుగాని స్వామిభక్తిగలిగి వినమ్రులై యుండుటకంటె), మానవుని ఆత్మగౌరవమును నిర్మలజీవితమునే మేల్కొల్పు విచిత్ర జీవశక్తి యుండెను ఈరాజుల ఆధిపత్యమున పోపు మతసంస్థనుండి విడగానే, దైవమానవులమధ్య పోపును రాజులను అధికారిగా అంగీకరింపని చాలచిన్న సంస్థలును బయలుదేరెను ఉదాహరణకు, ఇంగ్లండు స్కాట్లండులలో, జీవితముకు మతముకు బైబిలే మూలాధారమను సంఘము లనేకములుండెను ప్రభుత్వమతాధికారులు దీనిని నిరోధించిరి ఇంగ్లండులో 'నాన్‌కన్ఫార్మిస్టు' లనబడిన ఈస్వతంత్రులు ఆ దేశపు 17, 18, వ శతాబ్దముల రాజ్యాంగవిషయములలో నధికము గపాల్గొనిరి ఇంగ్లండులో రాజు మతపీఠాధిపుడగుటచే, ఆ తగవులో 1649 లో ఇంగ్లండు రాజగు 1 వ చార్లెను శిరచ్ఛేదము నొందెను, అంతట 11 ఏండ్లు స్వతంత్ర సంస్కర్తల ప్రభుత్వమున ఇంగ్లండు ప్రజా తంత్రకముగానుండెను ఈ యుత్తర యూరపువారు లాటిను

క్రైస్తవప్రపంచమునుండి విడుటయే "రిఫర్ మేషన్' అనబడెను ఈవిఘాతనాశముల యొత్తిడిచే, రోమను మతపీఠమందును ముఖ్యమగు మార్పులుగల్గెను ఆసంస్థ పునర్నిర్మితమై, దానియందొక నూతనశక్తి ప్రవేశించెను ఈపునర్నిర్మాణమున, లయోలాలో 'సెంటు ఇగ్నేషను అని ప్రపంచమున పేరొందిన 'ఇనిగోలోపెజ్ డిరికాల్డె' అను విచిత్రచరిత్రుడగు సైనికయువకుడు 1538 లో మతగురువై, మతసహాయమునకు క్రమశిక్షణ శౌర్యౌదార్యముల దేవతెనని ప్రత్యక్షయత్నమొనరించి జీససుసంఘమును స్థాపింపజేసెను జెసూయిట్లనబడు ఈయేసుసంఘమును ప్రపంచమందొక గొప్పమతప్రచారక సంఘమయ్యెను ఆసంఘము క్రైస్తవమతమును భారతదేశము, చీనా, అమెరికాలకు గూడ గొంపోయెను, అది రోమను మతపీఠపువినాశము నాపెను, కాతలికు ప్రపంచమంతటను విద్యాభివృద్ధిచేసెను; అంతట ప్రొటెస్టెంటులును విద్యాకృషి హెచ్చించిరి రోమనుకాతలికు మతపీఠమున ఇప్పటికిగల ఉత్సాహము ముఖ్యముగా నీజెసూయిటు సంస్థల కార్యఫలితమే

---

51 ఐదవచార్లెసు చక్రవర్తి

"పవిత్రరోమక సామ్రాజ్యము" 5 వ చార్లెసు చక్ర వర్తినాటికి కొంత ఆధిక్యమును వచ్చెను యూరపుపాలించిన రాజులలో నితడతివిచిత్రుడు, చార్లమనుతరువాత చాల గొప్పప్రభువని కొంతకాలమితనికి పేరుండెను

ఆతని గొప్పదన మాతనిచే కలుగలేదు అతని పితామహుడు 1 వ మాక్సిమిలియను (1459-1519) ముఖ్యకారకుడు కొన్ని రాజవంశములు రణము సలిపియు, కొన్ని కుతంత్రముల బన్నియు, లోకమున ప్రబలమయ్యెను ఈ హాబ్సుబర్గు వంశీయులు వివాహముల మూలమున నక్టెరి హాబ్సుబర్గుల అసలుపిత్రియమగు ఆస్ట్రియా, స్టిరియా ఆల్పేసులలో గొంతభాగము, మరికొన్ని ఆస్తులు, వీటితో నా రాజ్యము మొదలిడెను అతడు (మాక్సుమిలియను) నెదర్లండు బర్గండేల రాణిని (ఆమెపేరుతో మనకంతపని లేదు) వివాహమాడెను ఆమె మరణముచే బర్గండీలో విశేష భాగము జారిపోయెను, కాని నెదర్లండతనికి నిలచెను తరువాత నతడు 'బ్రిటనీ' రాణిని వివాహమాడ యత్నించి, విఫలుడాయెను, 1493 లో, తనతండ్రియగు 3 వ ఫ్రెడరికుకు వారసుడుగా చక్రవర్తియై, అంతట 'మిలాను' రాణిని వివా

హామాడెను, అతడు ఫెర్డినండు ఇజబెల్లాల మందమతి కుమార్తెతో, తనకుమారునికి వివాహముజేసెను అప్పటికి స్పెయిను సర్డీనియా సిసిలీలను బ్రెజిలుగు పశ్చిమముగు అమెరికానంతను ఫెర్డినండు పాలించుచుండెను, అందుచే మాక్సిమిలియను పౌత్రుడగు 5 వ చార్లెసు దాదాపు అమెరికా ఖండ మంతను, తురుష్కవశముకాని యూరపులో దాదాపు సగమును పాలింపదొడగెను 1506 లో నతడు నెదర్లండు రాజయ్యెను, మాతామహుడగు ఫెర్డినండు 1516 లో మరణింపగా, తనతల్లి మతిహీనయగుటచే తానే స్పెయిను సామ్రాజ్యపు చక్రవర్తియు నయ్యెను పితామహుడగు మాక్సిమిలియను 1519 లో పోయెను అందుచే తన 20వ యేట, అనగా 1520 లో, చార్లెసు జర్మనీ ఆస్ట్రియాల చక్రవర్తియు నయ్యెను ముఖమంతగా కళలేక మొద్దుపెదవులు పొడుగుగడ్డము వికారమైనను, అతడు సుందరయువకుడే అతని చుట్టువట్ల అప్పటిరాజులు వీరయువకులు, 1515 లో, 21 ఏండ్ల యువకుడగు ఫ్రాన్సిసు ఫ్రెంచి రాజయ్యెను 1509 లో 18 వ యేట 8 వ హెన్రీ ఇంగ్లీషురాజయ్యెను, అప్పుడు (1526 నుండి 1530 వరకు) భారతదేశమున మొగలు చక్రవర్తియగు 'బాబరు' పాలించెను, టర్కీలో 1520 లో సులైమను మహోదయుడు పాలకుడాయెను, వీరిద్దరును మహాసమ

ర్ధులు ఆకాలపు (1513) పోపగు '10 వ లియో' మహా ప్రజ్ఞాన్వితుడు ఒకేమనిషి సర్వరాజ్యముల ప్రభువగుట ప్రమాదకరమని, పోపు 1 వ ఫ్రాన్సిసును చార్లెసు జర్మన చక్రవర్తి కాకుండ నిరోధింపజూచిరి, ఫ్రాన్సిసు హెన్రీల తామే చక్రవర్తికా యత్నించిరి, కాని 1273 మొదల హాబ్సుబర్గు వంశీయులే చక్రవర్తులగు సంప్రదాయబలమునను ఎన్నికదార్లకు లంచమిచ్చియు, చార్లెసే చక్రవర్తియయ్యెను మహావిభవుడగు నీయువకునకు మొదట తనమంత్రులచేతి కీల బొమ్మయైనను, క్రమముగా శక్తిప్రాబల్యములు గల్గి, త యధికారబాహ్యతను అందలి కష్టములను గమనించెను.

అప్పటికే జర్మనీలో లూథర్ ఆందోళనము బయల దేరెను పరిస్థితులు క్లిష్టమయ్యెను పోపు తనయెన్నిక వ్యతిరేకి, అందుచే తాను ప్రొటెస్టంటు (సంస్కరణ పక్షమం దుండదగినను, కాతలికుల మూలకంద మ స్పెయినులో పెరిగిన చార్లెసు లూథరు పక్షీయుల ప్రొటెస్టంటు ప్రభువులకు, ముఖ్యముగా సాగ్జనీప్రభువు విరోధియయ్యెను ఈరెండుకక్షులకు సంధిజేయ మనః ర్వకముగ యత్నించినను వ్యర్థమాయెను విభేదమ మాయెను జర్మనీలో చాలచోట్ల గ్రామీణులుగూడ దిః బడిరి. ఈకష్టములకు దోడు పగమటిచుండి తన ప్రత

యగు మొదటఫ్రాన్సిసును తూర్పున హంగరీనుండి తురుష్కులును చార్లెసు రాజ్యములపై దాడిసల్పిరి చార్లెసుకు స్పెయినుసేన యున్నను, జర్మనీలో ద్రవ్యము పుట్టుట చాలకష్టమై, ఆర్థికకష్టము కలిగి, ఆతడు చాల ఋణగ్రస్తుడాయెను

ఆంగ్లరాజగు హెన్రీసహాయమంది, చార్లెసు మొత్తముమీద ఫ్రాన్సిసును తురుష్కులను ఓడించెను వారిముఖ్యరణరంగముత్తర యిటలీ, ఈనాయకు లెవరును ప్రతిభావంతులు కారు, సంఖ్యాబలమే జయకరమయ్యెను జర్మనుసేన ఫ్రాన్సుపై దాడివెడలెను, కాని మార్సీల్సునగరము బట్టుకొనలేక, ఇటలీలోనికి తిరిగి, అందు మిలానును గోలుపోయి, పావియాలో ఫ్రాన్సిసుచె ముట్టడింపబడెను ఈముట్టడి దీర్ఘకాలముండగా, క్రొత్తజర్మనుసేనలు వచ్చెను, వారిమధ్య చిక్కుకొని, ఫ్రాన్సిసోడి గాయపడి బందియయ్యెను కాని, తరువాత పోపును హెన్రీయు చార్లెసు ప్రాబల్యమునుజూచి, ఈర్ష్యచే నతని కెదురుతిరిగిరి బోర్బను నాయకత్వమున జర్మనుసేనలు, జీతములులేక రోముపై దాడివెడలి, ఆనగరమును 1527లో బట్టుకొని, కొల్లగొట్టిరి, ఆపురమున లూటీ హత్యలు జరుగుచుండగా, పోపు 'సెంటు ఏంజెలో' కోటలో దాగుకొని, తుదకు జర్మనుసేనలకు 4 లక్షల 'డకట్లు' లంచమిచ్చి పంపివేసెను

ఇట్లు నిరర్థకసమరము జరిగినమీాదట, యూరపునంతను దార్ర్ద్యదేవత వరించెను తుద కిటలీలో చార్లెసే జయమొందె, 1530 లో బలోనాలో పోపుచే నభిషిక్తుడాయెను జర్మను చక్రవర్తి కీగౌరవము జరుగుటకిదియే చివరసారి

ఈలోగా తురుష్కులు హంగరీలో ముందుకువచ్చి, 1526 లో హంగరీ రాజు నోడించి చంపి, బుడాపెస్టు పురిని బట్టుకొనిరి సులైమాను చక్రవర్తి 1529 లో వియన్నానగరమును గూడ బట్ట యత్నించెను ఈస్థితిలో చార్లెసు దద్దరిల్లి, తురుష్కుల దరుమ యావచ్ఛక్తిని వినియోగించెను, కాని, ప్రబలశత్రువులు తమ సరిహద్దు చేరినప్పైన, జర్మను సామంతు లేకము కారైరి ఫ్రాన్సును ఇంకను వైరము వీడనందున, తిరుగ ఫ్రెంచియుద్ధము సంభవించెను, 1538 లో దక్షిణఫ్రాన్సుపై దాడిజరిగెను, అంతట చార్లెసు ఫ్రెంచిరాజు మిత్రులై తురుష్కుల నెదుర్కొనిరి. కాని ప్రొటెస్టంటులగు జర్మను రాజన్యులు రోముకు విరోధులై, 'స్కమాలుకాల్డిక్ లీగ్' అను విరోధి సంఘము స్థాపించిరి అందుచే, తురుష్కులతో హంగరీకై పోరుటకు బదులు, చార్లెసు జర్మనీలో నంతఃకలహ మగ్నుడయ్యెను. దీనియారంభదశలోనే చార్లెసు మరణించెను కొంతకాలము మహాసమరముగ కొంతకాలము కుట్రరూపముగ మారుచు,

నిరర్థకము రక్తపూరితమునైన ఈదీర్ఘకలహము 19 వ శతాబ్దమువరకుసాగి, కాలసర్పమువలె మధ్యయూరపును పీడించి, నిస్సార మొనర్చెను

తనాచరించిన యీబాధలతత్త్వమునాచక్రవర్తికనిపెట్టలేకపోయెను, ఆకాలమునకతడుచాలమంచివాడె, ఆశోమక కలహములు నిజమగు ధార్మిక విభేదములని యాతడు భ్రమించెను, ఆకతుల సఖ్యపర్చి సంధియొనర్చుటకతడనేక విధముల యత్నించెను, న్యూరెంబర్గు, రేటిస్బను, ఆగ్సుబర్గులలో జరిగిన సంధులాతని అంత్యకాలమందే జరిగినవి, కాని మిగిలిన రాజు లెవ్వరును అపుడు మనఃపూర్వకముగా సంధియత్నము జేయలేదు అప్పటి ప్రజలలోని ధార్మికాందోళనమును, సాంఘిక న్యాయ తత్పరతను, జ్ఞానవ్యాప్తిని, రాజులు తమస్వలాభముకేయుపయోగించుకొనిరి ఆంగ్లరాజగు 8 వ హెన్రీ మత ద్రోహము నిరసించు గ్రంథముల రచించి, పోపుచే "ధర్మరక్షకుడ"ని బిరుదొందెను, కాని, తన ప్రథమభార్యనువదలి ఆనిబోలినను సుందరిని వివాహమాడుటకును, ఇంగ్లండులోని మతసంస్థల సొత్తుల గబళించుటకును, అతడు 1530 లో ప్రొటెస్టంటు ప్రభువులతో జతకూడెను స్వీడను డెన్మార్కు నార్వే దేశముల పాలకు లప్పటికే ప్రొటెస్టంటులైరి

జర్మను మతయుద్ధము 1546 లో (మార్టినలూథరు మరణించిన కొద్దినెలలకే) మొదలిడెను ప్రొటెస్టంటు సాగ్జను సేన 'లోచో' వద్దనోడెను మిగిలిన ముఖ్యశత్రువు హెస్సీ రాజు అగు ఫిలిపును మోసముచే చక్రవర్తి ఖైదుచేసెను, సాలీనా కప్ప మీయ నంగీకరించి, తురుష్కుల వదల్చుకొనెను 1547 లో ఫ్రాన్సిసు చనిపోగా, చక్రవర్తి హాయిజెంది శాంతినెలకొల్ప నారంభించెను కాని, 1552 లో జర్మనీలో తిరుగయుద్ధ మారంభించెను, 'ఇన్సుబ్రుక్కు'వద్ద చార్లెసు ఓడి, తప్పించుకొని, పాసోవద్ద సంధిజేసి, తాత్కాలిక శాంతి స్థాపించుకొనెను, ఇట్లీ 32 యేండ్లును అధికారముకై రాజులు కలహించిరి అప్పటికి తురుష్కులుగాని, ఫ్రెంచి జర్మను ఇంగ్లీషు వారుగాని, అమెరికా ఉనికిని సముద్రమార్గమున ఆసియా ఖండమున జేరగల్గుటను దానిలాభమును ఇంకనుకనిపెట్టలేదు స్పెయిను దేశీయుల తరపున కార్టెజి స్వల్పజనులతో మధ్య అమెరికాలో నవశిలానాగరికతలోని మెక్సికో దేశమునుజయించెను 'పిజారో' సేనాని (మధ్య అమెరికాలోని) పెనామా భూసంధిని దాటి (1530), దక్షిణ అమెరికాలోని విచిత్రదేశమగు పెరూను జయించెను అందుచే స్పెయిను ఖజానాకు వెండిదిగుమతి తప్ప, యూరపుకెక్కువ లాభమున్నట్లు తోచలేదు

పాసోసంధి కాగానే నిర్మలమనస్కుడై, యూరపు రాజుల పరస్పరవైరము వ్యర్థమనిగమనించి, అస్వస్థదేహుడగు చార్లెసు తన యధికారము వదలి, జర్మను రాజ్యమును తన తమ్ముడగు ఫెర్డినండుకును, స్పెయిను నెదర్లండు దేశములను తనపుత్రుడగు 2 వ ఫిలిప్పునకును విడచి, వానప్రస్థుడై, టేగసునదీతీరపు వనములోని 'యూస్టు' అను క్రైస్తవమఠమందు వసించుచు, 1558 లో చనిపోయెను. మహాభోగి యగు సార్వభౌము డిట్లు సర్వప్రపంచము వదలి యేకాకియై విరాగియగుట యద్భుతమని కొందరు వర్ణించిరి. కాని అచ్చట గూడ చార్లెసుకు 150 మంది అనుచరులు, విభవమునకు లోటు లేదు. రాజ్యభారము మాత్రము పోయెను. పితృవాక్యపాలకుడగు 2 వ ఫిలిపు (స్పెయినురాజు) ఆతని యోగక్షేమ మరయుచుండెను. చార్లెసు రాజ్యత్యాగము కితర కారణములును గలవు. రాబర్టుసనుగారి "చార్లెసు జీవని" అను గ్రంథపు అనుబంధములో 'ప్రెస్కాటు' ఇట్లు వ్రాసెను. "ఉద్యోగులకు రాజుగారికి జరుగు ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములన్నిటిలో చార్లెసు చక్రవర్తి వ్యాధిభోజనముల గూర్చి వ్రాయబడుచునే వచ్చెను. రాజకీయలేఖలందిట్లు భోజనాదుల గూర్చి చర్చించుట అరుదు, ఆయుద్యోగులకును ఇది విషమమై యుండును. చార్లెసు కష్టములకు వివిధమత్స్యముల

దూరస్థలములనుండి ఇతరదేశములనుండి కూడ తెప్పించి యిచ్చినట్లును, వైరాగ్యమునగూడ చార్లెసు జహ్వాచాపల్య మధికముగ నుండినట్లును, ఈ యుత్తరములచే తేటబడును.*

అంత్యకాలమందు గూడ దన కుపవాస మక్కర లేకుండ, చార్లెసు 1554 లో 3 వ జూలియసు (పోప్) నుండి పత్రిక నొందెను అతిభోజనము, అందుపై వ్యాధి, చికిత్స, అతనికి నిత్యచర్యలు అతడు స్వయముగా జదువక, చార్లమనువలె భోజనకాలమం దితరులు చదువగా వినుచుండెను, ఆటబొమ్మలతోను సంగీతాదులతోను అప్పుడప్పుడు రాజకార్యములతో గూడ వినోదించుచుండెను. చక్రవర్తిని చనిపోగానే అతని మతాచారనిష్ఠ యధికమాయెను ప్రాచీన కర్మకాండలందు పట్టుదలహెచ్చి, తన సమీపమున 'వల్లడాలిడ్'లో ప్రొటెస్టంటుబోధ జరుగుట జూచియతడు కోపోన్మత్తుడై, వారిని విచారణలేకయే శిక్షింప నియమించెను, అట్టి దురాచారుల క్షమింపక (తాను నెదర్లండ్సులో చేసినట్లే) జీవముతోనే దహించివేయవలెనని, పశ్చాత్తప్తులను శిరచ్ఛేదము చేయవలెననియు, చెప్పెను

ఇట్లే, అతనికపరకర్మల శ్రద్ధహెచ్చెను యూరపున మహత్తు నశించినదని, దానిని భూస్థాపితముచేసి శాస్త్రరీత్యా సంస్కరించవలెనను, ఆ నికి దోచియుండును. యూస్టె

ప్రాంతమున ఉత్తరక్రియలు జరుగుచోట్లనెల్ల హాజరై, ఎచ్చటనో పోయినవారికి నాతడుత్తరక్రియల జరుపుచుండెను, తన భార్య యాబ్దికదినములందు ప్రతిసాలున ఆమె యుత్తరక్రియల జరిపెను, మరియు తన యుత్తరక్రియలుకూడ యథావిధిగ జరిపించుకొనెను

"ఆమందిరము నావరించిన గాఢాంధకారము అందలి వందలకొలది మైనపుదీపముల కాంతిచే గూడ బోలేదు ఆభవనమధ్యమున సమాధిపై నల్లగుడ్డకప్పిన శవపేటికచుట్టు రాజకుటుంబమువారందరు సన్యాసిసోదరబృందమును విషాదవేషులై గుమిగూడిరి ప్రేతశాంతికై ప్రార్థనలు జరిగెను, ప్రేతుడున్నతలోకము నొందుగాతయని కోరబడెను, పరిచారకులందరు చుట్టునుండి తమయజమాని మరణదృశ్యము తమహృదయముల దోపట్టుటచే మిగుల ఖిన్నులై, కంటతడిపెట్టిరి దీపహస్తుడై నల్లని యంగరఖా మునుగుతో చార్లెసు తనకుటుంబముతో జేరి, తనఉత్తరక్రియల గమనించుచుండెను తన ఆత్మ నీశ్వరార్పణజేయు సూచనగా చేతనున్న దీపము నతడు పురోహితుని కిచ్చుటతో నీకర్మకాండ ప్రదర్శనము ముగిసెను"

ఈనాటకము జరిగిన రెండుమాసములలో నాతడు మరణించెను అతనితోబాటు "పవిత్రరోమకసామ్రాజ్య"పు

ఆధిక్యమస్తమించెను ఆతని రాజ్యమప్పటికే కుమారుడు సోదరుడు పంచుకొనిరి ఆ "పవిత్రరోమకసామ్రాజ్య"ము దుర్బలమై క్షీణించుచు, 1 వ నెపోలియను దినములవరకు నుండెను దాని సంప్రదాయవాసన ఇంకనుపోక, ఈనాటి రాజకీయములగూడ విషపూరితము చేయుచున్నది *

---

* యూరపుఖండములో అధికారముకై కాతలిక్ప్రాబల్యముగల ఫ్రెంచి ఇటలీ వారును, ప్రొటెస్టంటు ప్రాబల్యముగల జర్మను ఆస్ట్రియనులును మహాయుద్ధమునకు పూర్వమును తరువాతను అనేకయుక్తులను ఆయుధసన్నాహములను చేయుచు, ఇతరరాజ్యములతో చిత్రవిచిత్రములగు సంధుల జరిగించుచుండుట ఇందుసూచితమని తోచును

52 యూరపులో రాజ్యాంగపరీక్షలు, రాజత్వప్రజాతంత్రాదులు

ఇట్లు లాటిను మతపీఠము విచ్ఛిన్నమై, పవిత్రరోమక సామ్రాజ్యము క్షీణించెను 16 వ శతాబ్దాదినుండియు, యూరపుజనులు నూతనపరిస్థితులకు దగిన నవీనపాలనవిధానముకై యత్నించుచుండిరి ప్రాచీనప్రపంచమందు, రాజవంశములు పాలక జాతివారి భాషయు మారుచుండినను, రాజు దేవాలయసహాయమున పాలించుపద్ధతిమాత్ర మట్లె యుండెను మామూలుజనుల జీవితపద్ధతి స్థిరముగనుండెను 16 వ శతాబ్దపు నవీనయూరపులో, రాజవంశముల మార్పులు ముఖ్యములుకావు, అచ్చటి సాంఘిక రాజకీయ నిర్మాణములలో విశేషపరీక్షలు చాల జరుగుటయే గమనింపదగినది ఆపరిస్థితులే మారుచుండుటచే, అందుకు వీలగుసంస్థలకై యత్నములు చేయుటలో చిక్కులు కలుగుచుండెను మానవుడు బుద్ధిపూర్వకముగ మార్పు కిష్టపడడు మనస్ఫూర్తి లేకుండ చేయు మార్పులు అప్పటి పరిణామములకన్న వెను కబడుచుండెను 16 వ శతాబ్దమునుండి, మానవచరిత్రలో నప్పటి సాంఘిక రాజకీయసంస్థలు సరిపడక, సౌఖ్యము లేకున్నది, ప్రాచీనపద్ధతుల స్థానమున సమయోచితముగ

సంఘమంతటికి పునర్నిర్మాణము నెమ్మదిగా జాగ్రత్తతో జరుపవలెను.

దాదాపు నూరుశతాబ్దములకాలము ప్రాచీనకాలమున సామ్రాజ్యము, మతగురువు, జానపదులు, వర్తకులు, ఈ సంస్థలు (మధ్యమధ్య దండయాత్రలతో) ఒకవిధముగా వీలుగా సాగుచుండెను, ఆపరిస్థితు లెందుచే మారిపోయెను?

ఇందుకు కారణము లనేకములు, మానవ వ్యవహారములే వేర్వేరుగా నుండును, అన్నిటికన్న ముఖ్యకారణము ప్రథమమున కొద్దిమంది ధీమంతులతో నారంభించి, మొదట మెల్లగాను, ఈ 500 యేండ్లలో సామాన్యజనులలో అతివేగముగాను, భౌతికవిజ్ఞానము వ్యాపించగనే, పరిస్థితులు మారిపోయినవి

మానవుల జీవితాదర్శము మారగానే, వారి పరిస్థితులును మారెను జనులు జ్ఞానవంతులై, నిత్యావసరములతో తృప్తినొందక, విశాలాదర్శములకై పాటుపడగోరిరి గత 20 శతాబ్దులలో ప్రపంచమున జ్ఞానవ్యాప్తికలిగించిన బౌద్ధమతము, ఇస్లాము, క్రైస్తవమతము, మొదలగు గొప్పమతముల ముఖ్యసూత్రమిదియే అవి (ఇదివరలోని మతములెత్తుకొనని)

"ఆత్మ" విషయమై పాటుపడెను రక్తసిక్తబలిదానములతో పూజారులతో మూఢవిశ్వాసములతోఁగూడిన ప్రాచీనమతములను కొంతమార్చి, కొన్నిటిని రూపుమాపి, వాటిస్థానమాక్రమించి, అవి స్వతంత్రమతములైనవి ప్రాచీనజనులలో వలెగాక, ఈమతములువ్యక్తికి ఆత్మగౌరవమును, సామాన్యధర్మములలో వారి విధులను, గుర్తింప జేసి, వాటినిర్వాహణమును పెంపొందించెను

లిపిసౌకర్యముతో వ్రాత వ్యాపించి, ప్రాచీననాగరికతలో మార్పుగలిగి, మహాసామ్రాజ్యములు విశాలరాజకీయసంబంధములు ఏర్పడెను తరువాత రాకపోకలకు గుర్రములు, ఒంటెలు, బండ్లఉపయోగమును, రోడ్లును, యినుపవస్తువుల వ్యాప్తియు గూడ, పురోభివృద్ధికి కారణమాయెను తరువాత నాణెముల చలామణివచ్చి, ఋణపద్ధతిమారెను, అందుచే ఆస్తిహక్కులు వ్యాపారము వృద్ధియై, ఆర్థికస్థితి తారుమారయ్యెను సామ్రాజ్యములు విస్తరించినకాలది, నరుల మనోభావములును మారెను ప్రాంతీయ గ్రామదేవతలంతరించెను, దేవసమన్వయముకలిగి, మహామతములు వ్యాపించెను అంతట చరిత్రభూగోళవివరముల లిఖించుట ఆరంభమై, జనులకు తమ అజ్ఞానము బోధపడి, జ్ఞానతృష్ణ కలిగెను

వైజ్ఞానికపద్ధతి గ్రీసులోను అలెగ్జాండ్రియాలోను చక్కగా నారంభించి, తాత్కాలికముగ నిల్చిపోయెను టూ్యటను అనాగరికులదాడి, మంగోలియనుల పశ్చిమదండ యాత్ర, మతపరిణామములు, అంటువ్యాధులు, సాంఘిక రాజకీయస్థితుల జాల క్లిష్టముచేసెను ఈచిక్కులు విడుచుం డగనే, ఆర్థికజీవితమునుండి దాస్యపద్ధతి బోయెను కాకితపు యంత్రములు అచ్చుకూటములు మొదలిడి, జ్ఞానము వ్యా పించి, క్రమముగా జ్ఞానేచ్ఛ, పరిశోధనము, బుద్ధివికాసము, మరల ఆరంభించెను

ఈజ్ఞానాభివృద్ధితో బాటు 16 వ శతాబ్దమునుండి నూత నావిష్కరణములు మొదలిడి, రాకపోకల సౌకర్యము సమా వేశము హెచ్చి, జనుల పరస్పరసంబంధము మారజొచ్చెను పరస్పరము లాభనష్టములు సహాయము హెచ్చెను అందుకు తగుపరిపాకము లేనందున, ఈనూతనావిష్కరణముల యుక్త మార్గముల జరుపుయత్నములు జరుగలేదు, తుదకు 20 వ శతాబ్దపు మహావిప్లవముచే జనుల మనస్సుల కుత్తేజనము కలి గెను. కడచిన నాలుగుశతాబ్దములలో, నరుల చరిత్రము శైదులో నిద్రించువాడు అది నిప్పంటుకొగనే కంగారుతో సమన్వయము చేసుకొన యత్నించురీతినున్నది

వ్యక్తుల కథకాక, సంఘవృత్తాంతమే చరిత్రము, చరిత్రమున రాకపోకల నూత్నపద్ధతులే ప్రధానములు అచ్చు, కాగితములు, నావికుల దిక్సూచివాడుక, సముద్రయానము చేయు ఓడలువచ్చుట, 16 వ శతాబ్దపు ముఖ్యసంగతులు; అచ్చుకాగితములచే జ్ఞానవ్యాప్తికల్గి, రాజకీయనిర్మాణము వృద్ధినొందెను దూరసముద్ర యానముచే ప్రపంచకమేకమయ్యెను 13 వ శతాబ్దములోని మంగోలులు పశ్చిమదేశములకు తుపాకి తుపాకిమందు వాడుక తెచ్చిపెట్టిరి, అందుచే చిన్న సామంతరాజుల కోటలు భేద్యమైనవి, పురప్రాకారములుదుర్బలములైనవి, అందుతో ఆసామంతపద్ధతియు నశించెను కాన్స్టాంటినోపిలును మెక్సికోపెరూలును తుపాకులతోనే జయింపబడెను

17 వ శతాబ్దమున విజ్ఞానవ్యాప్తికలిగి, భావిస్థితులు మారెను సర్ ఫ్రాన్సిసుబేకను (1561-1626) ఈవైజ్ఞానికులలో ముఖ్యుడు ఇతడు వెరూలంప్రభు వనుపేరుతో ఆంగ్ల న్యాయశాఖాధికారి అయ్యెను, ఇతడు కాల్చెస్టరు తత్వజ్ఞుడగు డాక్టరు గిల్బర్టు (1540-1603) కు శిష్యుడు, మొదటి బేకను వలె నీబేకను కూడ స్వతంత్రపరిశోధన ముఖ్యమని బోధించెను వైజ్ఞానికపరీక్షవలని లాభమును సూచించుట కతడు 'న్యూ అట్లాంటిసు' అను ఉత్తేజకమగు విచిత్రకథా

గ్రంథము వ్రాసెను. ఇంతలో పరిశోధనను విజ్ఞానప్రచురణను ప్రోత్సహించుటకై లండను రాయలుసొసయిటీ, పారిస్లోని సొసయిటీ, మొదలగు జాతీయ సమితులేర్పడెను యూరపులోనినూతన పరిశోధనలకే గాక, ప్రపంచ చరిత్రలగూర్చి భావదాస్యముకల్గించు మూఢమతవిశ్వాసముల బోగొట్టుటకును, యూరపులోని యీవైజ్ఞానిక సంఘము లెంతో యుపయోగించెను

అచ్చుకాగితములు సముద్రనౌకలవంటి ప్రబలావిష్కరణములు క్రొత్త వేవియును 17, 18, వ శతాబ్దులందు కలుగలేదు, కాని అప్పుడు క్రమముగా జ్ఞానమభివృద్ధియై, 19 వ శతాబ్దమున ఫలమిచ్చెను భూగోళజ్ఞానము వృద్ధియయ్యెను, టాస్మేనియా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలండుల గనిపెట్టిరి, ఆంగ్లదేశమున 18 వ శతాబ్దమున లోహములకరగింపుకు రాతిసిబొగ్గు వాడబడి, ఇనుముచౌకగా దొరకెను, పెద్ద లోహవస్తువులు విరివిగా వాడుట సాధ్యమై, ఆధునిక యంత్రములు కలిగెను.

ప్రకృతి శాస్త్రము కల్పవృక్షమువలె ఎల్లప్పుడు చిగురు, పువ్వు, కాయలు, నిండియుండును 19 వ శతాబ్దమున మొదలిడిన ఈ విజ్ఞాన ఫలముల కంత ముండదని తోచును మొదట ఆవిరి, తరువాత ఉక్కు, ఇనుపదారి,

మహాసముద్రనౌక, గొప్ప వంతెనలు, మహాప్రాసాదములు, అద్భుత శక్తియుతములగు యంత్రసామగ్రి, నరుల అవసర సౌకర్యములకు వలయు వివిధవస్తువులు, ఇంతేగాక విద్యుచ్ఛక్తి సంబంధమగు అమూల్య నిగూఢపదార్థములు, ఇట్టి వన్నియు వరుసగా నరులకు లభించుచున్నవి

16 వ శతాబ్దానంతరపు రాజకీయ సాంఘిక జనన మును దహించవబడు ఖైదులోని ఖైదీచర్యతో బోల్చితిమి మన నిద్రలో అసందర్భపరిస్థితులు కనబడునట్లు, 16 వ శతాబ్దపు 'పవిత్ర రోమక సామ్రాజ్య' స్వప్నమందు చార్లెసు చక్రవర్తి నిద్రాముఖము, బుభుక్షుగుత్తియు, ఆంగ్ల రాజగు 8 వ హెన్రీయు యాధరును కాతలికు ఐక్యమును జీల్చివే యుటయు గల్గినవి 17, 18 వ శతాబ్దులం దీస్వప్నమున వ్యక్తుల రాజ్యము దృశ్యమయ్యెను ఆ కాలపు యూరపులో రాజు లేకచ్ఛత్రాధిపత్యముకై నీరసరాజ్యముల కబళింప యత్నించిరి ఆ యత్నములను, మొదట భూస్వాములును, కోస్తావర్తకము పరిశ్రమలు వృద్ధియైనమీదట ద్రవ్యవంతులు వ్యాపారులును, నిరోధించిరి ఇందులో నేకక్షకును పూర్ణ జయము రాలేదు ఒకచోట రాజు జయమొంద, మరియొక చోట వ్యాపారులు ప్రజాసత్తాక రాజ్యమును స్థాపించిరి. ఆ కాలపు ప్రభుత్వములు ఆయాపరిస్థితులబట్టి మారుచుం

గాను ఈ రాజతంత్రి నాటకములందు రాజప్రధాని ముఖ్యపాత్ర వహించి, రాజుపై తరుచు పలుకుబడి కల్గి యుండెను కాతలికు దేశములందు మతగురువే మంత్రి స్థానము వహించుచుండెను 5 వ చార్లెసు కుమారుడు స్పెయినురాజు నగు 2 వ ఫిలిపుయొక్క అధికారమునుండి తిరుగబడి, హాలండులో వర్తకజనులు రిపబ్లికు (ప్రజాతంత్రి రాజ్యము) స్థాపించిరి ఇంగ్లండులో 8 వ హెన్రీ తనమంత్రి 'వూల్సే' తోను, ఎలిజెబెత్తురాణి తన మంత్రి 'బర్లే' తోను, రాజాధికారము బలపర్చుకొనిరి, అది 1 వ జేమ్సు 1 వ చార్లెసుల తెలివితక్కువచే జెడిపోయెను ప్రజాద్రోహాపు నేరముకై 1649 లో 1 వ చార్లెసు శిరచ్ఛేదమొందెను, ఇది యూరపువారి రాజకీయ భావమున క్రొత్త విషయము 1660 వరకు ఇంగ్లండు ప్రజాతంత్రికమై, పార్లమెంటు సర్వాధికారియైనది 3 వ జార్జి (1760-1820) శ్రమ పడి, తిరుగ కొంత రాజాధికారము నిలువబెట్టుకొనెను కాని అధికారము చలాయించుటలో ఫ్రెంచిరాజు లెక్కువ జయమొందిరి వారి ముఖ్యమంత్రులగు రిచెలూ (1585-1642) మాజరిన్ (1602 1661) ల ప్రజ్ఞయు, 14వ లూయీ రాజు (1643-1715) శక్తియు, ఇందుకు కారణములైనవి 14 వ లూయీ మిక్కిలి సమర్థుడు అతనికి రాజ్యకాంక్ష

యధికము, అతడు ఫ్రాన్సును బలీయముగ జేసి దాని సరిహద్దు త్వరలో రైనునది పిరనీసుకొండలవరకునువ్యాపింప జేయ యత్నించెను 'పవిత్రరోమక సామ్రాజ్యము వంటి ఫ్రెంచి సామ్రాజ్యము స్థాపింపగోరెను యుద్ధముకన్న లంచమిచ్చుటయే అతని ముఖ్యతంత్రము ఇంగ్లీషురాజగు 2 వ చార్లెసు, పోలిషు ప్రభువులుగూడ, ఆతనిసొమ్ము దినుచుండిరి ఫ్రెంచి సొమ్ము అన్నిప్రాంతములకు వ్యాపించెను ఫ్రాంసులో ఆతని మహాప్రాసాదమగు 'వర్సైల్సు' అంగణము మహావైభవముతో నొప్పుచు, ప్రపంచము కసూయాశ్చర్యకరమైనది

యూరపులోని యితరరాజులు 'లూయీ' వలె చాల సొమ్ము ఖర్చుపెట్టుచు వైభవము సాగించిరి 'వర్సైల్సు' బోలు మందిరములను ప్రతిప్రభువు కట్టించి, అందు సుందర వస్తువుల జేర్చిరి చిత్రకళ, సంగీతము, సుందర శిల్పములు, వృద్ధినొందెను అంతటను సౌందర్యోపాసకులు మహిళామణులు జరీపట్టువస్త్రాదుల ధరించి, విచిత్ర వేషములతో వసించుచుండిరి (సామాన్యులు తన్నుజూచి అసహ్యపడినను) రాజన్యుల కాదర్శభూతుడై 'లూయీ' మహావైభవముతో నుండెను ఆకాలమున జర్మనులు విభేదములతో నుండిరి కొందరు రాజులు లూయీ ననుకరించిరి జర్మను స్వీడను బోహీమియా రాజులలో అప్పుడు జరిగిన (1618-48) ముప్ప

దేండ్లయుద్ధముచే, ఒకశతాబ్దమువరకా దేశములు నీరసించిపోయెను ఆయుద్ధాంతపు వెస్టుఫేలియా సంధి (1648) యేర్పాటుచే, యూరపుపటము పలురకముల 'చిల్లర రాజ్యముల అతుకులబొంత'గా తయారయ్యెను స్వీడనులో నొక అగ్రము జర్మనీకి వచ్చెను కొన్ని ద్వీపములు తప్ప మిగిలిన రైను ప్రాంతము ఫ్రాన్సుకు సంబంధము లేకుండెను 1701లో జర్మనీలో ప్రష్యాకు ప్రత్యేకరాజేర్పడెను, ప్రష్యా క్రమముగా వృద్ధినొందెను అప్పటి రష్యారాజగు ఫ్రెడరికు మహాశయుడు (1740-86) పాట్స్డంలో రాజాస్థాన మేర్పరచెను అందు వర్సైల్సులోవలె ఫ్రెంచిభాష, ఫ్రెంచి వాఙ్మయము, వాడుకలో నుండెను

1714 లో హానోవరు ప్రభువు ఇంగ్లండుకు రాజై, జర్మను సామ్రాజ్యసంబంధమును చాలవరకు తప్పించుకొనెను 5 వ చార్లెసు వంశీయులలో ఆస్ట్రియా శాఖవారు చక్రవర్తినామమును నిలుపుకొనిరి, స్పెయిను శాఖవారు స్పెయిను పాలించుచుండిరి కాని అప్పుడు తూర్పున నొక చక్రవర్తి బయలుదేరెను 1453 లో కాన్స్టాంటినోపిలు పతనము తరువాత, మాస్కోప్రభువగు ఇవానుమహాశయుడు (1462-1505) బిజాంటియముకు రాజు కాగోరి, తనసేనకా రాజ్యచిహ్నము నెలకొల్పెను. అతని మనుమడు

వెస్టుఫేలియాసంధి ([illegible]) తరవాత యూరపు

గ్రూరుకునకు 4 వ ఇవాను (1533-84) సీజరు (జారు) బిరుదు నొందెను * 'పీటరు' మహాశయుని (1682-1725) క్రింద రష్యా యూరపులో ప్రాముఖ్యమును వచ్చెను పీటరు నేవా నదియొడ్డున 'పీటర్సుబర్గ'ను క్రొత్తరాజధాని గట్టి, రష్యాకు యూరపుతో ప్రత్యక్షసంబంధము గలుగజేసి, దానికి 18 మైళ్ల దూరమున పీటరోఫ్‌లో నొకప్రాసాదము ఆస్థానము నేర్పరచి, అందు గ్రైంచినే ఆస్థానభామగా జేసెను

ఆస్ట్రియా ప్రష్యా రష్యాలమధ్య నిరుకున్న పోలిషురాజ్యమున రాజబలము ప్రజైక్యము లేకుండెను, అందుచే చుట్టునున్న యీమూడురాజ్యములు పోలండును మూడు భాగములుగా పంచుకొనిరి, దాని వ్యక్తిత్వము కాపాడి తన మిత్రముగా నుంచుకొనుటకు ఫ్రెంచిరాజు చేసిన ప్రయత్నము వ్యర్థమయ్యెను అప్పుడు స్విడ్జర్లండు కొన్ని ప్రజాతంత్రరాజ్యముల సమితిగానుండెను వెనిసుపురి ప్రజాతంత్రికమయ్యెను జర్మనీలో చాలభాగమువలె, ఇటలీయు అనేక ప్రభువులమధ్య విభక్తమైయుండెను పోపు వెనుకటి

* జూలియసు సీజరుపేర తరువాత రోమకచక్రవర్తులు 'సీజరు' బిరుదు వహించిరి, (292 298 పుటలు చూడుడు) దీనియనుకరణముగ దరిమిలాను రష్యాచక్రవర్తులు 'జార్' అనియు, జర్మనుచక్రవర్తులు కైజరు అనియు బిరుదుల, వహించిరి

సర్వాధికారముపోయి, ఇతరరాజ్యములందు జోక్యము కల్పించుకొనక, తన సంస్థానమును మాత్రము పాలించుచుండెను యూరపు పరస్పరవిభిన్నమై, ఒకేరాజకీయ పద్ధతి లేకుండెను

ఈరాజులును ప్రజ రాజ్యమును యిరుగుపొరుగు రాజ్యములతో కలహములు, ఆక్రమణయుక్తులు, జరిగించుచుండిరి ఈప్రత్యేకరాజ్యముల పరస్పర విరోధ వాసన యిప్పటికిని యూరపులో పూర్తిగా వదలలేదు ఈకాలపు జ్ఞానవంతుల కప్పటి చరిత్ర నిరర్ధకముగ గన్పించును రాజ పరివారమందును మంత్రులమధ్యను కలుగు అసూయలవె రాజ్యములమధ్య జరుగు యుద్ధములు ఆకాలపు లంచములు అసూయలు కనిన, మన కసహ్యముగనుండును, కాని 20 భిన్నరాష్ట్రములుగా నున్నను, యూరపుఅంతటను అప్పుడు విద్యాజ్ఞానములు వ్యాపించి, వృద్ధిపొందెను నవీనసంగతులు కనిపెట్టబడుచుండెను 18 వ శతాబ్దమున అప్పటి రాజకీయపద్ధతుల విమర్శించుచు, గ్రంథములు వ్రాయబడెను అప్పటి యూరపు అగమ్యగోచరస్థితి వాల్టేరు కవియొక్క 'కాండైడు' వంటి గ్రంథములందు తీవ్రవిమర్శకు పాత్రమయ్యెను

---

53 ఆసియాదులందు యూరపియను సామ్రాజ్యము

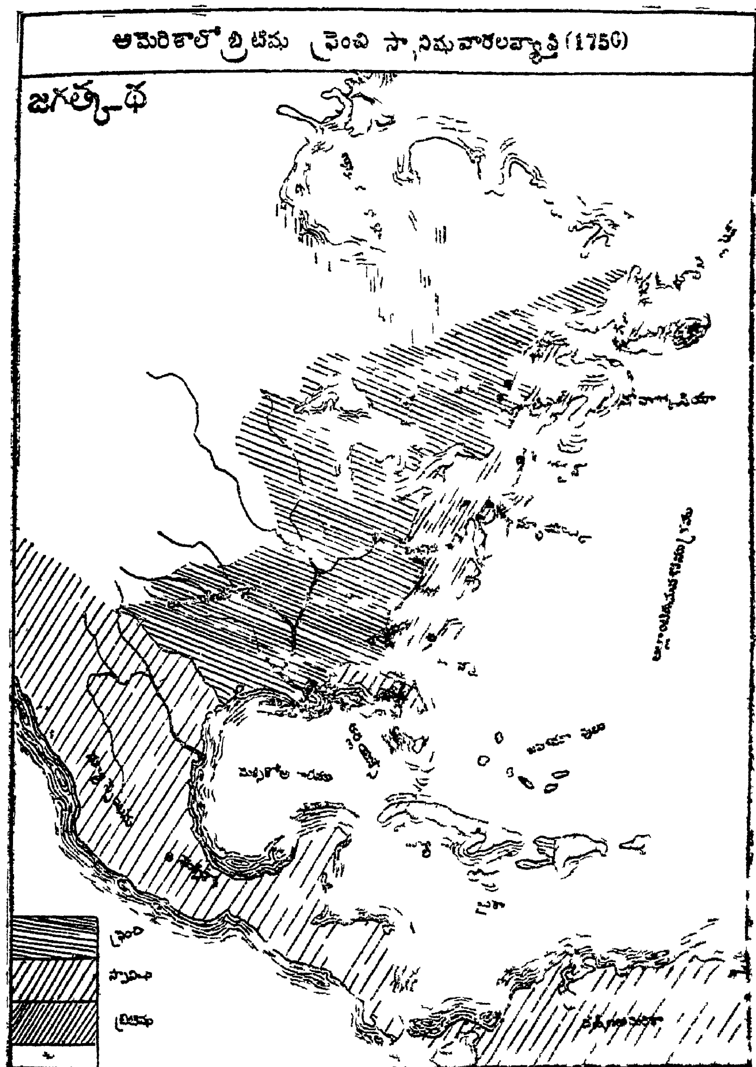
మధ్యయూరపు ఇట్లు విచ్ఛిన్నమై కోలాహలములో నుండ, పశ్చిమయూరపువారు (అందు ముఖ్యముగా డచ్చివారు, నార్వే, స్వీడను, స్పెయిను పోర్చుగలు వాసులు) సముద్రముదాటి, ఖండాంతరములందుగూడ స్పర్ధపడుచుండిరి. యూరపులో రాజకీయభావములు ముద్రాయంత్రము జనులందరిలో వ్యాపించి, ఉద్రేకము గల్గించెను సముద్రనౌకలద్వారా యూరపియనుల యనుభవములు ప్రపంచమంతట వ్యాపించెను

డచ్చివారును నార్వేస్వీడను దేశీయులును మొదట వ్యాపారలోభాదులకే ఖండాంతరములకు బోయిరి కాని, స్పెయినుదేశీయులే మొదట వలసపదతి నారంభించిరి, వారుత్తర అమెరికా అంతటిపై నధికారము వహింపబూనిరి, కాని యింతలో పోర్చుగీసువారిందు వాటా కోరిరి పోపు 1494 లో బ్రెజిలును పోర్చుగలుకు తక్కిన అమెరికానంతను స్పెయినుకు పంచియిచ్చి, చివరసారి తన లోకాధిపత్యము చలాయించెను. ఈ సమయమున పోర్చుగీసువారు తూర్పుదక్షిణదిశలకూడ వ్యాపింపజొచ్చిరి 1497 లో వాస్కోడగామా పోర్చుగలు రాజధానియగు లిస్బను నుండి

నావలపై బయలుదేరి, దక్షిణాఫ్రికా అగ్రమును చుట్టి, జాంజిబరుకును, అచ్చటినుండి భారతదేశములోని కాలికట్టుకును, చేరెను 1515 లో జావా మలకాద్వీపములయొద్ద పోర్చుగీసునావ లుండెను హిందూమహాసముద్రతీరము లంతటను రేవుపట్టణములు కోటలు కట్టబడెను మొజాంబికు, భారతదేశమందలి గోవా డయ్యూడామనులు, చీనాలో 'మేకో' టిమరులో నొకభాగమును, ఇప్పటికిని పోర్చుగీసు పాలనములో నున్నవి అమెరికాలో అధికారము చేయకుండ పోపు ఇతరయూరపియనులపై ఆంక్ష విధించెను, కాని వారు స్పెయిను పోర్చుగలుల ఏకాధిపత్యమును తృణీకరించిరి, ఇంగ్లీషు, డేను, స్వీడులు, డచ్చివారు, ఉత్తరఅమెరికాలోను వెస్టిండీసు ద్వీపములందును ప్రవేశించిరి కాతలికు అయ్యు, ఫ్రాంసురాజును ప్రొటెస్టంట్లవలెనే పోపు ఆంక్షల మూలదోసెను ఈనూతన ప్రదేశములందుగూడ, యూరపియనుల యుద్ధములు వ్యాపించెను

ఈఖండాంతరరాజ్యములకై జరిగిన కలహములందు, తుదకింగ్లీషువా రెక్కువవిజయ మొందిరి. డేనులు, స్వీడులు, జర్మనీలో నంత కలహములలోబడి, యుద్ధము సాగింపలేకైరి, స్వీడనుకూడ ('గస్టవస్' అడాల్ఫసను రాజసింహాసనికిరింద) జర్మనురంగములందే నిమగ్నమయ్యెను అమెరికాలో స్వీడ

నవారికుండిన చిన్నరాజ్యములు డచ్చివారి వశమయ్యెను కాని డచ్చివారు స్వదేశమున ఫ్రెంచివారి బాధచే, ఆంగ్లేయులతో పోటీలో నిలువలేకపోయిరి దూరప్రాచ్యదేశములందు, ఇంగ్లీషు డచ్చి ఫ్రెంచివారును, అమెరికాలో ఇంగ్లీషు ఫ్రెంచి స్పానిషువారును, అధికారముకై యుద్ధమొనర్చిరి. ఆంగ్లద్వీపముకు యూరపుకు మధ్య (ఇంగ్లీషు చానలు) సముద్రముండుటచే, యూరపులోని లాటిను సామ్రాజ్యాదుల యుద్ధములలో ఇంగ్లండు చిక్కుకొనలేదు ఫ్రాంసు ఎప్పుడును యూరపే ముఖ్యమని ఎంచుకొనెను 18 వ శతాబ్దమంతయు ఫ్రెంచివారు స్పెయిను ఇటలీ జర్మనీలందు ప్రబలమగుటకై యత్నించిరి, ప్రాచ్యదేశములందును అమెరికాలోను వ్యాపింపలేరైరి 17 వ శతాబ్దమందాంగ్లదేశమందలి మత రాజకీయవిభేదములచే జాలమంది ఆంగ్లేయులు స్వదేశమువీడి, అమెరికాజేరి, అందు స్థిరవాసమేర్పరచుకొనిరి. వారచట వలసియుండి, వ్యాపించిరి, ఇట్లు క్రమముగా బ్రిటిషు జాతివారమెరికాలో వృద్ధియై, అచట ప్రధానజాతివారైరి 1756-1760 ల యుద్ధములలో ఫ్రెంచి ప్రభుత్వమువారు కనడాను విడచిరి, అది పూర్తిగా ఆంగ్లేయుల వశమైనది

అమెరికాలో బ్రిటిషు ఫ్రెంచి స్పానిషువారలవ్యాప్తి (1750)
జగత్కథ
ఫ్రెంచి
స్పానిషు
బ్రిటిషు

తరువాత కొలదియేండ్లకే, భారత దేశమున ఫ్రెంచి డచ్చి పోర్చుగీసువారికన్న, ఇంగ్లీషుకంపెనీవారే ప్రబలాధికారులైరి బాబరు అక్బరు వంశీయులు పాలించిన మొగలు సామ్రాజ్య మీలోగానే మిక్కిలి క్షీణించిపోయెను, ఆసామ్రాజ్యపుస్థానమును బ్రిటిషువారి 'ఈస్టిండియా కంపెనీ' అను వర్తకసంఘ మాక్రమించి, జయించెను ఇది విచిత్రము ఈస్టిండియా కంపెనీ ఎలిజబెత్తురాణి కాలమున లండనులో కొన్నివర్తకుల చిన్నసంఘముగ నారంభించి, క్రమముగా నావలరక్షణకై ఆయుధములను సేనలను జేర్చుకొని, మొదట భారత దేశమునుండి పరిమళద్రవ్యములు, పచ్చకర్పూరము, రంగులు, తేయాకు, రత్నములు తెచ్చుచు, ఆవ్యాపారముచే చాలలాభము నొందుచు, భారత దేశపు ప్రభువుల రాజ్యములను క్రమముగా వశము చేసుకొనిరి ఆక్రయవిక్రయ వ్యాపారులు అమితద్రవ్యముల హరింపనారంభించిరి, వారిని అదుపు ఆజ్ఞలలో నుంచువారు లేకైరి అట్లు పోగుచేసిన భారత దేశ ద్రవ్యమును విశేషముగ ఆకంపెనీ ప్రముఖులు, ఉద్యోగులు, మామూలు గుమాస్తాలు, సోల్జరులుకూడ తమతో దీసుకొని ఇంగ్లండుకు జేరిరి

ఇందాశ్చర్యములేదు శ్రీమంతమగు భారత దేశమాపరిస్థితిలో నసహాయమై, తమపాలబడగా తా మేమి

చేయవచ్చునో, ఏచర్యకూడదో, ఆంగ్లేయులకు నిశ్చయము లేకపోయెను అచ్చటిదేశము, ఆపరిస్థితి, వీరికిక్రొత్త, గోధుమవర్ణులగు భారతీయులు భిన్నజాతీయులని దాక్షిణ్యపాత్రులుకారని, వారికి దోచెను, అప్పటి గూఢదేవాలయములబట్టి అచ్చటి ప్రవర్తనపద్ధతియు భిన్నముగ నుండవచ్చునని తోచెను తరువాత నీసేనానులు ఉద్యోగులు స్వదేశమగు ఇంగ్లండుకువచ్చి, భారతదేశమున క్రూరులై బలాత్కారముగ ద్రవ్యమపహరించినందుకు పరస్పరము నిందించుకొనిరి అది బ్రిటనులో ఆంగ్లేయులకు విచిత్రముగ దోచెను క్లైవు దోషియని పార్లమెంటువారు నిర్ధారణజేసిరి, ఆతడు 1774 లో ఆత్మహత్య జేసుకొనెను భారతదేశ పాలకుడైన (మొదటి గవర్నరు జనరలు) వారన్ హేస్టింగ్సు మహాశయుపైనను 1788 లో నిట్టినేరము మోపబడెను, 1792 లో నతడు నిర్దోషిగా నెంచబడెను లోకమునందిట్టి పరిస్థితి అతివిచిత్రము, అభూతపూర్వము అప్పటి ఆంగ్ల సామ్రాజ్యముకన్నను మిక్కిలిగొప్పదై అధిక జనసంఖ్యగల ఆమహారాజ్యమును ఒక లండను కంపెనీ పాలించుచుండెను, అందుపై పార్లమెంటువారి అజమాయిషీ మాత్రముండెను సామాన్యపు ఆంగ్లేయులకు హిందూదేశమన్న దూరస్థము, విచిత్రము, అగు దుష్ప్రాప్యభూమిగా దోచెను అచటికి

ధీరసాహసులగు బీదయువకులు వెళ్ళి, అనేక వత్సరములు తరువాత ఐశ్వర్యవంతులు కోటీశ్వరులునై వచ్చుచుండిరి. ప్రాచ్యదేశమందలి యీకోట్లకొలది గోధుమవన్నెజనుల జీవితమిట్టిదని యాంగ్లేయు లూహించుట కష్టమాయెను. భారతదేశము విచిత్రము అపరిత్యక్తముగ గన్పట్టెను. అందుచే ఆకంపెనీ చర్యలపై తగుతనిఖీ అజమాయిషీ చేయుట ఇంగ్లీషువారికి సాధ్యమాయెను.

పశ్చిమ యూరపురాజ్యములిట్లు నూతనఖండాంతరరాజ్యములకై, సముద్రములపైన లోకమంతటను బోరుచుండిరి. అప్పుడాసియా భూభాగమున రెండురాజ్యములు జయమొందుచుండెను. 1360 లో మంగోలుల పాలనము వదల్చుకొన్న చీనా స్వజాతీయులగు 'మింగు' రాజుల పాలనలో 1644 వరకు వృద్ధిజెందెను. అటుపై, మంచూలనబడు మరియొక మంగోలుతెగవారు చీనానుజయించి, 1912 వరకు చీనానుపాలించిరి. ఈలోగా రష్యారాజ్యము తూర్పువైపు వ్యాపించుచు, ప్రపంచమున ప్రబలమగుచుండెను. రష్యనులు సగము ప్రాగ్జాతి, సగము పాశ్చాత్యజాతి, ఆరాజ్యము పూర్వాపరార్ధగోళపు మధ్యనున్నది, ఫ్యూడలు (జాగీరులపద్ధతి) పాలనక్రిందనున్న పోలండు హంగరీలను వ్యవసాయదేశములకును తూర్పున తార్తారులకును అడ్డుగోడలవలెనున్న కొం

దతుప్పలలోను గుట్టలతోను నిండిన మరుభూములందు కోసకులనబడు ఒక క్రైస్తవజాతి నివసించుచున్నారు, వారే రష్యా అభివృద్ధికి కారకులు ఈ కోసకులు యూరపులో తూర్పుఅడవులవారు, వీరు 19 వ శతాబ్దిమధ్యపు అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములలోని పశ్చిమప్రాంతపు వనచరులవలె నుండిరి రష్యాలోనుండి ప్రవాసితులగు విప్లవకారులు, బానిసలు, మతాంతరీయులు, దొంగలు, తిరుగుబోతులు, హంతకులు వగైరాలు నిర్జనమగు దక్షిణప్రాంతమునజేరి, అక్కడ వసించుచు, పోలు రష్యను తార్తారు జాతులతో స్వాతంత్ర్య రక్షణకై పోరాడిరి తూర్పున తార్తారునుండి పారిపోయినవారు నీకోసకులతో జేరిరి బ్రిటిషుప్రభుత్వమున స్కాట్లండు దేశపు కొండజాతులు సైనికులై నట్లే, క్రమముగా నీసరిహద్దు ప్రాంతపువారు రష్యనుసామ్రాజ్యోద్యోగములలో జేర, వీరి కాసియాలో క్రొత్తభూము లియబడెను. వీరు తురుష్కస్థానమందును ఆమూరునదివరకును సైబీరియాలోను వచ్చిపడుచున్న మంగోలుదండుల నరికట్టిరి

17, 18 వ శతాబ్దులలో మంగోలులశక్తి యెట్లు క్షీణించెనో తెలియదు, చెంగిజ్ఖాను తైమూరులేనులనాడు మధ్యఆసియానుండి వ్యాపించి లోకపాలకులైన వీరు రెండు

మూడు శతాబ్దులలో రాజకీయముగ నీరసులైరి శీతోష్ణస్థితిలో మార్పులు, మితిలేనిరోగములు, మలేరియాబోలు అంటుజాడ్యములు, క్షామమును, మధ్యఆసియాజనుల క్షీణదశకు గొంత కారణమైయుండును లోకచరిత్ర పరిమితినిబట్టి చూచిన నిది తాత్కాలికమే, చీనానుండి యచట వ్యాపించిన బౌద్ధమతముగూడ వారిని నిర్వీర్యులుగ నొనర్చెనని కొందరి అభిప్రాయము ఏదియెట్లున్నను 16 వ శతాబ్దమునాటికి మంగోలు తార్తారు తురుష్కజాతులవారు పైకి వ్యాపింపలేదు సరిగదా, పశ్చిమమున క్రైస్తవరష్యనుల చేతను, తూర్పున చీనావారిచేతను చేతను జయింపబడుచు వెనుకకు నెట్టివేయబడుచుండిరి

17 వ శతాబ్దమంతటను కోసకులు యూరపియను రష్యానుండి తూర్పుదెసకు వ్యాపించుచు, సాగుకు వీలగు చోట్ల స్థిరవాసులైరి తుర్కీవారింకను బలీయులైయున్న దక్షిణమున వలసజనుల సరిహద్దుకోటలు బురుజులు వెనుకకేర్పడెను ఈశాన్యమున రష్యా పసిఫికు మహాసముద్రము వరకు వ్యాపించెను.*

---

* భారతదేశమందు 17 వ శతాబ్దపు స్థితిపోయి, 18, 19 వ శతాబ్దములందు వేరుమార్గము పట్టెను ఔరంగజేబు పాలన పద్ధతిచే దేశమందశాంతి పరస్పరవిరోధములు ప్రబలి, అతని యనంతరము 18 వ శతాబ్ద

మన మొగలుసామ్రాజ్యము క్షీణించజొచ్చెను. వంగదేశము అయోధ్య దక్కనులలో మసల్మాను సామంతరాజ్యములు మహారాష్ట్రరాజపుత్ర స్థానాదులందు హిందూరాజ్యములును, పంజాబులో సిక్కురాజ్యమును, స్వతంత్రరాజ్యములయ్యెను. మన ఆంధ్రదేశమున బొబ్బిలి, విజయనగరం పెద్దాపురం, నూజవీడు, వెంకటగిరి మొదలగు సంస్థానములు ఐకమత్యము లేక, నిజాంరాజ్యమున లోబడియుండెను. ఈ రాజ్యములన్నియు తమ తమలో తాము కలహించుచుండ, దేశమున విద్య శాంతి క్షీణించి, సాంఘిక కల్లోలము కలుగజొచ్చెను. ఉన్నతాదర్శములుపోయి ఔరంగజేబునాటి సంకుచిత ద్వేషపు విషాంకురము క్రమముగా వృద్ధియై, విభేదములు హెచ్చెను. పరస్పర సమావేశములు ఏకీభావము తగ్గినకొలది, ఆయా ప్రాంతముల భాషలలోను ఆచారములలోను కూడ భేదములు హెచ్చెను, ఆయా రాజులు స్వలాభతత్పరులగుట గమనించి, అర్థాన్వేషులై వచ్చిన పాశ్చాత్యులగు పోర్చుగీసు, డచ్చి, ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషువారు చెరి యొక పక్షము వహింపగా, మనలో విరోధములు యుద్ధములు మరింత హెచ్చెను. ఆ పరస్పర కలహములను ఆంగ్లేయులు సమయోచితమగు చాతుర్యముతో స్వలాభముకొరకు పూర్తిగా వినియోగించుకొనిరి. 18, 19 వ శతాబ్దులలో మనదేశమున ఫ్రెంచి ఇంగ్లీషుల ప్రతిముఖ్యయుద్ధములలోను భారతీయ సేనలు ఆంగ్లేయుల తరపునను ఫ్రెంచివారితరపునను నిలచి పరస్పరము యుద్ధము చేసెను. 18వ శతాబ్దాంతమున ఆంగ్లులే ప్రబలులై, తమ రాజ్యము ననేక విధముల విస్తరింప జేసికొనిరి.

అంతవరకు పాలించిన చక్రవర్తులైన తురుష్కులు, మంగోలులు అన్యదేశీయులైనను, క్రమముగ మనదేశీయులలో కలసిపోయి, వారిచ్చటనే స్థిరవాసులై, భారతీయులైపోయి, ప్రజలసుఖదుఃఖములలో పాల్గొనుచుండిరి. వారు నీటిపారుదల వ్యాపారాభివృద్ధి విద్యాభివృద్ధి కొరకే

గాక యుద్ధములకు భవనములకు శిల్పకళలకు వినోదములకు వినియోగించు ద్రవ్యమంతయు మన దేశీయులకే యీయబడి, అంతయు మనదేశమందే నిల్చెను మన దేశపు పరిశ్రమలకు ప్రోత్సాహము, బీదలకు జీవనాధారము, ఉండెను ఉన్నతోద్యోగములును భారతీయులకే యుండెను 18వ శతాబ్దమువరకు పాలన అన్యదేశమునుండి జరుపబడుటలేదు అన్యదేశములకు ద్రవ్యము చేరు పద్ధతిలేదు, ఇచ్చటి శిల్పకళలకు పోషణయుండెను రాజులు మారుచుండినను, దేశమంతట నుండిన గ్రామపంచాయితీ పద్ధతిచే ప్రతిగ్రామమునకు వలయు ముఖ్యవస్తువు లాగ్రామప్రాంతములందే తయారై వినియోగమగుచుండెను అంతవరకు మన వస్తువు లన్యదేశములందు గూడ చాల అమ్మబడుచు, మన జనుల శిల్పము సంపత్తి హెచ్చుచుండెను గత శతాబ్ది మొదటివరకు ఆంధ్ర ప్రాంతమున నిలపల్లి, నర్సాపురం, మచిలీపట్టణము (బందరు) కొత్తపేట, మనదేశపు ఇతరప్రాంతములందు సూరతు, కాలికట్టు, కొల్లం చట్టగ్రామము (చిటగాంగు) మొదలగు రేవుపట్టణములందు నౌకా నిర్మాణాదులు, కోస్తా యెగుమతియు, వృద్ధిలోనే యుండెను 19వ శతాబ్దపు మొదటినుండి ఆ పరిస్థితులు పూర్తిగా మారెను వెల్సుగారును సూచించినట్లు మనకు పేరుకు ఆంగ్లరాజు ప్రభువైనను క్రియకు బ్రిటిషు పార్లమెంటు మెంబర్లును వారి నెన్నుకొనెడు ఆంగ్లప్రజలు ముఖ్యముగా ఆ వ్యాపారస్థులు నిజముగా మన కధికారులు, అందుచే వ్యాపార పద్ధతులు వారికే లాభకరమగునట్లు తయారగుట సహజము, కొలదికాలములోనే ఇటనుండి బట్టలు లోహవస్తువులు మొదలగు తయారైన వస్తువుల యెగుమతి తగ్గి, మనదేశమంతటను గూడ విదేశవస్తువులు వ్యాపించెను, మన దేశీయవస్తువుల ఖర్చుతగ్గి, మన గ్రామజనుల వృత్తులును క్షీణించెను ధన మితరత్ర పోవుచో, జనులలో దరిద్రత నిర్వ్యాపారతయు హెచ్చెను పరదేశ

ష్ఠాపనచే సామ్రాజ్యపు దృఢతకై మనదేశాదాయములో చాలభాగము తమ సైనిక వ్యయనిమిత్తమును పెద్ద ఉద్యోగుల హెచ్చు జీతముల నిమిత్తమును ఖర్చగుట సహజము జనుల విద్యారోగ్యాదులకై ప్రభుత్వాదాయములో ద్రవ్యము చాలదు ఇంతేకాక, పరాధీనజనులలో స్వతంత్రభావములు జ్ఞానాపేక్ష విద్యాభిలాష తగ్గుట సహజము మనదేశీయులు జాత్యున్నతికి తగు కృషిచేయుట మానిరి అందుచే, ఈ రెండు శతాబ్దములలో మనదేశమున విద్యాహీనత, వృత్తిహీనత, నిరాశభావము, దురాచారములును హెచ్చినవి

---

54 అమెరికనుల స్వాతంత్ర్యయుద్ధము

18 వ శతాబ్దపు 3 వ పాదమున యూరపువారంతః కలహములలోబడి, మత రాజకీయవిషయములం దైక్యభావము లేకుండిరి, ఐనను, ముద్రిత గ్రంథాదులవలనను ఖండాంతరములకు బోవు మహానౌకల సహాయమునను ఉత్తేజితులై, తగవులుపడుచునే, వారంతటను వ్యాపించి, ప్రపంచతీరములన్నిటిని వశముచేసికొనిరి ఈయుద్యమమునకు నియమము లేదు, ఇతరదేశీయులపైన వారికప్పుడు గల్గిన తాత్కాలిక సదుపాయమువలన వారిట్లువ్యాపించిరి, ఆ సౌకర్యములచే పశ్చిమయూరపుజనులు ప్రాయికముగ ఖాళీ యగు అమెరికా ఖండమున వలసనేర్పరచుకొనిరి, దక్షిణాఫ్రికా ఆస్ట్రేలియా న్యూజీలండు దేశములగూడ యూరపియనులాక్రమించి, నావికులనాదిగ ఆశించు వర్తకలాభమునకై, తమజాతులకే అక్కట్టుచేసిరి కొలంబసు అమెరికాకు, వాస్కోడగామా భారతదేశమునకు, వెళ్లెను అప్పటికే సమృద్ధజనములు సంపన్నములు నగు నీ ప్రాచ్యదేశముల యాత్రలకు ద్రవ్యవ్యాపారాశలే ముఖ్యోద్దేశములు, అమెరికాలో ఆదిమజనులల్పులు, అనాగరికులు, అందుచే యూరపియనులు వెండిబంగారముల కొరకచటనే వలసగానుండిపోయిరి స్పెయినుదేశీయుల వశ

మైన అమెరికాలో వెండి సమృద్ధిగ దొరకెను. ఖనిజములు, తోటలు, అచ్చటి ముడివస్తువులు, ఉన్ని, చర్మములు, వీటికై, వారమెరికాలో స్థిరవాసులైరి ఇట్లు 17 వ శతాబ్ది మొదట పూర్వాచారులు పెట్టుబాధల సహింపలేక మత సంస్కారులగు ఇంగ్లీషుప్యూరిటనులు మతహింసలనుండి విముక్తికై అమెరికాలోని న్యూఇంగ్లండు చేరిరి 18 వ శతాబ్దమున బాకీదారులబాధ పడలేక, అనేకులు జార్జియాకు పోయిరి, 18 వ శతాబ్దాంతమున దచ్చివారు అనాథులను ఆఫ్రికాలో దక్షిణపుదగు గుడ్‌హోప్ అగ్రముకు పంపిరి ఇట్లు యూరపియనులు సముద్రముల నిశ్శంకముగా దాటి, వలసను చనిరి 19 వ శతాబ్దములో పొగయోడలు వచ్చిన కొలది యేండ్లలోనే, అమెరికా ఆస్ట్రేలియాలలోని ఖాళీప్రదేశము లకు యూరపియనులు మహాప్రవాహములుగా వలస పోజొచ్చిరి

అందుచే ఖండాంతరములందుగూడ స్థిరవాసులైరి, హెచ్చుమంది యూరపియనులు, యూరపియను నాగరికత స్వదేశముకంటె విశాలప్రాంతముల నాటబడెను నాగరికు లగు ఈనూతన జాతులు తమంతట సులభముగ వృద్ధి జెందిరి యూరపులోని రాజ్యాంగజ్ఞులు దూరదృష్టిలేక, వీరివిషయమై తగునిర్ణయము లేకుండిరి ఆప్రజలు స్వతంత్ర

ముగనే జీవింప నిశ్చయించుకొన్న చాల కాలమునకుగూడ, ఆవలసరాజ్యములు కేవలము తమసొత్తనియు, తమపై ఆధార పడియున్నవనియు, తమ కాదాయ సాధనములనియు, ముఖ్యముగానందు దాడిసలుపదగుననియు, యూరపియను రాజ్యాంగవేత్తలు ఎంచిరి, ఆ వలసజనులు తీరమునుదాటి, అన్యదేశముల మధ్యములోనికి వ్యాపించి సముద్రయుద్ధమున కందకున్నన, వారుమాతృదేశాధీనులై నిస్సహాయులైనటులెంచి, యూరపువారు తృణీకరింపసాగిరి

దాదాపు 19 వ శతాబ్ది మధ్యవరకు నీ ఖండాంతర రాజ్యములతో సంబంధము తెరచాపయోడతోనే జరిగెను అప్పటికి భూతలముపై శీఘ్రగామి లక్ష్యములే, అందుచే, భూతలపు రాజ్యవ్యాప్తి ఐకమత్యము మొదలగునవి గుఱ్ఱపు అందుబాటునకు లోనైయుండెను.

18 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థపు మధ్యకాలమునకు, ఉత్తరమెరికాలో ఉత్తరభాగము బ్రిటిషు అధికారమున నుండెను ఫ్రాంసు అమెరికాను వదిలెను, పోర్చుగీసువారికి జెందిన బ్రెజీలు, ఫ్రెంచి, బ్రిటిషు, డచ్చి, డేనిషు వారల అధీనమందున్న ఒకటిరెండు చిన్నదీవులుతప్ప, ఫ్లోరిడా, లూయిజియానా, కాలిఫోర్నియా, దక్షిణ అమెరికా అంతయు స్పానిషువారిదైయుండెను ఇట్లుండ సముద్రము కావలి

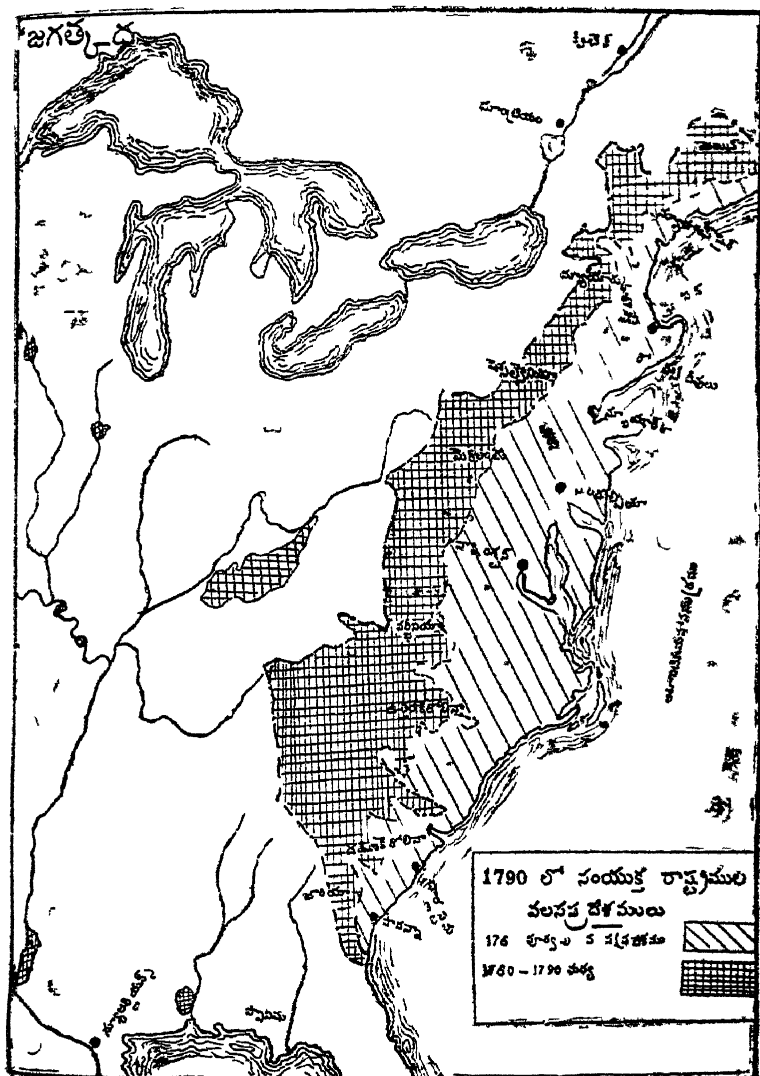
రాజ్యముల నణచియుంచుటకు ఓడల సహాయము చాలదని, మైను ఒంటారియో సరస్సులకు దక్షిణమందలి బ్రిటిషు వలస జనుల చర్యలవల్ల స్పష్టపడెను.

ఈ బ్రిటిషు కాలనీల ఉత్పత్తిస్వభావము లనేకవిధములు, అక్కడ బ్రిటిషువారితోబాటు అనేక ఫ్రెంచి, స్కాటిషు, డచ్చివారు నుండిరి. మేరీలండులో బ్రిటిషు కాథలిక్కు లుండిరి. 'న్యూయింగ్లండు'లో బ్రిటిషు ప్రాటెస్టంటు తీవ్రవాదులుండిరి. ఈ న్యూయింగ్లండువాసులు స్వయంవ్యవసాయము జేసికొనుచు, దాస్యపద్ధతిని ఖండించిరి, 'వర్జినియా'లో బ్రిటిషువారు ఆఫ్రికానుండి నీగ్రోలను తెచ్చి దాసులజేసి, విశాలప్రదేశములను వారిచే సాగుజేయించుచుండిరి. అట్టి రాష్ట్రములనడుమ సహజైకమత్యములేదు. ఈ రాష్ట్రములలో కొన్నిటిమధ్య తీరములవెంట దీర్ఘసముద్రయానము అవసరము, అందుకు అట్లాంటికు మహాసముద్రమును దాటునంత శ్రమాలస్యము లగుచుండెను. ఇట్లా జాతుల వివిధస్థితిచే బ్రిటిషు అమెరికనులలో ఐకమత్యము లేకుండెను, కాని లండనులోని బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి స్వార్థపరమూర్ఖచర్యలచే, ఆవలసజను లేకీభవించిరి. వారిపై పన్నులు విధింపబడెను, కాని ఆయాదాయవ్యయముల విధానమున వారి కధికారము లేకుండెను. వారివర్తక మార్గములకు లాభ

కరముగ నేర్పరుపబడెను, నల్లబానిసలుండుట యిష్టమైనను, నల్లవారు తమ్ముతుడిచివేయుదురనిభీతిలి, వర్జీనియనులు ఇక బానిసలదిగుమతి వలదనిరి, కాని చాలలాభకరమగుటచే, ఆ వర్తకమును బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు నడుపుచునే ఉండిరి

ఆకాలమున బ్రిటనులో రాజాధికారము హెచ్చై యుండెను 1760 మొదలు 1820 వరకు పాలించిన 3 వ జార్జి మూర్ఖుడై, ఇంగ్లండుకు కాలనీలకు మధ్య జగడము పెంచెను

బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు తమ ఈస్టిండియాకంపెనీ లాభముకై అమెరికనువర్తకులకు హానికరమగు కొన్నిచట్టములజేసిరి, అని యీతగువును మరింత వృద్ధిచేసెను 1773లో కొందరు అమెరికనులు మారువేషముతోజొచ్చి, ఆంగ్లప్రభుత్వమువారు క్రొత్తగావిధించినపన్ను షరతులపై బోస్టను పురపురేవులో దిగమతియైన మూడుపడవల తేయాకును సముద్రములో ద్రోసివేసిరి బోస్టను సమీపమున లెగ్జింగ్టనుయొద్ద బ్రిటిషుప్రభుత్వమువా రమెరికను నాయకుల నిరువురబట్టయత్నించిరి అందుపై 1775 లో యుద్ధము మొదలిడెను, బ్రిటిషువారే 'లెగ్జింగ్టను'వద్ద మొదటతుపాకులు పేల్చిరి. కన్కార్డువద్ద మొదటియుద్ధము జరిగెను ఈయుద్ధారంభమందేడాదిపైవర కమెరికనులుమాతృదేశముతో విచ్ఛిత్తికిష్టపడ

1790 లో సంయుక్త రాష్ట్రముల
వలసప్రదేశములు

లేదు 1776 లో అమెరికను రాష్ట్రముల ప్రతినిధులు 'కాంగ్రెసు' అను పేర సమావేశమై, స్వాతంత్ర్య ప్రకటన జేసిరి ఫ్రెంచివారితో యుద్ధమం దారి తేరిన జార్జివాషింగ్టను అమెరికనుల సర్వసేనాని, 1777 లో బ్రిటిషుసేనాని (జనరలుబర్గోయిను) కనడానుండి న్యూయార్కుకు బోవుచుండ, 'ఫ్రీమన్స ఫారమువద్ద' అమెరికనులచేనోడి, 'సారటోగా'కడ పూర్తిగా లొంగెను ఆయేటనే ఫ్రెంచిస్పానిషువారలు ఇంగ్లండుపై యుద్ధము బ్రకటించి, బ్రిటిషునౌకల నిరోధించిరి 1781 లో కారన్వాలీసు సేనానిక్రింద మరియొక బ్రిటిషుసైన్యమును వర్జినియాలోని యార్కు టౌనుద్వీపకల్పమందమెరికనులు పట్టుకొనిరి 1783 లో పారిసులో సంధిజరిగెను, మైనునుండి జార్జియావరకుగల ఆ 13 వలసరాష్ట్రములు కలసి, స్వతంత్ర రాష్ట్రసమితియయ్యెను ఇదియే అమెరికా 'సంయుక్తరాష్ట్రములు', దానికుత్తరమందున్న కనడామాత్రము బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమందే యున్నది, నాల్గేండ్లవరకు ఈసంయుక్త రాష్ట్రముల కేంద్రప్రభుత్వము దుర్బలమై, అవిమరల ప్రత్యేకరాష్ట్రములుగా విడిపోవునట్లుండెను, కాని బ్రిటిషులతో విరోధము, ఫ్రెంచిదార్జన్యము, విడిపోయిన గల్గుయిక్కట్లు, వెంటనే విచ్ఛిత్తిలేకుండజేసెను వీటికి 1788 లో నొక ఫెడరేషను (=సమిష్టిపాలన విధానము) కూర్పబడి,

ఆమోదింపబడెను ఆచట్టముచే, కేంద్రప్రభుత్వమును విశే షాధికారమునుగల యధ్యక్షుడు నేర్పడెను. వీరికి 1812 లో బ్రిటనుతో రెండవయుద్ధము కలిగి, జాతియైకమత్యము ఒం పడెను. ఐనను ఈరాష్ట్రములు విశాలములు, అందలిప్రజలు భిన్నాభిప్రాయులు, అప్పటికి ప్రయాణసదుపాయములు తక్కువ, అందుచే యూరపురాజ్యములవలె, ఈసమితియు త్వరలోనే విడిపోవునట్లుండెను. దూరపుజిల్లాలనుండి వచ్చు ప్రతినిధులు (కాంగ్రెసుమెంబర్లు) వాషింగ్టను జేరుటకు చాల శ్రమయగుచుండెను. సామాన్యభాషావాఙ్మయములను సా మాన్యవిద్యావిజ్ఞానములను వృద్ధిచేయుటకు, తీవ్రప్రతిబంధ ము లుండెను. కాని విచ్ఛేదములేకుండ జేయుశక్తులు ప్రపం చమున గల్గుచుండెను. త్వరలోనే, నదులలో పొగయోడ, నేలపై రైలుమార్గములు, తంతిమార్గమును ఏర్పడెను, అం దుచే, సంయుక్తరాష్ట్రము విచ్ఛిన్నము కాకుండ నిల్చెను. చెదరియున్న ఆప్రజలందరు నేకమై, ఆధునికజాతులలో నగ్ర గణ్యులైరి.

తరువాత 22 ఏండ్లకు, అమెరికాలోని స్పానిషు కాల నీలుకూడ, ఈ 13 రాష్ట్రములవలె యూరపునుండి వీడి, స్వతంత్రులైరి. కాని వారు వివిధప్రాంతముల జెదరి యుండిరి, పర్వతములును అడవులును ఎడారులును అడ్డమగు

చుండెను, బ్రెజలులోని పోర్చుగీసు సామ్రాజ్యము నష్ట గనుండెను అందుచే వారిలో వారికైక్యము కుదురలేదు వారు రిపబ్లికుల (ప్రజాతంత్ర) సమూహముగ నున్నారు, వారిలో వారికి యుద్ధములు, విప్లవములు కల్గుచున్నవి

ఈనిర్బంధవిచ్ఛేద విషయమున బ్రెజిలు మరియొక మార్గ మవలంబించెను 1807 లో నెపోలియను ఆధిపత్యమున ఫ్రెంచి సైన్యములు మాతృదేశమగు పోర్చుగలు నాక్రమించెను ఆరాజు బ్రెజిలుకు పారిపోయెను అప్పటినుండి విడిపోవువరకు, పోర్చుగలుకు బ్రెజిలు సామంతమగుటకు బదులు, బ్రెజిలుకే పోర్చుగలు సామంతస్థాన మందుండెను 1822 లో, పోర్చుగీసు రాజుకుమారుడగు మొదటి 'పేడ్రో' పాలనమున బ్రెజిలు స్వతంత్రమయ్యెను కాని ఈనూతన ప్రపంచము రాజత్వమునకు సుముఖము కాలేదు 1899 లో బ్రెజిలు వాసులాచక్రవర్తిని యూరపుకు పడవపై సాగనంపిరి. మిగిలిన అమెరికాతోబాటు, బ్రెజిలు సంయుక్త ప్రజాతంత్ర రాజ్యమాయెను*

---

* ఆంగ్లేయులు మొదలగు యూరపియను లుత్తర అమెరికాలో ప్రవేశించునప్పటికి అందు కొందరాదిమజను లుండిరి వారు ఎర్రిఇండియను లనబడిరి (మొదట పాశ్చాత్యులాదేశ మిండియాయే అని తలచి వారి నిండియనులనిరి) ఈ ఆదిమ జనులను లసవచ్చిన యూరపియనులు

తమ తమ తుపాకులతో కాల్చిచంపి, దాదాపు నిశ్శేషులజేసి, క్రమముగా దేశమంతటి నాక్రమించిరి పాశ్చాత్యు లాక్రమించి వలసజేసికొన్న యిట్టి ప్రతిదేశమందును అచ్చటి ఆదిమవాసుల క్షీణింపజేసి ఆ వలసదేశమంతటిని శ్వేతజాతులకే ప్రత్యేకింపజేసికొని, శ్వేతేతరులగు జాతులనచ్చట స్వేచ్ఛగా వసింపకుండను, అచ్చటి పౌరులు గాకుండను నిర్బంధములేర్పర్చి యున్నారు అందుచే తరుచు వివిధజాతులమధ్య మనస్తాపము కల్గుచున్నది

ఇందు ఉదహరించిన 'న్యూ ఇంగ్లండు వర్జీనియా, జార్జియా, మెర్జాను' మొదలగునవి ఆయావలసరాజ్యముల పేర్లు ఈ కాలనీలు మొదట పరస్పర రాజ్యసంబంధము లేకయుండి, ఇవియన్నియు కలిసి తరవాత సంయుక్తరాష్ట్రముగా నేర్పడెను ఇందు ప్రతి రాష్ట్రమునకు కొన్ని స్వీయవిషయములందు రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్యముండును దేశ మంతటికి సంబంధించు ముఖ్యవిషయములందు మాత్రము సంయుక్తరాష్ట్రమగు ఫెడరల్ ప్రభుత్వమునకే దేశమంతటను సామాన్యాధికారముండును ఈ ఫెడరల్ పద్ధతినే మన భారతదేశపు రాజ్యాంగము నేర్పర్త మని ప్రభుత్వమువా రనుచున్నారు కాని అమెరికాలోని ప్రజల ప్రభుత్వమునకు సర్వాధికార ముండును మన ఫెడరల్ ప్రభుత్వము కట్టి యధికార మీయరట నిజమైన ముఖ్యాధికారము గవర్నర్లు గవర్నరుజనరలు బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు వహించునట్లు రాజ్యాంగము తయారుచేసినారు దక్షిణ అమెరికాలో చాల రిపబ్లిక్కు లేర్పడి, వాటిమధ్య చాల కలహము లున్నవి పెరుగ్వే బొలివియాలమధ్య రెండేండ్లపైగా యుద్ధము జరిగినది

55 ఫ్రాంసులో విప్లవము, మరల రాజత్వము

బ్రిటిషువారి 13 (అమెరికన) కాలనీలు స్వతంత్రము లైన వెంటనే, రాజాధికారపుమూలస్థానమగు ఫ్రాంసులోనే మహాకల్లోలముతో సాంఘిక రాజకీయ విప్లవము బయలు దేరెను, లోకపు రాజ్యాంగసంస్థ లెంత అస్థిరములో, అందుచే యూరపువారికి గోచరమయ్యెను

యూరపులో రాజసంస్థలందెల్ల ఫ్రెంచివారిదే బలీయము, ఇతరరాజ్యములకు ఆదర్శము, ఈర్ష్యాజనకముగ నుండెను కాని అది అన్యాయాధారమై, హఠాత్తుగా నశించెను అది ప్రబలము ఉజ్వలముగ నుండినను, అందు సామాన్యజనులు చాలబాధనొందిరి మతగురువులకు కలీనులకు పన్నులులేకుండెను, పన్నులభారమంతయు సామాన్యజనులపైనను, పాటకపుజనులపైనను మోపబడెను గ్రామ్యజనులందుచే కుంగిపోయిరి, సామాన్యజనులపై శ్రీమంతులగు కులీను లధికారము వహించి, అదీనులను తృణీకరించుచుండిరి 1787 లో, ఖజానా దివాలాస్థితిలో బయటచే, ప్రభుత్వపు ఆదాయవ్యయముల సరిచేయుటకై, ఫ్రెంచిరాజు ప్రజాప్రతినిధుల రప్పించెను ఆదేశపు 'స్టేట్సు జనరల్' అను ప్రజాసభ పూర్వపు బ్రిటిషుపార్లమెంటును బోలెను,

అందు ప్రభువులు మతగురువులు ప్రజాప్రతినిధులు గలసి యుండిరి, అది 1789 లో వర్సైల్సు భవనమున కూడెను. దానికి 1610 తరువాత నడే సమావేశము, ఫ్రెంచిరాజు నిరంకుశుడై యుండెను. లోలోన నుడుకుచున్న అసంతృప్తిని గనపరచుట కిప్పు డవకాశము దొరికెను. ప్రజాప్రతినిధులు ప్రభుసమితిపైనను, రాజుపైనను అధికారము చేయ బూనిరి. వెంటనే తగవులు కలిగెను. ప్రజాప్రతినిధులే బలీయులైరి, స్టేట్సుజనరలుసభ జాతీయ మహాసభగా మారెను, బ్రిటనులోవలె, ఫ్రెంచిదేశమున గూడ రాజును హద్దులో నుంచుట కాసభవారు తయారైరి. అంతట ఫ్రెంచిరాజగు 16 వ లూయీ యుద్ధమునకై రాష్ట్రముల నుండి సేనలను కూర్చుచు వెంటనే పారిసును, ఫ్రాంసుదేశమంతయు గూడ, రాజుపై తిరుగబడెను. అంతట నిరంకుశరాజత్వము కూలెను. భీకరమగు* 'బాస్టైలు' ఖైదును పారిసుప్రజలు వశముచేసికొనిరి. విప్లవము దేశమంతట

* 'బాస్టైలు' ఫ్రాంసుదేశపు రాజధానియగు పారిసు నగరమందు చాల బలీయమై దుర్భేద్యమగుకోట. ఫ్రెంచిరాజులు దీనిని రాజకీయ ఖైదీలనుంచు జైలుగావాడుచుండిరి. ప్రజాపక్షులగు అనేకు లప్పటికి రాజద్రోహపు నేరముకై ఆఖైదులో నుంచబడియుండిరి. విప్లవము రాగనే వీరు విడుదలైరి, అందు ప్రజావ్యతిరేకులు ఖైదీలుగా నుంచబడి

వ్యాపించెను. తూర్పునను వాయవ్య రాష్ట్రములందునను, అనేకపరిభుభవనములను ప్రజలు తగులబెట్టిరి, భూస్వాముల హక్కుపత్రముల దగులబెట్టి, యజమానుల తరిమి, చంపిరి ఒకనెలలో ఆపురాతన పరిభుపద్ధతి నశించెను. చాలమంది రాజన్యులు, రాణి ఆస్థానికులు, అన్యదేశములకు పారిపోయిరి. పారిసులోను ఇతరనగరములలోను తాత్కాలిక పౌరరాజ్యము లేర్పడెను. రాజత్వము నణచుటకై, 'నేషనల్ గార్డ్' అనుపేర జాతీయరక్షకసేన నాయాపౌరసంఘములు సిద్ధపర్చెను. ఆనూతనస్థితి కనుకూలమగు నాంమిక రాజకీయ పద్ధతిని జాతీయసభవా రేర్పరుపవలసివచ్చెను.

ఈకార్య మతిదుర్ఘటము, వారు నిరంకుశరాజత్వపు అన్యాయచర్యలన్నిటని తొలగించిరి, కులీనులగు రాజవంశీయులకుగూడ పన్నులు విధించిరి, దాస్యపద్ధతిని పరిత్యేకపు హక్కులను పరిహరించిరి, పారిసునగరమున ప్రజాసత్తాకమగు రాజత్వము స్థాపించుట కాసభవారు యత్నించిరి, రాజు వర్సెయిల్సు ప్రాసాదమును పూర్వవైభవమును విడచి, పారిసులోని 'టులేరీసు' మందిరమున, మితవ్యయముతో నుండెను. తరువాత రెండేండ్లు జాతీయసభవారు నవీనపద్ధతిని స్థిరపాలన చేయయత్నించిరి. ఆసభవారి చర్యలు మార్పదగియుండినను, చాలవర కుచితము

గనేయుండెను శరీరహింస, ఇచ్ఛవచ్చినట్లు విచారణలేకుండ ఖైదువేయుట, నాస్తికుల బాధించుట, మొదలగు శిక్షల దొలగించి, దండస్మృతి సవరించిరి, నార్మండు బర్గండు మొదలగు పూర్వపు సామంతరాజ్యపద్ధతి తీసివేసిరి, దేశమును 30 జిల్లాలుగా విభజించిరి, సేనలో ఉన్నతోద్యోగములు సామాన్యులకును అందుబాటుజేయబడెను కాని ఆన్యాయా ధిపులను ప్రజలు స్వల్పకాలము సొకసారి ఎన్నుకొనుచుండిరి, అందుచే ప్రజలే న్యాయమున కంత్యాధికారులైరి న్యాయా ధిపులు చిల్లరజనుల ధోరణికిబట్టి వర్తింపవలసివచ్చెను మత సంస్థల గొప్పఆస్తులన్నిటిని ప్రభుత్వమువారు వశపరచు కొనిరి విద్యాధర్మకార్యముల జేయువారుతప్ప, తక్కిన కేవల మతసంస్థలన్నియు దీసివేయబడినవి మతోద్యోగుల జీతములు జాతీయ ద్రవ్యములోనుండి యీయబడుచుండెను, ఈపద్ధతి చిన్నమతోద్యోగుల విషయమున సవ్యమే, బిషప్పు లవంటి పీఠాధికారులకు నెన్నికపెట్టిరి, రోమనుమతపద్ధతి కిది కేవలమువ్యతిరిక్తము హఠాత్తుగాప్రొటెస్టెంటుపద్ధతి పెట్టిన ట్లాయెను అందుచే రోమనుసాంప్రదాయికులకు అప్పటికున్న గురువులకును జాతీయసమితిచే నియమితులగువారికిని మధ్య సంఘర్షము కలహములు కలిగెను

1791 లో ఫ్రాన్సులో ఈప్రజాసత్తాకరాజత్వ మూ రాజు చర్యవల్లనే హఠాత్తుగా భగ్నమాయెను తూర్పుసరి హద్దున ప్రభువంశీయులయొక్కయు మిత్రులయొక్కయు సహాయమున విదేశసేనల రప్పించి, రాజును రాణియు తనకుటుంబముతో వారిని గలియుటకై పారిపోయిరి, కాని దారిలో వారెన్నువద్ద పట్టుపడి, పారిసుకు చేర్చబడిరి వీరిచర్యచే ఫ్రాన్సులో దేశభక్తి ప్రజాస్వామ్యపుజాతీయభావము నుద్రేకించి, ప్రజ్వరిల్లెను వెంటనే రిపబ్లికు అనగా ప్రజాతంత్రరాజ్యము ప్రకటింపబడి, ఫ్రెంచిరాజుకు సాయముచేయజూచినఆస్ట్రియా ప్రష్యాలతో యుద్ధమారంభమాయెను రాజునువిచారణచేసిరి, దేశద్రోహమొనర్చినందుకు (ఇంగ్లీషువారిదివరలో జేసినట్లే) 1793 జనవరిలో రాజుకు శిరచ్ఛేదము చేసిరి అంతట ఫ్రాన్సులో నద్భుతరంగ మారంభించెను రిపబ్లికుకై ఆవేశము గలిగెను ప్రజలు ఇక నెట్టిరాజీయు లేకుండ పూర్వపు రాజవంశము సంహరింప నిశ్చయించిరి ఈక్రాంతికారు లన్యదేశముల విప్లవకారులకును సాయముచేయ సమకట్టిరి యూరపు అంతను, ప్రపంచమంతను గూడ ప్రజాతంత్రముగ జేయ దలపెట్టి, ఫ్రెంచియువకులు రిపబ్లికు సేనలో జేరిరి దేశమంతట నద్భుతోద్రేకకరమగు 'మార్సిలేస్' అను నూతన జాతీయగీతము వ్యాపించెను ఆపాట

బాహుమ ఫ్రెంచిసైనికులు రాగా, శత్రువులు వెన్నిచ్చి పారి పోవజొచ్చిరి 14 వ లూయీ అంతకుపూర్వము స్థాపించిన రాజ్యపు సరిహద్దులను గూడ 1792 అంతములోగానే దాటి, ఫ్రెంచి జాతీయసేన లన్యదేశములగూడ జయింప నారంభించె, బెల్జియంలోని 'బ్రసెల్సు' జొచ్చిరి, సేవాయి నాక్రమించిరి, మెయిన్సుపై దాడిసల్పిరి, హాలెండునందలి ప్రజారాష్ట్రమును వశపరచుకొనిరి అంతట ఫ్రెంచివారొక పొరపాటు చేసిరి, లూయీ శిరచ్ఛేదము కాగానే, లండనులో ఫ్రెంచిప్రతినిధిని ఇంగ్లీషువారు పంపివేసిరి అందుచే క్రోధావిష్టులై, వారు ఇంగ్లండుపై యుద్ధము ప్రకటించిరి విప్లవమున ఫ్రెంచివారి కుత్సాహవంతమగు కాల్బలము గొప్ప ఫిరంగులు సమకూ డెను, కాని, నౌకాబలము చెడిపోయెను ఇంగ్లీషువారు సముద్రముపై సర్వాధికారులైరి ఫ్రెంచి విప్లవము కప్పటి వరకు బ్రిటనుతో కొంద రనుకూలురు, ఈ యుద్ధప్రకటన కాగానే, ఇంగ్లీషువారు యూరపులోని యితర రాజ్యములతో నేకమైరి ఫ్రెంచివారు మొదట బెల్జియంలోనుండి ఆస్ట్రియ నుల దరిమివేసి, హాలండునుగూడ ప్రజతంత్ర రాజ్యముగ జేసిరి అందుపై డచ్చివారి నౌకాసేన వీరివశమయ్యెను ఇటలీవైపున ఫ్రెంచివారు మొదట జయమొందలేదు కాని 1796 లో 'నెపోలియను బోనపార్టు' అను క్రొత్త ఫ్రెంచి

సేనాని ఆ సేనల జయప్రదముగ నడిపించి, ఉత్తర ఇటలీలోని పీడ్మాంటుదాటి, మాంటువా వెరోనాల జేరెను * 'ఎన్సైక్లోపీడియా బ్రిటానికా'లో ఫ్రెంచివిప్లవయుద్ధముగురించి 'సి ఎఫ్ ఎట్కిన్సను' ఇట్లు వ్రాసెను "ఆంగ్లమిత్రులకు ఫ్రెంచి రిపబ్లికనుల సంఖ్యయు తీవ్రవేగమును అత్యద్భుతముగనుండెను, తాత్కాలికముగ పోగైన యీసేనలకు పరికరములు, సొమ్ము, లేవు, సామాను చాటించు బండ్లు లేవు, కాని వారు 1793-94 లో సత్యోత్సాహులై, భోజనసామగ్రిలేకున్నను జనపదములనుండి ఆహారము దెచ్చుకొనుచు, యుద్ధముచేసిరి ఇట్లు పూర్వపు రాజకీయ సేనల పద్ధతి, మాంద్యము, ఆడంబరము, పోయెను, 1793 లో, జాతీయసేనాపద్ధతి, వాటి తీవ్రగమనము, ఉత్సాహమును, ప్రారంభమాయెను తగుసామగ్రి లేకున్నను చిరుగుగుడ్డలతోనే, ఫ్రెంచిసైనికు లావేశపూరితులై, జాతీయగీతముల బాడుచు, స్వదేశమునకై పోరుచు, విస్పష్టాదర్శములేకనే, అన్యదేశముల జయించుచుండిరి, ఈలోగా పారిసులో రిపబ్లికనుల యుత్సాహము వక్రగతిబట్టెను, 'రాబస్పియర్' అను తీవ్రాశయుడు విప్లవనాయకుడాయెను అతడు దుర్బలశరీరుడు,

* ఇంగ్లీషులో సన్నివిషయములను చర్చించి ప్రామాణికముగ తెలియజేయు విపులమగు 'విజ్ఞానసర్వస్వ' గ్రంథము

పిరికివాడు, గర్విష్ఠి, ఐనను, తానే రిపబ్లికు రక్షకుడని మూర్ఖ తవహించి, తన బలస్థాపనకై రాజాభిమానులందరిని సంహ రింప నిశ్చయించెను 'లావెండి' యను పడమటి జిల్లాలో నిర్బంధసేనాపద్ధతి మతసంస్థల ఆస్తిని లాగివేయుపద్ధతి ప్రజ లకు కష్టముగ తోచెను అచ్చటివారు తిరుగబడి, రాజవంశీ యులకు మతగురువులకు సహాయకులైరి లయన్సు, మా ర్షిల్సు జిల్లాలందు,టూలనులోను రాజసహాయకులకు, ఇంగ్లిషు స్పానిషుసేనలకు, ప్రజలే తావొసగిరి అందుచే రాజసహా యకుల నందరను జంపవలెనని క్రాంతికారులకు దోచెను

విప్లవకారుల న్యాయసభ మరణశిక్షల విధించు చుండెను, అప్పుడు నూతనముగా గనుగొనబడిన "గిలె టిన్" అను యంత్రముపై ఆశిక్షితులకు శిరచ్ఛేదము జరుగుచుండెను. రాణికిని, రాబస్పియరువిరోధులకును నాస్తికవాదులకును గూడ, ఒకరీతినే శిరచ్ఛేదము చేసిరి. రోజులు వారములు గడచెను. ఈ మారణయంత్రముతో తలలు ఖండింపబడి, రక్తపాతము హెచ్చెను, నల్లమందు కలవడిన వారింకను నల్లమందు కోరునట్లు, రక్తపిదాహ మధికమగుచుండెను

చివరకు 1794 వేసవిలో, రాబస్పియరుకే అధికార భ్రంశము, శిరచ్ఛేదము, కలిగెను తరువాత నైదేండ్లవరకు

ఒక పంచాయితీసభవారు ఫ్రాంసును పాలించుచు, అప్పటి పరిస్థితుల ప్రకారము యుద్ధము జరిపిరి విప్లవోత్సాహముతో ఫ్రెంచిసేనలు హాలండు బెల్జియం స్విడ్జర్లంఢు దక్షిణజర్మని ఉత్తరయిటలీ దేశముల బ్రవేశించి, అక్కడి రాజులను పద భ్రష్టులజేసి, ప్రజాతంత్ర రాజ్యము లేర్పరచిరి ఈ రాజకీయాశయము లున్నతము లైనను, ఫ్రెంచిపాలకులు ఆర్థికముగ చిక్కులలో నుండుటచే, ఓడిన దేశములనుండి వారు చాల ద్రవ్యము హరించుచుండిరి అందుచే, అన్యదేశ సంబంధవిషయమునను, లూటీ విషయమునను, పూర్వపు సంప్రదాయము తప్పదాయెను

ఈసమయమున ఫ్రెంచివారి జాతీయాహంభావము మూర్తీభవించినట్లున్న ఒక మహానుభావుడపుడు బయలు దేరెను అందుచే ఫ్రాన్సుకు ప్రపంచముకుగూడ హాని కల్గెను అతడు ఫ్రాన్సుకు పదేండ్ల ఖ్యాతిని, తుదకు పరాజయమును, అవమానమును,కల్గించెను అతడే ఫ్రెంచిసేనల నిటలీలో జయముతో నడపిన 'నెపోలియన్ బోనపార్ట్', పంచాయితీవారి అయిదేండ్లపాలనలోను నెపోలియను స్వలాభపరుడై, క్రమముగా అధికారమునకు వచ్చెను, బుద్ధికుశలత తక్కువైనను, అతడఖండశక్తివంతుడు, అతడు రాబస్పియరుసిద్ధాంతపు తీవ్రవాదియై, క్రమముగా వృద్ధినొందెను, కాని

యూరపులోని అప్పటి నూతనభావముల నతడు గ్రహింపక, పాశ్చాత్యసామ్రాజ్యమును తిరుగ స్థాపించుటే ఆదర్శముగ నంచుకొని, "పవిత్రరోమక సామ్రాజ్య"పు శేషమునుగూడ నశింపజేసి, ఆస్థానమున పారిసు కేంద్రముగా నవీనసామ్రాజ్యము స్థాపింప జూచెను. ఆస్ట్రియాచక్రవర్తికి "పవిత్రరోమక చక్రవర్తి" అనుబిరుదము పోయెను. నెపోలియను ఆస్ట్రియను రాజపుత్రిని వివాహమాడుటకై తనఫ్రెంచిభార్యను వదలి వేసెను.

1799 లో అతడు 'ఫస్ట్ కాన్సల్' అను పేరుతో ఫ్రాన్సుకుపాలకుడయ్యెను. చార్లమనును బోలుటకై, అతడు 1804 లో చక్రవర్తి బిరుదము వహించి, తన్నభిషేక్తుని జేయ బోవు పోపునుండి కిరీటము లాగుకొని, తానే తలపై పెట్టుకొనెను, తనకుమారుని రోముకు రాజుగా నభిషిక్తుని జేసెను.

ఇట్లు కొన్నియేండ్లు నెపోలియను విజయుడై పాలించెను, ఇటలీ స్పెయిను దేశముల జాలవరకు జయించెను, ప్రష్యాను ఆస్ట్రియాను ఓడించి, రష్యాకు పశ్చిమముగ యూరపు అంతటను అధికారము వహించెను, కాని సముద్రాధికారము సంపాదింపలేకపోయెను. 1805 లో (స్పెయినుకు పశ్చిమాగ్రమగు) ట్రఫాల్గరుదగ్గర ఆంగ్లనౌకాదళనాయకుడగు 'నెల్సను' ఫ్రెంచినౌకల పూర్తిగా నోడించెను. అతడు

వాత 1808 లో నతనిపై స్పెయిను తిరుగబడెను అచ్చట 'వెల్లింగ్టను' క్రింద ఒక ఇంగ్లీషుసేన క్రమముగా ఫ్రెంచిసేనలను స్పెయినునుండి ఉత్తరమునకు నెట్టివేసెను 1811 లో నెపోలియను రష్యారాజగు 1 వ అలెగ్జాండరుతో యుద్ధమారంభించెను, 1812 లో నెపోలియను సంకులమగు 6 లక్షల మహాసేనతో రష్యాలోనికి దండయాత్ర జేసి, అచ్చటి శీతము వలనను రష్యనులవలనను పరాజయము నొందెను ఇంతలో జర్మనీ స్వీడను తిరుగబడెను ఇట్లు ఫ్రెంచిసేన లోడిపోగా, 'ఫాంటెనీబ్లో' వద్ద 1814లో నెపోలియను రాజ్యత్యాగము జేసి, 'ఎల్బా'కు ప్రవాసితుడయ్యెను అటనుండి ఫ్రాంసుకు తప్పించుకొని, అతడు 1815 లో మరల నధికారము వహింపయత్నించెను కాని బ్రిటిషు బెల్జియను ప్రష్యనుల సమిష్టిమహాసేనచే నతడు 'వాటర్లూ'యొద్ద నోడి, 1821 లో 'సెంట్ హెలీనా' ద్వీపములో బ్రిటిషుఖైదీగా చనిపోయెను

ఫ్రెంచివిప్లవశక్తు లంతట క్షీణించి, అంతరించెను జయమునొందిన మిత్రమండలివారు వియన్నాలో సమకూడి, ఈమహాక్షోభమునకు పూర్వపుపరిస్థితుల పునరుద్ధరణ జేయ యత్నించిరి అలసిపోయిన యూరపు తరువాత నలుబదేండ్లవరకొకవిధమగు శాంతితో నుండెను *

---

* నెపోలియనునకు సామ్రాజ్యకాంక్ష యుండినసంగతి నిజమేయైనను, అతనిలో చాలసుగుణములునుండెను యుద్ధరంగమున నతని

శౌర్యసాహసములు చాతుర్యము ఆధునికకాలమం దసమానములు 'మిత్రమండలి' వారి సేనలేవియు 1812 వరకు 20 ఏండ్లనుండు భూమిపై నాతని సైన్యమ్ముల నిలువలేకపోయెను నిరంతరయుద్ధము జరుగుచుండి నను అతడు ఫ్రాంసులో చక్కని సంస్కరణముల గావింపనారంభించెను ఇప్పటి యూరపులోని చట్టములకు ముఖ్యాధారము 'కోడ్ నెపోలియన్' అత డేర్పరచినదే కొలతలు నాణెములు మొదలగువాటికి తడు దశాంశపద్ధతి నారంభించెను ఫ్రాంసు అంతటను అతడు చక్కని రోడ్లను గొప్పకాలువలను, అద్భుత భవనములను, ఇతరనిర్మాణకార్యము లను గూడ, ఏర్పాటుచేసెను, ఆర్థికసంస్కరణముల గావించెను ఇంకను ప్రజోపయోగకరములగు కార్యముల నేకముల నతడు చేయదలచెను కాని యూరపులో ఇతరరాజులందరును రాజత్వ సంస్థల రక్షణకై, ఫ్రాంసుపై విడువక యుద్ధము సలుపుచుండినందున కొన్ని స్థిర సంస్కరణములు జరుపనవకాశముకలుగలేదు ఇంగ్లండు ఫ్రాంసుల యుద్ధము కతని బాధ్యత యెంతయో నిర్ణయించుట కష్టము నెపోలియనుకాలపు దీర్ఘ యుద్ధముచే యూరపుకు నష్టము కలిగినది కాని అప్పటి యూరపురాజులు స్వార్థపరులై నిరోధించనిచో, యూరపుస్థితి తరువాత నెట్లుండెడిదో! అప్పటియూరపు ప్రభుత్వముల స్వార్థపరత ఆయుద్ధాంతమున వారు జరిపిన "వియన్నా" షరతులచే దెలియును, ఆసంధి దుష్ఫలితములు పై అధ్యాయమున వివరింపబడును

---

56 నెపోలియను అనంతరపు సందిగ్ధశాంతి

వియన్నా సంధిలో రాజ్యముల సరిహద్దుల నసందర్భముగ నేర్పర్చిరి, ఆ యారాజులు తమ అక్రమాధికారముల బలపర్చుకొనుచు, ప్రజలవాక్స్వాతంత్ర్యము నరికట్ట యత్నించిరి, అందుచే, ఆసంధి సమగ్రశాంతి నీయలేదు, 1854 నుండి 1871 వరకు తిరుగ యుద్ధములు గలిగెను ముఖ్యముగా స్పెయినురాజు, పూర్వపరిస్థితుల నెలకొల్పుటకై, "ఇంక్విజిషను" గూడ పునరుద్ధరించెను, నెపోలియను తనసోదరుడగు జోసెఫును 1808లో స్పెయినురాజుగ జేసినప్పుడు, సంయుక్త రాష్ట్రములవలెనే దక్షిణఅమెరికాలో స్పానిషుకాలనీలు గూడ తిరుగబడెను, వాని నాయకుడు బోలివరు ఆ స్వాతంత్ర్యయుద్ధము సంయుక్తరాష్ట్రయుద్ధమువలె దీర్ఘముగ జరిగెను అసమర్థమగు స్పెయినుకితరయూరపియనురాజులు సహాయము జేయవలెనని ఆస్ట్రియారాజు సూచించెను బ్రిటిషువారందుకు వ్యతిరేకులైరి ముఖ్యముగా సంయుక్త రాష్ట్రాధ్యక్షుడగు "మన్రో" 1823 లో 'యూరపువా రమెరికాలో నిక గల్పించుకొనకూడదు'అని తీవ్రాక్షేపణ జేసెను ఆరాజుల యత్నమంతటితో నిలిచిపోయెను, అమెరికాలో అమెరికనులుకాని ఇతరరాజ్యములవారు రాజకీయముగ

గల్పించుకొనగూడదనుచే "మన్రోసిద్ధాంతము", దీనిపై రమా రమి నూరుసంవత్సరము లితరరాజ్యముల యాటంకములేక దక్షిణ అమెరికా రాష్ట్రములు స్వేచ్ఛతో వృద్ధినొందెను. ఇట్లు స్పెయినురాజుకు అమెరికాలోని కాలనీలు పోయెను; యూరపురాజు లతనికి యూరపులో మాత్రము సహాయము జేసిరి 1823 లో, స్పెయినులో ప్రజలు తిరుగబడిరి, దానిని యూరపియనురాజుల ప్రోత్సాహమున ఫ్రెంచిసేన యణచి వేసెను ఇట్లే యిటలీలోని నేపిల్సుజనుల తిరుగుబాటును ఆస్ట్రియావా రణచివేసిరి

1824 లో, 18 వ లూయీ మరణించెను, 10 వ చార్లెసు ఫ్రెంచిరాజై, పత్రికావిశ్వవిద్యాలయముల స్వాతంత్ర్యము నశింపజేసి, నిరంకుశుడు కాజొచ్చెను 1789 లో తగులబెట్టిన ప్రభుమందిరాదుల నష్టపరిహారముగా, ఆ యజమానులకు నూరుకోట్ల ఫ్రాంకులను ప్రజాద్రవ్యమునుండి రాజచ్చెను 1830 లో నిరాచరికముపై ఫ్రాంసువారు తిరుగబడిరి, విప్లవములో నిహతుడైన ఆర్లియన్సు ప్రభువు కుమారుడగు "లూయీ ఫిలిప్పు"ను తమ రాజుగా జేసిరి ఇందుకు బ్రిటిషువా రంగీకరించిరి మరల ఫ్రాన్సులో రాజే వచ్చెనని సమాధానము కల్గెను జర్మనీ ఆస్ట్రియాలలో ప్రజాభావమిందుకు సహృదయమయ్యెను, అందుచే,

యూరపు రాజు లీవిప్లవము కడ్డమురాలేదు ఈ లూయీ పిలిప్పు, 1830 నుండి 1848 వరకు ఫ్రాంసును ప్రజానుకూలముగ పాలించెను

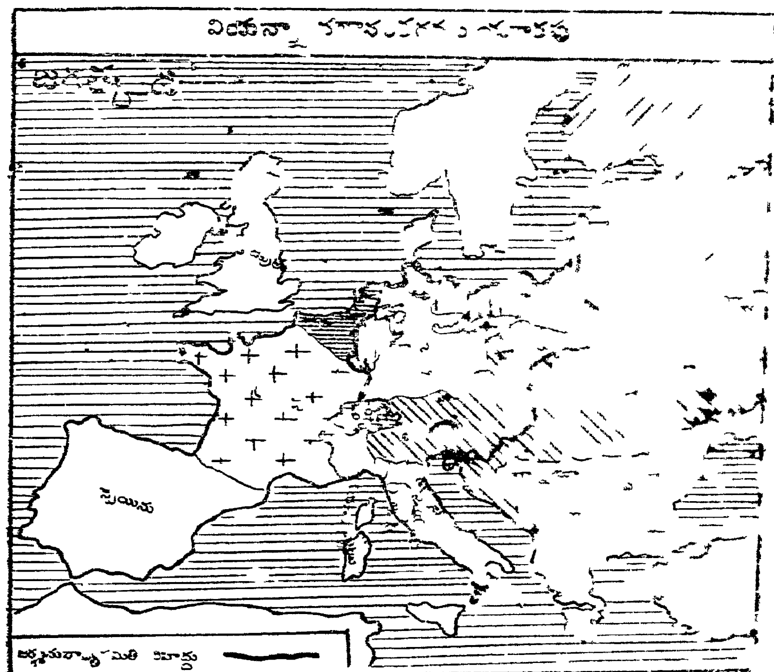
వియన్నాసంధిపైన రాజపక్షీయుల చర్యలచే పరిస్థితు లీరీతికి వచ్చెను ఆసంధిలో దేశముల సరిహద్దుల ననాదరంభముగ నేర్పరచుటచే కాలక్రమమున నింకను ప్రజలకు హాని గలిగెను వేర్వేరుభాషల మాట్లాడుచు, వేరు వాఙ్మయముల జదివి, వేరుభావముల గలిగి, మతభేదములు గూడ గలజనుల నొకేదేశముగా భావించుట అతికష్టము స్విసు కొండజనులవలె పరస్పర రక్షణావసరమువంటి ప్రత్యేకలాభమున్నప్పుడు, వేరువేరుభాషలు మతములుగల ప్రాంతములవా రొకేరాజ్యములో నుండవచ్చును స్విడ్జర్లండులో గూడ ఆయాప్రాంతముల వారికి చాల విషయములలో ప్రాంతీయ స్వాతంత్ర్యముకలదు మాసిడోనియాలో వలె, వివిధజనులు వేర్వేరుగ్రామములలోను జిల్లాలలోను అనుకుకలుగా నుండుచో, ఆయాప్రాంతములకు వేరువేరుపరిపాలన అవసరమగును, కాని వియన్నా సంధిప్రకారము, వేరువేరు భాషలు మతములు కలవారిని సందర్భశూన్యముగ భిన్నరాజ్యములలో జేర్చుచు, సరిహద్దులేర్పరచిరి

అనవసరముగా డచ్చి రిపబ్లికును ధ్వంసమొనర్చి, ప్రొటెస్టంటులగు డచ్చివారిని పూర్వపుస్పానిషు (ఆస్ట్రియను) నెదర్లండులోని ఫ్రెంచిభాషికులగు కాతలికులతో కలిపి, నెదర్లండురాజ్యముగా నేర్పరచిరి జర్మను మాటాడు ఆస్ట్రియనులకు ప్రాచీనవెనిసు రిపబ్లికును మిలానువరకు ఉత్తర యిటలీనిగూడ ఒప్పగించిరి సర్డీనియాకు ఫ్రెంచిమాటాడు సేవాయిప్రదేశమును ఇటలీలోని కొన్ని భాగములను కలిపి ఒకరాజ్యముగ జేసిరి ఇదివరకే పరస్పర సంబంధములేని జర్మను, హంగరియను, జెకోస్లవేకియను, యుగోస్లావు, రుమేనియనులకు తోడు, ఇఫుడిటలీవారిని, ఆస్ట్రియనులు 1772-1795 లలో సంపాదించిన పోలిషు భాగములగూడ గలిపి, ఆస్ట్రియాహంగెరీ రాజ్యములేర్పరచిరి, అది కప్పల తక్కెడవై మరింతదుర్భర మాయెను స్వతంత్రభావులు కాతలికులునగు పోలిషుజనులు తక్కువ నాగరికతగల్గిన గ్రీకుజాతీయుడగు రష్యాజారు పాలనకు విడువబడిరి కొన్ని ముఖ్యమగు జిల్లాలు ప్రొటెస్టంటు ప్రష్యాకు జేరెను విజాతియులగు ఫిన్నులప్రాంతముగూడ జారుకీయబడెను కేవల భిన్నస్వభావులగు నార్వేవారు స్వీడిషుప్రజలు ఒకరాజుక్రింద కలుపబడిరి జర్మనీచాల అగమ్యగోచర స్థితిలో నుంచబడెను, చాల చిన్నరాష్ట్రముల కూడికవే జర్మనునమ్మోళన మేర్ప

డెను, అందు ప్రష్యా ఆస్ట్రియాలు కొంత చేరి, కొంత చేరక, ఉండెను హాల్ స్టీనులో గొంత జర్మనుభాషికులగు ప్రజలపై నధికారమున్నందున. డెన్మార్కు రాజుకూడ జర్మను సమ్మేళనమున జేరెను లగ్జెంబర్గులో చాలమంది ఫ్రెంచి భాషికులు, దాని పాలకుడు నెదర్లండుకును రాజు, అయినను, దానిని జర్మను సమ్మేళనమున జేర్చిరి

జర్మను భాషను మాటాడుచు తమ భావమును జర్మను సారస్వతముపై నాధారపరచుకొనువారును, ఇటాలియను భాష మాటాడుచు అందలి భావములు గ్రహించు వారును, పోలిషువాఙ్మయమునుండి అభిప్రాయముల బొందు వారున, ఇట్లు ఎవరికివారు తమ భాషాపద్ధతుల ప్రకారము ఆ భాష సరిహద్దులలోనే తమ స్వవిషయముల నడుపుకొనిన జాల చక్కగ నుండును, ఇతరుల కుపయోగ మగును, సాధ్యమైనంతవరకు బాధలు లేకుండును ఈముఖ్యసూత్రమిందు మరచిరి జర్మనుల అప్పటి జాతీయగీతము జర్మను మాటాడు ప్రదేశమంతయు జర్మనీదేశమే అను భావమును బోధించెను, అది సహజముగ సర్వజనాంగీకృతమయ్యెను

నెదర్లండ్సు రాజ్యములోని ఫ్రెంచి మాట్లాడు బెల్జియనులు ఫ్రెంచివిప్లవముచే ప్రేరితులై, 1830 లో నచ్చి వారి కెదురుతిరిగిరి మిగిలిన రాజ్యములన్నియు, వీరు

స్పెయిను
ఇంగ్లండు

ప్రజాతంత్ర రాజ్యము స్థాపించెదరను భీతిచేతనో, లేక ఫ్రెంచి దేశములో జేరిపోవునను భయముచేతనో, జోక్యము గల్పించుకొని, సాక్సికోబర్గుగోతాకు జెందిన 1 వ 'లియోపాల్డు'ను బెల్జియనులకు రాజుగా నేర్పరచిరి 1830 లో ఇటలీ జర్మనీ లలో తిరుగుబాట్లు జరిగెను, కాని వ్యర్థమయ్యెను రష్యా క్రింది పోలండులో తీవ్రక్రాంతిగలిగి, రాజధానియగు 'వార్సా' లో 'రిపబ్లిక్' అనగా ప్రజాతంత్ర రాజ్య మేర్పడి, 1825 లో అలెగ్జాండరు తరువాత రష్యాజారు అయిన 'నికొలసు' నొక యేడాది యెదిర్చెను, ఆతడుదాని నతిక్రౌర్యదార్జన్యములతో నణచివేసెను పోలండులో పోలిషుభాషను బహిష్కరించి, ఆ చక్రవర్తి అచటి కాతలికు మతముకు బదులు గ్రీకుపీఠము నాస్థానమతముగా జేసెను

1821 లో గ్రీకులు తురుష్కులపై తిరుగబడి, ఆరేండ్లు మొండియుద్ధము జేసిరి యూరపు ప్రభుత్వము లందులో గల్పించుకొన లేదని కొందరు రాజులు నిర సించిరి అనేకులు వాలంటీరులుగా గ్రీకులకు దోడ్పడిరి చివరకు బ్రిటిషు ఫ్రెంచి రష్యారాజ్యములు గ్రీసుకు తోడ్ప డెను, ఇంగ్లీషు ఫ్రెంచినావలు టర్కీనౌకలను 'నవరినో' యొద్ద 1827 లో నశింపజేసెను 'జారు' టర్కీలోనికి దాడి [illegible] అంతట 1829 లో 'అడ్రియనోపిలు' సంధిప్రకా

రము గ్రీసు స్వాతంత్ర్యమొందెను. కాని ప్రజాతంత్రరాజ్యమేర్పడకుండ, బవేరియావాసియగు 'ఒటో' అను జర్మను రాజన్యునకు గ్రీసురాజత్వ మీయబడెను. ఇప్పటి రుమేనియా సర్వియాలకు సరిపోవు డాన్యూబు ప్రాంతములకు క్రైస్తవాధికారు లేర్పరుపబడిరి. ఈప్రదేశములను టర్కీనుండి పూర్తిగా తొలగింపులోగా నింకను గొంత రక్తపాతము కానుండెను.

---

57 భౌతిక జ్ఞానాభివృద్ధి

17, 18, వ శతాబ్దులలోను 19 వ శతాబ్దపు మొదటను, యూరపు రాజ్యములలో నీసంఘర్షణములు జరుగుచుండెను, 1648 లో జరిగిన 'వెస్టుఫేలియా' సంధి యేర్పాట్లు మారి, 1815 లో వియన్నా సంధి యేర్పడెను, చిత్రవిచిత్రమగు మార్పులు కలిగెను సముద్రనావలమూలమున యూరపియనులు ప్రపంచమంతటను ప్రబలులైరి ఈలోగా యూరపియను లున్నచోట్లనెల్ల, క్రమముగా జ్ఞానాభివృద్ధియు, ప్రపంచమును గూర్చి నూతనభావములును, కలుగుచుండెను

17, 18, వ శతాబ్దముల రాజకీయజీవితములో నంతగా ప్రత్యక్షమగు మార్పు కలుగలేదు, సామాన్యజనులలోను అప్పుడు విశేషభావోద్రేకము కలుగలేదు, దీనిపలితము 19 వ శతాబ్దపు ఉత్తరార్ధముందే పూర్తిగా కనబడెను గ్రీసులోవలె యూరపులోను స్వతంత్రవ్యక్తులే పరీక్షల జేసిరి, విశ్వవిద్యాలయములు గూడ గొంత సహాయకములైనను, మొత్తముమీద నీతత్వవిజ్ఞానాభివృద్ధి శ్రీమంతులగు కొందరు స్వతంత్రవ్యక్తులవల్లనే కలిగెను ఇట్లు ఇతరద్రవ్యముపై ఆధారపడి, స్వేచ్ఛాభావముతో జరిగిం

పని పరిశోధనము స్వతంత్రముగా నుండక, సంఘవశి నూత్న నావిష్కారములన్న వెనదీయు నుండును

1662 లో, "రాయలుసొసైటి"* ఏర్పడెను, బేకను "న్యూఅట్లాంటిసు" గ్రంథములోని భావముల సిద్ధింపజేయ యత్నించెను ఇట్లే 17, 18, వ శతాబ్దులందు పదార్థచలనముల గూర్చి యుక్తజ్ఞాన మేర్పడెను గణితశాస్త్రము గూడ చాల వృద్ధినొందెను దుర్భిణితో నిర్మించిన సూక్ష్మదర్శిని దూరదర్శిని యంత్రముల సహాయమున, వస్తువంశ, ప్రకృతి పరిశోధనము, జీవాంగనిర్మాణపరీక్షయు, చక్కగా వృద్ధినొందెను మొదట అరిస్టాటిలుసూచింప, లియోనార్డొడావిన్సి (1452–1519) ఆరంభించిన, భూతత్వశాస్త్ర మప్పుడు పునరుత్పన్నమయ్యెను, అందుచే, శిలాధాతువులందిమిడియున్న పూర్వయుగస్థితిలోని రహస్యములు విదితము కాజొచ్చెను

పదార్థవిజ్ఞానాభివృద్ధిచే లోహతత్వజ్ఞానమును వృద్ధిగాంచెను అందుచే దృఢమగు నూతన లోహదివదార్థ

* లండనులోని, ముఖ్యవైజ్ఞానిక సంఘము జగత్ప్రసిద్ధులు నవీనావిష్కారణదక్షులు అగు వైజ్ఞానికులే ఇందు సభ్యులు మనదేశీయులలో జగదీశచంద్రబసు కీ. శే. మేఘనాథశహా, చంద్రశేఖరరామన్ గారలును రామానుజం, ఇప్పటి ఇందు "ఫెల్లో" లు

ములు విశేషముగ వాడుట సాధ్యమయ్యెను, వాటిచే పరిశ్రమోపయోగిమునిచ్చు నూతనావిష్కరణములు గలిగెను క్రొత్తరకముల పెద్దయంత్రసామగ్రి చేయబడి, అందుమూల మున వస్తువులు సమృద్ధిగా తయారు కానారంభించెను, అందుచే పరిశ్రమలందు గొప్పమార్పు కలుగజొచ్చెను

'ఇంజిన్' అనబడు ఆవిరియంత్రము 'వాట్టు' కనిపెట్టెను, దానిని 1804 లో 'ట్రివితికు' బండ్ల కుపయోగించి, ఆవిరిబండ్ల నారంభించెను 1825 లో మొట్టమొదటి రైలు మార్గము (ఇంగ్లండులోని) స్టాక్టను డార్లింగ్టనుల మధ్య నేర్పడెను స్టెఫెన్సను 'రాకెటు' అను పేరుతో నడిపిన 13 టన్నుల రైలుబండికి, గంటకు 44 మైళ్ల వేగమువచ్చెను 1830 నుండి అయోమార్గములు వృద్ధియై, యూరపు అంతటను ఆ శతాబ్దపు మధ్యకే యినుపదారు లల్లుకొనెను

భూమిపై శీఘ్రయాన మేర్పడుటచే, మానవుల స్థిరజీవనములోను హఠాత్తుగా మార్పుకలిగెను రష్యాలో తన కాపదగలిగినమీదట, నెపోలియను 1812 లో అచటి 'విల్నా'పురమునుండి ఫ్రాంసులో పారిసుచేరుటకు 13 రోజులు పట్టెను, ఈ 1400 మైళ్లు అప్పటి సదుపాయములన్నిటితోను సగటున గంట కైదుమైళ్ల చొప్పున మాత్రమే వెళ్లగల్గెను, మామూలు యాత్రికునకు దానికి రెండింతలకాలము

పట్టియుండును పూర్వము క్రీ త మొదటిశతాబ్దిలో రోము గాలులమధ్య ప్రయాణమునకు నింతేకాలము పట్టుచుండెను

రైలుబండ్లమూలమున ఈపరిస్థితి అంతయుమారెను, ఆదూరమే 2 రోజులలోగా సామాన్యులు నిప్పుడు వెళ్లుట కనువైనది అనగా యూరపులో దూరము పదియవవంతునకు తగ్గినట్లైనది అందుచే నంతకుపూర్వముపాలనకందుబాటైన దానికన్న పదిరెట్లెక్కువ దూరదేశములకూడ పాలించుట సుసాధ్యమైనది దానిపూర్ణఫలితమింకను గ్రహింపుడు రాక, యూరపువారిరాజ్యముల సరిహద్దు లింకను గుర్రపుబండ్ల ప్రయాణపుకాలముకే సందర్భముగా నుండున ట్లేర్పడియు న్నవి కాని అమెరికాలో సద్య ఫలము కలిగెను, సంయుక్త రాజ్యపు అతిదూరములకు పశ్చిమజిల్లాలన్నియు రాజధాని యగు వాషింగ్టనుకు రైలుమార్గముద్వారా కలిపివేయబడి నవి అంతకుముందులేని సంమేభావ మింపుచేనేర్పడెను.

పొగయోడ లప్పటికే ఆరంభమైనవి 1802 లో స్కాట్లండులోని క్లైడునదికాలువలో 'చార్లోటిడండను' అను పొగయోడ యుండెను 1807 లో, 'ఫుల్టను' అను అమెరికావాడు బ్రిటిషు ఇంజనుతో 'క్లెర్మంట్' అను పొగ యోడను న్యూయార్కునకు పైగా హడ్సనునదిలో తయారు చేసెను మొదటిసముద్రపుస్టీమరు న్యూయార్కునం

'ఫిలడెల్ఫియా' కు వెళ్లెను, అదియు అమెరికనులదే ఆవిరి యంత్రములతో అట్లాంటికు మహాసముద్రమును దాటిన మొదటిస్టీమరగు 'సావన్నా' (1819) కూడ అమెరిక నులదే దీనికి తెరచాపలు నుండెను ఇవియన్నియు కర్రచక్రములుగలవి, కర్రచుక్కాణి చక్రములతో నడుపబడు నౌకలు విశాలసముద్రముపై పయనము జేయు టకు వీలులేకుండెను, ఆచుక్కాణి చక్రములు సులభముగ విరిగిపోవును, కొంతకాలముకు మరపొగయోడలు బయలుదేరెను ఈమరను లాభకరముగ జేయుటకు చాల చిక్కులు దాటవలసివచ్చెను 19 వ శతాబ్ది మధ్యకుగాని, సముద్రముపై పొగయోడల మోతశక్తి చాపయోడల శక్తిని మించకపోయెను అటుతరువాత నౌకాయానము వేగముగ వృద్ధినొంది సుకరమయ్యెను అంతట తాము ఫలానాదినముకు గమ్యస్థానము జేరుదుమను నమ్మిక నౌకా యాత్రికుల కేర్పడెను యూరపు అమెరికాల మధ్యప్రయాణ మట్లాంటికు మహాసముద్రమంతయు దాటిపోవలెను, అం దుకు వారములు నెలలు గూడ పట్టుచు, చేరుట నమ్మిక లేకుండెను, అది క్రమముగా సుభము శీఘ్రమునయ్యెను

1910 లో శీఘ్రనౌక లయిదురోజులలోగానే ఫలానా గంటకు గమ్యస్థానము చేరునని చెప్పగలస్థితి గలిగెను

అప్పుడు 'వోల్టా' 'గాల్వనీ' 'ఫారడే' మున్నగు మహా షేయులు విద్యుద్విషయముల గూర్చి చాల పరిశ్రమ జేసిరి, విద్యుచ్ఛక్తి, దాని పరిణామములు, కనిపెట్టఁబడెను. అందువలన మానవుల అన్యోన్య సంసర్గము కొక విచిత్ర నూతనసాధనముగూడ కలిగెను ఎలెక్ట్రిసిటి (=విద్యుచ్ఛక్తి) మూలమునసే టెలిగ్రాఫు అనబడు తంతివార్తాపద్ధతి, 1835 లో అమలుకు వచ్చెను ఫ్రాంసుకు ఇంగ్లండుకు మొట్టమొదటి కేబిలులు, అనగా జలాంతస్తంత్రులు, 1851 లో నిర్మింపబడెను కొలదియేండ్లలోనే తంతివార్తాపద్ధతి నాగరికలోకమంతయు వ్యాపించెను అంతకుబూర్వ మొకప్రక్కనుండి మరొకవైపుకు మందముగా బోవువార్త లిందువే ప్రపంచమంతట నించుమించుగా నొకేమారు వెల్లడికావొచ్చెను.

ఈ ఆవిరియంత్రపు పొగబండ్లు, తంతివార్తలు, 19 వ శతాబ్దమధ్యమునాటి ప్రజ కత్యద్భుతము విప్లవకరము అవి తోచెను, కాని యవి మోటువగు ప్రారంభ ఫలితములే, ముందింకను చాల వృద్ధినొందనుండెను పూర్వకాలీనము లన్నిటికంటె నిప్పుడు వృత్తివిద్యల జ్ఞానము, కౌశలము, అతి శీఘ్రముగ వృద్ధినొందెను అనుదినజీవితమందు మొదట నంతగా కాన్పింపకున్నను, మొత్తముమీద మానవునికి చాల ముఖ్యమగు అనేక నిర్మాణవస్తువులు క్రమముగా

మనకు వశపడినవి 18 వ శతాబ్దపు మధ్యకు పూర్వమే కర్రబొగ్గులమూలమున మిశ్రమగు లోహపుపొడినుండి యినుము శుద్ధిచేసి, చిన్నముక్కలుగా తయారుచేసి, సమ్మెట మూలమున అనేక రూపములుగా తయారు చేయుచుండిరి. పనివారలకు, శిల్పులకు, ఇది చాల ముఖ్యము ఒక్కొక్క పనివాని బుద్ధిచాతుర్యములబట్టి, వస్తువులందు మంచి యేర్పడుచుండెను 16 వ శతాబ్దమున, ఆపద్ధతిని రెండుమూడు టన్నులకన్న నెక్కువ ఉక్కు నొకమారు తయారుచేయ వీలులేకుండెను (అందుచే ఫిరంగుల పరిమాణము మితమై, తక్కువగానుండెను) 'కోకు' అను దృఢమగు నేలబొగ్గు తయారుకాగనే చాలవేడి పుట్టింపగల యంత్రపు కొలిమి యేర్పడెను 18 వ శతాబ్దిని, 1728 వరకు ఇనుపరేకులును, 1783 వరకు కడ్డీలు ఊచలుకూడ తయారుకాలేదు 'నేస్మిత్తు' ఆవిరి సమ్మెట 1838 లో నుపయోగమునకు వచ్చెను

ప్రాచీనకాలమున లోహవిజ్ఞానము లోహపరిశ్రమ హీనస్థితియందుండుటచే, అవిరిని విరివిగ నుపయోగింప వీలుకలుగలేదు ఇనుపరేకులు తయారగుటకు పూర్వ మావిరియంత్రములేదు, సరిగదా, నీరుతోడు పురాతనపు మోటయంత్రములు గూడ అభివృద్ధికాలేదు ఆధునికదృష్టి కాప్రాచీనయంత్రములు చాలమోటువై వికృతమగు యినుప ముద్ద

లుగ గన్పడును కాని ఆకాలపు లోహవిజ్ఞానమును బట్టి, అప్పటికవియే గొప్పవి 1856 లో 'బెస్సెమేర్' పద్ధతి అమలులోనికి వచ్చెను. 1864 లో ప్రతిరకపుయినుము ఉక్కు కరగించి శుభ్రపరచి, కొత్తరీతిగా విశేషపరిమాణముల ఉక్కు పోతపోయుటకు వీలగు బాహాటపు కొలిమిపద్ధతి ఏర్పడెను ఈనాడు, గిన్నెలో పాలు కళపెళ కాగురీతిని విద్యుచ్ఛక్తిచే వేడినెక్కించు కొలిములలో టన్నులకొలది ఉక్కు కరగించి, పొంగింపవచ్చును ఇనుము ఉక్కుముద్దలను వశముచేసుకొని, ఇచ్ఛవచ్చు ఆకారములతో కావలసినంత గట్టిగాచేయవచ్చును, అట్టిశక్తిఅంతకుపూర్వమెన్నడును లేదు ఇనుపదారులు మొదటి యింజినులు లోహపరిశ్రమాభివృద్ధికి ప్రారంభదశలే కొద్దికాలముకే యినుప ఉక్కు ట్రస్సు, బ్రహ్మాండమైన వంతెనలు, వివిధములగు పెద్ద ఉక్కుయంత్రములును, తయారయ్యెను మొదట బెదురుచు రైళ్లను సన్నగానే కట్టిరి, అది పొరబాటని, విశాలముగ సౌఖ్యకరముగ గట్టవచ్చునని, తరువాత మనుష్యులు గ్రహించిరి

19 వ శతాబ్దికి పూర్వము ప్రపంచమున 2000 టన్నులకన్న హెచ్చు మోయు నావలు లేవు, ఇప్పుడేబది వేలటన్నుల మహానావలుగూడ వింతగలేవు, ఈ యభివృద్ధి పరిమాణమున మాత్రమే అనిపొరబడుదురు, ఇప్పటిమహానావలును, ఉక్కు ప్రసాదమునను, పెద్దవగుటయే కాదు,

వాటి పద్ధతియే వేరు, ఇవి ఎక్కువ సూక్ష్మమై, దృఢతర మైనవస్తువులతో తేలికగాను గట్టిగాను నిర్మింపబడును, వీటి నెక్కువయుక్తితో క్లిష్టముగ తయారుచేయుదురు పూర్వపు ఇండ్లు ఓడలు అప్పటి సామగ్రినిబట్టి నిర్మింపబడెను ఇప్పుడు వస్తురచన నరులకు స్వాధీనమైనది, ఆ వస్తు పరికరములు మన యిష్టావసరముల ప్రకారము మార్చుకొని, వాడు చున్నాము దిబ్బలనుండి గనుల గోతులనుండి బొగ్గు యిసు పమట్టి యిసుకతీసి, బాగుచేసి కరగించి, పోతబోసి, మహాభవ నములపై, 6 వందల అడుగుల యెత్తున తళతళలాడు ఉక్కు అద్దపువస్తువులుగా నమర్చుట అద్భుతము కాదా ?

లోహవస్తుజ్ఞాన సందర్భమున ఉక్కు నుదహరించి తిమి రాగి, తగరము, అల్యూమినం నిక్కెలు మొదలగు క్రొత్తలోహముల కథయు నింతే రకరకముల అద్దములు శిలలు సున్నము మొదలైన అన్ని భౌతిక ద్రవ్యములు రం గులు నేతవస్తువులు ఇప్పటికి నరునికి వశమైనవి కాని యివి ప్రారంభఫలములే మనకు శక్తియున్నను దాని నెట్లువాడ వలెనో, ఇంకను తెలియుటలేదు. వెనుకటి వైజ్ఞానికశక్తితో జేసిన వస్తువులు చాలఅవకతవకగా మోటుగా తయారై నవి, ఇప్పటి అనంతపరికరములతో వాటినందముగాను అను కూలముగానుచేయుట కారంభమగుచున్నది

ఇట్లు, భౌతికయంత్రాభివృద్ధితోబాటు, విద్యుచ్ఛక్తి విజ్ఞానముకూడ వృద్ధియైనది. ఈ పరిశోధన ఫలితములు గత శతాబ్ది యెనభైలలో జనసామాన్యమునకు తెలియ మొదలిడెను అంతట హఠాత్తుగా విద్యుద్దీపములు, విద్యు చ్ఛకటములు నారంభించి, భౌతికబలము కాంతి స్వరూపములు గాను, ఆకర్షణశక్తి భౌతికబలముగాను, గొట్టములో నీరు వలె, రాగితీగమీద బహిరంగముగ నడుపబడుచున్నవి

ఈ విజ్ఞానాభివృద్ధికి మొదట బ్రిటిషు ఫ్రెంచివారలు అగ్రేసరులైరి కాని, నెపోలియను చర్యచే విధేయత నేర్చుకొనిన జర్మనులు వైజ్ఞానిక పరిశోధనలో చాల అధిని వేశయుతులై, అందరిని మించిపోయిరి బ్రిటిషు విజ్ఞానా విష్కారణములు కళాశాలలకు సంబంధించని స్వతంత్రి న్యాచి బ్రిటిషుల కృషిచె గల్గినవి

ఆకాలమున బ్రిటిషు విశ్వవిద్యాలయములు విజ్ఞాన విషయమున వెనుకబడుచు, లాటిను గ్రీకు మహాకావ్యముల వల్లెవేయు పండితుల అహంభావపద్ధతి నవలంబించెను ఫ్రెంచి విద్యలోగూడ, జెసూయిటు శాఖీయులపద్ధతిని ప్రాచీనమహా కావ్యముల పఠనమే ముఖ్యముగానుండెను పరిశోధకదళము నేర్పరచుటను (బ్రిటిషు ఫ్రెంచివారికన్న) జర్మనులే ముందా రంభించిరి పరిశోధనల కవకాశముల దృష్టిని జూచిన, ఈ దళమును చాల చిన్నదే ఈ పరిశోధనలు మూలమున

బ్రిటను ఫ్రాంసు దేశములు లోకమందెల్ల హెచ్చుధనికములు బలీయములు నైనవి, కాని శాస్త్రీయపరిశోధకులకు నూతన వస్తుసృష్టి జేయువారికి బలము ధనము చేకూరలేదు సత్యా న్వేషణపరుడగు వైజ్ఞానికునకు ద్రవ్యలాభాపేక్ష లంతగా నుండవు పరిశోధన నియుక్తులైనవారు దానిమూలమున ధనము సంపాదించుటకు తా నపేక్షింపరు, వారి పరిశోధన లవలని ఆర్థికలాభ మొందువారు ధనము జేరదీయు మరి యొకరకపు మనుష్యులు బ్రిటనులోని ప్రతి పరిశోధన వల్లను నూతనయంత్రములవలనను కోటీశ్వరులైన పుంజీ పతులందరు వాటికి కారకులైన ఆపరిశోధకులు తిండిలేక కృశించుచున్నను జూచి యూరకుండెడివారు కాని పూర్వ పుపండితగురువులవలె జాతీయ స్వర్ణాండములు నిడిన ఆబా తుల నవమానపరచి చంపివేయుటమాత్రము లేకుండెను నేర్పరులగు గడుసరులు లాభ మొందుటకే వైజ్ఞానికులను పరి శోధకులను ప్రకృతి యేర్పరచెనని వారు తలచిరి

ఈవిషయమున జర్మనులు కొంత కృషిచేసిరి, ఈ నూతన విద్యపైన ద్వేషము నగుపరచక, దానిని వృద్ధిజే సిరి వైజ్ఞానికుల దృణీకరింపక, బ్రిటిషులవలె జర్మను వర్త కులు పారిశ్రామికులు జ్ఞానమునకు దోహదమిచ్చి, వైజ్ఞానికు లకు ప్రోత్సాహమిచ్చి, విజ్ఞానపరిశోధనలకై ఇతరులెన్న

నెక్కువవ్యయముచేయుచు, దానివలన విశేషఫలముం గొం దిరి. అందుచే 19 వ శతాబ్దపు ఉత్తరార్థమునకు, ఆయా విజ్ఞానశాఖలలో జరుగు నవీనపరిశోధనల కెరు వలెనన్న ప్రతివైజ్ఞానికుడును జర్మనుభాష నేర్చుకొను అవసరము కలిగెను. కొన్ని విజ్ఞానశాఖలలో (విశేషించి రసాయనశాస్త్రములో) తమ పాశ్చాత్యసోదరులందరికన్న జర్మనులు హెచ్చుజ్ఞానము నార్జించిరి. ఇట్లు ఆరు, ఏడవదశకములలో జరిగి, ఆవైజ్ఞానికకృషి ఫలితములు జర్మనువారికి 8 వ దశకము తరువాత అనుభవమునకు వచ్చెను. అందుచే జర్మనులు పరిశ్రమలలోను, వృత్తి విద్యలందును, యంత్రనిర్మాణప్రజ్ఞలోను బ్రిటిషువారిని ఫ్రెంచివారిని మించిపోయిరి.

ఇంతేకాక, 8 వ దశకమున ఆవిరిశక్తికి బదులుగా సులభముగ కాలు పెట్రోలువంటి పదార్థములనుండి వచ్చు ఒక వ్యాపకశక్తితో నడుపు (మోటార్ ఇంజను అను) క్రొత్తయంత్రము లేర్పడెను. అంతట నూతనయుగము వచ్చెను. అందుచే, తేలికయై విశేషలాభకరమైన నూతన యంత్రములను మోటారుబండ్ల కుపయోగించిరి. చిరకాలముక్రిందనే సాధ్యమనియెంచిన ఆకాశయానము నిమిత్తము ఈలఘు తీవ్రయంత్రముల సహాయమున విమానములు నిర్మించిరి. వాషింగ్టనులోని స్మిత్సోనియను సంస్థకు చెందిన

లాంగ్లేగారు 1897 లో నొక యంత్రము (బెలూను) గనిపెట్టెన, అది మానవుని మోయలేకున్నను, గాలిలో నెగురును 1909 నాటికి వాయువిమానము లేర్పడి, మానవుల ప్రయాణముల కనువయ్యెను రైలుమార్గములు, మోటారురోడ్డులు ఏర్పడినమీదట, మానవుని శీఘ్రగమనశక్తి కవధి కలిగిన ట్లుండెను, కాని, గాలివిమానములు రాగనే ప్రపంచమందొక మూలనుండి యింకొక మూలకింకను అతిశీఘ్రముగ దాటవీలాయెను 18 వ శతాబ్దమున లండనునుండి ఎడింబరో వెళ్లుట కెనిమిదిదినములు పట్టెను. బ్రిటిషు వాయువిమాన సంఘమువారు లండనునుండి (ఆస్ట్రేలియాలోని) మెల్బోర్నుకు, (ప్రపంచమున కర్ధభాగపు దూరమును) కొన్నిసంవత్సరములలో ఆ ఎనిమిది దినములలోనే ప్రయాణ మొనర్పవచ్చునని 1918 లో తెలియబరచిరి *

ఒకచోటనుండి మరియొకచోటుకు ప్రయాణకాలము తగ్గించుటయే ఇందుల విశేషమని దలపరాదు మానుష శక్తియొక్క యుత్కృష్ట మహావకాశములకిది సూచకము ఇట్లే, 19 వ శతాబ్దమున వ్యవసాయశాస్త్రము, కృషిరసాయనపు విజ్ఞానము, ఇట్లొకదానితో నొకటి వృద్ధిజెంది

* ఇటీవల జరిగిన పోటీలో ఆదూరమునంతయు మూడురోజులలోగనే విమానములపైన పోగలిగిరి

నది. రసాయనశాస్త్రీయముగు యెరువులు తయారైనవి; వాటి వాడుటచే 17 వ శతాబ్దపు పంటలకు 4 రెట్లు 5 రెట్లు పంటను పండింపగల్గుచున్నారు. వైద్యవిజ్ఞానమున కింక విశేషాభివృద్ధి కలిగెను. మానవుని జీవితపరిమాణ మభివృద్ధిజెందె, దైనిక కార్యములందు నరులశక్తి యధికమై, రోగబాధయు అందుచే జీవనాశమును తగ్గిపోయెను.

మొత్తముమీద మానవజీవితమందు కలిగిన యీ మార్పులచే లోకమందొక నూతనశక మేర్పడినది. రమారమి ఒక శతాబ్దములోనే, యంత్రసాధనము లందించిన మార్పు కల్గినది. మానవుని భౌతికావశ్యకముల విషయమున ప్రాచీనశిలాయుగమునాటినుండి వ్యవసాయదినములు వరకు గల మధ్యకాలముకన్నను, (ఈజిప్టులోని పెపీకాలమునుండి (18 వ శతాబ్దపు ఆంగ్లరాజగు) మూడవజార్జి వరకు గల పరిమితిలో కంటెను) ఈస్వల్పకాలమున నరున కధికాభివృద్ధి కలిగెను. మనుష్యుల కావశ్యకవస్తువులలో చాల పరిణామముకలిగి, బ్రహ్మాండమగు భౌతికనిర్మాణ మేర్పడెను. అందునుబట్టి మన ఆర్థికసాంఘిక రాజకీయ పద్ధతులన్నియు చాల మార్పుజెందెను. యంత్రనిర్మాణ పరివర్తనమట్లు వృద్ధిజెందువరకు, అట్టిమార్పులు గలుగలేదు, ఇప్పుడింకను ఆరంభదశలో నున్నవి.

---

51 పారిశ్రామిక పరివర్తనము

ఆదిమనరులకాలమందు వ్యవసాయము లోహోత్ప త్తివలె, ఇప్పుడు విజ్ఞానాభివృద్ధిచే నేర్పడిన క్రొత్తయంత్ర సాధనములు మానవులకు నూతనానుభవము నిచ్చెను ఇది యు, పారిశ్రామిక పరిణామమును, అనగా పూర్వమునుండి క్రమముగా కలుగుచున్న ఆర్థికసాంఘిక స్థితుల మార్పును, ఒకటే అని చారిత్రకు లనేకులు పొరబడుదురు ఏకకాల మందే పరస్పరసహాయముతో నీరెండును వృద్ధియగుచున్న ను, నిజముగ నివి విభిన్నములు. నేలబొగ్గు ఆవిరి నూతన యంత్రములు గూడ లేకపోయినను, ఒకరీతి పారిశ్రామిక పరివర్తనము కలిగియేయుండును ఆస్థితిలో, రోమక రిపబ్లికు కాలమందువలె, స్వతంత్రకర్షకుల భూములుపోవుట, జట్టు కూలీలచే పనులుచేయించుట, పెద్దకమతములు, పెట్టుబడి దారులగు పుంజీపతులేర్పడుట, ఆర్థికహాని యీకాలమున గూడ కలిగియుండును ఆవిరియంత్రములు రాకముందే ఫాక్టరీపద్ధతి ప్రారంభించెను అది యంత్రములవలనగాక పనుల విభజనచే గలిగెను పారిశ్రామిక కార్యములకై జలచక్రములుగూడ రాకముందే, టోపీలు అట్టలపెట్టెలు కర్రసామానులు రంగుపటములు గ్రంథచిత్రములు మొదలగు

వానిని సమర్థులకు ప్రత్యేకపుకూలీలు చేయుచుండిరి. అగస్టసుకాలమున రోములోకూడ ఫాక్టరీలుండెను. పుస్తకప్రచురణములలో వరుసగా లేఖకులనుంచి వారిచే నకళ్ళు వ్రాయించుచుండిరి. 17 వ శతాబ్దములో బీదజనులచే గుంపులుగా కూలిపనుల జేయించుచుండినటుల డెఫోగ్రంథముల వలనను, ఓల్డింగు రాజకీయ కరపత్రముల మూలమునను దెలియును, దీనిసూచనలు 1516 లోనే మూరుయొక్క 'ఉటోపియా' లో గూడ గన్పడును. ఈపరిణామము సాంఘికమే కాని యాంత్రికముగాదు.

18 వ శతాబ్దపు మధ్యకాలమువరకు, పశ్చిమయూరపు సాంఘికార్థికస్థితి క్రీస్తుకుపూర్వపు మూడుశతాబ్దములలోను రోమకరాజ్యపురీతినే యుండెను. కాని యూరపులోని రాజకీయవిభేదములు, రాజత్వపద్ధతిపై తిరుగుబాట్లు, ప్రజాసామాన్యపు పట్టుదల, కొంతవరకు పశ్చిమయూరపియనులు యంత్రముల నేర్పర్చుటగూడ, ఆపరిణామములను నూతనమార్గముల బట్టించెను. క్రైస్తవమతముచే యూరపియనులలో సంఘీభావబుద్ధి విశేషముగ వ్యాపించినను, రాజకీయశక్తి జనులలో కేంద్రీకృతము కాలేదు. అందుచే ద్రవ్యబలాభిలాషులు కూలీలచేతను బానిసలచేత పనిచేయించుటమాని, యంత్రశక్తితో ద్రవ్యమార్జింపదల

పెట్టిరి, అప్పటి ఆర్థికసాంఘిక రాజకీయపారిశ్రామిక ఫలిత ములతో నిమిత్తములేకుండనే నరులు నూతనయంత్రముల గనిపెట్టిరి, ఆయంత్రపరివర్తనముచే నరుల స్థితిగతులందు సతతము గలుగుచుండిన భేదముల ననుసరించి పారిశ్రామిక పరివర్తనము ఇతరచర్యలవలె మారుచుండెను రోమకరాజ్య కాలమున శ్రీమంతు లింకను ఐశ్వర్యవంతులైరి, చిన్న వ్యవ సాయదారులును, వ్యాపారస్థులును క్షీణించిపోయిరి, అట్లే 18, 19, శతాబ్దములందును ద్రవ్యము పుంజిపతుల అనగా శ్రీమంతుల హస్తగతమయ్యెను ఈరెంటికిగల భేదము కా ర్మికపద్ధతిలో మాత్రమే గలదు ప్రాచీనకాలపు కార్మిక శక్తికి అజ్ఞానులు పరాధీనులునగు జనుల భుజబలమే ఆధా రము, దీనికి బండ్లయెడ్లు గుఱ్ఱములుమాత్రము తోడ గుచుండెను బరువువస్తువులను మనుజుడే యెత్తవలెను, కోటల పాషాణములను నరులే శ్రమతో జెతుగగొట్టుచుండిరి పూర్వులు చాలవరకు శరీరశ్రమతోనే కార్యముల జేయు చుండిరి ఆవిరి విద్యుచ్ఛక్తియంత్రముల గల్పించి వాటిమూ లమున నరుల స్వకాయకష్టము తగ్గింపవచ్చునని ఆ కాలమున తోచలేదు కాలువల త్రవ్వుటకును గొప్పరాస్తాల వేయుట కును, ఆనకట్టల గట్టుటకును, జనులు పెద్దపెద్దజట్లుగా పని చేయుచుండిరి, గనుల పనివాండ్రసంఖ్య చాల హెచ్చయ్యెను

కాని 19 వ శతాబ్దమున సౌకర్యములు వస్తసామగ్రి యధిక మైనకొలది, పరిస్థితులు మారెను. కేవల క్లేశకార్యములకు నరుల యవసరముపోయి, అట్టిపనులను మనుష్యులు యంత్రములచే నెక్కువ చక్కగను సులభముగను చేయింప నేర్చిరి. అందుచే విచక్షణాయుత కార్యములకే అనగా మానవ కార్యములకే నరులు కావలసివచ్చిరి. ప్రాచీనకాలమున కొంతమంది జనులు మందబుద్ధులు విధేయులునై శ్రమజీవనము జేయుచుండిరి. జనుల యోగక్షేమముల కిప్పుడట్టి శ్రమ యవసరము కాకపోయెను.

నూతన లోహపరిశ్రమలకేగాక, వ్యవసాయము గనుల పనివంటి పూర్వపు పరిశ్రమలకుగూడ, ఈసూత్రము వర్తించును. దున్నుటకు, విత్తుటకు, కోతకోయుటకు బాలిజల్లుకు బదులు వేగముగల యంత్రములు సిద్ధమయ్యెను. రోమకు నాగరకత చౌకకూలీలపైనను బానిసలపైనను ఏర్పడెను. ఆధునికనాగరికత చౌకయగు యంత్రశక్తిచే నిర్మింపబడెను. ఈనూరేండ్లలోను భౌతికశక్తి వృద్ధియగుచుండ, నరుల కూలి ప్రియమగుచున్నది. కొంతకాలము జనుల కూలియే చౌకగా నుండుటచే, గనులలో మాత్రము యంత్రములు పనిచేయుట కొంతతర మాలస్యమాయెను.

ఈరీతిని మానవచర్యలందు ముఖ్యముగ మార్పు కలిగెను. దేహకృషిచే పనిచేయు శ్రమజీవులసంఖ్య వృద్ధి పరచుటకు ప్రాచీనకాలపు శ్రీమంతులు ప్రభువులుయత్నించిరి సామాన్యజనులును కేవల శరీరశ్రమకన్న గొప్పకార్యములనే చేయదగునని 19 వ శతాబ్దము గడచినకొలదిని బుద్ధిమంతులకు వ్యక్తమైనది పారిశ్రామికాభివృద్ధికొరకై సామాన్యజనుల విద్యావంతులుగ జేయుట యవసరమైనది ఆసియాలో మసల్మానుమతవ్యాప్తిగల స్థలములందువలె, యూరపులో క్రైస్తవమతము వ్యాపించుచోట్ల, ప్రజలలో విద్య లోలోన క్రమముగా వ్యాపించెను మతజ్ఞానముకై పవిత్రగ్రంధముల జదువుటయు, అందుకై విద్య వ్యాపించుటయు నవసరము క్రైస్తవమతశాఖలవారు, తమపక్షువారి సంఖ్య వృద్ధిచేయించుటకై, జనులలో విద్య వ్యాపింపజేసిరి 19 వ శతాబ్దపు 3, 4 దశకములలో నాయామతసిద్ధాంతములవారు యువకులలో తమమతస్థు లధికులగుటకై, వేరువేరు విద్యాలయములను మతజాతీయపాఠశాలలను, (కాతలికులు ప్రాథమికవిద్యాలయములుకూడ) ఏర్పరచిరి. ఆశతాబ్దపు ఉత్తరార్థమున పాశ్చాత్యలోకమందు జనసామాన్య మందతివేగముగ విద్య వ్యాపించెను, కులీనులగు శ్రీమంతులలో నంతవేగ

ముగ వ్యాపింపలేదు, అందుచే, పైజానిని ప్రందిజారి ని విద్యాజ్ఞానవిషయములం దిదివఱలో నుంచిన విశేషాంతరము పోయెను, అందువలన చదువఁగల్గిరి సంఖ్య సంబంధించనట్లున్నను, యాంత్రికపరివర్తన మిక్కిలి జనులందరిలోను విద్యావ్యాప్తికి కారణమైనది

రోమకరాజ్యపు ఆర్థికపరివర్తనము మనకు వ్యక్తమైనట్లు, అప్పటి సామాన్యజనుల కది సరిగా వ్యక్తముకాలేదు కాని, 19 వ శతాబ్దములో జరిగిన పారిశ్రామిక పరివర్తనముచే, సామాన్యజనులస్థితియు మారెను వారు విద్యావంతులై, సంగతుల స్వయముగ చర్చింపఁగలిగిరి, సులభముగ ప్రమాణముల జేయుచు, పరిస్థితుల స్వయముగ జూడఁగలిగిరి. అందుచే, ఈపరివర్తనఫలితము సామాన్యులకును దెలియుచున్నది *

* 19 వ శతాబ్దపు ఆర్థికపరివర్తనమువల్ల విశేషఫలితములుకల్గినవి మహాయంత్రముల మూలమున నగరులకు బహుప్రపతి తెగ్గినది, కాని కార్మిక శ్రీమహాయంత్రముల కధీనులై, అందు తాము పనిముట్లవలె నగుచున్నారు అందుద్యోగులే బుద్ధిని స్వతంత్రజ్ఞానమును నిర్మాణశక్తిని ఉపయోగింతురు చిల్లరకార్మికులు 'మిల్ హాండ్స్ ఫ్యాక్టరి హాండ్స్', అనగా వారి హస్తమే ప్రధానము గాని మనస్సు హృదయము కావు. వారిచర్య లొకరీతి నుండును, అందు కళాచాతుర్యము ఉండదు, పనిలో స్వతంత్రతలేదు కర్మాగార పద్ధతివలన పనివాండ్ర మనశ్శరీరముల అనో

గ్యము, నైతికస్థితియు, చెడును, భారతదేశమువంటి ఉష్ణదేశములందు హాని
యొక్క, మరియు కార్మికులు ఆయంత్ర యజమానులగు పుంజీపతులకు
కేవలము పరాధీనులగుదురు ఇదియంతయు పనిగలవారిస్థితి ఈ యంత్ర
కర్మాగారములు విస్తరించుటచే, చాలమందికి వృత్తిచ్ఛేదమగును వేల
కొలది జనులు చేయదగుపనిని తరుచొకే మహాయంత్రము చేసివేయును,
ఆయంత్రమును కొద్దిమంది మాత్రము కార్మికులు కావలసియుందురు,
అందుచే, యంత్రాలయపద్ధతిచే చాలమంది ఇదివరలోని పనివాండ్రు నిరు
ద్యోగులు కాకతప్పదు ఇదివరలో కొన్ని పాశ్చాత్యదేశములలో యం
త్రాలయములు హెచ్చుగా వ్యాపించినను, అందు తమ దేశమునకేగాక
దాదాపు యితరదేశీయులందరకు సరుకుల సప్లయిచేయుటచే, తమదేశము
కవసరమగువానికన్న చాల హెచ్చు యంత్రముల నచ్చట పనిచేయు
చుండిరి కనుక ఆదేశీయుల కందరికి పనులుండినవి ఇతర దేశముల
ధనమంతయు ఆ పారిశ్రామిక దేశములకు బోవుచు, ఆప్రెట్టుబడిదార్లను
శ్రీమంతులుగ జేసినది ఆస్థితిలో వారు తమ కార్మికుల కింతవరకు చాల
హెచ్చుజీతముల నీయగల్గిరి అయితే అందుచే అవస్తువులగొను ఈజిప్టు
భారతదేశము చీనా మొదలగు ప్రాచీన సంపన్న దేశము లిప్పుడు ఆర్థి
కముగ పరాధీనములై, దరిద్రములైనవి ఈ జనులలో చాలమంది వృత్తి
హీనులైరి అనగా భారతదేశాదుల క్షీణింపజేసియే, పాశ్చాత్యదేశముల
యంత్రపరిశ్రమలు, ఐశ్వర్యము వృద్ధికాగలిగెను ఎల్లకాల మిట్లేయుం
డుట సహజముకాదు అందుచే జపానీయులు భారతీయులు, చీనులు,
పారసీకులు, మొదలగు ప్రాచ్యదేశములవారు పాశ్చాత్యుల ధాటికి
నిల్చుటకై, తామును మిల్లులను ఫాక్టరీలను నెలకొల్పదొడగిరి ఈ
వ్యాపార మీదేశములందు వృద్ధికాగనే, పాశ్చాత్య పరిశ్రమల దండ
యాత్ర తగ్గెను, ఆ దేశములందలి కొన్ని పెద్దయంత్రములు నిల్చిపోయి,

చాందరు కార్మికులు నిరుద్యోగులైరి. ప్రాగ్దేశములందు పరిశ్రమల వృద్ధియైనకొలఁదిని కేవల యంత్రపరిశ్రమలపై ఆధారపడు పశ్చిమదేశముల ప్రాబల్యము కొంతతగ్గి, వాటికి నష్టము కలిగి తీరును. పరిశ్రమలే గాక విత్తుట కోతలు మొదలగు వ్యవసాయకార్యములకును, అమెరికాదేశములు మహాయంత్రముల వాడుక మొదలిడిరి. అందుచే చాలమంది కర్షకులు పనిలేక మూలఁబడుచుండ, కొద్దిమంది గొప్ప పెట్టుబడిదారు మాత్రమింకను శ్రీమంతులైరి. కేవల ద్రవ్యసంచయమే వారి ధ్యేయమగుచున్నది. యాంత్రికపరివర్తనము పారిశ్రామిక పరివర్తనమున కవిన్నను అనుమాట నిజమే, కాని మహాయంత్రముల మూలమున పారిశ్రామిక క్రాంతి చాలరెట్లు ఎక్కువ తీవ్రమైపోయినది. పరిశ్రమల నాయకులకు కార్మికులకు మధ్య విభేదము విపరీతముగ హెచ్చిపోయినది. మన దేశములందుగూడ మిల్లుబట్టలవలన కొద్దిమంది శ్రీమంతులగుచున్నను, వారికన్న చాలరెట్లు ఎక్కువమంది గ్రామజనులు వడుకుట నేత మున్నగు తమ వృత్తులు పోవుటచే నిరుద్యోగులై, నిరాహారులగుచున్నారు. ఇట్లే ఇటీవల ధాన్యపుమరలు పంచదార ఫాక్టరీలు మున్నగునవి వ్యాపించినకొలఁది, ధాన్యపు దంపుడు బెల్లపువ్యాపారము ఇత్యాదులు నశించి, వానిచే జీవించు లక్షలకొలఁది జనుల స్వతంత్రవృత్తులు పోయినవి. కోతలు వగైరా వ్యవసాయపుపనులకును అమెరికాలోవలె మహాయంత్రముల వాడుకతో ఇంకను చాల పరిణామము జరుగును. ఇప్పటికే గ్రామజనులస్థితి దుర్భరముగా నున్నది. మన దేశములోకన్న జనసంఖ్య తక్కువగా నున్న ఆస్ట్రేలియా దక్షిణాఫ్రికా కనడాలవంటిచోట అట్టిపద్ధతులు ప్రస్తుతము ఆర్థికముగ లాభకారులే కాని మనదేశమున మాత్రము, గ్రామములందలి నిత్యావసరముల కుండు గృహపరిశ్రమల నశింపఁజేసి, వాని స్థానమున బస్తీలలో మహాకర్మాగారముల వృద్ధియగుటచే, జనసా

మానవ్యముకు మొత్తముమీద లాభముకన్న నష్టమే చాల అధికము భారతదేశమందును చీనాలోను నిత్యావసరములకును పూర్తిగా పాశ్చాత్య పద్ధతిని మహాయంత్రముల పద్ధతులు అమలుకు వచ్చినచో, ఈ కోట్లకొలది జనులలో చాలమంది కిప్పుడున్న వృత్తులు పోయి, ఏకొద్దిమందియో భాగ్యవంతులగుదురు, మరియు అంతమంది కార్మికులకు పనియిచ్చునన్ని ఫాక్టరీల స్థాపించునెడల, వాని అన్నిటిలోను తయారగు వస్తువులను ఇతరదేశములందును చౌకధరకు పోటీగా అమ్మనలసియుండును అప్పుడు పాశ్చాత్యుల పరిశ్రమలతో విపరీతమగు పోటీ జరిగి, వారిలో కల్లోలము కలుగక మానదు పరిమితిలోను జనసంఖ్యలోనుగూడ మనకన్న చిన్నదగు జపానుదేశము ఈ యాంత్రిక నాగరికత నాదర్శముగ జేసికొని, పాశ్చాత్యులవలెనే తమ జనులకు పూర్తిగ వృత్తుల గల్పించుకొనుటకై పెద్దపెద్ద కర్మాగారముల నిర్మించి తమ ప్రభుత్వసహాయమున చవుకగా వస్తువుల దయారుచేసి అమ్మకముకై మన బజారులను కొంతవరకు ఇతరదేశములనుగూడ ఆ వస్తువులతో నింపివేయుచున్నది అందువలన ఇచటనేగాక పాశ్చాత్యులలో గూడ కోలాహలము కలుగుట తెలిసియే యున్నది మరియు మనదేశజనులలో చాలమందికి ముఖ్యవృత్తియగు వ్యవసాయము ఒకప్పుడస్థిరమగుటవల్లను, సాలుకు కొద్దినెలలే పనియుండుటవల్లను, వ్యవసాయపు రైతులకుగూడ అందుకు సంబంధించి కొద్ది సొమ్ముతో స్వతంత్రముగ తమ గ్రామమందే పనిచేసికొన వీలగు సహాయవృత్తులు అవసరము ధాన్యప్రదంపు నూలు వడుకుట, బట్టలనేత, తేనె బెల్లము వగైరాలు తయారుచేయుట, వడ్రము, కమ్మరము, చెప్పులుకుట్టుట ఇట్టి పరిశ్రమలు ఇందు కన్నివిధముల దగియున్నవి యాంత్రికపరిశ్రమలకు ప్రాముఖ్యమిచ్చుటచే గ్రామములలో కోట్లకొలది రైతులకీసహాయవృత్తులు లేకుండ నశించును రైళ్లు విద్యుచ్ఛక్తియున్నగు దేశమంతటికి సంబంధించు కొన్నింటికి మనకును యంత్రము లవసరమే కాని యిచ్చటి పరిస్థితుల ఒట్టి అన్నింటికిని మహాయంత్రములనే దెచ్చిపెట్టుట ఉచితముగ దోపదు

---

59 ఆధునిక సాంఘికరాజకీయభావముల అభివృద్ధి

ప్రాచీననాగరికుల సంస్థలు, ఆచారములు, రాజకీయ భావములు, కాలక్రమమున నెమ్మదిగా వృద్ధినొందెను, ముందుగా నేవ్యక్తియు వాటి నేర్పర్చలేదు, కనిపెట్టలేదు నరుల కౌమారదశ ప్రారంభమయిన క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దమున మాత్రమే, నరులు తమ పరస్పరసంబంధమును గూర్చి ఆలోచించి, భావదాస్యముపీడి, ప్రాచీనవిశ్వాసములను చట్టములను పాలనపద్ధతిని మార్చుటకు మన పూర్వకముగ యత్నించిరి

గ్రీసులోను అలెగ్జాండ్రియాలోను జ్ఞానోదయమైన సంగతిని, దాస్యపద్ధతి తగ్గిపోవుటను, మూర్ఖభావులు నిరంకుశప్రభుత్వములు ఈ జ్ఞానారంభమునకు విఘ్నము గలిగించిన సంగతిని, చెప్పియుంటిమి యూరపు నావరించిన యీ యంధకారము పోగొట్టదగు స్వతంత్రజ్ఞానకాంతి 15, 16 వ శతాబ్దములవరకు తిరుగ గలుగలేదు యూరపువారి మనోవీధిని అరబ్బుల ఔత్సుక్యవాయువులును మంగోలుల జైత్రయాత్రాతరంగమును క్రమముగా శుభ్రముచేసిన సంగతిని సూచించితిమి మొదట భౌతికజ్ఞానము భౌతికశక్తియునే వృద్ధియై, జనుల మానవత్వము స్వస్థతజెందెను నరుల

పరస్పరసంబంధము, వ్యక్తిసంఘముల మనస్తత్వము, ఆర్థిక తత్వము, వీటివిజ్ఞానము అతిసూక్ష్మము, క్లిష్టము, వీటిచర్చచే భావోద్రేకమునుగల్గును, కనుక, ఆవిజ్ఞానము వేగముగ వృద్ధికాలేదు, చాల ఆటంకములు కల్గుచుండెను నక్షత్రముల గూర్చియు, అణువులగూర్చియు, వివిధసూచనలను జనులు శాంతముగ విందురు, కాని మన జీవితపద్ధతుల గూర్చిన భావములు వినగనే, మనలో ప్రతివారికిని ఉద్రేకము కలుగును

గ్రీసులో వస్తుతత్వమునుగూర్చి అరిస్టాటిలు పరిశోధనకు ముందే 'ప్లాటో' యుక్తాలోచనలుచేసినటులే, యూరపులోను ప్లాటోయొక్క 'రిపబ్లికు' 'లా' గ్రంథముల ననుకరించుచు, ఊహాయుతకథలతో నూతనరాజకీయచర్చ లారంభించెను ప్లాటో వలె 'సర్ థామస్ మూరు' వ్రాసిన 'ఉటోపియా' గ్రంథపు ఫలితముగ, ఇంగ్లీషువారిలో బీదల గూర్చి క్రొత్తచట్టము చేయబడెను నేపిల్సువాసియగు 'కంపనెల్లా' రచించిన (సిటీ ఆఫ్ ది సన్) 'సౌరనగరమను' గ్రంథమీరీతిదైనను, విపరీతభావములు కలదైనందున నిష్ఫలమయ్యెను

17 వ శతాబ్దాంతముకు సాంఘికరాజకీయ శాస్త్రముల గూర్చి, కొంతవాఙ్మయ మేర్పడెను ఇంగ్లీషు ప్రజా

స్వత్వవాదిపుత్రుడును ఆక్స్‌ఫర్డ్ విద్వాంసుడును రసాయన వైద్యవిద్వాంసుడునగు 'జాన్‌లాకు' యీచర్చారంభకులలో నొకడు, ప్రభుత్వము, సహిష్ణుత, విద్య, వీటినిగూర్చిన యితనిగ్రంథములు సాంఘికపునర్నిర్మాణము భావ్యమని సూచించుచున్నవి తరువాత ఫ్రాంసులో 'మాంటెస్క్యూ' (1689—1755) అప్పటి మతసాంఘిక రాజకీయ సంస్థలను తీవ్రముగ విమర్శించి, ఫ్రాంసులోని నిరంకుశప్రభుత్వపు గౌరవముగూల్చెను సాంఘిక పునర్నిర్మాణముకు వ్యతిరేకములగు దురభిప్రాయముల నాతడును 'లాకు'ను ఖండించిరి

18 వ శతాబ్దము తరువాత జనులు ధైర్యముగ స్వతంత్రవిమర్శన సాగించిరి ముఖ్యముగా జెసూయిట్ల సమితినుండి తిరుగబడిన 'ఎన్‌సైక్లోపీడిస్టు'లను మేధావులు కొందరు 1766 లో నూతనభావనకారంభించిరి వారితో బాటు ఆహారాదివస్తువుల తయారు సరఫరాల గూర్చి 'ఫిజియోక్రాటు'లను అర్థశాస్త్రజ్ఞులు కొందరు స్వతంత్ర చర్చజేసిరి "కోడ్-డి-లా-నేచరు" కర్తయగు 'మొర్లీ' ఆసి వ్యక్తిగతమగు పద్ధతిని నిరసించి, సంఘమును సమిష్టి పద్ధతిని నిర్మింపవలెనని సూచించెను సోషలిష్టులను పేర బరగు 19 వ శతాబ్దపు వివిధసిద్ధాంతముల సామ్యవాదుల కాతడే ప్రారంభకుడు

సామ్యవాదమననేమి ? సామ్యవాదమను దానికి నూరు వివరణములు, సామ్యవాదులలో వేయిశాఖలును, గలవు సర్వజనోపయోగదృష్టిని ఆస్తిని వ్యవహరించుటయే సామ్యవాదసూత్రము ఆభావ మాయాకాలమం దేరీతిగా నుండెనో ప్రస్తుతభావము లెట్లుకల్గెనో కష్టముగ బరిశీలింతము ఈనాడు చాలవరకు మన రాజకీయజీవితమంతయు సామ్యవాదమువైపు అంతర్జాతీయతవైపు తిరుగుచున్నది

వ్యక్తులకు మమకారము కలహేచ్ఛ ఉండుటవలన, స్వత్వభావము కల్గును నరునికి మానవత్వ మేర్పడుటకు చాలపూర్వమే, నరులపూర్వికమగు మర్కటమా స్తిదారుగా నుండెను మృగములు ఆస్తిహక్కకై పోరును శునకము కెముకయు, ఆడుపులికి గుహాయు, దుప్పికి తన మందయు, ఇవి స్పష్టముగ ఆస్తియే సాంఘికశాస్త్రమున "ఆదిమసంఘ స్వామ్యపద్ధతి" అను పద మర్థములేనిది, ప్రాచీనశిలాయుగమునాటి కుటుంబసమూహములోని జ్యేష్ఠుడు, తనభార్యలు, కుమార్తెలు, తన పరికరములు, తనకు వశమగు ప్రపంచమును, ఆనఆస్తియని దృఢముగా భావించెను అన్యుడెవడేని తన పరిసరముకు వచ్చినచో, వానితో యుద్ధముచేసి, వీలైనచో సంహారించుచుండెను తరువాత యువకుల స్వాతంత్ర్యమును, ఇతరవంశములనుండి పట్టి యువకులు తెచ్చుకొనిన

భార్యలు, వారిపరికరములు, వారు వేటాడిన మృగములును, ఆయువకుల ఆస్తులుఅని వృద్ధులంగీకరించిరి, ఇట్లు సంఘము వృద్ధియాయెను ఈసంగతి ఆట్కిన్సన్ "ప్రైమల్‌లా" (= ఆది మన్యాయము) గ్రంథమున వివరించెను ఆ స్త్రీయందాయావ్య క్తుల హక్కులసమన్వయముకై రాజీయేర్పడి, మానవసంఘ ము బాగుపడెను అన్యజాతులతో సంఘర్షము లేకుండుటకై, ప్రతి తెగవారు రాజీపడుచుండిరి కొండలు, అడవులు నదు లును అందరివే, అందుచేనవి ప్రత్యేకవ్యక్తికి చెందవాయెను ఎవనికివాడే అదితనది కావలెనని కోరును, కాని, అది దుస్సాధ్యము ఈనాగరిక జనులకంటె, మృగములందును, ప్రాచీనమృగతుల్యులందును, స్వత్వమువిషయమై పట్టుదల అధికముగా నుండెను మన హేతుజ్ఞానముకన్న సహజోద్దేశ మందే ఆస్తిభావము రూఢమైయున్నది

నేటిఅనాగరికజనులలోను విద్యావిహీనులలోను వ్యక్తిస్వా మ్యముకు మితిలేదు స్త్రీలు, దుంఖితులు, పట్టుబడిన వన్య మృగములు, వనమార్గములు, రాతిగనులు, ఒకటేయన నేల దేనికొరకైనను పోరాడి సాధించు కొనదలచువో, అది వాని ఆస్తియే సంఘమభివృద్ధి చెందినకొలదియు, అంతః కలహముల తగ్గించుటకై ఒకవిధమగు నిర్ణయములకువచ్చి, ఆస్తిహక్కుల నిర్ణయించుకొనుటకు గొన్ని సులభనిబంధనల

నేర్పరచిరి, ముందుగా చేసినవాడు ఆక్రమించినవాడు దానినం తను తానే అనుభవింపవచ్చును, ఋణముచెల్లించలేని ఋణ గ్రస్తుడు అప్పులవాని యాస్తి, అనగా అతనిదాసు డగుచుం డెను ఇట్లే కొంతభూమిని తనహక్కుగా నుంచుకొనువాడు తరువాత దానివీడదలచినచో, ఇతరులయొద్దనుండి ప్రతిఫ లము గ్రహించుటయు ఉచితముగనే తోచెను కాలక్రమ మున జీవితము నియమబద్ధమగుట మంచిదని తోచెను, నెమ్మ దిగ ప్రతివానిహక్కుకు మితియుండుట అవసరమని గ్రహింప బడెను తాముపుట్టిన యీజగత్తులో సర్వముచు వ్యక్తుల హక్కులో నుండు లేగాక తామే పరాధీనులముగా నుంటిమని నరులు కనిపెట్టిరి ప్రాచీనసంస్కృతిలోని సాంఘిక సంఘర్షముల వివరించుట కష్టము, కాని, రోమక ప్రజారాజ్య మునుగూర్చి వెనుకచెప్పినసంగతులబట్టి, ఋణములు పెరుగుట సంఘములకు బాధకరములుకాగా, ఆఋణబాధ్యత నిరాక రింపవలసియుండునని, భూమియందు వ్యక్తులహక్కుకు మితి లేనిచో కష్టకారణమగునని, విశదమగును దరిమిలాను బాబి లనువారు బానిసలందు జనులస్వత్వమునకుతీవ్రమితిని అందుకు నిబంధనలను ఏర్పరచిరి తుదకు వెనుకటి అందరికన్న స్పష్ట ముగ "యేసుక్రీస్తు" ఆస్తియందు వ్యక్తిహక్కుపద్ధతి కూడ దని సూచించెను విశేషద్రవ్యవంతులకు స్వర్గము వచ్చుట

కన్న సూదితలకన్నములోనుండి ఒంటెదూరిపోవుట యెక్కువ సులభమని, ఆయన చెప్పెను ఇట్లు ఇరువది ముప్పది శతాబ్దములనుండి ఆస్తియందు వ్యక్తులహక్కులగూర్చి క్రమముగా విమర్శ జరుగుచునేయున్నది క్రీస్తుతరువాత 19 శతాబ్దములకు క్రైస్తవమతబోధ జరిగిన దేశములంతటను నరులను ఆస్తిగా భావింపగూడదని విశదమయినది ప్రతివాడును తన యాస్తిని తనయిష్టప్రకారము చేసికొనవచ్చునను సిద్ధాంతము తక్కినయాస్తివిషయమున గూడ పూర్తిగా వర్తింపదని స్పష్టమయినది, కాని యీవిషయము 18 వ శతాబ్దముచివరకును సందిగ్ధముగనే ఉండెను రాజులును, ప్రభువులును, వ్యక్తులఆస్తులను హరించి నష్టపరచకుండ రక్షించుట అప్పటి జనుల ముఖ్యోద్దేశమై యుండెను

ఇట్లు వ్యక్తులఆస్తిని పన్నులనుండి రక్షించుటకే ఫ్రెంచి విప్లవము కలిగెను కాని ఆయుద్యమమున కలిగిన సర్వసమత్వసూత్రముచే, ఆస్తియందు వ్యక్తుల స్వామ్య పద్ధతియే విమర్శపాలాయెను జనులనేకులు నిలువనీడ తినుట కన్నములేక కష్టపడుచుండ, నిరుపేదలకన్నము బెట్టి స్థలము నియ్యనిచో, జనులందరు సమాన్యులు స్వతంత్రులు అగు టెట్లు? ఇందుకుపరిష్కారముగ, ఆస్తినంతను అందరకు పంచి పెట్టవలెనని ఒక ముఖ్యరాజకీయకక్షివారందురు ఆస్తినం

తను వృద్ధిచేసి సర్వజనీనముగా చేయవలెనని వారియభిప్రాయము, ఈ ఆదర్శముతోనే మరియొక పద్ధతివారగు కమ్యూనిస్టులనబడు సంఘస్వామ్యవాదులు,* అన్ని ఆస్తులందు వ్యక్తులకెట్టి హక్కులు లేకుండజేసి, ప్రజాసత్తాకప్రభుత్వమే ఆస్తికంతకు హక్కుదారై యుండవలెనందురు

ఇట్లు, ఒకేస్వాతంత్ర్యసౌఖ్యాదర్శములతో, ఒకపక్షము ఆస్తులహక్కుల దృఢపర్చవలెనని, రెండవవారు వ్యక్తుల హక్కుల నసలే తొలగింపవలెనని, తీర్మానించినారు స్వత్వమనునది ఒక పదార్థముగాక, అనేకసంగతుల సమూహమగుటయే, యీవైచిత్ర్యముకు కారణము

ఆస్తిహక్కు సులభవిషయముగాదు అందు చాల రకముల స్వత్వములు మిళితములు నరునిదేహము, శిల్పుల పనిముట్లు, వస్త్రాదులు, వారివారి నిరాక్షేపణీయమగు సొమ్ములు కాని రైళ్లు, వివిధయంత్రసామగ్రి, గృహములు, ఆరామములు, వినోదనౌకలు, ఇట్టివానిలో నేవేవి యెంత వరకు వ్యక్తులకధీనము కావచ్చునో, ఏవేవి ప్రభుత్వాధికారమందుండి ప్రభుత్వముచేతనే ప్రజోపయోగముకై వినియోగింపవలెనో, ప్రత్యేకముగా నిర్ణయింపదగును

* రష్యాలో ఈ పక్షమువారినే బొల్షివిక్కులు సోవియటులు అందురు

ఈసంగతి 19 వ శతాబ్దము జరిగినమీాదటనే వ్యక్త మయ్యెను ఈప్రశ్నల ప్రత్యేకముగ చర్చింపగానే, రాజకీయప్రశంసగూడ తప్పక కలుగును చివరకు ఆచర్చ రాజ్యపాలనమును సుష్టువుగాజేసి రక్షించు టెట్లను సమస్యగా పరిణమించును

అందుచే సాంఘికమన స్తత్వపు సమస్యలు కలుగును; విద్యాశాస్త్రపరిశీలనకు వీటితో సంబంధము గలదు ఆస్తి తత్వమునుగూర్చిన విమర్శ లుద్రేకపూరితములగుచున్నవి, నిదానముగ శాస్త్రీయముగ చర్చించుట యింకను లేదు. ఒకవంక ఆస్తియందు దాయావ్యక్తుల అధికారమును కాపాడి అభివృద్ధిచేయుటకు వ్యక్తివాదులు యత్నించుచున్నారు, మరియొకవంక వ్యక్తిగతపద్ధతిని విరోధించుచు, ఆస్తిహక్కుల నన్నిటిని ప్రజాస్వామ్యముక్రింద కేంద్రీకరించుటకు సామ్యవాదులు తలపెట్టుచున్నారు మొత్తముమీాద ప్రభుత్వముకు పన్నునీయకూడదను కేవల వ్యక్తివాదులు మొదలు, ఎట్టి ప్రత్యేకపుఆస్తియు నుండరాదను సంఘస్వామ్యవాదులవరకు, పలుతరగతుల అభిప్రాయముకలవారు గలరు నేటమాామూలు సామ్యవాది కొంతవరకు వ్యక్తి ఆస్తి నంగీకరించును, కాని విద్య, సరఫరా పదతులు, గనులు, భూామి హక్కు మొదలైన జనుల ఆవశ్యక పదార్థములు చక్కని

కట్టుబాట్లతో నడుపబడు ప్రభుత్వమునకు జెందగోరుదురు ప్రస్తుతము శాస్త్రీయ నియమము గలది సామ్యము అగు సామ్యవాద పద్ధతికి క్రమముగ బలము చేరుచున్నది విద్యావిహీనుడు పెద్ద వ్యవహారముల నడుపుటకు సులభముగ గలసిరాడు ప్రభుత్వము క్లిష్టకార్యముల వహించి వ్యక్తులనుండి కార్యభారములను తమపై పెట్టుకొనుగోలది, అందుకు జనులందరిలో సరియగు విద్యాభివృద్ధి, ప్రభుత్వముపై విమర్శయు, వారికి సంతృప్తికరమగు చర్చావకాశమును, అవసరములు వార్తాపత్రికలు, ప్రస్తుత రాజ్యముల రాజకీయ పద్ధతులు, అవసవ్యనోరంశినే ఉన్నవి అందుచే సంఘసామ్యపద్ధతిని వ్యాపింపజేయుట ఇప్పుడు మంచిదిగా గనవడను యజమానులకు నౌకరులకు (విశేషించి స్వలాభపరాయణులగు యజమానులకును అసంతృప్తులగు కార్మికులకు) మధ్యనుండిన సంఘర్షమువలన, మార్క్సుగారి బోధప్రకారము తీవ్రమగు సామ్యవాదపు సిద్ధాంతమునకు ప్రపంచమున ప్రచారము కలిగెను, ఆర్థికావశ్యకతలను బట్టియే మనుష్యుల మనోభావము లేర్పడుచుండుననియు, ప్రస్తుత నాగరికతలో శ్రీమంతులగు యజమానజాతికిని కార్మికజనులకును మధ్యతగవుతప్పదని నమ్మి, ఆసూత్రముపైన మార్క్సు తన సిద్ధాంతములనిర్మించెను యాంత్రికపరిణామమువలన విద్యా

వ్యాప్తికలిగి, చాల అధికసంఖ్యాకులగు కార్మికులు స్వసంఘము కధికారము కోరుచు అల్పసంఖ్యాకులగు యజమానులకు విరోధులగుదురు, ఆ పాలకులు స్వార్థపరులుగ నుందురు, సంఘీభావముచే స్వసంఘబలమునుగుర్తించి, కార్మికు లేదోవిధమున బలవంతముగ నధికారము లాగుకొందురు, ఒక నూతన సామ్యవాదిరాజ్య మేర్పడును, అని మార్క్సు నిర్వచించియుండెను విరోధములు విప్లవములు సాధ్యములే, కాని అందుచే ఒక నూతన సామ్యవాదిరాజ్యమే వచ్చునన వీలులేదు, అందుచే సంఘస్థితికి వినాశము కలుగవచ్చును మార్క్సు సిద్ధాంతము రష్యాలో నమలునందుంచబడి, ఎట్టి నిర్మాణపద్ధతిని గల్గించలేకపోయెనని ముందు చూచెదము *

మార్క్సు జాతుల సంఘర్షము పోగొట్టుట కాస్థానమున తరగతుల సంఘర్షము నేర్పరుపదలచెను మార్క్సు సిద్ధాంతము ఫలితముగ వరుసగా మొదటి రెండవ మూడవ అంతర్జాతీయ కార్మికసమావేశములు గల్గెను, కాని, ఆధునికవ్యక్తివాదపద్ధతినుండియు అంతర్జాతీయాశయముల జేరుట కనువుగలదు

ఆంగ్లేయార్థశాస్త్రజ్ఞుడగు ‘ఆడం స్మిత్తు’ కాలమునుండియు, ప్రపంచాభివృద్ధికి నిరాటంకమగు స్వేచ్ఛావ్యాపార

* ముందు 66 వ అధ్యాయాంతపు టిప్పణి చూడుడు

మవసరమను అభిప్రాయముకలదు వ్యక్తివాది ప్రభుత్వ
ముకు సర్వాధికారముండుట కంగీకరింపడు, అట్లే యితడు
జాతీయవాదులు సూచించువర్తకపుసుంకములు, సరిహద్దు
నియమములు, స్వేచ్ఛావర్తకముకు నిరోధములు, వీటికిని
వ్యతిరేకించును ఇట్లుద్దేశముగ దంతభేదించి వర్గవిరోధము
కోరు మార్క్సుసామ్యవాదపద్ధతివలె, విక్టోరియాశకమందలి
బ్రిటిషువర్తకులస్వేచ్ఛావర్తకపద్ధతియు ప్రాంతీయభేదముల
తొలగించుటకు, మానవవిషయములన్నిటియందును అంత
ర్జాతీయదృష్టి వ్యాపింపజేయుటకును, యత్నించుచున్నది

కేవలసిద్ధాంతవాదములకన్న, యధార్థస్థితి గమనిం
చుచే కార్యసాధకమగును పరస్పరవిరుద్ధములగు భావ
ములతో బయలుదేరిన వ్యక్తివాదసిద్ధాంతము, సంఘసా
మ్యసిద్ధాంతము, ఈరెండును ఒకే ఆదర్శముకై యత్నించు
చున్నవి కనుక సాంఘికరాజకీయములలో విశాలభావము
లుగల మానవులందరు కలసి మెలసి పనిచేయదగును, అం
దుచే నుభయులు కలసియే వ్యవహరింపవచ్చును రోమక
సామ్రాజ్యముపైనను క్రైస్తవమతసంఘముపైనను ప్రజల
విశ్వాసముతగ్గి, వివిధపరిశోధనల మూలమున మానవుల
దృష్టి మధ్యధరాసముద్రప్రాంతములనుండి విశాలప్రపంచ
ముకు మరలెను, అప్పటినుండి, ఈ సమస్య పరిష్కరింప
యత్నము జరుగుచునేయున్నది.

ఈ యార్థిక సాంఘిక రాజకీయ భావముల పరిణామ వివరణ విమర్శలవరకు తెచ్చుచో, కొన్ని చర్చాయుతమగు సమస్యల దేవలసియుండును. అది యీగ్రంథోద్దేశము కాదు కాని, ప్రపంచచారిత్రకు ని విశాలదృష్టితో నిచ్చో గమనింతుమేని, మానవుల మనోధోరణిని సరియగు మార్గమున బెట్టు పునర్నిర్మాణకార్యము పూర్తికాలేదని చెప్పకతప్పదు. ఇది యెంత అసంపూర్ణమో గూడ చెప్పలేము. కొన్నిసామాన్య భావములు వెలువడుచున్నవి. వాటఫల మిప్పటి కొన్నివృత్తాంతములలోను, చర్యలలోను, కనబడును. విస్పష్టముగను తృప్తికరముగను లేనందున, వానిని సాధించుటకు జనులు తగుయత్నము చేయుటలేదు. జనులచర్యలు పురాతన సంప్రదాయములకు నవీనములకు మధ్య చలించుచు, తరుచుసంప్రదాయపద్ధతివంకకే కొంత మొగ్గును. కాని క్రిందటి తరమువారి యభిప్రాయములతో పోల్చినచో, నరుల స్థితిగతులందొక నూతనపద్ధతి యేర్పడుచున్నట్లు కనబడును. ఈయాకారము కొన్నిచోట్ల దృశ్యాదృశ్యముగ నుండుచు, కొన్నియెడల పద్ధతులలోను వివరములలోను మారుచున్నది, కాని యది క్రమముగా స్పష్టమగుచు, దాని మూలసిద్ధాంతములు అంతగా మార్పులేక వృద్ధినొందుచున్నవి.

మానవజాతియంతయు అనేకవిషయములలో నొకే మహాసంఘ మగుచున్నదని, అట్టివిషయముల ప్రపంచమంతటికి ఒకేసమానాకారముండవలెనని, అంతకంతకు విస్పష్టమగుచున్నది ఉదాహరణకు, ప్రపంచమంతయు ఆర్థికముగ నొకేసంఘమని, అందలిముడివస్తువుల నేకరించుటకు అందరున ఏకీభావముతో సరిగా యత్నింపవలెనని, నూతనపరిశోధనలచే గల్గిన అద్భుతశక్తులనుబట్టి ప్రస్తుతపు వేర్వేరు పోటీ పద్ధతులతో నాకార్యముల జేయుటచే చాలహాని కలుగునని, తేలుచున్నది ఆర్థికవిషయములను ద్రవ్యవిషయములను ప్రపంచమంతకును వర్తించు పద్ధతిపైననే నడుపుట యవసరము అంటుజాడ్యములు వలసయాత్రలు గూడ స్పష్టముగ ప్రపంచసమస్యలే నరులార్జించిన విస్తారశక్తి విశాలవ్యాపకతలవల్ల యుద్ధములు మహావిధ్వంసకరములు, కల్లోలకరములు, ప్రభుత్వములమధ్యను జనులమధ్యను ఉండు తగవులను యుద్ధములమూలమున పరిష్కరింప వీలులేదు అందుచే నిదివరకున్న ప్రభుత్వములకంటె విశాలాధికార మవసరమని సూచితము

విజయమూలముననో ఇప్పుడున్న రాజ్యములన్నిటిని ఏక మొనరించియో ప్రపంచమంతట నొకే మహాప్రభుత్వము స్థాపించుటే యీసమస్యల పరిష్కారమునకు సాధన

మన వీలులేదు. మానవ ప్రతినిధిసభ, ప్రపంచమహాసభ, ప్రపంచాధ్యక్షత, సార్వభౌమత్వము, ఇట్టి వానిని జనులు ఇప్పటిసంస్థలపోలిక నూహించినారు మనకు మొదటనట్లే తోచినను, ఏబదివత్సరముల చర్చానుభవములచే, ఇట్టి వానియందు నమ్మకతగ్గును ఆపద్ధతిని ప్రపంచైక్యము కల్గుట కాటంకమధికము ప్రపంచమంతటను అధికారము గల కొన్ని ప్రత్యేక సంఘముల నియమించి ప్రస్తుత ప్రభుత్వము లవారు వానికి ప్రత్యేకాధికారములనిచ్చి ఆరీతిని సమాజసం పదవృద్ధి, తన్నాశము, కార్మికపరిస్థితుల సమన్వయము, ప్రపంచశాంతి, నాణెములు, జనాభా, ఆరోగ్యము, మొద లగు విషయములు నాసంఘములద్వారా పరిష్కరించుట యుచితమని ఆధునికాభిప్రాయము

ప్రపంచమంతటికొకేప్రభుత్వము లేకున్నను, ప్రపం చముయొక్క సామాన్యవిషయములనన్నిటి నొకేవిషయము గా వ్యవహరించు భావమైనను కలుగవచ్చును, కాని నరు లందరిలో నీమాత్రపు సంఘీభావ మేర్పడుటకైనను, ఇట్టి అంతర్జాతీయ పరిష్కారములకు ఆయాజాతులలోని ఈర్ష్యా సూయలుపోవుటకుగాను, మానవుల మనస్సునందు సర్వమా నవసౌభ్రాత్వము మానవులందరొకేకుటుంబమను భావము లోకము కర్థమగునట్లు బోధింపవలెను

20 శతాబ్దములపైనుండియు, ముఖ్యమైన ప్రపంచ మతములు సర్వమానవసౌభ్రాత్వమును స్థాపించి పెంపొందించుటకు పాటుపడుచున్నను, ఇప్పటికిని జాతివర్ణనిరోధములు ఈర్ష్యలు కక్షలు అవిశ్వాసములు, ప్రతివ్యక్తి మానవసేవ జేయదగునను విశాలభావము కడ్డుతగిలి, ప్రకోపించుచున్నవి క్రీ త 6, 7 శతాబ్దములందలి అల్లకల్లోలములలో యూరపియనులలో క్రైస్తవైక్యభావము కల్గింప యత్నముజరిగినట్లే, మానవసౌభ్రాత్వభావమీనాడు ప్రజలహృదయము నాకర్షించుటకు పెనగులాడుచున్నది అట్టిభావముల వ్యాప్తికై మనస్ఫూర్తిగా పాటుపడి, పేరుప్రతిష్ఠలాశింపని ప్రచారకబృందము పనిచేయవలెను ఎంతవరకీకార్యక్రమము సాగుచున్నదో, అది యెంతవరకు ఫలించుచున్నదో, సమకాలికలేఖకులెవ్వరును చెప్పలేరు

ఇప్పటి సాంఘికార్థికపరిస్థితు లంతర్జాతీయ సమస్యలతో అభేద్యముగ కలసియున్నవని తోచును ఈసమస్యల పరిష్కారముకై మానవులకు సానుభూతి ఉత్తేజము కలిగించి, సంఘసేవాభావమును బురికొల్పవలెను వివిధజాతుల అసూయ, అనుమానము, అహంకారభావమును, సంఘలాభమును నిరోధించుచున్నవి, ఆయావ్యక్తుల స్వలాభపరత వివిధజాతుల అసూయాహంభావాదుల వృద్ధిజేసి, అదియు

వృద్ధియగుచున్నది వ్యక్తుల కత్యాశకలిగినట్లే, జాతులకును చక్రవర్తులకును చాల ఆస్తికావలెనని అత్యాశకల్గుచున్నది ఈ రెండు నొకేరీతిన్నై, ఒకేమనోభావముచేతను అజ్ఞానసంప్రదాయమువల్లను కల్గును అంతర్జాతీయత అనగా జాతుల సంఘస్వామ్యము అందుకు వలయునంత గంభీరము పటిష్ఠము అగు మనస్తత్వవిజ్ఞానముగాని, మానవులలో అన్యోన్యత పరస్పరసహకారము కల్గింపదగిన నిర్ణీతవిద్యావిధానముగాని, మరియేపద్ధతికాని, ఇంతవరకేర్పడలేదు 1820 నాటి జనులు విద్యుచ్ఛక్తిచేనడచు రైలుమార్గములు నిర్మించుట కశక్తులైనట్లే, మనమీనాటికి సరియగు ప్రపంచజాతి సంస్థాపనపద్ధతుల నేర్పరచుట కశక్తులమైయున్నాము కాని దానిని కొలదికాలముననే సాధింపవచ్చునని తోచును

తనజ్ఞానశక్తి నెవడును దాటలేడు, సమాలోచన సమకాలిక జ్ఞానమును దాటి పోవీలులేదు జనహృదయమందును ప్రపంచమందును శాంతి యేర్పడి, నిరాదర్శము అంధకారరూపమునగు ప్రస్తుతవ్యర్థజీవిత పద్ధతి నంతమొందించుటకు ముందిక నెన్ని తరములు యుద్ధవినాశముల బాధ పొందవలెనో, ఊహింపశక్యము కాదు మనము సూచించు పరిష్కారము లన్నియు నింకను అస్పష్టములు, అనాగరికములు, అభిమానానుమానభరితములుగ నున్నవి,

భావ పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమ మారంభమై, మనఅభి ప్రాయములు క్రమముగా స్పష్టముగ సరిగ ఏర్పడుచున్నవి, కాని అవి యింకను అసంపూర్ణములు ఈకార్యక్రమము మందముగనో శీఘ్రముగనో ఎట్లున్నదో చెప్పుట కష్టము కాని అవి స్పష్టమైనకొలదిని మానవహృదయములపై నధిక శక్తిని పొందును, సరియైనవను నిర్ణయము లేకుండుటచే, అవియింకను కార్యకారులగుటలేదు వాటిని విభిన్నముగ సందిగ్ధముగ కంగారుగ బోధించుటచే, వాటిపై గొంతమం దికి దురభిప్రాయము కలుగుచున్నది నిశ్చయము కలుగగనే, ఈనూతనభావ మవశ్యముగ బలీయమై, జనావలంబ మొందును త్వరలోనే అట్టిబలము కలుగవచ్చును స్పష్ట ముగ బోధపడగానే, జనులాభావముల నేర్చుకొందురు

ఈ క్రొత్త ప్రయాణసౌకర్యములవలన ప్రపంచమున అన్నిటికన్న ఉత్తరఅమెరికా కెక్కువగ లాభించినది 18 వ శతాబ్దపు విశాలరాజకీయ భావములు సంయుక్తరాష్ట్రము లందు జేరెను, మరియు ఆస్వతంత్ర భావముల పద్ధతినే దాని రాజ్యాంగ నిర్మాణ మేర్పడెను వారు రాజత్వమును ప్రభుత్వమత పీఠసంస్థను విసర్జించిరి, బిరుదులపద్ధతి తొలగించిరి; వ్యక్తుల ఆస్తిరక్షణ తమ స్వాతంత్ర్యమునందొక భాగముగా నేర్పడెను, రమారమి ప్రతిపురుషునికిని ఓటు జేయు హక్కు నిచ్చిరి అయితే వారి ఓటు పద్ధతు లతిక్లిష్టములు, అందుచే వారి రాజ్యాంగ జీవితము త్వరలోనే (పార్టీ) కక్షులహస్తము లలో బడెను ఐనను ఆస్వతంత్రజనులు ఆనాటి యితర జాతు లందరికంటె నధికశక్త్యుత్సాహాములతో దేశభక్తిని నిరాటంకముగ వృద్ధిచేసికొనిరి

అంతలో వెనుక జెప్పిన రాకపోకల సౌకర్యములు కలిగెను తమకు విశేషలాభము కలిగించిన రైలుమార్గములను తంతిమార్గములను స్టీమరులను వారు తమ దేశవృద్ధియందొక సహజభాగముగనే గ్రహించిరి, కాని అవి సహజములుకావు అవి సకాలముకేర్పడి అమెరికా కైకమత్యము గల్గించెను.

ఈనాటి సంయుక్తరాష్ట్రము మొదట నదీనౌకల మూలము నను, అటుపైన రైలుమార్గముల సాయమువల్లను, ఏర్పడి నది ఇవిలేనిచో విశాలఖండమగు ప్రస్తుత సంయుక్తరాష్ట్రము లేకరాజ్యముగ నుండుట కేవలమసంభవము, అచ్చటి పశ్చిమ ప్రాంతములకు జనులవ్యాప్తి అతిమందమైయుండును అది మధ్యమైదానము నెన్నడును దాటియుండెడిదే కాదు సము ద్రతీరమునుండి సగముభాగముకు లోపుననున్న మిస్సోరినదికి ఆజనులు వ్యాపించుటకు దాదాపు 200 ఏండ్లుపట్టెను అనది కావల నేర్పడిన మొదటిరాజ్యము మిస్సోరి, ఇదినౌకాసౌక ర్యముగల రాజ్యము (1821), కాని తరువాత రైల్వేమార్గ మున పసిఫికుసముద్రమువరకున్న విశాలదేశమంతను కొలది దశకములలోనే వలసజను లాక్రమించిరి

మనకు సినీమా సౌకర్యముండినచో 1600 నాటి నుండియు నేటివరకు క్రమముగా ఆజనులు వ్యాపించిన విధమును ఉత్తర అమెరికాచిత్రపటముపై నొక్కొక్కవంద జనుల సూచించుట కొకచుక్కతోను, లక్షజనాభాగల నగరములకు పువ్వుగుర్తుతోను, చిత్రింపవచ్చును

200 ఏండ్లవరకు సముద్రతీరప్రాంతమునను, నౌకాస్థా నములవెంటను, క్రమముగ ఇండియానా కెంటకీ మొదలగు ప్రదేశములకే ప్రాకులాడుచుండిన ఆరాష్ట్రముకు, రమారమి

1810 ప్రాంతమున హఠాత్తుగా నభివృద్ధి కలిగెను నదీతీరములవెంబడి పరిస్థితు లుత్తేజకములై, మనము పెట్టుచుక్కలు మహానదీతీరములనుండి, కన్సాసునెబ్రాస్కాలకు వ్యాపించును

1830 నాటినుండి, రైలుమార్గముల సూచించు నల్లని గీతలు బయలుదేరి, నల్లనిచుక్కలు వేగముగ వ్యాపించును ఇవి యంత్రములచే వెదజల్లినట్లుండును, ఇంతలో నొక్కొక చోట హఠాత్తుగా లక్షజనాభాగల పెద్దనగరముల సూచించుచు పూవుగుర్తులు గన్పించును, మొదట నొకటిరెండు మాత్రమేయున్నను, అటుపైననేక నగరములు పెరుగుచు, వలలవలెనల్లుకున్న రైలుమార్గములలో ముడులవలె బయలుదేరును

సంయుక్తరాష్ట్రములవృద్ధి లోకమం దపూర్వము అది యొక నూతనానుభవము అంతకుపూర్వ మట్టిజాతియే బయలుదేరి యుండదు, ఇదివర కట్టిజాతియున్నను రైలుమార్గములు లేకుండినచో, ఏనాడో విభిన్నశకలము లయ్యేడిది రైలుమార్గములు తంత్రులు లేకున్నచో, కాలిఫోర్నియాను (ఆదేశపురాజధానియగు) వాషింగ్టనుకంటె, (చీనాలోని) పెకినునుండియే పాలించుట సులభము ఈసంయుక్తరాష్ట్రములలో జనాభా విపరీతముగపెరిగి, అందు ఏకీభావమును కల్గెను ఒకశతాబ్దికి పూర్వము (మధ్యదేశపు) వర్జీనియాలోని

మనిషికంటె, నేటి (పడమటి పసిఫికుతీరపు) సాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో మనిషికి (తూర్పునఅట్లాంటికు తీరపు) న్యూయార్కుమనిషితో నెక్కువ పోలికగలదు పైనుండివచ్చినవారీజాతిలో కలసిపోవుచున్నారు సంయుక్తరాష్ట్రములన్నియు భాషయందు చర్యలందు నేకీభావము కలిగి, రైలు తంతిమార్గములచే నొకేసంస్థగా అల్లివేయబడెను త్వరలోనే వాయుగమనము దీనికింకను తోడ్పడును.

సంయుక్తరాష్ట్రములోని ఈమహాజాతిచరిత్ర కేవలము క్రొత్తది అది పదికోట్లకు మించిన జనాభాగల మహారాజ్యము, అంతపెద్ద విదివరలో చాలఉండినవి, కాని అవి చాలరకముల జాతుల కూడికగానుండెను ఈపరిమాణమున నిదివరకెన్నడును ఒకే జాతిలేదు ఈనూతన సంస్థకు క్రొత్తపేరు కావలెను ఫ్రాంసు హాలండులను దేశములనినట్లే, సంయుక్తరాష్ట్రముల నాడ దేశమందుము, కాని యీరెంటికిని ఒంటిగుర్రపుబండికిని మోటారుబండికిని గల వ్యత్యాసము గలదు దేనికది వేర్వేరుకాలములందు వేర్వేరుపరిస్థితులలోబుట్టి, వేరుమార్గముల బనిచేయుచున్నవి సంయుక్తరాష్ట్రములు పరిమితి సందర్భములందు యూరపియనురాజ్యముకు ప్రపంచ సంయుక్తరాష్ట్రములకు మధ్యరకముగా నున్నవి

ఈయాధునికాధిక్యము కల్గుటకు ముందు అమెరికాలో ఒక అంతర్యుద్ధము జరిగెను. స్టీమర్లు రైలుమార్గములు తంత్ర్యాదిసౌకర్యములు వచ్చులోగానే, దీని దక్షిణ రాష్ట్రములకు ఉత్తరభాగములకు మధ్య అంతఃకలహములు పెరిగెను. దక్షిణరాష్ట్రీయులు బానిసలు గల్గియుండిరి, ఉత్తర రాష్ట్రవాసులందరు స్వతంత్రులే. రైలుమార్గములు స్టీమర్లు వచ్చునప్పటి కీస్పర్ధ లేర్పడెను, అవి యిప్పుడు మరింత తీవ్ర మయ్యెను. ఈక్రొత్తప్రయాణసౌకర్యమువలన సంఘీభావము హెచ్చి, 'దక్షిణరాష్ట్రభావమా ఉత్తరరాష్ట్రభావమా జాతీయభావము కావలెను?' అను సమస్య ముఖ్యమయ్యెను; రాజీ కవకాశము లేకుండెను. ఔత్తరాహులు స్వేచ్ఛా వ్యక్తిత్వయుతులు, దాక్షిణాత్యులు పెద్దజమీల నేర్పరచి, అజ్ఞానులగు వేనవేలు నల్లబానిసప్రజలపై నధికారము వహించిరి. జనులు పశ్చిమదిశకు వ్యాపించి, నూతన రాజ్యముల స్థాపించుకొలది, శీఘ్రవ్యాప్తినొందు అమెరికను సిద్ధాంతముల క్రొత్తసంస్థలేర్పడినకొలది, అది స్వతంత్రరాజ్యము కావలెనా, లేక జమీందారీబానిసపద్ధతులు నిలిచియుండవలెనా, అను సమస్య కలిగెను. 1833 నుండి అమెరికాలో దాస్యనిరోధక సంఘమొకటి ఏర్పడి, దేశమంతటను బానిస పద్ధతి నిర్మూలనకై ఆందోళన సలుపుచుండెను. 'బెగ్గాసు'

వారు సంయుక్తరాష్ట్రములలో జేగిన తరువాత, ఈతగవు తీవ్రసంఘర్షమయ్యెను టెక్సాసు ప్రథమమున మెక్సికోలో ప్రజాతంత్రకమందు జేరియుండి, బానిసల వాడుకను అమెరికనుల వలసదేశమై, తరువాత మెక్సికోనుండి విడిపోయి, 1835 లో స్వతంత్రమై, 1844 లో సంయుక్తరాష్ట్రములతో గలసెను మెక్సికను శాసనము ప్రకారము బానిసపద్ధతి నిషేధింపబడెను, సంయుక్తరాష్ట్రపు దక్షిణరాజ్యములవారు బానిసపద్ధతి నవలంబించిరి

ఇంతలో సముద్రనౌకాయాన మభివృద్ధి జెందెను, యూరపుదేశముల నుండి విరివిగ వలసజనులు అమెరికాలోని ఉత్తరరాష్ట్రములకు జేరి, అచటి వ్యవసాయపు జిల్లాలగు అయోవా, విస్కాన్సిన్, మిన్నెసోటా, ఆరెగాను లను రాష్ట్రములుగా నేర్పర్చి, ఇతరరాష్ట్రములతో దుల్యముగ నభివృద్ధిజేసిరి అందుండి సెనేటు ప్రతినిధిసభలకు వచ్చుసభ్యులు దాస్యవిరోధులు, ఇట్లు రాజ్యాధికారమున నుత్తరావారలప్రాబల్య మధిక మాయెను ప్రవృత్తిపండించెడి దక్షిణభాగమువారు ఈయుత్తరప్రాంతీయులు చేయుదాస్య నిషేధ ప్రచారముజూచి కుపితులై, వారి ప్రాబల్యముకు భయపడి సంయుక్తరాష్ట్రమునుండి విడిపోవజూచిరి, వారు తమకు దక్షిణమున నున్న మెక్సికోను ఆప్రాంతపు సము

ద్రపు దీవులను కలుపుకొనవలెనని ఉత్తరభాగమునుండి విడి పోయి, పెనామావరకు బానిసపద్ధతిగల ఒక మహారాజ్య మును స్థాపింపవలెనని తలచిరి అందుకు వ్యతిరేకియగు 'అబ్రహాంలింకను' 1860 లో సంయుక్త రాష్ట్రాధ్యక్షు డయ్యెను వెంటనే దక్షిణభాగము విడిపోవ నిశ్చయించు కొనెను, దక్షిణకెరోలినావారు విడిపోవుటకు తీర్మానించి, యుద్ధముకుగూడ సిద్ధమైరి మిసిసిపీ, ఫ్లోరిడా, అలబామా, జార్జియా, లూజియానా, టెగ్జాసు, జిల్లాలుకూడ దానితో గలసెను అలబామాలోని 'మాంటుగోమరీ' యొద్దజరిగిన సమావేశములో 'జెఫర్సనుడేవిసు'ను దాక్షిణాత్యరాష్ట్ర ములవా రధ్యక్షునిగ నెన్నుకొని, నీగ్రోల బానిసలుగ నుంచుకొను పద్ధతిని సమర్థించుచు రాజ్యాంగ విధానము నేర్పరచిరి

ఆంగ్లరాజ్యముతో యుద్ధముచేసి స్వాతంత్ర్యమొందినప్ప టినుండి వృద్ధిజెందిన ఆ అమెరికనులకు అబ్రహాంలింకను తగు ప్రతినిధి, బాల్యదశయందతడు పడమటివైపుపోయిన వలస ప్రవాహమునందు పాల్గొనెను, 1809 లో కెంటికీలో జనన మొంది, బాల్యమందు 'ఇండియానా' కు, అటుపైని 'ఇల్లినా యి'కి గొంపోబడెను 'ఇండియానా' అడవిప్రాంతమున అతని యిల్లు వనమధ్యలో దూలములో దొలిచిన కోటరమువలె

మోటుగ నుండెడిది, అతని బడిచదువుకూడ చాల తక్కువయే, కాని అతనితల్లి బాల్యమందే చదువునేర్పి, పఠనముందాతని కత్యాసక్తిగల్గించెను 17 యేండ్లప్రాయము నాటి కితడు కుస్తీలు పరుగెత్తుట మొదలగు వ్యాయామములందారి తేరెను, కొంత కాలమొక సరుకుల దుకాణమున గుమస్తాయై, అటుపైని త్రాగుబోతగు నొక భాగస్వామితో గలసి వ్యాపారముచేసి, ఋణములపాలయ్యెను, దానిని 15 ఏండ్లకుగూడ బూర్తిగ దీర్పలేకపోయెను 1834 లో నతడు, 25 ఏండ్లప్రాయమందె ఇల్లినాయి రాష్ట్రమునుండి ప్రతినిధిసభ కెన్నుకొనబడెను ఇల్లినాయి వాస్తవ్యుడును సెనేటరునగు 'డగ్లసు' కాంగ్రెసుమహాసభలో దాస్యపద్ధతిప క్షునాయకుడగుటచే ఈదాస్యసమస్యఇల్లినాయిలో జెలరేగెను డగ్లసు చాల శక్తి ప్రఖ్యాతులుగలవాడు లింకను కొంత కాలము వ్యాసములందు, వాదోపన్యాసములందు, దాస్య పద్ధతిని ప్రతిఘటించి, క్రమముగ నతనితోసమున్డై, అజేయు డగు ప్రత్యర్థియాయెను. తుదకు వారితగవులు 1860 లో అధ్యక్షుపదవి పోటీలో పెరిగెను, 4 వ మార్చి 1861 వ తేదిని లింకనే అధ్యక్షుడయ్యెను అంతట వాషింగ్టను నుండి పాలించు సంయుక్తప్రభుత్వమునుండి దక్షిణరాష్ట్రములు విడిపోయి, యుద్ధప్రయత్నముల జేయుచుండెను

అమెరికాలో నీయంతర్యుద్ధము వేలతోనారంభమై లక్షలకొలది సైనికులకు పెరిగెను * 'ఫెడరలు' అనగా సమిష్టి ప్రభుత్వపుసైన్యము పదిలక్షలకు మించెను తూర్పుసముద్రము నూతనమెక్సికోలనడుమ విశాలప్రదేశ మంతటను యుద్ధములు జరిగెను వాషింగ్టన్, రిచ్మండునగరములపై వారిదృష్టి నిల్చెను ఆమహాయుద్ధము టెన్నెసీ, వర్జీనియాల నగవనములలో నుండియు మిసిసిపీనది వెంటను జరిగెను దానిని వివరింప నిటవీలు లేదు అనేకులు హతులైరి, దేశమందు భయంకరనాశము కలిగెను, దాడి కెదురుదాడి జరిగెను, ఆశపోయి, నిరాశకలిగెను, మరల ఆశకలిగి, నశించెను, కొన్నిసమయములందు వాషింగ్టనుపురము శత్రుహస్తముల జిక్కునట్లుండెను ఇంతలో ఫెడరలుసేనలు దక్షిణకేంద్రమగు రిచ్మండుపైకి వ్యాపించెను, దాక్షిణాత్యులసేనానియగు 'లీ' అతిసమర్థుడు, కాని వారికి తగు సంఖ్య సౌకర్యములు లేకుండెను సంయుక్తపక్షీయుల సేనానులసమర్థులు, వారు తీసివేయబడి, క్రొత్త సేనానులు నియమింపబడుచుండిరి తుదకు 'షర్మను' 'గ్రాంటు'ల నాయకత్వమున సంయుక్త

* కొన్ని రాజ్యములు కొంతవరకు తమ వ్యక్త్యధికారముల నిలుపుకొనుచు జాతీయవిషయములకును అంతర్జాతీయములకు సర్వాధికారముగల కేంద్రరాజ్యమును తమ ప్రతినిధుల సమిష్టివర్గములద్వారా నిర్మించుకొనుచో, ఆసమిష్టిప్రభుత్వము 'ఫెడరలు' ప్రభుత్వమనబడును

పక్షమువారు విచ్ఛిన్నులై యున్న దాక్షిణాత్యుల జయిం చిరి 1864 అక్టోబరులో షర్మనుక్రింద నొక ఫెడరలుసైన్య ము దాక్షిణాత్యుల వామభాగము భేదించి, టెన్నసీనుండి జార్జియాగుండ తీరమువరకు వెళ్లి, అటనుండి కెరొలినాగుండ వెనుకనుండి దాక్షిణాత్య సైన్యములపై బడెను ఇంతలో రిచ్మండుసమీపమున, వెనుకనుండి షర్మను చుట్టివచ్చువర కును దాక్షిణాత్యులసేనతో గ్రాంటు పోరుచుండెను 1865 ఏప్రిలు 9 వ తేదీని, 'లీ' తనసైన్యముతో 'ఎప్పమెటక్సు' న్యాయభవనమునొద్ద పూర్తిగ లొంగిపోయెను ఒకనెలలో మిగిలిన ప్రత్యర్థి సేనలన్నియు పోరుచాలించెను అంతట దాక్షిణాత్యుల ప్రత్యేకసంఘ మంతరించెను

ఈనాలుగేండ్లయుద్ధముచే సంయుక్త రాష్ట్ర జనుల కమితమగు ప్రజానాశము, మనోవ్యథ, కల్గెను అనేకులకు ఆయారాష్ట్రముల స్వాతంత్ర్యమే యిష్టముగ నుండెను మొత్తముమీద దక్షిణజల్లాలపై నుత్తరప్రాంతీయులు దాస్య విమోచనను నిర్బంధముగ మోపినట్లయ్యెను సరిహద్దురా ష్ట్రములలో సోదరులు తండ్రికుమారులు చెరియొకకక్షకు జెంది, రణరంగమందెదురైరి ఉత్తరజనులు తమభావము ధర్మమని విశ్వసించిరి, ప్రజలలో ననేకులకది సవ్యముగ తోపలేదు కాని లింకను కేమాత్రము సందేహము లేకుం

డెను ఆగడబిడలో నతడు సద్భావముతో అమెరికనుల సంఘీభావముకై పాటుపడుచుండెను, దాస్యపద్ధతి కతడు విరోధియే, ఐనను దానినంత ముఖ్యముగ దలపలేదు, అతని ముఖ్యాశయము సంయుక్తరాష్ట్రములు నిత్యమైతగవులాడు రెండుతునకలు కాకూడదనియె

యుద్ధారంభమున కాంగ్రెసుఫెడరలు సేనానులు దాస్యవిమోచనపద్ధతి తీవ్రముగ జరుపగా, లింకను వ్యతిరేకించి, వారియుద్రేకమును తగ్గించెను క్రమముగా యజమానులకు పరిహారములిచ్చియే స్వేచ్ఛ కలిగింపుమని యతడు కోరెను 1865 జనవరిలో, కాంగ్రెసువారు బానిసపద్ధతి యంతరించునట్లు రాజ్యాంగమున మార్పుచేసిరి రాష్ట్రములీనూతనప్రతిపాదనము నామోదింపకముందే, యుద్ధము సమాప్తమాయెను

1862—1863 లలో యుద్ధము సాగుచుండ, మొదటి యుత్సాహము ఉద్రేకము తగ్గి, అమెరికనులు యుద్ధబాధలను పూర్తిగాగ్రహించిరి పరాజయభీతులు, ద్రోహులు, ఉద్యోగభ్రష్టసేనానులు, కక్షస్పర్ధగల రాచకీయనేత్తలు, నిరుత్సాహసైనికులు, అధ్యక్షునిచుట్టు జేరిరి రిచ్మండువద్ద జెఫర్సనుడేవిసు స్థితియు నిట్లే యుండియుండును ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వమువారక్రమముగా దాక్షిణాత్యపక్షమువారికి మా

డుయుద్ధనౌకల యోధసహితముగ సాయమిచ్చిరి, వాటిలో "అలబామా" పేరింకను జ్ఞప్తిలోనున్నదే, ఇది సంయుక్తరాష్ట్రపు నౌకలను సముద్రమునుండి తరిమివేసెను మెక్సికోలో ఫ్రెంచిసైన్యములు మన్రోసిద్ధాంతమును మూలద్రోయుచుండిరి యుద్ధము నాపుచేయుటకును, యుద్ధసమస్యనటుంచి ఉభయసైన్యములను మెక్సికోలోని ఫ్రెంచివారిపై మరల్చుటకును, రిచ్మాండునుండి కుయుక్తిసూచనలు వచ్చెను. కాని లింకనుమాత్రము సంయుక్తరాష్ట్రాధికారము స్థిరపడువరకును, అట్టిసందేశముల వినదలపలేదు అమెరికను లందరొకే జాతియైనపుడట్టిపనుం జేయవచ్చును, కాని రెండుజాతులుగా విడియున్నంతకాలము చేయవీలులేదని యతనిభావము

శ్రమకరమై చాలకాలము సందిగ్ధమైయుండిన యీ యుద్ధకాలమున, లింకను తనవిధిమన్నించి ధైర్యముతో సంయుక్తరాష్ట్రము నేకముగ జేసెను కొన్నిసమయములందు చేయునది లేకున్నను నిశ్చలుడై, హాసముతో విశ్రాంతినొందుచుండెను సంయుక్తరాష్ట్రము జయమొంది రిచ్మాండుపట్టుబడినమరునాడే, లింక నక్కడకు వెళ్ళి, 'లీ' పట్టువడినసంగతి విని, అక్కడనుండి వాషింగ్టనుకు తిరుగవెళ్ళి, ఏప్రిలు 11 వ తేదిని తనతుదిబహిరంగోపన్యాసము నిచ్చెను ఓడినరాష్ట్రముల కిష్టమై అచ్చోవిశ్వాసము కల్గించు ప్రభుత్వమును

స్థాపించి పునర్నిర్మాణ మొనర్చుట యతనియుద్దేశము ఏప్రిలు 14 వ తేదీ సాయంకాలము వాషింగ్టనులోని ఫోర్డునాటక శాలకుపోయి, అతడురంగమువంక చూచుచుండెను, రహస్యముగ నాతనివెనుక అతని విరోధియగు 'బూత్' అనునటుడు చేరి, తలపై తుపాకితో ప్రేల్చెను, తత్క్షణమే లింకను మరణించెను కాని లింకను కార్యము నెరవేరినది 'దేశైక్యము' రక్షింపబడెను

ఆయుద్ధారంభమున పసిఫిక్ ప్రాంతముకు రైలుమార్గము లేదు అటుపైని రైలుమార్గములు సంయుక్తరాష్ట్రముల విశాలప్రదేశమంతయు దట్టముగ నల్లుకొని, భౌతికముగను మానసికముగను అభేద్యమగు ఏకరాజ్యముగ మార్చివేసెను చీనాలోని సామాన్యజనులు చదువునేర్చుకొనువరకును ప్రపంచమంతటిలో నిజమగు గొప్ప జాతియిదియే *

* నీగ్రోలశ్రమవల్లనే అమెరికా ప్రత్తిపంటవర్తకాలతో శ్రీమంతమైనది ఇట్లు నీగ్రోలకమెరికాలో దాస్యవిముక్తి జరిగినను, వారిబాధలు పూర్తిగా తొలగలేదు సాంఘికముగా వారికిప్పటికిని అనేకనిర్బంధములు బాధించుచున్నవి ఆదక్షిణరాష్ట్రముల తెల్లవారు మొత్తముమీద నీగ్రోల స్వాతంత్ర్యముకు వ్యతిరేకులగుటచే, తగ వాతగూడ వారియభివృద్ధికి చాల యాటంకములు గల్గించిరి అయినను అమెరికాలో నీగ్రోలు స్వయంకృషిచే విద్యావంతులై శ్రమజీవులై, పరిగణిలురై యున్నారు అచ్చటి నీగ్రోలస్థితికి మనదేశపు మాలమాదిగలతో కొంతపోలికకలదు మన

మాలలవిషయమున మనముచేయని 'లించింగ్' మొదలగు దౌర్జన్యములు నమెరికను లొకప్పుడు నీగ్రోలపై జరుపుటకలదు కాని వారు నీగ్రోలను మనవలె తమ గ్రామవీధులలోనికిని సమీపమునకును రానీయకుండుట, అస్పృశ్యతను మతకారణము నారోపించుట, లేక భారతీయులు మొదలగు ప్రాచ్యదేశీయుల కచ్చటపౌరత్వపు హక్కులు కార్మికులుగా నుండు హక్కులు నిరాకరించుటలో గూడ అమెరికనులు జాతివిభేదములను స్వార్థపరతను గమనించుచున్నారు

మున్ముందు సంయుక్తరాష్ట్రముల కొక చీనాయే సాటికాగల్గు నని వెల్సుగారిందు సూచించిరి కాని అంతకుముందే రష్యా అమెరికనులతో సమానబలము కావచ్చును అమెరికనులకన్న చీనులవలె భారతీయులును చాలయెక్కువమందియే కలరు కాని పరాధీనులగు భారతీయులు అంతవిద్యావంతులై స్వతంత్రులై అంత యున్నదశకువచ్చుట దుర్ఘటమని తోచియుండునేమో!

యూరపియను యువకులు వలసవచ్చి సాహసోత్సాహములతో యంత్రపరికరముల వృద్ధిజేయుటవల్లను నీగ్రోలశ్రమవల్లను అమెరికాలో భౌతికనాగరికత వేగముగ వృద్ధియైనది జనసంఖ్య హెచ్చినది అమెరికా సంపత్తు మహాయుద్ధము తరువాత విపరీతముగ హెచ్చి, న్యూయార్కు ఆర్థికముగ లండనుస్థాన మాక్రమించినది కాని, 1929నుండి అమెరికాలో ఆర్థికదుస్థితి యేర్పడినది కొన్ని బ్యాంకులు దివాలాదీసినవి బ్రిటిషు ఫ్రెంచి వగైరా ప్రభుత్వమువా రమెరికను ప్రభుత్వము కీయవలసిన యుద్ధఋణము నీయమనిరి అమెరికాలో పరిశ్రమలకును కష్టస్థితిగల్గినది ఇప్పుడక్కడ సుమారు కోటిమంది నిరుద్యోగులున్నారు ప్రస్తుతాధ్యక్షుడగు 'రూజ్వెల్టు' కృషివలన కొంతవరకు బాధలు తగ్గినను, ఇప్పుడమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రము అంత యాకర్షకముగ లేదు.

---

61 యూరపులో జర్మనీ ప్రాబల్యము

ఫ్రెంచివిప్లవము నెపోలియను యుద్ధకల్లోలము అంత రించగానే, యూరపున మరల కొంతకాలము శాంతికలిగెను, అప్పటికి పదేండ్ల పూర్వపు రాజ్యపరిస్థితులు మరలనేర్పడెను 19 వ శతాబ్దపు మధ్యవరకు ఉక్కు రైలు మార్గములు స్టీమర్లు వగైరాల క్రొత్త సదుపాయములచే రాజ్యాంగము లందంతగా మార్పు గలుగలేదు పట్టణ పరిశ్రమలవలన సాంఘికస్పర్ధ లధికమాయెను ఫ్రాంసు చాల యలజడితో నుండెను 1830 విప్లవము తరువాత, మరల 1848 లో మరి యొక విప్లవము గలిగెను. నెపోలియన్ బోనపార్టు మేనల్లు డగు 3 వ నెపోలియను నాయేట అధ్యక్షుడై, 1852 లో చక్రవర్తియయ్యెను

అతడు పారిసు పునర్నిర్మాణముకు బూనుకొని, 17 వ శతాబ్దమునాటి అపరిశుభ్రమగు ఆ యిరుకు బస్తీని యీ నాటి చలువరాతి విశాల సుందర నగరముగ మార్చెను, యీవత్తు ఫ్రాంసుపునరుద్ధరణము మొదలిడి, దానిని శ్రీమం తమగు ఆధునిక సామ్రాజ్యముగ దయారుచేసెను, కాని 17, 18, వ శతాబ్దములలో యూరపులో వ్యర్థ యుద్ధము గల్గించిన రాజ్యస్పర్ధల మరల తీసికొనిరా నారంభించెను.

'జార'గు మొదటి నికలసు (1825—1856) కూడ దక్షిణా మున కాన్స్టాంటినోపిలుపై కన్నుంచి, టర్కీపైకి తీవ్రముగ వ్యాపించుచుండెను

ఈ యర్ధశతాబ్దము పోగనే, యూరపున మరల యుద్ధముల శకము వచ్చెను అవిముఖ్యముగా వివిధదేశబలములు సమానమగుటకును, కొన్నియెడల నధికారప్రాబల్యముకొరకునై జరిగెను టర్కీకి తోడుగ ఇంగ్లండు ఫ్రాంసు సర్డీనియాలు క్రిమియనుయుద్ధమున రష్యాపైకి వెడలెను, ఇటలీ సహాయముతో ప్రష్యాయు ఆస్ట్రియాయు జర్మనీలో నాయకత్వముకై కలహించిరి ఫ్రాంసు సేవాయిజిల్లాను పోగొట్టుకొనెను, కాని, ఉత్తరయిటలీని ఆస్ట్రియాపాలనమునుండి విడిపించెను క్రమముగ, ఇటలీ యేకరాజ్యమై, ఐకమత్యమునుబొందెను అప్పుడు ౩ వ నెపోలియను, అమెరికాలోని అంతర్యుద్ధకాలమున, మెక్సికోను జయింపయత్నించెను అచ్చటి 'మాక్సిమిలియన'ను నామమాత్రుని రాజుగా నిలువబెట్టెను, కాని ఇంతలో త్వరలోనే సంయుక్తరాష్ట్రము యుద్ధసన్నద్ధముకాగానే, ఆక్రొత్తరాజును వానికర్మమునకు వదలివేసెను, మెక్సికను లామాక్సిమిలియనును కాల్చివేసిరి

యూరపులో ప్రాబల్యముకై, ప్రష్యాఫ్రాంసులు చిరకాలమునుండి తగవుపడుచు, 1870 లో యుద్ధమునకు దిగె

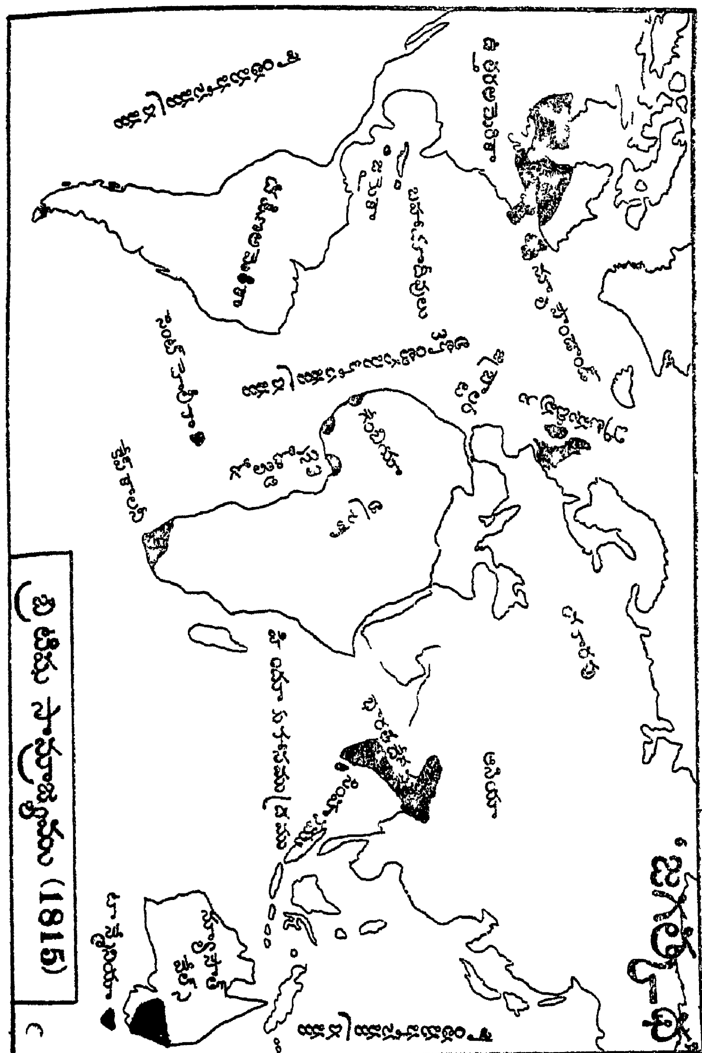
ను ప్రష్యా చిరకాలముక్రిందనే ఈ సంగతి గమనించి, తయారయ్యేను ఆర్థికదుర్నీతిచే క్షీణించియున్న ఫ్రెంచి రాజ్య మతిశీఘ్రముగ అద్భుతపరాజయ మొందెను జర్మనులు 1870 ఆగస్టులో ఫ్రాంసుపై దండువెడలిరి, సెప్టెంబరులో 'సెడను' వద్ద ఫ్రెంచిచక్రవర్తి నడుపుచున్న ఒక పెద్ద సేన లొంగిపోయెను అక్టోబరులో 'మెట్జ్' యొద్ద మరియొక సైన్య మోడెను 1871 జనవరిలో రాజధాని ముట్టడి పోరాటము జరిగి, పారిసు గూడ జర్మనుల హస్తగతమాయెను. ఫ్రెంచివారు 'అల్సేసు లోరైను' పరగణాలను జర్మనులకిచ్చి, 'ఫ్రాంకుఫర్టు'యొద్ద రాజీపడిరి ఆస్ట్రియాగాక మిగిలిన జర్మనీయంతయు నొకేమహారాజ్యముగ నేర్పడెను. ప్రష్యా రాజు జర్మనుచక్రవర్తియాయెను

అప్పటినుండి 43 ఏండ్లు యూరపుఖండమున జర్మనీయె ముఖ్యరాజ్యముగ నుండెను 1877-78 లో రష్యా టర్కీల యుద్ధముజరిగి బాల్కనులలో కొంత మార్పు కలిగెను, మిగిలిన యూరపియను సరిహద్దులు 30 యేండ్లట్లే యుండెను

యూరపు (1848–1871)

18 వ శతాబ్దిచివరను సామ్రాజ్యములు విచ్ఛిన్నములాయెను, జిగీషులకు పరాభవమగుచుండెను బ్రిటను స్పెయినురాజ్యముల కమెరికాలోని కాలనీలతో దూర ప్రయాణమున గల్గుశ్రమాలస్యములచే రాకపోకలు దుర్ఘటమయ్యెను, ఆకాలనీలు స్వతంత్రజాతులై, వాటికి ప్రత్యేక భావాశయములు, నూత్నపద్ధతియు నేర్పడెను వృద్ధియైన కొలది ఆ వలసరాజ్యములకు మాతృదేశమువారికి నౌకాయానపుబంధము చాలకపోయెను కనడాలో మహారణ్యమధ్యపు ఫ్రెంచి వర్తక స్థానములును ఇండియాలో పెద్ద విజాతీయులమధ్య బ్రిటిషువారి వర్తకసంస్థయు మాత్రము తమరక్షణసదుపాయ లాభములకై తమ మాతృదేశములపైననే యాధారపడెను 19 వ శతాబ్దారంభపు స్థితినిబట్టి, ఆఖండాంతర రాజ్యములకంతే పరిమితియని చాలమందికి తోచెను 18 వ శతాబ్దిమధ్యను ఖండాంతరములందు బయలుదేరిన గొప్పయూరపియను సామ్రాజ్యములన్నియు 1820 నాటికి చాల చిన్నవయ్యెను రష్యనులుమాత్ర మెప్పటివలె, ఆసియాలోనడ్డుగ వ్యాపించిరి

1815 నాటికి బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమందున్నవి కనడా లోస్వల్పసంఖ్యాకులుగల సముద్రనదీ సర ప్రాంతములు హడ్సనుబే కంపెనీవారి ఉన్నివర్తకస్థానములుతప్ప ఇతరనివాసము లేర్పడని అరణ్యప్రాంతములును, హిందూదేశములో ఈస్టుఇండియాకంపెనీ పాలనలోనున్న ద్వీపకల్పములో 3 వ భాగమును, దక్షిణాఫ్రికాలో నల్లజాతులును విప్లవకారులగు డచ్చివారు నివసించు 'గుడ్‌హోప్' అగ్రపరిసరతీరప్రాంతములును, పశ్చిమఆఫ్రికాతీరమున గొన్నివర్తకస్థానములును, జిబ్రాల్టరుపాషాణమును, మాల్టాద్వీపము, జమైకా, వెస్టిండీసులోని కొన్నిబానిస కార్మికుల స్థానములు, దక్షిణమెరికాలోని బ్రిటిషుగయానా, ఆవలివైపున బందీలబంపుటకేర్పడిన టాస్మేనియా ద్వీపము, ఆస్ట్రేలియాలోని 'బాటనీబే' అను అఖ్యాతస్థానమును మాత్రము స్పెయిను హ్యాబాను ఫిలిప్పైను దీవులలో గొన్నిస్థానములను నిలుపుకొనెను పోర్చుగలుకు ఆఫ్రికాలో ప్రాచీనరాజ్యశేషము కొంతయుండెను తూర్పునఇండియాదీవులలో ననేకములు, డచ్చిగయానా, డెన్మార్కు, వెస్టిండీసులో ఒకటిరెండు దీవులు, హాలండు వశమైయుండెను ఫ్రాంసుకు ఒకటి రెండు వెస్టిండీసు దీవులు ఫ్రెంచిగయానాయు ఉండెను ప్రపంచమున యూరపురాజ్యముల కవసరమైనది, వారు సంపాదింపబోవునది, ఇంతేయనితోచెను.

బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము (1815)

ఒక్క ఈస్టిండియా కంపెనీమాత్రము వ్యాపకధోరణిలో నుండెను

యూరపువారు నెపోలియను యుద్ధములలో నిమగ్నులై యుండినపుడు, తూర్పున ఈస్టిండియాకంపెనీవారనేకగవర్నరుజనరలులక్రింద, ఇండియాలో నంతకుపూర్వము త్తరమునుండి వచ్చిన తురుష్కాది దండయాత్రికుల పద్ధతినే యవలంబించిరి వియన్నాసంధి యనంతరము, ఆకంపెనీవారు పన్నులు విధించుచు, యుద్ధములుచేయుచు, ఆసియాలోని యితరప్రభుత్వములకు ప్రతినిధులనంపుచు, కొంత యధికారముగల రాజ్యమైరి, వారు భారతదేశపు ద్రవ్యమును తమ పశ్చిమదేశముకుబంపు ధోరణిమాత్రము మానలేదు

కొంతకాల మొకరాజుకు మరికొంతకాల మింకొకరికి సహాయకులై, ఈకంపెనీవారు తుదకందరిపై ప్రబలులై సర్వాధిపత్యముకు వచ్చిరి, దానినిటవివరింప వీలులేదు అస్సాం సింధు అయోధ్యరాష్ట్రములకును, వీరిబలము వ్యాపించెను ఈనాటివిద్యార్థులకు పరిచితమగు రీతిని, సామంతరాజ్యముల అతుకులతో, వానినన్నిటిని చుట్టుముట్టి, బ్రిటిషుఅధికారములోనున్న పెద్దరాష్ట్రములుగల హిందూదేశ రాజ్యపుఆకార మేర్పడజొచ్చెను అంతనచట దేశీయసిపాయిల తీవ్రవిప్లవముజరిగి, తరువాత 1859 లో, ఈకంపెనీ

వారి ఆసామ్రాజ్యమును బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు లాగుకొని "హిందూదేశప్రభుత్వపు యుక్తపరిపాలన"కై శాసనమేర్పడి, అందుచే గవర్నరుజనరలు 'వైస్రాయి' (= రాజప్రతినిధి)గ మారెను కంపెనీవారికిబదులు బ్రిటిషుపార్లమెంటుకు బాధ్యుడగు భారతమంత్రి యేర్పడెను 1877 లో, బీకన్సుఫీల్డుప్రభువు విక్టోరియారాణిని హిందూదేశచక్రవర్తినిగా బ్రకటించి, సామ్రాజ్యతత్వమును బూర్తిచేసెను

భారతదేశము ఇంగ్లండు ఇప్పుడీవిచిత్రరీతిని కలుపబడియున్నవి హిందూదేశపాలన మిప్పటికిని మొగలాయి సామ్రాజ్యపద్ధతినే యున్నది కాని పూర్వపు మొగలు చక్రవర్తి స్థానమును రాజాలంకృతమగు బ్రిటిషు ప్రజాసత్తాకరాజ్య మాక్రమించెను, హిందూదేశమున వ్యక్తి నిరంకుశత లేదు, కాని ఆపాలనము నిరంకుశముగనేయున్నది. దానిపాలనలో నిరంకుశరాజత్వపు లోపములు, ప్రజారాజ్యోద్యోగుల వ్యక్తిలోపము, బాధ్యతాశూన్యతయు చేరియున్నవి. భారతీయుడు తన బాధల జెప్పుకోదలచిన, తానుదర్శింపదగిన రాజెవరును గన్పింపరు అందుల చక్రవర్తి యొక స్వర్ణమూర్తి ఆ భారతీయుడు ఇంగ్లండులో కరపత్రముల బంచిపెట్టుటయో, లేక బ్రిటిషువారి కామన్సు సభలో ప్రశ్నలడిగించుటో జరిపింపవలెను పార్లమెంటు

బ్రిటిషు కార్యములలో నిమగ్నమైయున్నకొలదిని, ఇండియా విషయమున దృష్టితగ్గిపోయి, హిందూదేశము అచటి యధికారవర్గపు కరుణపై నాధారపడి యుండును.

రైలుమార్గములు స్టీమరులు విరివిగా వ్యాపించువరకును, ఇండియాలో దప్ప యింకెక్కడను యూరపియను సామ్రాజ్యము లధికముగా వ్యాపింపలేదు బ్రిటనులోని ఒక తెగ రాజ్యాంగవేత్తలు ఖండాంతరపు ఆస్తులు రాజ్యముల సత్పరిపాలనకు హానికరములని యెంచిరి ఆస్ట్రేలియాలో ఇంగ్లీషువారివ్యాప్తి మొదట మందముగనుండెను, కాని 1842 లో విలువగల రాగిగనులును, 1851 లో బంగారుగనులును అచ్చట దొరకసంతనే, దానికి క్రొత్త ప్రాముఖ్యము వచ్చెను ప్రయాణసౌకర్య వృద్ధిచే, ఆస్ట్రేలియాఉన్ని యూరపుకు తేబడి, అందు విశేషముగ అమ్మబడెను 1849 వరకు, కనడాకూడ ఎక్కువయభివృద్ధి జెందలేదు అచ్చటి ఫ్రెంచి బ్రిటిషు నివాసులకు మధ్యతగవులు, అనేక విప్లవములు, కలిగెను, తుదకు 1867 లో కనడాలో ఫెడరలుడొమినియను (= సంయుక్తాధినివేశము) విధానమేర్పడి, కల్లోల మణగెను కనడావారి దృక్పథమును మార్చినది రైలుమార్గము అందుచే సంయుక్తరాష్ట్రములలోవలె కనడావారును పశ్చిమదిశకు విరివిగ వ్యాపించి, ధాన్యాది వస్తువులను యూరపుకు

సులభముగఁబంపి యమ్ముకొనఁ వీలుకలిగెను, వారు విరివిగ వేగముగ పెరుగుచున్నను, భాషలోను ఆదర్శములోను అభిమానమందును ఒకేజాతిగ నుండగల్గిరి రైలుమార్గములు స్టీమర్లు తంతిమార్గము కాలనీల అభివృద్ధిపరిస్థితులన్నిటిని మార్చివేసెను

1840 కి పూర్వమే, న్యూజీలండులో ఇంగ్లీషువారి వలనలేర్పడి, ఆద్వీపసౌకర్యముల నుపయోగించుకొనుటకు న్యూజిలండు భూమికంపెనీ' ఒకటియేర్పరుపబడెను 1840లో న్యూజిలండుకూడ బ్రిటిషువారి కాలనీలరాజ్యములందు జేర్చబడెను

బ్రిటిషురాజ్యము లన్నిటిలో ముందుగా, ఈక్రొత్త ప్రయాణసౌకర్యములవలని ఆర్థికలాభములను కనడా పొందెను ఇంతలో దక్షిణఅమెరికాలోని రిపబ్లికులు (ముఖ్యముగా 'అర్జింటైను') పశువులవర్తకమందును, కాఫీపంటయందును, యూరపుతో ప్రయాణసౌకర్యలాభముల గమనింపజొచ్చిరి ఇంతకుపూర్వము ఈనిర్జనవన్యప్రదేశముల బంగారము, ఇతరలోహములు, పచారిదినుసులు, దంతములు, బానిసలవ్యాపారము, యూరపియను రాజ్యముల నాకర్షించెను 19 వ శతాబ్దము చివరకు యూరపులో జనాభా పెరుగుటచే, ఆ ప్రభుత్వములు ముఖ్యాహారపదా

ర్థములకై, ఇతరప్రాంతములపై నాధారపడిరి దీనికతోడు పెంపొందుచున్న వైజ్ఞానిక పరిశ్రమపద్ధతులచే, ఆపరిశ్రమ లలో వాడుటకై క్రొత్తముడివస్తువులకు, క్రొవ్వు, మైనము, రబ్బరు, మొదలగు యిదివరలో లెక్కవేయబడని పదార్థ ములకును గిరాకి గలిగెను బ్రిటను, హాలండు, పోర్చుగలు వారు తమపాలనలోని రాజ్యములందు ఉష్ణ సమశీతోష్ణదేశ ముల వస్తువులుండుటచే, అత్యధికమగు వర్తక లాభమును బడయుచుండిరి 1871 తరువాత, జర్మనీ, ఫ్రాన్సు, కొంత కాలమునకు ఇటలీయు, ఇతరులాక్రమించని ముడివస్తువులు గల ప్రదేశములకొరకును, ఆధునిక నాగరికత వ్యాపింపజేసి లాభము పొంద వీలగు ప్రాచ్య దేశములకొరకును, వెదుక జొచ్చిరి

మన్రోసిద్ధాంత మడ్డుపరచిన అమెరికాలో తప్ప తక్కిన ప్రపంచమంతటను రాజకీయరక్షణలేని ప్రదేశములకై యూరపియనులలో సంఘర్షము బయలుదేరెను

యూరపువారికి తమ సమీపమందున్న ఆఫ్రికా బాగుగ తెలియనిదై, అనేకావకాశములు గలదై యుం డెను 1850 వరకది అంధకార బంధురమగు విచిత్రఖండ ముగ తోచెను, ఈజిప్టుతీరదేశము మాత్రము తెలిసియుం డెను ఆఫ్రికాలోనికి మొదట చొచ్చుకొని పరిశోధించి

వచ్చిన ధీరాన్వేషకు లాశ్చర్యకథల జెప్పుచుండిరి, వారి మార్గమునంటి వెళ్ళిన రాజకీయ ప్రతినిధులు పాలకులు వర్తకులు వలసజనలు వైజ్ఞానికులు కొన్నిటిని తెల్పిరి అతి విచిత్రమగు మర్రిగజ్జులబోలు నరజాతులు, 'ఒకాపీ' వంటి నూతన మృగములు, అద్భుత ఫలపుష్పములు, క్రిమికీటకములు, భయంకరరోగములు, దిగ్భ్రమగొలుపు గహనపర్వత దృశ్యములు, భూమధ్యపు విశాల సముద్రములు, మహానదులు, సెలయేళ్లు, ఇవియన్నియు నొక నూతన ప్రపంచమై యుండెను ఇచట జింబాబ్వేయొద్ద విస్తృతమగు నొక ప్రాచీన నాగరికత దక్షిణముగా వ్యాపించిన చిహ్నములు గూడ కనబడెను ఈ నూతన ప్రపంచముకు యూరపియనులు వచ్చిరి అప్పటికే అచట బానిస వర్తకము చేయు అరబ్బులు తుపాకుల ధరించియుండిరి, నీగ్రోలస్థితి కల్లోలముగ నుండెను

1900 నాటికి, అనగా అర్ధశతాబ్దములో, యూరపు ప్రభుత్వములు ఆఫ్రికానంతను అన్వేషించి, పటముగీచి, పరిశోధించి, అంచనాలువేసి, పంచుకొనిరి, ఈ తగవులలో అచటి దేశీయుల క్షేమ మెంతమాత్రమును లక్ష్యపెట్టరైరి; అరబ్బు బానిసవర్తకుల తొలగింపకున్నన, వారిని నిరోధించిరి. కాని బెల్జియను కాంగో అడవులలో దేశీయజాతుల

నిర్బంధించి తయారుచేయించు రబ్బరుకై, అనుభవములేని యూరపియను ఉద్యోగులు దేశీయుల బాధించి, ఘోర దౌర్జన్యము లొనరించిరి, ఈవిషయమున, ఏయూరపియను పరిభుత్వమును నిర్దోషి కాదు

బ్రిటిషువారు 1883 లో ఈజిప్టును వశపరచుకొనిరి ఈజిప్టు టర్కీవారి సామ్రాజ్యమందు జేరియున్నను, బ్రిటిషువా రీజిప్టు వదలలేదు 1898లో, 'కలనల్ మార్చండ'ను నొకడు పశ్చిమతీరమునుండి, మధ్యఆఫ్రికాదాటి 'ఫషోడా' యొద్ద ఉత్తరనైలు నాక్రమింపబోయెను, అందుచే నాతగవు ఫ్రెన్చ బ్రిటనుల యుద్ధమువరకు లాగెను వీనినిక్కడ వివరింప స్థలము లేదు

ప్రథమమున బ్రిటిషుప్రభుత్వము దక్షిణాఫ్రికా లోని 'బోయర్లు' అను డచ్చినివాసులను ఆరెంజినదిరాజ్యము లోను ట్రాన్సువాలులోను స్వతంత్ర ప్రజాస్వామ్యముల స్థాపించుకొన నిచ్చెను, కాని 1877 లో విచారించి, ట్రాన్స్వాలు ప్రజాతంత్రరాజ్యమును బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమున గలుపుకొనెను ట్రాన్స్వాలు బోయర్లు పోరాడి, మజూబా పర్వతయుద్ధానంతరము (1881), స్వాతంత్ర్యము సంపాదించిరి పత్రికల ప్రచారము 'మజూబా' పర్వతము నిరంతరము ఇంగ్లీషువారికి జ్ఞప్తికివచ్చునటుల జేసెను 1899

లో నారెంజు రిపబ్లికులతోను బ్రిటనుకు యుద్ధముకలిగి, మూడేండ్లు బ్రిటిషువారి కపారమగు వ్యయమై, తుదకా రెండు రాజ్యములును లొంగిపోయెను.

అవి చాలకాల మిట్లు లోబడియుండలేదు. బ్రిటనులో అప్పుడు పాలించిన ప్రభుత్వపక్షము మారిన తరువాత, 1907 లో బ్రిటిషులిబరలు పక్షమువారు దక్షిణాఫ్రికా సమస్యను చర్చించిరి. ఈపూర్వపు ప్రజాతంత్రికములు గూడ స్వతంత్రములై, కేప్ కాలనీ నేటాలులతోబాటు మనస్ఫూర్తిగా దక్షిణాఫ్రికారాష్ట్రముల 'యూనియను' (సమితి) లోజేరి, బ్రిటిషుప్రభుత్వముక్రింద, తమ్ము తామే పాలించుకొనెడి ఒకే 'ప్రజాతంత్రికము'గా నేర్పడెను.

25 వత్సరములలో ఆఫ్రికావిభజన మిట్లు పూర్తి యయ్యెను. పశ్చిమతీరమున స్వాతంత్ర్యమొందిన బానిసల స్థానమగు 'లైబీరియా', ముసల్మానుసుల్తాను ఆధిపత్యము క్రిందనున్న 'మొరాకో', 1896 లో అడోవాయుద్ధమున ఇటలీతోపోరి స్వాతంత్ర్యము నిలుపుకొన్న ప్రాచీన విచిత్ర దేశమగు అబిసీనియా, ఈమూడు చిన్న దేశములు మాత్రి కాయాక్రమణలో బడలేదు *

* 'వెస్టిండీసు' అని పైనచెప్పిన దీవులు అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రముల కాగ్నేయదిశ నట్లాంటికుమహాసముద్రావృతమై యున్నవి.

15 వ శతాబ్దిలో కొలంబసు భారతచీనాదేశముల జేరుటకు పశ్చిమసముద్ర యాత్రజేసి యిప్పుడీదీవులజేరి, అవియే హిందూదేశప్రాంతమని భావించెను. అందుచే పాశ్చాత్యులందరు వానిని 'ఇండీస్' అనిరి, అవి పొరబాటని తెలిసినమీదట, అవి 'వెస్టిండీస్' (పశ్చిమహిందూప్రాంతము) అనియు మనదేశమున కాగ్నేయదిశనున్న జావాసుమత్రాబార్నియో మున్నగు ద్వీపములను 'ఈస్టిండీస్' (తూర్పుహిందూప్రాంతము) అనియు, పిలువ జొచ్చిరి ఇట్లే మనభారతదేశమందు వ్యాపారమును తరువాత రాజ్యాధికారమున వేసిన ఇంగ్లీషుకంపెనీకి 'ఈస్టిండియా కంపెని' అని పేరు వచ్చెను దానిస్థానమున మనదేశమునకు సర్వాధికారులుగానున్న బ్రిటిషు పార్లమెంటువారు మనదేశమందాయా శాసనసభలను సలహాసంఘములుగనే వినియోగించుకొనుచు, లండనులోని ఇండియా కౌన్సిలు ద్వారాను మనదేశమందు గవర్నరు గవర్నరుజనరలులద్వారాను వారికార్యనిర్వాహకులద్వారాను మనదేశమును పాలించుచున్నారు పార్లమెంటుకే అంత్యాధికారమను భావముతో, మనరాజకీయనాయకులు కొందరు, ముఖ్యముగా మితవాదివర్గమువారు, అప్పుడప్పుడు పైనచెప్పినట్లు ఇప్పుడును ఇంగ్లండులో కరపత్రములపంచి కామన్సులో ప్రశ్నల నడిగించుచునే ఉన్నారు కాని, అందువలన సాధారణముగా నిజమైన పరిహారము కలుగుటలేదు

ఆఫ్రికాలో తూర్పుప్రాంతమందున్న అబిసీనియా రాజ్యము ఇటలీతో 1896 లో పోరి స్వాతంత్ర్యము నిలుపుకొన్నను, అది చాలకాలము నిలువలేదు ఇటలీవారబిసీనియాతో యుద్ధమునకై విశ్వప్రయత్నములజేసి సేనలసిద్ధపర్చి యుద్ధప్రకటనచే అబిసీనియా నాక్రమించి ఘోరముగ విధ్వంసముల జరిగించినారు రెండుదేశములును నానాజాతిసమితిలో చేరియుండుటచే, ఆసమితివారు న్యాయము పరిష్కరించి యుద్ధము

లేకుండజేయవలెనని అబిసీనియా రాజు కోరినాడు, జాతిసమితిలో ప్రబలులగు యూరపియను ప్రభుత్వములవారట్లు చేయలేదు మొరాకో చాలవరకు ఫ్రెంచివారి ఆధిపత్యమున బడినది, లైబీరియా స్వేచ్ఛయు దాదాపు నామమాత్రమే ఇప్పుడు ఆఫ్రికాలో యూరపియను విజృంభణ వెనుకొనని పూర్తిగా స్వతంత్రమని చెప్పుకొనదగు దేశీయరాజ్యములేదని చెప్పవచ్చును

ఇటలీసేనలు దారుణమగు ఆగ్నేయాస్త్రములవంటి దారుణాస్త్రములతోను వాయువిమానములతోను ఆధునికయుద్ధసాధనములులేని అబిసీనియనుల బాధపెట్టిరి, కాని వారు శూరులై, సాహసముతో నెదిర్చిరి తుదకు ఇటలీవారన్యాయముగ విషవాయువుల బ్రయోగించియు యుద్ధవిమానముల నిర్దయముగ నుపయోగించియు, కొంతజయము పొందిరి అంతట అబిసీనియా చక్రవర్తి ఆంగ్లప్రభుత్వముతో సలహా చేసి రాజ్యమువీడెను ఇటలీవారు రాజధానియగు 'అడిస్ అబాబా' ప్రవేశించి, అబిసీనియాను కబళించినారు నానాజాతిసమితివారు చర్చలతో కాలక్షేపము చేసినారు తరువాత కొంత చర్చానాటకము జరిగిన, బ్రిటనువగైరా ముఖ్యప్రభుత్వము లిప్పుడు అబిసీనియాలో ఇటలీ పాలనను గుర్తించి, అందుకొప్పుకొన్నారు

---

63 ఆసియాలో యూరపియనుల ఆక్రమణ జపానువృద్ధి

ఆఫ్రికాలో యూరపియనుల యాక్రమణతో దానిస్థితికి శాశ్వత పరిష్కారమైనదనుట కధికసంఖ్యాకు లొప్పుకొనరని తోచును, కాని చారిత్రకు డట్లే వ్రాయవలెను 19వ శతాబ్దిలో యూరపియనులకు సూక్ష్మవిమర్శ చేయు అలవాటు లేక, స్థూలభావములే యుండెను పాశ్చాత్యదేశములంగలి యాంత్రిక పరిణామముచే యూరపియనులకు గలిగిన సదుపాయములు తాత్కాలికములు వాటిచే మానవులపై యూరపియనుల కేర్పడిన నాయకత్వము శాశ్వతముగనుండునని, మంగోలుమహావిజయము మొదలగు వానిని రవ్వంతయేని యెరుగని కొందరు పొరబడిరి, కాని, విజ్ఞానమును దానిఫలితములను ఇతరులును గ్రహింపవచ్చును చీనావారును భారతీయులును ఇంగ్లీషు ఫ్రెంచి వారియంత నేర్పుతో బరిశోధనల జేయగల్గుదురు పాశ్చాత్యులలో సహజవిజ్ఞానోత్తేజనమును ప్రాచ్యులలో సహజమాంద్యము పూర్వాచారపరత్వమును కలవనియు, అందుచే యూరపియనుల లోకప్రాబల్యము శాశ్వతమే యనియు కొందరు భావించిరి

ఈవ్యామోహమున, వివిధయూరపియను రాజ్యముల విదేశాంగ శాఖవారు బ్రిటిషువారితో బాటు ప్రపంచమందలి

అనాగరికవస్యస్థలులకై తగవులాడిరి, మరియు ఆసియాలోని సమృద్ధనాగరిక జనులనుగూడ, ముడిపదార్థములవలె వశపర్చుకొని గ్రహింపవచ్చునని, వారిని తమలో పంచుకొనజొచ్చిరి భారతదేశమున లోలోన దుర్బలమైనను పైకి అద్భుతముగ గన్పట్టు బ్రిటిషుపాలకవర్గపుసామ్రాజ్యపద్ధతిని ఈస్టిండీసులోని లాభదాయకమగు డచ్చివారి విశాలరాజ్యమును చూచి, పర్షియా టర్కీ ప్రాచ్యద్వీప చీనా జపానులలో గూడ నట్టివైభవము నొందవచ్చునని యూరపులోని కొన్ని ప్రత్యర్థి రాజ్యము లాశపడినవి

1898 లో జర్మనులు చీనాలోని 'కియాచౌ'ను పట్టుకొనిరి, బ్రిటిషువారు అందలి 'వీ-హై-వీ'ని ఆక్రమించిరి. మరియు రష్యనులు కొరియాలోని నౌకాశ్రయమగు పోర్టు ఆర్థరు కోటను పట్టుకొనిరి అంతట చీనాలో యూరపియనులయెడ ద్వేషానలము రగుల్కొనెను కొందరు యూరపియనులను క్రైస్తవులను సంహరించి, 1900లో చీనులు తమ రాజధానియగు పెకినులోని యూరపియను ప్రతినిధుల కార్యాలయమును ముట్టడించిరి *ఇంతలో యూరపియనులందరి మిశ్రసేనయొకటి 'పెకిను'కు నడుపబడి ఆ ప్రతినిధుల రక్షించి, ఆదేశపు అమూల్యవస్తువుల విశేషముగ అపహ

*ఇదియే బాక్సరు విప్లవమనబడును

రించిరి అంతట రష్యనులు మంచూరియానాక్రమించిరి 1904 లో బ్రిటిషువారు టిబెత్తుపై దండెత్తిరి

కాని యీ మహారాజ్యముల తగవులలో, నవ్య రాజ్యమగు జపాను ముందుకు వచ్చెను. ఈ చరిత్రయందింత వరకును జపానుకు ప్రాముఖ్యము రాలేదు మూలనున్న జపానువారి నాగరికత మానవజీవితపు పరిణామము కంతగా తోడ్పడలేదు వా రితరులనుండి యధికముగ గ్రహించిరి, కాని, ఇతరుల కేమియు నీయలేదు. అసలు జపానీయులు మంగోలుజాతివారు వారి నాగరికత, వ్రాత, సారస్వతము, శిల్పకళాదులు, చీనావారినుండి వచ్చెను వారి చరిత్ర చాలచిత్రము క్రీ త మొదటి శతాబ్దములలో వారిలో సామంతరాజ్యపద్ధతి యుండెను. ఫ్రాంసులో ఇంగ్లీషు వారి యుద్ధములవలెనే, ప్రాచ్యదిశను జపానువారు కొరియా చీనాలపై బడుచుండిరి యూరపుతో జపానుకు ప్రథమ సంబంధము 16 వ శతాబ్దమున గల్గెను 1542 లో కొంత మంది పోర్చుగీసువారొక చీనాయోడలో జపాను చేరిరి 1549 లో ఫ్రాన్సిసుక్జేవియర్ * అను నొక జెసూయిటు

---

* ఈయన 'ఏసుసమితి' స్థాపకులలో నొకడు 1542 లో భారతదేశమున గోవా తిరువాన్కూరు మున్నగుచోట్ల క్రైస్తవప్రచారము చేసెను

ప్రచారకుడచ్చట బోధింపసాగెను. కొంత కాలము జపాను పాశ్చాత్య సంబంధము నంగీకరించెను క్రైస్తవ ప్రచారముచే చాలమంది జను లామతమును స్వీకరించిరి 'విలియం ఆడమ్స్' అను నొకడు జపానీయుల కాంతరంగికుడై, గొప్ప నౌకల నిర్మించు విధానమును వారికి జూపెను జపాను వారి నౌకలలో భారత దేశముకును 'పెరూ'కును ప్రయాణములు జరిగెను ఆ సమయమున స్పానిషు డామినికనులకును పోర్చుగీసు జెసూయిటులకును ఇంగ్లీషు డచ్చి ప్రొటెస్టంటులకును మధ్య పోరాటములు గలిగి, వారిలో ప్రతి వారు తక్కిన తమ విరోధులు ద్రోహబుద్ధితో నున్నట్లు జపాను ప్రజల కొకరిపై నొకరు చాడీలు చెప్పి, వారినిజాగ్రత్త పడుమని హెచ్చరించిరి కొంత ప్రబలుచుండిన జెసూయిటులు బౌద్ధుల హింసించి, అవమానింప మొదలు పెట్టిరి యూరపియను లందరు దుర్భరాసహ్య జాతియని, అందును కాతలికు క్రైస్తవమతము పోపును ఇదివరలోనే ఫిలిప్పైనుదీవుల స్వాధీనపరచుకొన్న స్పానిషు రాజును పన్నుచున్న కుతంత్రి చిహ్నము అని, తుదకు జపానువారు నిశ్చయించిరి ఈ క్రైస్తవుల బాధచే 1638 లో జపానీయులు యూరపియనులను బహిష్కరించిరి, 200 ఏండ్లవరకు అట్లేయుండెను. ఈ 200 వత్సరములలోను, జపానీయులు

లోకాంతరమున నివసించుచున్నట్లుండి, మిగతా ప్రపంచము తో నెట్టిసంబంధమును లేకుండిరి, తీరముల వెంట పోవు చిన్న నౌకలుతప్ప, పెద్దనౌకల నిర్మింపనియ్యరైరి జపానీయుడెవ డును బయటకుపోవీలులేదు యూరపియను లెవరును జపాను లోనికి రావీలులేదు

ఇట్లు రెండు శతాబ్దముల కాలము జపానుకు ప్రపంచపు చరిత్ర ప్రవాహముతో సంబంధము లేకుండెను. జనాభా మొత్తములో నూటికయిదుగురైనలేని 'సమ్యురై' లను సామంతరాజన్యులు నిరంకుశముగ ప్రజల బీడింపజొచ్చిరి ఈలోపున తక్కినలోకమంతటను విశాలభావములు నూతన రాజ్యములు నేర్పడెను నూతననిర్మాణపు నౌకలు తరుచు జపానుతీరములనుండి పోవుచు, కొన్నిసమయముల నౌకా భంగముచే నావికులు తీరము జేరుచుండిరి జపాను పాశ్చా త్యరాజ్యములతో సమముగా వృద్ధిజెందుటలేదని, తక్కిన ప్రపంచముతో సంబంధముండిన డెషీమా దీవిలోని డచ్చి వలసరాజ్యముద్వారా తెలియుచుండెను 1837 లో, పసిఫికు మహాసముద్రమున నీటిపై చాలదూరమున జిక్కుపడిన కొందరు జపానీయనావికుల దీసుకొని, చుక్కలు చారలుగల యొకవిచిత్రపతాకముతో* జపానులోని 'యెడో' అఖాతము

---

*చుక్కలు చారలు అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రపు జాతీయధ్వజ చిహ్నము

నొక నౌకవచ్చెను, దానిని ఫిరంగులతో జపానువారు పార ద్రోలిరి ఇట్టిపతాకముతోనే మరికొన్ని నౌకలు మరల గన్పించెను 1849 లో 18 అమెరికను నావికులు నౌకాభంగముచే జపానునేలపై జేరిరి, వారివిడుదల గోరుటకొక నౌక వచ్చెను 1853 లో, 'కమ్మొడోర్ పెర్రీ' అను అమెరికను నౌకానాయకుడు నాలుగుయుద్ధనౌకలతో వచ్చి, పొమ్మన్ననుపోక, అనిషిద్ధతీరములందే లంగరువైచికొని, అప్పటి జపానుపాలకులగు యిరువురు ప్రభువులకును రాయబారము లంపెను 1854 లో నతడు మరల ఆవిరిచేనడిపి పెద్దఫిరంగులమర్చియున్న పది అద్భుతనావలతో వచ్చి, వర్తకమునకును యితరసంబంధములకును షరతులబంపెను జపానువారు వారి కడ్డుపెట్టలేకపోయిరి 500 రక్షకభటులతో సంధిపత్రము సంతకముచేయుటకు నౌకనుండి తమ దేశములోని కావిదేశీయులు దిగిరి, జపానీయులు గుంపులుగాచూగి, తమవీధులలోగల్గిన అనూతనదృశ్యమును, ఆశ్చర్యముతో జూడసాగిరి

అమెరికా వెంబడి, రష్యా, హాలండు, బ్రిటను, వచ్చెను 'షిమనోసెకీ' జలసంధి ప్రాంతాధికారియగు జపానుప్రభువొకడు, ఈవిదేశనౌకలపై తుపాకుల ప్రేల్పించెను కాని బ్రిటీషు డచ్చి అమెరికను ఫ్రెంచి యుద్ధనౌకలన్నియు

జేరి యేకమై ముట్టడించి, శతఘ్నులు ప్రేల్చి, అచటి కోట బురుజుల ధ్వంసమొనర్చి, ఖడ్గధారుల జెదరగొట్టెను తుదకు (1865) వీరందరు చేరిన సైన్యమొకటి 'కయోటో' యొద్ద జపానువారు కొన్ని సంధిషరతుల నంగీకరించు నట్లు జేసెను, ఇట్లు జపానుకు మరల ప్రపంచముతో సంబంధము కలిగెను

ఈ వృత్తాంతములచే విశేషావమానముకలిగి, జపానీయు లద్భుతజ్ఞానశక్తులతో తమ సంస్కృతిని సంస్థలను యూరపియనువానితో సమస్థితికి దెచ్చుటకు బూనుకొనిరి అంతట జపానువారు మానవజాతి చరిత్రయం దికెన్నడును మరి యేజాతియు పొందని తీవ్రాభివృద్ధి గాంచిరి 1866 లో, జపానీయులు మధ్యయుగమునాటి ప్రాచీన భూస్వాముల వికృతపద్ధతిలో నుండిరి, 1899 కి ఉత్తమాభివృద్ధి జెందిన యూరపియను రాజ్యములతో సములై, పూర్తిగ పాశ్చాత్యులవలెనైరి ఆసియావారు యూరపియనులకు వెనుకబడిరని, వారిస్థితి ఇకబాగుపడదని, కొందరెంచిరి, ఆ దురభిప్రాయము వారు పోగొట్టి, యూరపువారి అభివృద్ధియే మందముగా నున్నట్లు తోపింపజేసిరి

1894-95 లో చీనాతో జపాను యుద్ధముచేసెను, దాని నిచ్చట వివరింపజాలము జపానెల్లు పాశ్చాత్యరీతికి

వచ్చెనో, అందుచే దెలిసెను, జపానుకు అతిసమర్థముగు పాశ్చాత్యపద్ధతి సేనయు, చక్కని చిన్న నౌకాదళమును కూడ నుండెను జపానునకుగల్గిన పునరుజ్జీవ విశేషమును బ్రిటిషువారు అమెరికావారు గ్రహించి, దానిని యూరపియను రాజ్యము వలె గౌరవింపజొచ్చిరి, ఆసియాలో భారతదేశమువంటి యితర ప్రాంతములకై వెదుకుచుండిన తక్కిన యూరపియను రాజ్యముల వారు మాత్ర మీపరిస్థితి గ్రహింపరైరి మంచూరియాలోనుండి కొరియాకు రష్యా వ్యాపించెను ఫ్రాంసు అప్పటికే దక్షిణమున బర్మాకాగ్నేయ ప్రాంతమందున్న టాంకిన్ అన్నాములలో తన అధికారము స్థాపించుకొనెను జర్మనీ యొందైన ఆక్రమణదేశమునకై వెదుకసాగెను 1895 లో జపాను చినా నోడించెను, కాని, ఈమూడు రాజ్యములును ఆవిజయముచే చీనానుండి జపాను యెట్టిలాభమును బొంద నీయకుండ జేసి, మరల యుద్ధముకలుగునని యుద్ధమందలసి యున్న జపానును వారు బెదరించిరి

జపాను తాత్కాలికముగ లొంగి, తన బలమును కూడదీసుకొనెను, పదేండ్లలో జపానుకు రష్యాతో యుద్ధముకలిగెను, అందు యూరపియనులకు గర్వభంగమై ఆసియాలో నూతనశక మారంభించెను పాపము రష్యను ప్రజలకంత దూరమున తమకుగలుగనున్న యీయాపత్తుసం

గతియే తెలియదు ధీమంతులగు కొందరు రష్యనురాజ్యాంగ వేత్తలు ఈ వెర్రిదాడియన్న నిష్టపడకుండిరి కాని, రష్యాలో 'జారు' చుట్టును శ్రీమంతులగు కొందరాశాపరులు అతనిబంధువులగు ప్రభువర్గీయులు జేరి, మంచూరియా చీనాల నాక్రమించుటకై యత్నించుచు, వెనుదీయుట కెంతమాత్రము నంగీకరింపరైరి అంతట జపానువీరుల సేనలు నావలపై పోర్టుఆర్థరు రేవుకును కొరియాకును చేరెను సైబీరియను రైలుమార్గముమీదుగా బండ్లకొలది అనేక రష్యను జానపదులాదూరరణరంగము లోనికి పంపబడి, అందు జపానుయోధుల శస్త్రముల కాహుతియైరి

సరియగు నాయకత్వము సాధనసామగ్రిలేని యా రష్యను అక్షౌహిణులు సముద్రముపైనను భూమిమీదను నోడెను రష్యనుల బాల్టిక్ నౌకాదళము ఆఫ్రికానంతను జుట్టివచ్చి, 'చుషిమా' జలసంధియొద్ద జపానీయులచే పూర్తిగా ధ్వంసముచేయబడెను దూరదేశమందు తమవారి వ్యర్థనాశముచే రష్యను ప్రజలు కుపితులై, తిరుగబడిరి అందుచే 1905 లో 'జారు' యుద్ధము ముగించెను ఆసంధిప్రకారము 1875 లో రష్యా ఆక్రమించిన సఘేలియను దీవి దక్షిణభాగమును, కొరియాను జపానువారి కిచ్చివేసి, జారు మంచూరియా గూడ వదలుకొనెను, అంతట ఆసియాపై యూరపి

యనుల దండయాత్ర లంత మోఁదవచ్చి, యూరపియనుల ఆక్రమణపట్లు సడలజొచ్చెను *

---

* రష్యాజపాను యుద్ధానంతరము ఆసియాలోని యితరదేశముల వలె భారతదేశమునఁగూడ నూతనజాతీయభావము జనించెను కొన్ని నూతనపరిశ్రమలు విద్యాలయములు స్థాపింపబడెను అంతట 1908 లోను 1919 లోను రాజ్యాంగమున కొన్ని సంస్కారములు గావింపబడెను చీనాలో జాతీయోద్రేకము కలిగి, 1912 లో చక్రవర్తి తొలగింపబడి, రిపబ్లికు అనగా ప్రజాతంత్రక ప్రభుత్వము స్థాపింపబడెను కాని కొలదికాలములోనే భేదము లంకురించి, అంతర్యుద్ధములు కలిగెను యూరపు యుద్ధఫలితముగ జపాను బలమధికమయ్యెను 1923 లో గొప్ప భూకంపము ఉప్పెన అగ్నిప్రమాదముకలిగి, రాజధానినగరాలకు నష్టము కలిగెను, కాని జపానీయు లసాధారణ ధైర్యోత్సాహములతో పునర్నిర్మాణము చేసికొనిరి జపాను జనసంఖ్య వేగముగ వృద్ధియగుచుండ, కొండలతో నిండియున్న ఆచిన్నద్వీపములు తమ వ్యవసాయాదులకు చాలక వేరువలసప్రదేశములకొరకును, ముడివస్తువుల సంపాదనకును ఆజనుల కార్మికయంత్రాగారములందలి వస్తువుల వ్యాపారవ్యాప్తికొరకును అన్యదేశములందువ్యాపింప యత్నమునారంభించిరి తమకు దక్షిణమందున్న ఆస్ట్రేలియాలో విశేషభాగమచ్చటి శ్వేతజనుల వాసమున కలవికానిదగుటచే, తమకు వీలుగానున్న ఉత్తరాస్ట్రేలియాకు పోవుటకు జపానీయులుత్సహించిరి, కాని ఆస్ట్రేలియను లాప్రదేశము ఖాళీగానున్నను సరేగాని శ్వేతేతరులనందు వలసకు రానియ్యరైరి 1923 లో చీనాలో ముఖ్యనగరమగు షాంఘైపై జపానీయులు దాడిసలిపిరి తరువాత 1930-1931 లో మంచూరియా నాక్రమించి, దానిని చీనానుండి స్వతంత్రముజేసి,

దానికి 'మంచూకో' అను పేరిడిరి, అది యిప్పుడు పేరుకు స్వతంత్రమై నను జపానీయులలోనిదే ఇది జాతిసమితిసూత్రములకు భిన్నమైనను జాతిసమితివారందుకు తగుచర్య యేమియు సలుపలేదు మంచూకో ఇప్పుడు జపానువారి పాలనలోనే యున్నది చీనాజపానులమధ్య పరస్పరానుకూలమగు సంధికి ప్రయత్నము జరుగుచుండినది కాని ఆర్థికరాజకీయములందు చీనాప్రభుత్వమువారు జపాను యిష్టముప్రకా గమే నడుచుకొనవలెనని, జపాను యిష్టముకు భిన్నముగ రష్యా వగైరా విదేశప్రభుత్వములతో సైనికద్రవ్యానుబంధములు పెట్టుకొనగూడదని జపానుప్రభుత్వము షరతుపెట్టినది అందువలన ఉభయులకు సంధి కుదరలేదు

64

1914 సం॥రంలో బ్రిటిషుసామ్రాజ్యము

బ్రిటిషు సామ్రాజ్యముకు రైలు స్టీమరు సౌకర్యమాధారము దాని వివిధభాగముల నిటకక్షత్రముగ గమనింతము ఇది యంతకుముం దెన్నడు లేని విచిత్ర రాజకీయ సమ్మేళనము

వీటిలో మొదటిది ఆసంస్థకంతకు కేంద్రమగు బ్రిటిషు దీవులు, అది రాజయుతమగు "ప్రజాతంత్రక"ము ఇంగ్లండు కలసియుండుట ఐరిషుప్రజలలో చాలమంది కిష్టము కాదు ఇంగ్లండు, వేల్సు, స్కాట్లండు, ఐర్లండుల శాసన సభల కలయికచే బ్రిటిషుపార్లమెం టేర్పడెను పార్లమెంటులో అధికసంఖ్యావర్గమువారు ముఖ్యామాత్యుని మంత్రిమండలిని నిర్ణయింతురు. వారు తరుచు బ్రిటిషువారి స్వీయపరిస్థితుల సందర్భమునుబట్టి ఏర్పడుదురు ఈమంత్రివర్గమే మిగిలిన సామ్రాజ్యము నంతను శాంతియుద్ధాధికారములతో సహా, అంత్యాధికారము గల్గి పాలించును

బ్రిటను తరువాత, రాజకీయముగ ముఖ్యమైనవి ఆస్ట్రేలియా, కనడా, బ్రిటిషువారి చిరకాలాకాంతమగు (1583) న్యూఫౌండ్‌లండు, న్యూజీలండు, దక్షిణా

ఫ్రికా సమితి, ఇవియన్నియు స్వపరిపాలనగలిగి క్రియలో స్వతంత్ర రాజ్యములై, బ్రిటనుతో మైత్రికలిగియుండును, తత్కాలపు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు వీటిలో ప్రతిరాజ్యమందు రాజుతరఫున ఒక ప్రతినిధిని నియమింతురు

తరువాత ముఖ్యమైనది భారతదేశము, ఇందు రక్షితులగు పరాధీనసంస్థానములతో సహా, ఏడెనుకనుగూడ ఆంగ్లప్రభుత్వముండును ఇది మొగలుదర్బారువంటిది ఈ భారతసామ్రాజ్యమంతటను బ్రిటిషురాజును, పార్లమెంటువారి అధికారము క్రింద ఇండియా కార్యాలయము వారును, పూర్వపు తురుష్కరాజ వంశీయులస్థానము నాక్రమించిరి *

అటుతరువాత ముఖ్యమైనది ఈజిప్టు, అది ఇంకను నామమాత్రమున తురుష్కసామ్రాజ్యములోనిదై, ఖెడివ్ అను ప్రత్యేకరాజుగలదయ్యు, బ్రిటిషు అధికారవర్గ నిరంకుశపాలనలోనిదై, సందిగ్ధస్థితిలో నున్నది

అంతకంటెను అస్పష్టముగ బ్రిటిషువారిచేతను, బ్రిటిషువారికి లోపైన ఈజిప్టు ప్రభుత్వముచేతను, ఆక్రమిం

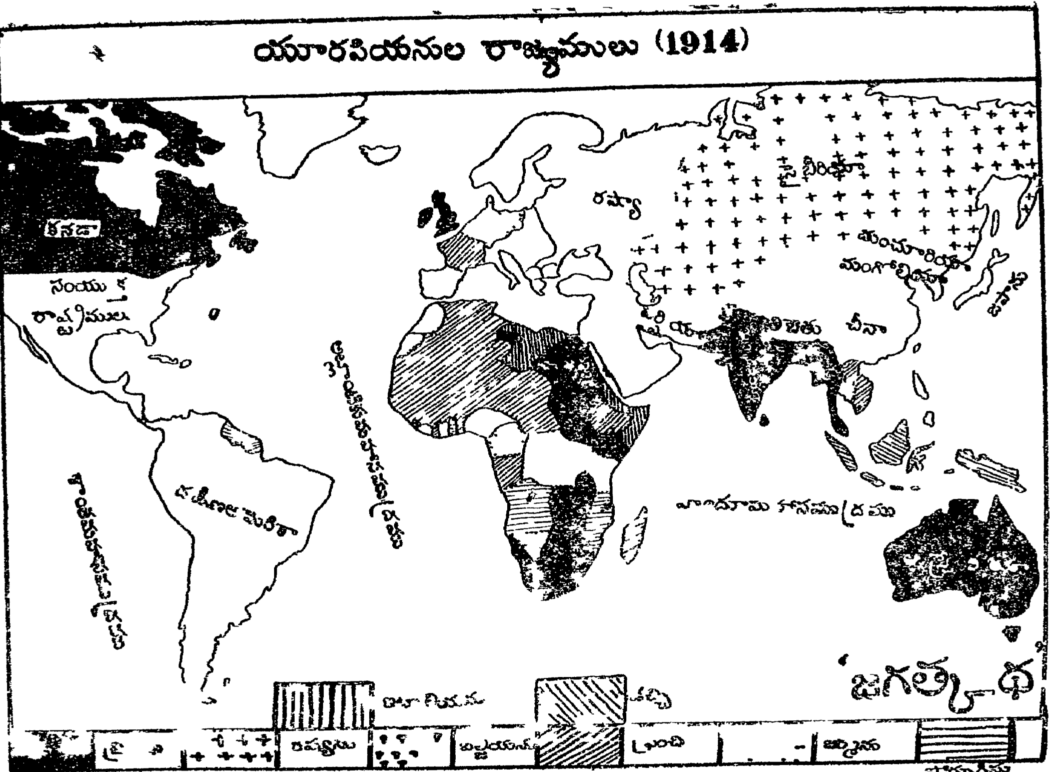
*మనదేశమున మొగలు తురుష్కసామ్రాజ్యము ఇంగ్లీషువారధికారులగుటకు చాలపూర్వమే క్షీణించిపోయెను మహారాష్ట్రరాజులును ఇతరహిందూసిక్కురాజులును ఆఫ్ఘనువంశపు నబాబులును ఇంగ్లీషువారికాయాప్రాంతములను వశముచేసిరి

పబడి పాలింపబడునది, ఆంగ్లో ఈజిప్షను 'సూడన్' దేశము.

ఇవిగాక, ఎన్నుకొనబడిన శాసనసభలు నియమితు లైన కార్యనిర్వాహకవర్గములతో కొంతవరకు స్వపరిపాలన గల్గి, కొన్ని బ్రిటిషువారి స్వంతమును కొన్నియితరములు నగు మాల్టా, జమైకా, బహమాస్, బెర్మ్యూడాల వంటివి గలవు

అటుపైన, బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారి వలసరాజ్య ముల కార్యస్థానముచే నిరంకుశముగ పాలింపబడుచు, నియ మితశాసనసభలు కలిగిన * సింహళము, ట్రినిడాడ్, ఫిజీ, గవర్నరులున్న జిబ్రాల్టరు, సెంటుహెలీనా, కలవు ఇవి 'క్రౌనుకాలనీ' లనబడును ఇవిగాక, రాజకీయముగ బల హీనములై, అనాగరిక జాతులకావాసమై, ముడిపదార్థ ములు సమృద్ధిగ గలవై, పేరుకు రక్షితదేశములగు, బసూటాలాండు వంటివికలవు, ఇందు దేశీయరాజులపై హైకమిషనరును నియమింతురు రోడీషియా మొదలగు చోట్ల కొన్ని కంపెనీలు, అందుపైన హైకమీషనరును, పాలించును ఇవి ఉష్ణప్రదేశములు ఈ రాజ్యములలో కొన్ని కాలనీకార్యాలయము ద్వారాను, కొన్ని విదే

* ఇటీవల సింహళమునకు క్రొత్త రాజ్యాంగశాసనము (స్వాధికారముల నిచ్చుచు) తయారుచేయబడినది

యూరపియనుల రాజ్యములు (1914)
కనడా
సంయుక్త రాష్ట్రములు
రష్యా
సైబీరియా
చీనా
దక్షిణ అమెరికా
హిందూ మహాసముద్రము
రష్యను
బెల్జియను
ఫ్రెంచి
పోర్చుగీసు

శాంగ కార్యవర్గముద్వారాను, కొన్ని ఇండియా ఆఫీసు అనగా భారత కార్యాలయము ద్వారాను, సంపాదితములు, కాని మొత్తముమీద అందు చాల భాగముపై కాలనీ పాలకవర్గమువా రధికారము వహించిరి

ఏ ఒక్క అధికారవర్గము, ఏ యొక్క వ్యక్తియు బ్రిటిషు సామ్రాజ్యసంపాదనను నిర్ణయింపలేదని యిందుచే స్పష్టము ఇది అంతకుపూర్వపు సామ్రాజ్యములకు భిన్నములగు రాజ్యసంస్థల ప్రోగు, వాటి కందుచే శాంతి రక్షణగ్గైను ఉద్యోగులు పీడించినను, అసమర్థులైనను, ఆంగ్ల దేశమువా రశ్రద్ధవహించినను, అధీనజాతులనేకులు దానినోర్చుకొని సహించిరి ఆథెన్సుసామ్రాజ్యమువలెనే ఆ సామ్రాజ్యముకు సముద్రముపై రాకపోకల సౌకర్యమాధారము, బ్రిటిషు నౌకాదళము దీనికిమూలబలము నౌకానిర్మాణము, స్టీమర్లు, నౌకానైపుణ్యము, 16, 19 శతాబ్దముల మధ్య అభివృద్ధిచెందుటచే, బ్రిటిషు సామ్రాజ్య మేర్పడెను వాయుమండలమునను, భూమిపైనను, శీఘ్రగమనమునకు నూతన సౌకర్యము లభివృద్ధి జెందెనేని, ఏసమయమందైనను దానికి చిక్కు కలుగవచ్చును *

* ఈ సామ్రాజ్యములోని ఐర్లండు ప్రజలు రెండు శతాబ్దముల నుండి స్వాతంత్ర్యము గోరుచు ఇంగ్లీషువారితో పోరుచుండిరి విశేష

రక్తపాతము జరిగి, తుదకు 1921 నుండి ఐరిష్ ఫ్రీస్టేటు అను పేరట దానికి కనడావగైరాలబోలు డొమినియను స్వాతంత్ర్య మీయబడెను అందు ఉత్తరభాగము ఆంగ్లవ్యాపారులకావాసము అగు అల్స్టరు మాత్రము బ్రిటిషుపరిపాలనములోనే యున్నది అల్స్టరును గూడ ఫ్రీస్టేటులో చేర్పవలెనని మరియు ఇంగ్లండునకు తమపై నిప్పుడున్న యధికారము లేకుండ తమకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము కావలెనని, ఐర్లండు ప్రజలు తమ యధ్యక్షుడగు డివేలరా నాయకత్వమున ఆందోళన చేయుచు, ఆంగ్లదేశప్రభుత్వముతో తమకున్న రాజకీయసంబంధమును క్రమముగా త్రెంచివేసుకొనుచున్నారు, ఇటీవల ప్రివీకౌన్సిలుకు అప్పీలును, గవర్నరు జనరలు యేర్పాటు వగైరాలు కూడ తీసివేసినారు ఐర్లండు హక్కులిట్లు హెచ్చుట బ్రిటిషు ప్రభుత్వ మొప్పుకొన్నది వెస్టుమినిస్టరు చట్టము మూలమున మిగిలిన కెనడా, దక్షిణాఫ్రికా, బోలు అధినివేశ రాజ్యములకు గూడ క్రమముగా సంపూర్ణ స్వపరిపాలనహక్కును, ఇష్టమైనచో ఆంగ్లసామ్రాజ్యమునుండి సంపూర్తిగా వేరుపడు అధికారమును ఆంగ్లవస్తువులపైగూడ తమకుచితమని తోచినంత పన్ను విధించుటకు హక్కును ఉండుటకు ఇంగ్లీషువా రంగీకరించినారు అధినివేశరాజ్యములను బ్రిటను కు డ, జనసంఖ్యలోను వస్తుసామగ్రి సముపాయములోను మన భారతదేశమునకు మిక్కిలి తీసిపోవును పరాధీన దేశములన్నిటిలో మన భారతదేశమే చాల ముఖ్యమైనది తక్కిన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యపు జనసంఖ్య అంతయు కలిపినను మనదేశపు జనసంఖ్యకు తగ్గిపోవును, భారతదేశము వల్లనే బ్రిటిషు ప్రజలకును ఆప్రభుత్వమునకును చాల లాభము కలుగుచున్నది ఆసామ్రాజ్యపు మకుటరత్నము భారతదేశము అయినను, అధినివేశముల కిప్పుడున్న నిజమగు అధికారములలో దశాంశము గూడ మన దేశమున మనకులేదు మరియు ఇంగ్లీషువారితోబాటు అధినివేశ ప్రజలు

కూడ మనదేశమందు వసించుటకు స్వేచ్ఛావ్యాపారము ఉద్యోగము చేయుటకు హక్కున్నను, మనకా దేశములందు మాత్రము స్వేచ్ఛతో వసించుటకుగూడ హక్కులు చాలవరకు నిరోధింపబడినవి తూర్పు దక్షిణాఫ్రికాలలో ఆంగ్లేయులకు పూర్వమునుండి వలసబోయి స్థిరవాసులైయున్న భారతీయుల హక్కులుకూడ ఇటీవల తగ్గించివేయబడి, చాల నిర్బంధము లేర్పరుపబడుచున్నవి ఈ అధినివేశములలో ఆదిమ ప్రజలు చాలవరకు క్షీణించిరి తెల్లవారే ఇప్పుడచ్చటి ముఖ్యపౌరులు, వారిది బ్రిటిషువారిది ఒకేజాతి, ఒకేమతము ఒకేనాగరికత, వారికి పరస్పర సహాయ మవసరము ఈ అధినివేశములు విశాలప్రదేశములు, అందు జనసంఖ్య చాలతక్కువ అందు శ్వేతజాతీయులే వసింపవలెనని భారతీయులు జపానీయులు మొదలగు వారచ్చటి పౌరులు కాగూడదని, వారిపట్టుదల పరస్పరసహృదయత ఉండుటచే అధినివేశపు శ్వేతజనుల కింగ్లీషుప్రభుత్వమువారు విశేషాధికారము బుద్ధిపూర్వకముగ నిచ్చుట సహజము, మనదేశపు స్థితివేరు

యూరపుమహాయుద్ధము కాగానే ఇంగ్లీషువా రీజిప్టుపై తుర్కీవారి నామమాత్రాధికారమునుగూడ తీసివేసి, తమ 'ప్రొటెక్టరేట్' అనగా రక్షకాధికారము ప్రకటించిరి ఈజిప్టుజనులు మనయంత పరాధీనులు కాకపోయినను, కొంతవరకు వారిస్థితి మనస్థితినే బోలినది, ఇటాలియను అబిసీనియా నాక్రమించిన తరువాత ఈజిప్టులో జాతీయవాదులకు ఇటలీపాలకుడగు ముసోలినీ ప్రోత్సాహమిచ్చుచుండెను ఈజిప్టుతో దాప్టు తమకవసరముకలిగి, బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు (కొన్ని షరతులకు లోబడి) ఈజిప్టుస్వాతంత్ర్య మంగీకరించినారు మనదేశపు దక్షిణమందున్న సింహళమును మనస్థితిలోనే ఉన్నది ఇంతవరకు మనదేశపాలనలో చేరియున్న బర్మాను మనదేశమునుండి విడదీసి సింహళమువలె వేరు

పాలన మేర్పడుట కాంగ్ల ప్రభుత్వమువారు చట్టమేర్పర్చినారు అప్రకారము బర్మా, వేరురాజ్యమైనది కాని రత్నణవగైరా కొన్ని మన దేశమునుండియే జరుగుచున్నవి తక్కిన మాల్టా, జిబ్రాల్టరు అడులకు యుద్ధాములందే ప్రాముఖ్యము

---

65 యూరపులో ఆయుధ యుగము

1914-18, మహాసంగ్రామము

అతివిశాలమగు అమెరికను రిపబ్లికుకు స్టీమరు రైలు మార్గములు ప్రపంచమంతట వ్యాపించిన బ్రిటిషుసామ్రాజ్యముకు, స్టీమర్లు తోడయ్యెను, కాని యీభౌతికవిజ్ఞానాభివృద్ధిచే, యూరపులో క్రిక్కిరిసియున్న యితరజాతులలో వేరుఫలితములు గల్గెను, గుఱ్ఱపు రహదారులనాటి కాలమున ఏర్పడిన సరిహద్దులలోనే వారు ఇరుకుకొనియుండిరి బ్రిటిషువారు సముద్రవ్యాప్తియం దితరులకంటె ముందంజవేసిరి ఒక్క రష్యామాత్రము తూర్పుదిశ వ్యాపింప వీలుండెను, రష్యావారు సైబీరియాగుండ ఒక పెద్ద రైలు మార్గమును నిర్మించి, జపానుతో తగవులో జిక్కుకొనిరి అక్కడనుండి ఆగ్నేయదిశను పర్షియా హిందూదేశముల సరిహద్దులవరకు త్రోసుకొనివచ్చిరి, అంతట బ్రిటిషువారికి కొంతఆగ్రహము కలిగినది మిగిలిన యూరపియను రాజ్యములన్నియు జనాభివృద్ధిచే నానాటికి మిక్కిలి క్రిక్కిరిసిపోవుచున్నవి మానవజీవితపు నూతనపద్ధతులచే క్రొత్తసదుపాయములేర్పడినవి వాటిలాభము బొందుటకు, ఒకవిధమగు స్వచ్ఛందసంఘీభావమేర్పర్చుకొనియో, లేక సర్వాధికారియగు రాజ్యముచే ఐక్యమొనర్పబడియో, వారందరు తమపరిస్థితులు విశాల

మొనర్చు కొనవలసియుండెను ఆధునికాభిప్రాయము మొదటి పద్ధతివంకకే మొగ్గియున్నను, రాజ్యాంగపుపూర్వసంప్రదాయము యూరపును రెండవపద్ధతివంకకే మరల్చినది

3 వ నెపోలియనుయొక్క ఫ్రెంచిసామ్రాజ్యము భగ్నమైనమీదట నవీనజర్మను సామ్రాజ్యమేర్పడెను, అందుచే జర్మనుఆధిపత్యమున యూరపు అంతయు కూడదీయబడునని తోచెను అస్థిరశాంతిలోనున్న ఆ 44 ఏండ్ల (1870—1914) లోను యూరపురాజకీయస్థితియట్లుండెను చార్లమను సామ్రాజ్యము విచ్ఛిన్నమైనప్పటినుండియు, యూరపుఆధిపత్యముకై జర్మనీతో తీవ్రముగ పోటీపడుచున్న ఫ్రాంసు రష్యాతో సఖ్యము జేసి, తననీరసత్వమును బోగొట్టుకొన యత్నించెను నెపోలియనుకాలమునుండి ఆస్ట్రియా 'పవిత్ర రోమకసామ్రాజ్య' పదవిని త్యజించెను. ఆస్ట్రియాతోను కొంతవరకు నూతనయిటలీరాజ్యముతోను, జర్మనీమైత్రి నేర్పరచుకొనెను బ్రిటిషురాజ్యము, తన మామూలుపద్ధతినే, యూరపియను రాజ్యాంగములలో జోక్యము కల్పించుకొని కల్పించుకొననట్లుండెను కాని క్రమముగా జర్మనుల నౌకాదళము తీవ్రముగవృద్ధినొందుట జూచి, విధిలేక ఇంగ్లీషువారు ఫ్రెంచిరష్యనువర్గమువారితో జేరిరి కైజరు రెండవవిలియం యొక్క (1888—1918) అద్భుతభావముల వలన, జర్మనులు

రాజ్యపరిపాక మొందక పూర్వమే సముద్రముపై సాహస కృత్యము లొనర్చిరి, అందుచే తుదకు ఇంగ్లీషువారేగాక, జపాను, సంయుక్తరాష్ట్రముగూడ, దానిశత్రువర్గమునందు జేరిరి

ఈజాతులన్నియు ఆయుధముల సమకూర్చెను ప్రతియేడును ఫిరంగులు, పరికరములు, యుద్ధనౌకలు, మొదలగు వానిని తయారుచేయుచు, అందుకు ఆయాప్రభుత్వములు జాతీయద్రవ్యమును విశేషముగ ఖర్చుపర్చిరి ఏయేటి కా యేడే యుద్ధము కలుగబోయి, ఆగుచుండెను. తుదకు యుద్ధ మారంభించెను జర్మనీ ఆస్ట్రియాలు ఫ్రాంసు రష్యా సర్వియాలపై బడెను, జర్మనుసైన్యములు బెల్జియముగుండనడువ, జపానుతోసహా బ్రిటనువారు బెల్జియముకు సహాయులైరి. వెంటనే టర్కీ జర్మనీతో కలిసెను 1915 లో ఇటలీ ఆస్ట్రియాపై యుద్ధమారంభించెను ఆయేడే అక్టోబరులో బల్గేరియా మధ్యరాజ్యముల గూడెను 1916 లో రుమేనియాయు, 1917 లో సంయుక్తరాష్ట్రములు, చీనాయును, జర్మనీపై యుద్ధమారంభించెను ఈమహాప్రళయమం దెవరిబాధ్యత యెంతయో వివరించుట కిందు వీలులేదు మహాసంగ్రామము నేల మొదలిడిరనుటకన్న, ఈమహాసంగ్రామము రాకుండ (జనులు) ముందుగనే కనిపెట్టి యేల నివారింపరైరను ప్రశ్న

ముఖ్యము పోలదిమంది తమచర్యలచే యుద్ధముకు కారకు లైరి, ఉదారనిష్కల్మష భావముతో యూరపియనుల కేకీభావముకల్గించుటకు బదులుగా, కోట్లకొల జనులు ఉదాసీనులో బుద్ధిహీనులో దేశభక్తి పేరట ఆవేశయుతులో అయిరి, యుద్ధమువారింపలేరిరి ఇది యెక్కువ శోచనీయము

ఆయుద్ధపుక్లిష్ట వివరముల నిందిచ్చుట యసంభవము ఆధునిక విజ్ఞానాభివృద్ధిచే యుద్ధపద్ధతులు విశేషముగమారి పోయెనని ఆయుద్ధారంభపు కొద్దినెలలకే స్పష్టమాయెను. ఉక్కు, ప్రయాణము, రోగములు, మొదలగువానిపై భౌతికశాస్త్రముచే మానవున కపారశక్తి కల్గెను ఈశక్తిని లోకులు తమ రాజకీయ నైతికజ్ఞానములబట్టి మంచికి చెరుపుకుకూడ వినియోగింపవచ్చును యూరపు ప్రభుత్వము లన్నియు పూర్వపు ద్వేషాసూయలకులోనై, నిరోధ వినాశముల కమితశక్తుల సంపాదించిరి ఈయుద్ధము ప్రపంచమంతటను దావానలమురీతి వ్యాపించి, విజేతలకు ఓడిపోయినవారికి గూడ అతిగాఢాకు తగని అపారనష్టము గలుగజేసెను ఈ యుద్ధపు ఆరంభదశలో, జర్మనులు పారిసుపైకి అద్భుతముగ విజృంభించిరి రష్యనులు తూర్పు జర్మనీపై దాడివెడలిరి ఈరెంటిను అరికట్టి నెట్టివేయబడెను అప్పుడు ఆత్మరక్షణపద్ధతి ప్రధానమయ్యెను కందక

ములలోనుండి యుద్ధముచేయుపద్ధతి విస్తారముగ వ్యాపించెను, అందుచే నయాసైన్యములు అపారనష్టముతోగాని ముందునకు నడువవీలులేక పోయెను సేనలు యూరపున కడ్డముగ దీర్ఘమగు బారులుతీర్చి, అగడ్తలవెనుక నిల్చియుండిరి లక్షలకొలది యోధులిట్లు రణరంగమందుండ, వీరివెనుక దేశజనులందరు వీరికాహారపదార్థములు మందుగుండు సామగ్రి అందజేయ పనిచేయుచుండిరి యుద్ధకార్యముల కవసరమగు పరిశ్రమలుతప్ప, మిగిలిన ఉత్పత్తిపరిశ్రమలన్నియు నిల్చిపోయెను, యూరపులోదృఢశరీరులగు పురుషులందరు సేనలలోనికో, నౌకాదళములోనికో, లేక వానినిమిత్తమేర్పడిన పరిశ్రమాలయములలోనికో, చేర్చుకొనబడిరి కర్మాగారములలో పురుషులకుబదులు స్త్రీలువిస్తారముగ జేరిరి ఈ మహాసంగ్రామకాలమున, యుద్ధముచేయు దేశముల ప్రజలలో సగముకుపైగా, తమపూర్వవృత్తుల మార్చుకొనియుండురు. సాంఘికముగా వారు స్వస్థితిదప్పి, పరస్థితినొందిరి, విద్యావిజ్ఞాన పరిశ్రమలు కొంతవరకు నిల్చిపోయెను, యుద్ధావసరములకే సర్వశక్తుల వినియోగించిరి యుద్ధాధికారులు ప్రభుత్వపు ప్రచారకులు పత్రికావార్తలగూడ నిరోధించి, వృత్తాంతములను తారుమారుచేసిరి

ఇట్లు సందిగ్ధసమరము జరిగెను, అంతట తీవ్రత యధికమై, కందకముల వెనుకనున్న ఆయా వైరిసేనలకంపబడు ఆహారపదార్ధముల ధ్వంసమొనర్చుటయు, వాయువిమానములనుండి దాడియు, మొదలిడెను ఫిరంగులపరిమాణము వినాశకశక్తి క్రమముగా నధికమయ్యెను, కందకములలో దాగి ప్రతిఘటించుసేనల నాశమొనర్చుటకై విషవాయువులు, బాంబులు, 'టాంకు' అను కదలు చిన్నకోటలు, మొదలగు అద్భుతపరికరములు కల్పింపబడెను ఈయన్నిటిలో అంతరిక్షయుద్ధమే అత్యద్భుతము ఇదివరలో స్థలజలముల రెంటినుండియే యుద్ధము జరుగుచుండెను, ఇపుడు యుద్ధము మూడవదగు వాయువుకును వ్యాపించెను ఇంతకుపూర్వము లోకమందు సేనలొండొంటి నెదుర్కొని తాకినపుడే, యుద్ధముజరిగెను ఇపుడో ప్రతిచోటను యుద్ధమే ప్రథమమున 'జెప్పెలిన్' (= జర్మనువిమానము), అటుతరువాత బాంబుల ప్రయోగించు విమానములు, కేవల రణరంగముననేగాక, దానిదాటి సకలపరిశ్రమలజేయు మామూలుప్రదేశములంతటను యుద్ధము జరుగసాగెను నాగరికయుద్ధములలో, సైనికివర్గము ఇతరప్రజలు అనుభేదమిపుడంతరించెను ఆహారపదార్థముల బండించెడివాడు, దుస్తులకుటువాడు, కత్తులగొటువాడు, ఇండ్ల బాగుచేయువాడు, ప్రతి

రైలుస్టేషను, గిడ్డంగిబూడ, రణోపయోగులు కనుక, ధ్వంస
ముచేయదగినవిగనే యెంచబడెను ఒక్కొకనెల గడచినకొల
దియు, విమానయుద్ధము అతిభీభత్సమై విపరీతనష్టము కలి
గింపజొచ్చెను తుదకు యూరపులో విశేషభాగము ముట్ట
డులకు, రాత్రులందు దాడికి, లోనయ్యెను లండను పారిసు
వంటి బహిరంగనగరములపౌరులు ప్రతిరాత్రియు నిద్దురలేక,
ఒకవంక బాంబులు ప్రేలుచుండ, విమానములపై ప్రేల్చు
ఫిరంగులు దారుణధ్వనుల జేయుచుండ, అగ్నినార్పు యంత్ర
ములు బాధితులకు సాయమొనర్చు శకటములు నిర్జనమగు
చీకటివీధులందు నిరంతరము ధ్వనించుచు దిరుగజొచ్చెను
ఈదారుణరంగముచే, వృద్ధులు చిన్నపిల్లలు మొదలగువారి
మనశ్శరీరములకు మరియు నష్టముగల్గెను

యుద్ధము వెన్నంటు అంటుజాడ్యములు 1918 లో
యుద్ధాంతమువరకు ప్రవేశించలేదు నాగ్లేండ్లవరకు వైద్య
విజ్ఞానమూలమున మామూలు అంటురోగములు రాకుండ
నిల్చెను కాని, తుదకు ప్రపంచమంతటను ఇంప్లుయంజా
మహావ్యాధిబయలుదేరెను,* అందుచే అనేకలక్షుల ప్రజలు

* ఈ ఇంప్లుయంజావ్యాధి అప్పుడు మన భారతదేశముకు కూడ
వ్యాపించగా, అందుచే కొన్ని నెలలలో సుమారు 70 లక్షలమంది మన
దేశీయులు చనిపోయిరి

నశించిరి కొంతకాలము క్షామము రాకుండ నిలుపుచేయబ డెను. కాని, 1918 ఆరంభమున, యూరపులో చాలభాగము తీవ్రదుర్భిక్షము పాలయ్యెను. వ్యవసాయదారులు రణరంగ మునకు యోధులుగ పోయిరి, ప్రపంచమందాహారపదార్థ ముల యుత్పత్తి చాల తగ్గిపోయెను మరియు, జలాంతర్గాము లోడల ముంచి యపారనష్టము గలిగించెను, సరిహద్దులరికట్ట బడి మామూలు మార్గముల రహదారీ పోయెను ప్రపంచ మందలి ప్రయాణ సౌకర్యములు తారుమారైపోయెను, కనుక ఆ పండిన కొలది పంటలనైనను సరిగా అందరకు అం దింప వీలులేకుండెను వివిధప్రభుత్వములు ఆహారపదార్థ ముల సరఫరానుగూడ తమ వశమందే యుంచుకొని, తమ ప్రజలందరకు కొద్దికొద్దిగా పంచి యిచ్చుచుండిరి, (ఇదే కం ట్రోలు అనబడెను.) నాల్గవయేడు వచ్చునప్పటికి లోకమం తకు కట్టుగుడ్డలు తగ్గిపోయెను, గృహావసతిలేదు, ఆహారము జీవితావసరములగు ఇతరపరికరములును క్షీణించెను, ఆర్థికజీవ నము వర్తకవ్యాపారములు అగమ్యగోచరమయ్యెను ప్రతి వాని కేదోబాధ, చాలమంది జను లిదివర కెఱుగని కష్ట ముల బడిరి

1918 నవంబరులో మహాయుద్ధ మాగిపోయెను ఆ సాలు వసంతఋతువున విశ్వప్రయత్నమొనర్చి, జర్మనులు

పారిసు సమీపించిరి, ఆస్థితిలో మధ్యయూరపు రాజ్యములు నిర్విణ్ణములయ్యెను ఆ జనులు నిరుత్సాహులైరి వారి సాధన శక్తులు నిశ్శేషమాయెను *

---

* యుద్ధఫలితముగ జయమొందిన ఇంగ్లండు, అమెరికా, ఫ్రాంసులకు విశేష నష్టములతోబాటు, వారికి కొన్ని లాభములు కూడ కలిగెను వాటి వ్యాపారములు పునరుజ్జీవితములయ్యెను జర్మనీ ఆస్ట్రియాల పోటీ (తాత్కాలికముగనైన) తొలగెను, జర్మనీ వలస రాజ్యములు ఇంగ్లండు వగైరా అధికారములోనికి వచ్చెను, నష్టపరిహారముగ చాల ద్రవ్యము జర్మనుల నుండి రాబట్టుకొనిరి బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమందంతర్భాగమగు భారత దేశము కూడ ఈ మహాయుద్ధములో మిత్రమండలికి విశేష ద్రవ్యరూపమునను యోధుల మూలమునను చాల సహాయముచేసి అనేక నష్టముల ననుభవించెను అందుచే బ్రిటిషు వారికి యుద్ధములో ఎంతో లాభించెను, ఆ కారణమున హిందూదేశీయులకు స్వపరిపాలనాధికారము యుద్ధానంతరము తప్పక నిత్తుమని (యుద్ధము జరుగుచున్నప్పుడు) 1917 లో బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు వాగ్దానము చేసిరి కాని తుదకు 1919 లో స్వల్ప సంస్కరణములుమాత్రమే యీయబడెను మరియు, మన జాతీయ భావము నణచు క్రొత్త చట్టము లమలునకు వచ్చెను ఇంతేగాక, ఆ సమయమున టర్కీ అవమానింపబడి, తురుష్కులు తమ రాజ్యము నాసియాలోనే ఉంచుకొని, అందు అంగోరాను రాజధానిగా జేసికొనిరి ఈ కారణములచే 1919 21 లో భారత దేశమున విశేషాందోళనము కలిగెను

---

66 రష్యాలో నవయుగము

మధ్యయూరపు ప్రభుత్వములిట్లు క్రుంగెను, అందు కొకయేడుపూర్వమే, రష్యాలో రాజత్వ మంతరించెను అర్ధ ప్రాచ్యుడగు ఆ'జారు' తాను పూర్వరోమక సామ్రాజ్యపు వారసుననుకొనెను ఆమహాయుద్ధమునకు కొన్ని యేండ్లముందే, 'జారు రీవిపూర్తిగా జెడినట్లు సూచన లగుపించెను. రాజసభ యంతయు 'రాస్‌పుటీన్' అను ఒక వంచకసన్యాసి యధీనమ య్యెను, సైనిక రాజకీయపాలన పద్ధతియంతయు శిథిలమై, దుర్నీతిమయమై యుండెను యుద్ధారంభమున రష్యాలో నొక్కసారి జాతీయోత్సాహము వెలిగి, నిర్బంధమహాసేన పోగుచేయబడెను, కాని తగుయుద్ధసామగ్రి సమర్థులగు ఉద్యో గులు లేకయే, ఆనిరాధారవాహినులు జర్మను ఆస్ట్రియను సరిహద్దుల యుద్ధరంగమునకు గొనిపోబడెను

యుద్ధారంభమున (1914 సెప్టెంబరుకే) జర్మనీ తూ ర్పుభాగమున రష్యనుసేనలు జర్మనులతో యుద్ధముచేసెను. అందువలన అప్పటికి జర్మనులు పశ్చిమరంగమున ఫ్రాంసుపై జరిపిన ప్రథమజైత్రయాత్ర నిలిచిపోయి జర్మనులదృష్టి తూర్పు వైపు తిరిగెను వేలకొలది రష్యనుభటులాయుద్ధమున చావు ణామరణబాధల నొందిరి, కాని ఆరంభమున ఆతూర్పుయు

ద్ధము లేచినచో, పడమట ఫ్రెంచివారు జర్మనులచే పూర్తిగా నోడియుందురు, అందుచే పశ్చిమయూరపువారందరు ఆరష్యనులకు ఋణవశులైయున్నారు. కాని ఆయసంగతసామ్రాజ్యపు దీనజనులకీయుద్ధభారము దుర్భరమయ్యెను. తగు మందుగుండుఫిరంగులు లేకయే రష్యనుభటులు యుద్ధరంగమున కంపబడి, సమరోన్మత్తులగు సేనానులచే రణాగ్నియందు నోరులేని మృగములవలె ఆహుతిచేయబడిరి. కాని యెట్టివీరులకైనను సహనమునకు మితియుండునుగదా! ఆయనాథసైనికులలో 'జారు' పాలనపద్ధతియందసహ్యాభావము వ్యాపించెను. 1915 అంతమునుండి రష్యానుగూర్చి పశ్చిమపు మిత్రమండలివారాతురులై యుండిరి. 1916 అంతము, రష్యావారాత్మరక్షణలో నుండిరి. జర్మనీతో వారికి ప్రత్యేకసంధి యగునని వదంతికలిగెను.

1916 డిశంబరు 29 తేదీని, రాస్పుటిన్ సన్యాసి రష్యా రాజధానియగు పెట్రోగ్రాడులో నొకవిందులో జంపఁబడెను. 1917 లో మార్చికి పరిస్థితులుమారి, పెట్రోగ్రాడులో ఆహారముకై బీదలు దొమ్మిచేసిరి, అది మహావిప్లవముగ పరిణమించెను. ప్రజాప్రతినిధి సభయగు 'డ్యూమా' ను అణచివేసి, విప్లవపక్షనాయకుల బట్టుకొనుటకు యత్నముజరిగెను. 'జారు' మార్చి 15 కు రాజ్యము

వదలెను, 'ల్వాఫ్' యువరాజుక్రింద నూతనరాజ్య మేర్ప డెను, మొదట మితము నియమబద్ధము అగు క్రాంతితో స్థిమితమగు రాజ్యము సాధ్యమగునట్లుండెను కాని రష్యా లో ప్రజలకు ఆరాజత్వమందును విశ్వాసము పూర్తిగా నశిం చుటచే, అట్టిసరుదుబాట్లు వీలుకాలేదు యూరపులోని ప్రాచీన సంప్రదాయపు 'జారు' లు, యుద్ధములు, రష్యనుల కసహ్యముగ తోచెను అందలి దుస్సహాబాధలనుండి రష్యనులు శీఘ్రవిముక్తిగోరిరి రష్యాలో నిజమైన పరిస్థితుల మిత్రమండలివారు గ్రహింపలేరైరి అచ్చటిమిత్రమండలి ప్రతినిధులు రష్యాలో రాజాస్థానమునకే అలవాటుపడిరి, వారికి రష్యను భాషాజ్ఞానము లేదు, వారు ప్రజాభిప్రాయ ము గ్రహింపలేకపోయిరి, వారికి ప్రజాతంత్ర రాజ్యమన్న అయిష్టము, వారునూతన ప్రభుత్వముకు చిక్కులు గల్గింప జొచ్చిరి ఆ రిపబ్లికు అధ్యక్షుడగు 'కెరన్స్కీ' వక్త, సుము ఖుడు, ఐనను స్వదేశమున సాంఘిక విప్లవమును, బయట మిత్రరాజ్యముల వైముఖ్యముగల్గి అతనిస్థితి క్లిష్టమై పోయెను అతడు తనప్రజలకు సాగుకు వలయు భూమినిచ్చి, రష్యాకు శాంతిగల్గింప యత్నించెను, కాని యందులకు ఈమిత్రమండలి వారంగీకరింపలేదు ఫ్రెంచి బ్రిటిషుపత్రి కలు, ఆయాసపడియున్న రష్యావారు తిరుగ దాడివెడలవలె

వని, వేపుకతినిరి కాని యింతలో జర్మనులు భూమిపైనను సముద్రముపైనను రష్యనుల రేవుపట్టణమగు రైగాను తీవ్రముగ ముట్టడింపగా, రష్యాకు సాయముగ బ్రిటిషు నౌకాదళమువారు బాల్టికు సముద్రములోనికి దాడిసైన జరుపరైరి ఆ క్రొత్తరష్యా రిపబ్లికువారొంటిగ పోరవలసివచ్చెను బ్రిటిషు నౌకాదళనాయకుడగు ఫిషరుప్రభువు (1841-1920) తీవ్రముగ వాదించుచున్నను, సముద్రముపై సర్వాధికారము గల్గియుండియు, బ్రిటిషువారును వారిమిత్రులును (జలాంతర్గాములతో నీటిలోకొంత ముట్టడించుటతప్ప) ఆయుద్ధమంతటను జర్మనులను బాల్టికుసముద్రమున సర్వాధికారులుగా నుండనిచ్చిరి

రష్యనుప్రజలు మాత్రమా యుద్ధము నెట్లైన నంతమొందింప నిశ్చయించిరి పెట్రోగ్రాడులో 'సోవియట్' అను కార్మికయోధుల ప్రతినిధిసభ యొకటి యేర్పడెను, వారు స్వీడనుముఖ్యపట్టణమగు 'స్టాక్హోం' లో సోషలిస్టుల అంతర్జాతీయమహాసభ నొకదానిని సమకూర్పయత్నించిరి అప్పుడు బెర్లినులో ఆహారమునకై దొమ్మి జరుగుచుండెను. ఆస్ట్రియాజర్మనీలలో యుద్ధమన్న చాల విసుగుగా నుండెను 1917 లో, అట్టి సామ్యవాదమహాసభ జరిగియుండినచో, ప్రజానుకూలమగు న్యాయమైన సంధియు జర్మనీలో

రాజ్యపరివర్తనమును కలిగియుండును, ఇది దరిమిలాసంగతు లచే స్పష్టమయ్యెను అట్టిసభ జరుగనిండని తన పశ్చిమ మిత్రులను కెరెన్‌స్కీ ప్రార్థించెను, బ్రిటిషులేబరుపక్షము లో ఎక్కువమంది అందు కామోదించిరి, కాని అట్లగుచో ప్రపంచమంతటను సాంఘికవిప్లవము కలుగునని భీతులై, మిత్రమండలివారు దానిని నిషేధించిరి ఇట్లు వారివల్ల ప్రత్యక్షముగాను నైతికముగాను సహాయములేకయే అనిర్భా గ్యపు మితవాది రష్యను రిపబ్లికువారు అట్లే పోరుచు 1917 జూలై నెలలో, మొండిధైర్యముతో జర్మను ఆస్ట్రియాలపై తమ తుదిదండయాత్ర నారంభించిరి మొదట కొంచెము జయించినను, తరువాత ఆ రష్యనుసైనికులోడి సర్వనాశ మొందిరి.

అంతటితో రష్యనలు నిరాశులైరి, రష్యనుసైనికులు, ముఖ్యముగా ఉత్తరప్రాంతమున, తిరుగబడిరి 1917 నవంబరు 7 వ తేదీని, కెరెన్‌స్కీప్రభుత్వ మంతమొందెను అధికారము సోవియటుల హస్తగతమాయెను వీరి నాయకుడు 'లెనిను' కిఅంతట పశ్చిమప్రభుత్వములతో నిమిత్తములేకుండ, రష్యా జర్మనీలు రాజీపడి, 'బ్రెస్టలిటో విస్క్' యొద్ద 1918 మార్చి 2 వ తేదీని సంధి జేసికొనిరి

వెనుకటి వాచాలరాజ్యాంగపువారితోను, 'కరెన్‌స్కీ' బోలు మితవాదివిప్లవకారులతోను, లెనినుగారి ఈ 'బాల్షివికు' పక్షముకు సంబంధములేదు వీరు 'మార్క్సు' సిద్ధాంత మనుసరించు కమ్యూనిస్టులు, అనగా వీరు సంపూర్ణప్రజా స్వామ్యవాదులు, తాము రష్యాలో అధికారము వహించిన వెంటనే, ప్రపంచమంతటను సాంఘికపరివర్తనము కలుగునని నమ్మి, వారు పూర్ణవిశ్వాసముతో, ఎట్టిఅనుభవములేకయే, ఆర్థికసాంఘిక పరిస్థితులన్నిటిని తలకిందు చేయదొడగిరి ఈ యద్భుతనూతనపద్ధతికి సహాయముజేయదగునను జ్ఞాన ము, సానుభూతి, సామర్థ్యము కూడ, పశ్చిమయూరపు ప్రభు త్వములకును అమెరికనుప్రభుత్వమునకును లేకపోయెను అచ్చటి పత్రికలు అధికారులు ఈ బాల్షివిక్కులను దూషిం చి, రూపుమాపనమకట్టిరి, అందుచే తమదేశములకును రష్యాకును ఎంతనష్టము కలిగిననుసరే ! ప్రపంచపత్రిక లన్నియు వట్టిఅబద్ధములగల్పించి, బాల్షివిక్కులపైన లేని పోనియపవాదల వ్యాపింపజేసెను, బాల్షివికునాయకులు నమ్మ రాని రాక్షసులని, దోపిడి రక్తపాతములలో మునిగి తేలు చుందురని, విషయలోలురని, వీరితో బోల్చుచో 'రాస్పు టీను' అధికారపు 'జారు' ఆస్థానమే అతి పరిశుద్ధముగ నెంచ వచ్చునని జెప్పదొడగిరి ఈక్రాంతదేశముపైన దాడు

లారంభించిరి, రష్యాలో తిరుగుబాటుదారులకు వీరు ప్రోత్సాహము సహాయము నిచ్చిరి బాల్షివిక్కులవలని భయముచే, వారి శత్రువు లెట్టి యసహ్యాదూషణకైన వెనుదీయరైరి అయిదేండ్లు తీవ్రయుద్ధముచే నలసి కల్లోలములో నున్న రష్యాదేశము పాలించు ఆ బాల్షివిక్కులతో, 1919 లో ఆదేశపు ఉత్తరప్రాంతపు ఆర్కేంజలుయొద్ద బ్రిటిషుసేన, తూర్పు సైబీరియాలో జపానీయులు, దక్షిణమున ఫ్రెంచి గ్రీకుసేనల సహాయముతో వచ్చిన 'రుమేనియను'లు, 'సైబీరియా'లో 'కాల్చెక్' అను నౌకాధిపతి, క్రిమియాలో ఫ్రెంచినౌకాదళపు మద్దతుతో వచ్చిన 'డెన్కిను' సేనాని, యుద్ధము సాగించిరి ఆ సంవత్సరము జూలైలో, 'యూడెనిచ్' సేనాని నాయకత్వమున 'ఎస్తోనియను'ల సేన రష్యా ముఖ్యనగరమగు పీటర్సుబర్గు'ను సమీపించెను 1920 లో, ఫ్రెంచివారి ప్రోద్బలమున, పోలులు రష్యాను క్రొత్తగా ముట్టడించిరి మరియు డెనికిను సేనానికి బదు లోకక్రొత్త దండయాత్రికుడగు (రష్యను) 'రాంగెల్' సేనాని తన స్వదేశముపై తిరుగబడి దాడిసల్పి, నష్టము గల్పించుచుండెను 1921 మార్చిలో, క్రాన్‌స్టాటుయొద్ద నావికులు తిరుగుబాటొనర్చిరి కాని, తమ అధ్యక్షుడగు లెనిను నవ్యనాయకత్వమున రష్యాపాలకు లీముట్టడుల నన్నిటి నెదుర్కొని

యూపగల్గిరి ఎన్నికష్టములు గల్గినను అద్భుత శౌర్యసాహసములతో రష్యనుప్రజ లీతీవ్రబాధల నోర్చి, జంకులేక తమ ప్రజాతంత్రరాజ్యము నిలువబెట్టిరి 1921 అంతమునకు, బ్రిటిషువారును ఇటలీయు రష్యనులకమ్యూనిష్టు రాజ్యము నొక విధముగా నంగీకరించిరి

ఇట్లు ఈక్రొత్త బొల్షివిక ప్రభుత్వమువా రన్యదేశముల దాడిని, స్వదేశములోని తిరుగుబాట్లను, ఎదుర్కొని జయించిరి, కాని వారు రష్యాలో కమ్యూనిష్టుభావములతో నూతనసాంఘికపద్ధతి నేర్పరచుటలో తగు జయ మొందలేదు రష్యనురైతు భూమి హక్కుకై ఆశపడును తిమింగిల మెగురుట యెంతకష్టమో, అతడు కమ్యూనిష్టు భావము లంగీకరించుట అంతకష్టము రష్యను క్రాంతిచే పూర్వపు జమీందారుల భూమి అతనికి లభించెను కాని ఆ విప్లవముచే సొమ్మునకు కిమ్మతు పోయెను, తాము పండించుపంట ధరలేక తమకు నిరుపయోగ మయ్యెను యుద్ధ బాధచే రైలుమార్గములు చెడిపోయె, ఇదివరకే పాడైన వ్యవసాయపు పంటలింకను క్షీణించి, ప్రజలు తమ తిండికిమాత్రమే పండించుకొనిరి, పట్టణముల కాహారము లేకుండెను కమ్యూనిష్టుభావములపద్ధతిని పారిశ్రామికవస్తువుల జేయుటకు తొందరయత్నముల జేసిరి కాని అవి జయప్రదము

కాలేదు 1920 వ సాలుకు రష్యాలో ఆధునికనాగరికత పూ ర్తిగా విచ్ఛిన్నమై, అపూర్వస్థితి యేర్పడెను రైలుమార్గములు చెడిపోయి, నగరములు పాడుపడి, అంతటను మరణము లధికమయ్యెను కాని ఆదేశీయులు తమపైకివచ్చు శత్రువుల దాడినెదుర్కొనగల్గిరి 1921 లో యుదములచే పాడువడిన ఆగ్నేయదిశాప్రాంతమందు అనావృష్టి, కర్షకులలో మహాక్షామమును, కలిగెను, లక్షలకొలది జనులుచచ్చిరి

రష్యాలో ప్రష్టపరిస్థితులు, వానిని బాగుచేయుపద్ధతి, ప్రస్తుతకాలమునకు సంబంధించినవి, కనుక అసమస్యల నిందు చర్చించుట లేదు

ఈ క్లిష్టస్థితివలన, వారుపునర్నిర్మాణపద్ధతిని కొంత తగ్గింప నిశ్చయించిరి 'నవార్థికవిధాన' మవలంబింపబడెను వ్యక్తులకు స్వంతఆస్తి స్వంతవ్యవహారము ఉండుటకు కొంత అవకాశ మీయబడెను మరల వస్తూత్పత్తి కొంతవరకేర్పడెను రష్యాలో సాంఘికవాదపద్ధతితగ్గి నూరేండ్ల క్రిందటి సంయుక్తరాష్ట్రపు పద్ధతి యేర్పడునట్లు తోచెను అమెరికాలో చిన్నవ్యవసాయదార్లబోలు 'కులకు' లనునంపన్నులగు రయితు లేర్పడిరి, చిన్నస్వతంత్రవర్తకులు వృద్ధియైరి కానిసామ్యవాదులు తమయాదర్శముల పీరీతిని వదలుకొని రష్యా నూరేండ్లకిందటి అమెరికాననుసరించుట కొప్పుకొన

లేదు దేశమును సంఘస్వామ్యపద్ధతికి తెచ్చుటకు వారు 1928 లో దృఢప్రయత్నము లారంభించిరి ప్రభుత్వమే పరిశ్రమల, ముఖ్యముగ లోహాదివస్తువుల, వేగముగ వృద్ధి చేయుటకును, వ్యక్తిరయితులకు బదులు సమిష్టిగనే పెద్దపెద్ద కమతములు సాగుచేయించుటకును, అయిదేండ్ల కార్యక్రమ మునేర్పరచిరి ఈపంచాబ్దపద్ధతి కనేకాతంకములుగల్గెను; జనులింకను విద్యలేని మూఢులు, పనితనముగలశిల్పులు, మేస్త్రీలు తక్కువగనుండిరి, మరియుపాశ్చాత్యదేశీయు లందుకు సహాయముచేయక కేవలము వ్యతిరేకులై యుండిరి. ఐనను, పరిశ్రమల అభివృద్ధిలో కొంతజయము కలిగెను. కొంతనష్టము ఔచిత్యహీనత ఉండెను, కాని నిస్సందేహముగ అభివృద్ధికలిగెను వ్యవసాయవస్తూత్పత్తికై సాహసముతో తొందరగ చేసిన యత్నములు అంతగా ఫలప్రదము కాలేదు 1933—34 సాలు శీతకాలమున ఆహారవస్తువులు తక్కువగనుండెను

మిగిలిన దేశములవారు యథాప్రకారముగ స్వలాభమునిమిత్తము పెట్టుబడిదార్లు చేయు వ్యాపారవృద్ధికే లోబడియుండుచు, రష్యాలో జరుగుచున్న యీవరీక్షను చూచుచు, సందేహాదరములతో మిశ్రితులగుచున్నారు. ఆప్రాచీనపద్ధతివారి పనియు సరిగాలేదు అందలి జనులలో

చాలమంది దరిద్రులై వస్తువులకొనుశక్తిని గోల్పోయినారు, సంఘాభివృద్ధి శీఘ్రముగా అడుగంటుచున్నది, వారికాత్మ విశ్వాసమును క్షీణించుచున్నది 'ప్లానింగు' (= కార్యక్రమ నిర్ణయము) అను శబ్దము లోకమంతటను వ్యాపించినది ముందు అధ్యాయమున చెప్పబోవునట్లు ఆర్థికబాధ లధికమైనవి అంతట 'ప్లానులు' ను హెచ్చుకాజొచ్చినవి 1933 నాటికి ఆత్మగౌరవముగల ప్రతిరాజ్యాంగ వేత్తయు ఒక ప్లాను సిద్ధపర్చెను ఈరీతిగనైనను లోకులందరు రష్యాను గౌరవించిరి *

---

* ఈసామ్యసంఘసిద్ధాంతమునకు ప్రారంభకుడగు 'కార్లుమార్క్సు' అను అర్థశాస్త్రజ్ఞుడు 1818 లో జర్మనీలో జనించెను, 1842 నుండి జర్మనీ ఫ్రాంసు ఇంగ్లండులలో వసించి అందుండి తన తీవ్రసామ్యవాద సిద్ధాంతములను బోధించెను, అతడు తనసిద్ధాంతములగూర్చి విపులగ్రంథము రచించి, 1883 లో చనిపోయెను 'లెనిను' బోల్షివికు రష్యాకు మొదటిఅధ్యక్షుడై, రష్యాలో మార్క్సుసిద్ధాంతముల నమలులో బెట్టెను

బోల్షివికుపాలనను చర్చించు సందర్భమున జారుపాలననాటి పరిస్థితికిని ఈనాటిసోవియటు రష్యాపరిస్థితికిని గలభేదమును గమనించవలెను

1918 లో ఈమహాక్రాంతి ఆరంభించునప్పటికి రష్యాలోని సామ్రాజ్యప్రజలు అత్యంతదుర్దశలో నుండిరి నిరంకుశుడగు జారును ప్రభువులును కొందరు శ్రీమంతులును స్వార్థాధికారులై సర్వసుఖము లొంది యుండిరి, సామాన్యజనులు పాలనలో ప్రాబల్యమేమియు లేకుండిరి, వారిలో నూటికి 70 మంది నిరక్షరులై యుండిరి చాలమందికివృత్తి

శేను తినుట కాహారములేను, సామాన్యజనులకు తగు వైద్యవసతులు లేవు మరణములు హెచ్చు, ప్రజ లర్ధనాగరికులు, అంతర్విభేదములు కలహములుహెచ్చు ఆస్థితియున్న దేశమును ఈ 15 ఏండ్లు బొల్షివిక్కులు పాలించిరి, ఇప్పుడు నూటికి 90 మంది రష్యనులు విద్యావంతులైరి, (నూరేండ్లపైనుండి సమర్థమగు ఆంగ్లప్రభుత్వము సర్వాధికారముతో పాలించుచున్న మనదేశమందిప్పుడు నూటికి 8 మాత్రమే చదువగలరు) రమారమి అన్ని పాశ్చాత్య దేశములలోను ఇప్పుడు సుమారు నూటికి పది మంది వృత్తిహీనులున్నారు, వారికి వృత్తులగల్పించుట ఆయాప్రభుత్వములకు మహాసమస్యయైనది రష్యాలో ఇప్పుడందరికి వృత్తులు, ఆహారముల యేర్పాటులును కలవు ప్రతివానికి రష్యాప్రభుత్వము పనికనబరచు బాధ్యతవహించును (భారతదేశమందు చాలమంది నిరుద్యోగులు అట్టివారికి పనిగాని సరిగా పోషణగాని ఆహారముగాని లేదు ప్రస్తుతస్థిలో ఈదేశమందు అందుకుతగినంత అవకాశమును కల్పింపదు ఆంగ్లదేశమున నిరుద్యోగులకు ప్రభుత్వమే వృత్తినో పోషణకు ద్రవ్యమునో ఇత్తురు, ప్రజల బిచ్చమెత్తనీయరు భారతదేశమున అట్టియేర్పాటులు లేవు. భిక్షాటనమునకుమాత్రము సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముకలదు) రష్యాలో బీదలకుచితముగ సినీమాసంగీతాదుల గూడ ప్రభుత్వమువా రేర్పర్చిరి అచ్చట ధనికులకు బీదలకు విశేషభేదములేదు అందరు పనిచేయుటలో ప్రభుత్వాధికారములో, గౌరవములోను సమానులే, బీదలసౌకర్యమే ముందుగా గమనింపబడును అందుకొన్ని పొరబాట్లు, పైనచెప్పినచిక్కులును కల్గెను కాని, పనికొంతవరకు జయప్రదముగనే ఉన్నది క్రమముగ వస్తువుల ఉత్పత్తి హెచ్చినది, ఇతరదేశములకుగూడ సరుకు లెగుమతియగుటచే, ఆపోటీకి పాశ్చాత్యులుగూడ భయపడుచున్నారు క్రమముగా రష్యనులు పంటలను పరిశ్రమలనుకూడ వేగముగా వృద్ధిచేసికొనుచు, పరా

ధీనత లేకుండ నిత్యావసరవస్తువులను స్వదేశమందే యుక్తితో సంపాదించుచు, పునర్నిర్మాణము చేయుచున్నారు ఈ విద్యావ్యాప్తిలో విజ్ఞానపరిశోధనలలో, విమానాదియుద్ధబలమునగూడ, రష్యనులభివృద్ధిలో నున్నారు, వెనుకటివలె తృణీకరింపక ఇంగ్లండు ఫ్రాంసు మొదలగు ప్రముఖదేశముల పాలకులును రష్యా నిపుడు గౌరవించుచున్నారు జాతిసమితివారిటీవల రష్యానాహ్వానించి తమలో జేర్చుకొనిరి రష్యాతో ఫ్రెంచివారు 1935 లో మిత్రసంధి చేసికొనిరి

సంఘస్వామ్యపద్ధతి రష్యను గ్రామీణులకెంతమాత్రము సరిపడదనుట సరియేనా? తత్వమున రష్యనులు చాలవరకు ప్రాచ్యులు చరిత్రాదినుండి పాశ్చాత్యులలో ఆస్తివ్యక్తిగతమే అని భావించినను, ప్రాచ్యదేశములందును అనాదిగా అట్లే యుండెనా? (59 వ అధ్యాయములో వెల్సుగారి భావముల జూడుడు) మనదేశమందు మొదట భూమ్యాది స్థిరాస్తులు సంఘగతములే గాని వ్యక్తిగతములు కావనుట కాధారములవు వేదకాలమున ఆస్తిసంఘగతమని కనబడును, వ్యక్తుల ఆస్తిహక్కుల సూచనతక్కువ తరువాత స్మృతులలోగూడ స్థిరాస్తిసంఘగతమని, వ్యక్తులకు కుటుంబయజమానియగు తండ్రికిగూడ స్థిరాస్తిని ఇతరులకిచ్చు హక్కు లేదని, సూచించబడినది ఇదియే అసలు సమిష్టికుటుంబపద్ధతి అని చెప్పబడుచున్నది (ఉ॥ 'స్థావరం ద్విపదం చైవ యద్యపి స్వయమార్జితం, అసంభూయ సుతాన్ సర్వాన్ నదానం నచవిక్రయః,)

'యేజాతా యేప్యజాతాశ్చ యే చగర్భేవ్యవస్థితాః ।
వృత్తిం తేప్యభికాంక్షంతి వృత్తిలోపో విగర్హితః,
'అవిభక్తావిభక్తావా సపిండాః స్థావరేసమాః'
(విష్ణుమనువచనములు, మితాక్షరలో నుదహరించబడినవి)

ప్రాచీనకాలమున మనదేశమున కుటుంబము విభక్తమగుట అరుదు అందుచే సమిష్టికుటుంబము చాలపెద్దదై, తరుచు సపిండులందరు ఏకముగ ఒకేగ్రామమున ఉండుచుండిరి (సపిండశబ్దపు అసలు అర్థము సమిష్టి క్షేత్రభూమి (పిండము ఇచ్చునది) కలవారని 'సమానోదక' అనగా ఒకేజలాశయాధారము కలవారని, దరిమిలాను ఆశబ్దములను తర్పణపిండ ములతో సంబంధము కల్గింపబడెనని, కొందరు విజ్ఞుల అభిప్రాయము) చారిత్రిక కాలమున మనదేశమునగూడ పరిస్థితులుమారుచు, క్రమముగా మొదట చరమందు, తరువాత స్వార్జితమందు వ్యక్తులప్రత్యేకపుహక్కు-లేర్పడి, అంతట విభాగమును క్రియాములద్వారాను అస్తిహక్కులు కల్గుటకు సౌకర్యము చేయబడి, ఆప్రకారము దరమిలా ధర్మశాస్త్రములలో నిబంధనలు చేర్చబడినట్లు తోచును చివరకు 12 వ శతాబ్దమున విజ్ఞానేశ్వరుడు 'మితాక్షరి' లో స్వత్వస్వభావమును చర్చించి వ్యక్తుల లౌకిక స్వత్వపద్ధతిని చమత్కారముగ సాధించి, విభాగాదులకు నిబంధనల విశాలముజేసెను 14 వ శతాబ్దపు జీమూతవాహనుని (దాయభాగగ్రంథము) చే వ్యక్తుల ప్రత్యేకపు హక్కులింకను హెచ్చుచేయబడెను ప్రాచీన కాలమున మనదేశమందు ప్రతిగ్రామపు ఆస్తులు మొదలగునవి ఆయా గ్రామపంచాయతీల పాలనమందుండెను అందుచే సమిష్టి హక్కు, సంఘస్వామ్యము, వారికి క్రొత్తకాదనితోచును నేడు అది రష్యాలో జయప్రదమగుటలో ఆశ్చర్యములేదు

కాని రష్యాలో జరుగుచున్న సోవియటుపద్ధతిలో అనేకలోపములును కలవు మహాయంత్రప్రకోపము, ఆయుధబలవృద్ధి, హింసాతత్వము కేంద్రప్రభుత్వపు సర్వాధికారము, ఇట్టి అనర్థకలోపములు ఇతర పాశ్చాత్య రాజ్యములతోబాటు బొల్షివిక రాజ్యమున గూడ కలవు రష్యాలోను యాంత్రికప్రకోపపు అనర్థములు కొంతవరకు కనబడుచున్నవి

ఇతరజాతులతో సంఘర్షము అవిశ్వాసము హెచ్చుచున్నది హింసా బలముతో ప్రజాధికారము సాధించినను ఆ హింసాతత్వము సంఘము లోను పాలకులలోను రూఢమై ఎప్పటికైనను హానిగల్గించునను గాంధి మహాత్మునిసూక్తికి నేడు రష్యాలో నిదర్శనములు కనబడుచున్నవి ప్రజాస్వామ్యవాదులలోనే కక్షలేర్పడినవి ప్రస్తుతాధ్యక్షుడగు స్టాలిను పైన కుట్రలేర్పడి సంగ్రహావిచారణ జరిగి, చాలమంది మరణదండనల పాలగుచున్నారు

---

67 ప్రపంచపు సాంఘిక రాజకీయ పునర్నిర్మాణము.

ఈగ్రంథపుమితినిబట్టి, యుద్ధానంతరపు 'వర్సైల్సు' సంధి మొదలగు సంధులతీవ్రచర్చలోనికి దిగుటకువీలులేదు ఆమహాభయంకర సంగ్రామపుఫలితముగ దేనికిని ఆది అంతము సమాఖ్య కలుగలేదని, ఇప్పుడు మనకు బోధపడుచున్నది ఆయుద్ధముచే లక్షలకొలదిప్రజలు హతులైరి, ప్రపంచము బాధలపాలై, దారిద్రస్థితికివచ్చినది, రష్యాకు పెద్దదెబ్బతగిలెను ఈవిశ్వ మపాయకరము నిర్దాక్షిణ్యము అని, ఇందు మన మొకపద్ధతి దూరదృష్టిలేక తెలివితక్కువగా యల్లాడుచు జీవించుచుంటిమని, ఆభయానకయుద్ధముచే మనకు జ్ఞప్తికలిగినది మానవజాతి కనర్థముగల్గించిన జాతీయాహంకారములును సామ్రాజ్యదురాశలును మాత్రము ఈయుద్ధముచే నశింపలేదు, ఈయుద్ధపుశ్రమ అలసట తీరగానే, ప్రపంచమున నిట్టియనర్థము తిరుగ గల్గించుటకవి సిద్ధముగనేయున్నవి. యుద్ధములవల్లను, విప్లవములవల్లను, లాభములేదు, పూర్వకాలపుసంస్థల అడ్డములను మోటుగ తొలగించుటకుమాత్రమే యుద్ధ ముపయోగించును గత మహాయుద్ధముచే యూరపునకు జర్మనుసామ్రాజ్యతత్వపుబాధ పోయెను, రష్యాలో సామ్రాజ్యతత్వము నశించినది, అనేక రాజవంశములు పదభ్రష్టములైనవి కాని యూరపులో నింకను అనేక నిరం

కుశ రాజ్యములపతాకము లెగురుచునే ఉన్నవి, సరిహద్దుల పేచీలు కోపకారణములగుచునే ఉన్నవి, మహాసేనలు నూత్నసామగ్రులబ్రోగుచేసుకొనుచున్నవి వర్సైల్సు సంధిసభలో ఆయుద్ధపుసంఘర్షపరాజయములబట్టి వారివారి స్వభావములకు తగిన పర్యవసానము కల్గెను జర్మను, ఆస్ట్రియను, తురుష్క, బల్గేరియనులను, ఆసభాచర్చకు పాల్గొనుటకు రానీయనేలేదు వారాసభవారి తీర్మానములమాత్రమంగీకరింపవలసివచ్చెను లోకక్షేమకాంక్షుల కాసమావేశపుస్థానమే అసంతృప్తికరము, అక్కడనే 1871 లో విజయగర్వముతో జర్మను సామ్రాజ్యము ప్రకటింపబడెను, పారిసులోని ఆఅద్దాలభవనమందే ఆస్థితిని 1918 లో తలక్రిందుజేయు రంగమేర్పడెను, అట్టిసూచన సమ్మోహాకరము

ఈమహాయుద్ధపు ప్రారంభదశలో కొంచముగ దాక్షిణ్యభావముండినను, అది త్వరలోనే నశించెను విజేతలు తమతమ దేశములకైన కష్టనష్టములనె గమనించిరిగాని, ఓడిపోయినవారిస్థితియు చెడిపోయినదనుసంగతి గమనించలేదు, యూరపులోని జాతీయాహంభావముల పోటీలవల్లను, ఈశక్తులలో సామరస్యము గల్గించునదిలేకయు, మహాయుద్ధము కలిగెను చిన్న చిన్న పరదేశములందు స్వతంత్రాధికారముగల జాతు లతిపరిబలసేనలతో నుండుచో, యుద్ధము

తప్పకకలుగును వెనుకకల్గినరీతినే గాకున్నను, మరియే రీతినైనను, అప్పుడు మహాయుద్ధము కల్గియేయుండును రాజకీయసామరస్యము గల్గించిననే ఆప్రవృత్తుల నరికట్టవచ్చు, లేనిచో, తిరుగ నిరువదిముప్పదేండ్లలో నింతకన్న భీభత్సకరమగు యుద్ధమువచ్చితీరును పెట్టలు గుడ్లుపెట్టునట్లే, యుద్ధసన్నద్ధమగు రాజ్యముల యుద్ధములు జేయుచునే యుండును యుద్ధమునఅలసి బాధితులైన వారాసత్యమును మరచిరి, ఆనష్టమంతటికి ఓడినజాతులవారే ప్రత్యక్షముగాను నైతికముగాను బాధ్యులనియెంచిరి ఆయుద్ధఫలితము వేరైనచో, అప్పుడు వారును తమ విరోధిజాతులనట్లే యెంచి యుందురు, జర్మనులదే తప్పని, ఫ్రెంచి యింగ్లీషువారలు తలంచిరి రష్యనులు ఇంగ్లీషువారు ఫ్రెంచివారు దోషులని, జర్మనులు తలచిరి ఆ చిన్నచిన్నరాజ్యముల నిర్మాణము చేయుటలోనే లోపమున్నది, ఆసంగతిని కొద్దిమందిధీరులే గ్రహించిరి కసిదీరుటకును శిక్షార్థముగను, పరాజితులనుండి విపరీతమగు సొమ్మును నష్టపరిహారముగ రాబట్టుట కాసంధిలో నిర్ణయించిరి విజేతలకు తగు నష్టపరిహారమిప్పించుటకై దివాలాలోనున్న పరాజితజాతులపైన దుర్భరమగు ఋణభారము మోపిరి అంతర్జాతీయపరిస్థితుల జక్కబెట్టి యుద్ధము నివారింపనేర్పరిచిన నానాజాతిసమితికి అందుకు తగు సమర్థతయు సదుద్దేశమునుగూడ లేకుండెను

యూరపువారే యైనచో, శాశ్వతశాంతిస్థాపనకును, అంతర్జాతీయవ్యవహారముల చక్కబెట్టుటకును, ప్రయత్న మేల సల్పకుందురేమో, నానాజాతిసమితిపద్ధతిని అమెరికాలోని సంయుక్తదేశాధ్యక్షుడగు 'డాక్టరు విల్సను' తెచ్చిపెట్టెను కనుక దాని మూలాధారము అమెరికా అధ్యక్షుడే, అమెరికాలో యూరపువారు కలుగజేసికొనకుండ మన్రోసిద్ధాంత మేర్పరుచుటతప్ప, వారికి ఈపూర్వ ప్రపంచవిషయములం దెట్టిభావములును లేవు హఠాత్తుగా ఇప్పటి మహాసమస్యను పరిష్కరించుట కమెరికనులు కోరబడిరి కాని వారట్లు చేయజాలరైరి, వారు ప్రపంచమున శాశ్వతశాంతిగోరిరి, కాని, మన యీపూర్వప్రపంచపు రాజకీయములపైన వారికి నమ్మికలేదు, దీని నుండి తప్పించుకొనుటకే వారు యత్నించుచుండిరి, ప్రపంచక్లేశముల పరిష్కారము నాలోచించుటకు అమెరికా ఆరంభించునప్పటికే, జర్మనుల జలాంతర్గామియుద్ధముచే వీరుగూడ జర్మనులకు శత్రువులై, మిత్రమండలిలో జేరిరి ప్రపంచసమస్యకు విల్సనుగారు పరిష్కారముగ 'నానాజాతిసమితి' నేర్పర్చిరి అమెరికనులు దీనిని నిదానము లేకుండనేచేసిరి, అది అయుక్తము, ప్రమాదకరముగూడఅయ్యెను యూరపువారు అది అమెరికనుల సమాలోచిత నిర్ణయమనితలచిరి 1918-19 లలో,

సామాన్యజనులందరు యుద్ధముతో మిక్కిలివిసుగుజెంది, ఎంతనష్టము గల్గినను, మరల యుద్ధము రాకుండ జేయుట కాతురులై యుండిరి కాని, అందుకై తమ తమ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముతో నెంతమాత్రమును వదలు టకు, ఈ ప్రాచీన ప్రపంచరాష్ట్రములలో నొక్కటియైన నిష్టపడలేదు రాజ్యాధికారులతో నిమిత్తములేకుండ ప్రపంచ జాతిసమితి నేర్పరుచుముందు, విల్సను అధ్యక్షుడు ఇచ్చిన బహిరంగోపన్యాసములకు ప్రపంచజనులు సంతుష్టులైరి, అది అమెరికావారి నిశ్చితోద్దేశమని యెంచి, లోకు లంగీ కరించిరి కాని విల్సను ప్రజలనుగాక రాజ్యముల నెదుర్కొన వలసివచ్చెను అతనిదృష్టి ఉదారమే, కాని పరీక్షించినచో, అది మితమై అహంభావయుతమైయుండెను అతడు కల్గించిన అమితోత్సాహము వెంటనే అణగిపోయి నశించెను

డాక్టరు డిల్లను 'పీస్ కాన్ఫరెన్స్' అను తనగ్రంథ మున నిల్లు వ్రాసెను "(అమెరికా) ప్రెసిడెంటు వచ్చునప్ప టికి, యూరపు కుండలుచేయు కులాలునికై సిద్ధముగా నున్న మట్టివలె నుండెను ఇకముందు యుద్ధములు ముట్ట డులు లేకుండ గమ్యస్థానము చేర్పగల మార్గదర్శకునికై ఆజాతులన్నియు ఆతురులై, విల్సనే అట్టివాడని భావించిరి. ప్రేరించివారతనికి భక్తిప్రేమలతో వినమ్రులైరి, అతను

రాగనే ఆనందబాష్పములు రాల్చితి మనియు, ఆతని యుదారాశయముల నీడేర్చుటకు అగ్నిపరీక్షకు గూడ తమ సహచరులు సిద్ధమనియు, పారిసులోని కార్మికనాయకులు నాతో ననిరి. ఇటలీలోని పనివాండ్రు కాతనిపేరు భూమిపై నవజీవ మీయగల దేవవాణిగ దోచెను, జర్మను లాతని సిద్ధాంతములు తమరక్షణ కాధారముగా నెంచుకొనిరి, విల్సను వారికి తీవ్రశిక్ష విధించినను, వారు మారుమాటాడక అంగీకరించి, వెంటనే కార్యపరులగుదురని నిర్భీకుడగు హెర్ మ్యూల్లను చెప్పెను. జర్మను ఆస్ట్రియాలో, అతడు రక్షకుడని కీర్తిగలిగి, అతనిపేరు చెప్పగనే వ్యధ తొలగినట్లుండెను"

విల్సను ఇట్టి అత్యాశల గలిగించెను ఇవియన్నియు వ్యర్థాశలై, అతడు నిర్మించినజాతిసమితి బలహీనమై, నిరుపయోగమైపోయెను, ఆదీర్ఘశోకకధ నిట వివరింప వీలులేదు మనుష్యులలోవ మతనియందు విస్తరించెను ఆ మహాశయముల నెరవేర్పదగు శక్తి అతనికి లేదు ఆతని కార్యముల నమెరికనులే నిరాకరించిరి, అత డేర్పరిచి యూరపు ఒప్పుకొనిన జాతిసమితిలో అమెరికాయే చేరలేదు తాము సిద్ధముగాలేని విషయములోనికి తమ్ము లాగిరని, అమెరికనులు తలచిరి ఇట్లా జాతిసమితి అకాలజననమొందె, అప్పుడే అంగ

హీనమయ్యేను, దాని నిర్మాణపద్ధతిమాత్రము పెద్దది, కాని, దాని అధికారము సంకుచితము, అది అంతర్జాతీయవ్యవహారముల పరిష్కారముల కాటంకమునే కల్గించెను జాతి సమితి లేకుండిననే బాగుండును, కాని ఆపద్ధతివలనై జనల కమితోత్సాహము కల్గుటయు, (ప్రభుత్వములుకాక,) ప్రజాసామాన్య మిక యుద్ధముల నిరోధించుటకు సిద్ధపడుటయు, చరిత్రమున గమనింపదగినవి ప్రభుత్వములు హ్రస్వదృష్టియుతములై మానవకార్యములందు విభేదముల గల్పించి, దుష్టపాలన జేయుచున్నవి, కాని లోకము నైక్యము క్రమపద్ధతి కలుగవలెనని జనులలో తీవ్రాభిలాష కలుగుచున్నది

కాని యీయుద్యమ మాచరణలోనికి రాకుండ ఆటంకము లేర్పడుచున్నవి వర్సెల్సు సంధి కేవలరాజకీయ సంధి, జాతిసమితియు రాజకీయసంఘమే ఇప్పుడున్న ప్రభుత్వములు, ఈరాజ్యాంగభావములు తప్పనివి స్థిరములు అను భావముతోనే లోకవ్యవహారముల సరుదుబాటుచేయుట కాసంధిసమితులద్వారా ప్రయత్నించిరి అందిలోపమున్నట్లు క్రమముగా విస్పష్టమగుచున్నది ప్రభుత్వములు రాజ్యములు స్థిరములుకావు నరుల అవసరములలో కలుగు మార్పులబట్టి ప్రభుత్వరాజ్యములు మార్పవచ్చును, అట్లు మార్చవలెను వీనికన్న ఆర్థికసమస్యలు చాల యెక్కువ

ముఖ్యములు, అవి ఆస్తినిగూర్చి చర్యలగూర్చి మనభావములబట్టి ఏర్పడును, ఈభావములు విద్యచే నేర్పడవలెను అందుచే జనుల మనస్సుల భావములు పద్ధతులు ఏరీతిలో నుండి కార్యరూపమొందునో, అట్లే నరులవ్యవహారపద్ధతియు నేర్పడును కనుక, ఆర్థిక సాంఘికబాధల దొలగించుటకు, జనుల అపోహాలను భావముల గూర్చిన అపార్థములను పోగొట్టుటయే ప్రత్యక్షసాధనము 1918 మొదలు 1933 వరకు ప్రపంచసభలు జరుగుచువచ్చినవి * అందు లోకవ్యవహారముల పరిష్కారముకు మందముగను అవకతవకగను యత్నములుజరిగినవి ఇంతవరకున్న జాతీయ రాజకీయ దృష్టి క్రమముగా మారుచు, ఆర్థిక ద్రవ్యవిషయములందు భూజనులందరిక్షేమము నొక్కుటయును భావమీపమావేశము లందు కొందరు తెలిపినారు కాని రాజకీయకార్యపరులు సంఘకార్యనిరతులు, పత్రికాసంపాదకులుగూడ, నూత్న భావముల నిష్టములేకుండ మందముగనే గ్రహింతురు ఈలోగా, ఆర్థికజీవనమల్లకల్లోలమై, శతాబ్దమునుండి లేచి దరిద్రిత నిరుద్యోగము ప్రపంచము నావహించినవి, నరజాతి

* వెల్సుగారి మూలగ్రంథపుచివర ముద్రణము 1934 లో జరిగినది అందుచె 1933 వరకు అని అందు వ్రాయబడినది, తరువాత 1934 నుండి దరిమిలాను ఇట్టిసభలు జరుగుచు నేవచ్చినవి ఫలితమెప్పటియట్లే

జీవశక్తి చెడుచున్నది సంఘపుభద్రతకు భంగమువాటిల్లు చున్నది నేరములు హెచ్చినవి రాజకీయ జీవితమునకు స్థైర్యముతప్పినది ఈబాధలగూర్చి ఇందువివరముగ జర్చించుటలేదు ఇవినాగరికత భగ్నము కానున్నదనుటకు సూచనలు కావచ్చును, కాకపోవచ్చును ఇప్పుడట్టిభంగ మేమియు లేదు మానవకథలో నంత యుత్సాహకరముగ 19 వ శతాబ్దిలో కలిగిన ప్రగతియుతాభివృద్ధిని మరల నందుకొనుటకు తగు నైతికబలము, నేతృత్వము, దీక్ష, మన మానవజాతికి కలదో లేదో, ఇప్పుడు నిశ్చయించుట యసాధ్యము

గత మహాయుద్ధపు జననష్టము మహానర్థము అంతరించవలెనన్న, మానవజాతి చాలవరకు పునర్నిర్మితముగావలెనని క్రమముగా స్పష్టమైనది జాతిసమితివంటి తొందరసమితి, ఆయాప్రభుత్వముల మధ్య సభల ఆతుకులపురాణములు, ప్రస్తుత క్లిష్టసమస్యల బరిష్కరింపలేవు, అవి అన్నిటిని పరిష్కరించినట్లున్నను, అందేమియు తెలదు మానవులఅన్యోన్య సంబంధముల విజ్ఞానమింకను బాల్యావస్థలోనే యున్నది విద్యను విజ్ఞానమును క్రమపద్ధతి నభివృద్ధిచేసి, వాటిని మానవజీవితమునకు వర్తింప జేయవలెను పురాతనము సంకుచితము నిర్జీవము నాశశీలమునగు నైతిక రాజకీయ భావముల దొలంగించి, అందుకుబదులు మానవజాతి

ఉత్పత్తి భవిష్యత్తులు అందరికి సమానములే అని చక్కగా గ్రహించి, స్పష్టతరము సులభము ఉదారము అగు భావములకు చోటునీయవలెను

ఈరోజులలో మానవు నావరించినన్ని కల్లోలములు అనర్థములు బాధలు ఇదివరకెన్నడును లేవనుసంగతి నిజమే, విజ్ఞానశాస్త్రముచే నరుని కపూర్వమగు మహాశక్తులు గలుగుటే ఇందుకు కారణము, ఆశక్తులను నరుడింకను వశమొనర్చుకోలేదు నిర్భయాలోచన, తీక్ష్ణమగు విశదచ్చర, విమర్శయుతమగు పరిక్రియయుగల ఆవైజ్ఞానికపద్ధతియే నరునకీయద్భుతశక్తుల వశపరచుకొనుట కవకాశము నీయగలదు మానవుడింకను బాల్యావస్థయందే యున్నాడు వానిచిక్కులు వార్ధకనీరసత్వపువి కాక, వృద్ధియగుచున్న అవశమగు శక్తులవై యున్నవి

లోకచరిత్ర మొకే పరిణామపద్ధతియనియు, జ్ఞానశక్తిసాధనకే, జీవులు నిరంతరము కృషిచేయుచు పోరుచుందురనియు, ఈగ్రంథమున సూచింపబడినది, ఈసిద్ధాంతము గ్రహించుచో, ఇప్పటి పురోభివృద్ధి వాంఛను దానియపాయములను సరిగా గమనింతుము మానవుల ఉత్కృష్ట ఘనత ఇంకను ఉదయావస్థలోనే యున్నది కుసుమములకు సూర్యాస్తమయములకు గలశోభను, చిన్నజంతువుల సదా

నమగు గమనపు ఇంపును, వేలకొలది చిత్రరూపముల ప్రకృతి సౌందర్యమును, జీవితమున కెట్టిఆనందము లభ్యమో సూచించును. ఇప్పటి కొన్ని శిల్పకళలు, చిత్రకళావస్తువులు, హృదయరంజక గీతములు, అద్భుతభవనములు, సుందరారామములును గమనించగా, మానవుల ఇచ్ఛాశక్తితో అనుకూల సందర్భములలో నింకెట్టి ఘనకార్యముల సాధింపవచ్చునో తెలియును మనకుగలశక్తి నియమితము కాకున్నను, వర్థమానము మన నరజాతి కొద్దికాలములోనే అతిసాహసాభిలాషితముల గూడ సాధించి ఐక్యశాంతుల సంపాదించుటకును, రాబోవు తరములవారి భవనములింకను సుందరమై, లోక మతిమనోహర మగుటకును, ధైర్యసాహసశక్తులింక నధికమై, లోకులు వృద్ధిజెందుటకును, సందేహమేమి? మానవుడిప్పటికి సాధించినదంతయు అల్పము; అది నరుడు ముస్ముందు సాధింప వలసినదానికి పూర్వరంగమేయని యింతవరకు చెప్పిన జగత్కథచే స్పష్టము *

---

* విల్సను వర్సైల్సుసంధికి పునాదిగా ఏర్పర్చిన 14 సూత్రములు ఆదర్శరూపమైనవి, ప్రపంచక్షేమకరమైనవి, అని అందరు నప్పు డంగీకరించిరి కాని కేవల విద్వాంసుడగు విల్సనుకు యూరపియను రాజ్యాంగములలోని మర్మపద్ధతులును అప్పటికే ఈ మిత్రరాజ్యములమధ్య రహస్య సంధు లున్న సంగతి, స్వార్థధోరణియు తెలియకుండెను, ఆసంధి షరతుల వివరములన్నిటిని, చాలవరకు నానాజాతిసమితి ఆవరణ వివరము

లను, నిబంధనలను, విజేతలగు యూరపియనుల రాజ్యాంగవేత్తలే యేర్పరచి వాటినన్నిటిని స్వలాభదృష్టితో తమ యిష్టప్రకార మమలుజరిపిరి జాతులు ఆయుధములను మహాసైన్యములను చాలవరకు తగ్గించుకొనవలెనని, పాలనమున ప్రతిజాతివారికి స్వయంనిర్ణయాధికార ముండవలెనని, ఇకముందు ప్రతిజాతి ప్రజలకు స్వయం నిర్ణయమునుబట్టియే పాలనము రాజ్యాంగము ఏర్పడవలెనని, మొదలగు విల్సను సిద్ధాంతముల నప్పుడు మిత్రమండలి వారామోదించిరి, ఓడినవారికి వ్యతిరేకమైనంతవరకు అమరతుల బూర్తిగ నమలు జరిపిరి, కాని ఆసూత్రములను మిత్రమండలివారు తమపైన క్రియలో అమలు జరుపుకోలేరు, అందుచే, చాలవరకు అది తరువాత లోకమందశాంతికి అన్యాయమును ముఖ్యకారణమైనది

వర్సైల్సు సంధిషరతుల వివరములు, జాతిసమితి నిర్మాణపు కొన్ని వివరములు, వాటిఅమలు, స్వయంనిర్ణయమూల సూత్రములకు న్యాయమునకు విరుద్ధములు బ్రిటిషు ఫ్రెంచివారి ప్రాబల్యమున జాతిసమితి ద్వారా నియమములకు నిర్బంధముగ అమలు జరిపిరి అమెరికావారు జాతిసమితిలో చేరకపోవుటకు ఇవికూడ కొంతకారణములు ఈసంధి జరిగిన కొలదిలోనే లిథుయేనియా చర్యలు, గ్రీసువారు తుర్కీవారిపై జరిపినయుద్ధము, రష్యాపై ఆయాప్రభుత్వములచర్యలు, పోలిషు జర్మను కలహము, ఇట్లు తమసభ్యులే జరిపిన కొన్ని కార్యములను జాతిసమితివారు వారాపరైరి అందుచే వర్సైల్సుసంధి లోపములకు అనువె గల్గిన అశాంతికి అనర్థములకు, విల్సనే ముఖ్యముగ బాధ్యుడగుట సత్యముగ కనబడదు ఆయాప్రభుత్వముల సామ్రాజ్యధోరణియు ఆర్థికస్వార్థపరతయు పోవలెను అంతవరకు ప్రపంచసభలు జయప్రదముకావు ఆయా దేశములందు పేదరికము, పుంజీపతుల ప్రాబల్యమును జాతిద్వేషమును ఉన్నంతవరకట్లే యుండును మరియు ప్రస్తుత ప్రపంచపు యాంత్రిక నాగ

రికతలోని అధికారవాంఛాది సహజలోపములును అందుకు కొంతవరకు మూలకారణములు

ఇదివరలో సాధ్యము గాని క్రొత్తరకపు గొప్ప కట్టడములు దీర్ఘ ప్రయాణ సాధనములు విద్యుద్యంత్రములు మున్నగువానికే గాక ఇదివరలో నరుల చేతి పనితో సులభముగ జరుగుచుండు నిత్యావశ్యకములగు ప్రతికార్యములను ఇప్పుడు మహాయంత్రములనే వాడుటచే ఆర్థిక నైతిక స్థితులు చెడునన్న, 68 వ అధ్యాయపు చివర టిప్పణి చూచి యున్నాము నగర జీవనముకే చిరకాలమునుండి అలవడిన శీతల ప్రాంతపు పాశ్చాత్య దేశములకన్న మన ప్రాచ్య దేశములకు యాంత్రిక ప్రాబల్యముచే ఎక్కువ హానికల్గునని చాలమంది విజ్ఞులు భావించుచున్నారు

యాంత్రిక కర్మాగారములకే అలవడినజాతులు ముడివస్తువులకొరకును తమ కర్మాగారములలో బహుళోత్పత్తితో కొల్లకొలదిరూపాయల కిమ్మతుగల నిలవవస్తువుల విడుదలకును, వారు ఇతరదేశములపై నాధారపడవలెను అందుకై ప్రతిదేశమువారును యథాశక్తిగా ప్రయత్నింతురు, అంతట తీవ్రముగ పోటీకలుగును యాంత్రికపరిశ్రమలో ప్రబలులగు జాతులు కొన్ని యితరదేశములపై నధికారులై, తమ సరుకుల నాపరాధీనదేశములలో లాభముకు అమ్ముటకును, అచ్చటనుండి తమ పనులకు యంత్రపరిశ్రమలకు వలయు ముడివస్తువులను ఖనిజములను చవుకగ తెప్పించుకొనుటకును, యత్నింతురు, అందుకు వీలుగనే తమ అధీనదేశముల ఆర్థిక పద్ధతులను మార్చుచు, తదనుగుణముగనే ఆపరాధీనజనుల పాలింతురు అట్టిచో తమ ఆర్థిక నైతిక జీవితపు రక్షణకై పరాధీనులు తమ్ము పాలించు ప్రబలదేశముతో కలహించియైన స్వతంత్రులు కాయత్నింతురు ఉభయత్ర హింసాతత్త్వముకు ప్రాముఖ్యము కలుగును

బలీయములగు ఇతరరాజ్యములును ఈరీతినే తమ యధికార వ్యాపారముల వ్యాపింపజేయ పోటీచేయుచున్నవి. అందుచేతనే సామ్రాజ్యము యంత్రవ్యాపారాదులను నష్టముకాకుండు లాభరక్షణమును, తమ అధీనదేశముల నల్పుకొనుటకును, ఆపరతంత్రదేశమందు పరిపాలకులు ప్రబలమగు వివిధసేనలను ఆధునిక యుద్ధపరికరములను వృద్ధిచేయుచుందురు అందుకై వలయు విశేషద్రవ్యమును ఆపరతంత్ర దేశపు ఆదాయము నుండియే వ్యయము చేయబడును కనుక ఆపరతంత్ర దేశీయుల విద్యారోగ్యాదులకై సొమ్ము చాలదు, ఆప్రజల స్వతంత్రప్రవృత్తులు వారిస్వతంత్ర భావములు క్షీణించును ఈయాంత్రిక నాగరికతవలన పారిశ్రామిక దేశ జనులకును స్థిరలాభములేదు ఆయాసురసంపత్తుచేతుదకు పాలకదేశ జనులకును హానియేకలుగును ఆదేశము పాలకవర్గమువారు తమ బలరక్షణకై స్వదేశమందును విశేషవ్యయముతో సైన్యవృద్ధి చేయుదురు రాజ్యాధికారమంతయు పుంజీపతుల యిష్టముపై నిల్చియుండును, ఆర్థికముగను నైతికముగను పారిశ్రామిక దేశములలోగూడ సామాన్యప్రజలు దుస్థితిలోనేయుందురు అట్లుగాక వారిస్థితి బాగుండవలెనన్నచో, ఆయాగ్రామ జనులు తమవస్త్రములను ముఖ్యాహారపదార్థములను స్వయముగా తమ ప్రాంతములందే చేతిపనుల మూలమున సంపాదించుకొనవలెను ఆట్లైనచో జనుల ఆరోగ్యము బుజువర్తనము, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమును వృద్ధియగును జనులలోను దేశములమధ్యనుగూడ స్పర్ధ, పేరాస అధికారేచ్ఛ, హింసాబుద్ధి, నశించును భౌతికబలావేశము తగ్గును మనోహృదయములు నిర్మలములై సత్వవృద్ధి కలిగి, ఆత్మికమగు అంతశ్శక్తి అనగా దైవసంపత్తు వృద్ధిగాంచును అప్పుడు జాతులమధ్య సంఘర్షము కలుగనుండదు

ఈయాంత్రిక నాగరికత భౌతికముగ అద్భుతమైన సంగతినిజమే కానిదాని ప్రకోపమువలన ఆయా సామ్రాజ్యములు విజృంభించుచు, తమ

ప్రాబల్యము వృద్ధిజేసుకొనుటలో పరస్పరము సంఘర్షణమొందుచున్నవి శాంతముగు దుర్బలదేశముల బాధించుచు, వానినేదో విధముగ వశపర్చుకొనుటకు యత్నించుచు, ఆయాదేశముల స్వాతంత్ర్యమును నయముననో భయముననో వ్యాపారము పేరటనో దుర్నీతినో హరించుటకు వెనుద యుటలేదు ఇందుకు ప్రస్తుత మాయాదేశములందున్న పరిస్థితులను కొంత చారిత్రకముగ గమనింపవలెను అమెరికా సంయుక్తరాజ్యమందచ్చటి ఆదిమజనుల రూపుమాపి యేర్పడిన యూరపియనులు తమవ్యాపార వృద్ధికని మధ్యదక్షిణ అమెరికా ఖండములందటిమీదను తమ ప్రాబల్యమును హెచ్చించినారు ఈవిషయమున వారికి యూరపియను రాజ్యములతో సంఘర్షణము కలుగుచున్నను, తత్కాల రంగములందు బ్రిటిషు ఫ్రెంచిరాజ్యము లమెరికా సాయమపేక్షించుచు, అమెరికాతో విరోధపడకున్నారు కాని బ్రెజిలు అర్జంటైన, మెక్సికో మొదలగు ఆయామహా దేశములందు తమసరకుల నమ్ముకొని అక్కడి ముడివస్తువులను చౌకగ సంపాదించుకొనుటకు తమ ఆర్థికప్రాబల్యమును నెట్లయిన వృద్ధిజేసుకొనుచు నేయున్నారు ఆ బ్రెజిలు వగైరాదేశములు తమంతటవృద్ధియై వాటి యార్థికస్థితి బాగుచేసికొనుటకు యూరపియనులును అమెరికా సంయుక్తరాజ్యములవారును అడ్డము వచ్చుచునేయున్నారు, వీరు కోట్లకొలది ధనముల నాయాదేశములలో పెట్టుబడిపెట్టి అక్కడి గనులు అడవులు వగైరాలను తమ వశమందుంచుకొని ఉపయోగించుకొనుచు, ఆయాదేశముల వృద్ధి కడ్డుపడుచున్నారు ఇటీవల మెక్సికోలో నూనె గనులలో బ్రిటిషువారి ప్రాబల్యమువలన తగవులు గల్గి తుదకు ఆగనుల తగవు రాజకీయ రూపమొందెను, అక్కడ ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమున్నది దానిని పడగొట్టి విదేశీయులగు పుంజిపతుల సాయముతో వారి ప్రాబల్యముగల ఫాసిస్టు రాజ్యము స్థాపించుటకు యత్నము జర

గినది సకాలములో మెక్సికో ప్రభుత్వము మేలుకొని అతిరగుబాటు నణచివేసినది ఫిలిప్పైను మొదలగు ద్వీపములందు సంయుక్తరాజ్యము వారును సామ్రాజ్యదోరణితో తమ ప్రాబల్యము హెచ్చించుకొన్నారు, గాని, జపాను వగైరాలతో తగవులలో ఆయాదేశీయు లశాంతితో నుండుచో, ప్రమాదించుననియు, ఫిలిప్పైనులు తిరుగబడి తీవ్రాందోళన చేయుటవల్లను వారికి కొంత స్వాతంత్ర్యమిచ్చినారు

స్పైనులోను ఇటీవల మహాయుద్ధము జరుగుచున్నది స్పెయినులో జమీందారీపద్ధతి పోపుగారి అధికారము కాతలిక మతసంస్థల ప్రాబల్యమును రాజకుటుంబీకుల నిరంకుశపద్ధతులును ఇంకను అట్లేయున్నవి తుదకట్లో ప్రజాప్రభుత్వమేర్పడి, అల్ఫాంసో రాజులతొలగింపబడెను కాని జమీందారులు, పుంజీపతులు మతమూర్ఖులు వగైరాలేకమై ఒక నియంతనేర్పర్చి, ప్రజాప్రభుత్వమునణచిరి జనులందశాంతి హెచ్చినది ఆదేశమందు రాగివగైరా లోహసంబంధమగు మంచి గనులున్నవి వాటిలో బ్రిటిషువారు ఇటాలియనులు వగైరాలధికారము సంపాదించి, వాటిసాయముతో తమ పరిశ్రమలవృద్ధి చేసుకొనుచు, అవిదేశీయ సంఘమువారు ప్రాబల్యమునొందియున్నారు స్పెయినులో నిజమైన ప్రజారాజ్యమేర్పడుచో నావిదేశీయ సంఘములకునుతద్వారా విదేశ రాజ్యములకును కల్గినప్రాబల్యము క్షీణించును రష్యాలో నిట్లేజరిగి, అవిరాయితీ పెట్టుబడిదార్ల పెట్టుబడులు నష్టమైనవి

1936 ఫిబ్రవరిలో స్పెయినులో శాసనసభ కెన్నికలుజరిగి, అందు ప్రజాస్వాతంత్ర్యవాదులుగెల్చిరి జమీందారీ పుంజిపతివర్గమువారోడిరి ప్రజాధికారముగల ప్రభుత్వమేర్పడినది అంతట ఇటలీ జర్మనీవగైరా నియంతల దేశములవారసహాయ వహించిరి జమీందారీ పుంజిపతి పక్షము

సాయమారంభించిరి వారి ద్రవ్యాయుధాది సహాయముతోనే ఫ్రాంకో సేనాని హఠాత్తుగా కొన్ని స్పెయిను సేనలను మొరాకోలోని పరాధీను లగు 'మూరు'లను తెచ్చి, ప్రజాప్రభుత్వమును దౌర్జన్యముతో నడచివేయ నారంభించినాడు కాని ప్రజాప్రభుత్వము వారాత్మరక్షణ కారంభించగా ఘోరయుద్ధ మేర్పడినది కొద్దినెలలలోనే ఫ్రాంకో జయమొందునని కొందరు తలచిరి కాని, రెండేండ్లనుండి యుద్ధమింకను చాల తీవ్రముగ జరుగుచున్నది అంతర్జాతీయ న్యాయములనుబట్టియు నీతిని బట్టియు న్యాయనిబద్ధమైన ప్రజాప్రభుత్వముకే జాతిసమితివారును అందు ప్రముఖులైన బ్రిటిషు ప్రభుత్వము వగైరాలును తోడ్పడుటసబబు కాని అట్లుజరుగలేదు నానింటర్వెన్షను (= తటస్థత) అనుపేర వారు ప్రజాప్రభుత్వమునకు ఆయుధద్రవ్యసహాయము రాకుండజేసిరి ఇటలీ జర్మనీల నియంతృప్రభుత్వములు బహిరంగముగనే స్పెయినులో విద్రోహియగు ఫ్రాంకోపక్షమునకు ఆయుధములను విమానాదులను తమ సేనలనుగూడ నిచ్చి, మహాదౌర్జన్యముతో మారణము జరిగించుచు ప్రజాప్రభుత్వము నడచుటకు విశ్వప్రయత్నముల జేయుచున్నారు స్పెయినులో ఇటలీ జర్మనీల ప్రాబల్యము హెచ్చుట బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునకు కొంతనష్టకరమైనను అందునను సహించి బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు తమ పుంజీపతి ప్రాబల్యమువలన పరోక్షముగ విద్రోహిపక్షముకే సానుభూతి నిచ్చుచున్నారు

అక్కడ ప్రజాప్రభుత్వపు పక్షమునకు మొదట రష్యా కొంత తోడ్పడెను కాని అది దూరదేశము, వారినావలు మధ్యధరాసముద్రముద్వారానే స్పెయినునకు రావలెను వాటిని ఇటాలియనులు ముంచివేసిరి. ఆహారసామగ్రిగూడ అందనిచ్చుటలేదు ఆదాగుణాచర్య అంతర్జాతీయ నీతికి విరుద్ధమైనను, జాతిసమితివారేమియు చేయక, జర్మనీ, ఇటాలియనుల

యిష్టప్రకారము సాగనిచ్చిరి. బ్రిటిషువారు (అబిసీనియాలోవలె) తమ వాక్కులను మాత్రము భద్రపరచి వరతుం నిటాలియనులతో చేర్చు కొనిరి. ఇప్పుడు బ్రిటిషు పుంజీపతులు బహిరంగముగనే విద్రోహాయుగ ఫ్రాంకోకు ఈ యుద్ధసమయంలో కోట్లకొలది రూపాయలను (వర్తక సందర్భములోనని) ఇచ్చి, ఫ్రాంకోజయమునకు కారకులగుచున్నారు. ఫ్రెంచిసర్కారువారు మొదట స్పెయినులో ప్రజాప్రభుత్వమునకు కొంచెముగ సహాయముచేయదొడగిరి. కాని ఇంతలో ఇటలీ జర్మనీలు బెదిరించిరి, బ్రిటిషువారును ఫ్రెంచివారిని వెనుకకులాగిరి, ఇట్లు ప్రజాప్రభుత్వపక్షమునకు సాయముజరుగక, విదేశీయులనుండి విద్రోహులకు యుద్ధసహాయమేర్పడి, ప్రజాపక్షమణచివేయబడుచున్నది. తమతమ ఆర్థికప్రాబల్యమును యాంత్రికప్రకోపమును నిలబెట్టుకొని స్పెయినులో తమ ఆర్థికముగు 'హక్కు'ల పోషించుకొనుటకే ఆయావిదేశప్రభుత్వములును ప్రముఖులును ఇట్లు చేయుచున్నారు. ఈదీర్ఘసమరమందు యుద్ధరంగములో పాల్గొనక శాంతముగనుండు ప్రజలను పిల్లలనుగూడ విద్రోహిపక్షమువారు విమానములద్వారా చంపివేయుచు నగరములను ధ్వంసముచేయుచు, అంతర్జాతీయనీతిని నీటగలిపినారు. అందు ఇటలీ జర్మనీల విమానములు సైనికులు ప్రత్యక్షముగ పాల్గొన్నను, తక్కినవా రెవరొక్కన లేదు. ఇందుల మూలకారణము యాంత్రిక నాగరికతవలని విపరీతపరిణామము. ఇప్పుడు చీనాలోను ఇట్టే మహాయుద్ధము జరుగుచు, ప్రజాక్షయము కల్గుచున్నది. చీనా రాజకీయముగ స్వతంత్రమగు మహాదేశము. చీనుల నాగరికత చాలప్రాచీనము, సౌమ్యము, చీనులు లోకోపయోగులగు ఆవిష్కారములెన్నిటినో జేసిరి. కాని ఇంగ్లండు జర్మని వగైరాలలో యాంత్రికపరిశ్రమలు హెచ్చగనే, వాటిసరఫరాకై చీనాలో తమ ప్రాబల్యము హెచ్చించుట కాయాప్రభుత్వములు నానా తీవ్రముగ యత్నిం

చిరి నల్లమందు వగైరాలను చీనులకు నిర్బంధముగ నంటగట్టిరి వారు వ్యతిరేకించగా, యుద్ధము చేసి, తమ ఫిరంగులబలమున వారిని లొంగదీసి, చీనాలో రేవుపట్టణములం దధికారమువహించిరి చీనాసుంకముల పద్ధతిని, కాటివసూళ్ళను బ్రిటిషు వగైరా విదేశీయులు వశపరచుకొనిరి న్యాయవిచారణాదులలో గూడ కొన్ని ప్రత్యేకాధికారములను లాగుకొనిరి ఈసమయమందు చీనాలో వెనుకటి సామ్రాజ్యపు బలము క్షీణించినది 'మంచూ'వంశపు చక్రవర్తి దుర్బలుడైనాడు సరియగు కేంద్ర ప్రభుత్వములేక మన దేశమందువలె, చీనాలోను ఈవిదేశీయులు ఆ యాప్రాంతపు ప్రభువులలో జరుగు కలహములకు ప్రోత్సాహమిచ్చుచు క్రమముగా ప్రాబల్యము సంపాదించిరి అక్కడను క్రమముగ బ్రిటిషువారి మిల్లుబట్టలువగైరా యాంత్రికవస్తువులు విరివిగ వ్యాపించినవి కొన్ని గనులు రైళ్ళు వగైరాల కంపెనీలేర్పడి, బ్రిటిషువారి పెట్టుబడి హెచ్చినది ఈలోగా ఫ్రెంచి జర్మనీ రష్యావారును చీనాలో చెరియొక ప్రాంతమందు ప్రాబల్య మేర్పరచుకొనిరి ఇట్లు చీనాను వీరు పలుకుబడి ప్రాంతములు'* అనుపేర పంచుకొనుట అమెరికా సంయుక్త రాజ్యమునకిష్టము కాదు వారికిని మిల్లుయంత్రములు హెచ్చి వారు తమ సరుకులు చీనాలోని జనబృందముల కమ్ముచుండిరి ఈస్థితిలో జపాను ఈవిదేశరాజ్యములన్నిటితో పోటీకివచ్చినది ఇంగ్లండువగైరాల ననుకరించి జపానీయులు మిల్లులు వగైరా మహాయంత్రము లతివేగముతో వృద్ధిజేసిరి చీనా విశాలదేశము అందు ప్రత్తి వగైరాముడివస్తువులు చాలయున్నవి అందలి 40 కోట్ల ప్రజలకు తమ యంత్రముల సరుకులమ్ముకొని యెంతైన లాభముగడించవచ్చును వారు పాశ్చాత్యనీతి ననుకరించి 1894 లో చీనాతో కయ్యము పెట్టుకొని దానినోడించిరి

* Spheres of Influence

కాని అప్పుడు అసూయజెందిన రష్యా జర్మనీ లడ్డమువచ్చినవి 1904 05 లలో రష్యానోడించి, జపాను రష్యాపోటీలేకుండ జేసుకొన్నది 1914-18 లలో జపానీయులు చీనాప్రాంతమందు జర్మనుల స్థానములన్నిటిని వశపర్చుకొని, చీనాలో తమప్రాబల్యము హెచ్చించుకొనిరి అప్పుడు చీనాయు మిత్రమండలి పక్షమైనను, చీనా దౌర్బల్యము హెచ్చెను

1912 లో చీనావారు తమ చక్రవర్తిని తొలగించి ప్రజారాజ్యము స్థాపించుకొన్నను, వారి జాతీయనాయకుడగు సన్యటుసేను ఇంతలో చనిపోయెను మరల ఆయాప్రాంతముల సామంతరాజులు స్వతంత్రులై తమలో కలహించుచు విదేశీయుల సాయమునొందుచు వారికి ప్రాబల్యమిచ్చుచుండిరి అప్పుడు రష్యాలో ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వము స్థాపితమైనది వారిసానుభూతితో చీనానాయకులును ప్రజాబలము హెచ్చించి జనక్షేమకరమగు ప్రభుత్వము స్థాపింపయత్నించిరి చీనులును దేశీయపరిశ్రమల స్థాపింపబూనిరి వెంటనే విదేశీయులతో సంఘర్షమేర్పడినది మనదేశమందువలె చీనాలోను పరిశ్రమలవృద్ధికి వలయు ప్రకృతిసౌకర్యములు ముడివస్తువులు మంచిలోహసంపదగూడ కలవు, అక్కడ కార్మికసమృద్ధికి లోటుండదు కనుక అక్కడ వేగముగ దేశీయ పరిశ్రమలు వృద్ధియైనచో బ్రిటిషువారు జపానీయులు వర్తకరాల యాంత్రికవ్యాపారమునకు పోటీకలుగక తప్పదు అప్పుడు బ్రిటను జపాను వర్తకరాలు రష్యాలోను చీనాలోను ప్రజాశక్తి నణపయత్నించిరి, రష్యాలో సాగకపోయినను, చీనాలో కొందరు ప్రాంతీయనాయకులకు తోడ్పడి, వారిద్వారా, అక్కడి జాతీయోద్యమము నరికట్టగలిగిరి 'యాన్షికాయి' చీనాకథ్యక్షుడై, జపాను బ్రిటను వర్తకరాల కనుకూలుడయ్యెను తరువాత నాయకుడైన చయాంగుకైషకుకు అట్లేచేసి, కమ్యూనిస్టు పక్షీయుల నతిఘోరముగ హింసించెను, ప్రజాస్వామ్యపుపక్షపువారిని నడివీధుల

ఖలో గూడ ఎట్టివిచారణయు లేకుండ చంపించెను. రష్యాపైన భయము వలన అతనికి బ్రిటిషువారు జపానీయులు తోడ్పడిరి. అందువలన చీనాలో ప్రజాస్వామ్యపక్షీయులకును చయాంగుకైషకుగారి మితవాదపక్షీయులకును మహావిరోధమేర్పడినది. ఇందువలనను చీనాలో ఉత్తరభాగపు హూయాంగుహో ప్రాంతీయులు పెకింగు సంప్రదాయమునకు లోనై, జపాను బ్రిటిషువారల ప్రాబల్యమునకు లోబడిరి. ఇట్లు చీనాలో ఉత్తరప్రాచ్య ప్రాంతీయుల నాయకుడైన చయాంగుకైషకు దక్షిణ పశ్చిమప్రాంతపువారిపైన అడుగడుగుకు దండయాత్ర సాగించుచు, విదేశముల పుంజీపతులనుండి తాను ద్రవ్యసేనాసహాయ మొందుచుండెను. కాని ప్రజాస్వామ్యవాదులును, లొంగక వీరావేశముతో పోరుచుండిరి. ఇట్టి పదేండ్లలోను చీనాలో అంతఃకలహములు రక్తపాతము హెచ్చెను. ఈస్థితి కనిపెట్టి జపానీయులు తమపలుకుబడిని బలమును హెచ్చించిరి. ఆసందర్భమున జపానుపైన బ్రిటిషు అమెరికా ఫ్రెంచి వారల కసూయగల్గినది. కాని వారికితరదేశములందు చేతినిండ పనియున్నది. చీనా జపానుకు చాలదగ్గర. అక్కడ వారు జపానుతో పోరుట కష్టము. మరియు జపాను ప్రాబల్యము హెచ్చినను సరే, కాని ఏసందర్భములోను చీనాలో సామ్యవాదము వ్యాపించి చీనులు సామ్యవాదులగుట మహానర్థకమని, అది తమ సామ్రాజ్యతత్వమునకు నిరోధకమని, వీరందరి భావన. కమ్యూనిస్టుల ప్రాబల్య మణచుటకను పేరుతో జపాను క్రమముగ చీనాలో బ్రిటిషు వగైరాల యర్ధాంగీకారముతో తన బలము హెచ్చించి, చీనానుండి ప్రతిసారియు క్రొత్తలాభములను పొందదొడంగినది. చీయాంగుకైషకు వెనుదీసినను బెదరించియు తన సేనాబలము మాపియు, దండయాత్ర ప్రారంభించియు తన పట్టుసాగించుకొనుచు చీనాలో కమ్యూనిస్టు పక్షముతో చయాంగుకైషకు ఘోరవిరో

ధము పెట్టుకొన్నందున జపాను చెప్పినట్లే చేయవలసివచ్చెను కాని ఆక్రమణ క్రమముగ మితిమీరినది 1931-33 లలో మంచూకో నాక్రమించి అక్కడ నొకబొమ్మరాజును పెట్టి తానే పాలించుటేగాక ఇంకా దక్షిణమందు జెహోలురాష్ట్రము గూడ ఆక్రమించెను తరువాత ఆర్థిక సేనాసహాయములు చీనాప్రభుత్వమువారు జపానునుండియే పొంద వలెనని షరతుపెట్టిరి అది అన్యాయమని బ్రిటిషువారు అమెరికనులు తగువుపెట్టిరి కాని 'అమెరికా అంతటను ఇతరులెవరును కల్పించుకొనకూడదని సంయుక్తరాజ్యమువారు 'మన్రోసిద్ధాంతము' పెట్టుటలేదా! భారతదేశమందు, ఆస్ట్రేలియా దక్షిణాఫ్రికా వగైరాలలో బ్రిటిషువారితరులకు ప్రాబల్యములేకుండజేయలేదా? కనుక చీనా జపానువారి పలుకుబడిలోనుండుట సత్యమే' అని సమాధానమిచ్చి, జపానువారు బహిరంగముగనే చీనాను నిర్బంధించినారు మరియు హోయాంగుహో ప్రాంతపు ఉత్తర చీనా తత్వమునకు, యాంగ్ట్సెప్రాంతపు మధ్యదక్షిణ చీనాల తత్వమునకు భేదము అనుశ్రుతముగ వచ్చుచున్నదిగదా ఈ విభేదము హెచ్చించి ఉత్తర-చీనాలో తమపలుకుబడి నింకను హెచ్చించి, అక్కడి పాలకుని జపానీయులు వశపర్చుకొనిరి, ఉత్తర చీనా దక్షిణ-చీనాతో ఆర్థికరాజకీయములందు లోబడక, ప్రత్యేకస్వతంత్రరాష్ట్రముగ నుండవలెనని ప్రకటించిరి ఇట్లు చీనా ఖండములగుటకు చయాంగుకైషకు గూడ సమ్మతింపలేదు అట్లు సమ్మతించినచో, ఆ ప్రాంతములలో చీనులందరు నతనిని పదభ్రష్టునిచేసియుందురు కనుక చీనా జపానులమధ్య యుద్ధముతప్పదాయెను ఉత్తర-చీనా రాజధాని యగు పెకింగుకు సమీపమందు చీనులకు జపానీయులకు సంఘర్షము కలిగినదను కారణమున జపానుప్రభుత్వము చీనాపైన (యుద్ధము ప్రకటింపకయే) 7-7-1937 తేదీని దండయాత్ర నారంభించిరి, తమ విశేష

శస్త్రబలము నుపయోగించి చీనా సేనలనోడించి చీనాలో సగము నాక్రమించుచున్నారు తమ సముద్రసేననుపయోగించి, చీనుల కితరదేశములనుండి యెట్టిసాయమును రాకుండజేయుచున్నారు, విమానములతో నాంకింగువంటి మహానగరములన్నిటిని ధ్వంసముచేసిరి వారు అంతర్జాతీయ మహానగరమగు షాంఘైనిగూడ వశపర్చుకొన్నారు

ఈజపాను దండయాత్రవలన బ్రిటిషువర్తకులకును వ్యాపారాది నష్టము కలుగుచున్నను చీనాకు ఘోరమగు అన్యాయము జరుగుచున్నదని అంతర్జాతీయ సిద్ధాంతములకుభంగముచున్నవని ప్రత్యక్షముగ కనబడుచున్నను, బ్రిటను వర్తకులు చీనాకు సాయపడక, లోపాయికారీగా జపానుకు తోడ్పడుటే ఈసందర్భమున ముఖ్యముగ గమనింపవలసినది స్పెయినలో అవలంబించిన రాజనీతినే ఈపుంజీపతి రాజ్యములు చీనా జపానుల సందర్భములోను పెట్టుకొన్నారు పుంజీపతులు స్వలాభమునే చూచుకొందురు వారి ఆర్థికలాభమే వారికి ముఖ్యము పుంజీపతి రాజ్యములు పరస్పరము సాయముచేసుకొనును తమలో పరస్పరము పోటీయు నష్టముకల్గిననుసరే ప్రజాసామాన్యమునకు ప్రాబల్యముకల్గుట వారికిష్టముకాదు ఆర్థిక సాంఘిక విషయములలో ప్రజాసామాన్యము స్వతంత్రులగుటయు ప్రజాస్వామ్యముండుటయు పుంజీపతివర్గము కిష్టముకాదు

ఈరీతిగగూడ యాంత్రికనాగరికత వర్గసంఘర్షణను హెచ్చించును మనదేశమందును ప్రభుత్వమువారు ప్రజాభిప్రాయమునకు వ్యతిరేకముగ స్వలాభకరమైన ఆర్థికనీతినే పాలించుచున్నారు 1930-32 లో మనదేశమందు గొప్పసత్యాగ్రహముకల్గినది అందు జమీందార్లు పుంజీపతులు మతమూర్ఖులు (ఇప్పుడు స్పెయినులోవలె) ప్రజాస్వామ్యమునకు తోడ్పడక ప్రభుత్వము కనుకూలురైరి అప్పుడును (శస్త్రబహిష్కారాదులలో) ఆర్థికసమస్యలకే ప్రాముఖ్యముకల్గుటయు విశేషము, తరువాత

ప్రభుత్వము క్రొత్త రాజ్యాంగమిచ్చినారు కాని, అందును ఆర్థిక ద్రవ్యాధికారములు తమచేతిలోనే 'జప్తు' చేసుకొనిరి మరియు బ్రిటిషు వ్యాపారస్థుల వాక్కులకు నష్టములేకుండ ప్రత్యేకపు షరతులేర్పర్చినారు పుంజీపతి తత్వమును సామ్రాజ్యతత్వమును అనుబంధమున్నది

బ్రిటనులో యాంత్రిక నాగరికతయు పుంజీపతి తత్వమును ప్రబలియున్నవి వారాయంత్రములద్వారా బహుళోత్పత్తి చేయకతప్పదు వాటిని దేశమందు ధారాళముగ మంచిధరకు విక్రయించుటకే సామ్రాజ్యాధికారము చలాయించి మనవంటి పరాధీనప్రజలకార్థిక స్వాతంత్ర్యములేకుండ జేయుట సంభవించుచున్నది ఇట్లు ప్రపంచమందన్ని ప్రాంతములలో యాంత్రికనాగరికత వలన జనసామాన్యమునకన్యాయము జరుగుచుండును

సృష్టిలోకూడ ఒక్కొక్కయుగము గడచినకొలది కేవల భౌతిక శక్తిగల జంతువులు పోవుచు క్రొత్తయుగమునందు బుద్ధివైశద్యముగల జంతువులుగల్గెను, ఆయుగముకూడ గతింపగనే ఇంకను క్రొత్తయుగమున ఇంకను మనశ్శక్తి నైతికవిచక్షణగల జంతువులువచ్చెను తుదకు హెచ్చు మనశ్శక్తి ఆత్మికశక్తిగలనరజాతి ఆధునిక యుగమునకలిగెను నరజాతిలోగూడ ఆదిమనాగరికతకన్న ఆర్య నాగరికతలోను, తరువాత బౌద్ధయుగాలందును క్రమముగా ఆత్మికశక్తి వృద్ధిజెంది, అహింసాసత్యాది ఆధ్యాత్మికలక్షణములకు ప్రాముఖ్యము కలిగెను దీని నీచరిత్రలో పాఠకులు గమనించియున్నారు అందుచే ముందుముందు ఆత్మికశక్తి వృద్ధియగుటవలననే పురోవృద్ధి కలుగుట సృష్టిసంకల్పమని తోచును అట్టిగాంధీయను అహింసాతత్వము ఆత్మికశక్తిని వృద్ధిచేసినమీదటనే, రాజకీయములందును జాతిసమితులు లోకక్షేమముకొరకే పనిచేసి జయప్రదములగును ప్రపంచపు ప్రస్తుతపుస్థితి పోవలెనన్నచో, దానిమూలకారణములగు హింసాహంకారస్వార్థపర తత్వముల మార్చవలెను అందుకు ఇప్పటి నాగరికతయంతయు నైతికిని పరిణామము కలుగవలెను భిన్ననాగరికతలదెబ్బ

దైవాసురసంపత్తులు భగవద్గీత పదునారవ అధ్యాయమున చక్కగా వర్ణింపబడినవి అందుకొన్ని శ్లోకములుమాత్రము దిఙ్మాత్రముగ నిక్రింద నుదహరింపబడినవి

అహింసా సత్య మక్రోధః త్యాగ శ్శాన్తి రపైశునం
భవంతి సంపదం దైవీమభిజాతస్య భారత॥ (భ గీ 16-2,3)
దంభో దర్పోఽతిమానశ్చ క్రోధః పారుష్య మేవచ
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థసంపద మాసురీం॥
దైవీసంప ద్విమోక్షాయ నిబంధా యాసురీమతా (16-45)

అనుబంధము 1

మ్ముఖ్యవృత్తాంతముల కాలసూచి

రమారమి క్రీ పూ 1000 ప్రాంతమున ఆర్యులు స్పెయిను ఇటలీ బాల్కను ద్వీపకల్పములలో స్థిరవాసులగుచుండిరి ఉత్తరహిందూస్థానమున అంతకుపూర్వమే వారు స్థిరవాసులైరి నోసస్ అప్పటికే ధ్వంసమాయెను మూడవతాత్మెస్, మూడవఅమినాఫిసు రెండవ రామిశెస్‌ల నాటి ఈజిప్టు ఔన్నత్యకాలము మూడునాలుగు శతాబ్దముల కావలనుండెను నైలులోయలో 21వ వంశపు రాజులు దుర్బలులైరి ఇస్రాయెలులు మొదటి రాజులక్రింద ఏకీభవించెను అప్పుడు సౌలో డేవిడో, సాలమనో, బహుశః పాలించుచుండియుందురు ఆధునిక ప్రపంచమున కాన్స్టాంటైను కన్నన అక్కేడియను సుమేరియను సామ్రాజ్యమునకు జెందిన మొదటి సార్గను పేరు (క్రీ పూ 2750) బాబిలను చరిత్రలో ప్రాచీనతరముగ నుండెను అప్పటికి వేయేండ్లుపూర్వమే హమ్మురబీ మరణించెను మహావీరులగు అస్సీరియనులు బాబిలనునకు పాలకులైరి క్రీ పూ 1100 లో మొదటి టిగ్లత్ పిలేసరు బాబిలను నాక్రమించెను కాని స్థిరజయముకలుగలేదు అస్సీరియా బాబిలనులిరువును వేరురాజ్యములుగనే యుండెను చీనాలో నూతన ‘చౌ’ వంశము వృద్ధిజెందుచుండెను ఇంగ్లండులోని స్టోనుహెంజి అప్పటికే కొన్నివందలయేండ్లకు పూర్వపుదై యుండెను *

---

* అప్పటికి చాలపూర్వమే భారతదేశమున మహెంజదరో మొదలగు స్థలముల ఆదిమద్రావిడ నాగరికత ఋగ్వేదవృత్తాంతములు, హరిశ్చంద్రమాంధాతాది చక్రవర్తులపాలనము, శ్రీరామాదుల కోసల సామ్రాజ్యము, కురుపాంచాలాదుల రాజ్యములు, మహాభారతయుద్ధాదులుగూడ గడచెను భారతదేశమున ననేకరాజ్యములు విలసిల్లుచుండెను ఆదివరకే వేదవాఙ్మయమంతయు నేర్పడెను

తరువాత రెండు శతాబ్దములలోను 22వ రాజవంశమున ఈజిప్టులో నవజీవనము, హీబ్రూలసాలనుని చిన్నరాజ్యపు విచ్ఛేదనము, బాల్కానులలో దక్షిణ ఇటలీ ఆసియామైనరులలో గ్రీకులవ్యాప్తి, మధ్య ఇటలీలో ఎట్రస్కానుల ఆధిపత్యము కలిగెను. ఇక ముఖ్యవృత్తాంతములకు నిర్ధారణ అయిన కాలనిర్ణయము మీ క్రింది పట్టికలో నీయబడినది

క్రీ పూ

800 కార్తేజి నిర్మాణము

790 ఎతియోపియను లీజిప్టును జయించి, 25 వ రాజవంశము స్థాపించిరి

776 మొదటి ఒలింపిక్ ఆట

753 రోముపుర నిర్మాణము

745 3 వ టిగ్లతు పిలేసరు బాబిలను జయించి క్రొత్త అస్సీరియా సామ్రాజ్యము స్థాపించెను

722 2 వ సార్గను అస్సీరియనులకు ఇనుప ఆయుధములు నిచ్చుట

721 అతడు ఇస్రయెల్ల ప్రవాసమంపెను

680 ఎసర్హాడను ఈజిప్టులో థీబ్సుపురము బట్టుకొని, 25 వ రాజవంశము తొలగించెను

* (సుమారు) సాశిని జీవితము

664 మొదటి సమెటికసు ఈజిప్టును మరల స్వతంత్రముజేసి, 26 వ రాజవంశమును స్థాపించెను

608 ఈజిప్టు రాజగు నెకో యూదరాజగు జోషియాను మెగిడ్డో యుద్ధమున నోడించెను

606 చాల్డియనులు మీడులు నినేవాను పట్టుకొనిరి చాల్డియను సామ్రాజ్య స్థాపన

*606 జోరాస్టరు (పార్సీమతస్థాపకుడు) పారశీకమున వసించెను

క్రీ పూ

604 నెకో యూఫ్రటీసునది వరకుపోయి, 2 వ నెబూకడ్ నెజ్జరుచే నోడెను, (నెబూకడ్ నెజ్జరు యూదుల బాబిలనుకు గొంపోయెను)

550 పారసీకుఁడగు సైరసు మీడుఁడగు స్యక్జరీసు స్థానమున వచ్చెను, క్రోససును జయించెను, ఆ సమయమున గౌతమబుద్ధుని జీవితారంభము చీనాలోని కన్ఫ్యూషియసు, లౌత్సే ఈకాలముననే జీవించిరి *జైనమతస్థాపకుడు మహావీరుడు నప్పుడేయుండెను

539 సైరసు బాబిలనుపట్టుకొనెను, పారసీకసామ్రాజ్యము స్థాపించెను

521 మొదటిడెరయసు (పారసీకచక్రవర్తి) పాలనము, సిధియాపై అతని దండయాత్ర

490 మారథాన్ యుద్ధము

480 థర్మాపిలే, సలమిస్, యుద్ధములు

479 ప్లటియా మైకేలు, యుద్ధములందు పారసీకుల పరాజయము

*477 బుద్ధునిమరణము

474 సిసిలీగ్రీకులు ఎట్రుస్కను నౌకాసేన నశింపజేసిరి

431 పెలపనీషను యుద్ధము

401 "పదివేలసైనికులు" వెనుకకు బోవుట

359 'ఫిలిప్పు' మాసిడను రాజయ్యెను

338 చరోనియా యుద్ధము

336 మాసిడోనియా సేనలు ఆసియాదాడి నారంభించెను ఫిలిప్పుహత్య

334 గ్రానికసు యుద్ధము

333 ఇస్ససు యుద్ధము

331 ఆర్బెలా యుద్ధము

క్రీ పూ

330 మూడవ డేరయసు మరణము

*327 అలెగ్జాండరు పోరసుల యుద్ధము

323 అలెగ్జాండరు మరణము

321 చంద్రగుప్తుడు పంజాబును స్వతంత్రమొనర్చెను మౌర్యసామ్రాజ్యారంభము కాబూలు కనుమల యుద్ధమున సాండ్రకోటసు చేతిలో సెల్యూకసు ఓడిపోయెను

* (సుమారు) కాత్యాయనుని కాలము, చాణక్యుని జీవితము

281 ఇటలీపై పిర్రసు దండయాత్ర

280 హెరాక్లియా యుద్ధము

279 అస్క్యులం యుద్ధము

278 గాలులు ఆసియామైనరుపై దండెత్తి గలేషియాలో స్థిరపడిరి

275 పిర్రసు ఇటలీవీడెను

264 మొదటిప్యూనికు యుద్ధము, హిందూస్థానమున అశోకచక్రవర్తి రాజ్యారంభము (అంతము 237)

260 మైలే యుద్ధము

256 ఎక్నమసు యుద్ధము

246 చీనాలో షిహ్వాంగ్టి 'త్సిన్' రాజ్యారంభము

*255 అశోకుని కళింగాంధ్రదేశ దండయాత్ర భారతబౌద్ధుల విదేశయాత్రారంభము, చీనాసింహళముల బౌద్ధమత వ్యాప్తి ప్రారంభము

220 షిహ్వాంగ్టి చీనాచక్రవర్తి అయ్యెను

14 చీనామహాప్రాకారారంభము

210 షిహ్వాంగ్టి మరణము

క్రీ పూ

202 జామాయుద్ధము

146 కార్తేజినాశము

133 అత్తలస్ పెర్గమమును రోముకిచ్చుట

102 మారియసు జర్మనుల నోడించెను

100 మారియసువిజయము చీములు టూరింలోను జయించిరి

89 ఇటలీజనులందరు రోమకపౌరులైరి

73 స్పార్టకసు నాయకత్వమున బానిసల తిరుగుబాటు

71 స్పార్టకసు ఓటమి, మరణము

66 పాంపే రోమనుసేనల కాస్పియన యూఫ్రటిసుప్రాంతములకు నడపి ఆలనుల నోడించెను

*57 విక్రమశకారంభము

48 ఫార్సేలసుయొద్ద జూలియసు సీజరు పాంపేనోడించెను

44 జూలియసు సీజరుహత్య

27 అగస్టసు సీజరుపాలనారంభము

* ఆంధ్రరాజులు మగధరాజ్యము జయించిరి

4 నాజరతుయొద్ద క్రీస్తుపుట్టిన నిజమగు సంవత్సరము

క్రీ త

1 క్రైస్తవ శకారంభము

14 అగస్టసు మరణము, టైబీరియసు రాజ్యారంభము

30 క్రీస్తు శిలువవేయబడెను

41 కలిగ్యులాహత్య రోమకసేన క్లాడియసును చక్రవర్తిజేసెను

68 నీరో (రోమకచక్రవర్తి) ఆత్మహత్య గల్బా ఓథో, విటలసు వరుసగా చక్రవర్తులైరి

69 వెస్పేసియను (రోమకచక్రవర్తి)

క్రీ శ

*78 శాలివాహనశకారంభము

102 హాన్ వో (చీనా రాజు) కాస్పియను సముద్ర ప్రాంతమును వ్యాపించెను

117 ట్రాజను తరువాత హేడ్రియను రోమకచక్రవర్తి అగును (సామ్రాజ్యోచ్ఛదశ)

* 138-154 ఆంధ్ర సార్వభౌముడు గోతమీ పుత్రశాతకర్ణి పాలన సమయము

138 భారతసిథియనులు భారతదేశమునుండి గ్రీకుల పూర్తిగా పారద్రోలిరి *కనిష్క చక్రవర్తి పాలనము

161 అంటోనియసు పయసు అనంతరము మార్కసు అరీలియసు రోమక చక్రవర్తి అయెను

164 మహామారి మొదలిడి అరీలియసు మరణము (180) వరకుండెను, ఆసియాలో గూడ నష్టము కల్గించెను (రోమక సామ్రాజ్యమున యుద్ధకల్లోలము లారంభించి రమారమి శతాబ్ది వరకుండెను)

220 చీనాలో హాన్ వంశాంతము (అంతు విభేదమారంభించి, 4 శతాబ్దులుండెను)

227 పర్షియాలో ఆర్సకిడ్ వంశము నంతమందించి, 1 వ అర్దషిరు రాజు సస్సనిడువంశ మారంభించెను

242 మణి బోధ ఆరంభము

247 గాతులు డాన్యూబునదిదాటి దాడిసల్పిరి

251 గాతుల విజయము డెసియసు చక్రవర్తిమరణము

260 సస్సనిడువంశపు, రెండవషా (పారసీక రాజు) అగు 1 వ సేపర్ ఆంటియోక్ పురము బట్టుకొని, వలేరియను చక్రవర్తిని బంధించెను,

క్రీ త

అసియా మైనరునుండి మరలివచ్చువో, సాక్షెరావాసి యగు ఒడ్డె సాధనుచే హతుడయ్యెను

277 పర్షియాలో మణి కొరతవేయబడెను

284 డయోక్లిషియను రోమక చక్రవర్తి అయ్యెను

303 డయోక్లిషియను క్రైస్తవుల హింసించెను

311 గలేరియుసు క్రైస్తవుల హింసమాన్పెను

312 కాంస్టంటైను మహాశయుడు చక్రవర్తి అగెను

*320 భారతదేశమున గుప్తవంశీయుల సామ్రాజ్యారంభము

323 కాంస్టెంటైను అధ్యక్షుడై నిసియాలో క్రైస్తవసభ జరిపెను

337 కాంస్టెంటైను మరణించుటముందు క్రైస్తవమతము స్వీకరించెను

* సముద్రగుప్తుడు చక్రవర్తి అయ్యెను

361_363 క్రైస్తవ మతమునకు బదులు మిత్రమతము వ్యాపింపచేయ జూలి యను యత్నించెను

392 తియోడోసియను పాశ్చిమపశ్చిమముల చక్రవర్తియ్యెను

395 తియోడోసియను మరణము హానోరియను అర్కేడియనుసులు స్టిలి కొఅలరికులరక్షణసహాయములనొంది సామ్రాజ్యమును పంచుకొనిరి

410 అలరికు నాయకత్వమున విసిగాత్తులు రోమును పట్టుకొనిరి *రెండవ చంద్రగుప్తుని పాలనము కాళిదాసు కాలముననే వసించి యుండ వచ్చును చీనుడగు ఫాహియాను భారతదేశ సంచారము

* కుమారజీవాదుల చీనాయాత్ర

425 వండాలులు దక్షిణస్పెయినులోను హూణులు పనోనియాలోను, గాతులు డాల్మేషియాలోను, విసిగాతులు స్వేవులు పోర్చుగలు

క్రీ శ

ఉత్తరస్పైనులలోను వసింపనారంభించిరి ఇంగ్లీషువారు బ్రిటను పై దాడివచ్చిరి

439 వండాలులు కార్తేజి పట్టుకొనిరి

451 అత్తిలుడు గాలుపై దాడిసల్పి ఫ్రాంకులు విసిగోతులచే ట్రాయిసు యొద్ద నోడెను

453 అత్తిలుని మరణము

455 వండాలులు రోమును దోపిడిచేసిరి

476 ట్యూటను తెగలరాజగు ఒడోసరు పశ్చిమమున చక్రవర్తి లేడని కాంస్టాంటినోపిలుకు తెలియపరచెను పశ్చిమ సామ్రాజ్యాంతము

493 ఆస్ట్రోగాతు నాయకుడగు థియోడరికు ఇటలీ జయించి, దాని రాజయ్యెను, పేరుకు కాంస్టాంటినోపిలుకు సామంతుడైయుండెను ఇటలీలో గాతిక రాజులు వశపరచుకొన్న భూములపై గాతులు రక్షక సైనికులుగా నుండిరి

527 జస్టినియను (రోమక) చక్రవర్తి

529 వేయేండ్లుండిన ఆథెన్సులోని పాఠశాలలజస్టినియను నిలుపుచేసెను అతని సేనానియగు బెలిసారియసు నేపిల్సుపురమును పట్టుకొనెను

531 మొదటి ఖొస్రోను రాజ్యారంభము

543 కాంస్టాంటినోపిలులో మహామారి

552 జస్టినియను ఇటలీనుండి గాతుల దొలగించెను

565 జస్టినియను మరణము రావెన్నా రోములవిడచి, చాలవరకు ఉత్తర ఇటలీని లొంబార్డులు జయించిరి

క్రీ శ

570 మహమ్మదు జననము

579 కొస్రోసు మరణము లాంబార్డులు ఇటలీలో ప్రబలులైరి

590 రోములో మహామారివ్యాప్తి, రెండవ కొస్రోసుపాలనారంభము

610 హెరాక్లియసు రాజ్యారంభము

619 రెండవకొస్రోసు ఈజిప్టు జరూసలెం డమస్కసుం పాలించుచు హెలెస్పాంటుయొద్ద సేనలనుంచెను చీనాలో టాంగు రాజవంశారంభము

622 హిజీరా (తురుష్కులశకము మహమ్మదు మక్కానుండి మెడీనాకు వెళ్లినసాలు)

627 హెరాక్లియసు నినేవాయొద్ద పారసీకుల నోడించెను చీనాలో తైత్సంగు చక్రవర్తి అయ్యెను

* భారతదేశమున పులకేశి చాళుక్యరాజ్యవ్యాప్తి

628 రెండవ కవధు తనతండ్రి కొస్రోసును చంపి రాజయ్యెను మహమ్మదు ప్రపంచపు రాజులందరికి లేఖ లంపెను

629 మహమ్మదు మక్కాకు తిరిగివచ్చెను

632 మహమ్మదు మరణము అబూబేకరు ఖలీఫా అయ్యెను

634 యార్మకు యుద్ధము ముస్లిములు సిరియాపట్టుకొనిరి ఓమారు 2 వ ఖలీఫా అయ్యెను

635 తైత్సంగు నెస్టరుమిషనరీల కాతిథ్యమిచ్చెను

637 కడెస్సియా యుద్ధము

638 జరూసలెం ఖలీఫాకు లోబడెను

* హర్షవర్ధనుని సామ్రాజ్యవ్యాప్తి

642 హెరాక్లియసు మరణము

క్రీ. శ

648 ఒత్మాను 3 వ ఖలీఫాఅయ్యెను

655 బైజంటైను నౌకాసేనను మహమ్మదీయు లోడించిరి

668 కాంస్టాంటినోపిలున మోవిజా (ఖలీఫా) సముద్రముపై ముట్టడించెను

687 హెర్‌స్టాలు గాసియగు పెపిను అస్ట్రేషియా న్యూస్ట్రియాల నేకము చేసెను

711 ఆఫ్రికానుండి మహమ్మదీయసేన స్పెయినులోనికి దాడిసల్పెను

715 ఖలీఫా (1 వ వాలిదు) సామ్రాజ్యము స్పెయినునుండి చీనావరకు వ్యాపించెను

717-18 వాలిదు కుమారుడు సులైమనుకు కాంస్టాంటినోపిలు లొంగలేదు

732 చార్లెసు మార్టెలు తురకల పోయిటీర్సుయొద్ద నోడించెను

751 పెపిను ఫ్రెంచిరాజుగా నభిషిక్తుడయ్యెను

768 పెపిను మరణము

771 చార్లిమను ఏకరాజయ్యెను

774 చార్లమను లంబార్డీజయించెను

786 హారూన్-అల్-రషీద్ బగ్దాదులో ఖలీఫా అయ్యెను (809 వరకుండెను)

795 3 వ లియో పోపయ్యెను (816 వరకుండెను)

800 చార్లమనుకు పోపు పట్టాభిషేకము చేసెను

802 చార్లమను యొద్ద రక్షితుడైయుండిన ఎగ్బర్టు (ఇంగ్లండులోని) వెస్సెక్సు రాజయ్యెను

810 బల్గేరియా రాజగు క్రము నిసెఫరసు చక్రవర్తినోడించి చంపెను

క్రీ త

814 చార్లమను మరణము

828 ఎగ్బర్టు ఇంగ్లండు కంతకు మొదటిరాజయ్యెను

848 లూయీ మరణము కార్లవింగుల సామ్రాజ్య విచ్ఛిత్తి (962 వరకు క్రమమగు పవిత్ర రోమకచక్రవర్తులులేరు)

850 ఔత్తరుడగు రురికు (రష్యా స్థాని) నొవగొరడ్ కీఫ్ లల రాజయ్యెను

852 బోరిసు బల్గేరియాకు మొదటి క్రైస్తవరాజయ్యెను

865
904 } ఔత్తరులగు రష్యుల నౌకలు కాంస్టాంటినోపిలును ముట్టడించెను.

912 దోపిడిదారగు రోల్ఫ నార్మండీ అధిపుడయ్యెను

919 హెన్రి ది పౌలరు జర్మనీ రాజయ్యెను

936 హెన్రి తరువాత 1 వ ఒట్టో జర్మని రాజయ్యెను

941 రష్యానౌకలు వరల కాంస్టాంటినోపిలు ముట్టడించెను

962 జర్మనీరాజగు 1 వ ఒట్టో పోపుచే మొదటిసాక్సను చక్రవర్తిగా నభిషిక్తుడయ్యెను

987 హుకాపె ఫ్రెంచిరాజయ్యెను (ఫ్రెంచి) కార్లవింగువంశాంతము.

1016 ఇంగ్లండు డెన్మార్కు, నార్వేలకు కన్యూటు రాజయ్యెను

1043 రష్యానౌకలు కాంస్టాంటినోపిలు ముట్టడించెను

1066 ఇంగ్లండును నార్మండీ సామంతుడగు విలియము జయించెను

1071 సెల్జుకు తురుష్కులక్రింద ఇస్లాము బలీయమయ్యెను మెలాగ్గర్డు యుద్ధము

1078 1085 హిల్డెబ్రాండు (7 వ గ్రిగరీ) పోపయ్యెను

1084 రాబర్టు గిస్కార్డు (నార్మను) రోమును దోపిడిచేసెను

క్రీ శ

1087-99 2 వ అర్బను పోపు

1095 2 వ అర్బను క్లెర్మంటుయొద్ద మొదటి మతయుద్ధ మేర్పాటు చేసెను

1096 ఆమతయోధులు హతులైరి

1099 బోయిలను రాజగు గాడ్ఫ్రే జెరూసలం పట్టుకొనెను

1147 రెండవక్రైస్తవ మతయుద్ధము

1169 సలాదీను ఈజిపు సుల్తానయ్యెను

1176 పోపు (3 వ అలెగ్జాండరు) సర్వాధికారమును ఫ్రెడరికు బార్బరోసా (వెనిసుయొద్ద) అంగీకరించెను

1187 సలాదీను జెరూసలెమును పట్టుకొనెను

1189 మూడవ క్రైస్తవమతయుద్ధము

1198 స్థాణ్వీశ్వరమున మహమ్మదుగోరి పృథ్వీరాజు నోడించెను హిందూరాజ్య క్షీణతారంభము

1198-1216 3 వ ఇన్నొసెంటు పోపయ్యెను సిసిలీరాజగు (4 ఏండ్ల వయస్సుగల) 2 వ ఫ్రెడరికు పోపు పోషణలో నుండెను

1202 4 వ దండు మతయోధులు ప్రాచ్యసామ్రాజ్యము ముట్టడించిరి

1204 కాంస్టాంటినోపిలును లాటినులు పట్టుకొనిరి

1214 చెంగిజ్ఖాను పెకినుపురమును పట్టుకొనెను

1226 అస్సిసినివాసి అగు సెంటుఫ్రాంసిస్ మరణము

1227 చెంగిజ్ఖాను కాస్పియను సముద్రముమొదలు శాంతసముద్రము వరకుపాలించి చనిపోయెను ఒగ్డైఖాను అనంతరాధిపుడయ్యెను

1228 2 వ ఫ్రెడరికు 6 వ మతయుద్ధ మారంభించి జెరూసలెం సంపాదించెను

క్రీ శ

1240 మంగోలులు కీవ్ పురము నశింపజేసి, రష్యాను వశము చేసుకొనిరి

1241 సైలీషియాలో లిగ్నిజ్ వద్ద మంగోలుల విజయము

1250 హోహెన్‌స్టాఫెను వంశపు చివర రాజగు 2 వ ఫ్రెడరికు పోయెను.

1251 మంగూఖాను మంగోలు చక్రవర్తి యాయెను కుబ్లైఖాను చీనాకు సామంతుడయ్యెను

1258 హులగుఖాను బాగ్దాదు పురమును బట్టుకొని నశింపజేసెను

1260 కుబ్లైఖాను సామ్రాజ్యాధిపుడాయెను

1261 గ్రీకులు లాటినులనుండి తిరుగ కాంస్టాంటినోపిలు పురమును రాబట్టుకొనిరి

1273 హాబ్సుబర్గు వంశీయుడగు రుడోల్ఫు చక్రవర్తిగా ఎన్నుకొనబడెను. స్విట్జర్లండు ప్రజలు తమ సమిష్టిరాష్ట్రము నేర్పరచుకొనిరి

1280 కుబ్లైఖాను చీనాలో యువాను వంశ రాజ్యము స్థాపించెను

1292 కుబ్లైఖాను మరణము

1298 విజ్ఞానసూచకుడగు రోజరుబేకను మరణము

1348 యూరపులో మహామారిచే అనేకుల మరణము

1360 చీనాలో మంగోలు రాజ్యముపోయి 1644 వరకు మింగువంశపాలన జరిగెను

1377 పోపు 11 వ గ్రెగరీ రోమునకు తిరుగ చేరెను

1378 క్రైస్తవమతపీఠ విభాగము 6 వ అర్బనుడు రోములోను 7 వ క్లిమెంటు అవిగ్నన్‌లోను, పోపులైరి

1398 'హస్సు' ప్రేగులో విక్లిఫ్ పక్షమతము బోధించెను

1414_1418 కాంస్టాంటులో మతసభ, హస్సును దహింపజేసి చంపుట (1415)

క్రీ శ

1417 మతపీఠవిభాగ మంతమొందెను

*1450_55 యూరపు (జర్మనీ) లో ముద్రణారంభము

1453 2 వ మహమ్మదురాజు నాయకత్వమున తురుష్కులు కాన్‌స్టాంటి నోపిలుపురము పట్టుకొనిరి

1480 3 వ ఇవాను (మాస్కో అధిపుడు) మంగోలులనుండి స్వతంత్రత నొందెను

1481 ఇటలీపై దాడివెడల బోవుచుండగ 2 వ మహమ్మదు (తుర్కీ సుల్తాను) మరణము

1486 'డయజు' దక్షిణాఫ్రికా దక్షిణాగ్రముచుట్టి హిందూమహాసముద్రము చేరెను

1492 కొలంబసు అట్లాంటిక్‌సముద్రము దాటి అమెరికా చేరెను

1493 మొదటి మాక్సిమిలియను చక్రవర్తి ఆయెను

1498 వాస్కోడగామా దక్షిణాఫ్రికా దక్షిణాగ్రముచుట్టి భారత దేశము వచ్చెను

1499 స్విట్జర్లండు స్వతంత్ర రిపబ్లిక్ అయ్యెను

1500 5 వ చార్లెసు జననము

1509 8 వ హెన్రి ఇంగ్లండు రాజయ్యెను

1513 10 వ లియో పోపయ్యెను

1515 1 వ ఫ్రాంసిసు ఫ్రెంచిరాజయ్యెను

*1517 జర్మనీలో ప్రాటెస్టంటు మతారంభము

5150_66 సులైమను మహాశయుడు సుల్తానయి, బాగ్దాదునుండి హంగరీ వరకు పాలించెను 5 చార్లెసు చక్రవర్తి అయ్యెను

1526 భారతదేశమున బాబరు (మొదటి) పానిపట్ యుద్ధముగెల్చి, ఢిల్లీ పట్టుకొని, మొగలు సామ్రాజ్యము స్థాపించెను

క్రీ శ

1527 ఇటలీలో జర్మను సేవలు బోర్బను సేనాని నాయకత్వమున రోమును కొల్లగొట్టెను

1529 సులైమాను వియన్నాపురమును ముట్టడించెను

1530 5 వ చార్లెసు పోపుచే నభిషిక్తుడయ్యెను 8 వ హెన్రీ పోపు సంస్థతో కలహమారంభించెను

1539 యేసుసమితి స్థాపన

1546 మార్టిను ల్యూథరు మరణము

1547 4వ 'ఇవాను' 'జారు' (రష్యా చక్రవర్తి) బిరుదు వహించెను

1556 5 వ చార్లెసు రాజ్యత్యాగము ఇగ్నేషియసు మరణము

1556-1605 హిందూస్థానమున అక్బరు (మొగలు చక్రవర్తి) పాలనము

1558 5 వ చార్లెసు మరణము

*1565 తాలికోట యుద్ధము

1566 సులైమాను మహాశయుని మరణము

1603 1 వ జేమ్సు బ్రిటను రాజయ్యెను

1620 అమెరికాలోని 'న్యూప్లిమత్' కు 'మేఫ్లవర్' అను పడవపై ఆంగ్లేయులు వలస మొదలిడిరి అచట జేమ్సుటవునులో నీగ్రో బానిసల దిగుమతి ఆరంభము

1625 1 వ చార్లెసు ఇంగ్లండు రాజు

1626 సర్ ఫ్రాన్సిస్ బేకను వెర్యులం ప్రభువు) మరణము

1643 14 వ లూయీ (ఫ్రాన్సులో) 72 యేండ్ల పాలనారంభము

1644 చీనాలో మింగువంశము స్థానమున మంచూవంశరాజ్య మారంభించెను

క్రీ శ

1640 వెస్ట్ ఫేలియా సంధి, అందుచే హాలండ్ స్విట్జర్లండులలో రిపబ్లికు పాలన స్థిరపరుపబడెను ప్రష్యాప్రముఖమయ్యెను. ఫ్రాంసు యుద్ధము, ఫ్రెంచిరాజు జయము

1649 1 వ చార్లెసు (ఇంగ్లీషు రాజు) శిరచ్ఛేదము

1658. ఔరంగజేబు (మొగలు చక్రవర్తి) రాజ్యారంభము ఇంగ్లండులో క్రామ్ వెల్ మరణము

1660 2 వ చార్లెసు (ఇంగ్లండు) రాజ్యారంభము

1674 (అమెరికాలో) న్యూ ఆంస్టర్డమ్ బ్రిటిషువారికి స్థిరపడి, న్యూ యార్కు అను పేరొందెను

*1680 ఛత్రపతి శివాజీ పట్టాభిషేకము

1683 వియన్నాపై తురుష్కుల కడపటి ముట్టడిని పోలండురాజగు 2వ జాను ఆపెను

1689_1725 రష్యాలో పీటరు మహాశయుడు చక్రవర్తిగ పాలించెను

1701 1 వ ఫ్రెడరికు ప్రష్యా రాజయ్యెను

1707 ఔరంగజేబు మరణము మొగలు సామ్రాజ్య విచ్ఛిత్తి కారంభము

1713 ప్రష్యాలో ఫ్రెడరిక్ మహాశయుని జననము

1715 ఫ్రాంసులో 15 వ లూయీ పాలనారంభము

*1748 మూడవ పానిపట్టు యుద్ధము

1755_63 అమెరికాలోను భారతదేశమందును అధికారముకై ఇంగ్లీషు ఫ్రెంచివారలయుద్ధము ఫ్రాంసు, ఆస్ట్రియా, రష్యాలు మిత్రులైరి బ్రిటను ప్రష్యా ఏ మయ్యెను (ఏడేండ్లయుద్ధము)

*1757 ప్లాసీయుద్ధము

*1758 చెందుర్తియుద్ధము ఆంధ్రదేశపు ఉత్తరసర్కారులు ఫ్రెంచి వారినుండి ఇంగ్లీషువారి వశమయ్యెను

క్రీ శ

1759 ఇంగ్లీషుసేనాని "వుల్ఫ్" కనడాలోని క్విబెక్ను పట్టుకొనెను.

1760 3 వ జార్జి బ్రిటిషు రాజయ్యెను

1763 పారిసుసంధి, కనడా ఇంగ్లీషువారికి చేరెను బ్రిటిషువారు భారత దేశమున ప్రబలులైరి

1769 నెపోలియన్ బోనపార్ట్ జననము

*1773 భారతదేశమున బ్రిటిషు గవర్నరు జనరలుల పాలనారంభము

1774 (ఫ్రాంసులో) 16 వ లూయీ రాజ్యారంభము

1776 అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల స్వాతంత్ర్యప్రకటనము

1783 బ్రిటను కు సంయుక్తరాష్ట్రములకు సంధి

1787 ఫిలడల్ఫియా సభవారు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు ఫెడరల్ రిపబ్లిక్ పాలనము నిర్ణయించిరి ఫ్రాంసుదివాలాస్థితి

1788 న్యూయార్కులో సంయుక్తరాష్ట్రముల కాంగ్రెసు ప్రథమ సమావేశము

1789 ఫ్రెంచి ప్రజాసభయేర్పడెను బాస్టైలుకోటను ప్రజలుపట్టుకొనిరి

1791 ఫ్రెంచిరాజు వారెన్నకు పారిపోయెను

1792 ఫ్రాంసుకు ఆస్ట్రియా ప్రష్యాలతో సమరారంభము వాల్మీ యుద్ధము ఫ్రాంసు రిపబ్లికు ఆయెను

1793 (ఫ్రెంచిరాజగు) 16 వ లూయీకి శిరచ్ఛేదము

1794 రాబస్పియరు శిరచ్ఛేదము జాకోబిన్ రిపబ్లిక్ అంతము

1795 ఫ్రాంసులో డైరక్టరుపాలన విప్లవము నణచి నెపోలియను సేనానాయకుడై ఇటలీ జయింపవెళ్లెను

1798 నెపోలియను ఈజిప్టుపయనము, నైలుయుద్ధము

1799 నెపోలియను వచ్చి, ఫ్రాంసులో సర్వాధికారి ఆయెను

క్రీ శ

1804 నెపోలియను చక్రవర్తిఅయ్యెను 2 వ ఫ్రాంసిసు 1805 లో ఆస్ట్రియా చక్రవర్తి బిరుదువహించి, 1806 లో 'పవిత్రరోమక చక్రవర్తి' బిరుదు వదిలెను

1806 జినాయుద్ధమున నెపోలియను ప్రష్యనుల నోడించెను

1808 నెపోలియను తనసోదరుడగు జోసెఫ్‌ను స్పెయినురాజుగాజేసెను.

1810 స్పెయినుపాలనమందలి అమెరికా రాజ్యములు స్వతంత్ర రిపబ్లికు లయ్యెను

1812 నెపోలియను మాస్కో దండయాత్రనుండి మరలెను

1814 నెపోలియను రాజ్యత్యాగము 18 వ లూయీ ఫ్రెంచిరాజ య్యెను

1824 10 వ ఛార్లెసు ఫ్రెంచిరాజయ్యెను

1825 రష్యాలో 1 వ నికొలాసు ప్రభుత్వారంభము మొదటి రైలు (ఇంగ్లండులో స్టాక్టనునుండి డార్లింగ్టను వరకు)

1827 నవరినోయుద్ధము

1829 గ్రీసు స్వతంత్రమయ్యెను

1830 లూయీ ఫిలిప్ (ఫ్రెంచిరాజు) 10 వ ఛార్లెసును తొలగించెను. బెల్జియం హాలండునుండి విడెను 'సాక్సికోబర్గ గోతా' నాయకుడగు లియోపాల్డ్ ఆదేశము (బెల్జియం) రాజయ్యెను రష్యా అధీనమగు పోలండు తిరుగుబాటు చసినను వ్యర్థమయ్యెను

1835 'సాంఘికవాద' ప్రశంసారంభము

1837 విక్టోరియా రాణీ పాలనారంభము

1840 విక్టోరియారాణికి ఆల్బర్టుయువరాజుతో వివాహము

1852 3 వ నెపోలియను ఫ్రెంచిరాజయ్యెను

క్రీ శ

1854-56 క్రిమియాను సమరము

1856 రష్యాలో 2 వ అలెగ్జాండరు పాలనము

*1857 భారతదేశమున సిపాయీల యుద్ధము

*1858 భారతదేశమున బ్రిటిషు ప్రభుత్వపు ప్రత్యక్షపాలనారంభము

1861 విక్టర్ ఇమాన్యుయల్ ఇటలీ రాజయ్యెను అబ్రహాంలింకను అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల అధ్యక్షుడయ్యెను అచట అంతర్యుద్ధము మొదలిడెను

1865 అప్పమటక్సుయొద్ద అమెరికనుల దక్షిణసేన సంయుక్తపక్షముకు లోబడెను జపానుకు ప్రపంచముతో సంబంధ మేర్పడెను

1870 3 వ నెపోలియను (ఫ్రెంచిరాజు) జర్మనీపై యుద్ధమారంభించెను

1871 పారిసు జర్మనులకు లోబడెను ప్రష్యారాజు జర్మనుచక్రవర్తి అయెను ఫ్రాంక్‌ఫర్టు సంధి

1878 బెర్లినుసంధి, అంతట 36 ఏండ్లు పశ్చిమయూరపులో సాయుధశాంతి

*1885 భారతదేశమున జాతీయమహాసభారంభము

1888 2 వ ఫ్రెడరికు, తరువాత 2 వ విలియం, జర్మను చక్రవర్తులు

*1894-95 చీనాజపాను యుద్ధము

*1899-1905 భారతదేశమున కర్జనుప్రభువు పాలనము జాతీయోద్యమారంభము బోయరుయుద్ధము

*1900 చీనాలో బాక్సరు తిరుగుబాటు

1904-5 రష్యాజపాను యుద్ధము కొరియా జపానీయుల వశమయ్యెను

1912 చీనా రిపబ్లికు అయెను

1914 యూరపు మహాసంగ్రామ మారంభించెను

క్రీ శ

1917 రష్యాలో విప్లవములు, అచట బొల్షివికు రాజ్యస్థాపనము

*1918 మహాయుద్ధసమాప్తి

*1919 భారతదేశమున రాజ్యాంగసంస్కరణము, అశాంతి, వర్సైల్సుసంధి

1920 నానాజాతిసమితి మొదటి సమావేశము అందు జర్మనీ, ఆస్ట్రియా, రష్యా, టర్కీలకు స్థానము లేకుండెను అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రము అందుచేరలేదు

1921 జాతిసమితిని ధిక్కరించి గ్రీకులు టర్కీపై యుద్ధముచేసిరి

* భారతదేశమున అసహాయోగారంభము టర్కీ రిపబ్లిక్కుస్థాపనము.

1922 ఆసియా మైనరులో టర్కీవారు గ్రీకులనోడించిరి

* ఐరిషుఫ్రీస్టేటు రాజ్యాంగమేర్పడెను

*1923 టోకియో భూకంపము

1924 (రష్యాలో) లెనిను మరణము

*1925 పర్షియాలో జాతీయసభవారప్పటి షాను తొలగించి, రెజా ఖానును రాజుచేసిరి

*1926 జపాను షాంఘైనగరము ముట్టడించెను

1928 రష్యాలో అయిదేండ్ల కార్యక్రమము మొదలు

*1929 అఫ్గనిస్థాన విప్లవము అమానుల్లా పదత్యాగము

1930 జర్మను ప్రజాసభలో హిట్లరు కక్ష ఆరంభము

* భారతదేశమున సవినయ శాసన భంగము

*1931 స్పెయిను ప్రజాతంత్ర రాజ్యమాయెను
జపాను మంచూరియా జహాలులపై దండయాత్ర చేసెను, గాంధీ-ఇర్విను యేర్పాట్లు, ఇంగ్లండులో జాతీయప్రభుత్వారంభము

క్రీ శ

1932 జర్మనీలో నాజీప్రభుత్వము, హిట్లరు అధికారప్రాప్తి
*'మంచూకో' రాజ్యము ఏర్పడెను
జపాను జాతిసమితి వదలెను
*భారతదేశమున మరల సత్యాగ్రహాయుద్ధము

*1933 హిట్లరు జర్మనీలో సర్వాధికారి ఆయెను   లండనులో ప్రపంచార్థికసభ   అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రమున రూస్వెల్టు పాలనారంభము   జర్మనీ జాతిసమితిని వదలెను

*1934 భారతదేశపు బీహారులో భూకంపము   జర్మనీలో అధ్యక్షుడు హిండెన్బర్గు మరణము   సోవియట్ రష్యా నానాజాతిసమితిలో జేరెను   యూరపులో అయుద్ధనిరోధసభ నిల్చిపోయెను

*1935 సార ప్రాంతము జర్మనీలో చేరెను   రష్యా ఫ్రాంసులసంధి హిట్లరు వర్సైల్సు సంధి నిరాకరించెను, జర్మనీయందు బహిరంగముగ ఆయుధవృద్ధిని ఆరంభించెను   క్వెట్టాభూకంపము
*అబిసీనియాపై ఇటలీ దండయాత్ర

1936 అబిసీనియా పతనము
చీనాలో అంతర్యుద్ధము
జర్మనీ జపానుల రహస్యసంధి
స్పెయిను ఎన్నికలలో ప్రజాపక్షజయము, ఫ్రాంకో తిరుగుబాటు
జర్మనీఇటలీలు ఫ్రాంకో ఆధిపత్యమంగీకరించుట
రష్యను వైమానికులు ఉత్తరధ్రువముమీదుగా అమెరికా చేరి మరలివచ్చిరి
ఉత్తరఅమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములో రూసెల్టు మరల అధ్యక్షుడుగ ఎన్నుకొనబడెను

క్రీ త

* 1937 రష్యాలో నూతనరాజ్యాంగ నిర్మాణము

జపాను ఇటలీ జర్మనిల రహస్యసంధి

స్పెయిను అంతర్యుద్ధములో ఇటలీ జర్మనీలు విద్రోహులకు ప్రత్య

క్షసహాయము చేసిరి జాతిసమితివారి తటస్థత

ఐర్లండు "ఈర్" అను పేర స్వతంత్రరాజ్యమగుట

భారతదేశమం ఎన్నికలలో కాంగ్రెసువిజయము

బర్మాను విడదీయుట

చీనా జపాను యుద్ధారంభము

పాలస్టైయిను విభజన, అరబ్బుఅల్లరులు

షాంఘైపై ముట్టడి

*1938 బ్రిటిషు ఫ్రెంచివారలు, అబిసీనియాలో ఇటలీ అధిపత్యమంగీ

కరించిరి

జర్మనీ ఆస్ట్రియాను ఆక్రమించుట జెకోస్లవేకియాతో తగవు

బ్రిటిషువారు ఇటలీతో మధ్యధరాసముద్ర విషయమున సంధి

[ఈపట్టికలో '*' గురుతుంచిన సంగతులు మూలమునలేవు

అవి ఇందు అదనముగ చేర్చబడినవి]

అనుబంధము 2

ప్రపంచపు స్థితిగతులు

ప్రపంచపు విస్తీర్ణము	19,69,50,000	చ. మైం.
భూమి ,,	5,75,10,000	,,
నీరు ,,	13,94,40,000	,,
సముద్రములోని దీవులు	19,10,000	,,
భూమిపైనున్న సరస్సులు, నదులు	10,00,000	,,
ఫలప్రదమగు భూములు	3,30,00,000	,,
ఎడారులు	50,00,000	,,
సముద్రములు —		
శాంతమహాసముద్రము	6,86,34,000	,,
అట్లాంటిక్ ,,	4,13,21,000	,,
హిందూ ,,	2,93,40,000	,,
అంటార్కిటిక్ ,,	60,00,000	,,
ఆర్కిటిక్ ,,	40,00,000	,,
ఖండములు —		
ఆసియా	1,70,00,000	,,
ఆఫ్రికా	1,15,62,000	,,
ఉత్తరఅమెరికా	80,00,000	,,
దక్షిణఅమెరికా	68,00,000	,,
ఒషేనియా (ఆస్ట్రేలియావగైరా)	40,00,000	,,
యూరపు	37,50,000	,,
ధ్రువప్రదేశములు	62,05,000	,,

	విస్తీర్ణము, చ మైళ్లు	జనసంఖ్య	చ మై 1 కి సాంద్రత	రాజధాని
ఆసియా —				
రష్యా (ఆసియాలో భాగము)	67,50,000	5,40,00,000	8	
చీనాసామ్రాజ్యము	30,00,000	40,00,00,000	105	నాన్కిన్
భారతదేశము	18,00,000	35,29,86,876	195	ఢిల్లీ
తిబెత్తు	7,50,000	30,00,000	4	లాసా
డచ్చివారి తూర్పుఇండియా దీవులు	7,33,642	6,07,31,000	83	బటేవియా
పర్షియా	6,30,000	1,00,00,000	16	టెహరన్
తుర్కీ	4,10,000	1,40,00,000	35	అంగోరా
జపాను	2,60,800	8,40,00,000	469 5	టోకియో
ఆఫ్ఘనిస్థానము	2,45,000	63,10,000	25	కాబూలు
సయాం	2,00,148	1,15,06,200	57	బాంగ్కాక్
ఇరాకు	1,50,000	30,00,000	20	బాగ్దాదు

మలయా	31,000	35,00,000	113	సింగపూరు
సింహళము	25,000	45,00,000	180	కొలంబో
ఆఫ్రికా —				
ఈజిప్టు	3,86,000	1,40,00,000	38	కైరో
సూడాన్	10,00,000	60 00,000	16	ఖార్టూం
దక్షిణాఫ్రికారాజ్యసమితి	4,87,800	80,00,000	18 1	ప్రిటోరియా కేప్ టౌను
అబిసీనియా	3,50,000	1,00,00,000	28 5	అడిస్అబాబా
మొరాకో	3,14,000	50,00,000	16	ఫెజ్
ఉత్తరఅమెరికా —				
కనడా	35,47,230	99,40,000	2 9	ఒట్టావా
సంయుక్తరాష్ట్రములు	30,27,000	12,26,98,000	41	వాషింగ్టను
మెక్సికో	7,69,000	1,64,00,000	21	మెక్సికో
దక్షిణఅమెరికా —				
బ్రెజీలు	33,00,000	3,06,50,000	7 5	రియో-డి జనీరో

ఆర్జంటైనా	15,46,655	1,00,00,000	11 3	బయోనిస్ ఐర్స్
బొలివియా	6,00,000	28,00,000	4 7	ఎపాజ్
వెనెజూలా	3,63,730	30,27,000	8 3	కరాకాస్
పెరూ	3,52,000	55,00,000	15 6	లిమా
చిల్లీ	2 90,000	40,00,000	14	సాంటియాగో
యూరపు —				
రష్యా (యూరపులో)	14,92,000	10,81,00,000	63 8	మాస్కో
యుగోస్లావియా	2,48,0[illegible]0	1,30,00,000	52 4	బెల్గ్రేడ్
ఫ్రాన్సు	2,13,000	4,00,00 000	193 8	పారిసు
స్పెయిను	1,96,700	2,17,00,000	121 3	మాడ్రిడ్
స్వీడను	1,73,000	60,74,000	35	స్టాక్హోం
పోలండు	1,50,000	2,70,00,000	214 5	వార్సా
రుమేనియా	1,60,000	1,80,00,000	112	బుఖారెస్టు
నార్వే	1,24,000	27,89,000	22 5	ఓస్లో
జర్మనీ	1,81,000	6,60,00,000	360	బెర్లిన్
ఆస్ట్రియా	32,369	66,78,000		వియన్నా

ఇటలీ	1,20,000	4,20,00,000	344	రోము
గ్రేట్ బ్రిటను, ఐర్లండు	95,030	4,45,00,000	485 1	లండను
జెకోస్లవేకియా	54,600	1,43,00,000	262	ప్రేగు
గ్రీసు	49,000	70,00,000	143	ఆథెన్సు
బల్గేరియా	40,000	55,00,000	137	సోఫియా
హంగరీ	86,180	80,00,000	222	బుడాపెస్టు
పోర్చుగలు	85,500	64,00,000	180	లిస్బను
ఐరిషుఫ్రీస్టేటు	26,600	30,00,000	117	డబ్లిను
స్విట్జర్లండు	15,950	40,00,000	243	బెర్న్
డెన్మార్కు	15,000	34,35,000	229	కోపెన్హేగను
నెదర్లండురాజ్యము	12,760	75,17,000	605	హేగు
బెల్జియం	11,400	76,00,000	697 5	బ్రసెల్సు
ఆస్ట్రేలియా	30,00,000	60,00,000	2 2	కాన్బెర్రా
న్యూజీలండు	1,05,000	14,61,000	14 5	వెల్లింగ్టను

కొన్నిముఖ్య దేశముల జాతీయసంపద, సాలుకు మ 1 కి దామాషా ఆదాయము

దేశము	జాతీయసంపద రూప్యములు	సాలుకు తల 1 కి దామాషా ఆదాయము రూప్యములు
అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు	32,080 కోట్లు (1922)	2,247 (1928)
బ్రిటిషు దీవులు	11,920 ,, (1925)	1,209 (1929)
ఫ్రాంసు ...	6,000 ,, (1925)	603 (1928)
జర్మనీ	5,950 ,, (1925)	570 (1928)
రష్యా సోవియటుసమితి	5,000 ,, (1924)	144 (1925)
భారత దేశము (బ్రిటిషు పరగణాలు)	4,500 ,, (1922)	*80 (1931)
స్పెయిను	4,21) ,, (1928)	551 (1920)
కెనడా	2,768 ,, (1927)	1,787 (1927)

* సర్, ఎమ్ విశ్వేశ్వరయ్యగారి లెక్క—ననుసరించి.

దేశము	జాతీయసంపద రూప్యములు	సాలుకు తల 1 కి దామాషా ఆదాయము రూప్యములు
ఇటలీ	2,500 క్రోట్లు (1925)	345 (1927)
పోలండు	1,400 ,, (1928)	222 (1928)
జెకోస్లవేకియా	994 ,, (1923)	516 (1925)
ఆస్ట్రేలియా	600 ,, (1917)	1,431 (1924)
డెన్మార్కు	536 ,, (1928)	801 (1927)
జపాను	511 ,, (1928)	198 (1925)
హంగరి	315 ,, (1924)	839 (1927)
దక్షిణాఫ్రికాసమితి	300 ,, (1917)	336 (1923)

ముఖ్యమతములు

క్రైస్తవులు —		
రోమనుకాతలికులు	33,15,00,000	
ఛాందసకాతలికులు	11,40,00,000	65,24,00,000
ప్రాటెస్టంటులు	20,69,00,000	
కంఫ్యూషియను మతస్థులు		†35,06,00,000
మహమ్మదీయులు		25,93,23,000
హిందువులు		23,01,50,000
బౌదులు		†15,01,80,000
ఆదిమజనులు		13,56,50,000
షింటోమతస్థులు		2,50,00,000
యూదులు		1,61,30,000
ఇతరులు		5,08,70,000

ముఖ్యజాతులు

ఆర్యులు	72 50,00,000
మంగోలియనులు	68,00,00,000
మలయనులు	10,45,00,000
సెమిటికులు	10,00,00,000
నీగ్రోలు	10,00,00,000
ఎర్రఇండియనులు	3,00,00,000

† చీనులలో ఎంతమంది కంఫ్యూషియనులో, ఎంతమంది బౌద్ధులో తెలియుటకు సరియగు లెక్కలులేవు

కొన్ని ముఖ్యభాషలు

ఆయాభాష స్వభాషగాగలవారిసంఖ్య.

చీనాభాష *	రమారమి	30	కోట్లు
ఇంగ్లీషు †	,,	20	,,
రష్యను	,,	10	,,
హిందూస్థానీ §	,,	14	,,
జర్మను	,,	8	,,
జపాను	,,	7	,,
ద్రావిడభాషలు మొత్తం ‡	,,	7	,,
బెంగాలి	,,	5	,,
ఫ్రెంచి	,,	4	,,
ఇటాలియను	,,	4	,,

* ఇందు ఆయాప్రాంతీయములందు చాల విభేదము కలదు

† ఇంగ్లీషు సర్వఖండములందు వ్యాపించియున్నది

§ ఇందు తూర్పు పశ్చిమహిందీలలో కొంచెము భేదము కలదు గుజరాతీ, మరాతీ, బంగాళీ, ఓఢ్రము మున్నగు భాషలకు సన్నిహితము

‡ ఇందు ఆంధ్రభాషికులు 2,68,00,000

బామూషాఆయుర్దాయము, అక్షరజ్ఞానము,

జననమరణముల స్థితిని తెలుపు పట్టిక

దేశము	సగటు ఆయుర్దాయం	చదువ్రాతలు నూటికి	జననము నూటికి	మరణము నూటికి
భారత దేశము	23	8	3 3	2 7
ఇటలీ	44	90	2 3	1 4
జపాను	44	99	3 0	1.8
జర్మనీ	47	98	1 8	1 2
ఫ్రాంసు	47	94 2	1 6	1 6
గ్రేటుబ్రిటను	50	90	1 5	1 2
స్విట్జర్లండు	51	*	1 6	1 2
అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు	51	94	1 7	1 1
హాలండు	52	92	2 0	0 8
స్వీడను	55	*	1 3	1 1
నార్వే	56	*	1 4	1 0
డెన్మార్కు	56	*	1 7	1 1
ఆస్ట్రేలియా	57	92	1 6	0 9
న్యూజీలండు	67	*	1 6	0 8

* ఈదేశములకు సరియగు లెక్కలు దొరకలేదు కాని ఈదేశములలోను నూటికి సుమారు 90 మంది చదివినవారే

కొన్ని ముఖ్యదేశములందు ప్రాథమికవిద్యకై తల 1కి చేయు వ్యయము

డెన్మార్కు	17—5—0
అమెరికా	16—4—0
ఇంగ్లండు	9—0—0
ఫ్రాన్సు	9—0—0
జపాన్	7—0—0
భారతదేశము	0—2—0

కొన్ని ముఖ్యదేశములలో జనుల వృత్తులు (నూటికి)

దేశము	వ్యవసాయము	పరిశ్రమలు	వర్తకము
అమెరికా	22	29 3	15
జర్మనీ	28 9	38 1	
ఫ్రాన్సు	38 3	31 1	12 9
కెనాడా	34	26 9	13 9
ఇంగ్లండు	6 4	40 0	14 0
భారతదేశము	†71 2	11 2	5.0

†ఇందు చాలమంది వ్యవసాయదార్లపైనను ఈనాములపైనను ఆధారపడు నిరుద్యోగులు చేరియున్నారు

అనుబంధము ౩

పారిభాషికపదసూచి

అక్షము Axis

అంగభంగము Self-mutilation

అక్షౌహిణి Host, Huge army

అగ్నిపర్వతప్రకోపము Volcanic eruption

అచిత్ / నిర్జీవ } Lifeless, Non-living

అజీవయుగము Azoic Age

అజీవశిల Azoic rock

అత్యుజ్జ్వలము / ఉజ్జ్వలము } Incandescent

అంతర్జాతీయ International

అంతర్యుద్ధము Civil War

అంతశ్శక్తి Latent force or power

అధినివేశము Dominion

అన్వేషకులు Explorers

అమృతత్వము / నిత్యత్వము } Immortality

అమ్మవారిదేవతలు Mother Gods

అయోమయము Made of iron, Creating confusion

అరుణుడు Uranus

అల్పగ్రహములు Planetoids

అస్థిపంజరము
కంకాళము } Skeleton

ఆత్మికశక్తి Soul force

ఆదిమజ్ఞానము Primitive thought

ఆనువంశిక Hereditary

ఆయుధనిరోధము Disarmament

ఆర్థికప్రాబల్యము Economic Domination

ఆర్యజాతి Aryan race, Nordic race

ఆవిరిబండి Locomotive

ఆవిరియంత్రము Steam engine

ఆవిష్కరణము
ఆవిష్కారము } Invention or Discovery by experiments

ఆసారనిర్ఝరము Torrent formed by down pour of rain

ఆస్తిహక్కు Property right, Proprietorship

ఇతిహాసము History

ఈతతిత్తి Swimming bladder

ఉదయనరుడు Eonthropus
ఉదయశిలలు Eoliths
ఉపశాఖ Species
ఉభయచరములు Amphibia
ఉల్క Meteor
ఏకేశ్వరతత్వము Monotheism
ఐతిహ్యము Tradition of stories
ఐహికబాధలు Mortifications of the world
ఔత్తరాహులు Northmen
కక్ష Orbit
కర్బనకరము Carboniferous
కర్మకాండ Ceremonial observance
కార్ఖానాపద్ధతి Factory system
కర్ణకుహరము Ear drum
కార్మికులు Factory workmen, Labourers
కల్పము Eon, Period of several ages
కాలక్రమనిర్ణయము Chronology
కళాదేవతలు Muses (Gk)
కళాలయము Museum (,,)
కులీనులు Aristocrats

కూర్మయుగము Coal swamp and Reptile ages
కూర్మజాతి Newts
కృత్రిమకళ Artifice
కృషిరసాయనము Agricultural Chemistry
కొరత వేయుట Crucifixion
క్రాంతి Revolution
క్రాంతివృత్తము Course of the Orbit
ఖగోళకాంతి Stellar light
ఖండాంతరసామ్రాజ్యము Overseas empire
ఖనిజము Mineral
గచ్ఛన్నరవానరుడు Pithecanthropus Erectus
గాథామయము Mythological
గాథలు Chronicles (Biblical)
గోపరాజులు Shepherd kings
గోళప్రాయము Spheroid
గౌణము Secondary
గ్రహకుటుంబము Planetary system
చరాచరప్రాణులు Animal and vegetable beings
చాపయోడ Sailing ship
చిత్, చేతన Living

చిత్రలిపి, చిత్రాక్షరలిపి Picture writing
చిత్రాక్షరములు Heiroglyphics, Picture letters
చిల్లరజనులు Proletariat
చీడపురుగులు Trilobites
చోదన Impulse
జంతుప్రదర్శనశాల Zoological garden
జలాంతస్తంత్రులు Cables
జంతుశాస్త్రజ్ఞులు Zoologists
జాతిశాస్త్రజ్ఞులు Ethnologists
జాతిసమితి League of Nations
జాతీయసంపద National wealth
జాతీయాహంకారము National Egotism
జీవపరిణామము } Organic evolution
జీవవికాసము } Organic evolution
జీవప్రకృతిచరితము Natuial history
జీవప్రకృతిజ్ఞులు Naturalists
జీవరసాయనజ్ఞుడు Biochemist
జీవరసాయనశాస్త్రము Organic chemistry
జీవాంగతత్వజ్ఞులు Anatomists
జీవ్యంగశస్త్రచికిత్స Vivisection

జీవిప్రసవి Viviparous
జ్ఞానపునర్వికాసము Renaiscence
జ్యోతిశ్శాస్త్రము Astronomy
తత్వశాస్త్రము Philosophy
తారతమ్యగాథాశాస్త్రము Comparative Mythology
తారతమ్యభాషాశాస్త్రము Comparative Philology
తారతమ్యమతశాస్త్రము Comparative Religion
తార్కికులు Sophists (Gk)
తృణాహారి Herbivorous
త్రిమూర్తులు Trinity of Gods
దశకము Decade
దాస్యపద్ధతి Slave System
దుర్భిణి Opitical glass
దూరదర్శిని Telescope
దేవసమన్వయము Theocrasia
దేవాంశరాజత్వము System of 'God-king,
దేశద్రోహము Treason
దేహాంగసామ్యము Anatomical resemblance

దేహనాళములు, నాళములు Tissues

ద్రవ్యవిషయములు Financial and monetary matters

ధర్మము Righteousness

ధాన్యదేవత Corn God, Harvest God

ధార్మికజీవితము Religious life

ధార్మికాందోళనము Religious agitation

ధ్రువము Pole

నరతత్త్వజ్ఞుడు Anthropologist

నరవానరుడు Apeman

నవజీవయుగము Cainozoic age

నవశిలాయుగము Neolithic age

నవార్థికవిధానము New Economic Policy

నారసింహులు Neanderthalers etc

నిత్యత్వాభాసము Quasi eternal stability

నిర్జలప్రళయదశ Dry and bitter age

నిసర్గవరణము Natural selection

నీలగోధుమవర్ణులు Brunet people

నీహారము Nebula

పరమహిమము Extreme snow, inscrutable power

పరమాణువు Atom

పరిణామము Evolution
పరివర్తనము Revolution
పరిశోధనతత్వజ్ఞులు Experimental philosophers
పరిశోధనశాస్త్రము Experimental science
పరిసరము Environment
పర్వతోత్క్షేపము Mountain upheaval
పవిత్రరోమకసామ్రాజ్యము Holy Roman Empire
పాలకవర్గము Bureaucracy
పురాణజీవయుగము Palæozoic age
పురాతత్వజ్ఞులు Archeologists
పువ్వారలు Gills
పూర్వశిలాయుగము Palæolithic age
పూర్వార్ధగోళము } Old world, Eastern
పూర్వార్ధప్రపంచము } Hemisphere
పుంజీపతులు, పెట్టుబడిదార్లు Capitalists
పొరలు Strata, Layers
పొలుసులు Scales
పౌరస్వత్వము } Spirit and Rights of Citizenship
పౌరత్వభావము }
ప్రకృతిశక్తులు } Natural forces
ప్రాకృతికశక్తులు }

ప్రజసత్తాకము Democratic
ప్రగతి Progress
ప్రజాతంత్రకము Republic
ప్రతినిధిప్రభుత్వము Representative Government
ప్రథమశాఖ Primates
ప్రధాని Princeps (Roman)
ప్రభుత్వమతపీఠము State Church
ప్రభుసభ House of Lords
ప్రమ Accurate knowledge
ప్రాచీనశిథిలము Archeological remains
ప్రాతనిబంధన Old Testament
బృహద్భారతము, భారతవర్షము } Greater India
భావపరిశీలనశాస్త్రము Psycho-analysis
భావోద్రేకము High Emotion
భాషాశాస్త్రజ్ఞులు Philologists
భూతత్వజ్ఞులు Geologists
భూతత్వశాస్త్రము, భూగర్భశాస్త్రము } Geology
భూపటలము, భూమిపెచ్చు } Earth's crust

భూతలము Earth's surface
భౌతికశక్తి Mechanical power
భౌతికశాస్త్రము Physical science
భౌతికవిపర్యయము Physical upheaval
భ్రమ Fetich, Misconception
మతద్వేషి Heretic
(క్రైస్తవ) మతపీఠము / మతసంస్థ } Church (Christian)
మతమూర్ఖత Religious intolerance
మతయుద్ధము Crusade
మతశాస్త్రము Theology
మతసంస్కారము Reformation
మతహింస Religious persecution
మధ్యజీవయుగము Mesozoic age
మధ్యధరాప్రాంతము Mediterranean region.
మధ్యకాలము Middle ages
మనశ్శాస్త్రము / మనస్తత్వము } Psychology
మన్వంతరము Period of several ages
మహాగ్రీసు Magna Grecia

మహామారి Pestilence, Plague
మాంసాహారి Carnivorous
మిశ్రజాతి Mixed race
మిశ్రదేశము Egypt
మురుగుయుగము } Age of swamps
రొంపియుగము
మూర్తిపూజ Idol worship
మృగయులు Hunters
మోతశక్తి Tonnage
యవనులు Greeks, Ionians
యాంత్రికనాగరికత Mechanical civilisation
యాంత్రికపరివర్తనము Mechanical revolution
యుగము Age, Cycle
యుగసంధి Period of change of the Age
యూదులు Jews
రసవాదజ్ఞులు Alchemists
రాక్షసపుటికలు Dragon flies
రాజత్వము Monarchy
రాజవంశము Dynasty
రాజ్యాంగము Constitution.

రాజ్యాంగవేత్త Statesman
రాజ్యాంగశాస్త్రము Political science
రాద్ధాంతము Speculative theory

లోహతత్త్వము లోహవిజ్ఞానము	Metallurgy

వరుణుడు Neptune
వలస Colonial

వంశాస్థికజాతి వెన్నెముకగల	Vertebrate class
వస్తువినిమయము నాటా	Barter

వాగ్మిత్వము Elocution

వాస్తుశిల్పి విశ్వకర్మ	Architect

విజ్ఞులు Experts, Specialists
విజ్ఞానము Science
విద్యుత్తంత్రి Electric telegraph
విద్యుచ్ఛకటము Electric car or train
విప్లవము Revolution
విపర్యాసము Convulsion, degeneration

విశ్వజనీనత	Universalism
విశ్వశక్తులు	Forces of the Universe
వైజ్ఞానికసూత్రము	Scientific theory
వ్యక్తిమోక్షము	Personal salvation
వ్యాసము	Diameter
శతాబ్ది	Century
శతపదములు	Centepedes
శాస్త్రీయపరిశోధకులు	Scientific researchers
శిలాధాతువులు	Fossils
శిలాజీవశేషములు	Fossils
శిలాద్రవము	Molten rock, lava
శిలాశాసనము	Rock-edict
శిలాశిల్పి	Sculptor
శిలువ	Cross (Xian)
శిష్టసభ	Senate, Upper House
శ్రమణకులు	Buddhist monks
సంఘర్షోష్ణము	Frictional heat
సంఘస్వామ్యము	Communism, Bolshevism, Sovietism
సంచారిజాతి	Nomadic race

సంప్రదాయము Tradition
సర్వసమత్వసూత్రము Equalitarian Formula
సమన్వయము Assimilation
సమిష్టిప్రభుత్వము Federal Government
సమ్మేళనము Confederation
సంయుక్తరాష్ట్రము United States
సరీసృపము Reptile
సర్వజీవాంగవిజ్ఞానము Comparative anatomy
సంస్కృతి Culture
సస్తనులు Mammals
సహజసంపద Natural wealth
సహజేచ్ఛ Natural impulse
సాగరికులు Seafaring people
సాంఘికమనస్తత్వము Social Psychology
సాంఘికశాస్త్రము } Sociology
సంఘశాస్త్రము } Sociology
సామంతరాజ్యపద్ధతి Feudalism
సామ్యవాదము Socialism
సామ్రాజ్యతత్వము Imperialism
సిద్ధాంతమతములు Creed religions
సువార్త Gospel, Psalm

సూర్యపరిధి Solar penumbra

సూక్ష్మదర్శిని Microscope

సూచ్యగ్రవస్తువు Conic section

సూర్యశిలాసంస్కృతి Heliolithic culture

సౌరకుటుంబము Solar system

స్థిరవాసులు Settled people

స్వత్వము } Property
స్వం

స్వయంనిర్ణయము Self determination

స్వామ్యము Ownership

హిమప్రళయము Ice deluge

హిమమధ్యయుగము Interglacial period

హిమయుగము Ice Age

హూణులు Huns

సవరణపట్టిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
9	20	అవిరి	ఆవిరి
17	11	దొంతల	దొంతరల
20	21	మద్రావసుద్ద	మద్రాసువద్ద
21	18	మూలధార	మూలాధార
23	13	పదతి	పద్ధతి
	16	రాదాంత	రాద్ధాంత
32	1	శ్వాస	శ్వాసశక్తి
60	4	బత్తుగా	బొత్తుగా
102	17	యదార్థా	యథార్థా
113	5	సంధిగ్ధ	సందిగ్ధ
	18	పశుపాలమున	పశుపాలనమున
122	8	నిల్చ	నిల్చి
	18	ప్రసాద	ప్రాసాద
139	14	సాన	స్థాన
150	16	మూలార్క	మూలార్య
156	13	ధృఢ	దృఢ
158	10	కాలము	కాలయము

	14	విష్ణు	విష్టు
161	2	సామ్రాజ్య	సామ్రాజ్య
188	5	జానులు	జ్ఞానులు
192	14	నూత	నూతన
255	13	పురాన్వ	పురాణ
260	6	సంధిగ్ధ	సందిగ్ధ
	10	బుదుని	బుద్ధుని
265	18	జానము	జ్ఞానము
398	4	పరాభము	పరాభవము
399	9	నేత్వ	నేత్ర
403	8	గార్ధభ	గార్దభ
423	11	యినుమంతేని	నినుమంతేని
437	10	నాకృష్ణు	నాకృష్టు
458	18	శిరచ్ఛేదము	శిరశ్ఛేదము
465	12	జాన	జ్ఞాన
468	14	కోపోన్మతుడై	కోపోన్మత్తుడై
472	12	విజానము	విజ్ఞానము
478	11	శిరచ్ఛేదము	శిరశ్ఛేదము
484	4	స్ఫర్ధ	స్పర్ధ
	11	పదతి	పద్ధతి

486	15	వలపి	వలన
492	10	చీనావారిచేతనచేతను	చీనావారిచేతను
503	5	ప్రయాస	ప్రయాణ
510	12	శిరచ్ఛేదము	శిరశ్ఛేదము
511	8	,,	,,
513	1	గర్విష్టి	గర్వి
539	8 & 9	రమామి	రమారమి
547	10	నాయభి	నాయకు
597	15	జరిగిన	జరిగి
604	2	ఖడ్గదారు	ఖడ్గధారు
	10	దికెన్నడు	దెన్నడు
620	3	కొల	కొలది
622	16	దాని	దానిని
625	8	వగైరా	వగైరాల
630	17	కిఅంతట	అంతట
631	4	కమానిసు	కమ్యూనిస్టు
	9	జాన	జ్ఞాన
636	10	స్వామ్యసంఘ	సంఘస్వామ్య
643	6	రాజ్యముల	రాజ్యములు
652	18	సమితివారు	సమితి
654	9	నాగరికతి	నాగరికత